

ЗВІТ

Рахункової палати

за 2015 рік

Київ
2016

© Рахункова палата.

Матеріал офіційний. При використанні
посилання на Рахункову палату обов'язкове.

«Контроль від імені Верховної Ради України за надходженням коштів до Державного бюджету України та їх використання здійснює Рахункова палата»

Стаття 98 Конституції України

Шановні народні депутати України!

Цей звіт сформовано на базі нової редакції Закону України «Про Рахункову палату», яким визначено сучасні форми співпраці і взаємовідносин Рахункової палати з Верховною Радою України та її органами.

Ви маєте змогу ознайомитись з результатами контрольних та експертних заходів, що провели аудиторів у 2015 році.

На жаль, факти порушень бюджетного законодавства продовжують мати місце у соціально-економічному житті України.

Ми прагнули розкрити основні причини неефективного, незаконного та нецільового використання коштів суб'єктами бюджетного процесу, показати, хто і як з органів державної влади реагував на прийняті Рахунковою палатою рішення.

Водночас розраховуємо, що цей звіт і серйозні факти, викладені в ньому, без сумніву є передумовою для вироблення нових законодавчих підходів та пошуків ефективних методів посилення бюджетної дисципліни, запровадження в країні єдиної, міцної, прозорої системи державного фінансового контролю з тим, щоб громадяни України знали, як використовуються їхні гроші, та для подальшого утвердження процесів справедливості, добробуту і стабільності в українському суспільстві.

Голова
Рахункової палати

Р.М. Магута

З М І С Т

1. РЕАЛІЗАЦІЯ РАХУНКОВОЮ ПАЛАТОЮ ОСНОВНИХ ЗАВДАНЬ ТА ПОВНОВАЖЕНЬ	7
1.1. ОСОБЛИВОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ У 2015 РОЦІ.....	7
1.2. НАПРЯМИ ТА ПІДСУМКИ ЗАСІДАНЬ РАХУНКОВОЇ ПАЛАТИ... 13	
1.3. ОСНОВНІ РЕЗУЛЬТАТИ КОНТРОЛЬНО-АНАЛІТИЧНИХ ТА ЕКСПЕРТНИХ ЗАХОДІВ ТА РЕАГУВАННЯ ДЕРЖАВНИХ ОРГАНІВ ВЛАДИ, УСТАНОВ ТА ОРГАНІЗАЦІЙ НА РІШЕННЯ, РЕКОМЕНДАЦІЇ (ПРОПОЗИЦІЇ) РАХУНКОВОЇ ПЛАТИ.....	25
1.3.1. Загальна характеристика діяльності.....	25
1.3.2. Контроль, аналіз та експертиза формування і виконання Державного бюджету України	32
1.3.2.1. Результати аналізу виконання Державного бюджету України та експертизи поданого до Верховної Ради України проекту закону про Державний бюджет України	32
1.3.2.2. Стан державного та гарантованого державою боргу.....	46
1.3.2.3. Формування та використання коштів резервного фонду	48
1.3.3. Напрями та сфери використання коштів Державного бюджету України	52
1.3.3.1. Питання державної безпеки, обороноздатності держави, соціального захисту та забезпечення військовослужбовців	52
1.3.3.2. Державна підтримка енергетичного потенціалу, промисловості та виробничої інфраструктури.....	62
1.3.3.3. Забезпечення діяльності та виконання повноважень державними органами.....	80
1.3.3.4. Функціонування судової системи	106
1.3.3.5. Дотримання нормативно-правового забезпечення бюджетного процесу та стан державних закупівель	111
1.3.3.6. Фінансування агропромислового комплексу, підтримка рибної галузі та охорона земель лісового фонду	116
1.3.3.7. Охорона навколишнього середовища, екологічна безпека та запобігання надзвичайним ситуаціям.....	126
1.3.3.8. Реалізація проектів міжнародних фінансових організацій ...	148
1.3.3.9. Соціальні питання	152
1.3.3.10. Охорона здоров'я	180
1.3.3.11. Наука, освіта і культура	195

1.3.3.12. Взаємовідносини Державного бюджету України з місцевими бюджетами та використання бюджетних коштів на соціально-економічний розвиток територій	227
1.3.4. Аналіз виявлених фактів неналежного адміністрування доходів державного бюджету	238
1.3.5. Результати перевірок виконання кошторису витрат Національного банку України, аналізів звітів фонду Державного майна України та Антимонопольного комітету України	262
1.3.6. Підсумки спільних та паралельних аудитів.....	269
2. ВЗАЄМОДІЯ РАХУНКОВОЇ ПАЛАТИ З ВЕРХОВНОЮ РАДОЮ УКРАЇНИ, КАБІНЕТОМ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ, ПРАВООХОРОННИМИ ОРГАНАМИ ТА СТАН РЕАЛІЗАЦІЇ НИМИ ЗАКОНОДАВЧИХ І НОРМАТИВНИХ ПРОПОЗИЦІЙ РАХУНКОВОЇ ПАЛАТИ	273
3. НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ ТА МЕТОДОЛОГІЧНІ ПИТАННЯ У СФЕРІ ПОВНОВАЖЕНЬ РАХУНКОВОЇ ПАЛАТИ	299
4. МІЖНАРОДНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО	302
5. ГЛАСНІСТЬ У РОБОТІ РАХУНКОВОЇ ПАЛАТИ.....	313
6. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФУНКЦІОНУВАННЯ РАХУНКОВОЇ ПАЛАТИ..	316
6.1. КАДРОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ	316
6.2. ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНА СИСТЕМА ТА ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РАХУНКОВОЇ ПАЛАТИ.....	318
6.3. ФІНАНСОВЕ І МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ	321
Додаток 1	326

1. РЕАЛІЗАЦІЯ РАХУНКОВОЮ ПАЛАТОЮ ОСНОВНИХ ЗАВДАНЬ ТА ПОВНОВАЖЕНЬ

1.1. ОСОБЛИВОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ У 2015 РОЦІ

Прийняття Верховною Радою України Закону України «Про Рахункову палату» від 02.07.2015 № 576-III стало ключовою подією 2015 року для Рахункової палати, важливим кроком в її інституційному розвитку та новим етапом впровадження в Україні системи управління державними фінансами.

Шлях проходження цього закону від проекту до прийняття Верховною Радою України був непростим. Документ викликав велику зацікавленість як народних депутатів, так і суспільства. Від першого до другого читання законопроект зазнав значних змін – Комітетом Верховної Ради України з питань бюджету на розгляд депутатів до другого читання було винесено 424 поправки. Обговорення законопроекту відбувалося в достатньо широких колах із залученням депутатів, експертів, науковців, представників іноземних інституцій та громадськості. Законопроект отримав позитивні висновки міжнародних експертів щодо відповідності його діючим міжнародним принципам та стандартам зовнішнього фінансового контролю.

Прийнятий Закон України «Про Рахункову палату» ґрунтується на нормах Конституції України, чинному законодавстві України та враховує загальновизнані міжнародні стандарти зовнішнього аудиту державних фінансів, зокрема Лімської декларації керівних принципів аудиту державних фінансів та Мексиканської декларації незалежності вищих органів фінансового контролю, а також найкращу практику ЄС.

Цим Законом визначено організацію, повноваження та порядок діяльності Рахункової палати, закріплено її функціональну та організаційну незалежність, необхідну для виконання покладених на неї обов'язків і завдань; заборонено втручання у діяльність Рахункової палати органів державної влади, органів місцевого самоврядування, політичних партій та громадських об'єднань; більш чітко прописано процедуру реагування об'єктів контролю на рішення Рахункової палати; передбачено проведення зовнішнього аудиту Рахункової палати та зовнішнього оцінювання її діяльності; введено процедури конкурсного відбору кандидатів на посади членів Рахункової палати, що забезпечуватиме прозорість їх призначення. З прийняттям нового закону діяльність Рахункової палати має стати більш прозорою і відкритою для громадськості, а дієвість її контрольних заходів повинна принципово покращитися.

Закон передбачає, що повноваження, покладені на Рахункову палату Конституцією України, здійснюються через провадження заходів державного зовнішнього фінансового контролю (аудиту).

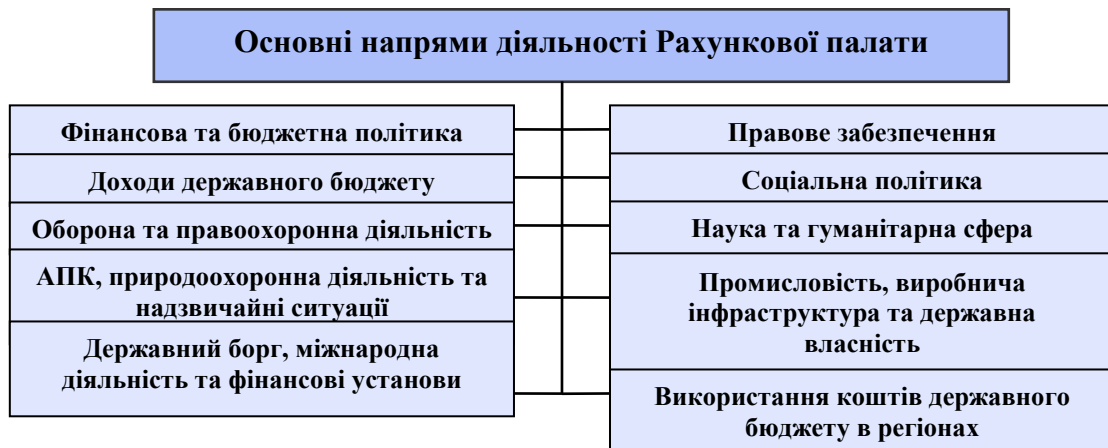
Державний зовнішній фінансовий контроль (аудит) забезпечується Рахунковою палатою шляхом здійснення фінансового аудиту, аудиту ефективності, експертизи, аналізу та інших контрольних заходів.

Відповідно до статті 30 Закону України «Про Рахункову палату» Рахункова палата щороку готує та подає Верховній Раді України щорічний звіт

про свою діяльність. Законом передбачено, що Рахункова палата інформує Верховну Раду України про результати здійснення заходів державного зовнішнього фінансового контролю (аудиту); подає висновки щодо проекту закону про державний бюджет на відповідний рік; щокварталу готує висновки про стан виконання закону про державний бюджет і пропозиції щодо усунення виявлених відхилень, недоліків і порушень.

Протягом звітного року Рахункова палата, як незалежний орган фінансово-економічного контролю в державі, здійснювала свою діяльність на принципах законності, незалежності, об'єктивності, безсторонності, гласності та неупередженості, визначених Законом України «Про Рахункову палату».

Спираючись на набутий досвід і враховуючи зміни чинного законодавства, зміни і пріоритети соціально-економічного розвитку держави та суспільства, Рахунковою палатою визначено оптимальні на сьогодні основні напрями діяльності, за якими проводились аудити.

У 2015 році виконання поставлених перед Рахунковою палатою завдань забезпечували департаменти:

- з питань бюджетної політики;
- з питань доходів бюджету;
- з питань правового забезпечення;
- з питань оборони та правоохоронної діяльності;
- з питань АПК, природоохоронної діяльності та надзвичайних ситуацій;
- з питань промисловості, виробничої інфраструктури та державної власності;
- з питань науки та гуманітарної сфери;
- з питань соціальної політики;
- з питань державного боргу, міжнародної діяльності та фінансових установ;
- з питань використання коштів державного бюджету в регіонах.

Загалом функціонувало сім територіальних управлінь Рахункової палати, діяльність яких охоплювала 24 області України і місто Київ:

- по м. Києву, Київській, Черкаській та Чернігівській областях (у м. Київ);
- по Дніпропетровській та Запорізькій областях (у м. Дніпропетровськ);
- по Львівській, Волинській, Рівненській, Тернопільській, Івано-Франківській та Закарпатській областях (у м. Львів);
- по Одеській, Миколаївській та Херсонській областях (у м. Одеса);
- по Донецькій та Луганській областях;
- по Харківській, Сумській та Полтавській областях (у м. Харків);
- по Вінницькій, Житомирській, Кіровоградській, Хмельницькій та Чернівецькій областях (у м. Вінниця).

Рахункова палата та її територіальні управління

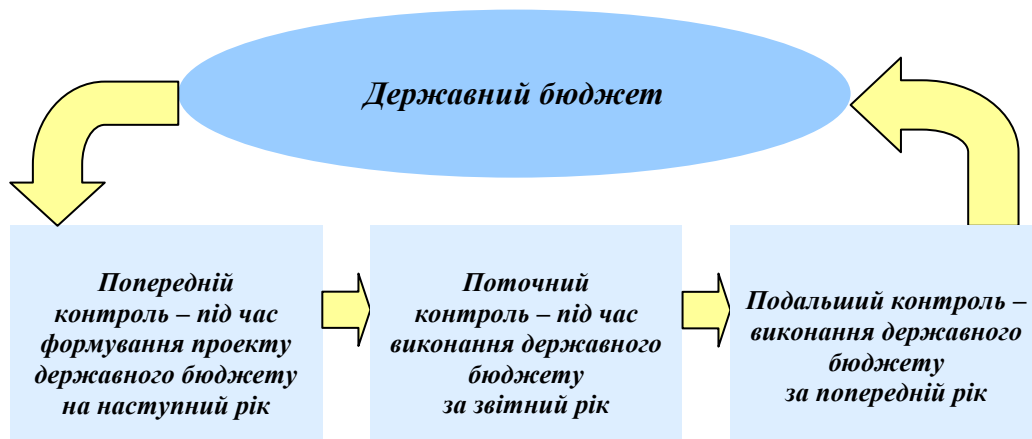
Територіальне управління по Донецькій та Луганській областях у 2015 році існувало лише де-юре. При цьому кадровий потенціал управління повністю збережено, його працівники переведені на роботу у територіальні управління Рахункової палати у містах Харкові та Дніпропетровську.

Проведення територіальними управліннями координованих департаментами Рахункової палати аудитів належного адміністрування доходів державного бюджету, законності та ефективності витрачання коштів Державного бюджету України органами державної влади, установами, організаціями, підприємствами, які розміщені на відповідній території, дає змогу розширити сферу незалежного зовнішнього державного фінансового контролю Рахункової палати на місцевому рівні, виявляти проблеми використання державних коштів, які є на регіональному рівні та мають загальнодержавне значення, і акцентувати на них увагу суспільства.

Відповідно до вимог чинного законодавства Рахункова палата протягом звітного року продовжувала здійснювати контрольню-аналітичну та експертну

діяльність, яка забезпечує єдину систему контролю за виконанням державного бюджету і бюджетів державних цільових фондів. Це передбачає проведення цілісного та взаємопов'язаного комплексу контрольно-аналітичних і експертних заходів.

Рахунковою палатою у 2015 році здійснювався контроль бюджетів трьох років: 2014 року (виконаного бюджету), 2015 року (під час поточного виконання) та 2016 року (на стадії формування проекту бюджету). Бюджети кожного фінансового року перебувають на одному з етапів трирічного циклу. Інтегрована до основних складових бюджетного процесу, така система контролю передбачає безперервний трирічний цикл контролю за формуванням та виконанням бюджетів кожного фінансового року, що реалізується на трьох послідовних стадіях: попередній контроль проекту бюджету, поточний контроль виконання бюджету та подальший контроль виконання бюджету.

Комплекс заходів, що здійснюються в рамках попереднього, поточного і подальшого контролю, суттєво доповнюється тематичними контрольними та аналітичними заходами відповідно до плану роботи Рахункової палати.

Звіт Рахункової палати за 2015 рік є відображенням контрольно-аналітичної та експертної діяльності, що здійснювалась у звітному році та охоплювала контрольними заходами період 2013-2015 років, окремі системні контрольні заходи охоплювали більш ранні періоди діяльності об'єктів аудитів. Зазначене стосується всіх узагальнюючих результативних показників щодо обсягів перевірених бюджетних коштів, встановлених порушень і недоліків, що наводяться в тексті Звіту.

За звітний рік Рахунковою палатою було перевірено 627 об'єктів, здійснено 702 контрольно-аналітичні та експертні заходи, під час проведення яких виявлено порушень бюджетного законодавства (незаконного, у тому числі нецільового), неефективного використання коштів Державного бюджету України та державних цільових фондів, а також порушень і недоліків при адмініструванні доходів державного бюджету на загальну суму майже 22,7 млрд грн, за результатами проведених контрольних заходів надіслано 547 звітів, рішень, інформацій.

У 2015 році обсяг перевірених Рахунковою платою державних коштів становив понад 370 млрд гривень. У середньому кожен аудитор за рік перевіряв майже 1,3 млрд грн державних коштів, при цьому одним аудитором було виявлено порушень та недоліків при виконанні державного бюджету на суму 78,7 млн грн, на 1 гривню, витрачену з державного бюджету на забезпечення діяльності Рахункової палати, припадає 4,6 тис. грн перевірених коштів та встановлених порушень і недоліків – на суму 284,2 гривні.

Повсякденною практикою роботи нашої інституції є відстеження та аналіз виконання об'єктами контрольних заходів рекомендацій і пропозицій, що затверджені рішеннями Рахункової палати за результатами проведених аудитів.

За підсумками контрольних заходів, які були здійснені в ході виконання повноважень, визначених Конституцією України, Рахунковій палаті вдалося досягти конкретних результатів, що дали можливість виявити значні обсяги недонадходжень доходів державного бюджету, його втрат, перерозподілити бюджетні призначення та спрямувати їх на першочергові потреби за іншими бюджетними програмами, зменшити борг держави тощо.

За результатами аналізу стану організації та проведення органами державної фіскальної служби перевірок юридичних осіб щодо додержання податкового законодавства та забезпечення надходжень до бюджету встановлено недонадходження до бюджету близько 9 млрд грн узгоджених з платниками податків донарахованих за результатами перевірок податкових зобов'язань і штрафів.

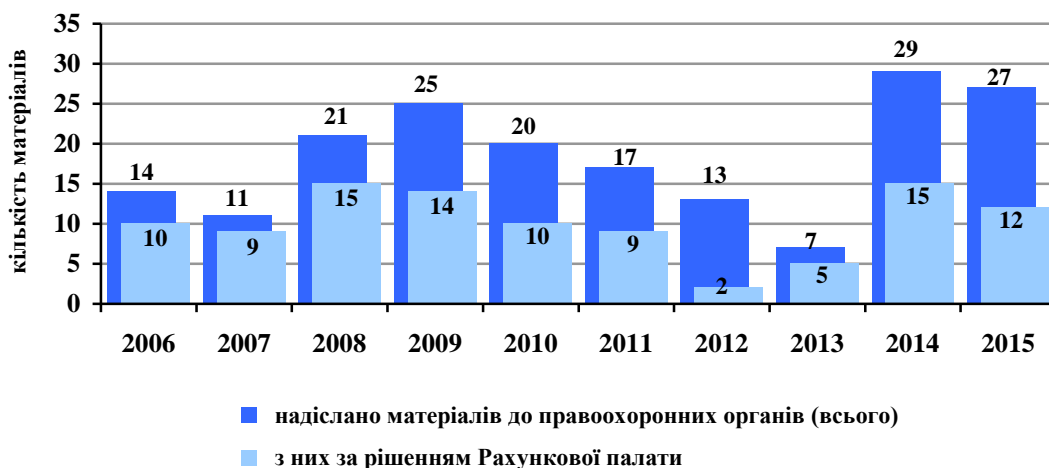
Під час аудиту ефективності використання коштів державного бюджету, спрямованих на виконання Державної цільової програми розвитку українського села на період до 2015 року, попереджено ризики втрат державного бюджету у сумі 455,8 млн грн та запропоновано Міністерству аграрної політики та

продовольства України шляхи і джерела повернення до державного бюджету коштів у сумі 319,7 млн грн, отриманих ДСБУ «Аграрний фонд» від продажу облігацій державної внутрішньої позики; 135,9 млн грн, наданих у 2010-2011 роках ДП «Спецагролізинг» як безпроцентна бюджетна позика на закупівлю вітчизняної техніки і обладнання з подальшою їх передачею в лізинг; 34,3 млн грн, які видані фермерським господарствам як фінансова підтримка на поворотній основі.

На виконання пропозицій Рахункової палати за результатами аудиту ефективності використання коштів субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на надання пільг та субсидій населенню на оплату житлово-комунальних послуг Законом України від 24.12.2015 № 915-VIII «Про внесення змін до додатків № 3 та № 7 до Закону України «Про Державний бюджет України на 2015 рік» щодо видатків Пенсійного фонду України» перерозподілено невикористаний обсяг субвенції за КПКВК 3511150 шляхом зменшення загального розміру субвенції на 6 млрд грн та спрямування цих коштів на покриття дефіциту Пенсійного фонду України.

За результатами аудиту ефективності використання бюджетних коштів на здійснення заходів щодо забезпечення захисту прав та інтересів держави під час урегулювання спорів закордонними юрисдикційними органами після проведення переговорів Мін'юсту з юридичною фірмою «King & Spalding LLP» було зменшено суму боргу держави за здійснення представництва інтересів України у справі за позовом ВАТ «Татнафта» – із 770 тис. доларів США до суми, еквівалентної 6,6 млн грн у доларах США за курсом на дату здійснення платежу.

Діаграма 1. Взаємодія між Рахунковою палатою та правоохоронними органами України

У 2015 році тривала співпраця Рахункової палати з Генеральною прокуратурою України та іншими правоохоронними органами. До правоохоронних органів було надіслано 36 листів, які містили 27 матеріалів за результатами 12 проведених контрольних-аналітичних заходів, затверджених рішеннями Рахункової палати. На підставі цих матеріалів органами прокуратури

Україні відкрито 11 кримінальних проваджень за ознаками злочину, 15 матеріалів приєднано до вже відкритих кримінальних проваджень.

Водночас реагування безпосередніх об'єктів контрольно-аналітичних заходів у ряді випадків було формальним, відповіді інформували лише про розгляд матеріалів Рахункової палати та затвердження плану заходів щодо виконання пропозицій Рахункової палати. Робота в цьому напрямі повинна поглиблюватись, ставати більш предметною, а головне – давати результат: покращення стану законності, ефективності та результативності надходження та використання бюджетних коштів, а також діяльності державних органів.

Забезпечення діяльності **робочої групи EUROSAI з аудиту коштів, виділених на попередження та ліквідацію наслідків катастроф**, було у 2015 році одним із пріоритетних напрямів міжнародної діяльності Рахункової палати. На сьогодні робоча група включає 18 постійних членів (ВОФК Азербайджану, Албанії, Білорусі, Болгарії, Вірменії, Грузії, Італії, Казахстану, Латвії, Литви, Молдови, Польщі, Росії, Румунії, Сербії, Туреччини, України, Європейський суд аудиторів), а також два спостерігачі (ВОФК Естонії та Угорщини).

У лютому 2015 року в м. Люксембург (Велике Герцогство Люксембург) під головуванням Рахункової палати України та за підтримки Європейського суду аудиторів відбулося **I засідання робочої групи EUROSAI з аудиту коштів, виділених на попередження та ліквідацію наслідків катастроф**, на якому членами робочої групи було визначено основні тематики можливих міжнародних координованих аудитів, їх орієнтовні терміни та затверджено Стратегію і план її діяльності на 2015-2017 роки, а також звіт Секретаріату про виконану роботу.

1.2. НАПРЯМИ ТА ПІДСУМКИ ЗАСІДАНЬ РАХУНКОВОЇ ПАЛАТИ

За своїм статусом Рахункова палата є колегіальним органом.

Відповідно до статті 25 Закону України «Про Рахункову палату» основною організаційною формою діяльності Рахункової палати є засідання Рахункової палати, на яких розглядалися питання розвитку Рахункової палати, організації роботи, планування, здійснення заходів державного зовнішнього фінансового контролю (аудиту) та інші питання, пов'язані з виконанням повноважень Рахункової палати.

Протягом 2015 року Рахункова палата працювала у складі Голови Рахункової палати, Заступника Голови, Секретаря Рахункової палати та шести членів Рахункової палати до жовтня 2015 року, а з жовтня 2015 року – п'яти членів Рахункової палати.

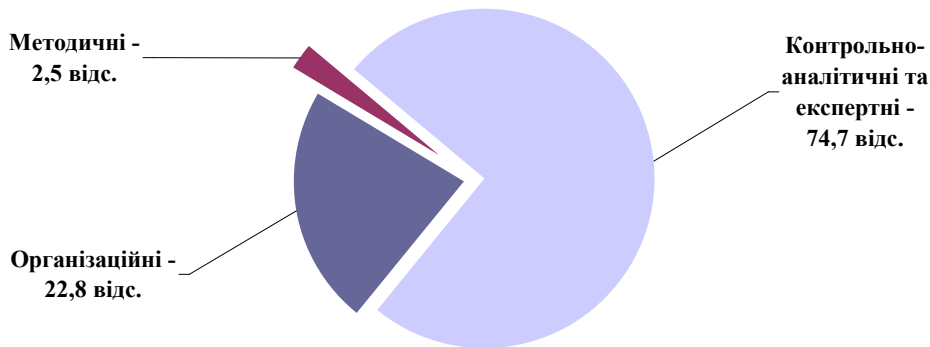
Відповідно до своїх повноважень Рахункова палата у звітному році спрямовувала свою діяльність на:

- забезпечення системного державного зовнішнього фінансового контролю (аудиту) шляхом здійснення фінансового аудиту, аудиту ефективності, експертизи, аналізу та інших контрольних заходів;
- посилення контролю за наповненням дохідної частини Державного бюджету України;

- здійснення системного контролю за виконанням державних цільових програм;
- застосування різних форм і методів проведення заходів державного зовнішнього фінансового контролю (аудиту), встановлення причинно-наслідкових зв'язків виявлених порушень та недоліків при адмініструванні доходів та використанні державних коштів;
- підвищення результативності роботи, зокрема, реагування органів державної влади на рішення та рекомендації (пропозиції) Рахункової палати за результатами контрольних і аналітичних заходів, розгляд Верховною Радою України, її комітетами результатів контрольних-аналітичних та експертних заходів та законодавчих пропозицій з питань державного бюджету і фінансів України;
- розвиток міжнародного співробітництва та вивчення міжнародного досвіду вищих органів фінансового контролю зарубіжних країн щодо контрольної діяльності та втілення його при проведенні паралельних і спільних аудитів;
- забезпечення гласності та прозорості в діяльності;
- застосування сучасних інформаційних технологій в забезпеченні фінансового контролю.

У 2015 році було **проведено 24 засідання** Рахункової палати, на яких **розглянуто 158 питань**.

**Діаграма 2. Класифікація питань,
розглянутих Рахунковою палатою у 2015 році**

Дотримання принципу незалежності було основним при виборі тематики і плануванні заходів державного зовнішнього фінансового контролю (аудиту). Перш за все зверталася увага на питання, що стосувалися нагальних загальнодержавних проблем, питань державної безпеки, обороноздатності держави, державної підтримки енергетичного потенціалу, промисловості та виробничої інфраструктури, соціальних питань, посилення контролю за використанням державних коштів та законності і своєчасності руху коштів Державного бюджету України, які підлягають контролю Рахунковою палатою, пошуку резервів наповнення державного та місцевих бюджетів.

Департаментами і територіальними управліннями підготовлено **118 звітів**, для укладання яких було здійснено **702 контрольних-аналітичних та експертних заходів** (складено актів і довідок).

Відповідно до Конституції України та норм Закону України «Про Рахункову палату», Бюджетного кодексу України Рахункова палата здійснює аналіз бюджетного процесу та контролю за надходженням коштів Державного бюджету України та їх використанням. Рахункова палата надавала Верховній Раді України висновки щодо виконання державного бюджету за 2014 рік, I квартал, I півріччя, 9 місяців 2015 року і за підсумками трьох кварталів 2015 року в частині надходжень, а також висновки за результатами експертизи проекту Закону України «Про Державний бюджет України на 2016 рік».

Окрема увага Рахункової палати була приділена контролю та аналізу стану державного та гарантованого державою боргу у 2014 році та аналізу тенденцій у 2015 році, а також формування та використання коштів резервного фонду.

На постійній основі Рахунковою палатою здійснюються перевірки виконання та фінансування програм економічного, промислового, науково-технічного, соціального розвитку, охорони здоров'я та довкілля, формування національної екологічної мережі, розвитку українського села тощо. Протягом 2015 року підготовлено 16 звітів, або 13,6 відс. від їх загальної кількості, за результатами аудитів використання бюджетних коштів на виконання **19 державних цільових програм або окремих їх напрямів**. Об'єктами цих заходів були:

- Загальнодержавна програма «Національний план дій щодо реалізації Конвенції ООН про права дитини» на період до 2016 року;
- Загальнодержавна програма зняття з експлуатації Чорнобильської АЕС та перетворення об'єкта «Укриття» на екологічно безпечну систему;
- Загальнодержавна програма адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу;
- Загальнодержавна цільова програма розвитку водного господарства та екологічного оздоровлення басейну річки Дніпро на період до 2021 року;
- Загальнодержавна цільова програма захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру на 2013-2017 роки;
- Державна цільова правоохоронна програма «Облаштування та реконструкція державного кордону» на період до 2015 року;
- Державна цільова національно-культурна програма створення єдиної інформаційної бібліотечної системи «Бібліотека – XXI»;
- Державна цільова економічна програма розвитку рибного господарства на 2012-2016 роки;
- Державна цільова економічна програма розвитку автомобільних доріг загального користування на 2013-2018 роки;
- Державна цільова економічна програма «Ядерне паливо України»;
- Державна цільова економічна програма енергоефективності на 2010-2015 роки;
- Державна цільова програма розвитку українського села на період до 2015 року;
- Державна цільова програма «Ліси України» на 2010-2015 роки;

- Державна цільова соціальна програма профілактики, діагностики та лікування вірусних гепатитів на період до 2016 року;

- Державна цільова соціальна програма розвитку цивільного захисту на 2009-2013 роки;

- Державна програма розвитку внутрішнього виробництва;

- Комплексна програма забезпечення житлом військовослужбовців та членів їх сімей;

- Програма економічних реформ на 2010-2014 роки «Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава»;

- Програма «Українське вугілля».

Рахункова палата забезпечує охоплення контролем усіх напрямів використання державних коштів.

У 2015 році питання державної безпеки, обороноздатності держави, соціального захисту та забезпечення військовослужбовців були одними із найпріоритетніших. Так, на засіданнях Рахункової палати розглядалися звіти про результати аудитів:

- ефективності використання Державною прикордонною службою України бюджетних коштів на матеріально-технічне забезпечення та утримання її особового складу;

- ефективності використання коштів Державного бюджету України, передбачених Міністерству оборони України на будівництво (придбання) житла для військовослужбовців Збройних Сил України, та стан реалізації рекомендацій, наданих Колегією Рахункової палати;

- використання коштів державного бюджету на виплату матеріальної допомоги військовослужбовцям, звільненим з військової строкової служби;

- ефективності використання коштів державного бюджету, виділених на забезпечення діяльності сил цивільного захисту в Одеській, Миколаївській та Херсонській областях;

- використання бюджетних коштів, виділених Службі безпеки України («таємно»);

- використання бюджетних коштів, виділених на забезпечення охорони державних органів та посадових осіб («таємно»).

Як і у попередні роки, особлива увага приділялася питанням використання бюджетних коштів, спрямованих на **державну підтримку енергетичного потенціалу країни та промисловості**. Зокрема, були розглянуті звіти про результати аудитів:

- ефективності використання коштів державного бюджету, передбачених на заходи із створення власного виробництва ядерного палива в Україні;

- ефективності використання коштів державного бюджету, виділених Державній інспекції ядерного регулювання України на забезпечення державної політики у сфері безпеки використання ядерної енергії;

- ефективності використання коштів державного бюджету, передбачених на здійснення державного регулювання діяльності у сфері електроенергетики;

- ефективності використання коштів державного бюджету, передбачених на виконання проекту реабілітації гідроелектростанцій;
- ефективності використання коштів державного бюджету, передбачених Міністерству енергетики та вугільної промисловості України на державну підтримку вугледобувних підприємств на часткове покриття витрат із собівартості готової товарної вугільної продукції;
- ефективності використання та розпорядження майном державного підприємства «Костянтинівський державний хімічний завод»;
- ефективності виконання Міністерством інфраструктури України повноважень з управління стратегічними об'єктами державної власності, які закріплені за державним підприємством «Адміністрація морських портів України»;
- стану фінансово-господарської діяльності Державного територіально-галузевого об'єднання «Південно-Західна залізниця».

Також протягом року було здійснено аналіз стану реалізації Міністерством енергетики та вугільної промисловості України рекомендацій, викладених у висновку Колегії Рахункової палати від 16.12.2014 № 97/25-3.

Беручи до уваги, що **розвиток інформаційно-телекомунікаційної мережі та її безпеки** є одним із національних пріоритетів, Рахункова палата розглянула звіти про результати:

- аудиту ефективності використання коштів державного бюджету, виділених на розвиток та модернізацію державної системи спеціального зв'язку та захисту інформації («цілком таємно»);
- аналізу виконання заходів, вжитих Адміністрацією Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України за підсумками аудиту ефективності використання бюджетних коштів, виділених на забезпечення функціонування державної системи зв'язку та захисту інформації («таємно»).

Питанням ефективності використання коштів державного бюджету **на забезпечення діяльності та виконання повноважень державними органами** було присвячено:

- аналіз використання коштів державного бюджету на забезпечення діяльності органів державного управління;
- аудит ефективності використання коштів державного бюджету Центральною виборчою комісією;
- аудит ефективності системи надання підрозділами Міністерства внутрішніх справ України та Державної міграційної служби України платних послуг;
- перевірка використання бюджетних коштів, виділених на здійснення діяльності Державної служби України з надзвичайних ситуацій;
- аналіз витрачання коштів Державного бюджету України на функціонування системи фінансового моніторингу України;
- аудит ефективності використання коштів державного бюджету на забезпечення діяльності Державної казначейської служби України;

- аудит ефективності використання бюджетних коштів на здійснення заходів щодо забезпечення захисту прав та інтересів держави під час урегулювання спорів закордонними юрисдикційними органами;
- аудит ефективності використання коштів державного бюджету на забезпечення діяльності Міністерства охорони здоров'я України;
- аудит ефективності використання коштів державного бюджету, виділених Національній академії медичних наук України на будівництво, реконструкцію, капітальний ремонт та придбання обладнання для об'єктів, що відносяться до її сфери управління;
- аудит ефективності використання коштів державного бюджету на забезпечення виконання завдань і функцій Державної архітектурно-будівельної інспекції України;
- аналіз стану виконання повноважень органами виконавчої влади щодо повноти обліку платників податків;
- аудит ефективності управління матеріальними цінностями державного матеріального резерву («таємно»).

Рахункова палата здійснювала контроль за використанням коштів, спрямованих на **функціонування судової системи**. Впродовж року було розглянуто звіти про результати аудитів ефективності використання бюджетних коштів, виділених на здійснення правосуддя:

- Вищим адміністративним судом України;
- Вищим спеціалізованим судом України з розгляду цивільних і кримінальних справ;
- апеляційними господарськими та місцевими господарськими судами.

Відповідно до норм чинного законодавства на постійному контролі Рахункової палати перебували **питання дотримання нормативно-правового забезпечення бюджетного процесу та стану державних закупівель**. Зокрема, Рахунковою палатою розглянуті питання щодо:

- нормативно-правового забезпечення Кабінетом Міністрів України виконання Закону України «Про Державний бюджет України на 2014 рік»;
- стану державних закупівель в Україні;
- дотримання вимог законодавства у сфері державних закупівель при використанні коштів Державного бюджету України установами і організаціями Одеської, Миколаївської та Херсонської областей.

Питання **фінансування агропромислового комплексу, підтримки рибної галузі та охорони земель лісового фонду** було розглянуто під час затвердження звітів про результати аудитів використання бюджетних коштів, виділених на:

- виконання Державної цільової програми розвитку українського села на період до 2015 року;
- розвиток рибного господарства;
- розвиток рибного господарства в Одеській, Миколаївській та Херсонській областях;

- ведення лісового та мисливського господарства, охорону і захист лісів у лісовому фонді в Київській, Черкаській та Чернігівській областях.

Питання **охорони навколишнього природного середовища, екологічної безпеки та запобігання надзвичайним ситуаціям** обговорювалися під час розгляду Рахунковою палатою звітів, що стосувались:

- використання коштів державного бюджету, спрямованих на реалізацію положень Кіотського протоколу до Рамкової конвенції ООН про зміну клімату, у тому числі отриманих від продажу частин установленої кількості викидів парникових газів;
- стану виконання рекомендацій Міжнародного координованого аудиту Чорнобильського фонду «Укриття»;
- реалізації заходів Загальнодержавної цільової екологічної програми поводження з радіоактивними відходами у Дніпропетровській області;
- здійснення заходів з ліквідації наслідків надзвичайної ситуації та екологічної реабілітації території впливу гірничих робіт державного підприємства «Солотвинський солерудник» Закарпатської області;
- виконання рекомендацій Рахункової палати щодо захисту від забруднення вод басейну річки Західний Буг;
- захисту від шкідливої дії вод сільських населених пунктів та сільськогосподарських угідь;
- охорони довкілля при будівництві, ремонті та утриманні автомобільних доріг загального користування.

Питання **реалізації проектів міжнародних фінансових організацій** розглядалися на засіданнях Рахункової палати у звітах про результати:

- аналізу фінансування та виконання програм секторальної бюджетної підтримки Європейського Союзу в Україні у 2009 – травні 2015 року;
- аудиту стану реалізації проекту «Розвиток системи державної статистики для моніторингу соціально-економічних перетворень» за фінансування коштами позик Міжнародного банку реконструкції та розвитку;
- аудиту державного підприємства «Укркосмос» з питань ефективності використання і розпорядження державним майном та реалізації інвестиційних проектів за рахунок залучених під державні гарантії кредитних ресурсів (ДСК).

У 2015 році одним із пріоритетних був контроль за використанням бюджетних коштів на вирішення **соціальних питань**. Зокрема, розглянуто результати:

- аудиту ефективності використання коштів державного бюджету на одноразову виплату жінкам, яким присвоєно почесне звання України «Мати-героїня»;
- аналізу формування та проведення видатків, спрямованих на утримання та навчання дітей-сиріт та дітей, які залишилися без піклування батьків, у комунальних закладах освіти;
- аудиту ефективності використання коштів субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам Житомирської і Кіровоградської областей на

соціальний захист дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, за принципом «гроші ходять за дитиною»;

- аудиту ефективності використання коштів державного бюджету, виділених на надання щомісячної адресної допомоги особам, які переміщуються з тимчасово окупованої території України та районів проведення антитерористичної операції, для покриття витрат на проживання;

- аудиту ефективності використання коштів державного бюджету на забезпечення протезуванням та ортезуванням виробами підвищеної функціональності за технологіями виготовлення, які відсутні в Україні, окремих категорій громадян, які брали участь в антитерористичній операції та/або у забезпеченні її проведення;

- аудиту використання коштів державного бюджету, спрямованих у Дніпропетровській та Запорізькій областях на забезпечення інвалідів протезно-ортопедичними виробами;

- аудиту ефективності використання коштів державного бюджету на забезпечення окремих категорій населення технічними та іншими засобами реабілітації;

- аудиту ефективності використання коштів державного бюджету на соціальний захист ветеранів війни;

- аудиту ефективності використання коштів державного бюджету, призначених на фінансову підтримку громадських організацій інвалідів та ветеранів;

- аналізу видатків, що враховуються при визначенні міжбюджетних трансфертів з державного бюджету місцевим бюджетам Вінницької та Чернівецької областей, на надання послуг із соціального обслуговування людей похилого віку;

- аудиту ефективності використання коштів державного бюджету на виплату щомісячної грошової допомоги у зв'язку з обмеженням споживання продуктів харчування місцевого виробництва та компенсації за пільгове забезпечення продуктами харчування громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи.

Питання **охорони здоров'я** розглядалися у звітах про результати аудитів ефективності використання коштів державного бюджету, виділених:

- на виконання заходів з профілактики, діагностики та лікування вірусних гепатитів;

- для надання медичної допомоги хворим нефрологічного профілю із застосуванням замісної ниркової терапії;

- Міністерству охорони здоров'я України для забезпечення розвитку донорства крові та її компонентів;

- місцевим бюджетам м. Києва та Київської області на часткове відшкодування вартості лікарських засобів для лікування осіб з гіпертонічною хворобою;

- на забезпечення екстреної медичної допомоги у Волинській та Рівненській областях;

- на здійснення заходів щодо створення мережі регіональних перинатальних центрів;
- територіальним управлінням Міністерства внутрішніх справ України у м. Києві та Київській області на медичне забезпечення працівників, осіб рядового та начальницького складу;
- Військово-медичному клінічному центру Північного регіону на медичне лікування особового складу Збройних Сил України, ветеранів військової служби та членів їх сімей, ветеранів війни.

Рахунковою палатою здійснювався системний контроль за використанням бюджетних коштів, спрямованих на **науку і освіту**. Протягом року були підготовлені звіти про результати:

- аналізу ефективності використання коштів Державного бюджету України центральними органами виконавчої влади на наукову діяльність та підготовку наукових кадрів за результатами контрольних заходів, проведених Рахунковою палатою у 2013-2014 роках;
- аудиту ефективності використання коштів державного бюджету, виділених Національній академії наук України та національним галузевим академіям наук України на підготовку наукових кадрів;
- аудиту ефективності використання коштів державного бюджету на наукову діяльність у сфері освіти;
- аудиту ефективності використання коштів державного бюджету, виділених Міністерству освіти і науки України на методичне забезпечення діяльності навчальних закладів;
- аналізу формування та розміщення державного замовлення на підготовку фахівців з вищою освітою;
- аудиту ефективності використання коштів державного бюджету, виділених Міністерству освіти і науки України на підготовку кадрів для морської галузі вищими навчальними закладами Одеської області;
- аудиту ефективності використання бюджетних коштів, виділених Державній службі України з надзвичайних ситуацій на підготовку кадрів у сфері цивільного захисту;
- аудиту ефективності використання коштів державного бюджету, спрямованих Івано-Франківському національному технічному університету нафти і газу;
- аудиту ефективності використання коштів державного бюджету, спрямованих Кіровоградській льотній академії Національного авіаційного університету;
- аудиту формування та проведення видатків, спрямованих на навчання дітей у загальноосвітніх спеціалізованих школах-інтернатах з поглибленим вивченням окремих предметів і ліцях з посиленою військово-фізичною підготовкою;
- аналізу використання у Харківській, Сумській та Полтавській областях коштів, що враховуються при визначенні міжбюджетних трансфертів з державного бюджету місцевим бюджетам, для забезпечення загальноосвітніх

навчальних закладів сучасними технічними засобами навчання з природничо-математичних і технологічних дисциплін;

- аналізу формування та проведення видатків на професійно-технічну освіту за рахунок коштів міжбюджетних трансфертів з державного бюджету місцевим бюджетам;
- аналізу формування та проведення видатків на функціонування комунальних закладів дошкільної освіти.

Питання **культури** обговорювалися під час розгляду Рахунковою палатою звітів з питань ефективності використання коштів державного бюджету, виділених:

- Державному комітету телебачення і радіомовлення України на виробництво та трансляцію телерадіопрограм для державних потреб, функціонування україномовної версії міжнародного каналу «EuroNews»;
- Міністерству культури України на бібліотечну справу;
- Міністерству культури України на збереження історико-культурної спадщини в заповідниках, здійснення заходів з охорони, паспортизації, інвентаризації та реставрації пам'яток культурної спадщини.

Департаментами Рахункової палати та її територіальними управліннями особлива увага приділялася **питанням взаємовідносин Державного бюджету України із місцевими бюджетами та використанню бюджетних коштів на соціально-економічний розвиток територій**. На засіданнях Рахункової палати затверджено звіти про результати:

- аудиту використання коштів державного бюджету, виділених міському бюджету міста Києва на виконання функцій столиці;
- аудиту ефективності використання коштів субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на соціально-економічний розвиток окремих територій, спрямованої на здійснення заходів з енергозбереження щодо заміщення та скорочення споживання природного газу;
- аудиту ефективності використання субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на надання пільг та субсидій населенню на оплату житлово-комунальних послуг;
- аудиту використання субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на надання пільг та житлових субсидій населенню на придбання твердого та рідкого пічного побутового палива і скрапленого газу;
- аудиту використання у Харківській та Сумській областях субсидій з державного бюджету місцевим бюджетам на надання пільг громадянам, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, для оплати житлово-комунальних послуг, придбання палива, послуг зв'язку та компенсації за пільговий проїзд.

З визначенням у Законі України «Про Рахункову палату» **фінансового аудиту** як окремого виду аудиту та впровадженням у Рахунковій палаті Рекомендацій з проведення цього виду аудиту, що розроблені з урахуванням вимог міжнародних стандартів вищих органів фінансового контролю, його проведення

перейшло на новий, більш системний і якісний рівень. Протягом звітного року аудиторами Рахункової палати було здійснено три такі контрольні заходи:

- аудит річної фінансової та бюджетної звітності центрального апарату Міністерства аграрної політики та продовольства України;
- аудит річної фінансової та бюджетної звітності центрального апарату Міністерства екології та природних ресурсів України;
- фінансовий аудит Державного спеціалізованого підприємства «Чорнобильська АЕС».

Протягом 2015 року Рахунковою палатою здійснювався системний контроль за **наповненням дохідної частини Державного бюджету України**. На засіданнях Рахункової палати розглянуто звіти про результати:

- аналізу стану організації та проведення органами державної фіскальної служби перевірок юридичних осіб щодо додержання податкового законодавства та забезпечення надходжень до бюджету;
- перевірки Міжрегіонального головного управління ДФС – Центрального офісу з обслуговування великих платників в частині планування та дієвості контролю за повнотою нарахування і своєчасністю сплати податкових надходжень до державного бюджету;
- перевірки стану справляння і дієвості контролю за надходженням плати за користування надрами до Державного бюджету України;
- перевірки обґрунтованості надання та законності застосування пільг з податку на прибуток підприємств паливно-енергетичного комплексу;
- перевірки обґрунтованості планування та результативності контролю за повнотою нарахування і своєчасністю надходжень акцизного податку з бензину моторного для автомобілів;
- аналізу стану та обґрунтованості надання податкових пільг суб'єктам господарювання, які здійснюють діяльність у сфері виробництва альтернативних видів палива, та їх впливу на надходження до державного бюджету;
- перевірки стану виконання територіальними органами державної фіскальної служби у Житомирській та Чернівецькій областях повноважень щодо забезпечення повноти і своєчасності сплати суб'єктами підприємницької діяльності податків і зборів з товарів, ввезених на митну територію України;
- аналізу здійснення територіальними органами Державної фіскальної служби України у Дніпропетровській та Запорізькій областях контролю за повнотою нарахування і своєчасністю сплати до державного бюджету податку на додану вартість та акцизного податку з товарів, ввезених на митну територію України;
- перевірки обґрунтованості планування та результативності контролю за повнотою нарахування і своєчасністю надходжень єдиного збору, який справляється у пунктах пропуску через державний кордон України;
- аудиту адміністрування Міністерством закордонних справ України коштів, отриманих за вчинення консульських дій;

- аналізу стану державного регулювання проведення лотерей та їх вплив на наповнення Державного бюджету України.

Відповідно до функцій і повноважень Рахункової палати аналізувалися **звіти Антимонопольного комітету України, Фонду державного майна України та перевірявся кошторис Національного банку України за 2014 рік.**

У 2015 році в рамках міжнародної діяльності Рахункової палати завершено **три міжнародні контрольні заходи**, результати яких розглянуто та затверджено на засіданнях Рахункової палати:

- міжнародний паралельний/координований аудит діяльності щодо зменшення ризику виникнення катастроф;
- міжнародний аудит (контроль) використання коштів державного бюджету, виділених на попередження та ліквідацію природних пожеж;
- міжнародний координований паралельний аудит інформаційних систем управління державним боргом.

Також у звітному році Рахункова палата приділяла значну увагу питанням **вдосконалення методології здійснення своєї діяльності**. Протягом року було підготовлено та затверджено такі внутрішні нормативні документи:

- Методичні рекомендації з проведення Рахунковою палатою фінансового аудиту;
- Методичні рекомендації з проведення Рахунковою палатою аудитів проектів, що підтримуються позиками міжнародних фінансових організацій;
- Рекомендації з управління і контролю якості контрольних заходів, що проводяться Рахунковою палатою;
- Правила професійної етики посадових осіб Рахункової палати.

Відповідно до умов **Меморандуму про взаєморозуміння між Україною як Позичальником та Європейським Союзом як Кредитором (щодо отримання Україною макрофінансової допомоги), ратифікованого Законом України від 18.06.2015 № 538-VII**, аудиторами Рахункової палати здійснено п'ять аудитів державних підприємств. Звіти про їх результати були розглянуті на засіданнях Рахункової палати, а саме:

- аудит ефективності виконання Міністерством інфраструктури України повноважень з управління стратегічними об'єктами державної власності, які закріплені за державним підприємством «Адміністрація морських портів України»;
- аудит стану фінансово-господарської діяльності Державного територіально-галузевого об'єднання «Південно-Західна залізниця»;
- фінансовий аудит Державного спеціалізованого підприємства «Чорнобильська АЕС»;
- аудит державного підприємства «Укркосмос» з питань ефективності використання і розпорядження державним майном та реалізації інвестиційних проектів за рахунок залучених під державні гарантії кредитних ресурсів (ДСК);
- під час проведення аудиту ефективності використання коштів державного бюджету, передбачених на виконання проекту реабілітації

гідроелектростанцій, було здійснено аналіз окремих фінансових показників публічного акціонерного товариства «Укргідроенерго».

Позапланові контрольні заходи проводилися за рішеннями Рахункової палати на підставі звернень Верховної Ради України, її комітетів та запитів народних депутатів України, за якими Верховна Рада України приймала відповідні рішення, указів Президента України:

згідно зі зверненням народного депутата України – заступника Голови Комітету Верховної Ради України з питань запобігання і протидії корупції Гарбуза Ю.Г. від 09.07.2015 № 125-5-312 – аудит ефективності використання та розпорядження майном державного підприємства «Костянтинівський державний хімічний завод»;

відповідно до запиту народного депутата України Геращенко А.Ю. від 27.03.2015 № 80/762, оголошеного на засіданні Верховної Ради України 10.04.2015, – перевірка використання бюджетних коштів, виділених на здійснення діяльності Державної служби України з надзвичайних ситуацій;

на виконання Указу Президента України від 14.11.2014 № 876/2014 «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 4 листопада 2014 року «Про стан забезпечення енергетичної безпеки держави та невідкладні заходи щодо сталого проведення опалювального сезону 2014/15 року» – аудит ефективності використання коштів державного бюджету, передбачених Міністерству енергетики та вугільної промисловості України на державну підтримку вугледобувних підприємств на часткове покриття витрат із собівартості готової товарної вугільної продукції.

За результатами розгляду звітів Рахунковою палатою, з метою інформування народних депутатів України про її діяльність, на основі матеріалів контрольно-аналітичних і експертних заходів підготовлено та роздано у сесійній залі 6 інформаційних бюлетенів.

1.3. ОСНОВНІ РЕЗУЛЬТАТИ КОНТРОЛЬНО-АНАЛІТИЧНИХ ТА ЕКСПЕРТНИХ ЗАХОДІВ ТА РЕАГУВАННЯ ДЕРЖАВНИХ ОРГАНІВ ВЛАДИ, УСТАНОВ ТА ОРГАНІЗАЦІЙ НА РІШЕННЯ, РЕКОМЕНДАЦІЇ (ПРОПОЗИЦІЇ) РАХУНКОВОЇ ПАЛАТИ

1.3.1. Загальна характеристика діяльності

Рахунковою палатою у звітному році здійснено 702 контрольно-аналітичні та експертні заходи.

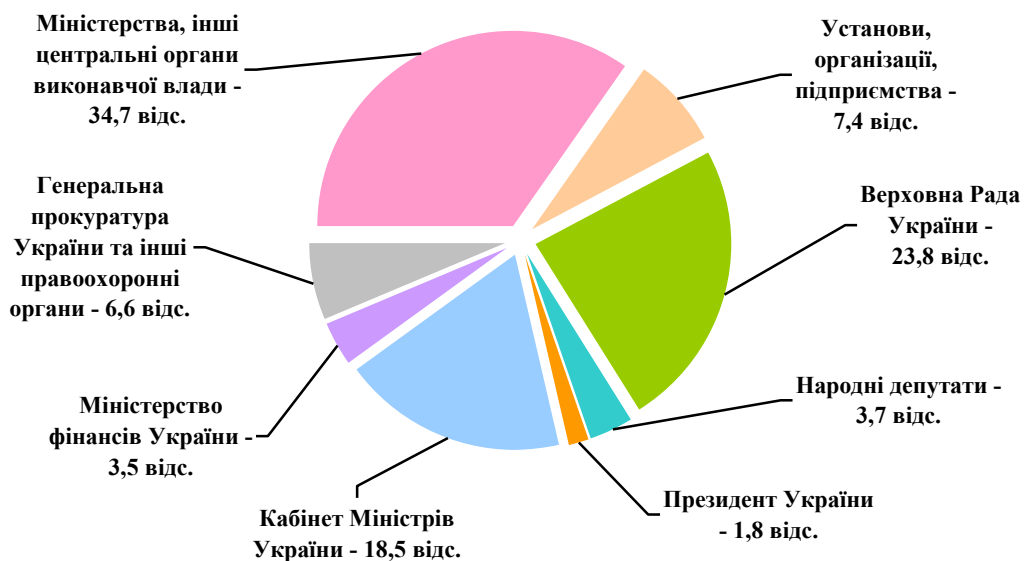
Контроль за використанням бюджетних коштів, коштів державних цільових фондів здійснювався у 23 областях України. Перевірено 627 об'єктів (додаток 1 «Основні об'єкти контрольно-аналітичних заходів Рахункової палати у 2015 році»).

За результатами проведених контрольно-аналітичних та експертних заходів підготовлено та надіслано до вищих органів законодавчої і виконавчої влади, установ, організацій, підприємств 547 вихідних документів (звітів, рішень Рахункової палати, інформацій, актів та листів) для відповідного реагування, усунення виявлених порушень і недоліків, а також для відшкодування втрат і збитків, заподіяних Державному бюджету України.

Усі зазначені документи містили обґрунтовані, виважені та конкретні рекомендації щодо виправлення і поліпшення ситуації, недопущення та запобігання різного роду порушенням і недолікам у майбутньому, а також щодо належного адміністрування доходів державного бюджету, підвищення ефективності, результативності, продуктивності та економності використання коштів Державного бюджету України як у розрізі кожного напрямку використання бюджетних коштів, так і в цілому.

Зокрема, до Верховної Ради України надіслано 130 документів, Президенту України – 10, народним депутатам України – 20, Кабінету Міністрів України – 101, Міністерству фінансів України – 19, Генеральній прокуратурі України та іншим правоохоронним органам – 36, Міністерствам та іншим центральним органам – 190, установам, організаціям та підприємствам – 41 документ.

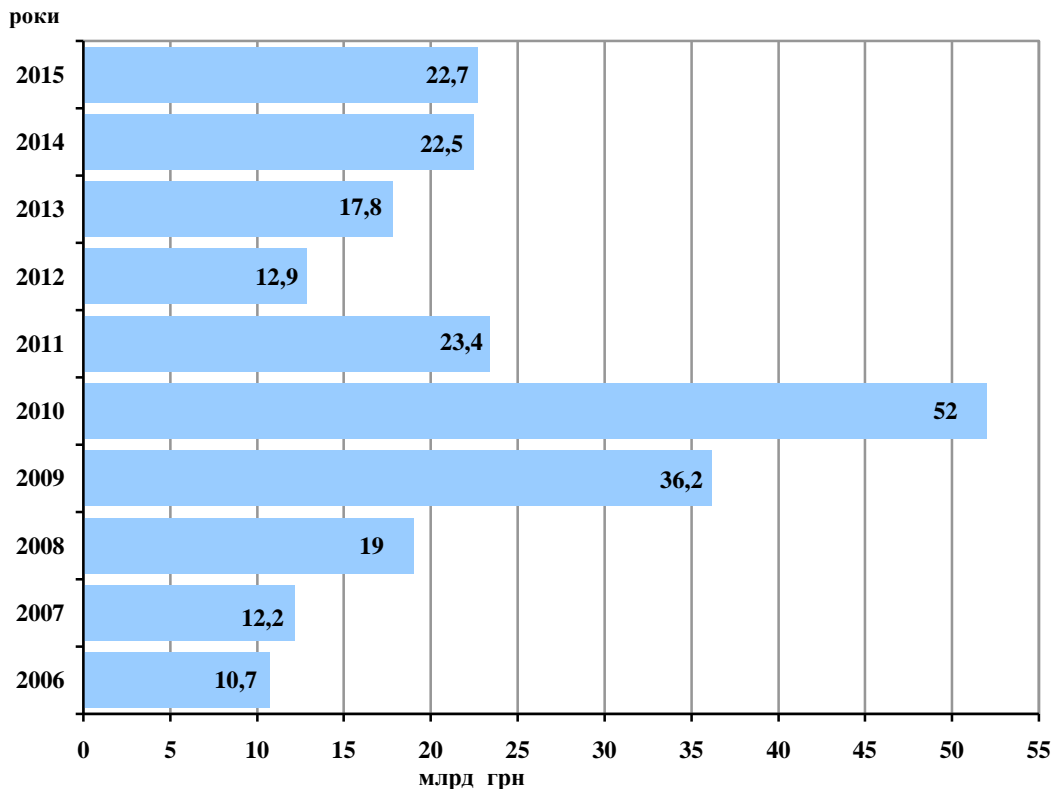
Діаграма 3. Одержувачі звітів, рішень Рахункової палати, інформацій, актів та листів за результатами контрольної діяльності, надісланих у 2015 році для відповідного реагування

У ході проведення аудиторями Рахункової палати контрольно-аналітичних та експертних заходів виявлено, відповідно до статей 116 і 119 Бюджетного кодексу України, порушень бюджетного законодавства (незаконного, у тому числі нецільового), неефективного використання коштів Державного бюджету України, а також порушень і недоліків при адмініструванні доходів державного бюджету на загальну суму **22 млрд 651,8 млн гривень**. З цієї суми:

- незаконне, у тому числі нецільове, використання коштів становить **6 млрд 353,8 млн грн**;
- неефективне – **6 млрд 187 млн грн**;
- порушення адміністрування доходів – **10 млрд 111 млн гривень**.

Діаграма 4. Обсяги виявлених Рахунковою палатою порушень бюджетного законодавства та неефективного використання бюджетних коштів, порушень та недоліків адміністрування доходів державного бюджету

Аналіз контрольно-аналітичних заходів, проведених упродовж 2015 року, свідчить, що більшість **порушень бюджетного законодавства** продовжують мати системний характер і повторюються із року в рік. Найбільш характерними за кількістю виявлених випадків та обсягами порушень у звітному році були порушення, які умовно можна класифікувати за такими узагальненими видами:

- ◆ планування з порушенням чинного законодавства та за відсутності правових підстав (2 млрд 137,3 млн грн);
- ◆ використання бюджетних коштів без належних нормативно-правових підстав (2 млрд 68,1 млн грн);
- ◆ використання коштів державного бюджету з порушенням чинного законодавства (883,2 млн грн);
- ◆ порушення під час здійснення закупівель товарів, робіт і послуг за державні кошти (662 млн грн);
- ◆ недотримання установлених порядку та термінів складання, затвердження та подання документів (349,5 млн грн);
- ◆ незаконні виплати заробітної плати (134,1 млн грн);
- ◆ відволікання коштів держбюджету в дебіторську заборгованість на тривалий час (68,1 млн гривень).

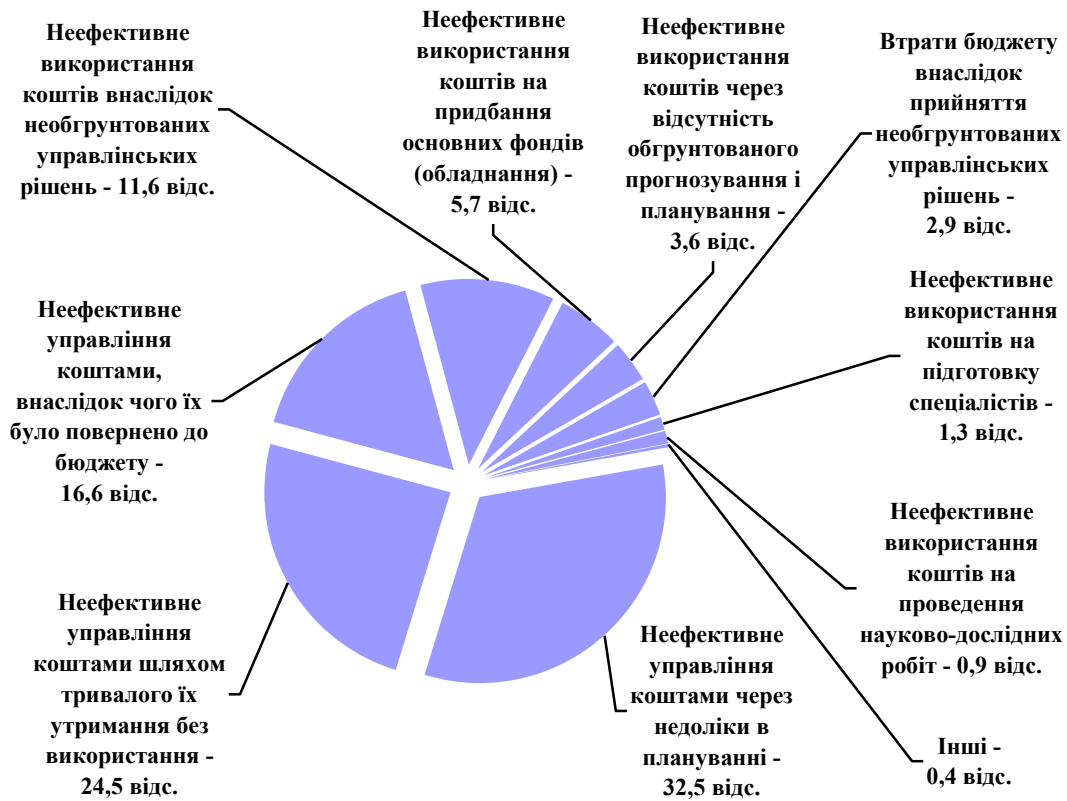
Діаграма 5. Структура порушень бюджетного законодавства, виявлених у 2015 році за видами порушень

Найбільш характерними видами **неефективного управління і використання державних коштів** та чисельними за кількістю виявлених випадків, як і в минулому році, були такі:

- ◆ неефективне управління коштами через недоліки в плануванні (2 млрд 12,4 млн грн);
- ◆ неефективне управління коштами шляхом тривалого їх утримання без використання на реєстраційних рахунках розпорядників бюджетних коштів та на поточних рахунках підвідомчих організацій, а також тривалого невикористання фінансування з державного бюджету (1 млрд 516,3 млн грн);
- ◆ неефективне управління коштами, внаслідок чого їх було повернено до бюджету (1 млрд 26 млн грн);
- ◆ неефективне використання коштів внаслідок необґрунтованих управлінських рішень (715,3 млн грн);
- ◆ неефективне використання коштів на придбання основних фондів (обладнання) (350,6 млн грн);
- ◆ неефективне використання коштів через відсутність обґрунтованого прогнозування і планування (222,9 млн грн);
- ◆ втрати бюджету внаслідок прийняття необґрунтованих управлінських рішень (180,6 млн грн);
- ◆ неефективне використання коштів на підготовку спеціалістів (76,9 млн грн);
- ◆ неефективне використання коштів на проведення науково-дослідних робіт (58,2 млн гривень).

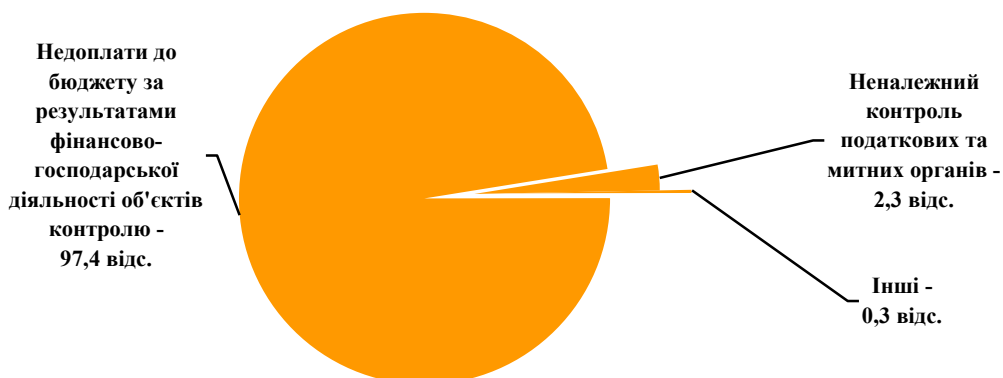
Діаграма 6. Структура неефективного управління та використання державних коштів, виявлених у 2015 році за видами порушень

Основними порушеннями та недоліками при адмініструванні дохідної частини державного бюджету, виявленими у звітному році, були:

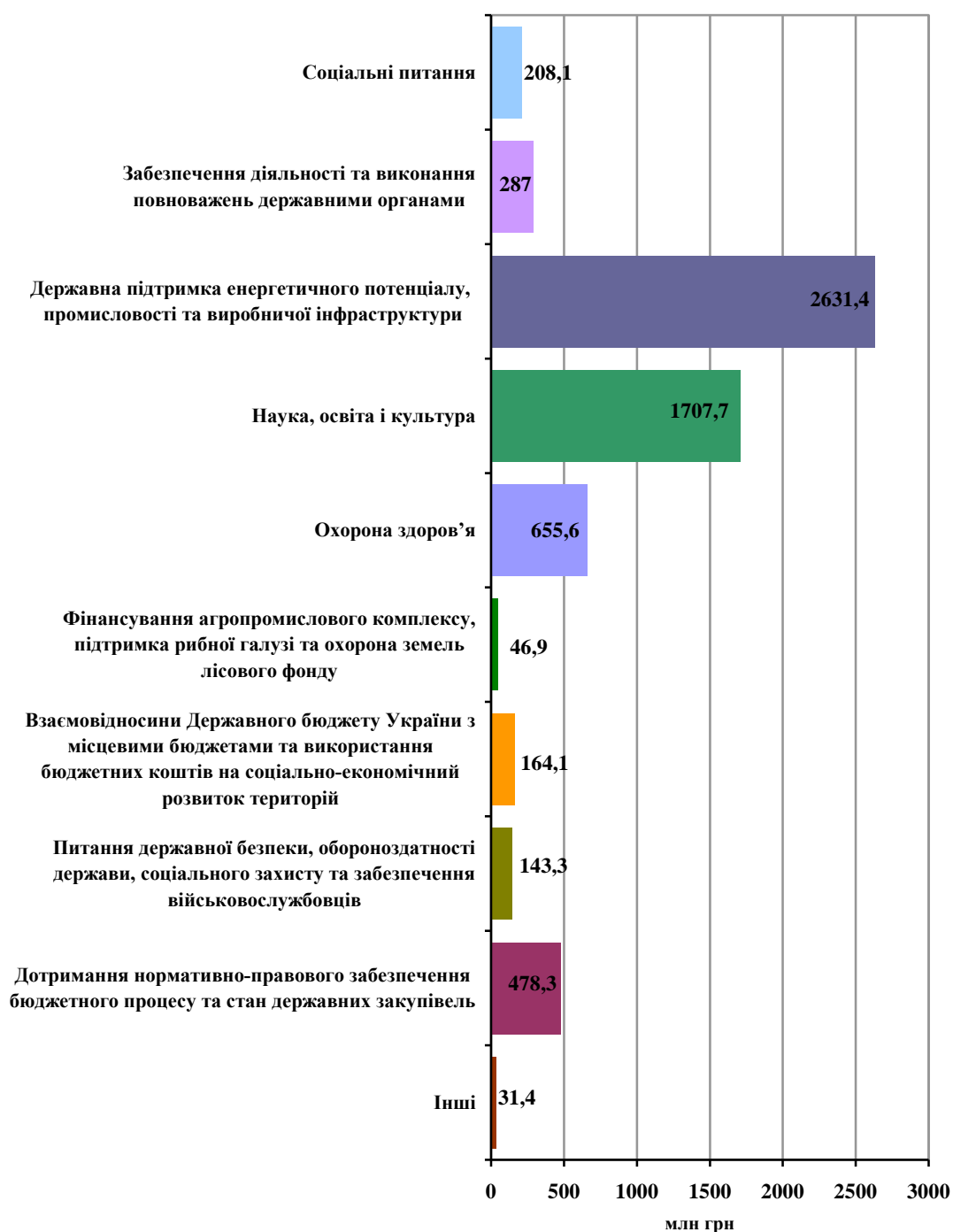
- ♦ недоплати до бюджету за результатами фінансово-господарської діяльності об'єктів контролю (9 млрд 848,3 млн грн);
- ♦ неналежний контроль податкових та митних органів (231,5 млн гривень).

Діаграма 7. Структура порушень та недоліків у формуванні доходів державного бюджету, виявлених у 2015 році

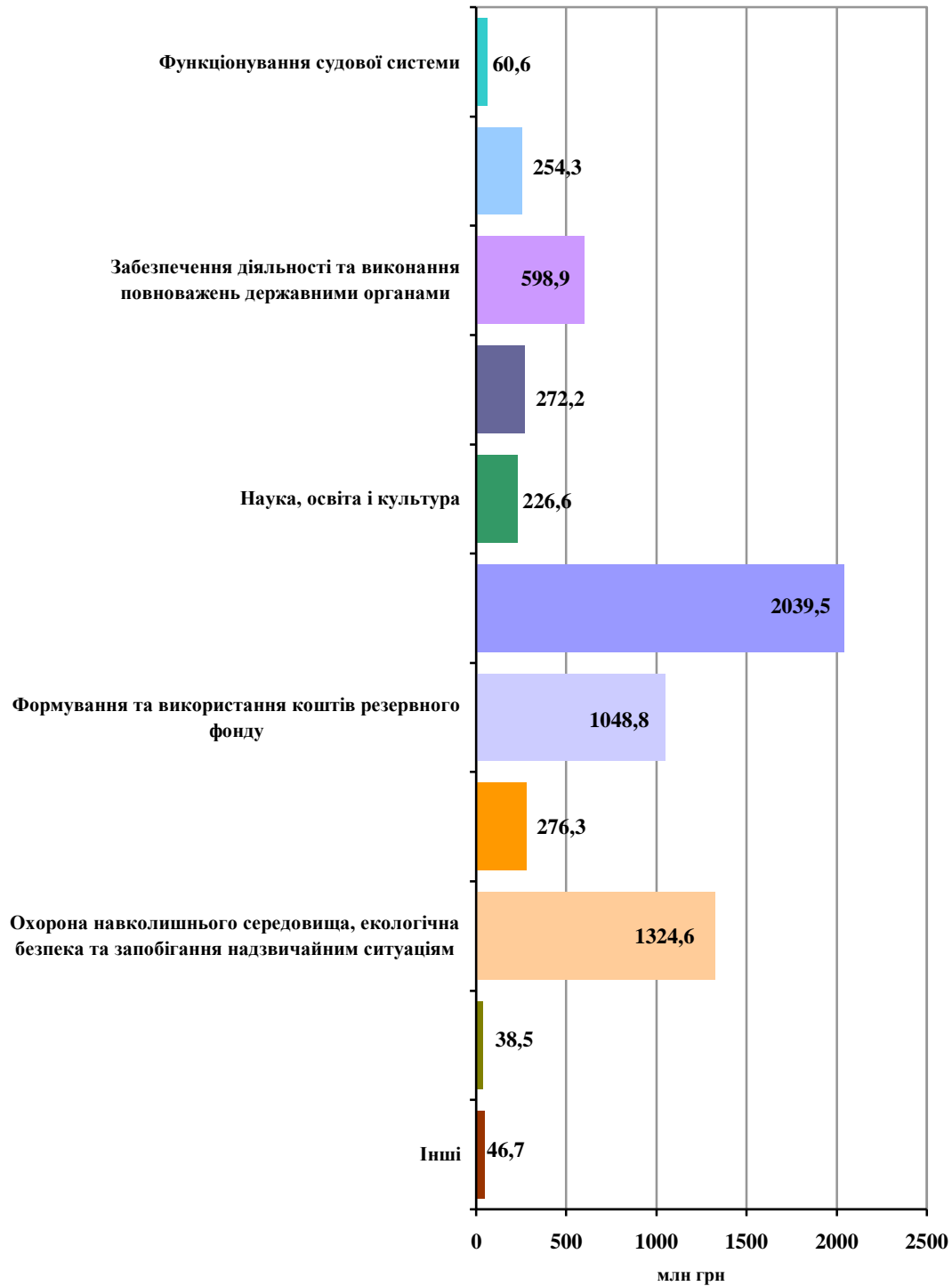

Відповідно до Бюджетного кодексу України матеріали за результатами проведених у 2015 році контрольно-аналітичних та експертних заходів було згруповано за основними напрямками і сферами використання коштів Державного бюджету України та державних цільових фондів. Обсяги виявлених порушень бюджетного законодавства, неефективного управління та використання державних коштів за цими напрямками наведено в діаграмах 8 і 9.

**Діаграма 8. Обсяги виявлених у 2015 році
бюджетних порушень за напрямками**

Діаграма 9. Обсяги неефективного управління та використання державних коштів, виявлених у 2015 році, за напрямками

1.3.2. Контроль, аналіз та експертиза формування і виконання Державного бюджету України

1.3.2.1. Результати аналізу виконання Державного бюджету України та експертизи поданого до Верховної Ради України проекту закону про Державний бюджет України

Відповідно до статті 98 Конституції України та статті 7 Закону України «Про Рахункову палату», проведено аналіз річного звіту про виконання Закону України «Про Державний бюджет України на 2014 рік», виконання державного бюджету у 2015 році, експертизу проекту Закону України «Про Державний бюджет України на 2016 рік» та підготовлено відповідні висновки.

За результатами аналізу річного звіту про виконання Державного бюджету за 2014 рік Рахунковою палатою зроблено висновок, що в умовах спаду економіки на 6,8 відс. і проведення антитерористичної операції не забезпечено виконання державного бюджету за 2014 рік як за доходами, так і за видатками.

Доходи державного бюджету загалом становили 357,1 млрд грн, або 94,5 відс. затвердженого законом про державний бюджет обсягу (377 млрд 821,6 млн грн) і 94,6 відс. плану.

Порівняно з 2013 роком, доходи державного бюджету загалом зросли на 17,9 млрд грн, або 5,3 відс., що зумовлено насамперед внесенням змін до податкового законодавства в частині запровадження нових платежів і підвищення ставок окремих податків, девальвацією гривні до іноземних валют і зростанням цін. Проте реальні доходи, обчислені у порівнянних умовах з використанням індексу-дефлятора ВВП, зменшилися на 6,8 відсотка.

Видатки державного бюджету здійснені в сумі 430,2 млрд грн, або 97,4 відс. обсягу, затвердженого законом про державний бюджет, і 93,3 відс. плану. Порівняно з 2013 роком, видатки збільшилися на 26,8 млрд грн, або 6,6 відсотка. Поточні видатки становили 422,8 млрд грн, або 98,3 відс. загального обсягу.

У 2014 році видатки державного бюджету на виплату пенсій і допомоги здійснені в обсягах, необхідних для забезпечення своєчасного виконання Пенсійним фондом покладених на нього функцій. При цьому видатки на покриття дефіциту коштів Фонду, порівняно з попереднім роком, зменшилися, однак обсяг залучених з єдиного казначейського рахунку коштів на покриття тимчасових касових розривів для виплати пенсій і допомоги збільшився до 50,4 млрд грн, тому можливості фонду повернути ці кошти без залучення додаткових джерел фінансування обмежені.

З державного бюджету надано трансфертів місцевим бюджетам на загальну суму 130,6 млрд гривень. За рахунок трансфертів з державного бюджету забезпечено 56,4 відс. доходів місцевих бюджетів, що, порівняно з 2013 роком, більше на 4 відс. пункти. Кошти місцевих бюджетів переважно спрямовувалися на оплату праці, надання пільг і субсидій населенню, різних видів допомоги.

Державний бюджет виконано з дефіцитом у сумі 78,1 млрд грн, що менший плану на 10,6 млрд грн, або 11,9 відсотка.

Фінансування державного бюджету здійснювалося переважно за рахунок державних запозичень, частка яких у загальній сумі надходжень до державного бюджету, порівняно з попереднім роком, зросла з 31,7 відс. до 47,3 відсотка. Девальвація гривні до іноземних валют і перевищення в 2,7 раза державних запозичень над витратами на погашення державного боргу призвели до збільшення державного боргу на 97,2 відс. – до 947 млрд гривень. Загальний обсяг державного і гарантованого державою боргу зріс на 88,3 відс. – до 1 трлн 100,8 млрд грн – та становив 70,3 відс. ВВП, що перевищило встановлений Бюджетним кодексом України критерій (60 відс.) на 10,3 відс. пункти.

Витрати на погашення й обслуговування державного боргу збільшилися, порівняно з 2013 роком, на 57,3 млрд грн, або 51,4 відс., – до 168,8 млрд гривень.

Водночас значно зросли ризики, що збільшують боргове навантаження на державний бюджет і дестабілізують фінансову систему країни: високий рівень дефіциту державного бюджету (5 відс. ВВП) та номінованого в іноземній валюті державного і гарантованого державою боргу (61,7 відс. загального обсягу), необхідність погашення й обслуговування державного боргу та підтримки діяльності суб'єктів господарювання, у тому числі Національної акціонерної компанії «Нафтогаз України», банків, а також відсутність надійних неборгових джерел фінансування державного бюджету.

Для покращення управління коштами державного бюджету і вдосконалення бюджетного процесу Рахунковою палатою було запропоновано:

- ініціювати внесення змін до Бюджетного кодексу України з метою оптимізації спеціального фонду з подальшим його скасуванням;

- забезпечити належне функціонування Єдиного державного автоматичного реєстру осіб, які мають право на пільги, як необхідної передумови переходу на надання з бюджету грошової компенсації громадянам за належні їм соціальні пільги;

- внести зміни до Закону України від 10.04.2014 № 1197-VII «Про здійснення державних закупівель», які сприятимуть прозорому, ефективному і раціональному використанню державних ресурсів, зокрема виключивши випадки, на які не поширюється дія цього Закону, а також спростивши процедуру закупівель.

РЕАГУВАННЯ:

Комітет Верховної Ради України з питань бюджету розглянув Висновки щодо виконання Державного бюджету України за 2014 рік на засіданні, яке відбулося 20.05.2015, і подав до Верховної Ради України проект постанови Верховної Ради України «Про звіт про виконання Закону України «Про Державний бюджет України на 2014 рік» (реєстраційний номер 2514-д від 22.05.2015), у підпункті 1 пункту 2 якої пропонувалося доручити Кабінету Міністрів України проаналізувати Висновки Рахункової палати щодо виконання Державного бюджету України за 2014 рік, вжити заходів щодо

недопущення порушень бюджетного законодавства у поточному і наступних бюджетних періодах та реалізації відповідних пропозицій Рахункової палати. Цей проект постанови розглянуто на пленарному засіданні Верховної Ради України 16.06.2015, але рішення не прийнято.

Законом України від 15.09.2015 № 679-VIII «Про внесення змін до деяких законів України у сфері державних закупівель щодо приведення їх у відповідність з міжнародними стандартами та вжиття заходів з подолання корупції» внесені зміни до Закону України від 10.04.2014 № 1197-VII «Про здійснення державних закупівель», зокрема щодо спрощення процедури участі у закупівлях.

Відповідно до Закону України від 26.11.2015 № 836-III «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо зарахування окремих адміністративних платежів» плата за скорочення термінів надання послуг у сфері державної реєстрації речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень і державної реєстрації юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців, а також плата за надання інших платних послуг, пов'язаних з державною реєстрацією речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень і державною реєстрацією юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців, належить у повному обсязі до доходів загального фонду державного бюджету, тоді як у попередній редакції Бюджетного кодексу України 50 відс. такої плати зараховувалося до спеціального фонду державного бюджету.

Згідно із Законом України від 24.12.2015 № 915-VIII «Про внесення змін до додатків № 3 та № 7 до Закону України «Про Державний бюджет України на 2015 рік» щодо видатків Пенсійного фонду України» збільшено видатки державного бюджету на покриття дефіциту коштів Пенсійного фонду для виплати пенсій.

Верховна Рада України постановою від 04.06.2015 № 509-VIII схвалила План законодавчого забезпечення реформ в Україні, яким передбачено внести до IV кварталу 2017 року зміни до деяких законодавчих актів України щодо впорядкування надання пільг і монетизації окремих із них.

Здійснивши **аналіз виконання Державного бюджету України у першому кварталі 2015 року**, Рахункова палата відзначила, що військовий конфлікт на сході країни, зменшення експорту товарів, звуження внутрішнього попиту на вітчизняну продукцію, скорочення банківського кредитування зумовили зниження економічної активності в січні-березні 2015 року на 17,6 відс. та негативно вплинули на виконання державного бюджету.

Доходи державного бюджету становили 113,2 млрд грн, або 22,4 відс. річного плану. План звітного періоду за доходами загального фонду

перевиконано на 6,4 млрд грн, або 6,3 відсотка. При цьому обсяги залишків невідшкодованого платникам податку на додану вартість зросли з початку 2015 року в 1,5 раза, переоплати податків і зборів до державного бюджету – на 11,3 відсотка.

Порівняно з першим кварталом 2014 року, доходи державного бюджету зросли на 24,4 млрд грн, або 27,5 відс., що зумовлено девальваційним та інфляційним чинниками, а також змінами бюджетного і податкового законодавства.

Видатки державного бюджету проведені в сумі 108,8 млрд грн, або 19,1 відс. річного плану, що на 15,9 млрд грн, або 17,2 відс., більше, ніж у першому кварталі 2014 року. На поточні видатки спрямовано 99,2 відс., на капітальні видатки – 0,8 відс. загального обсягу видатків.

Загальний обсяг наданих з державного бюджету трансфертів збільшився, порівняно з першим кварталом попереднього року, на 3,6 млрд грн, або 11,2 відс., їх частка у доходах місцевих бюджетів зменшилася на 1 відс. пункт – до 55,9 відсотка.

Державний бюджет загалом виконано з профіцитом у сумі 4 млрд 168,9 млн грн, при плановому річному дефіциті в сумі 75 млрд 984,7 млн грн, у тому числі загальний фонд – 3 млрд 740,9 млн грн, при плановому дефіциті на січень–березень 13 млрд 144,4 млн грн і річному плані 61 млрд 953 млн грн, спеціальний фонд – 428 млн грн, при плановому річному дефіциті 14 млрд 31,7 млн гривень.

Для фінансування державного бюджету залучено державні запозичення, частка яких у загальній сумі надходжень до державного бюджету, порівняно з першим кварталом 2014 року, зросла з 23,4 відс. до 44,4 відсотка. Девальвація гривні до іноземних валют і перевищення в 2,7 раза державних запозичень над витратами на погашення державного боргу призвели до збільшення державного боргу на 33,8 відс. – до 1 трлн 267,2 млрд гривень. Загальний обсяг державного і гарантованого державою боргу зріс на 38,5 відс. – до 1 трлн 524,3 млрд гривень. Витрати на погашення й обслуговування державного боргу збільшилися, порівняно з відповідним періодом 2014 року, на 25,8 млрд грн, або в 2 рази, – до 51,4 млрд гривень.

В умовах девальвації в січні–березні 2015 року гривні до долара США на 48,1 відс. і до євро на 32,8 відс. експорт товарів, порівняно з першим кварталом попереднього року, скоротився на 32,9 відсотка. Водночас суттєве послаблення курсу гривні разом зі скороченням внутрішнього попиту, застосуванням Національним банком України адміністративних обмежень на валютному ринку при проведенні розрахунків призвело до зменшення імпорту товарів на 33,7 відсотка.

Споживчі ціни в березні поточного року до грудня попереднього року зросли на 20,3 відс., ціни виробників промислової продукції – на 18,5 відсотка. Зростання зумовлено як девальвацією гривні до іноземних валют, так і підвищенням цін на природний газ для промислових споживачів на 50,8 відс. і тарифів на вантажні перевезення на 30 відсотків.

**За результатами здійсненого аналізу Рахункова палата
рекомендувала:**

- прискорити реформування порядку адміністрування податку на додану вартість, спрямоване на максимальну його автоматизацію та скорочення обсягу невідшкодованого платникам податку на додану вартість;

- підвищити відповідальність органів державної фіскальної служби за наявність необґрунтованих переплат податків і вжити додаткових заходів з погашення податкового боргу суб'єктів господарювання перед державним бюджетом;

- забезпечити своєчасний розподіл головними розпорядниками бюджетних коштів відкритих Державною казначейською службою асигнувань;

- вжити заходів щодо зменшення дебіторської заборгованості за надані розпорядниками бюджетних коштів платні послуги з метою запобігання утворенню кредиторської заборгованості;

- забезпечити продаж об'єктів державної власності відповідно до затвердженого Кабінетом Міністрів України переліку з метою надходження коштів від приватизації державного майна в передбачених Законом України «Про Державний бюджет України на 2015 рік» обсягах;

- прискорити прийняття нормативно-правових актів щодо порядків та умов надання окремих субвенцій, затверджених у державному бюджеті місцевим бюджетам на поточний рік, для забезпечення своєчасного проведення відповідних видатків;

- врегулювати заборгованість місцевих бюджетів перед державним бюджетом за середньостроковими позиками, наданими за рахунок коштів єдиного казначейського рахунку, яка обліковується в Державній казначейській службі;

- забезпечити здійснення заходів щодо невідкладної реструктуризації державного і гарантованого державою боргу, зовнішнього боргу суб'єктів господарювання державної форми власності, а також вжити інших заходів щодо зменшення боргового навантаження, що сприятиме стійкості фінансової системи і дасть змогу спрямувати залучені кредитні ресурси на економічний розвиток.

РЕАГУВАННЯ:

Висновок Рахункової палати щодо виконання Державного бюджету України за перший квартал 2015 року був розглянутий на засіданні Комітету Верховної Ради України з питань бюджету 17.06.2015. За результатами розгляду було рекомендовано Кабінету Міністрів України проаналізувати цей висновок, вжити заходів щодо забезпечення належного виконання державного бюджету в 2015 році й опрацювати відповідні пропозиції Рахункової палати щодо можливості їх врахування.

Міністерством фінансів України на виконання доручення Віце-прем'єр-міністра України – Міністра культури В.Кириленка від 26.06.2015 № 25825/1-15 було вжито таких заходів:

- щодо своєчасного проведення видатків для організації проведення процедур закупівель відповідно до

Закону України від 10.04.2014 № 1197-VII «Про здійснення державних закупівель», а також затвердження паспортів бюджетних програм, які потребували змін;

- щодо розроблення і внесення змін до нормативно-правових актів в частині порядків використання коштів, запланованих у державному бюджеті на 2015 рік, та порядків і умов надання з державного бюджету місцевим бюджетам субвенцій;

- щодо недопущення зростання бюджетної заборгованості, зокрема включення до договорів при їх укладанні вимог про застосування штрафних санкцій за невиконання або несвоєчасне виконання зобов'язань та посилення претензійно-позовної роботи.

Законом України від 24.12.2015 № 909-VIII «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо забезпечення збалансованості бюджетних надходжень у 2016 році» з метою удосконалення порядку відшкодування податку на додану вартість запроваджено ведення Державною фіскальною службою реєстрів заяв про повернення суми бюджетного відшкодування платникам податку на додану вартість, які відповідають або не відповідають критеріям для отримання автоматичного відшкодування, а також повернення узгоджених сум бюджетного відшкодування у хронологічному порядку відповідно до черговості внесення до кожного відповідного реєстру.

Державний бюджет України у першому півріччі 2015 року виконувався в умовах падіння ділової активності, зниження експорту товарів.

Доходи державного бюджету становили 244,7 млрд грн, або 48,2 відс. річного плану. План звітного періоду за доходами загального фонду перевиконано на 21,4 млрд грн, або 10,1 відсотка.

Видатки державного бюджету проведені в сумі 245,7 млрд грн, або 42,8 відс. річного плану, що на 48,1 млрд грн, або 24,4 відс., більше, ніж у першому півріччі 2014 року. На поточні видатки спрямовано 98,9 відс. їх загального обсягу.

Загальний обсяг наданих з державного бюджету трансфертів збільшився, порівняно з першим півріччям попереднього року, на 15,2 млрд грн, або 24,4 відс., їх частка в доходах місцевих бюджетів зросла на 2,6 відс. пункти – до 58,3 відсотка.

Державний бюджет загалом виконано з дефіцитом у сумі 2,1 млрд грн, або 2,7 відс. річного плану. Для фінансування державного бюджету залучено державні запозичення, частка яких у загальній сумі надходжень до державного бюджету, порівняно з відповідним періодом 2014 року, зросла до 39 відсотків.

Скорочення ділової активності в усіх видах економічної діяльності призвело до зменшення реального валового внутрішнього продукту в

січні-червні 2015 року, за оцінкою Рахункової палати, на 15,8 відс., що майже втричі перевищує показник, врахований при прийнятті державного бюджету, – 5,5 відсотка. До кінця поточного року на динаміку ВВП позитивно впливатиме ефект низької бази порівняння. Водночас головними ризиками нестабільності економіки є ескалація військових дій на сході країни і погіршення кон'юнктури зовнішніх сировинних ринків, пов'язане насамперед з падінням світових цін на метали й агропродукцію.

Інфляційну динаміку у звітному періоді визначили значне підвищення адміністративно регульованих тарифів для населення, насамперед на природний газ, і девальвація гривні. У червні 2015 року до грудня 2014 року споживчі ціни зросли на 40,7 відс., що перевищило річний прогноз, врахований при визначенні показників державного бюджету, в 1,5 раза. Висока інфляція призвела до зниження реальної заробітної плати в січні-червні 2015 року, порівняно з відповідним періодом 2014 року, на 23,9 відсотка.

Девальвація гривні до іноземних валют і перевищення в 2,1 раза державних запозичень над витратами на погашення державного боргу призвели до збільшення державного боргу на 27,6 відс. – до 1 трлн 208,8 млрд гривень. Загалом державний і гарантований державою борг з початку року зріс на 30,7 відс. – до 1 трлн 438,2 млрд гривень.

Витрати на погашення й обслуговування державного боргу збільшилися, порівняно із січнем-червнем 2014 року, на 47,6 млрд грн, або 69,2 відс., – до 116,4 млрд гривень.

З метою усунення виявлених відхилень і порушень при виконанні Державного бюджету України на 2015 рік Рахункова палата вважала за доцільне рекомендувати:

1) Кабінету Міністрів України:

- забезпечити виконання заходів Державної цільової соціальної програми подолання та запобігання бідності на період до 2015 року, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 31.08.2011 № 1057, щодо своєчасної виплати заробітної плати і недопущення виникнення її заборгованості, передусім перед працівниками економічно активних підприємств державної форми власності;

- прискорити затвердження нормативно-правових актів щодо порядків використання коштів, запланованих у державному бюджеті на поточний рік, і порядків та умов надання з державного бюджету місцевим бюджетам субвенцій для забезпечення проведення запланованих видатків у повному обсязі;

- забезпечити належну організацію проведення розпорядниками бюджетних коштів процедур закупівель відповідно до Закону України від 10.04.2014 № 1197-VII «Про здійснення державних закупівель» для своєчасного виконання бюджетних програм;

- посилити контроль за своєчасним поверненням до державного бюджету раніше наданих кредитів з метою недопущення виникнення та/або зростання простроченої заборгованості перед державним бюджетом;

- затвердити і подати на схвалення Верховній Раді України план заходів з приведення загального обсягу державного боргу та гарантованого державою

боргу у відповідність із встановленими частиною другою статті 18 Бюджетного кодексу України вимогами;

2) Міністерству фінансів України і Державній фіскальній службі України вжити додаткових заходів щодо:

- виконання планових показників надходжень до державного бюджету, зокрема рентної плати за користування надрами для видобування нафти та природного газу, частини чистого прибутку (доходу) державних або комунальних унітарних підприємств та їх об'єднань, що вилучається до відповідного бюджету, та дивідендів (доходу), нарахованих на акції (частки, паї) господарських товариств, у статутних капіталах яких є державна або комунальна власність;

- здійснення бюджетного відшкодування грошовими коштами платникам податку на додану вартість у межах, визначених помісячним розписом доходів загального фонду державного бюджету;

- збільшення суми бюджетного відшкодування податку на додану вартість грошовими коштами для скорочення залишків невідшкодованого платникам податку на додану вартість;

- забезпечення погашення суб'єктами господарської діяльності простроченої заборгованості перед державним бюджетом за кредитами (позиками), залученими державою або під державні гарантії, й іншими позичками, отриманими з державного бюджету.

РЕАГУВАННЯ:

Висновки Рахункової палати щодо виконання Державного бюджету України за перше півріччя 2015 року було розглянуто 29.09.2015 Комітетом Верховної Ради України з питань бюджету та дано доручення Кабінету Міністрів України вжити заходів щодо забезпечення належного виконання державного бюджету в 2015 році й опрацювання відповідних пропозицій Рахункової палати.

На виконання доручення Прем'єр-міністра України від 08.10.2015 № 39707/1/1-15 Міністерством фінансів України було вжито заходів щодо забезпечення своєчасної виплати заробітної плати і недопущення виникнення її заборгованості, передусім перед працівниками економічно активних підприємств державної форми власності; щодо затвердження станом на 30.10.2015 всіх нормативно-правових актів щодо порядків та умов надання з державного бюджету місцевим бюджетам субвенцій, передбачених законом про державний бюджет на 2015 рік; також вживалися заходи, спрямовані на повернення до державного бюджету раніше наданих кредитів, а також кредитів, що залучалися суб'єктами господарювання під державні гарантії.

Водночас Фонд державного майна України повідомив Рахункову палату про причини невиконання встановленого завдання з надходження коштів від приватизації державного майна до державного бюджету та вжиті заходи.

Аналіз виконання Державного бюджету України за дев'ять місяців 2015 року засвідчив, що економічну динаміку в звітному періоді визначили падіння платоспроможності внутрішнього ринку, погіршення умов зовнішньої торгівлі, військові дії на сході країни.

Доходи державного бюджету становили 384,3 млрд грн, або 72,8 відс. річного плану. План звітного періоду за доходами загального фонду перевиконано на 13 млрд грн, або 3,7 відсотка.

Порівняно із січнем-вереснем 2014 року, доходи державного бюджету зросли на 123,5 млрд грн, або 47,3 відс., що в умовах економічного падіння забезпечено за рахунок насамперед девальвації гривні, змін податкового і бюджетного законодавства, інфляційного чинника.

Залишки невідшкодованого платникам податку на додану вартість з початку 2015 року зросли на 3,2 млрд грн, або 23,9 відс., і на 1 жовтня становили 16,7 млрд грн, у тому числі з простроченим терміном відшкодування – 5 млрд гривень. Водночас обсяг переплат податків і зборів до державного бюджету зменшився загалом на 2,2 млрд грн, або 6,2 відс., – до 33,2 млрд гривень.

На виконання доходів державного бюджету негативно вплинуло збільшення обсягів податкової заборгованості з початку поточного року на 8,9 млрд грн, або 42,5 відс., – до 29,9 млрд гривень. Крім того, обсяг чинних розстрочень і відстрочень грошових зобов'язань платників перед державним бюджетом з початку року збільшився у 3 рази – до 19,2 млрд гривень.

Видатки державного бюджету проведені в сумі 373,4 млрд грн, або 62,8 відс. річного плану, що на 74,6 млрд грн, або 25 відс., більше, ніж у відповідному періоді попереднього року. На поточні видатки спрямовано 98,2 відс. загального обсягу видатків.

У найбільших обсягах кошти державного бюджету спрямовано на міжбюджетні трансферти – 31,1 відс. загального обсягу видатків державного бюджету, загальнодержавні функції – 19,3 відс., громадський порядок, безпеку і судову владу – 9,4 відс., оборону – 8,7 відсотка.

Державний бюджет України за дев'ять місяців 2015 року виконано з профіцитом у сумі 8,8 млрд грн при запланованому річному дефіциті – 78 млрд гривень.

Водночас витрати на підтримку діяльності Національної акціонерної компанії «Нафтогаз України», банків, Фонду гарантування вкладів фізичних осіб, здійснені за рахунок придбання у державну власність в обмін на облігації внутрішньої державної позики цінних паперів цих суб'єктів господарювання, становили 58,5 млрд гривень.

Для фінансування державного бюджету залучено державні запозичення, частка яких у загальній сумі надходжень до державного бюджету становила 35,2 відсотка.

Державний борг унаслідок девальвації гривні до іноземних валют і перевищення в 2,1 рази державних запозичень над витратами збільшився з початку року на 33 відс. – до 1 трлн 259,3 млрд гривень.

Загалом державний і гарантований державою борг з початку року зріс на 38,2 відс. – до 1 трлн 521,4 млрд гривень.

Витрати на погашення й обслуговування державного боргу збільшилися, порівняно із січнем – вереснем 2014 року, на 56,1 млрд грн, або 55 відс., – до 158 млрд гривень.

Зростання частки чутливого до валютних коливань державного і гарантованого державою боргу, номінованого в іноземній валюті, на 7,9 відс. пункту – до 69,6 відс. – і можливе заміщення недонадходжень від приватизації державного майна державними запозиченнями збільшують ризики зростання боргового навантаження на державний бюджет.

За результатами здійсненого аналізу Рахункова палата рекомендувала:

1) Кабінету Міністрів України:

- ініціювати внесення змін до Закону України «Про Державний бюджет України на 2015 рік» щодо зменшення плану спеціального фонду державного бюджету за доходами від реалізації надлишкового озброєння, військової і спеціальної техніки, нерухомого військового майна Збройних Сил України, відчуження земельних ділянок, на яких розташовані об'єкти нерухомого військового майна, що підлягають реалізації, і земельних ділянок, які вивільняються у процесі реформування Збройних Сил України, конфіскованих коштів і коштів від реалізації конфіскованого майна, які були привласнені корупційними методами, а також відповідними видатками, що мають здійснюватися за рахунок цих доходів;

- посилити контроль за повнотою використання наданих з державного бюджету субвенцій з метою проведення до кінця року відповідних видатків місцевих бюджетів та недопущення утворення кредиторської заборгованості;

2) Міністерству фінансів України і Державній фіскальній службі України вжити додаткових заходів щодо:

- збільшення бюджетного відшкодування податку на додану вартість для скорочення залишків невідшкодованого платникам податку на додану вартість та ліквідації бюджетної заборгованості;

- подальшого скорочення обсягів переплат податків і зборів до державного бюджету;

3) Міністерству фінансів України розглянути можливість і доцільність зміни способу підтримки діяльності окремих суб'єктів господарювання через механізм залучення коштів від випуску облігацій внутрішньої державної позики до державного бюджету і здійснення видатків або надання кредитів з державного бюджету, що сприяло би більш адекватній оцінці реального обсягу дефіциту/профіциту державного бюджету й ефективному використанню цього показника при прийнятті рішень.

РЕАГУВАННЯ:

Комітет Верховної Ради України з питань бюджету розглянув Висновки Рахункової палати щодо виконання Державного бюджету України за дев'ять місяців 2015 року 09.12.2015 та рекомендував Кабінету Міністрів України проаналізувати їх, вжити заходів щодо забезпечення

належного виконання державного бюджету в 2015 році й опрацювання та врахування відповідних пропозицій Рахункової палати.

На виконання доручення Прем'єр-міністра України Міністерство фінансів України опрацювало Висновки Рахункової палати щодо виконання Державного бюджету України за дев'ять місяців 2015 року і надіслало Рахунковій палаті та Кабінету Міністрів України лист, в якому, зокрема, проінформувало про вжитті заходи щодо зменшення залишків невідшкодованих сум податку на додану вартість, зокрема в частині перевірки сум, задекларованих до відшкодування, та здійснення, починаючи з 2017 року, державної підтримки НАК «Нафтогаз України» з відображенням у видатках державного бюджету як поточні трансферти.

Законом України від 24.12.2015 № 915-VIII «Про внесення змін до додатків № 3 та № 7 до Закону України «Про Державний бюджет України на 2015 рік» щодо видатків Пенсійного фонду України» і постановою Кабінету Міністрів України від 16.12.2015 № 1061 «Про перерозподіл деяких видатків державного бюджету, передбачених Міністерству фінансів на 2015 рік, та внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 3 серпня 2015 р. № 543» бюджетні призначення Міністерству фінансів України за програмою 3511350 «Обслуговування державного боргу» зменшено загалом на 7 млрд грн, або 7,6 відсотка.

За результатами проведеної **експертизи наданого до Верховної Ради України проекту Закону України «Про Державний бюджет України на 2016 рік»** Рахункова палата відзначила, що підготовка і розгляд проекту державного бюджету на 2016 рік відбувалися з порушенням встановленої Регламентом Верховної Ради України процедури, що унеможливило прийняття закону в установленій частиною шостою статті 159 цього Регламенту строк – до 1 грудня року, що передує плановому.

Законопроект підготовлений за відсутності визначених Верховною Радою України Основних напрямів бюджетної політики на 2016 рік, розгляд яких передбачений частиною третьою статті 33 Бюджетного кодексу України і статтею 152 Регламенту Верховної Ради України.

Проект Закону України «Про Державний бюджет України на 2016 рік» схвалений Урядом постановою від 14.09.2015 № 677 і зареєстрований у Верховній Раді України 14.09.2015 за № 3000. Того ж дня постановою Кабінету Міністрів України від 14.09.2015 № 765 законопроект відкликаний з розгляду для подальшого доопрацювання і повторно поданий Урядом для розгляду Верховною Радою України 11.12.2015.

Окремі положення проекту Закону України «Про Державний бюджет України на 2016 рік» не відповідали нормам Бюджетного кодексу України, Податкового кодексу України і Регламенту Верховної Ради України.

Відповідно до частини четвертої статті 153 Регламенту Верховної Ради України проект закону про державний бюджет на наступний рік не може містити положень про зупинення дії чи внесення змін до законів.

Натомість пунктами 3, 4 і 8 розділу «Прикінцеві положення» законопроекту передбачено внесення змін до 38 законів України, пунктами 5, 7 – зупинення дії окремих статей двох законів України, зокрема статті 1 Закону України «Про встановлення додаткових гарантій щодо захисту прав громадян, які проживають на територіях проведення антитерористичної операції, та обмеження відповідальності підприємств – виконавців/виробників житлово-комунальних послуг у разі несвоєчасного здійснення платежів за спожиті енергетичні ресурси».

Реалістичність урядового прогнозу в частині зростання в 2016 році реального ВВП на 2 відс., за оцінкою Рахункової палати, ґрунтуватиметься насамперед на сформованому за результатами трирічної рецесії в економіці статистичному ефекті низької бази порівняння.

З використанням обмінного курсу гривні до долара і євро в проекті закону розраховано понад третину надходжень податків та зборів, а також витрати державного бюджету на погашення зовнішнього і частини внутрішнього боргу, номінованого в іноземних валютах, та деякі видатки державного бюджету. Зазначене за умов значної волатильності в наступному році офіційного курсу гривні до іноземних валют створить ризики невиконання державного бюджету.

Розмір прожиткового мінімуму, що є базовим державним соціальним стандартом, на основі якого визначаються стандарти у сфері доходів населення, на 2016 рік встановлюється з урахуванням наборів продуктів харчування, непродовольчих товарів і послуг для основних соціальних та демографічних груп населення, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 14.04.2000 № 656. Дотепер вказані набори жодного разу не переглядалися.

Доходи державного бюджету на 2016 рік законопроектом пропонується встановити в сумі 601 млрд 431,0 млн грн, що на 84 млрд 450,9 млн грн, або 16,3 відс., більше, ніж визначено законом про державний бюджет на 2015 рік (516 млрд 980,1 млн гривень). При цьому реальні доходи державного бюджету, обчислені в порівнянних умовах з використанням індексу-дефлятора ВВП, суттєво вищі від прогнозованого економічного зростання.

Проект державного бюджету на 2016 рік у частині доходів підготовлено з урахуванням запропонованих Кабінетом Міністрів України змін до податкового і бюджетного законодавства щодо збільшення ставок на окремі податки, розширення бази оподаткування, перерозподілу коштів між державним та місцевими бюджетами, які Верховною Радою України на час розгляду законопроекту ще не були прийняті. У разі неприйняття цих законопроектів або прийняття в іншій редакції створюються додаткові ризики ненадходження доходів у прогнозованих на рік обсягах.

Загальний обсяг видатків державного бюджету в законопроекті визначено в сумі 674 млрд 83,3 млн грн, що на 92 млрд 322,5 млн грн, або 15,9 відс., більше від затвердженого на 2015 рік (581 млрд 760,8 млн гривень).

Видатки загального фонду пропонується збільшити на 80 млрд 755,5 млн грн, або 14,6 відс., спеціального фонду – на 11 млрд 567 млн грн, або 42,6 відсотка.

Продовжується тенденція до збільшення у законах про державний бюджет частки видатків споживання і зменшення частки видатків розвитку.

Повернення кредитів до державного бюджету передбачається в сумі 5 млрд 693,5 млн грн, надання кредитів з державного бюджету – у сумі 16 млрд 735,1 млн гривень. Порівняно з 2015 роком, обсяг повернення кредитів планується збільшити на 865,2 млн грн, або 17,9 відс., надання кредитів – на 731,9 млн грн, або 4,6 відсотка.

Для забезпечення своєчасного виконання у 2016 році Пенсійним фондом України покладених на нього функцій з урахуванням очікуваних змін податкового законодавства планується вдвічі збільшити видатки державного бюджету на виплату пенсій і допомоги. Однак зменшення в 2015 році доходів Фонду і значний обсяг неповернених коштів, що залучалися з єдиного казначейського рахунку для виплати пенсій і допомоги, збільшують ризики виникнення дефіциту ресурсів Фонду.

У проєкті Закону України «Про Державний бюджет України на 2016 рік» передбачено більший дефіцит, ніж затверджено на 2015 рік. Як і в попередні роки, покриття дефіциту державного бюджету передбачено насамперед за рахунок боргових джерел.

В умовах щорічного невиконання запланованих обсягів надходження коштів від приватизації державного майна прогноз на 2016 рік щодо значних за обсягом коштів від приватизації є досить оптимістичним.

Заплановане на 2016 рік перевищення державних запозичень над погашенням державного боргу на 61,2 відс. і надання державних гарантій призведе до подальшого збільшення обсягу як державного, так і гарантованого державою боргу. При цьому передбачається зменшення боргового навантаження внаслідок зменшення, порівняно з 2015 роком, витрат на погашення й обслуговування державного боргу.

За результатами проведеної експертизи Рахунковою палатою було запропоновано:

- у статті 1 визначити і встановити розмір оборотного залишку коштів державного бюджету на 2016 рік в абсолютній величині відповідно до пункту 7 частини першої статті 40 Бюджетного кодексу України;

- з метою приведення у відповідність з вимогами частини другої статті 95 Конституції України, якою передбачено, що виключно законом про державний бюджет визначаються будь-які видатки держави на загальносуспільні потреби, розмір і цільове спрямування цих видатків, та частини першої статті 16 Бюджетного кодексу України, відповідно до якої державні запозичення здійснюються в межах, визначених законом про державний бюджет з дотриманням граничного обсягу державного боргу на кінець бюджетного періоду, визначити обсяг усіх без винятку державних запозичень, що можуть бути здійснені в 2016 році, встановити обмеження на здійснення державних запозичень, передбачених у статтях 4, 16-18 законопроекту, і на відповідну суму збільшити граничний обсяг державного боргу;

- з метою приведення у відповідність з вимогами Бюджетного кодексу України пропонується визначити необхідний обсяг здійснення випуску облігацій внутрішньої державної позики та передбачити його у відповідних статтях законопроекту й у показниках фінансування державного бюджету, наведених у додатку № 2 «Фінансування Державного бюджету України на 2016 рік»;

- уточнити суму надходжень за кодом бюджетної класифікації 50080100 «Конфісковані кошти та кошти, отримані від реалізації майна, конфіскованого за рішенням суду за вчинення корупційного та пов'язаного з корупцією правопорушення», зважаючи на недостатню обґрунтованість та ризик ненадходження в прогнозованій у законопроекті сумі 13 млрд 397 млн грн;

- доповнити додаток № 1 до законопроекту показниками за кодами бюджетної класифікації 14010100 «Податок на додану вартість з вироблених в Україні товарів (робіт, послуг)», 14010200 «Бюджетне відшкодування податку на додану вартість грошовими коштами» з метою виконання вимог чинного законодавства і забезпечення принципу прозорості бюджетної системи;

- переглянути за текстом законопроекту вживання терміна «інвестиційна програма (проект)» на відповідність Бюджетному кодексу України;

- виключити із тексту законопроекту:

статтю 21 як таку, що суперечить статті 95 Конституції України, у якій визначено, що виключно законом про Державний бюджет України визначаються будь-які видатки держави на загальносуспільні потреби, розмір і цільове спрямування цих видатків, та частинам другій, п'ятій і шостій статті 23 Бюджетного кодексу України;

пункт 6 прикінцевих положень, оскільки він суперечить статті 5 Закону України від 03.07.1991 року № 1282-ХІІ «Про індексацію грошових доходів населення», якою вже визначено норму, відповідно до якої проведення індексації грошових доходів населення здійснюється у межах фінансових ресурсів бюджетів усіх рівнів, бюджету Пенсійного фонду України і бюджетів інших фондів загальнообов'язкового державного соціального страхування на відповідний рік. Відповідно до статті 6 цього Закону порядок проведення індексації грошових доходів населення визначається Кабінетом Міністрів України. Порядок проведення індексації грошових доходів населення затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 17.07.2003 № 1078;

пункти 12-13 прикінцевих положень, оскільки порядок здійснення державних запозичень і деривативів та управління державним боргом врегульований статтею 16 і пунктом 35 прикінцевих і перехідних положень Бюджетного кодексу України, при цьому запропоноване коригування граничного обсягу державного боргу і показників фінансування державного бюджету понад затвержені обсяги не узгоджується з частиною першою статті 16 Бюджетного кодексу України.

РЕАГУВАННЯ:

У Законі України від 25.12.2015 № 928-VIII «Про Державний бюджет України на 2016 рік» пропозиції Рахункової палати враховано частково або повністю, зокрема:

1) додаток №1 «Доходи Державного бюджету України на 2016 рік» доповнено:

- показниками за кодами бюджетної класифікації 10000000 «Податкові надходження» і 14060000 «Податок на додану вартість з вироблених в Україні товарів (робіт, послуг) з урахуванням бюджетного відшкодування»;

- обсяг конфіскованих коштів та коштів, отриманих від реалізації майна, конфіскованого за рішенням суду за вчинення корупційного і пов'язаного з корупцією правопорушення, порівняно із проектом зазначеного закону, зменшено на 5,7 млрд грн, або 42,2 відс.;

- вилучено показник доходів за кодом 18050000 «Єдиний податок»;

2) уточнено редакцію статті 4, в якій некоректно вживався термін «інвестиційна програма (проект)» замість терміна «інвестиційний проект».

Законом України від 24.12.2015 №914-VIII «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України» не передбачено зарахування частини єдиного податку до доходів загального фонду державного бюджету.

1.3.2.2. Стан державного та гарантованого державою боргу

Результати *аудиту державного та гарантованого державою боргу у 2014 році та аналізу тенденцій у 2015 році* засвідчили, що вперше за останні роки показник рівня боргової безпеки – співвідношення державного та гарантованого державою боргу до валового внутрішнього продукту на кінець 2014 року – перевищив встановлену Бюджетним кодексом України допустиму межу, перетнув 70-відсотковий бар'єр і продовжував стрімке зростання.

Приріст боргу внаслідок соціально-економічної нестабільності, військових дій та суттєвої девальвації гривні протягом останніх двох років становив майже 916 млрд гривень. У результаті суттєво погіршилися зовнішні оцінки кредитного рейтингу України, окремі – до «вірогідності дефолту», що створювало небезпеку подальшого припинення іноземного інвестування в економіку України.

Загальний обсяг державного та гарантованого державою боргу на кінець 2014 року становив 1,1 трлн грн, а за 8 місяців 2015 року він підвищився до 1,5 трлн гривень.

Причинами зростання боргу стали девальвація національної валюти (за 2014-2015 роки майже втричі – з 7,9 грн за дол. США на 31.12.2013 до 21,1 грн за дол. США на 31.08.2015), залучення коштів на фінансування дефіциту бюджету, в тому числі проектів розвитку, рефінансування державного боргу, надання підтримки, зокрема, НАК «Нафтогаз України» та Фонду гарантування вкладів фізичних осіб і банкам (АТ «Укресімбанк» та АТ «Ощадбанк»), а також недонадходження коштів від приватизації державного майна.

Державні запозичення у 2014 році здійснено на суму майже 322,7 млрд грн, з яких шляхом розміщення цінних паперів – 239,4 млрд грн, позики МФО та фінансових установ іноземних держав – 83,3 млрд гривень.

Державні гарантії у 2014 році надані на загальну суму 17,4 млрд грн, що становить 70 відс. визначеного Законом України «Про Державний бюджет України на 2014 рік» обсягу. На відміну від попередніх років, вперше гарантії надані лише на реалізацію самоокупних проектів.

Зростання державного та гарантованого державою боргу призводило до значного збільшення боргових виплат, що в умовах макроекономічної нестабільності створювало додаткове навантаження на державні фінанси та знижувало рівень боргової безпеки.

Загальний обсяг погашення та обслуговування державного боргу у 2014 році становив майже 169 млрд грн, а на 2015 рік його заплановано вдвічі більше – до 344 млрд гривень.

Міністерство фінансів України у 2014 році забезпечило вчасне та в повних обсягах погашення і обслуговування державного боргу. Водночас передбачені надходження до бюджету за виконаними державою борговими операціями не забезпечувалися своєчасно та у запланованих обсягах. Бюджет недоотримав понад 59 млн грн (при плані 623,7 млн грн) як сплату за надані державою гарантії та користування кредитами, залученими державою.

Зростання до загрозливих параметрів боргового навантаження крім зовнішніх чинників, зумовлювалося також недоліками і проблемами системи нормативно-організаційного забезпечення.

Розроблення та прийняття у 2014 році стратегічних документів, які містять показники боргу та його управління, здійснено з недоліками та порушеннями нормативних актів, а розроблення таких документів на 2015 рік не було доведено до логічного завершення, що не сприяло ефективному управлінню державним боргом.

В умовах несприятливих економічних факторів основна мета управління державним та гарантованим державою боргом – мінімізація ризиків – у 2014 році не була досягнута. Планування запозичень та надання державних гарантій здійснено Мінфіном з недоліками та порушеннями вимог нормативних актів. Це призводило до необхідності здійснення неодноразових коригувань відповідних бюджетних показників.

Державні запозичення у 2014 році здійснені в обсягах запланованої суми, яка була вдвічі збільшена протягом року. Частина обсягу запозичених коштів спрямована на фінансування дефіциту бюджету шляхом зарахування його до загального фонду (165 млрд грн), решта запозичень мала цільове спрямування (158 млрд гривень).

За результатами проведеного аудиту Рахункова палата рекомендувала Кабінету Міністрів України прискорити доопрацювання проекту Основних напрямів бюджетної політики на 2016 рік; опрацювати питання доцільності впровадження системи оцінки ефективності управлінських рішень у сфері державного та гарантованого державою боргу; забезпечувати

надання всіх розрахунків щодо показників державного та гарантованого державою боргу до проекту закону про державний бюджет для проведення його якісної експертизи, а також при внесенні змін до закону про бюджет; під час прийняття рішень щодо випуску та розміщення цільових цінних паперів розглянути питання щодо механізму звітування про використання коштів, отриманих суб'єктами господарювання від розміщення таких цінних паперів; розглянути питання списання заборгованості позичальників-юридичних осіб, щодо яких припинено державну реєстрацію; прискорити внесення відповідних змін до нормативних актів Кабінету Міністрів України, якими регулюються процедури запозичень у міжнародних фінансових організацій; опрацювати питання щодо доцільності збільшення статутного капіталу НАК «Нафтогаз України» за рахунок боргових операцій; доручити Міненерговугілля, Мінагрополітики та Мінфіну вжити термінових заходів для забезпечення ефективного використання кредитів, залучених під державні гарантії, для реалізації проектів щодо заміщення природного газу вугіллям вітчизняного видобування та проектів у сільському господарстві.

Для вжиття заходів щодо усунення виявлених порушень і недоліків Міністерству фінансів України було запропоновано розробити середньострокову стратегію управління боргом за результатами реструктуризації частини зовнішнього боргу; покращити здійснення оцінки ризиків та створити систему попередження негативного впливу ризиків щодо управління державним та гарантованим державою боргом з метою їх своєчасної мінімізації; разом з Казначейством забезпечити повноту бюджетного звітування про стан погашення простроченої заборгованості за кредитами, залученими державою або під державні гарантії.

1.3.2.3. Формування та використання коштів резервного фонду

Аудит ефективності використання коштів резервного фонду державного бюджету в 2014 році засвідчив, що окремі норми законодавчих та нормативно-правових актів, які забезпечували регулювання питань, пов'язаних з формуванням, виділенням і використанням коштів резервного фонду державного бюджету у 2014 році, потребували узгодження.

У 2014 році обсяг резервного фонду Державного бюджету України становив 21,9 млрд гривень. Він сформований шляхом законодавчого встановлення бюджетних призначень у сумі 20 млрд грн (Закон України від 16.01.2014 № 719-VII «Про Державний бюджет України на 2014 рік» (із змінами) та перерозподілу за рішеннями Кабінету Міністрів України окремих загальнодержавних витрат у сумі 1,9 млрд гривень. Такий перерозподіл становив 5,7 відс. обсягу видатків загального фонду. При цьому законодавча норма щодо незастосування вимог частини 3 статті 24 Бюджетного кодексу України (стосовно неможливості перевищення резервним фондом одного відсотка обсягу видатків загального фонду відповідного бюджету) в умовах воєнного стану та у разі здійснення згідно із законом заходів з часткової мобілізації набрала чинності лише з 01.01.2015 (Закон України від 28.12.2014 № 79-VIII «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо реформи міжбюджетних відносин»).

Потребували узгодження з вимогами бюджетного законодавства і окремі норми Порядку використання коштів резервного фонду бюджету, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 29.03.2002 № 415 (із змінами); узгодження з вимогами Закону України від 21.02.2014 № 745-VII «Про встановлення державної допомоги постраждалим учасникам масових акцій громадського протесту та членам їх сімей» потребували окремі норми постанов Кабінету Міністрів України від 28.03.2014 № 76 «Про соціальний захист членів сімей осіб, смерть яких пов'язана з участю в масових акціях громадського протесту, що відбулися у період з 21 листопада 2013 року по 21 лютого 2014 року» та від 06.08.2014 № 324 «Про соціальний захист осіб, які отримали тяжкі тілесні ушкодження під час участі у масових акціях громадського протесту, що відбулися у період з 21 листопада 2013 року по 21 лютого 2014 року».

Формування та використання коштів резервного фонду у 2014 році було спрямовано в основному на вирішення питань, пов'язаних зі зміцненням обороноздатності держави. На цю мету було спрямовано 18,6 млрд грн., або 93 відс. резервного фонду. Крім того, на підготовку та проведення позачергових виборів народних депутатів України – 0,7 млрд грн (4 відс.); на здійснення заходів з тимчасового переміщення громадян України з районів проведення антитерористичної операції та тимчасово окупованої території – 0,4 млрд грн (2 відс.); на здійснення інших заходів – 0,3 млрд грн (близько 1 відсотка). При цьому аудитом встановлено, що за рахунок коштів резервного фонду державного бюджету у 2014 році здійснювалися видатки, які могли бути передбачені при формуванні проекту Закону України «Про Державний бюджет України на 2014 рік» або під час внесення змін до цього Закону. Зокрема, на оформлення та видачу паспортів для виїзду за кордон з безконтактним електронним носієм, оплату праці та нарахування на неї окремим державним органам спрямовано 156,6 млн гривень.

На кінець 2014 року залишок невикористаних коштів резервного фонду державного бюджету становив близько 1 млрд грн (5 відс. розподіленого обсягу), а дебіторська заборгованість за коштами резервного фонду державного бюджету – 2,4 млрд гривень. При цьому залишається невирішеною проблема погашення заборгованості органів виконавчої влади за фінансовою допомогою, наданою їм у 1997-2012 роках із резервного фонду державного бюджету на умовах повернення, яка станом на 01.01.2015 обліковувалась у сумі 0,2 млрд гривень.

Як і в попередні роки, стан погашення кредиторської заборгованості, яка утворилася у результаті виконання заходів, що реалізувалися за рахунок коштів резервного фонду державного бюджету, був незадовільним. На початок 2014 року за рішеннями Кабінету Міністрів України 2013 року щодо виділення коштів з резервного фонду обліковувалося 98,8 млн грн кредиторської заборгованості, з якої у 2014 році за рахунок коштів фонду погашено лише 1,1 млн грн і додатково зареєстровано на кінець 2014 року кредиторську заборгованість у сумі 33,4 млн гривень.

Проведеним аудитом також встановлено, що недоліки у прийнятті управлінських рішень, недостатній внутрішній контроль з боку розпорядників коштів, а також недосконалість механізмів використання коштів резервного фонду державного бюджету за окремими напрямками призвели до використання

коштів резервного фонду державного бюджету з недотриманням вимог нормативно правових актів в сумі 17,2 млн грн та неефективного управління коштами в сумі 1 млрд 048,8 млн гривень.

Враховуючи викладене, **Рахункова палата вважала за необхідне рекомендувати Верховній Раді України** розглянути зазначене питання на засіданні Комітету Верховної Ради України з питань бюджету. З метою подальшого розв'язання нагальних питань, пов'язаних із зміцненням обороноздатності держави та соціальним захистом населення, а також оптимізації видатків резервного фонду державного бюджету та підвищення ефективності їх використання за результатами розгляду цього питання на засіданні Комітету рекомендувати Кабінету Міністрів України вжити заходів щодо:

- забезпечення формування та виділення коштів резервного фонду державного бюджету відповідно до вимог Бюджетного кодексу України (частина 1 стаття 24) для непередбачених видатків, які не мають постійного характеру і не могли бути передбачені під час складання проекту державного бюджету на відповідний рік;

- підготовки проекту Закону України «Про відшкодування матеріальних збитків постраждалим внаслідок надзвичайних ситуацій та внесення змін до деяких законодавчих актів України» і його внесення до Верховної Ради України для розгляду і прийняття;

- затвердження механізму визначення ступеня загрози виникнення надзвичайної ситуації та порядку придбання житла за рахунок коштів резервного фонду державного бюджету;

- узгодження норм Порядку використання коштів резервного фонду державного бюджету в частині:

здійснення виплат у разі смерті потерпілих на виробництві, а також інших витрат на відшкодування шкоди потерпілим на виробництві за рахунок коштів Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань України з вимогами Закону України від 23.09.99 № 1105-XIV «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності» (статті 33 і 34);

суб'єктів, яким надається право підготовки та внесення на розгляд Кабінету Міністрів України проектів рішень про виділення коштів із резервного фонду державного бюджету, а також визначення такими рішеннями головних розпорядників коштів резервного фонду державного бюджету (абзац 3 пункту 22), з вимогами Закону України «Про Державний бюджет України» і Бюджетного кодексу України (пункти 3 і 5 статті 22);

- узгодження відповідних актів Кабінету Міністрів України з вимогами Закону України від 21.02.2014 № 745-VII «Про встановлення державної допомоги постраждалим учасникам масових акцій громадського протесту та членам їх сімей»;

- врегулювання питань погашення заборгованості органів виконавчої влади за фінансовою допомогою, наданою їм у 1997-2012 роках із резервного фонду державного бюджету на умовах повернення;

- погашення дебіторської та кредиторської заборгованості, яка утворюється у результаті виконання заходів, що реалізуються за рахунок коштів резервного фонду державного бюджету.

Матеріали Звіту про результати аудиту були передані Рахунковою палатою до Генеральної прокуратури України (лист від 10.06.2015 № 03-1132).

РЕАГУВАННЯ:

Комітет Верховної Ради України з питань бюджету за підсумками розгляду інформації Рахункової палати щодо результатів аудиту ефективності використання коштів резервного фонду державного бюджету в 2014 році звернувся до Кабінету Міністрів України з клопотанням про опрацювання цієї інформації та вжиття заходів з усунення виявлених порушень і недопущення їх в подальшому, а також вивчення можливості врахування наданих пропозицій.

З метою законодавчого врегулювання питання щодо загального обсягу резервного фонду державного бюджету до Бюджетного кодексу України було внесено зміни Законом України від 28.12.2014 № 79-VIII «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо реформи міжбюджетних відносин» у частині незастосування в умовах воєнного стану та при здійсненні згідно із законом заходів з часткової мобілізації частини третьої статті 24 цього Кодексу щодо встановлення обсягу резервного фонду на рівні не вище одного відсотка обсягу видатків загального фонду відповідного бюджету.

Вжиті центральними органами виконавчої влади протягом 2015 року заходи дали змогу:

- здійснювати у 2015 році основну частину заходів, пов'язаних із зміцненням обороноздатності держави, не з резервного фонду державного бюджету, як у 2014 році, а в плановому порядку – за рахунок відповідних бюджетних програм. Так, зокрема, Законом України «Про Державний бюджет України на 2015 рік» Міністерству оборони України були передбачені видатки в загальній сумі 45,8 млрд грн, порівняно з 15,2 млрд грн, передбаченими Законом України «Про Державний бюджет України на 2014 рік». У результаті обсяг резервного фонду державного бюджету зменшився в 2015 році до 1,8 млрд грн, порівняно з 21,9 млрд грн попереднього року (більш ніж у 12 разів);

- погасити протягом 2015 року 2,2 млрд грн (92,3 відс.) дебіторської заборгованості, що утворилась на кінець 2014 року за рішеннями Кабінету Міністрів України, пов'язаними з виділенням з резервного фонду державного бюджету коштів на зміцнення обороноздатності держави;

- погасити протягом 2015 року 45,6 млн грн кредиторської заборгованості, в тому числі завдяки

прийняттю 5 рішень Кабінету Міністрів України про виділення коштів з резервного фонду для погашення кредиторської заборгованості за 2014 рік (17,2 млн грн), перенесенню кредиторської заборгованості Міноборони в сумі 7,7 млн грн на визначені бюджетні програми тощо;

- одержати у 2015 році кошти в сумі 0,1 млн грн у рахунок погашення фінансової допомоги, наданої з резервного фонду державного бюджету в 1997-2012 роках на умовах повернення;

- збільшити частку рішень, підготовка і подання яких на розгляд та затвердження Кабінету Міністрів України забезпечувалось Мінекономрозвитку, як це і вимагається пунктом 22 Порядку використання коштів резервного фонду бюджету (84,9 відс. рішень Кабінету Міністрів України підготовлені Мінекономрозвитку);

- привести окремі нормативно-правові акти у відповідність із законодавством України.

1.3.3. Напрями та сфери використання коштів Державного бюджету України

1.3.3.1. Питання державної безпеки, обороноздатності держави, соціального захисту та забезпечення військовослужбовців

Питання державної безпеки та обороноздатності держави, які є складовими загальнодержавної системи національної безпеки, постійно перебувають під пильним контролем аудиторів Рахункової палати та є пріоритетними для Рахункової палати. Особливої актуальності ці питання набули у час необхідності посилення державної безпеки, збереження цілісності держави, а також ведення Україною військових дій на сході країни та втрати контролю над частиною кордону в межах Донецької і Луганської областей.

Посилюють актуальність цього напрямку діяльності Рахункової палати і проблеми соціального захисту військовослужбовців, що безпосередньо брали та продовжують брати участь у проведенні АТО та забезпечують обороноздатність та цілісність існування держави.

За результатами *аудиту ефективності використання Державною прикордонною службою України бюджетних коштів на матеріально-технічне забезпечення та утримання її особового складу* зроблено висновок, що, спрямувавши у 2013-2014 роках на зазначені цілі 6,4 млрд грн бюджетних коштів, Адміністрація Держприкордонслужби в цілому забезпечила їх цільове використання.

Виділення Урядом у 2014 році з резервного фонду державного бюджету бюджетних асигнувань у сумі 1,2 млрд грн надало можливість спрямувати більшу їх частину на закупівлю, модернізацію, ремонт озброєння, військової (спеціальної) техніки, заходи спеціального призначення, придбання тилового та технічного обладнання і пально-мастильних матеріалів, що дещо покращило

рівень технічного оснащення та матеріально-технічного забезпечення органів Держприкордонслужби.

Проте система матеріально-технічного забезпечення органів Держприкордонслужби залишилася нереформованою, а створення ефективної системи логістики, в тому числі проведення технічного переоснащення підрозділів з охорони державного кордону сучасними засобами, як це визначалося схваленою Указом Президента України від 19.06.2006 № 546/2006 Концепцією розвитку Державної прикордонної служби України на період до 2015 року, не відбулося.

Недоліки в управлінні матеріальними ресурсами та необґрунтовані управлінські рішення призвели до неефективного використання 10,4 млн грн та з порушенням чинного законодавства – 3,3 млн гривень. Крім того, внаслідок виділення коштів наприкінці року, призупинення проведення платежів органами Казначейства, невиконання або несвоєчасного виконання поставальниками умов договорів Адміністрацією Держприкордонслужби у 2013-2014 роках не було освоєно 62 млн грн загального фонду державного бюджету, передбачених на матеріально-технічне забезпечення та утримання особового складу.

Водночас, через несвоєчасно прийняті управлінські рішення щодо застосування придбаних матеріально-технічних засобів значна їх частина накопичувалася на складах без подальшої реалізації. Зокрема, не була розподілена отримана у 2013-2014 роках у рамках міжнародної допомоги техніка інженерного озброєння та технічні засоби прикордонного контролю на суму 3,4 млн грн (комплекси експертного вивчення документів REGULA, пристрої примусової зупинки автотранспортних засобів, металодетектори, комплекти дзеркал тощо), тоді як у прикордонних підрозділах не вистачало цих засобів.

Мали місце випадки придбання органами Держприкордонслужби продуктів харчування, речового майна, інших матеріальних ресурсів понад встановлені норми, що призводило до утворення їх надлишків.

Крім того, у 2014 році за завищеними цінами було закуплено пально-мастильні матеріали, що призвело до додаткових витрат бюджетних коштів на суму 0,8 млн гривень.

Недостатніми виявилися заходи щодо виконання Державної цільової правоохоронної програми «Облаштування та реконструкція державного кордону» на період до 2015 року. На момент проведення перевірки із 4280 км державного кордону, які підлягали демаркації, роботи були виконані на ділянках протяжністю 1902 км (44,4 відс. від запланованого); частково виконані заходи з розвитку корабельного складу Морської охорони; виконання такого завдання, як оновлення парку авіаційної техніки, взагалі не було розпочато.

Через труднощі з оформленням права користування землею та виконанням робіт із розміщення інженерно-технічних споруд і створенням системи інженерних загороджень **Рахунковою палатою запропоновано Кабінету Міністрів України врегулювати** на законодавчому рівні питання встановлення особливого режиму використання земель, які надаються в постійне користування військовим частинам Державної прикордонної служби

України для облаштування та утримання інженерно-технічних споруд і огорож, прикордонних знаків, прикордонних просік, комунікацій та інших об'єктів, та законодавчого визначення абсолютних розмірів цих земель.

РЕАГУВАННЯ:

На виконання пропозицій Рахункової палати за результатами аудиту розроблено законопроект «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо інженерно-технічного облаштування та утримання державного кордону» (реєстр. № 3784 від 19.01.2016), яким, зокрема, передбачено внесення змін до Земельного кодексу, Водного кодексу, Закону України «Про державний кордон України» у частині визначення розмірів земельних ділянок, які надаються органам Державної прикордонної служби України.

Кабінетом Міністрів України прийнята постанова від 03.02.2016 № 52 «Про внесення змін до Положення про прикордонний режим», яка включає питання визначення в межах прикордонної смуги лінії інженерних прикордонних споруджень.

Адміністрацією Держприкордонслужби розподілено органами охорони державного кордону технічні засоби прикордонного контролю, які були на складах та не використовувались, а також на підставі вивчення досвіду ЄС та НАТО визначено пріоритети розвитку системи матеріально-технічного забезпечення Держприкордонслужби та розроблено стратегію створення на її базі ефективної системи логістики.

Рахункова палата провела *аудит ефективності використання коштів Державного бюджету України, передбачених Міністерству оборони України на будівництво (придбання) житла для військовослужбовців Збройних Сил України, та стану реалізації рекомендацій, наданих Колегією Рахункової палати*, яким встановлено, що внаслідок формального та безвідповідального реагування керівництва, інших посадових осіб Міноборони на рекомендації, надані Рахунковою палатою за результатами попереднього аудиту, причини допущених порушень не були усунені, набули сталого системного характеру і гальмували вирішення гострої соціальної проблеми – забезпечення житлом понад 40 тис. військовослужбовців Збройних Сил України.

Службові розслідування у Міноборони не були проведені; посадові особи, діяльність (бездіяльність) яких призвела до порушень бюджетного законодавства, до відповідальності не притягнуті; квартири, які декілька разів виділялися керівництву ЗС України, державі не повернені; введене в експлуатацію у попередні роки житло, не було готове до експлуатації та залишилося незаселеним; поза обліком державного бюджету залишилася вартість отриманого Міністерством житла на 32 млн грн, а претензійно-позовна робота до виконавців робіт та постачальників житла щодо повернення марно витрачених коштів і відшкодування завданих збитків не принесла результатів, внаслідок чого прострочена дебіторська заборгованість у сумі понад 37 млн грн стала фактично безнадійною.

Існуюча на час проведення аудиту система прийняття та контролю за виконанням управлінських рішень щодо інвестиційної діяльності, будівництва і придбання житла для військовослужбовців також не відповідала державним інтересам. Як наслідок, не було забезпечено ефективного використання бюджетних коштів і раціонального розпорядження земельним фондом Міноборони.

Аудитом встановлено факти, які містили ознаки корупції: придбання не готового до експлуатації житла, підробка договорів, підписання фіктивних актів про отримання житла, незабезпечення своєчасного розподілу житла для безквартирних військовослужбовців. У результаті державному бюджету завдано збитків, а безквартирні військовослужбовці втратили можливість отримати оплачені за рахунок бюджетних коштів квартири, оскільки вони не були готові до експлуатації. Зокрема, Міноборони сплачено майже 33 млн грн бюджетних коштів за 96 готових під заселення квартир у с. Михайлівка-Рубежівка Київської області у будинку, який введено в експлуатацію на підставі сфальсифікованих актів. На час аудиту будинок був недобудований, до нього не підведені комунікації тощо.

У 2014 році Міноборони за відсутності належного внутрішнього контролю не забезпечило законного та ефективного використання 162 млн грн, передбачених на будівництво (придбання) житла. Бюджетні кошти були розпорошені між об'єктами будівництва, спрямовані у довгострокову дебіторську заборгованість або на придбання житла, не готового до експлуатації. Існували проблеми із земельпорядною документацією. Як наслідок, зірвано виконання плану з будівництва (реконструкції) та введення в експлуатацію 1,1 тис. квартир, а із побудованих і придбаних 390 квартир отримано, розподілено та заселено – 152 (лише 39 відсотків). Зокрема, не було заселено 65 квартир.

За результатами аудиту надано пропозицію Кабінету Міністрів України розробити та затвердити дієву державну програму забезпечення житлом військовослужбовців з реальними джерелами фінансування і забезпечити її виконання; розглянути питання стану будівництва (придбання) житла для військовослужбовців ЗС України на засіданні Уряду та, враховуючи системний характер порушень чинного законодавства при використанні Міноборони коштів державного бюджету на вказані цілі, вирішити питання доцільності подальшого фінансування цих видатків.

Міністерству оборони України було рекомендовано вжити невідкладних заходів щодо проведення інвентаризації службового фонду та вирішення питання відселення із службового житла осіб, які не мають відношення до ЗС України; проведення інвентаризації незавершеного житлового будівництва та прийняття комплексного рішення щодо об'єктів, які підлягають добудові, реалізації або списанню; визначення терміну передачі житла від замовників будівництва до квартирно-експлуатаційних органів; застосування до підприємств, які не виконали зобов'язання перед Міноборони в частині своєчасної передачі квартир, штрафних санкцій; повернення Міноборони земельних ділянок, які передавалися для будівництва житла, що фактично не здійснювалося, а самі ділянки були заморожені в інтересах комерційних структур.

Крім того, департаменту аудиту Міноборони було рекомендовано провести комплексні перевірки з питань будівництва та придбання житла для військовослужбовців, інвестиційної діяльності і з питань своєчасності отримання та розподілу житла, проведення інвентаризації службового житла; водночас Військовій службі правопорядку – провести розслідування за всіма фактами незабезпечення реагування за результатами попереднього аудиту, викладеними у звіті про результати проведеного аудиту та зафіксованими в акті перевірки Міноборони з розглядом зазначеного питання на Колегії Міноборони; за результатами розслідування прийняти рішення щодо притягнення до передбаченої чинним законодавством відповідальності осіб, винних у бездіяльності, незаконному використанні бюджетних коштів та розподілі квартир.

Матеріали звіту про результати аудиту було передано Генеральній прокуратурі України для відповідного прокурорського реагування.

РЕАГУВАННЯ:

Прем'єр-міністром України надано доручення Міноборони, Мінекономрозвитку, Мінфіну, МВС опрацювати та вжити невідкладних заходів щодо усунення виявлених за результатами аудиту недоліків, забезпечення дієвого контролю за використанням бюджетних коштів та притягнення до відповідальності посадових осіб, діяння яких містять ознаки правопорушень та завдали збитків державі.

Постановою Кабінету Міністрів України від 02.09.2015 № 728 «Деякі питання забезпечення житлом військовослужбовців та інших громадян» внесено зміни до Комплексної програми забезпечення житлом військовослужбовців, яка затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 29.11.99 № 2166.

Міністерством оборони України розроблено та затверджено План усунення виявлених недоліків, яким визначено відповідальних виконавців та терміни виконання.

Відповідно до наказу Міністерства оборони України від 15.06.2015 № 264 було проведено службове розслідування за кожним фактом, викладеним у звіті Рахункової палати, про що складено акт, який надіслано до Генеральної прокуратури України. За пропозицією Генпрокуратури відповідно до наказу Міністерства оборони України від 31.08.2015 № 447 проведено службове розслідування з метою уточнення причин та умов, що сприяли виявленим недолікам і порушенням бюджетного законодавства. Посадові особи, діяльність або бездіяльність яких призвела до грубих порушень, звільнені.

Наказами Міністерства оборони України від 09.07.2015 № 326 і від 09.07.2015 № 327 врегульовано діяльність Конкурсної комісії Міноборони з відбору пропозицій щодо закупівлі квартир на умовах пайової участі та на вторинному ринку в регіонах України щодо документального забезпечення її функціонування, а також

щодо організації процесу звітності за результатами проведених конкурсів.

За наказом Міністерства оборони України від 20.07.2015 № 349 проведено інвентаризацію активів і зобов'язань Департаменту капітального будівництва Міністерства оборони України та підпорядкованих йому установ та організацій з метою виявлення фактичного стану об'єктів незавершеного будівництва.

З метою забезпечення належного контролю за процесом розв'язання житлової проблеми у ЗС України у Міноборони підписано директиву від 27.07.2015 № Д-322/1/7 про ліквідацію Департаменту капітального будівництва Міноборони та передачу повноважень до Головного квартирно-експлуатаційного управління ЗС України. Також створена чітка вертикаль управління квартирно-експлуатаційним забезпеченням, спрямована на максимально чітке забезпечення виконання комплексу заходів усього процесу будівництва, зосередження в одній структурі (без дублювання) циклу будівництва, починаючи від відбору земельної ділянки та її оформлення до введення будівель в експлуатацію, а також придбання та розподілу житла.

Міноборони розроблено Концепцію реформування забезпечення житлом військовослужбовців Збройних Сил України та членів їх сімей, якою передбачено здійснення реформування системи управління житловими фондами ЗС України, впровадження прозорого та ефективного адміністрування процесу формування черги на житло та справедливого розподілу житла, а також імплементацію нової моделі забезпечення житлом військовослужбовців ЗС України з 01.01.2016 з використанням досвіду країн НАТО, яку винесено на розгляд Уряду.

Робота з усунення недоліків, виявлених аудитом Рахункової палати, перебуває на постійному контролі Міноборони.

Генпрокуратурою поінформовано Рахункову палату про підтвердження фактів незаконного вилучення з користування оборонного відомства земельних ділянок, необґрунтованого проведення оплати невиконаних підрядних робіт, незастосування штрафних санкцій за неналежне виконання договірних зобов'язань тощо. За фактами порушень чинного законодавства Генеральною прокуратурою України, військовою прокуратурою Львівського гарнізону, військовою прокуратурою Південного регіону України відкриті відповідні кримінальні провадження. Генеральною прокуратурою України заявлено відповідні позови щодо витребування з незаконного володіння нерухомого майна та земель

оборонного відомства, витребування від забудовника залишку житлової площі.

Також військовими прокурорами здійснюється робота з вивчення стану законності використання і відчуження земель та нерухомого державного майна Міноборони.

За результатами розгляду звіту Головною військовою прокуратурою Генеральної прокуратури України 07.08.2015 надіслано лист Міністру оборони України щодо усунення порушень у забезпеченні житлом військовослужбовців Збройних Сил України, а також неналежного розгляду матеріалів Рахункової палати України. Усунення порушень Генеральною прокуратурою України взято на контроль.

За результатами *аудиту використання коштів державного бюджету на виплату матеріальної допомоги військовослужбовцям, звільненим з військової строкової служби*, Рахункова палата зробила висновок, що у 2015 році використання цих коштів супроводжувалося організаційними недоліками, що негативно позначилось на своєчасності виплати матеріальної допомоги.

Як засвідчили результати аудиту, включення Мінфіном нової бюджетної програми за КПКВК 2501570 «Виплата матеріальної допомоги військовослужбовцям, звільненим з військової строкової служби» до Закону України «Про Державний бюджет України на 2015 рік» здійснено з порушенням вимог статті 36 Бюджетного кодексу України (без подання бюджетного запиту), що в подальшому негативно позначилось на процесі бюджетного планування, затвердженні порядку використання коштів і паспорта бюджетної програми та зумовило організаційні прорахунки і затримки виплат матеріальної допомоги. Із 36,9 млн грн, передбачених у державному бюджеті на такі цілі, станом на 01.10.2015 використано 11,3 млн грн, або 30,8 відсотка.

Із 15603 військовослужбовців, які звільнилися з військової строкової служби у квітні-вересні 2015 року відповідно до Указу Президента України від 17.02.2015 № 88/2015 «Про строки проведення чергових призовів, чергові призови громадян України на строкову військову службу та звільнення в запас військовослужбовців у 2015 році» (далі – Указ № 88/2015) і за станом здоров'я та сімейними обставинами, військовими комісаріатами надані подання на виплату матеріальної допомоги, а органами соціального захисту її нараховано 9344 особам, або 59,9 відс., і станом на 01.10.2015 фактично виплачено 9126 особам, або 58,5 відсотка.

За даними Генштабу Збройних Сил України, з 15303 військовослужбовців, звільнених відповідно до Указу № 88/2015, взяті на військовий облік військовими комісаріатами у квітні-вересні 2015 року 9539 осіб (62,3 відсотка). Отже, 5764 військовослужбовці (37,3 відс.) на час аудиту не стали на військовий облік та не скористалися своїм правом на отримання матеріальної допомоги.

Крім того, нормативно-правове забезпечення реалізації права військовослужбовців, звільнених з військової строкової служби, на одержання

матеріальної допомоги містило істотні недоліки та прогалини, що негативно позначилося на її виплаті.

Відповідно до Закону України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей» на Міністерство оборони України та інші центральні органи виконавчої влади, що мають у своєму підпорядкуванні військові формування та правоохоронні органи, покладено фінансове забезпечення витрат, пов'язаних з реалізацією цього Закону. Проте всупереч його вимогам Законом України «Про Державний бюджет України на 2015 рік» Мінсоцполітики було визначено головним розпорядником бюджетної програми «Виплата матеріальної допомоги військовослужбовцям, звільненим з військової строкової служби».

Через затвердження постановою Кабінету Міністрів України від 08.04.2015 № 185 Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для виплати матеріальної допомоги військовослужбовцям, звільненим з військової строкової служби, (далі – Порядок № 185) та необґрунтоване визначення Мінсоцполітики дати початку виплат матеріальної допомоги (з 01.04.2015), військовослужбовці, звільнені зі строкової служби у січні-березні 2015 року, втратили своє право на отримання матеріальної допомоги, що було неправомірним та потребувало вирішення.

Міноборони, Генштабом ЗС України не забезпечено контролю за виконанням військовими комісаріатами вимог п. 6 Порядку щодо надання органам соціального захисту подань про виплату матеріальної допомоги протягом 15 днів з дати взяття особи на військовий облік, що призводило до затримки у виплаті матеріальної допомоги до 4 місяців.

Мінсоцполітики не володіло інформацією щодо чисельності військовослужбовців, які фактично звільнені із строкової служби протягом року, а також взяті військоматами на військовий облік, що зумовило ризики неефективного управління бюджетними коштами на виплату матеріальної допомоги. Міністерством не здійснювався внутрішній аудит оцінки ефективності, планування і виконання бюджетної програми за КПКВК 2501570.

За результатами аудиту Рахункова палата запропонувала Кабінету Міністрів України та Мінсоцполітики вжити заходів щодо внесення змін до статті 23 Закону України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей» у частині визначення Мінсоцполітики органом виконавчої влади, на який покладається фінансове забезпечення витрат, пов'язаних з реалізацією норм цього Закону; внесення змін до Порядку № 185 щодо забезпечення виконання норм статті 8 вказаного Закону та пункту 5 Порядку № 185 стосовно забезпечення виплати допомоги протягом місяця з дня взяття відповідної особи на військовий облік; врегулювання питання виплати матеріальної допомоги військовослужбовцям, звільненим зі строкової служби у січні-березні 2015 року; дієвого внутрішнього контролю за виконанням бюджетної програми за КПКВК 2501570 тощо.

Міноборони та Генштабу Збройних Сил України запропоновано вжити заходів щодо посилення контролю за забезпеченням своєчасного звернення військових комісаріатів до органів соціального захисту населення з поданням

про виплату матеріальної допомоги відповідно до пункту 6 Порядку № 185 та вжити заходів до порушників термінів їх подання; проведення роз'яснювальної роботи серед військовослужбовців, звільнених з військової строкової служби, щодо їх права на отримання матеріальної допомоги у разі постановки на військовий облік.

Проведений *аудит ефективності використання коштів державного бюджету, виділених на забезпечення діяльності сил цивільного захисту в Одеській, Миколаївській та Херсонській областях*, засвідчив, що діяльність територіальних підрозділів Державної служби з надзвичайних ситуацій України в Одеській, Миколаївській та Херсонській областях у 2013-2014 роках та I кварталі 2015 року з виконання поточних заходів із цивільного захисту в умовах дефіциту коштів державного бюджету та наявних матеріально-технічних ресурсів була неефективною. Рівень забезпеченості речовим майном згідно з нормами оснащення в Одеській області становив 70 відс., Миколаївській – 75 відс., Херсонській – 25 відсотків.

За відсутності сучасної техніки для рятування людей на висотних об'єктах та обмеженої кількості підрозділів місцевої пожежної охорони не було досягнуто запланованого показника середнього часу ліквідації пожежі в межах 30 хвилин у 2013 році та в межах 12 хвилин у 2014 році. Разом з тим кількість надзвичайних ситуацій на територіях цих областей мала тенденцію до збільшення, кількість пожеж зросла на 11 відс., прямих збитків від них – на 42 відс., загиблих – на 4,5 відс., постраждалих – на 5,6 відсотка.

Планування видатків державного бюджету на забезпечення діяльності сил цивільного захисту відбувалося без урахування пріоритету матеріально-технічного забезпечення сил цивільного захисту, економії бюджетних коштів та без дотримання вимоги пунктів 20 і 22 Порядку складання, розгляду, затвердження та основних вимог до виконання кошторисів бюджетних установ, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 28.02.2002 № 228.

Разом з тим придбання теруправліннями та постачання їм у централізованому порядку від ДСНС речового майна, матеріальних цінностей і техніки без відповідної потреби в них призвело до неефективного витрачання майже 2 млн гривень. У результаті матеріальні цінності перебували на складах і не використовувались понад три роки, техніка до виконання заходів з цивільного захисту не залучалась.

Незважаючи на недостатнє фінансове забезпечення видатків на діяльність сил цивільного захисту з державного бюджету, теруправління не залучали альтернативних джерел матеріальної підтримки. На рахунках управлінь ДСНС в Одеській, Миколаївській та Херсонській областях щороку акумулювались значні залишки коштів, які надходили до спеціального фонду від плати за надані послуги, але не використовувались на оновлення матеріально-технічного забезпечення сил цивільного захисту. Водночас, майже дві третини одиниць пожежно-рятувальної техніки експлуатувались вже понад 20 років. Через тривалість ремонтів і простоїв використовувалося лише 64,1 відс. такої техніки, списано 24 відс. загальної кількості техніки, при цьому оновлено лише 0,7 відсотка.

Внаслідок відсутності автопідйомників, недостатньої кількості авто драбин (вже відпрацювали встановлені терміни використання, їх висота підйому лише 30 метрів) існує ризик зриву виконання бойових завдань під час спасіння людей у будинках підвищеної поверховості від 26,5 до 47 метрів.

У результаті послаблення виконання контрольних-наглядових функцій у сфері техногенної і пожежної безпеки, цивільного захисту за діяльністю аварійно-рятувальних служб у несправному стані перебували понад 15 відс. джерел протипожежного водопостачання, система оповіщення населення була застаріла та переважно не експлуатувалася, рівень готовності захисних споруд цивільного захисту був недостатній. Крім того, не приведена у відповідність з вимогами державних будівельних норм у будинках підвищеної поверховості система пожежної сигналізації та димовидалення.

За результатами проведеного аудиту Рахункова палата запропонувала Кабінету Міністрів України затвердити Положення про Державну службу України з надзвичайних ситуацій та переглянути Порядок утворення, завдання та функції формувань цивільного захисту, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 09.10.2013 № 787, у частині визначення органу, що затверджує примірне положення про формування цивільного захисту Міністерством внутрішніх справ України, та урегулювати положення Загальнодержавної цільової програми захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру на 2013-2017 роки.

РЕАГУВАННЯ:

Міністерством внутрішніх справ України на виконання рекомендацій Рахункової палати за результатами аудиту повідомлено, що наказом ДСНС від 30.07.2015 № 399 затверджено План заходів щодо усунення порушень.

ГУ ДСНС у Херсонській та Миколаївських областях поінформували про розгляд результатів контрольних заходів на оперативних нарадах начальницького складу.

За результатами службового розслідування в ГУ ДСНС в Миколаївській області відшкодовано вартість незаконно виплачених надбавок за класність водіям, а в ГУ ДСНС у Одеській області заступника начальника ГУ ДСНС, начальника ресурсного забезпечення та начальника юридичного сектору за допущені недоліки та порушення звільнені з займаних посад, а також відшкодовано незаконно виплачені надбавки за вислугу років робітникам наскрізних професій.

Протягом звітного року Рахунковою палатою було здійснено *аудит використання бюджетних коштів, виділених Службі безпеки України*, об'єктами якого були Служба безпеки України та її структурні підрозділи (матеріали аудиту є інформацією з обмеженим доступом, яка має гриф секретності «Таємно» (відповідно до законів України «Про державну таємницю», «Про інформацію» та постанови Кабінету Міністрів України від 18.12.2013 № 939).

Про результати аудиту було поінформовано Верховну Раду України, Президента України та Кабінет Міністрів України, а звіт надіслано Голові Служби безпеки України для усунення виявлених порушень і недоліків.

РЕАГУВАННЯ: Контрольно-ревізійна інспекція СБУ повідомила Рахункову палату про те, що за результатами розгляду Звіту керівництвом СБУ підготовлено та затверджено План виконання пропозицій, запропонованих Рахунковою палатою, яким визначено перелік заходів, відповідальні підрозділи-виконавці та терміни їх виконання.

Також протягом звітного року було розглянуто результати *аудиту використання бюджетних коштів, виділених на забезпечення охорони державних органів та посадових осіб*, об'єктом якого було Управління державної охорони України, його структурні підрозділи та Інститут Управління державної охорони України Київського національного університету ім. Тараса Шевченка (матеріали є інформацією з обмеженим доступом, що має гриф секретності «Таємно»).

Рішення Рахункової палати за результатами аудиту надіслано Управлінню державної охорони України для вжиття заходів щодо усунення виявлених порушень і недоліків, а інформацію – Верховній Раді України, Президенту України, Кабінету Міністрів України.

РЕАГУВАННЯ: З метою виконання пропозицій Рахункової палати в Управлінні державної охорони затверджено План здійснення невідкладних заходів, щодо усунення виявлених порушень і недоліків.

1.3.3.2. Державна підтримка енергетичного потенціалу, промисловості та виробничої інфраструктури

Питання розвитку енергетичного потенціалу, промисловості, виробничої інфраструктури та державної власності є одними з найважливіших галузей економіки та перебувають під постійним контролем аудиторів Рахункової палати. Від ефективного розвитку та функціонування цих галузей залежить енергетична та промислова незалежність нашої країни. Проведені впродовж звітного року аудити підтвердили існування системних проблем у зазначених сферах державного регулювання. За звітний період за цим напрямом аудиторами виявлено фактів використання коштів державного бюджету з порушенням чинного законодавства на загальну суму 2 млрд 631,4 млн грн, неефективно використано 272,2 млн гривень.

Аудит ефективності використання коштів державного бюджету, передбачених на заходи із створення власного виробництва ядерного палива в Україні, засвідчив, що у 2012-2013 роках Міністерство енергетики та вугільної промисловості України не забезпечило законного та ефективного використання бюджетних коштів за КПКВК 1101080 на реалізацію заходів із створення власного виробництва ядерного палива. У 2014 році та I півріччі 2015 року кошти з державного бюджету на ці заходи не виділялися.

Мета бюджетної та державної цільової програм – забезпечення розвитку уранового і цирконієвого виробництва в Україні та створення потужностей для виробництва ядерного палива і його елементів – не досягнута. Жоден показник результативності Державної цільової економічної програми «Ядерне паливо України» (далі – Програма) не виконаний.

Для України ядерна енергетика є стратегічно важливим елементом енергозабезпечення. Із 15 енергоблоків українських АЕС тринадцять – це реактори ВВЕР-1000, які працюють на ядерному паливі виробництва Російської Федерації. Власне ядерне паливо в Україні не виробляється.

З метою подолання залежності від імпортного палива та з огляду на наявні в країні значні природні запаси урану, цирконію та титану ще у 1994 році Президентом України було прийнято рішення про створення власного виробництва палива.

За двадцять один рік реалізації заходів із створення в Україні власного виробництва ядерного палива позитивних результатів, які б привели до зменшення залежності енергетики України від зовнішніх постачальників, фактично не отримано. Створення виробництва комплектувальних виробів з нержавіючої сталі та цирконієвого прокату за роки дії Програми не фінансувалося ані за рахунок державного бюджету, ані за рахунок інших джерел. За 5 років дії Програми залежність від імпорту концентрату природного урану зменшилась із 70 до 60 відс., але не досягла запланованого рівня (25 відсотків).

Стан будівельної готовності заводу з виробництва ядерного палива в Україні, введення в експлуатацію I черги якого згідно з ТЕО мало завершитися у 2015 році, – лише 1,1 відсотка.

Порядок використання коштів державного бюджету, передбачених на заходи із створення власного виробництва ядерного палива в Україні, неодноразово був предметом аудиту Рахункової палати. Проте заходи з виконання рекомендацій Рахункової палати за результатами контрольних заходів у повному обсязі не вживалися. Кабінет Міністрів України та Міністерство енергетики та вугільної промисловості України фактично проігнорували застереження та ризики, на яких неодноразово наголошувала Рахункова палата за результатами попередніх аудитів.

Обраний Урядом варіант розв'язання проблеми забезпечення атомних електростанцій ядерним паливом – створення в Україні його власного виробництва шляхом придбання у закордонних фірм і запровадження технологій виготовлення тепловидільних збірок, а також придбання на світовому ринку послуг з конверсії та збагачення урану – був реалізований на неналежному рівні. В результаті непрозорого конкурсного відбору у 2010 році переможцем конкурсного відбору технології зі створення підприємства із виробництва ядерного палива було визначено ВАТ «ТВЕЛ» (Російська Федерація), співробітництво з яким у рамках будівництва заводу з виробництва ядерного палива фактично закріпило монопольне становище в Україні цього російського постачальника.

Нормативно-правова база виконання інвестиційних програм у ядерно-енергетичній галузі неповна. Передбачена Законом України «Про використання ядерної енергії та радіаційну безпеку» Державна програма розвитку паливно-енергетичного комплексу Урядом не розроблена. Інші кілька державних цільових програм, що за роки незалежності України передбачали створення власного виробництва ядерного палива, фактично були зірвані через їх недофінансування.

Всупереч Указу Президента України від 01.05.2014 № 448/2014 Кабінетом Міністрів України не забезпечено актуалізацію Енергетичної стратегії України на період до 2030 року з урахуванням загроз енергетичній безпеці внаслідок збройної агресії Російської Федерації. Практичне виконання цієї стратегії Міненерговугіллям протягом останніх двох років не здійснювалось. План заходів з реалізації Енергетичної стратегії, який мав визначити детальні й конкретні кроки, терміни виконання кожного з них, відповідальних, а також ресурси, Міненерговугіллям не розроблено.

Державна цільова економічна програма «Ядерне паливо України» (2009-2013 роки) мала суттєві недоліки. Насамперед не встановлювала взаємозв'язок між будівництвом заводу з виробництва ядерного палива та основним користувачем цього палива ДП «Національна атомна енергогенеруюча компанія «Енергоатом», на яке законодавством покладена функція закупівлі ядерного палива для українських АЕС. Участь цього підприємства у програмі не було визначено.

З метою усунення встановлених недоліків Рахунковою палатою було запропоновано Кабінету Міністрів України та Міністерству енергетики та вугільної промисловості України:

- забезпечити узгодження та схвалити Концепцію Державної цільової програми розвитку атомно-промислового комплексу на 2015-2019 роки із спрямуванням бюджетних коштів лише на виконання заходів з наукового та науково-технічного забезпечення виконання програми, а також забезпечити розробку та затвердження зазначеної Державної цільової програми відповідно до схваленої Концепції;

- на виконання Указу Президента України від 01.05.2014 № 448/2014 забезпечити розроблення та схвалити оновлену Енергетичну стратегію на період до 2030 року, а також затвердити План заходів щодо її реалізації;

- затвердити Положення про Міністерство енергетики та вугільної промисловості України;

- виходячи з наявних дострокових контрактів на закупівлю ядерного палива для українських АЕС на світовому ринку, зобов'язати Міненерговугілля, ДК «Ядерне паливо» та ДП «НАЕК «Енергоатом» визначити реальну економічну доцільність будівництва та експлуатації заводу з виробництва власного ядерного палива в Україні;

- розглянути питання доцільності подальших витрат коштів державного бюджету на фінансування будівництва заводу з виробництва ядерного палива для реакторів ВВЕР-1000 в Україні.

РЕАГУВАННЯ:

На виконання рекомендацій Рахункової палати Міненерговугіллям та ДК «Ядерне паливо» було завершено опрацювання і узгодження проекту «Енергетичної стратегії України на період до 2035 року»; розроблено проект Державної цільової економічної програми розвитку атомно-промислового комплексу України на 2016-2020 роки та подано на розгляд Уряду.

З метою забезпечення оптимізації чисельності працівників ДК «Ядерне паливо» 26.10.2015 була затверджена нова організаційна структура державного концерну.

Крім того, ДК «Ядерне паливо» вживаються заходи щодо затвердження Міненерговугіллям методики виконання робіт з радонової зйомки уранових шахт.

Результати *аудиту ефективності використання коштів державного бюджету, виділених Державній інспекції ядерного регулювання України на забезпечення державної політики у сфері безпеки використання ядерної енергії*, засвідчили, що діяльність Державної інспекції ядерного регулювання України (Держатомрегулювання) у 2012-2014 роках у цілому забезпечувала належне формування та реалізацію державної політики у сфері безпеки використання ядерної енергії. Позитивним результатом діяльності Держатомрегулювання стало зниження кількості порушень і відхилень у роботі атомних електростанцій.

Водночас державні регіональні інспекції з ядерної та радіаційної безпеки при здійсненні державного нагляду за дотриманням вимог ядерної та радіаційної безпеки, виявленні порушень у сфері ядерної безпеки не забезпечували дієвого впливу на суб'єктів господарювання. Найбільша кількість контрольних заходів проводилася в областях, де розташовані ці регіональні інспекції. В інших регіонах щільність державного нагляду була значно нижча.

Робота державних інспекторів, які здійснювали державний нагляд за дотриманням вимог ядерної та радіаційної безпеки, була недостатньо об'єктивною та неупередженою. Передбачені законодавством заходи впливу до порушників застосовувались іноді вибірково. Адміністративні штрафи накладалися у малих розмірах, що обмежувало вплив на порушників законодавства і знижувало ефективність державного нагляду. Крім того, єдині критерії, які мали застосовуватися державними інспекторами при накладанні штрафів, Держатомрегулюванням не розроблені.

В охопленому аудитом періоді також не було забезпечено в повному обсязі реєстрації джерел іонізуючого випромінювання у Державному реєстрі джерел іонізуючого випромінювання. Кількість незареєстрованих джерел іонізуючого випромінювання щороку збільшувалось і на початок 2015 року становила 4777 одиниць, що загрожувало здоров'ю людей і навколишньому середовищу.

Чинне законодавство не забезпечувало цілісного регулювання питань здійснення заходів у сфері ядерної та радіаційної безпеки. Зокрема, закони України «Про використання ядерної енергії та радіаційну безпеку» та «Про

центральні органи виконавчої влади» не кореспондувалися між собою в частині визначення статусу Держатомрегулювання як центрального органу виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується безпосередньо Урядом.

Змінами, внесеними 22.07.2014 до Закону України «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності», встановлено, що його дія не поширюється на відносини, які виникають під час здійснення заходів державного нагляду за дотриманням вимог ядерної безпеки, що, фактично, поширило його дію лише на питання здійснення державного нагляду за дотриманням вимог радіаційної безпеки. Як наслідок, виникла правова колізія, оскільки у переважній більшості випадків розділити державний нагляд за чинниками ядерної або радіаційної безпеки неможливо. Такий стан справ з нормативного врегулювання питань державного нагляду призводив до ускладнення роботи суб'єктів підприємницької діяльності та зниження рівня безпеки у сфері ядерної і радіаційної безпеки.

Стан планування та фінансування видатків державного бюджету, передбачених на забезпечення діяльності Держатомрегулювання, був незадовільний. У періоді, що перевірявся, потреба Держатомрегулювання в бюджетних коштах на заходи з формування та реалізації державної політики у сфері безпеки використання ядерної енергії була задоволена лише наполовину від передбаченого законами про державний бюджет обсягу. Пропозиції Держатомрегулювання щодо необхідності планування коштів на капітальні видатки жодного разу не були враховані.

Бюджетні призначення Держатомрегулюванню на наукові дослідження у сфері безпеки використання ядерної енергії (КПКВК 5271020) за останні три роки зменшилися більше ніж у три рази. При цьому діяльність Держатомрегулювання з організації та проведення наукових досліджень у сфері безпеки використання ядерної енергії була неефективною і не забезпечила належного рівня впровадження їх результатів. Із 14 науково-дослідних робіт завершено 9 (2 припинені, виконання ще трьох тривало). При цьому реально використовувались результати лише чотирьох НДР. Нормативно-правові акти, розроблені за 5-ма іншими НДР, Держатомрегулюванням так і не затверджені.

У зв'язку з відсутністю у 2012-2014 роках бюджетних асигнувань на капітальні видатки основним джерелом матеріально-технічного забезпечення функціонування Держатомрегулювання була міжнародна технічна допомога. Водночас Держатомрегулюванням у своїй практичній діяльності не забезпечено прозорості та ефективності використання міжнародної технічної допомоги, а також дотримання норм Порядку залучення, використання та моніторингу міжнародної технічної допомоги, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 15.02.2002 № 153. Із 35 проектів міжнародної технічної допомоги, які реалізовувались у період, що перевірявся, Держатомрегулюванням зареєстровано в Мінекономрозвитку лише 18.

Враховуючи викладене, Рахункова палата рекомендувала:

- Кабінету Міністрів України ініціювати внесення змін до Закону України «Про центральні органи виконавчої влади» в частині статусу Держатомрегулювання як центрального органу виконавчої влади, діяльність

якого спрямовується і координується безпосередньо Урядом. Крім того, необхідно привести умови оплати праці державних інспекторів державних інспекцій з ядерної безпеки на майданчиках атомних електростанцій у відповідність з вимогами чинного законодавства;

- Державній інспекції ядерного регулювання України забезпечити в повному обсязі реєстрацію джерел іонізуючого випромінювання у Державному реєстрі джерел іонізуючого випромінювання; розробити та затвердити критерії і показники, якими мають керуватися державні інспектори у разі виявлення однотипних порушень при накладанні штрафних санкцій на суб'єктів діяльності у сфері використання ядерної енергії.

РЕАГУВАННЯ:

На виконання рекомендацій Рахункової палати Держатомрегулюванням були здійснені організаційні заходи щодо утворення територіальних органів. Крім того, на стадії розроблення або узгодження – Інструкція з розрахунку суми адміністративних стягнень, які накладаються Держатомрегулюванням у разі виявлення правопорушення у сфері використання ядерної енергії, Регістр інформації про джерела іонізуючого випромінювання тощо.

Держатомрегулюванням розроблено проект постанови Кабінету Міністрів України «Про функціонування територіальних органів Державної інспекції ядерного регулювання»; затверджені Методичні рекомендації з розрахунку розмірів штрафних санкцій, які накладаються на суб'єктів діяльності у сфері використання ядерної енергії, а також за порушення посадовими особами правил і норм ядерної та радіаційної безпеки за невиконання законних вимог (приписів) посадових осіб Держатомрегулювання»; введено в дію новий Порядок користування Державним реєстром джерел іонізуючого випромінювання, затверджений наказом Держатомрегулювання від 16.04.2015 № 70.

Результати *аудиту ефективності використання коштів державного бюджету, передбачених на здійснення державного регулювання діяльності у сфері електроенергетики у 2012-2014 роках*, засвідчили, що Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері енергетики не забезпечила ефективного та результативного виконання покладених на неї завдань, незважаючи на те, що бюджетні кошти на їх виконання виділялися в необхідних обсягах.

Державне регулювання у сфері електроенергетики здійснювалося в умовах недосконалого правового забезпечення та з відхиленнями від вимог чинного законодавства і діючих нормативно-правових актів.

Правові та організаційні засади, покладені в основу діючої моделі ОРЕ (оптового ринку електроенергетики), не змінювалися з 1996 року, що не стимулювало створення та розвиток конкурентного середовища в електроенергетичній галузі.

Протягом 19 років залишалася нерозв'язаною на законодавчому рівні проблема визначення правового статусу органу регулювання в енергетиці саме як незалежного регулятора в цій сфері. Незважаючи на заходи, які вживалися НКРЕ щодо розроблення проекту закону про цей регуляторний орган, законодавчий акт не прийнятий. Внаслідок цього передбачена умовами виконання Договору про заснування Енергетичного Співтовариства, укладеного Європейським Співтовариством, адаптація національного законодавства до законодавства ЄС протягом 4-х останніх років не забезпечувалася.

Цінова (тарифна) політика у цій сфері залишалася неефективною, непрозорою та такою, що не відповідала потребам розвитку підприємств електроенергетичного сектору економіки. Фактично відбувалось завищення тарифів для одних учасників енергоринку (теплових електростанцій (ТЕС), сонячних, вітрових і малих ГЕС), тоді як для інших виробників електричної енергії (АЕС, великих ГЕС) рівень тарифів необґрунтовано знижувався. В результаті цінові пропорції різних видів генерації загалом не відповідають світовим тенденціям.

НКРЕ не забезпечила належного виконання пропозицій, наданих Рахунковою палатою за результатами попереднього аудиту, виявлені недоліки та порушення не були усунені. При цьому так і залишилось невирішеним питання розроблення та затвердження розрахунків структури тарифу на виробництво та постачання енергії, методики коригування показників витрат ліцензіатів при затвердженні структури тарифу та проведення інвентаризації діючих малих гідроелектростанцій щодо відповідності їх діяльності ліцензійним умовам і використання обладнання.

НКРЕ у 2012-2014 роках не ініціювала внесення змін до Закону України «Про електроенергетику» щодо забезпечення конкурентних умов виробництва електроенергії з альтернативних джерел енергії відповідно до Закону України «Про альтернативні джерела енергії». Крім того, не було забезпечено результативного виконання завдань із розроблення нормативних актів щодо регулювання діяльності у сфері електроенергетики. Планові завдання за напрямом виконувалися менше ніж наполовину. Із передбачених відповідними планами НКРЕ правових актів розроблено і затверджено лише 37 відсотків.

НКРЕ не забезпечено виконання визначених завдань у частині здійснення видання нормативно-правових актів щодо поетапного скорочення перехресного субсидування в електроенергетиці. Прийняття у 2012-2014 роках НКРЕ рішень щодо скорочення перехресного субсидування та збільшення середніх фактичних тарифів для населення на 15,05 відс. не забезпечило зростання відсотка відшкодування користувачами витрат із виробництва, передачі, розподілу та постачання електричної енергії, а навпаки, знизило його. При цьому обсяг дотаційних сертифікатів у 2014 році зріс на 45,5 відс. порівняно з 2011 роком і становив 40,8 млрд гривень (без ПДВ). Частка дотаційних сертифікатів у структурі оптової ринкової ціни електроенергії мала постійну динаміку до зростання та у 2014 році становила майже третину.

Виконання НКРЕ (НКРЕКП) покладених на неї завдань з прийняття регуляторних актів у сфері електроенергетики у ряді випадків здійснювалося з порушенням визначених законодавством термінів. В охоплений аудитом період

мали місце випадки прийняття НКРЕ регуляторних актів з порушенням визначених законами термінів більш як на три роки.

Незважаючи на інфляційні процеси, НКРЕ протягом останніх 15 років не переглядала і не коригувала розміри одноразової плати за видачу ліцензій на здійснення певних видів підприємницької діяльності, встановлені Урядом у 1999 році, а також вимоги до визначення поточної плати за відповідні ліцензії. Як наслідок – державний бюджет недоотримував кошти.

Розроблена НКРЕ нормативно-правова база щодо ліцензованої діяльності виробників електричної енергії не забезпечила запобігання створенню монополій у сегменті ринку, де виробники працюють в умовах конкуренції за ціновими заявками.

Кабінету Міністрів України **за результатами проведеного аудиту було надано пропозиції** щодо внесення змін до Закону України «Про електроенергетику» (у частині забезпечення конкурентних умов виробництва електроенергії з альтернативних джерел енергії, у тому числі шляхом зміни принципів тарифоутворення та порядку розрахунків за вироблену електроенергію грошовими коштами) та приведення вітчизняного законодавства щодо правового врегулювання статусу органу, що здійснює державне регулювання у сфері електроенергетики, як незалежного регулятора у цій сфері у відповідність із вимогами Договору про заснування Енергетичного Співтовариства, укладеного Європейським Співтовариством.

Антимонопольному комітету України, Міністерству енергетики та вугільної промисловості України, Національній комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг необхідно розглянути питання щодо перегляду на законодавчому рівні «ознак домінування» для підприємств електроенергетики з метою недопущення можливості утворення монополій в окремих сегментах ринку електроенергії, де можливі умови конкуренції.

РЕАГУВАННЯ:

За участю НКРЕКП розроблено законопроект «Про державне регулювання у сфері енергетики», який опрацьовується Кабінетом Міністрів України.

Також НКРЕКП порушено питання про прийняття Закону України «Про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг», який, зокрема, вирішить проблему правового статусу органу, що здійснює державне регулювання у сфері енергетики, та приведе його у відповідність із вимогами Договору про заснування Енергетичного співтовариства, укладеного Європейським Співтовариством, як це пропонувалося Рахунковою палатою.

За результатами *аудиту ефективності використання коштів державного бюджету, передбачених на виконання проекту реабілітації гідроелектростанцій*, було встановлено, що Міністерством енергетики та вугільної промисловості України (далі – Міненерговугілля) і ПАТ «Укргідроенерго» у 2013-2014 роках та I півріччі 2015 року в цілому

забезпечене законне використання бюджетних коштів, передбачених на реалізацію заходів проекту «ГЕС Укргідроенерго. Реконструкція. II черга», затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 22.12.2010 № 2358-р. У той же час мали місце недоліки при плануванні та фінансуванні цих заходів, через що за вказаний період було використано лише 46,8 відс. (543,6 млн грн) передбачених на ці цілі коштів державного бюджету.

Залучені в рамках угод з міжнародними фінансовими організаціями (далі – МФО) кредитні кошти були вагомим джерелом фінансування заходів з реалізації цього проекту. Водночас через організаційні недоліки та недостатньо оперативне управління кредитними коштами строки виконання робіт за проектом зросли на 7 років (з 12 до 19 років), вартість робіт через зміну курсу валют та необхідність проведення додаткових обсягів робіт – на 15,9 млрд грн (до 22,3 млрд гривень).

Виконання заходів з реконструкції гідроелектростанцій відбувалося в умовах недосконалого нормативно-правового забезпечення, що ускладнювало їх реалізацію.

Питання здійснення заходів щодо реконструкції гідроелектростанцій ПАТ «Укргідроенерго» фрагментарно визначені в Енергетичній стратегії України на період до 2030 року та кількох державних програмах, а саме: Державній програмі розвитку внутрішнього виробництва, затвердженій постановою Кабінету Міністрів України від 12.09.2011 № 1130, та Державній програмі активізації розвитку економіки на 2013-2014 роки, затвердженій постановою Кабінету Міністрів України від 27.02.2013 № 187. Проте зазначені державні програми в цілому не спрямовувались на врегулювання проблем електроенергетики (гідроенергетики), а в частині реконструкції гідроелектростанцій не кореспондуються між собою.

Недосконалою була і затверджена Мінпаливенерго у 2010 році Галузева програма реконструкції гідроелектростанцій і будівництва нових об'єктів гідроенергетики на період до 2020 року.

План розвитку об'єднаної енергетичної системи України на наступні десять років, який мав містити показники розвитку генеруючих потужностей ГЕС і ГАЕС, Кабінетом Міністрів України не затверджений.

Міненерговугіллям і ПАТ «Укргідроенерго» не забезпечено оновлення проекту та титулу будови «ГЕС Укргідроенерго. Реконструкція. II черга». Загальна кошторисна вартість заходів з реконструкції гідроелектростанцій за цією документацією у цінах 2009 року становила 6,5 млрд гривень, а сам проект мав бути завершений у 2018 році.

Через недотримання термінів виконання робіт проектно-кошторисна документація застаріла. Починаючи з 2013 року титулом цієї будови не передбачалося фінансування робіт за рахунок коштів міжнародних фінансових організацій. Єдиним джерелом їх фінансування у 2013-2015 роках визначені власні кошти товариства.

Враховуючи викладене, Рахункова палата внесла пропозицію Міненерговугілля: прискорити доопрацювання і погодження із заінтересованими органами державної влади оновлених проекту та титулу

будови «ГЕС Укргідроенерго. Реконструкція. II черга», плану розвитку об'єднаної енергетичної системи України на наступні десять років та подання їх на затвердження Кабінету Міністрів України; переглянути та актуалізувати Галузеву програму реконструкції гідроелектростанцій і будівництва нових об'єктів гідроенергетики на період до 2020 року, затверджену наказом Мінпаливенерго від 30.08.2010 № 337.

За результатами *аудиту ефективності використання коштів державного бюджету, передбачених Міністерству енергетики та вугільної промисловості України на державну підтримку вугледобувних підприємств на часткове покриття витрат із собівартості готової товарної вугільної продукції*, було встановлено, що Міністерство у 2012-2014 роках не забезпечило законного, ефективного та результативного використання коштів державного бюджету, передбачених на державну підтримку вугледобувних підприємств на часткове покриття витрат із собівартості готової товарної вугільної продукції.

За відсутності реального реформування вугледобувної галузі дії Міненерговугілля призводили лише до збільшення обсягів бюджетного фінансування за КПКВК 1101110 «Державна підтримка вугледобувних підприємств на часткове покриття витрат із собівартості готової товарної вугільної продукції». До 2014 року бюджетні видатки Міненерговугілля на такі цілі з року в рік тільки зростали. Їх зменшення у 2014 році було пов'язано із особливими умовами функціонування економіки країни за часткової окупації деяких територій Донецької та Луганської областей і проведенням там антитерористичної операції.

Також Міненерговугіллям штучно завищувалася база для обрахування собівартості готової вугільної продукції, що призводило до необґрунтованого завищення обсягів бюджетного фінансування. При цьому слід зазначити, що у 2012-2014 роках обсяг бюджетного фінансування видатків державного бюджету на зазначені цілі становив 32,2 млрд грн, або майже 98,6 відс. від передбаченого законами про державний бюджет. Державну підтримку отримували у 2012 і 2014 роках 20 вугледобувних підприємств, у 2013 році таких підприємств було 21.

Проте основна мета використання бюджетних коштів на зазначені цілі – фінансове оздоровлення вугледобувної галузі – Міненерговугіллям не досягнута. Навпаки, обсяги видобутку вугілля державними підприємствами зменшуються. При цьому збитки державних підприємств, а також собівартість готової товарної вугільної продукції лише збільшувались. Зменшення обсягів виробництва вітчизняної вугільної продукції призводило до збільшення його імпорту.

Використання коштів державного бюджету на часткове покриття витрат із собівартості готової товарної вугільної продукції у 2012-2014 роках відбувалося в умовах недостатнього та недосконалого нормативно-правового забезпечення.

Внаслідок зволікання Міненерговугілля з розробленням законопроекту «Про державну підтримку вугільної галузі» на час проведення аудиту на законодавчому рівні не були врегульовані критерії відбору підприємств, визначення обсягів їх державної підтримки та напрямів.

Після завершення у 2010 році терміну дії державної програми «Українське вугілля» іншої державної програми, спрямованої на розв'язання проблем вугільної галузі, Урядом не затверджено. Лише навесні 2015 року Міненерговугілля розробило проект Концепції Державної цільової економічної програми реформування вугільної промисловості на 2015-2020 роки, а також проект передбаченої нею державної програми. Метою зазначених документів є переведення вугільної галузі на бездотаційний і самоокупний режим діяльності з вирішенням соціальних і економічних проблем шахтарських регіонів.

Порядком використання коштів, передбачених у державному бюджеті для часткового покриття витрат вугледобувних підприємств, що включаються до собівартості готової товарної вугільної продукції, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 23.02.2011 № 153 (далі – Порядок № 153), не визначені критерії фінансового оздоровлення вугледобувних підприємств. Тобто не було передбачено взаємозв'язку між обсягами бюджетного фінансування та конкретними результатами використання бюджетних коштів. Недоліки та неконкретність норм Порядку № 153 призводили до збільшення Міністерством рівня планової собівартості готової вугільної продукції. Фактично, Порядок № 153 сприяв збільшенню витрат.

Міненерговугіллям не забезпечено належної якості відомчих методичних документів, які використовувались для обрахування державної підтримки вугледобувних підприємств на часткове покриття витрат із собівартості готової товарної вугільної продукції. У своїй практичній діяльності Міненерговугілля користувалося тільки власними Методичними рекомендаціями, тобто штучно завищувало базу для обрахування собівартості готової вугільної продукції, що призводило до необґрунтованого завищення необхідних обсягів державної підтримки.

Залишалися невирішеними питання формування ціни на вугільну продукцію. Відповідна методика Міненерговугіллям не була розроблена.

Одним із завдань Державної програми економічного і соціального розвитку України на 2010 рік, затвердженої Законом України від 20.05.2010 № 2278-VI, передбачалося запровадження Мінвуглепромом Методики формування цін на енергетичне вугілля, виходячи з його калорійності, технологічної цінності та світових цін на енергетичне вугілля. Проте Мінвуглепром (Міненерговугіллям) це завдання не виконав. У 2010-2013 роках Кабінет Міністрів України 8 разів звертався до Міненерговугілля з дорученнями щодо завершення роботи, але Міністерство лише переносило терміни впровадження цієї методики і кінцевого результату не забезпечило.

За результатами здійсненого аудиту Рахункова палата рекомендувала Кабінету Міністрів України та Міненерговугілля прискорити затвердження Концепції Державної цільової економічної програми реформування вугільної промисловості на 2015-2020 роки та передбаченої нею державної програми; прискорити роботу з підготовки законопроекту «Про державну підтримку вугільної галузі»; внести зміни до Порядку використання бюджетних коштів за бюджетною програмою щодо державної підтримки вугледобувних підприємств на часткове покриття витрат із собівартості готової товарної вугільної продукції, які б передбачали взаємозв'язок між обсягами бюджетного фінансування

підприємств та конкретними результатами використання бюджетних коштів; критерії фінансового оздоровлення вугледобувних підприємств; необхідність коригування місячних обсягів бюджетних коштів залежно від фактичних показників діяльності підприємства тощо.

РЕАГУВАННЯ:

На виконання рекомендацій Рахункової палати Міненерговугіллям підготовлено проект Закону України «Про державну підтримку вугільної промисловості» та розробляється Концепція Державної цільової економічної програми реформування вугільної промисловості на 2015-2020 роки.

За результатами *аналізу стану реалізації Міністерством енергетики та вугільної промисловості України рекомендацій, викладених у Висновку Колегії Рахункової палати від 16.12.2014 № 97/25-3*, було встановлено, що діяльність Міненерговугілля і ДП «НЕК «Укренерго» щодо вирішення питань і виконання заходів із завершення будівництва повітряних ліній електропередачі напругою 750 кВ (Рівненська АЕС – Київська; Запорізька АЕС – Каховська), а також виконання рекомендацій Рахункової палати за результатами аудиту ефективності використання коштів державного бюджету, передбачених Міненерговугіллям на будівництво та реконструкцію ліній електропередачі, у першому півріччі 2015 року була недостатньо результативною, а іноді й формальною.

З метою реагування на рекомендації Рахункової палати та усунення недоліків, виявлених під час попереднього аудиту, Міненерговугілля розробило план заходів (затверджений наказом від 12.02.2015 № 89), який у лютому 2015 року був надісланий до Рахункової палати. Проте надалі інформація про результати виконання рекомендацій Рахункової палати та плану заходів Міненерговугіллям жодного разу не надавалася. Як наслідок, фактичний стан справ з виконання рекомендацій Рахункової палати був встановлений тільки під час проведення цього контрольно-аналітичного заходу.

Аналіз стану виконання рекомендацій Рахункової палати засвідчив, що планування і фінансування заходів із будівництва та реконструкції ЛЕП залишилося недосконалим, недостатньо обґрунтованим, а в окремих випадках здійснювалось Міненерговугіллям, Мінфіном і ДП «НЕК «Укренерго» з порушенням вимог чинного законодавства.

Затвердження паспортів бюджетних програм за КПКВК 1101640, КПКВК 1101650 і КПКВК 1101670 відбувалось несвоєчасно, що скорочувало терміни виконання та оплати робіт за цими програмами.

Використання Міненерговугіллям і ДП «НЕК «Укренерго» коштів, отриманих за кредитними і фінансовими угодами з міжнародними фінансовими організаціями та передбачених на будівництво ЛЕП, здійснювалось з порушенням чинного законодавства та неефективно. За I півріччя 2015 року із спеціального фонду державного бюджету на будівництво та реконструкцію ЛЕП за рахунок кредитних коштів міжнародних фінансових організацій Міненерговугіллям було використано 1,3 млрд грн, що становило лише 26 відс. річних призначень.

За усіма бюджетними програмами (КПКВК 1101640, 1101650 і 1101670) була встановлена наявність значних обсягів невикористаних коштів і водночас зростання кредиторської заборгованості протягом звітного періоду, що свідчило про неефективне управління наданими кредитними коштами. Зокрема, у I півріччі 2015 року лише за КПКВК 1101640 56,3 млн грн більше трьох місяців перебували на рахунку Мінфіну та не використовувалися.

Діяльність Міненерговугілля та ДП «НЕК «Укренерго» неповною мірою забезпечувала виконання заходів для якнайшвидшого завершення будівництва та введення в промислову експлуатацію повітряних ліній «ПЛ 750 кВ Рівненська АЕС – Київська» та «ПЛ 750 кВ Запорізька АЕС – Каховська».

Внесені в серпні 2015 року зміни до інвестиційної програми ДП «НЕК «Укренерго» на 2015 рік щодо збільшення капітальних вкладень підприємства на 2,2 млрд грн не були спрямовані на завершення будівництва повітряних ЛЕП напругою 750 кВ (Рівненська АЕС – Київська; Запорізька АЕС – Каховська).

Міненерговугілля і ДП «НЕК «Укренерго» не забезпечили підготовки та затвердження в установленому порядку титулів будов (об'єктів) відповідно до вимог Порядку затвердження титулів будов (об'єктів), будівництво яких здійснюється із залученням бюджетних коштів або коштів підприємств державної власності, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 08.09.97 № 995. Як наслідок, у I півріччі 2015 року в порушення вимог законодавства продовжувалось фінансування виконаних робіт без затверджених належним чином титулів будов «Будівництво ПЛ 750 кВ Рівненська АЕС – Київська» та «Будівництво ПЛ 750 кВ Запорізька АЕС – Каховська», на що було спрямовано 2,1 млрд грн кредитних коштів, з яких використано 1,2 млрд гривень.

Стан відомчого контролю Міненерговугілля залишився незадовільним. Заходи внутрішнього аудиту з питань цільового та ефективного використання кредитних коштів, передбачених на будівництво та реконструкцію ЛЕП, Міненерговугілля не планувало та не проводило.

Питання ефективності використання коштів державного бюджету та виконання заходів за КПКВК 1101640, 1101650 і 1101670 на засіданнях Колегії Міненерговугілля у зазначений період не розглядалось.

За результатами проведеного аналізу Рахункова палата рекомендувала Кабінету Міністрів України та Міненерговугілля прискорити доопрацювання плану розвитку об'єднаної енергетичної системи України на наступні десять років та подати його на затвердження Уряду у забезпечити здійснення заходів із завершення будівництва повітряних ліній електропередачі напругою 750 кВ (Рівненська АЕС – Київська; Запорізька АЕС – Каховська).

РЕАГУВАННЯ: На виконання рекомендацій Рахункової палати ДП «НЕК «Укренерго» поінформувало, що 21.12.2015 відбулося введення в експлуатацію повітряної лінії 750 кВ «Рівненська АЕС – ПС Київська».

Як засвідчили результати *аудиту ефективності використання та розпорядження майном державного підприємства «Костянтинівський*

державний хімічний завод», у 2013-2014 роках та I півріччі 2015 року керівництвом ДП «Костянтинівський державний хімічний завод» (далі – Завод) через відсутність контролю з боку Фонду державного майна України не забезпечено належного управління державним підприємством, зокрема, в частині ефективного використання та розпорядження його майном.

Проведення господарської діяльності підприємства відбувалось за відсутності стратегічного та інвестиційних планів, оцінки кон'юнктури основних ринків збуту.

ФДМУ не забезпечено в повному обсязі виконання своїх повноважень, передбачених статтею 6 Закону України від 21.09.2006 № 185 «Про управління об'єктами державної власності», та не запроваджено дієвого контролю за роботою підпорядкованого йому державного підприємства. Протягом останніх трьох років запланована приватизація Заводу не розпочата. При цьому його фінансово-економічний стан погіршився, діяльність протягом 2013-2014 років та I півріччя 2015 року була збитковою. Створено реальні ризики банкрутства підприємства.

Упродовж досліджуваного періоду за відсутності контролю з боку ФДМУ керівництвом Заводу не забезпечено належного стану збереження, а також ефективного управління та відстоювання майнових інтересів підприємства. Це призвело до отримання збитків у сумі 5,3 млн грн та втрат доходів в сумі 2,6 млн грн внаслідок відчуження і реалізації майна за заниженою вартістю. Неприйняття своєчасних управлінських рішень керівництвом Заводу призвело до неефективних витрат в сумі 6,1 млн грн, отримання збитків у сумі 1,3 млн грн та втрат додаткових надходжень у сумі майже 0,2 млн гривень.

Прийняття керівництвом підприємства всупереч умовам укладених договорів невиважених управлінських рішень щодо відвантаження товарів за відсутності їх 100 відсоткової попередньої оплати не сприяло вчасному отриманню належних йому коштів та стало однією з причин утворення дебіторської заборгованості, обсяг якої з початку 2013 року збільшився на 1,7 млн грн і станом на 01.07.2015 становив 9,4 млн гривень. При цьому непроведення Заводом у повному обсязі претензійно-позовної роботи і невжиття заходів зі стягнення дебіторської заборгованості впродовж терміну позовної давності призвело до втрати активів підприємства на суму понад 0,5 млн гривень.

Упродовж 2013-2014 років та I півріччя 2015 року Заводом у порушення вимог пункту 2 статті 75 Господарського кодексу України були здійснені витрати на загальну суму 88 млн грн, не передбачені фінансовими планами, та в обсягах, які значно перевищували заплановані показники за окремими статтями. Зокрема, згідно з фінансовими планами витрати на утримання непрацюючих цехів не планувалися. Разом з тим фактично вони становили 13,1 млн грн у 2013 році, 12,2 млн грн у 2014 році та 8,1 млн грн у I півріччі 2015 року.

Були встановлені окремі випадки недотримання ДП «Костянтинівський державний хімічний завод» норм чинного законодавства з ведення бухгалтерського обліку, які призвели до недостовірного відображення інформації в обліку і фінансовій звітності. Зокрема, недотримання вимог

Положення (Стандарту) бухгалтерського обліку № 16 «Витрати», затвердженого наказом Міністерства фінансів України від 31.12.99 № 318, у частині відображення інших операційних витрат призвело до заниження виробничої собівартості на загальну суму 33,8 млн гривень.

За результатами проведеного аудиту Рахункова палата рекомендувала Фонду державного майна України забезпечити виконання постанови Кабінету Міністрів України від 12.05.2015 № 271 щодо підготовки ДП «Костянтинівський державний хімічний завод» до приватизації та у подальшому прискорити приватизацію підприємства та затвердити Статут ДП «Костянтинівський державний хімічний завод», стратегію розвитку та інвестиційний план підприємства.

За результатами *аудиту ефективності виконання Міністерством інфраструктури України повноважень з управління стратегічними об'єктами державної власності, які закріплені за державним підприємством «Адміністрація морських портів України»*, було встановлено, що Міністерство інфраструктури України як головний орган виконавчої влади щодо формування та забезпечення реалізації державної політики у сфері морського транспорту та уповноважений орган управління державним підприємством «Адміністрація морських портів України» (далі – ДП «АМПУ») у 2014 році та I півріччі 2015 року виконувало свої функціональні повноваження не в повному обсязі, а в окремих випадках неналежно.

Всупереч Закону України від 17.05.2012 № 4709 «Про морські порти України» (далі – Закон № 4709) реформування морської транспортної інфраструктури не було проведено. Реорганізація підприємств морського транспорту на виконання цього Закону проводилась Мінінфраструктури за відсутності єдиних методологічних підходів.

Заходи з реорганізації підприємств не містили критеріїв та механізму виділу майна державних підприємств до новоствореного ДП «АМПУ».

Створення Адміністрації морських портів України – державного підприємства, що мало забезпечувати функціонування морських портів, утримувати та використовувати об'єкти портової інфраструктури державної форми власності, не підвищило ефективності використання державного майна в морських портах.

Результати господарської діяльності ДП «АМПУ», яке виявилось «надбудовою» в морських портах, свідчили про недостатність ефективного менеджменту. Аналіз управління підприємством, який проведено на підставі фінансових планів і планів розвитку портів, показав невиконання визначених цілей і завдань. Показники прибутковості підприємства не виправдовують доцільності його створення. Чистий прибуток ДП «АМПУ» за 2014 рік становив 1,5 млрд грн проти 1,8 млрд грн чистого прибутку 18 морських торговельних портів і ДП «Дельта-Лоцман» за 2012 рік. У 2014 році ДП «АМПУ» до бюджету сплачено 1,4 млрд грн, що було найменшою сплатою податків і платежів підприємствами морського транспорту з 2010 року.

Інвестиційна політика ДП «АМПУ» за 2014 рік і I півріччя 2015 року не мала позитивного результату. Капітальні інвестиції за 2014 рік виконано лише

на 78,3 відсотка. Станом на 01.09.2015 виконання плану капітальних інвестицій фактично було зірвано.

Не було досягнуто одного із законодавчих принципів функціонування та розвитку морських портів – розмежування функцій забезпечення безпеки мореплавства та нагляду (контролю) за безпекою. Всупереч Закону № 4709 ці дві функції на час проведення аудиту були закріплені за державним комерційним підприємством ДП «АМПУ».

Нормативно-правове регулювання окремих питань діяльності морських портів і Мінінфраструктури як уповноваженого органу управління ДП «АМПУ» недосконале. Державні цільові програми, які б передбачали розвиток морських портів, у 2014 році та I півріччі 2015 року були відсутні. Програма розвитку морського та річкового транспорту, визначена Транспортною стратегією України на період до 2020 року, що схвалена Кабінетом Міністрів України ще у 2010 році, Мінінфраструктури не розроблена. У результаті не задіяно законодавчої норми фінансування певних напрямів діяльності, зокрема модернізації, ремонту, реконструкції та будівництва гідротехнічних споруд, інших об'єктів портової інфраструктури, за рахунок коштів державного бюджету.

Норми Закону № 4709 щодо прийняття нормативно-правових актів, а також інших правових документів, спрямованих на його реалізацію, було виконано Кабінетом Міністрів України, Мінінфраструктури та ДП «АМПУ» лише частково. Не визначено межі території кожного морського порту. Зводи звичайв морського порту, які встановлюють правила надання послуг, обслуговування суден і пасажирів, видано лише щодо семи із тринадцяти портів. Не прийнято обов'язкові постанови, що визначають специфіку кожного порту, всупереч розділу VI прикінцевих положень Закону № 4709. Не затверджена Методика розрахунку ставок портових зборів, передбачена статтею 22 Закону № 4709. Не було внесено зміни до меж акваторії портів Маріуполь, Миколаїв, Усть-Дунайськ, Олександрія, Южний.

Мінінфраструктури не забезпечено своєчасного затвердження фінансових планів ДП «АМПУ» на 2014 і 2015 роки. Всупереч законодавчо встановленому терміну затвердження фінансових планів підприємства здійснювалися із затримками на рік і більше. За відсутності основного планового документа – фінплану, відповідно до якого підприємство отримує доходи і здійснює видатки, визначає обсяг та спрямування коштів для виконання своїх функцій протягом року, діяльність підприємства фактично була паралізована.

Система внутрішнього контролю Мінінфраструктури практично не діяла.

Всупереч вимогам статті 6 Закону України «Про управління об'єктами державної власності» Мінінфраструктури не забезпечило проведення щорічних аудиторських перевірок ДП «АМПУ», а також проведення ревізії фінансово-господарської діяльності ДП «АМПУ» після зміни керівника. Планами діяльності управління аудиту та контролю Міністерства на 2014 рік і I півріччя 2015 року навіть не передбачалось проведення контрольних заходів на цьому підприємстві та в його філіях.

Діяльність ДП «АМПУ» з організації виконання планів розвитку морських портів, підготовки пропозицій щодо їх вдосконалення безрезультативна. За відсутності належного контролю з боку Міністерства оцінка стану досягнення очікуваних результатів виконання планів розвитку портів, як передбачено Стратегією розвитку морських портів України на період до 2038 року, ДП «АМПУ» не здійснювалася.

За результатами проведеного аудиту Рахункова палата рекомендувала:

- Кабінету Міністрів України внести зміни до Переліку підприємств, установ та організацій, що належать до сфери управління Міністерства інфраструктури України, який затверджено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 21.03.2011 № 265-р, з метою його актуалізації та до Переліку об'єктів права державної власності, що не підлягають приватизації з метою збереження у державній власності стратегічних об'єктів портової інфраструктури морських портів;

- Міністерству інфраструктури України розробити комплекс заходів з реорганізації ДП «АМПУ»; розробити на базі національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку методичні рекомендації для їх застосування у морській галузі; затвердити Методику розрахунку ставок портових зборів.

За результатами *проведеного аудиту стану фінансово-господарської діяльності Державного територіально-галузевого об'єднання «Південно-Західна залізниця»* встановлено, що зазначене Державне територіально-галузеве об'єднання (далі – Залізниця) за підсумками 2014 року збільшило чистий прибуток порівняно з 2013 роком в 2,2 раза. Залізницю включено до Переліку підприємств державного сектору економіки, які мають найбільші за розміром активи (станом на 31.12.2014), та до Реєстру великих платників податків на 2015 рік.

Відбулося підвищення ефективності використання активів Залізниці та її господарської діяльності. Прибутковість Залізниці від основної діяльності в 2014 році зросла на 1,2 відс. й становила 8,2 відсотка. Однак частка зношеності основних засобів Залізниці сягає майже 100 відс., що свідчить про необхідність їх оновлення.

Наявний рівень ресурсів не забезпечував погашення всіх зобов'язань Залізниці протягом року. Вона неспроможна сплачувати свої поточні зобов'язання та розширювати подальшу діяльність. Це призводило до залежності від позикового капіталу та створювало фінансові ризики. Станом на 30.06.2015 зобов'язання Південно-Західної залізниці за кредитами та облігаціями становили 7,9 млрд гривень.

При цьому Міністерством інфраструктури України як головним органом виконавчої влади щодо формування та забезпечення реалізації державної політики у сфері залізничного транспорту та уповноваженим органом управління майном не було забезпечено належного виконання функціональних повноважень у частині управління фінансово-господарською діяльністю Залізниці в 2014 році та протягом дев'яти місяців 2015 року. Стратегічний план розвитку Мінінфраструктури не затверджувало, не було проведено конкурсного

відбору на посаду начальника Залізниці.

Державна адміністрація залізничного транспорту України як орган управління залізничним транспортом загального користування не скористалася наданими їй Законом України «Про залізничний транспорт» повноваженнями та не забезпечила створення цільового фонду інвестиційних ресурсів. Метою його створення було вирішення загальногалузевих проблем розвитку залізничного транспорту. В результаті на 2014-2015 роки придбання рухомого складу не передбачалося і фактично не здійснювалося.

Частина нормативно-правових документів (Методика аналізу фінансово-господарської діяльності підприємств державного сектору економіки та Інструкція про проведення контрольних заходів фінансово-господарської діяльності підприємств, організацій залізничного транспорту України), що застосовуються уповноваженими органами виконавчої влади, які здійснюють управління підприємствами державного сектору економіки, не була адаптована до чинних нормативно-правових актів і потребувала змін.

Затверджений Законом України від 07.07.99 № 847 «Про перелік об'єктів права державної власності, що не підлягають приватизації» перелік містить структурні підрозділи (не юридичні особи) Південно-Західної залізниці, тоді як сама вона з цього переліку виключена.

Нормативні акти, які регламентували порядок складання, затвердження та контролю за виконанням фінансового плану суб'єкта господарювання державного сектору економіки, не враховували специфіки діяльності залізниць України, які функціонують як єдиний виробничо-технологічний комплекс. Як наслідок, визначена цими документами процедура подання і затвердження фінансових планів Залізниці на 2014 та 2015 рік не дотримувалася. Замість фінансових планів кожної залізниці Кабінет Міністрів України затверджував зведені фінансові плани залізниць України.

Крім того, аудитом встановлено, що Російська Федерація, яка визнана країною-агресором, мала доступ до інформації про здійснення всіх вантажних перевезень територією України.

З 1992 року Україна була членом Ради з залізничного транспорту держав – учасниць СНД. Інформаційно-обчислювальний центр залізничних адміністрацій розташований у місті Москві і є структурним підрозділом Головного обчислювального центру Міністерства шляхів сполучення Російської Федерації. Лише у цьому центрі визначається місцезнаходження вантажних вагонів і контейнерів на основі автоматизованих систем пономерного обліку. Реєстрація об'єктів рухомого складу в автоматизованих системах обліку є обов'язковою для здійснення перевезень територією України та за кордоном. Зазначене в умовах проведення бойових дій на Південному Сході України може мати непередбачені негативні наслідки.

За результатами аудиту Рахунковою палатою було рекомендовано Кабінету Міністрів України забезпечити приведення у відповідність з вимогами чинного законодавства Методики аналізу фінансово-господарської діяльності підприємств державного сектору економіки, затвердженої наказом Міністерства фінансів України від 14.02.2006 № 170, та Інструкції про проведення

контрольних заходів фінансово-господарської діяльності підприємств, організацій залізничного транспорту України, затвердженої наказом Укрзалізниці від 03.02.2012 № 039-Ц. Ініціювати зміни до Закону України від 07.07.99 № 847 «Про перелік об'єктів права державної власності, що не підлягають приватизації», якими з переліку об'єктів виключити відділки Південно-Західної залізниці (Коростенський, Конотопський, Козятинський, Жмеринський), що входять до її складу як структурні підрозділи без права юридичної особи.

Міністерству інфраструктури України, як відповідальному за формування державної політики у сфері залізничного транспорту, рекомендовано вивчити питання обмеження доступу Російської Федерації до інформації про вантажні перевезення, що здійснюються Україною власною територією.

1.3.3.3. Забезпечення діяльності та виконання повноважень державними органами

Питання ефективності використання бюджетних коштів на забезпечення діяльності державних органів та виконання ними повноважень є одним із пріоритетних напрямів діяльності Рахункової палати. Результати здійснених нею контрольних заходів свідчать, що діяльність центральних органів виконавчої влади протягом останніх років відбувалась в умовах постійної трансформації шляхом утворення, ліквідації, реорганізації, перейменування цих органів, зміни їх організаційно-правового статусу та підпорядкованості.

У вересні 2014 року на виконання постанови Кабінету Міністрів України від 10.09.2014 № 442 було запроваджено чергову оптимізацію системи центральних органів виконавчої влади, якою передбачалося утворення 7 державних органів, реорганізація 10 існуючих центральних органів виконавчої влади та ліквідація 8 органів виконавчої влади. Зазначене потребувало постійного перерозподілу покладених на державні органи функціональних повноважень, перезатвердження штатної чисельності їх працівників, що у свою чергу не забезпечувало належну якість і повноту виконання основних завдань та не сприяло ефективному використанню коштів державного бюджету, що виділялися на забезпечення діяльності цих органів.

Загалом під час проведення у 2015 році контрольних заходів за цим напрямом було виявлено понад 23 млн грн, використаних із порушенням вимог чинного законодавства, і майже 313 млн грн – неефективно. За розрахунками, державним бюджетом недоотримано надходжень на суму майже 0,6 млн грн та перераховано до бюджетів з перевищенням встановлених термінів – 10,3 млн гривень.

Здійснений у 2015 році *аналіз використання коштів державного бюджету на забезпечення діяльності органів державного управління у 2013-2014 роках* підтверджує зазначене вище. За результатами контрольного заходу зроблено висновок, що використання коштів на забезпечення діяльності органів державного управління протягом періоду, що перевірявся, відбувалося в умовах постійних організаційних змін шляхом утворення нових, реорганізації,

ліквідації, змін підпорядкування та перейменування існуючих державних органів. Вжиті Кабінетом Міністрів України у 2014 році заходи з оптимізації системи центральних органів виконавчої влади, скорочення чисельності управлінського персоналу та зменшення видатків на утримання державних органів виявилися малорезультативними, що негативно позначилося на стані фінансового забезпечення поточної діяльності окремих державних органів, створило суттєві диспропорції в умовах оплати праці державних службовців та відобразилося на повноті та якості виконання державних функцій.

Протягом останніх двох років у стані організаційних і структурних перетворень перебували 17 центральних органів виконавчої влади, або майже чверть їх загальної кількості, що потребувало додаткових витрат державного бюджету, пов'язаних з проведенням таких заходів.

Запровадженими Кабінетом Міністрів України у 2014 році заходами з економії бюджетних витрат скорочено видатки на утримання апаратів державних органів на 2,4 млрд грн (16,7 відсотка). Однак ці заходи були проведені без урахування специфіки і сфер діяльності кожного конкретного органу, переліку їх функціональних повноважень та фактичного, неспівставного з потребами, стану забезпечення фінансовими і матеріальними ресурсами. При забезпеченні фінансовими ресурсами розрахованих потреб окремих органів державного управління на рівні близько 40 відс. фактичні видатки на їх утримання скоротилися більше ніж на 10 відс., що змусило їх забезпечувати поточну діяльність за рахунок коштів з альтернативних джерел, зокрема, за рахунок власних коштів працівників і коштів підвідомчих господарюючих суб'єктів.

Видатки органів державного управління на оплату праці їх працівників у 2014 році були скорочені з 12,4 до 10,2 млрд грн (на 17,3 відс.), що майже дорівнювало видаткам цих органів, затвердженим з урахуванням змін на 2012 рік (10,8 млрд гривень). Проте таке зменшення спричинило зниження матеріальної зацікавленості працюючих в державних органах, значну плінність кадрів та необхідність проведення постійних змін структур, штатних розписів, порушення змісту існуючої системи оплати праці державних службовців, а також призвело до істотних диспропорцій в умовах оплати праці окремих категорій працівників, особливо керівного складу.

Запроваджені заходи з економії бюджетних коштів зменшили у 2014 році обсяги видатків органів державного управління на утримання службових транспортних засобів та оплату транспортних послуг на 31,6 млн грн (41,3 відс.) за рахунок скорочення встановленого ліміту транспортних засобів з 4769 до 1991 од. (майже у 2,5 раза). Водночас очікуваного економічного ефекту від реалізації частини понадлімітних транспортних засобів досягнуто не було. Із передбачених для продажу 1192 легкових автомобілів фактично реалізовано лише 434 од. на суму 14,1 млн грн (36,4 відс. транспортних засобів, які пройшли експертну оцінку), оскільки на продаж здебільшого виставлялися законсервовані й аварійні автомобілі та транспортні засоби з тривалим терміном використання. При цьому було понесено витрати на проведення експертної оцінки автомобілів на суму 581,7 тис. гривень.

Аналіз також засвідчив, що чинна на час проведення аналізу нормативно-правова база, яка регламентувала функціонування органів державного

управління, мала суттєві правові прогалини. Положення про 12 центральних органів виконавчої влади, а також гранична чисельність працівників окремих новоутворених органів на дату проведення аналізу Кабінетом Міністрів України не були затверджені, що унеможливило належне виконання ними покладених завдань та функцій.

Незважаючи на те, що реорганізовані та ліквідовані у вересні 2014 року державні органи офіційно припинили своє функціонування як юридичні особи, протягом восьми місяців з дати запровадження оптимізації мав місце організаційно-правовий вакуум: ліквідовані центральні органи виконавчої влади фактично вже не функціонували, а новостворені ще не були наділені повноваженнями виконувати покладені на них завдання. Відтак окремі сфери суспільного і державного життя тривалий термін залишалися за межами державного управління.

За результатами аналізу Рахункова палата рекомендувала Кабінету Міністрів України вжити заходів щодо:

- затвердження положень про центральні органи виконавчої влади як це передбачено законами України від 27.02.2014 № 794 «Про Кабінет Міністрів України» та від 17.03.2011 № 3166 «Про центральні органи виконавчої влади»;

- затвердження у встановленому порядку актів Кабінету Міністрів України щодо можливості забезпечення новоствореними органами виконавчої влади повноважень та виконання функцій органів, що ліквідовані, як це передбачено вимогами постанови Кабінету Міністрів України від 20.10.2011 № 1074 «Про затвердження Порядку здійснення заходів, пов'язаних з утворенням, реорганізацією або ліквідацією міністерств, інших центральних органів виконавчої влади»;

- приведення при складанні проекту Державного бюджету України на наступний рік порядку фінансового забезпечення діяльності новостворених органів у відповідність до Бюджетного кодексу України та Закону України від 30.06.99 № 783 «Про джерела фінансування органів державної влади»;

- прийняття рішень про ліквідацію, утворення та реорганізацію центральних органів виконавчої влади виключно на основі комплексної оцінки виконуваних функцій та соціально-економічних наслідків з метою припинення практики безсистемних структурних перетворень та недопущення неефективних витрат державного бюджету на реорганізацію;

- забезпечення єдиного підходу до порядку планування видатків на утримання органів державного управління з урахуванням об'єктивної обумовленої потреби, а також визначення єдиних методологічних засад у цьому питанні;

- затвердження граничної чисельності усіх органів виконавчої влади, утворених у результаті запровадженої у 2014 році оптимізації їх системи;

- забезпечення належного контролю з боку уповноважених органів управління за ефективністю використання і збереженням об'єктів державної власності з метою уникнення втрат державного бюджету, зокрема від неотриманої орендної плати;

- прискорення реалізації понадлімітних транспортних засобів, що перебувають на балансах органів державного управління.

РЕАГУВАННЯ:

На виконання доручення Кабінету Міністрів України Міністерство фінансів України повідомило Рахункову палату про забезпечення контролю за витрачанням бюджетних коштів під час проведення у 2014 році чергової оптимізації системи центральних органів виконавчої влади, а також отримання економічного ефекту від реалізації надлишкових службових легкових автомобілів та скорочення видатків державного бюджету на їх утримання.

При цьому висновки та пропозиції Рахункової палати за результатами аналізу використання коштів державного бюджету на забезпечення діяльності органів державного управління у 2013-2014 роках залишилися без реагування з боку Кабінету Міністрів України.

За результатами розгляду Рахунковою палатою Звіту про результати *аудиту ефективності використання коштів державного бюджету Центральною виборчою комісією у 2014 році та I півріччі 2015 року* зроблено висновок, що використання ЦВК коштів державного бюджету здійснювалося в особливих умовах: до чинного законодавства вносилися зміни, пов'язані з наданням окремим регіонам України статусу тимчасово окупованих територій; були прийняті рішення про проведення позачергових виборів Президента України і народних депутатів України. Це позначилося на обсягах фінансових ресурсів, необхідних для підготовки і проведення виборів, і пов'язаних із цим видатках на керівництво та управління у сфері проведення виборів і референдумів.

На підготовку і проведення у 2014 році позачергових виборів Президента України ЦВК використано 570,3 млн грн, народних депутатів України – 733,6 млн гривень. При цьому ЦВК як головний розпорядник коштів не забезпечила в повному обсязі дотримання визначених Бюджетним кодексом України принципів обґрунтованості та ефективності. Потреба в коштах державного бюджету за окремими напрямками визначалася без належних економічних розрахунків та обґрунтувань, а використання цих коштів відбувалося за відсутності дієвого внутрішнього контролю.

Після надання Автономній Республіці Крим і м. Севастополю статусу тимчасово окупованих територій і, відповідно, скорочення кількості виборчих дільниць зменшилася загальна потреба у виготовленні виборчих бюлетенів, печаток і штампів виборчих комісій. Водночас кошторисні призначення ЦВК у сумі 86,9 млн грн, включаючи централізовані видатки на виготовлення цих матеріалів, зменшені не були.

За наявності значних залишків вільних коштів, незважаючи на достатню забезпеченість виборчих комісій із позачергових виборів Президента України та народних депутатів України скриньками для голосування, ЦВК у 2014 році замовила виготовлення 3,8 тис. скриньок, на що неефективно використала 4,4 млн грн бюджетних коштів.

Необґрунтоване збільшення ЦВК потреби в коштах на заходи з підготовки та проведення у 2014 році позачергових виборів народних депутатів

України призвело до завищення затверджених постановою ЦВК середніх норм видатків виборчих комісій на 30,1 млн грн, включаючи видатки на оплату праці членів виборчих комісій, транспортні послуги, закупівлю інвентарю, канцелярських і господарських товарів для потреб виборчих комісій тощо.

Всупереч вимогам статті 22 Бюджетного кодексу України ЦВК не забезпечила належного внутрішнього контролю за витрачанням коштів розпорядниками нижчого рівня. Перевірки фінансово-господарської діяльності виборчих комісій не проводились, що сприяло бюджетним правопорушенням з боку окружних виборчих комісій, втратам фінансових і матеріальних ресурсів, загальний обсяг яких за результатами перевірок Державної фінансової інспекції України становив 7,1 млн гривень.

За результатами зустрічних перевірок, проведених у трьох із 24 обласних і Київській міській державній адміністрації з питань збереження та використання за призначенням обладнання системи відеоспостереження, яке було закуплене у 2012 році для забезпечення спостереження за ходом голосування під час чергових виборів народних депутатів України, встановлено, що із одержаних від ЦВК 5420 програмно-апаратних комплексів цієї системи (33 млн грн) неефективно та з порушенням чинного порядку використовувалось 1693 комплекси (10,3 млн грн), що становило 31,2 відс. переданого обладнання.

За результатами проведеного аудиту Рахункова палата звернула увагу Кабінету Міністрів України на необхідність вжиття заходів щодо належного використання обладнання системи відеоспостереження, а також посилення відповідальності місцевих органів виконавчої влади за порушення чинного порядку збереження та передачі матеріальних цінностей, придбаних за рахунок коштів Державного бюджету України.

Для вжиття заходів щодо усунення виявлених недоліків Центральній виборчій комісії було рекомендовано здійснювати обґрунтоване планування видатків на забезпечення діяльності, підготовку та проведення виборів і референдумів в Україні відповідно до вимог Бюджетного кодексу України; оптимізувати структуру та чисельність Служби розпорядника Реєстру з метою уникнення дублювання окремих функціональних повноважень з відповідними структурними підрозділами Секретаріату ЦВК і додаткових бюджетних витрат на оплату праці залучених осіб; удосконалити внутрішній фінансовий контроль та підвищити його дієвість; поліпшити результативні показники бюджетної програми «Керівництво та управління у сфері проведення виборів та референдумів» відповідно до визначених паспортами завдань і наданих ЦВК повноважень.

Рахункова палата провела *аудит ефективності системи надання підрозділами Міністерства внутрішніх справ України та Державної міграційної служби України платних послуг* і зробила висновок, що існуюча в МВС система надання платних послуг не забезпечила повноти та своєчасності залучення коштів, отриманих від надання таких послуг, до державного (місцевих) бюджету, а у встановлених аудитором випадках призводила до неефективного їх використання.

Через відсутність у МВС системи дієздатного внутрішнього контролю за повнотою та своєчасністю надходження коштів, одержаних як плата за надані

послуги, несвоєчасно перераховано у 2014 році та протягом 9 місяців 2015 року до бюджетів 10,3 млн грн і недоотримано доходів на суму 571,5 тис. гривень. Необгрунтовані управлінські рішення, які приймалися керівниками різних рівнів призвели до неефективного використання 19,3 млн грн, що надійшли до спеціального фонду державного бюджету за надані платні послуги.

Аудитом встановлено ряд проблем щодо співпраці з ДП «Документ» у системі надання адміністративних послуг підрозділами ДМС. Залучивши державне підприємство до надання супутніх послуг та розмістивши його працівників у приміщеннях міграційної служби, ДМС не забезпечила належного внутрішнього контролю за виконанням ними умов договору про взаємодію з питань організації надання супутніх послуг. Як наслідок, працівники ДП «Документ», крім надання супутніх послуг, виконували інші завдання, виходячи за межі своїх повноважень.

Керуючись нормами Закону України від 01.06.2010 № 2297 «Про захист персональних даних», ДМС уклала з ДП «Документ» договір-доручення на часткове оброблення персональних даних у базах персональних даних, поклавши на нього повноваження із здійснення окремих етапів технологічного процесу, що дало можливість підприємству заробляти гроші.

Фактично ДМС на території бек-офісу забезпечувало визначені технологічною картою сім етапів опрацювання звернення про надання адміністративної послуги «оформлення та видача або обмін паспорта громадянина України для виїзду за кордон». Перші чотири її етапи, що не належать до супутніх послуг (прийом документів, перевірка їх повноти, внесення персональних даних заявника, передача документів заявника до підрозділу ДМС), опрацьовували працівники державного підприємства, які безпосередньо здійснювали прийом громадян на території фронт-офісу. Всього таким чином ДП «Документ» протягом 2014 року та 9 місяців 2015 року заробило 112,3 млн гривень.

ДМС як орган управління майном не забезпечила ефективного внутрішнього контролю за фінансово-господарською діяльністю ДП «Документ» та витрачанням ним коштів. У результаті підприємством було допущено перевищення витрат, передбачених річним фінансовим планом, на 4,2 млн. гривень.

Неналежним чином організована в ДМС також система внутрішнього аудиту. Аудиторські дослідження проводилися рідко і поверхово, що створювало ризики зловживань і порушень законодавства щодо використання державних коштів з боку посадових осіб ДП «Документ».

Недосконалою була діяльність центрів обслуговування громадян «Паспортний сервіс», основне завдання яких – сприяння задоволенню потреб населення в отриманні комплексу супутніх послуг міграційного характеру. Послуги надавалися ними за спільною участю співробітників ДП «Документ» (фронт-офіс) і працівників міграційної служби (бек-офіс).

Обмеживши вільний доступ громадян до приміщень, в яких розташовувалися працівники міграційної служби, співробітники ДП «Документ» отримували від громадян за надану допомогу в заповненні

та оформленні пакета документів 350 гривень, що призводило до збільшення вартості закордонного паспорта без електронного чіпа з 495,47 до 845,47 грн, з електронним чіпом (біометричний паспорт) – з 561,47 до 911,47 гривні.

За результатами проведеного аудиту Рахунковою палатою було запропоновано Кабінету Міністрів України підготувати і подати на розгляд Верховної Ради України проект закону щодо перегляду розміру плати за надання адміністративних послуг (адміністративного збору) з урахуванням її соціального та економічного значення у терміни, встановлені Законом України від 10.12.2015 № 888 «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо розширення повноважень органів місцевого самоврядування та оптимізації надання адміністративних послуг»; внести зміни до Переліку платних послуг, які надаються підрозділами Міністерства внутрішніх справ, Національної поліції та Державної міграційної служби, і розміру плати за їх надання, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 04.06.2007 № 795, у частині приведення видів господарської діяльності, що підлягають ліцензуванню МВС, у відповідність із Законом України від 02.03.2015 № 222 «Про ліцензування видів господарської діяльності» та постановою Кабінету Міністрів України від 05.08.2015 № 609 «Про затвердження переліку органів ліцензування та визнання такими, що втратили чинність, деяких постанов Кабінету Міністрів України», а також у частині проведення територіальними органами з надання сервісних послуг МВС експертного дослідження транспортних засобів і супровідних документів і видачі експертного висновку відповідно до положень пункту 15 Порядку державної реєстрації (перереєстрації), зняття з обліку автомобілів, автобусів, а також самохідних машин, сконструйованих на шасі автомобілів, мотоциклів усіх типів, марок і моделей, причепів, напівпричепів, мотоколясок, інших прирівняних до них транспортних засобів та мопедів, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 07.09.98 № 1388.

Міністерству внутрішніх справ України було рекомендовано запровадити ведення обліку щодо розрахунків та зобов'язань замовників за адміністративними послугами, як це визначено Планом рахунків бухгалтерського обліку бюджетних установ, затвердженим наказом Мінфіну від 26.06.2013 № 611, і забезпечити належний контроль за повнотою та своєчасністю надходження коштів; розробити та затвердити нормативний акт, який би встановлював критерії (ознаки) складності експертних досліджень і регламентував порядок їх визначення для підрозділів експертної служби відповідно до статті 8 Закону України від 25.02.94 № 4038 «Про судову експертизу».

Державній міграційній службі України запропоновано забезпечити відповідні контрольні процедури та облік виконання ДП «Документ» умов договору про взаємодію з питань організації надання супутніх послуг; забезпечити ефективний внутрішній контроль за фінансово-господарською діяльністю ДП «Документ» і привести його діяльність у відповідність із вимогами чинного законодавства.

На запит народного депутата України Геращенка А.Ю., оголошеного на засіданні Верховної Ради України 10.04.2015, Рахункова палата провела позаплановий контрольний захід – **перевірку використання бюджетних коштів, виділених на здійснення діяльності Державної служби України з надзвичайних ситуацій**. За їх результатами встановлено, що зазначена служба, отримавши в 2013-2014 роках і першому півріччі 2015 року з Державного бюджету України на забезпечення своєї діяльності близько 8,8 млрд грн, або 85 відс. від загальних видатків, не забезпечила належного контролю за їх використанням.

Як наслідок, при закупівлі товарів, робіт і послуг з порушенням чинного законодавства було витрачено 4,3 млн грн, з порушенням встановленого порядку – 1,1 млн гривень. При цьому більша частина бюджетних коштів (7,5 млрд грн) витрачена на утримання особового складу та комунальні послуги, і лише 413,1 млн грн (4,7 відс. від загальних видатків) використані на оновлення пожежної та спеціальної техніки, закупівлю обладнання та капітальний ремонт.

Недостатніми виявилися заходи, які вживалися ДСНС щодо виконання пропозицій Рахункової палати за результатами попереднього аудиту, через що основні причини порушень не були усунені, що призвело до подальшого неефективного використання бюджетних ресурсів.

Не запобігла фактам незаконного, неефективного та нерезультативного використання бюджетних коштів існуюча в ДСНС система внутрішнього аудиту, яка за своєю структурою, складом і ступенем укомплектованості підрозділів неспроможна була охопити всі бюджетні установи та проводити аудиторські дослідження комплексно і централізовано. Внаслідок цього більшість підрозділів цивільного захисту роками залишалися поза внутрішнім контролем, що створило ризики зловживань і передумов для виникнення порушень фінансово-господарської діяльності при плануванні та використанні бюджетних коштів.

Не дали позитивних результатів проведені внутрішніми перевірочними комісіями щорічні інвентаризації основних засобів, нематеріальних активів, товарно-матеріальних цінностей і грошових коштів, які здебільшого проводилися формально, а рівень відшкодування завданих збитків виявився надто низьким: із виявлених у 2013 році порушень на суму 3,1 млн грн відшкодовано 711,5 тис. грн, або 22,8 відс., у 2014 році з 2,6 млн грн відшкодовано 970,7 тис. грн, або 36,7 відсотка.

Як свідчать результати контрольного заходу, органами і підрозділами цивільного захисту не дотримано принципу максимальної економії та ефективності при закупівлі пально-мастильних матеріалів. Так, ГУ ДСНС України в Запорізькій області при проведенні в 2013-2014 роках конкурсних торгів на закупівлю паливно-мастильних матеріалів в порушення статті 29 Закону України від 10.04.2014 № 1197 «Про здійснення державних закупівель» уклало договори на 2,9 млн грн на придбання пального з учасниками, пропозиції яких не відповідали умовам документації конкурсних торгів.

Укладаючи договори про закупівлю пального, їх умови шляхом укладання додаткових угод неодноразового переглядалися, що призводило до

збільшення вартості ціни на пальне, яке зрештою придбавалося за максимальними цінами, що діяли на АЗС України, а іноді перевищували їх. За такою схемою переможцем процедури закупівлі визначався той учасник, який пропонував найнижчу ціну, а після укладання договору реалізовував пальне за найвищими цінами, отримуючи надприбутки.

Існуюча в ДСНС система грошового забезпечення осіб рядового і начальницького складу органів і підрозділів цивільного захисту передусім передбачала додаткові його види і преміювання, що у декілька разів перевищували основну (тарифну) частину цього забезпечення. Надання переваги додатковим видам грошового забезпечення у підвищених розмірах призводило до недиференційованого його збільшення усім категоріям осіб незалежно від займаних посад, спеціальних звань, вислуги років.

Результати перевірки виявили проблеми в нормативно-правовому забезпеченні, яке регулювало діяльність сил цивільного захисту. Так, Кабінетом Міністрів України не віднесено до повноважень жодного міністерства питання забезпечення формування та реалізації державної політики у сферах цивільного захисту, що є недотриманням Закону України від 17.03.2011 № 3166 «Про центральні органи виконавчої влади». Крім того, Урядом не встановлено, згідно з вимогами Кодексу цивільного захисту України від 02.10.2012 № 5403, порядок організації та забезпечення охорони від пожеж підприємств, установ, організацій та інших об'єктів на підставі договорів.

Внаслідок тривалих процедур погодження із зацікавленими органами виконавчої влади проектів нормативних актів на момент проведення контрольного заходу не було внесено на розгляд Уряду проект постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Плану реагування на надзвичайні ситуації державного рівня», а також не розглянуто внесений йому на розгляд МВС проект постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про Державну службу України з надзвичайних ситуацій». Зволікання із затвердженням цих проектів створило ризики зриву виконання взаємоузгодженого комплексу організаційних і практичних дій (заходів) щодо проведення аварійно-рятувальних робіт з ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій природного і техногенного характеру державного рівня.

За результатами контрольного заходу Рахунковою палатою передано інформацію Генеральній прокуратурі України для вжиття заходів прокурорського реагування та запропоновано Кабінету Міністрів України: доручити МВС разом з ДСНС розробити та подати на розгляд Верховної Ради України проект Закону України «Про внесення змін до Кодексу цивільного захисту України» у частині розмежування повноважень між центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері цивільного захисту, і центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику в цій сфері; прискорити розгляд внесеного МВС проекту постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про Державну службу України з надзвичайних ситуацій»; зобов'язати МВС внести на розгляд Уряду проект постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Плану реагування на надзвичайні ситуації державного рівня»;

запровадити згідно з пунктом 7 частини другої статті 17 Кодексу цивільного захисту України від 02.10.2012 № 5403 порядок організації та забезпечення охорони від пожеж підприємств, установ, організацій та інших об'єктів на підставі договорів.

МВС спільно з ДСНС рекомендовано переглянути умови грошового забезпечення осіб рядового і начальницького складу шляхом підвищення розмірів їх посадових окладів залежно від займаної посади, спеціального звання, особливостей проходження служби тощо, зменшивши в структурі грошового забезпечення питому вагу додаткових видів і стимулюючих виплат, та надати відповідні пропозиції до Кабінету Міністрів України.

РЕАГУВАННЯ:

Висновки та пропозиції Рахункової палати враховані об'єктами контролю наступним чином:

- Кабінетом Міністрів України розроблено і затверджено постанову від 16.12.2015 № 1052 «Про затвердження Положення про Державну службу України з надзвичайних ситуацій»;

- ДСНС України розроблено План заходів щодо усунення виявлених порушень при використанні бюджетних коштів і притягнення до відповідальності винних у цьому посадових осіб з урахуванням наданих Рахунковою палатою пропозицій;

- МВС спільно з ДСНС здійснюються заходи щодо розроблення проекту Закону України «Про внесення змін до Кодексу цивільного захисту України»;

- Міністерством оборони України розроблено проект постанови Кабінету Міністрів України «Про упорядкування грошового забезпечення військовослужбовців, осіб рядового і начальницького складу», яким пропонується підвищити на 55 відс. посадові оклади військовослужбовців, осіб рядового і начальницького складу та в 4 рази – оклади за військовими (спеціальними) званнями, у тому числі особам рядового і начальницького складу ДСНС України.

Аналіз витрачання коштів Державного бюджету України на функціонування системи фінансового моніторингу України свідчить, що Держфінмоніторинг у 2013-2015 роках в цілому забезпечив реалізацію визначених чинним законодавством координуючих і контролюючих функцій із забезпечення функціонування системи фінансового моніторингу в Україні.

Діяльність Держфінмоніторингу щодо запобігання легалізації (відмивання) доходів, отриманих злочинним шляхом протягом періоду, що перевірявся, мала тенденції до покращення, однак недостатньо ефективна робота правоохоронних органів щодо реалізації матеріалів Держфінмоніторингу не забезпечила відчутних результатів у цій сфері.

Прийняття нової редакції Кримінального процесуального кодексу України та визначення статусу узагальнених матеріалів як заяви про підозру про злочин сприяло покращенню розгляду таких матеріалів правоохоронними

органами і позбавило їх можливості поспішного прийняття рішення про відмову в порушенні кримінальних проваджень за результатами їх розгляду. Водночас за останні 2,5 роки із 1890 узагальнених матеріалів про фінансові операції, які можуть бути пов'язані з легалізацією коштів чи скоєнням іншого злочину, визначеного Кримінальним кодексом України, загальною сумою 472,3 млрд грн, переданих Держфінмониторингом до правоохоронних органів, було відмовлено у порушенні кримінального провадження по 255 матеріалах.

Як наслідок, фінансовий ефект від діяльності Держфінмониторингу, розрахований через показник вартості майна, на яке накладено арешт (8,7 млрд грн), і вартість вилученого майна (38,5 млн грн), становить всього 5 відс. від можливої легалізації (відмивання) доходів за виявленими фінансовими операціями, що мали ознаки такої легалізації.

Як свідчать матеріали аналізу, Держфінмониторинг не забезпечив належного функціонування та розвитку Єдиної державної інформаційної системи у сфері запобігання та протидії легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, і фінансування тероризму, на створення якої у 2003-2008 роках було витрачено понад 54 млн грн бюджетних коштів.

Причинами такого стану стало те, що впродовж останніх трьох років проект «Модернізація Єдиної державної інформаційної системи», який передбачав удосконалення процесу електронної взаємодії із суб'єктами фінансового моніторингу, приведення технологій обробки та аналізу інформації у відповідність із новими стандартами FATF шляхом модернізації існуючих комплексів задач центральної підсистеми Єдиної державної інформаційної системи, модернізації інформаційних ресурсів ЄІС, не було включено Урядом до Національної програми інформатизації й не забезпечено належним фінансуванням.

Під час проведеного аналізу встановлено, що Держфінмониторинг застосовував занижені штрафні санкції до суб'єктів первинного фінансового моніторингу за порушення вимог законодавства (у розмірі 10-30 неоподаткованих мінімумів доходів громадян), тоді як відповідно до законодавства України такі санкції становлять до 2000 неоподаткованих мінімумів доходів громадян. Також вони не відповідали розмірам штрафних санкцій, визначених статтею 59 IV Директиви (ЄС) 2015/849 Європейського Парламенту та Ради від 20.05.2015 «Про запобігання використанню фінансової системи для відмивання грошей та фінансування тероризму».

За результатами аналізу Рахунковою палатою було запропоновано:

- Кабінету Міністрів України ініціювати включення проекту «Модернізація Єдиної державної інформаційної системи» до Національної програми інформатизації як складової; вжити заходів щодо покращення взаємодії Держфінмониторингу з державними регуляторами та правоохоронними органами; розглянути питання прийняття відповідного рішення Кабінету Міністрів України щодо започаткування академії, що належить до сфери управління Держфінмониторингу;

- Державній службі фінансового моніторингу України спільно з керівництвом ДП «ЕМУ» забезпечити організаційно-правові заходи щодо

реалізації обладнання, яке не використовувалось, через аукціон у встановленому порядку; забезпечити проведення розрахунків за отримані послуги з утримання та експлуатаційно-господарського і комунального обслуговування з ДП «ЕМУ» відповідно до затверджених калькуляцій собівартості наданих послуг; узгодити з координатором проектів ОБСЄ в Україні за проектом міжнародної технічної допомоги питання авторського права на видання друкованих видань безпосередньо реципієнтом.

У ході проведеного *аудиту ефективності використання коштів державного бюджету на забезпечення діяльності Державної казначейської служби України* встановлено, що впродовж 2014 року та 9 місяців 2015 року Казначейством в основному забезпечено виконання функціональних повноважень, визначених положенням про службу і задекларованих у меті бюджетної програми «Керівництво та управління у сфері казначейського обслуговування», та використання за призначенням коштів державного бюджету, які виділялися на утримання цього центрального органу виконавчої влади.

У 2014 році на забезпечення діяльності Казначейства було використано 702,3 млн грн коштів загального фонду державного бюджету, за 9 місяців 2015 року – 474,6 млн грн (66,3 відс. затвердженого на рік обсягу). При цьому обумовлена Казначейством потреба в коштах на вказані цілі була задоволена в середньому на рівні 78 відсотків. Передбачені у Державному бюджеті України на 2014 рік кошти на капітальні видатки у сумі 36,2 млн грн, які Казначейство передбачало використати на оновлення застарілої комп'ютерної техніки, у березні 2014 року були скорочені у повному обсязі на виконання запроваджених Кабінетом Міністрів України заходів з економії бюджетних витрат. За таких умов часткове підтримання технічної бази територіальних органів Казначейства було здійснено у 2015 році шляхом заміни застарілою комп'ютерною технікою, безоплатно переданою Національним банком України через її непридатність для використання у діяльності Нацбанку.

На виконання запроваджених Кабінетом Міністрів України заходів з економії чисельність працівників Казначейства була скорочена на 1478 од., або 10 відс., без проведення комплексного функціонального обстеження центральних органів виконавчої влади та оцінки фактичного стану їх забезпеченості фінансовими і трудовими ресурсами. Це дало змогу зменшити видатки на оплату праці працівників Казначейства у 2015 році порівняно з 2013 роком на 43,5 млн грн (8,8 відс.), однак спричинило значну плінність кадрів та необхідність неодноразових змін структури. У 2014 році плінність кадрів в апараті Казначейства збільшилася порівняно з 2013 роком з 9 до 20,3 відс., у зв'язку з чим за 2014 рік та 9 місяців 2015 року чисельність його працівників оновилася на 31,7 відсотка. Через низький рівень оплати праці кількість вакантних посад у територіальних органах за цей період збільшилася у 2,3 рази – з 804 до 1816 одиниць.

Поряд із цим, Казначейство постійно отримувало додаткові функціональні повноваження, зокрема, в частині виконання за гарантіями держави судових рішень і виконавчих документів, здійснення бюджетного відшкодування податку на додану вартість, платежів з виконання зобов'язань під державні та місцеві гарантії, обслуговування рахунків у системі

електронного адміністрування податків, розміщення тимчасово вільних коштів на депозитах або шляхом придбання державних цінних паперів тощо. При цьому надання Казначейству додаткових функцій відбувалося без відповідного збільшення чисельності працівників, які повинні виконувати ці функції, та забезпечення фінансовими ресурсами їх реалізації, що позначилось на якості та повноті їх виконання. Незважаючи на неодноразові звернення Казначейства до Мініфіну та Кабінету Міністрів України з питань необхідності розв'язання проблем кадрового забезпечення, це питання залишилось невирішеним.

За результатами аудиту було рекомендовано Кабінету Міністрів України забезпечити разом з Міністерством фінансів України належну організацію роботи з планування видатків на утримання Казначейства, розглянути питання належного фінансового і матеріально-технічного забезпечення його діяльності та приведення чисельності працівників Казначейства у відповідність із виконуваними функціями. Крім того, Державній казначейській службі України було вказано на необхідність удосконалення внутрішнього контролю в системі органів Казначейства з метою підвищення його результативності та дієвості.

Аудит ефективності використання бюджетних коштів на здійснення заходів щодо забезпечення захисту прав та інтересів держави під час урегулювання спорів закордонними юрисдикційними органам засвідчив, що протягом 2013 року – I кварталу 2015 року на забезпечення захисту прав та інтересів держави під час урегулювання спорів закордонними юрисдикційними органами і здійснення платежів на виконання рішень закордонних юрисдикційних органів Міністерством юстиції України використано 319,8 млн грн, з яких 265,5 млн грн безспірно відшкодовані державою на виконання рішень судів, які відповідно до чинного законодавства вважаються збитками державного бюджету. Водночас, незважаючи на те, що майже 100 відс. затверджених обсягів видатків державного бюджету в період, що підлягав аудиту, були використані Мін'юстом на оплату платежів на виконання рішень закордонних юрисдикційних органів, станом на 01.04.2015 не відшкодовано з державного бюджету за рішеннями Європейського суду 65,5 млн грн, 32,1 тис. євро та 5,2 тис. доларів США.

Також встановлено, що чинне законодавство, яке стосується питання відшкодування збитків, завданих державному бюджету у зв'язку з прийняттям рішення закордонними юрисдикційними органами, на час проведення аудиту було недосконалим і потребувало внесення відповідних змін. Зокрема, Мін'юст як головний розпорядник коштів не наділений на рівні з органами Державної казначейської служби України повноваженнями з подання позовів щодо відшкодування юридичними особами збитків, завданих державному бюджету внаслідок виконання рішень усіма закордонними юрисдикційними органами, крім Європейського суду з прав людини.

Потребувала розв'язання проблема ризику переведення у площину міжнародних спорів справ, які мають вирішуватися судами України (наприклад, коли кінцевим бенефіціаром нерезидента є резидент України), що створювало додаткове фінансове навантаження на бюджет у вигляді нових витрат на участь України в таких справах за кордоном.

До того ж найбільш системною проблемою в Україні було тривале невиконання рішень національних судів, що призвело до утворення численної категорії справ, які розглядаються у Європейському суді.

Поряд із суттєвим удосконаленням за рекомендаціями Рахункової палати правового механізму взаємодії органів державної влади щодо забезпечення представництва інтересів держави України під час урегулювання спорів за участю іноземного суб'єкта, розгляду у закордонних юрисдикційних органах справ, учасником яких є Україна, потребувало законодавчого вирішення питання обов'язкової медіації та розвитку повноважень суду з розкриття інформації про бенефіціарів та афілійованих осіб, які задіяні в судовому процесі. Слід зазначити, що на розгляд до Верховної Ради України проекти закону «Про медіацію» подавалися щороку, починаючи з 2010 року, але були відкликані без реалізації.

Також під час аудиту було встановлено, що Мін'юст не здійснював належного управління бюджетними коштами у межах встановлених йому бюджетних повноважень і протягом 2013 року не забезпечив їх ефективного використання в загальній сумі 10,2 млн гривень.

Через невчасну оплату юридичних послуг та у зв'язку із зміною курсу валют Мін'юст неефективно використав протягом 2013-2014 років понад 1,9 млн грн на додаткову оплату курсової різниці при сплаті коштів кредиторської заборгованості за договорами.

Внаслідок несвоєчасного виділення передбачених кошторисом асигнувань та тривалих термінів виконавчого провадження в умовах загального дефіциту фінансових ресурсів не було забезпечено виконання Україною Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та неефективно використано бюджетні кошти на оплату пені у сумі 2,2 млн гривень.

З метою запобігання неефективному використанню коштів державного бюджету Рахункова палата запропонувала Верховній Раді України ухвалити відповідні рішення щодо прийняття проекту закону «Про медіацію», що дасть змогу значно зменшити навантаження на суддів і судові органи, завдяки чому більшість конфліктів (спорів), до яких застосовуватиметься медіація, матимуть вирішення і не потребуватимуть надалі доведення справи до судового провадження.

Кабінету Міністрів України було рекомендовано підготувати і внести на розгляд Верховної Ради України відповідні зміни до Закону України «Про прокуратуру» з метою встановлення законодавчого обов'язку звернення Генеральної прокуратури України до суду з регресними позовами для відшкодування збитків державного бюджету, понесених внаслідок винесення закордонними юрисдикційними органами рішень проти держави Україна; до підпункту 9 пункту 9 розділу VI прикінцевих та перехідних положень Бюджетного кодексу України, надавши головним розпорядникам бюджетних коштів поряд з Державною казначейською службою України право звертатися до органів прокуратури з відповідними поданнями про звернення в інтересах держави до суду з позовами про відшкодування збитків, завданих державному бюджету, з метою створення ефективного механізму реалізації регресного відшкодування збитків державного бюджету; до Цивільного процесуального

кодексу України, Господарського процесуального кодексу України, Кримінального процесуального кодексу України та Кодексу адміністративного судочинства, згідно з якими процесуальне право суду може зобов'язувати сторону розкривати повну інформацію про свою корпоративну структуру, в тому числі бенефіціарів та афілійованих осіб, що досі не врегульовано в національному законодавстві.

Також з метою реалізації статті 23 Закону України «Про Державний бюджет України на 2015 рік», дотримання конституційних прав у суспільстві та Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод запропоновано розглянути і затвердити розроблений Мінфіном Порядок часткового погашення заборгованості коштами та видачі, обігу, обліку фінансових казначейських векселів і сплати за ними з урахуванням експертної оцінки Мін'юсту щодо погашення заборгованості стягувачам на добровільній основі.

РЕАГУВАННЯ:

Комітет Верховної Ради України з питань правової політики та правосуддя після проведення круглого столу на тему «Запровадження інституту медіації в Україні» подав на розгляд Верховній Раді України проект Закону України «Про медіацію» (законопроект від 17.12.2015 № 3665).

Міністерством юстиції України було здійснено правову експертизу розробленого Міністерством фінансів України проекту постанови Кабінету Міністрів України «Деякі питання реалізації статті 23 Закону України «Про Державний бюджет України на 2015 рік», за результатами якої надіслано відповідний висновок Мінфіну.

Мін'юст підтримав пропозиції Рахункової палати щодо необхідності внесення відповідних змін до Закону України «Про прокуратуру», до підпункту 9 пункту 9 розділу VI прикінцевих та перехідних положень Бюджетного кодексу України, до процесуальних кодексів України, вніс їх до Плану ініціатив Міністерства та повідомив про необхідність залучення до розроблення відповідних проектів законів та інших нормативно-правових актів зацікавлених органів виконавчої влади.

У зв'язку з проведенням Головним слідчим управлінням Генеральної прокуратури України досудового розслідування у кримінальному провадженні за ознаками злочинів, передбачених частиною другою статті 364, частиною другою статті 366 Кримінального кодексу України, Мін'юстом було проведено службову перевірку, під час якої, зокрема, розглядалося питання відсутності в міністерстві первинних документів (документації конкурсних торгів, договору, рахунка, акта наданих послуг тощо), згідно з якими здійснено оплату іноземній компанії «Skadden, Arps, Slate, Meagher & Flom LLP and Affiliates». З метою використання всіх можливих джерел отримання зниклої інформації Мін'юст надіслав відповідні запити.

З метою запобігання неефективному використанню бюджетних коштів на оплату юридичних послуг, недопущення утворення кредиторської заборгованості та вжиття заходів щодо погашення заборгованості Мін'юстом проведено переговори з юридичною фірмою «King & Spalding LLP» щодо зменшення суми боргу за здійснення представництва інтересів України у справі за позовом ВАТ «Татнафта» до держави Україна. За результатами переговорів прийнято рішення про сплату Мін'юстом лише частини боргу (із загальної суми понад 770 тис. доларів США) у сумі, еквівалентній 6,6 млн грн у доларах США за курсом на дату здійснення платежу.

З метою створення умов для добросовісної конкуренції, максимально об'єктивної та неупередженої оцінки пропозицій учасників процедури закупівлі Мін'юстом під час здійснення закупівлі послуг юридичних радників у 2015 році було запрошено учасників для участі у попередніх переговорах шляхом розміщення відповідного повідомлення на сайті Міністерства юстиції України. У Мін'юсті 10.08.2015 відбулося засідання комітету з конкурсних торгів, на яке запросили представників преси. Під час засідання були визначені переможці за результатами проведених переговорних процедур із закупівлі послуг юридичних радників для захисту інтересів України у закордонних юрисдикційних органах. Завдяки відкритому та прозорому конкурсу зекономлено 14,5 млн грн бюджетних коштів.

Комітетом з конкурсних торгів було затверджено Перелік кваліфікаційних критеріїв (вимог) до учасників переговорної процедури закупівлі юридичних послуг з представництва інтересів України у закордонних юрисдикційних органах у справах за участю іноземного суб'єкта та України і перелік документів щодо підтвердження відповідності учасників зазначеним кваліфікаційним критеріям (вимогам). До зазначеного переліку включено перелік додаткових документів, що має надати учасник, а також перелік документів, що підтверджують відсутність підстав для відмови в участі у процедурі закупівлі.

За результатами аудиту Генеральною прокуратурою України відкрито кримінальну справу за підозрою колишнього Міністра юстиції України Лавриновича О.В. і заступника Міністра – керівника апарату Седова А.Ю. у кримінальному правопорушенні, передбаченому частиною 5 статті 191 Кримінального кодексу України, тобто у розтраті державних коштів в особливо великих розмірах шляхом зловживання своїм службовим становищем, вчиненій за попередньою змовою групою осіб. Здійснюється досудове розслідування.

Проведений Рахунковою палатою *аудит ефективності використання коштів державного бюджету на забезпечення діяльності Міністерства охорони здоров'я України* засвідчив, що упродовж 2013-2014 років МОЗ не забезпечило в повному обсязі виконання завдань і заходів, визначених положенням про Міністерство та задекларованих у меті бюджетної програми «Керівництво та управління у сфері охорони здоров'я», та ефективного використання коштів державного бюджету, які виділялися на його утримання.

За вказаний період на забезпечення діяльності апарату МОЗ було використано 53,6 млн грн загального фонду державного бюджету. При цьому покладені на МОЗ функціональні повноваження щодо формування та забезпечення реалізації державної політики у сфері охорони здоров'я, санітарного та епідемічного благополуччя населення, лікарських засобів, протидії ВІЛ-інфекції/СНІДу та іншим соціально небезпечним захворюванням не виконувалися в повному обсязі.

Як свідчить аудит, на результативності виконання МОЗ покладених завдань негативно позначився ряд факторів, передусім постійні зміни керівництва та організаційної структури його апарату. Впродовж останніх двох років тричі відбувалося призначення на посади Міністра охорони здоров'я та заступника Міністра – керівника апарату, чотири рази – першого заступника Міністра. В цілому у 2013-2014 роках оновлена структура МОЗ затверджувалася п'ять разів із внесенням такої ж кількості змін. Запроваджені Кабінетом Міністрів України у 2014 році заходи з економії бюджетних витрат і скорочення управлінського апарату дали змогу зменшити видатки на оплату праці працівників апарату МОЗ порівняно з 2012 роком лише на 142 тис. грн, або 0,8 відс., однак спричинили значну плінність кадрів і необхідність проведення постійних змін структури, перезатвердження штатних розписів, положень про структурні підрозділи та посадових інструкцій працівників.

Незадовільним також було фінансове забезпечення діяльності Міністерства. Потреба МОЗ у коштах на здійснення поточних видатків задоволена менше ніж на 40 відсотків. За таких умов Міністерство запровадило сталу практику зміцнення матеріально-технічної бази свого апарату за рахунок залучення коштів підвідомчих підприємств, установ та організацій, а також власних коштів працівників. За останні два роки вартість наданої МОЗ у тимчасове користування комп'ютерної і офісної техніки та меблів збільшилася до 1,1 млн грн (у 1,2 раза).

Також МОЗ не було забезпечено ефективного управління площами адміністративних будівель, які перебувають на його балансі. Частина цих приміщень передавалась у користування підвідомчим МОЗ господарюючим суб'єктам та іншим стороннім суб'єктам без укладання договорів оренди, у результаті чого втрати державного бюджету від неотриманої орендної плати та плати за спожиті цими суб'єктами комунальні послуги становили 4,5 млн гривень.

Виявлені під час аудиту недоліки та порушення виникли також внаслідок низької результативності внутрішнього аудиту в системі МОЗ. За його результатами дієвих управлінських рішень щодо удосконалення організації роботи підвідомчих підприємств і посилення фінансової дисципліни

керівництвом Міністерства не приймалося, аудитів діяльності апарату Міністерства впродовж 2013-2014 років не планувалося та не проводилося.

Також аудит засвідчив наявність окремих недоліків у нормативно-правовому забезпеченні діяльності МОЗ. Окремі норми Основ законодавства про охорону здоров'я не відповідали Закону України від 17.03.2011 № 3166 «Про центральні органи виконавчої влади», оскільки не визначали центрального органу виконавчої влади, який забезпечує формування державної політики у сфері охорони здоров'я. Порядок координації Міністерством діяльності відповідних підрозділів місцевих державних адміністрацій та їх взаємодії нормативно-правовими актами не визначений, внаслідок чого єдиної системи управління у сфері охорони здоров'я від МОЗ до органів керівництва діяльності закладів охорони здоров'я на місцях не створено.

За результатами аудиту Рахункова палата поінформувала Верховну Раду України і Кабінет Міністрів України та запропонувала прискорити затвердження положення про МОЗ. Крім того, Міністерству охорони здоров'я України було рекомендовано вжити заходів щодо розроблення та подання до Кабінету Міністрів України проекту змін до Основ законодавства України про охорону здоров'я з метою приведення їх положень у відповідність із Законом України «Про центральні органи виконавчої влади»; розроблення та затвердження порядку взаємодії Міністерства охорони здоров'я з відповідними структурними підрозділами місцевих державних адміністрацій; упорядкування та забезпечення належного обліку адміністративних приміщень, переданих у тимчасове користування стороннім суб'єктам, з переоформленням у встановленому порядку договорів оренди.

РЕАГУВАННЯ:

Як засвідчила отримана від МОЗ інформація, висновки та пропозиції Колегії Рахункової палати в основному враховані, зокрема Положення про Міністерство охорони здоров'я України затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 25.03.2015 № 267.

Міністерством проводяться заходи на виконання вимог постанови Кабінету Міністрів України від 10.09.2014 № 442 «Про оптимізацію системи центральних органів виконавчої влади», якою передбачено проведення реорганізації Державної санітарно-епідеміологічної служби України, Державної служби з лікарських засобів та ліквідації Державної служби з питань протидії ВІЛ-інфекції/СНІДу та інших соціально небезпечних захворювань.

З метою уникнення порушень законодавства України щодо ефективного управління об'єктами державної власності та втрат Державного бюджету України від недоотримання орендної плати МОЗ, як балансоутримувач державного майна за адресою: м. Київ, вул. Грушевського, буд. 7, звернулося до юридичних осіб, що фактично перебувають у його приміщеннях, з вимогою укласти відповідні договори оренди на нерухоме майно. Договори оренди приміщень МОЗ з Фондом державного майна України уклали ДЗ «Центр

медичної статистики Міністерства охорони здоров'я України», ДЗ «Українська станція виїзної екстреної консультативної медичної допомоги МОЗ України», Національна наукова медична бібліотека України та Приватний вищий навчальний заклад «Київський медичний університет УАНМ».

Відповідно до наказу МОЗ від 28.04.2015 № 254 проведена суцільна інвентаризація активів і зобов'язань Міністерства.

У стадії розроблення проект нормативного документа щодо запровадження індикаторів стану внутрішнього контролю в апараті МОЗ та організаціях, установах і на підприємствах, що належать до сфери його управління.

Як свідчать результати *аудиту ефективності використання коштів державного бюджету, виділених Національній академії медичних наук України на будівництво, реконструкцію, капітальний ремонт та придбання обладнання для об'єктів, що відносяться до її сфери управління*, НАМН як головний розпорядник бюджетних коштів не забезпечила повною мірою ефективного використання коштів державного бюджету, виділених на будівництво, реконструкцію, капітальний ремонт та придбання обладнання. Рівень матеріально-технічного оснащення її установ залишався недостатнім. Переважна більшість будівель експлуатувалась з 50-х років минулого століття і, незважаючи на періодичні капітальні ремонти з метою збереження та уникнення руйнації, їх стан щороку погіршувався.

За результатами контрольного заходу встановлено, що кошти держбюджету у сумі 238,7 млн грн, витрачені на закупівлю медичного обладнання, яке протягом тривалого терміну (від одного до трьох років) не було введено в експлуатацію, використані неефективно. Крім того, деяке обладнання, яке не введено в експлуатацію, потребувало додаткових витрат на зберігання, сервісне обслуговування і закупівлю витратних матеріалів для підтримання в робочому стані окремих його частин.

Науковими установами НАМН України при проведенні у 2012-2013 роках процедур закупівель не дотримано вимог Закону України «Про здійснення державних закупівель», через що кошти державного бюджету у сумі 10,4 млн грн використано з порушенням законодавства про закупівлю.

Внаслідок відсутності бюджетних призначень академії на 2014 та 2015 роки на погашення кредиторської заборгованості за придбане обладнання її обсяг постійно зростав у зв'язку з поданням постачальниками позовних заяв до господарських судів. На кінець 2014 року господарськими судами прийнято рішення про погашення 18,3 млн грн основного боргу, а з урахуванням інфляційних, річних, судових витрат, пені та в окремих випадках 7 відс. ПДВ сума боргу збільшилася на 2,9 млн гривень.

З метою погашення кредиторської заборгованості ДУ «Інститут патології крові та трансфузійної медицини НАМН України» і ДУ «Інститут епідеміології та інфекційних хвороб ім. Л.В. Громашевського НАМН України» повернено

постачальникам по одній одиниці обладнання загальною вартістю 172,5 тис. гривень.

Нормативно-правове забезпечення питань фінансування капітального будівництва, реконструкції, реставрації, капітального ремонту та придбання обладнання було недосконалим. МОЗ не розробило та не затвердило для наукових установ НАМН України або їх структурних підрозділів таблиці матеріально-технічного оснащення, що визначають необхідний мінімальний перелік обладнання, устаткування та засобів для надання високоспеціалізованої медичної допомоги населенню.

За результатами проведеного аудиту Рахункова палата рекомендувала Кабінету Міністрів України розглянути питання про виділення необхідного обсягу коштів НАМН України для погашення кредиторської заборгованості за виконані роботи з будівництва, реконструкції і реставрації, капітального ремонту і поставлене обладнання; доручити Міністерству охорони здоров'я України розробити та затвердити таблиці матеріально-технічного оснащення для наукових установ, що належить до сфери управління Національної академії медичних наук України.

НАМН було рекомендовано з метою визначення необхідного обсягу коштів на погашення кредиторської заборгованості провести в наукових установах інвентаризацію із визначенням переліку медичного обладнання, використання якого є першочерговим; проаналізувати обсяги надходжень до спеціального фонду наукових установ для визначення можливості погашення заборгованості за рахунок цих коштів; з метою введення в експлуатацію закупленого науковими установами медичного обладнання, яке не використовується через відсутність відповідних приміщень, та з метою ефективного використання коштів державного бюджету розглянути можливість введення в експлуатацію цього обладнання на базі інших установ охорони здоров'я, які утримуються за рахунок коштів державного бюджету, і забезпечити спільне його використання з науковими установами НАМН України; забезпечити належний контроль за виконанням вимог Положення про порядок госпіталізації хворих до клінік наукових установ НАМН України, затвердженого наказом академії від 16.11.2011 № 102, у частині розроблення науковими установами порядків і показань для направлення хворих до консультативної поліклініки і клініки її установ та доведення цих документів до МОЗ і структурних підрозділів з питань охорони здоров'я обл(міськ)держадміністрацій.

РЕАГУВАННЯ:

Національна академія медичних наук України поінформувала про затвердження постановою Президії від 29.04.2015 № 5/1 Плану заходів щодо усунення недоліків, виявлених під час аудиту та проведення інвентаризації в наукових установах НАМН наявного медичного обладнання, по якому рахується кредиторська заборгованість. За результатами інвентаризації, академією сформовано перелік медичного обладнання використання якого є першочерговим. При цьому слід зазначити, що, незважаючи

на неодноразові звернення академії протягом 2014 року до Кабінету Міністрів та Міністерства фінансів України щодо виділення коштів на погашення кредиторської заборгованості, асигнування на 2015 рік не були передбачені, що не дозволило реалізувати пропозиції Рахункової палати в повному обсязі.

Аудитом ефективності використання коштів державного бюджету на забезпечення виконання завдань і функцій Державної архітектурно-будівельної інспекції України встановлено, що в 2013-2014 роках і I півріччі 2015 року виконання уповноваженими державними органами функцій щодо здійснення державного архітектурно-будівельного контролю, передбачених чинним законодавством, було недосконалим і недостатнім.

Державна архітектурно-будівельна інспекція України (далі – Держархбудінспекція) як центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику з питань держархбудконтролю, не забезпечила належного виконання в повному обсязі покладених на неї Законом України від 17.02.2011 № 3038 «Про регулювання містобудівної діяльності» повноважень щодо здійснення контролю та нагляду за дотриманням державних стандартів, будівельних норм і правил, затвердженої містобудівної та проектної документації, ліцензування діяльності у будівництві.

У період із серпня 2014 по липень 2015 року включно сфера містобудування залишалася без архітектурно-будівельного контролю та нагляду, оскільки законодавчо було обмежено проведення перевірок юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців. Зазначене унеможливило проведення Держархбудінспекцією перевірок та здійснення контролю за дотриманням юридичними особами будівельних норм, державних стандартів і правил у повному обсязі.

З цієї ж причини Держархбудінспекція також не здійснювала покладені на неї завдання з нагляду за будівельними матеріалами, виробами і конструкціями, які при використанні становлять загрозу суспільним інтересам. Це надавало можливість забудовникам не дотримуватися затвердженої проектної документації, використовувати неякісні і більш дешеві будівельні матеріали, що потенційно несе загрозу життю і здоров'ю громадян.

Аудитом встановлено випадки порушення Держархбудінспекцією вимог чинного законодавства при реєстрації та видачі замовникам будівництва дозвільних документів, що давало можливість вводити в експлуатацію об'єкти, збудовані з явними порушеннями у сфері містобудівної діяльності. Особливо небезпечною така ситуація є для споруд, які розраховані на перебування в них значної кількості людей.

Реєстри (ліцензійний та дозвільних документів) експлуатувались Держархбудінспекцією з порушенням законодавчих вимог, зокрема, не було створено комплексної системи захисту інформації. Відсутність контролю за внесенням даних до реєстру дозвільних документів створює ризики несанкціонованих технічних змін у реєстрі, а також несанкціонованого вводу даних, їх модифікації або видалення. У 2015 році кількість дозвільних

документів у реєстрі за 2013-2014 роки постійно змінювалась, що свідчить про недостовірність даних у реєстрі.

Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України як центральний орган виконавчої влади, що забезпечував формування державної політики у сфері державного архітектурно-будівельного контролю, не спрямовувало і не координувало діяльність Держархбудінспекції. Контроль за реалізацією Держархбудінспекцією державної політики у цій сфері шляхом проведення перевірок Міністерство у вказаний період фактично не здійснювало. Повноваження з розроблення та затвердження відповідних нормативно-правових документів належним чином не виконувало.

Також аудитом встановлено, що нормативно-правове забезпечення у сфері архітектурно-будівельного контролю було недостатнім для прозорого та повного виконання покладених на Держархбудінспекцію повноважень.

Порядок здійснення державного архітектурно-будівельного контролю не містив норми щодо складання припису про зупинення робіт, які не відповідають вимогам законодавства, визначеним Законом України від 17.02.2011 № 3038 «Про регулювання містобудівної діяльності».

Механізм реалізації повноважень Держархбудінспекції щодо здійснення контролю за дотриманням порядку проведення обстеження об'єктів та реалізації заходів щодо забезпечення надійності та безпеки під час їх експлуатації також не унормовано.

Порядок ліцензування господарської діяльності, пов'язаної із створенням об'єктів архітектури, не приведений у відповідність із Законом України від 02.03.2015 № 222 «Про ліцензування видів господарської діяльності». Підстави зупинення дії ліцензій цим Порядком не конкретизовані. Це дало можливість призупиняти дію ліцензій замість їх анулювання. Підстави та порядок відновлення дії ліцензій взагалі не визначені. Таким чином, Держархбудінспекція могла відновлювати або не відновлювати дію ліцензій на власний розсуд.

Нормативна неврегульованість у сфері архітектурно-будівельного контролю та численні факти формального будівельного контролю створили умови для введення в експлуатацію технічно не готових будівельних об'єктів, експлуатація яких може стати небезпечною для людей. Також цьому сприяли законодавчі обмеження щодо проведення перевірок юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців і ненадання Кабінетом Міністрів України жодного дозволу на їх проведення. Як наслідок, збільшувалась кількість проблемних питань у сфері містобудування та зростає напруга в суспільстві.

Рахункова палата запропонувала Верховній Раді України розглянути результати аудиту на засіданні профільного комітету.

Кабінету Міністрів України були надані такі пропозиції:

- привести Порядок здійснення державного архітектурно-будівельного контролю, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 23.05.2011 № 553, у відповідність із вимогами Закону України від 17.02.2011 № 3038 «Про регулювання містобудівної діяльності», передбачивши складання припису про

зупинення робіт, які не відповідають вимогам законодавства, та обов'язковість здійснення контролю за дотриманням порядку проведення обстеження об'єктів та реалізації заходів щодо забезпечення надійності та безпеки під час їх експлуатації;

- привести Порядок ліцензування господарської діяльності, пов'язаної із створенням об'єктів архітектури, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 05.12.2007 № 1396, у відповідність із вимогами Закону України від 02.03.2015 № 222 «Про ліцензування видів господарської діяльності», конкретизувавши підстави для зупинення дії ліцензії та визначивши перелік порушень, усунення яких неможливе в процесі будівельної діяльності; визначити підстави та порядок відновлення дії зупиненої ліцензії;

- привести Ліцензійні умови провадження господарської діяльності у будівництві, пов'язаної із створенням об'єктів архітектури, затверджені наказом Мінрегіонбуду від 27.01.2009 № 47, у відповідність із вимогами пункту 2 статті 9 зазначеного Закону № 222.

Міністерству регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України було рекомендовано затвердити уніфіковані форми акта перевірки для здійснення планових (позапланових) заходів державного нагляду (контролю) за дотриманням суб'єктами містобудування вимог законодавства у сфері містобудівної діяльності, передбачених положенням про Міністерство; забезпечити реалізацію повноважень Міністерства щодо здійснення контролю за діяльністю Держархбудінспекції і затвердження нормативно-правових документів у сфері державного архітектурно-будівельного контролю.

Держархбудінспекції було запропоновано:

- забезпечити ведення реєстру дозвільних документів, функціонування і супроводження його програмного забезпечення, збереження та захист бази даних реєстру відповідно до вимог порядку, затвердженого наказом Мінрегіонбуду від 24.06.2011 № 92 «Про затвердження Порядку ведення єдиного реєстру документів, що дають право на виконання підготовчих та будівельних робіт і засвідчують прийняття в експлуатацію закінчених будівництвом об'єктів, відомостей про повернення на доопрацювання, відмову у видачі, скасування та анулювання зазначених документів», і постанови Кабінету Міністрів України від 04.02.98 № 121 «Про затвердження переліку обов'язкових етапів робіт під час проектування, впровадження та експлуатації засобів інформатизації»;

- виконати заходи із захисту реєстру дозвільних документів, передбачені законами України від 05.07.94 № 80/94-ВР «Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах» і від 01.06.2010 № 2297-VI «Про захист персональних даних»;

- забезпечити контроль за належним внесенням даних до реєстру дозвільних документів;

- забезпечити здійснення обліку постанов про накладення штрафів та закриття справ, у тому числі на паперових носіях, відповідно до вимог постанови Кабінету Міністрів України від 06.04.95 № 244 «Про затвердження

Порядку накладення штрафів за правопорушення у сфері містобудівної діяльності»;

- притягнути до відповідальності посадових осіб, які з порушенням вимог чинного законодавства здійснювали реєстрацію дозвільних документів, проводили перевірки, а також не приймали рішень про накладання штрафних санкцій.

РЕАГУВАННЯ:

Комітетом Верховної Ради України з питань будівництва, містобудування і житлово-комунального господарства результати аудиту ефективності використання коштів державного бюджету на забезпечення виконання завдань і функцій Державної архітектурно-будівельної інспекції України розглянуто та взято до відома на засіданні, яке відбулося 11 листопада 2015 року.

Прем'єр-міністр України Яценюк А.П. доручив Віце-прем'єр-міністру України – Міністру регіонального розвитку та житлово-комунального господарства Зубку Г.Г. і Голові Держархбудінспекції Кудрявцеву О.В. вжити відповідних заходів щодо усунення виявлених порушень і недоліків та про результати проведеної роботи поінформувати Рахункову палату і Кабінет Міністрів України, а з питань, що потребують прийняття рішень Уряду, внести відповідні пропозиції.

Перший заступник Міністра регіонального розвитку та житлово-комунального господарства України Негода В.А. повідомив про розгляд матеріалів Рахункової палати, а Держархбудінспекція надіслала затверджений план заходів з виконання рекомендацій Рахункової палати.

Під час проведення *аналізу стану виконання повноважень органами виконавчої влади щодо повноти обліку платників податків* встановлено, що запроваджена у 2006 році система взяття на облік юридичних осіб і фізичних осіб-підприємців (далі – ФОП) як платників податків за принципом організаційної єдності реєстраційних процедур та подальше її вдосконалення шляхом спрощення умов реєстрації, прискорення електронного обміну інформацією щодо такої реєстрації між органами виконавчої влади, запровадження витягу з Єдиного державного реєстру юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців (далі – ЄДР) як єдиного документа, що підтверджує державну реєстрацію та взяття на облік в контролюючих органах як платника податків, забезпечили скорочення термінів реєстрації бізнесу в цілому.

Водночас Державна реєстраційна служба України (далі – Укрдержреєстр), Державна фіскальна служба України (далі – ДФС, до її утворення – Міністерство доходів і зборів України (Міндоходів), Державна податкова служба України (ДПС) і Мін'юст протягом 2013-2014 років та I півріччя 2015 року не забезпечили достовірності і повноти відомостей про платників податків – юридичних осіб та ФОП під час обміну інформацією, не встановили дієвої координації роботи щодо своєчасного виявлення та усунення

помилки в реєстраційних картках у разі їх здійснення під час реєстрації, порівняння між собою реєстрів і баз даних цих органів та оперативного їх уточнення у разі виявлення розбіжностей, що призводило до невідповідності показників ЄДР.

Мін'юст як головний орган в системі центральних органів виконавчої влади, що відповідав за формування державної політики у сфері державної реєстрації юридичних осіб та ФОП, не забезпечив проведення моніторингу та аналізу даних з ЄДР. ДП «Інформаційно-ресурсний центр», на яке до 23.10.2015 було покладено обов'язки щодо здійснення заходів з надання аналітичної та статистичної інформації на підставі відомостей з ЄДР, не встановив контрольні дати щодо отримання такої інформації за підсумками звітних періодів (рік, квартал) і не забезпечив перспективи вибірки цих даних з ЄДР станом на дату, що минула.

Створена система обліку платників податків ДФС (Міндоходів, ДПС) за допомогою Інформаційної системи «Податковий блок», яка мала забезпечити з 2013 року централізоване введення реєстрів і баз даних, була недосконалою, оскільки не давала можливості здійснення цілісного моніторингу повноти обліку платників податків і об'єктів оподаткування внаслідок недосконалості технічного завдання щодо експлуатаційних можливостей її програмного забезпечення; звіти, сформовані на основі цієї системи, не розкривали всіх показників, необхідних для встановлення повноти обліку платників податків, а деякі з них не узгоджуються між собою.

Нормативно-правова база обліку платників податків на час проведення аудиту була нестабільною та недосконалою, що ускладнювало контроль у сфері обліку платників податків, а також взаємодію між ДФС (Міндоходів, ДПС), Мін'юстом, Укрдержреєстром та іншими органами державної влади. Зокрема, Податковим кодексом України не встановлено відповідальності суб'єктів інформаційних відносин за неподання контролюючим органам інформації про платників податків, об'єкти оподаткування та об'єкти, пов'язані з оподаткуванням, та її недостовірність; актами Мінфіну (Міндоходів) нормативно-правового змісту – механізму ведення Єдиного банку даних про платників податків – юридичних осіб; а також до відповідних розпорядчих актів ДФС (Міндоходів) не внесено змін щодо чіткого розмежування функцій центрального апарату та територіальних органів у частині забезпечення обліку платників податків після введення у 2013 році нової інформаційної системи «Податковий блок».

ДФС (Міндоходів, ДПС) та її територіальні органи не забезпечили ефективної роботи щодо повноти обліку платників податків та об'єктів оподаткування: не використовували статистичну звітність для виявлення можливих платників податків та об'єктів оподаткування, а також порівняння її даних з наявною у служби (Міністерства) інформацією. Як наслідок, в ДФС (Міндоходів, ДПС) облік платників податків і об'єктів оподаткування був неповним і сприяв ухиленню від оподаткування. При цьому облік надходжень доходів бюджету здійснювався в розрізі платників податків, але без прив'язки до об'єктів оподаткування та об'єктів, пов'язаних з оподаткуванням. Збільшення надходжень до державного бюджету забезпечувалось не за рахунок покращення адміністрування податків і зборів та податкового контролю, а за рахунок збільшення ставок деяких податків і зборів та розширення бази оподаткування.

Водночас несвоєчасне проведення (непроведення) ДФС (Міндоходів) документальних позапланових перевірок платників податків, призначених у зв'язку з прийняттям рішення про припинення юридичної особи, дало можливість у 2014 році 6,8 відс. суб'єктам господарювання, які припинили свою господарську діяльність, здійснити це за принципом «мовчазної згоди» через державного реєстратора, що негативно впливає на забезпечення повноти надходжень до державного бюджету.

За результатами аудиту Рахунковою палатою було рекомендовано Кабінету Міністрів України надати доручення Мінфіну внести зміни до нормативно-правових актів, які містять посилання на центральний орган виконавчої влади, що забезпечує (як контролюючий орган Міндоходів) формування та реалізує державну податкову і митну політику, що припинили свою діяльність.

Державній фіскальній службі України було рекомендовано удосконалити звітність щодо обліку платників податків, яка формується за допомогою ІС «Податковий блок», у тому числі забезпечити формування звітності станом на 31 грудня звітного року, усунення розбіжностей між сумарною кількістю юридичних осіб і фізичних осіб-підприємців у розрізі різних станів і організаційно-правових форм та загальним їх підсумком, забезпечити отримання ідентичних даних щодо кількості платників податків із зазначеної системи на запити користувачів різного рівня, надати можливість територіальним органам вивантажити з системи більший обсяг записів щодо платників податку та об'єктів оподаткування; вжити необхідних заходів щодо впорядкування та активізації діяльності контролюючих органів з метою своєчасного зняття з обліку платників податків, які не провадять фінансово-господарську діяльність.

Мін'юсту було рекомендовано внести зміни до нормативно-правових актів щодо забезпечення здійснення ним моніторингу та аналізу даних Єдиного державного реєстру юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців і урегулювання питань державного нагляду за дотриманням державними реєстраторами законодавства у сфері державної реєстрації юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців відповідно до чинного закону.

РЕАГУВАННЯ:

Законом України від 26.11.2015 № 835 «Про внесення змін до Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців» та деяких інших законодавчих актів України щодо децентралізації повноважень з державної реєстрації юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань» розв'язано проблеми недостовірності відомостей про юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців під час обміну інформацією між Міністерством юстиції України та Державною фіскальною службою України.

Постановою Кабінету Міністрів України від 25.12.2015 № 1128 «Про затвердження Порядку розгляду скарг у сфері державної реєстрації» визначено процедуру розгляду скарг на рішення, дії або бездіяльність державного реєстратора, суб'єкта державної реєстрації тощо.

1.3.3.4. Функціонування судової системи

Питання ефективності функціонування органів судової влади та здійснення правосуддя перебувають на постійному контролі Рахункової палати. Передусім це обумовлено тим, що реформування судової системи є ключовим завданням держави у сфері правосуддя, а діяльність органів судової влади перебуває в центрі гострих громадських дискусій, пов'язаних з катастрофічним падінням довіри суспільства до судової системи в державі в цілому.

У 20015 році Рахунковою палатою проведено *аудит ефективності використання бюджетних коштів, виділених на здійснення правосуддя Вищим адміністративним судом України*, який засвідчив, що Вищий адміністративний суд України (далі – ВАСУ) упродовж 2013-2014 років в основному забезпечив ефективне використання бюджетних коштів. Разом з тим потребувала удосконалення система внутрішнього контролю ВАСУ за плануванням надходжень спеціального фонду, використанням майна, чітким розподілом функціональних обов'язків структурних підрозділів, визначенням відповідальних осіб за використанням матеріальних ресурсів, прийманням виконаних робіт та наданням послуг.

Потребував законодавчого удосконалення механізм виконання рішень про стягнення до бюджету судового збору у частині взаємодії судових, податкових та виконавчих органів, а також встановлення єдиного та прозорого механізму реалізації права суддів на отримання службового житла та його обліку.

Аудитом встановлено, що у звітному періоді, як і в попередні роки, законодавством не було врегульовано правового режиму використання майна, закріпленого за органами судової влади, і повноваження щодо розпорядження цим майном. ВАСУ без зняття з балансу передав у користування місцевим адміністративним та апеляційним адміністративним судам автотранспортні засоби, комп'ютерну техніку, інші матеріальні цінності на загальну суму 0,5 млн гривень.

При цьому під час проведення річної інвентаризації інвентаризаційною комісією ВАСУ не здійснювалося фактичної перевірки наявності матеріальних цінностей, наданих у користування іншим судовим установам, шляхом виїзду на місце перебування цінностей.

ВАСУ не вживалось додаткових заходів щодо оптимізації видатків на утримання та експлуатацію автотранспорту, а при проведенні капітального ремонту адміністративної будівлі не дотримано обмежень щодо заборони проведення ремонтів кабінетів, які були встановлені постановою Кабінету Міністрів України від 22.10.2008 № 943 «Про економію державних коштів», Комплексна система захисту інформації інформаційної мережі ВАСУ не впроваджена, що створило ризики безпеки даних та ефективності її функціонування.

Через непослідовність прийняття Кабінетом Міністрів України у 2013 році рішень щодо забезпечення ВАСУ приміщеннями створено ризики неефективного використання бюджетних коштів на заходи, пов'язані з одночасним будівництвом адміністративних будівель на перетині

бульв. Дружби Народів та вулиці Старонаводницької та проведенням ремонту приміщення корпусу № 3 на вул. Московській, 8, у м. Києві.

За результатами проведеного аудиту Рахункова палата запропонувала Кабінету Міністрів України підготувати відповідні зміни до законів України «Про судовий збір», «Про виконавче провадження», Кодексу адміністративного судочинства України у частині визначення механізму виконання рішень про стягнення до бюджету повної суми судового збору при задоволенні адміністративного позову майнового характеру та механізму взаємодії судових, податкових та виконавчих органів щодо виконання рішень про стягнення судового збору, а також розглянути питання доцільності одночасної реалізації розпоряджень Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 № 581-р «Про передачу нежитлових приміщень у м. Києві Вищому адміністративному суду України та Державній судовій адміністрації» та від 28.08.2013 № 660-р «Про затвердження Проекту та титулу будови «Комплекс адміністративних будівель Вищого господарського та Вищого адміністративного судів України на перетині бул. Дружби Народів та вул. Старонаводницької у Печерському районі м. Києва»» в частині забезпечення ВАСУ належними приміщеннями.

РЕАГУВАННЯ:

На виконання рекомендацій Рахункової палати та в рамках виконання підпункту «б» пункту 35 Меморандуму про економічну та фінансову політику (між Україною і Міжнародним валютним фондом) стосовно взятого Україною зобов'язання щодо ухвалення закону про вибіркове підвищення судового збору, що матиме на меті забезпечення подвоєння доходів від судового збору в реальному вимірі впродовж 12 місяців, наказом Міністерства юстиції України від 18.03.2015 № 89/7 було утворено робочу групу з підготовки законопроекту про внесення змін до деяких законодавчих актів з питань стягнення судового збору.

Вищим адміністративним судом України з метою усунення недоліків, виявлених під час проведення аудиту, заплановано ряд заходів, зокрема передбачено:

- підготувати проект змін до Закону України «Про управління об'єктами державної власності» щодо визначення повноважень ВАСУ в частині управління об'єктами державної власності;

- врегулювати на нормативно-правовому рівні питання визначення механізму забезпечення суддів, які потребують поліпшення житлових умов, службовим житлом;

- унормувати правовідносини з ДП «Адмін-сервіс» щодо раціонального використання коштів на транспортне забезпечення та утримання адмінбудівлі в належному стані;

- провести інвентаризацію матеріальних цінностей, переданих в користування іншим судовим органам.

Суперечливість та непослідовність рішень Кабінету Міністрів України щодо будівництва приміщень та розміщення органів правосуддя також була встановлена при проведенні *аудиту ефективності використання бюджетних коштів, виділених на здійснення правосуддя Вищим спеціалізованим судом України з розгляду цивільних і кримінальних справ.*

Прийняття протягом 2010-2013 років трьох різних суперечливих за предметом правового регулювання та неузгоджених із виконавцями рішень Кабінетом Міністрів України щодо будівництва та розміщення ВССУ не лише не вирішило питання забезпечення його належними умовами для правосуддя, а й зумовило неефективні витрати головного розпорядника коштів у сумі 46,3 млн грн на демонтаж і знос будівель, виготовлення і монтаж металевих конструкцій, які надалі виявилися непотрібними, витрати на утримання без юридичного оформлення переданого майна та земельної ділянки, сплату комунальних послуг за майже 9 тис. кв. м площі, яка судом не експлуатувалася, оскільки потребувала реконструкції.

Крім того, під час підготовки ділянки для будівництва на території військового містечка № 127 (вул. Дегтярівська, 28а) втрачено державне майно, яке належало військовій частині (залишкова балансова вартість 0,4 млн гривень).

Через ненадання Міністерством оборони України згоди на припинення права постійного користування земельною ділянкою під будівлями військового містечка № 63 на Повітрофлотському проспекті, 28, м. Київ, ВССУ не було отримано експертного висновку на проектно-кошторисну документацію за стадією «Проект», що унеможливило здійснення подальших процедур щодо затвердження у встановленому законодавством порядку проектно-кошторисної документації та титулів будов (об'єктів) реконструкції будівель. Як наслідок, у ВССУ не проводились конкурсні торги щодо обрання підрядної організації на проведення реконструкції вищезазначених будівель та, відповідно, не укладалися договори генпідряду.

Водночас протягом звітного періоду ВССУ не був забезпечений належними для здійснення правосуддя приміщеннями.

Крім того, аудитом встановлено, що система організаційного, правового забезпечення судочинства та соціального забезпечення суддів на час проведення аудиту була недосконалою. Потребувала законодавчого закріплення норма щодо позбавлення суддів, які перебувають на адміністративних посадах, невластивих для посади судді адміністративно-господарських функцій, що підвищить незалежність суддів від впливу на їхню діяльність.

Також потребувала законодавчого урегулювання норма щодо визначення стажу роботи на посаді судді відповідно до законодавства, що діяло до прийняття Закону «Про забезпечення права на справедливий суд». Обмежувальні підходи до здійснення оплати праці суддям у частині визначення стажу роботи зумовили виникнення судових спорів, при розгляді яких судами законодавство застосовувалося на користь позивачів, тобто суддів. Це призвело до збільшення бюджетних витрат, у тому числі пов'язаних із компенсацією моральної шкоди, індексацією виплат, витрат на інформаційно-технічне забезпечення судового процесу тощо.

Рахунковою палатою було запропоновано Верховній Раді України з метою підвищення незалежності та дотримання конституційних прав суддів під час розгляду питань реформування судової системи України розглянути можливість законодавчого позбавлення суддів, які перебувають на адміністративних посадах, невластивих для посади судді адміністративно-господарських функцій. Також необхідно внести зміни до Закону України «Про забезпечення права на справедливий суд» у частині визначення стажу роботи на посаді судді, зареєстрованого у Верховній Раді України 17.06.2015 за № 2092а.

РЕАГУВАННЯ:

На виконання пропозицій Рахункової палати щодо усунення порушень і недоліків, виявлених під час проведення аудиту, Міністерством фінансів України повідомлено, що після прийняття Закону України від 22.05.2015 № 484 «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо сплати судового збору» ВССУ має можливість проводити роботи з монтажу будівельних конструкцій за рахунок понадпланових надходжень від сплати судового збору.

Міністерством оборони України розроблено проект розпорядження Кабінету Міністрів України щодо передачі (повернення) будівель від ВССУ до сфери управління Міністерства оборони України.

ВССУ розроблено та затверджено План заходів щодо виконання рекомендацій Рахункової палати, які спрямовані на зміцнення фінансової дисципліни у ВССУ, зокрема, передбачено внесення змін до Порядку проведення внутрішнього аудиту в підрозділах апарату ВССУ та проведення оцінки ефективності бюджетної програми за КПКВК 0651010 «Здійснення правосуддя Вищим спеціалізованим судом України з розгляду цивільних і кримінальних справ».

Під час аудиту Оболонським РУ ГУ МВС України в м. Києві відкрито кримінальне провадження до посадових осіб приватного товариства (за статтею 191 частини 5 КК України, 2001) за фактом неналежного зберігання матеріальних цінностей ВССУ (каркасів загальною вартістю 3 млн гривень).

Аудитом ефективності використання бюджетних коштів, виділених на здійснення правосуддя апеляційними господарськими та місцевими господарськими судами у 2014 році – 9 місяців 2015 року, встановлено, що зазначеними судами протягом звітнього періоду було забезпечено стовідсотковий рівень продуктивності розгляду справ за рахунок використаних фінансових ресурсів (846,6 млн грн), які задовольняли потреби судів менше ніж наполовину.

Разом з тим потребували суттєвого поліпшення показники якості здійснення правосуддя. В цілому господарськими апеляційними судами змінювалося або скасовувалося кожне п'яте рішення місцевих господарських судів, на яке надходила скарга, а Вищим господарським судом України, у свою

чергу, змінювалося або скасовувалося кожне п'яте рішення апеляційних господарських судів, на яке надходила скарга. Такий стан зумовлював неефективне використання бюджетних коштів, які витрачалися на перегляд 20 відс. винесених рішень в апеляційному та касаційному порядку.

Враховуючи, що державні соціальні гарантії суддів і працівників апаратів судів не були забезпечені коштами загального фонду державного бюджету, керівництво ДСА України проблеми з дефіцитом коштів на оплату праці працівників судів вимушене було вирішувати за рахунок понадпланових надходжень коштів судового збору до спеціального фонду, що суперечить статті 55 Бюджетного кодексу України, оскільки оплата праці суддів та працівників апарату судів фактично була поставлена у залежність від стабільності надходжень до бюджету сплати судового збору.

Потребувало вирішення на рівні Державної судової адміністрації України питання розроблення науково обґрунтованих нормативів навантаження на суддів і нормативів співвідношення між чисельністю суддів і працівниками апарату суду для визначення типових уніфікованих структур і штатних розписів місцевих господарських та апеляційних господарських судів.

Забезпечення місцевих та апеляційних господарських судів комп'ютерним та мережевим обладнанням було недостатнє, при цьому значна частина наявної у судах техніки підлягала списанню, а частина була орендованою. У зв'язку із зазначеним, а також через відсутність кваліфікованого персоналу в судах створено ризики невпровадження та неефективного функціонування проекту «Електронний суд», який повинен скоротити терміни розгляду судових справ і покращити доступ до правосуддя, забезпечити економію бюджетних коштів шляхом зменшення витрат на поштові послуги та витратні матеріали, а також зменшити ризики втрати інформації.

Рахункова палата відзначила суперечності статей 15, 29, 30 Бюджетного кодексу України та статті 9 «Про судовий збір» у частині спрямування коштів судового збору, отриманих спеціальним фондом Державного бюджету України на забезпечення здійснення судочинства та функціонування органів судової влади, що перешкоджало здійснювати повноваження ДСА України щодо належного організаційного забезпечення місцевих господарських та апеляційних господарських судів.

Також слід зазначити, що положення Закону України «Про забезпечення права на справедливий суд» щодо правового та соціального захисту суддів АР Крим і м. Севастополя, Донецької, Луганської областей шляхом тимчасового прикріплення їх на відповідний період до штату судів того самого рівня і спеціалізації суперечать Закону України «Про судоустрій і статус суддів», яким визначено організацію судової влади та здійснення правосуддя в Україні.

Враховуючи викладене, **Рахункова палата запропонувала** Верховній Раді України з метою нормативного врегулювання питання забезпечення прав суддів, які обіймають посади у судах, що припинили роботу у зв'язку із стихійним лихом, військовими діями, проведенням антитерористичної операції або іншими надзвичайними обставинами, внести зміни до Закону України «Про судоустрій і статус суддів» для приведення його у відповідність із Законом України «Про забезпечення права на справедливий суд» у частині визначення

поняття «прикріплення» та процедури переведення прикріплених суддів, а також розглянути пропозиції ДСА України щодо внесення змін до Бюджетного кодексу України в частині спрямування коштів, отриманих спеціальним фондом Державного бюджету України згідно зі статтями цього кодексу, на забезпечення здійснення судочинства та функціонування органів судової влади з метою приведення у відповідність із Законом України «Про судовий збір».

РЕАГУВАННЯ:

Урядом внесено зміни до постанови Кабінету Міністрів України від 16.02.2011 № 106 «Деякі питання ведення обліку податків, зборів, платежів та інших доходів бюджету» з метою визначення судів загальної юрисдикції органами, що контролюють справляння надходжень судового збору.

ДСА України на виконання пропозицій Рахункової палати за результатами аудиту було затверджено План заходів щодо усунення недоліків, виявлених під час аудиту, яким зокрема передбачається супроводження законопроекту про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо приведення у відповідність з положеннями Закону України «Про судовий збір» та надання пропозицій щодо внесення змін до Закону України «Про забезпечення права на справедливий суд» у частині вирішення питання прикріплення суддів.

1.3.3.5. Дотримання нормативно-правового забезпечення бюджетного процесу та стан державних закупівель

Нормативно-правове забезпечення виконання бюджету є важливою передумовою законного, повного та своєчасного використання коштів Державного бюджету України, а імплементація системи державних закупівель до норм європейського права та реформування сфери державних закупівель є першочерговим державним завданням. Тому питання дотримання бюджетного законодавства та нормативно-правове забезпечення бюджетного процесу, а також стан державних закупівель перебувають на постійному контролі Рахункової палати.

Аналіз нормативно-правового забезпечення Кабінетом Міністрів України виконання Закону України «Про Державний бюджет України на 2014 рік» показав що, незважаючи на окремі позитивні тенденції в роботі Уряду щодо нормативно-правового забезпечення виконання зазначеного Закону, продовжували мати місце певні недоліки у цій сфері.

Усупереч частині третій статті 153 Регламенту Верховної Ради України проект закону про Державний бюджет України на 2014 рік розроблений за відсутності Основних напрямів бюджетної політики на 2014 рік.

З метою збалансування та позитивного і оперативного вирішення проблемних питань, які не могли бути передбачені при формуванні державного бюджету на 2014 рік, до закону з про державний бюджет одинадцятьма законами було внесено зміни та доповнення.

У 2014 році Кабінетом Міністрів України не було забезпечено виконання статті 17 закону про державний бюджет, що передбачала затвердження порядку зарахування вартості робіт з утилізації боєприпасів, проведених за рахунок власних коштів суб'єктів господарювання – виконавців таких робіт, до спеціального фонду державного бюджету та спрямування такої вартості на утилізацію звичайних видів боєприпасів, не придатних для подальшого використання і зберігання.

Також не було забезпечено виконання окремих положень розділу «Прикінцеві положення», зокрема у 2014 році Кабінетом Міністрів України не затверджено особливого порядку проведення індексації грошових доходів населення.

Через порушення встановленого пунктом 7 розділу «Прикінцеві положення» терміну затвердження Переліку об'єктів права державної власності, що підлягали приватизації у 2014 році, показник надходжень від приватизації державного майна у сумі 17 млрд грн станом на 01.11.2014 було виконано лише на 59,9 млн грн, що зумовило коригування переліку об'єктів, які підлягали приватизації наприкінці року, в бік зменшення на 98 відсотків.

Внаслідок набрання чинності Бюджетним кодексом України з 01.01.2011, який значно посилив роль Кабінету Міністрів України в бюджетному процесі, а також розширив його повноваження у сфері розподілу бюджетних коштів, у 2014 році вперше спостерігалася тенденція до скорочення кількості прийнятих Кабінетом Міністрів України рішень щодо перерозподілу видатків державного бюджету (було прийнято 40 рішень про перерозподіл видатків бюджету на суму 5,3 млрд грн, що на 61 рішення менше, ніж у 2013 році).

Водночас при прийнятті Кабінетом Міністрів України окремих рішень про перерозподіл видатків державного бюджету не було дотримано вимог статей 23 і 108 Бюджетного кодексу України, зокрема за рахунок державних капітальних видатків збільшено видатки на оплату праці працівників бюджетних установ та здійснено розподіл 2,6 млрд грн додаткової дотації з державного бюджету на вирівнювання фінансової забезпеченості місцевих бюджетів.

Уряд у звітному періоді не вжив заходів щодо запровадження прозорого механізму розподілу коштів державного бюджету, що спрямовувалися на державні капітальні видатки, не було забезпечено використання коштів до кінця бюджетного року, переданих головним розпорядникам бюджетних коштів рішеннями Кабінету Міністрів України, прийнятими у листопаді.

При ухваленні порядків використання бюджетних коштів за бюджетними програмами, які потребували відповідного нормативно-правового врегулювання, Уряд не завжди дотримувався вимог статті 20 Бюджетного кодексу України в частині визначення напрямів використання бюджетних коштів, завдань головних їх розпорядників і розпорядників нижчого рівня, положення щодо здійснення закупівлі товарів, робіт і послуг, цілей використання бюджетних коштів тощо.

Крім того, порядки використання бюджетних коштів за окремими бюджетними програмами передбачали використання коштів за механізмом

державного замовлення відповідно до Закону України «Про державне замовлення для задоволення пріоритетних державних потреб», який з 20.04.2014 втратив чинність.

У звітному періоді Кабінетом Міністрів України було прийнято три рішення щодо перерозподілу видатків державного бюджету для збільшення на 1,9 млрд грн видатків резервного фонду державного бюджету, який став одним із джерел фінансового забезпечення заходів зі зміцнення обороноздатності держави, соціального захисту осіб, що переміщуються з тимчасово окупованої території та районів проведення антитерористичної операції. У цілому протягом 2014 року Кабінетом Міністрів України було прийнято понад 60 рішень про виділення коштів резервного фонду державного бюджету, що майже в 1,5 раза більше, ніж у 2013 році.

Усупереч встановленому Законом України від 21.02.2014 № 745 «Про встановлення державної допомоги постраждалим учасникам масових акцій громадського протесту та членам їх сімей» терміну Урядом не було затверджено порядок призначення і виплати державної допомоги постраждалим учасникам масових акцій громадського протесту та членам їх сімей, а також перелік документів, необхідних для призначення цієї допомоги.

Кабінет Міністрів України постановами від 28.03.2014 № 76 і від 06.08.2014 № 324 запровадив одноразову грошову допомогу членам сімей осіб, смерть яких пов'язана з участю в масових акціях громадського протесту, що відбулися у період з 21.11.2013 по 21.02.2014, та одноразову грошову допомогу особам, які отримали тяжкі тілесні ушкодження у розмірах, що відрізняються від визначених у Законі.

Кабінетом Міністрів України також у звітному періоді не було затверджено порядок призначення і виплати державної допомоги у зв'язку з нанесенням тілесних ушкоджень середньої тяжкості, легких тілесних ушкоджень, побоїв, мордувань учасників масових акцій громадського протесту та у зв'язку із знищенням або пошкодженням їх майна.

За результатами аналізу Рахункова палата надала Кабінету Міністрів України пропозиції затвердити особливий порядок проведення індексації грошових доходів населення та нормативно-правові акти для забезпечення виконання Закону України «Про встановлення державної допомоги постраждалим учасникам масових акцій громадського протесту та членам їх сімей» в повному обсязі, дотримуватися норм Бюджетного кодексу України при розробленні проектів рішень щодо механізму використання коштів державного бюджету та при здійсненні перерозподілу видатків бюджету і наданні кредитів з бюджету за бюджетними програмами, а також ініціювати внесення змін до законів України та приведення власних рішень у відповідність із вимогами чинного законодавства у зв'язку із втратою чинності Законом України «Про державне замовлення для задоволення пріоритетних державних потреб».

Аналіз стану державних закупівель в Україні у 2014 та 2015 роках засвідчив, що, незважаючи на позитивні зрушення, які відбулися у сфері державних закупівель протягом другої половини 2014 року та в 2015 році, правовідносини у цій сфері не відповідали принципам конкурентності і

прозорості. Так, частка неконкурентних процедур закупівель у кількісному виразі становила у 2014 році – 46 відс., за 9 місяців 2015 року – 39,8 відсотків.

Разом з тим динаміка скорочення неконкурентних процедур закупівель за останні чотири роки була позитивною та свідчила про те, що процес реформування системи державних закупівель триває. Зокрема, постійно удосконалювалось нормативно-правове поле, прийнято ряд змін до Закону України «Про здійснення державних закупівель», прийнято акти Кабінету Міністрів України, спрямовані на усунення корупційних ризиків, посилення принципів прозорості і конкурентності у сфері державних закупівель.

Водночас не розв'язано проблемні питання, на які постійно звертала увагу Рахункова палата. Зокрема, це стосувалося існування великого переліку винятків із Закону України «Про здійснення державних закупівель», які мали конкурентне ринкове середовище, а також надзвичайно розширеного переліку із 7 підстав для застосування неконкурентної процедури закупівлі – переговорної процедури.

Через дискримінаційні умови участі іноземних учасників, які містяться у Законі України «Про здійснення державних закупівель» кількість іноземних суб'єктів господарювання-переможців торгів у сфері державних закупівель доволі низька, а представництво іноземних учасників на українському ринку державних закупівель не змінилося протягом останніх років. Зокрема, у 2011 році таких компаній було 0,44 відс.; у 2012 році – 0,3 відс.; у 2013 і 2014 роках – по 0,19 відс.; за 9 місяців 2015 року – 0,24 відсотка.

Аналізом встановлено, що діяльність Мінекономрозвитку як уповноваженого органу не сприяла поліпшенню ситуації у сфері державних закупівель. Незважаючи на реальні позитивні тенденції щодо розроблення нормативних документів, співпраці з міжнародними та громадськими організаціями, надання офіційних роз'яснень, аналітична складова в частині підготовки звіту про стан державних закупівель залишалась неефективною. Зокрема, потребувала удосконалення звітність Мінекономрозвитку про отримання достовірних даних від розпорядників бюджетних коштів не лише щодо кількості і вартості закупівель за окремими процедурами, а й щодо часових рамок за місяцями здійснених процедур.

Також Мінекономрозвитку та ДП «Зовнішторгвидав України» не забезпечено безоплатного розміщення інформації на веб-порталі уповноваженого органу, що було порушенням чинного законодавства у сфері державних закупівель.

Аналіз діяльності органу оскарження у сфері державних закупівель показав, що після затвердження нового складу Постійно діючої адміністративної колегії Антимонопольного комітету України з розгляду скарг про порушення законодавства у сфері державних закупівель (далі – Колегії АМКУ) з 03.07.2015 застосовувалися нові підходи Колегії до розгляду скарг, а саме прийняття рішення виключно в межах зазначеної у скарзі вимоги та інформації скаржника.

У цілому за час існування Колегії АМКУ з 2010 року із загальної кількості прийнятих 8341 рішення оскаржено до суду 357, що становило

4,3 відсотка. Скасовано судом остаточно 28 рішень (0,33 відс. від прийнятих Колегією АМКУ). Перебували на розгляді в судах різних інстанцій 15 рішень.

За результатами 38 контрольних заходів, проведених Рахунковою палатою у звітному періоді, виявлено порушень у сфері державних закупівель на загальну суму 845,9 млн гривень. Як і в попередні роки, розпорядники бюджетних коштів не дотримувалися вимог законодавства щодо державних закупівель на всіх стадіях проведення процедур. Зокрема, продовжувалась практика укладення договорів без застосування будь-яких процедур закупівель; поділу предмета закупівлі на частини з метою уникнення відкритих торгів; вибору переможців, які не відповідали кваліфікаційним критеріям та умовам, встановленим у документації конкурсних торгів; неправомірне застосування процедури закупівлі в одного учасника (переговорної процедури).

За результатами аналізу Рахункова палата рекомендувала Кабінету Міністрів України затвердити Стратегію реформування системи державних закупівель/дорожньої карти, ініціювати зміни до Закону України «Про здійснення державних закупівель» щодо мінімізації винятків, які не підпадають під дію Закону, та перегляду підстав для застосування переговорної процедури закупівлі тощо.

Крім того, запропоновано вирішити питання юридичного оформлення передачі інформаційно-комунікаційної системи, що забезпечує проведення процедур закупівель в електронному вигляді, від громадської організації «Трансперенсі Інтернешнл Україна» у власність держави до набрання чинності Законом України «Про публічні закупівлі» та оформлення комплексного захисту інформації відповідними органами безпеки України.

У ході аудиту використання коштів державного бюджету, виділених на здійснення державних закупівель підприємствами, установами і організаціями Одеської, Миколаївської та Херсонської областей у 2013-2014 роках та I півріччі 2015 року, встановлено, що із загальної кількості охоплених аудитом бюджетних коштів у сумі 2,7 млрд грн замовниками з порушенням законодавства здійснено закупівель на суму 477,9 млн грн, з яких сплачено виконавцям 134,2 млн гривень.

Порушення під час здійснення державних закупівель мали системний характер і допускалися на усіх стадіях проведення процедур закупівель, що негативно впливало на досягнення максимального результату при використанні бюджетних коштів. Зокрема, внаслідок неправомірних дій службових осіб Херсонського обласного центру екстреної медичної допомоги і медицини катастроф при здійсненні державних закупівель державі завдано збитків на суму майже 0,5 млн гривень.

Аналіз засвідчив зниження кількості закупівель замовниками за конкурентними процедурами і збільшення застосування замовниками неконкурентних процедур, що зменшило конкуренцію серед учасників та негативно відобразалося на прозорості і ефективності державних закупівель.

Через обмеженість державного фінансового ресурсу відтерміновувалось виконання договорів, які було укладено за результатами процедур державних закупівель. Як наслідок, створено ризики невиконання розпорядниками

бюджетних коштів запланованих завдань, недосягнення економічного ефекту від проведених державних закупівель. Зокрема, з укладених 229 договорів виконано 36, у стадії виконання – 148, не розпочато виконання 45 договорів.

Рахункова палата України рекомендувала Одеській, Миколаївській і Херсонській обласним державним адміністраціям застосувати заходи впливу до посадових осіб щодо неправомірного вибору державними замовниками неконкурентних процедур державних закупівель, Міністерству охорони здоров'я України та Державному агентству автомобільних доріг України переглянути умови укладених договорів, доопрацювавши їх з урахуванням норм Цивільного та Господарського кодексів України та переглянути визначену державними замовниками потребу у закупівлі товарів, робіт та послуг і, у разі необґрунтованості такої закупівлі, застосовувати заходи дисциплінарного впливу до посадових осіб замовника.

РЕАГУВАННЯ:

На виконання рекомендацій Рахункової палати за результатами аудиту Міністерство охорони здоров'я України поінформувало, що розпорядженням голови Миколаївської облдержадміністрації директора обласної бази спеціального медичного призначення звільнено із займаної посади, голові комітету з конкурсних торгів комунального закладу «Херсонський обласний центр екстреної медичної допомоги та медицини катастроф» оголошено догану та з травня 2015 року в установі обрано новий склад комітету з конкурсних торгів.

Прокуратури Миколаївської та Херсонської областей повідомили, що за наданими Рахунковою палатою фактами порушень Закону України «Про здійснення державних закупівель», допущених членами конкурсних комітетів Миколаївської обласної бази спеціального медичного постачання, Служби автомобільних доріг в Миколаївській області та обласним територіальним центром екстреної медичної допомоги та медицини катастроф Херсонської обласної ради, розпочаті кримінальні провадження за ознаками правопорушення, передбаченого частиною 2 статті 364 Кримінального кодексу України.

**1.3.3.6. Фінансування агропромислового комплексу,
підтримка рибної галузі та охорона земель лісового фонду**

За результатами розгляду *аудиту ефективності використання коштів державного бюджету, спрямованих на виконання Державної цільової програми розвитку українського села на період до 2015 року*, встановлено, що протягом дії Державної програми фінансові ресурси, спрямовані у 2008-2014 роках та за 9 міс. 2015 року на виконання її завдань і заходів, використовувалися за такими напрямками: розвиток аграрного ринку – 39,5 відс. (25,3 млрд грн); професійна освіта – 27,4 відс. (17,5 млрд грн); удосконалення діючих інструментів та реформування системи управління в аграрному секторі –

17,9 відс. (11,5 млрд грн); фінансове забезпечення аграрного сектору – 7,3 відс. (4,7 млрд грн); розвиток соціальної сфери та сільських територій – 4,1 відс. (2,6 млрд грн); аграрна наука, дорадництво – 3,8 відс. (2,4 млрд гривень). Всього на виконання Державної програми використано 64 млрд грн, або майже 50 відс. від прогнозного обсягу коштів (128,2 млрд гривень).

Реалізація Державної програми певною мірою позитивно вплинула на розвиток виробництва і на забезпечення соціальної сфери.

Непряма державна підтримка сільськогосподарських підприємств, яка в період дії Державної програми забезпечувалася у формі єдиного сільськогосподарського податку та спеціального режиму оподаткування ПДВ, була одним з найефективніших видів державної підтримки. З 2008 року її обсяги зросли з 7,8 до 24,4 млрд грн, або більш ніж у три рази.

Виконання Державної програми, навіть в умовах обмеженого прямого фінансування з державного бюджету, сприяло зростанню обсягів виробництва валової продукції сільського господарства (у постійних цінах 2010 року в 1,2 раза).

Збільшилися у період виконання Державної програми і обсяги експорту сільськогосподарської продукції і продовольчих товарів (у 1,5 раза) та обсяги інвестицій в аграрний сектор (у 1,4 раза).

Крім того, за 2008-2014 роки обсяги надходжень від сплати податків і зборів підприємствами аграрного сектору до зведеного бюджету України зросли майже у три рази.

У рамках виконання регіональних програм підтримки індивідуального житлового будівництва «Власний дім» 8,8 тис. сільських сімей отримали державні пільгові кредити, за рахунок яких введено в дію 638,1 тис. кв. м житлового фонду (20,8 відсотка). Побудовано та реконструйовано 68 під'їзних доріг з твердим покриттям до сільських населених пунктів (18,4 відсотка). У рамках виконання програми «Шкільний автобус» придбано 2103 шкільні автобуси (59,2 відс. визначеного Державною програмою показника). За 2008-2011 роки у рамках Державної програми побудовано дві та реконструйовано п'ять сільських амбулаторій (0,4 відсотка).

При цьому слід зазначити, що через прийняття неефективних управлінських рішень та обмежене фінансування Державної програми 6 млн грн коштів державного бюджету, спрямованих на виконання її завдань і заходів, у період 2014 року та за 9 місяців 2015 року використано з порушенням норм чинного законодавства, неефективно – 0,8 млн грн, збитки державного бюджету становили 752,3 млн грн, допущено заборгованість перед державним бюджетом у сумі 100,8 млн гривень. Крім того, створено ризики втрат державного бюджету в загальній сумі 455,8 млн гривень.

Разом з тим невідповідність Державної програми вимогам Закону України від 18.03.2004 № 1621 «Про державні цільові програми» та незабезпечення з боку Мінагрополітики як керівника Державної програми своєчасного розроблення і прийняття в установленому порядку актів законодавства безпосередньо вплинуло на виконання її основних завдань і

заходів, досягнення очікуваних результатів та ефективність Державної програми в цілому.

Мінагрополітики як державним замовником та координатором Державної програми не було забезпечено належної координації та здійснення контролю за виконанням її завдань та заходів; своєчасності і повноти прийняття управлінських рішень учасниками бюджетного процесу та її фінансового забезпечення у встановленому обсязі, що безпосередньо вплинуло на досягнення визначених програмою прогнозних показників.

Зокрема, не досягнуто визначених соціальних стандартів та нормативів збереження сільських населених пунктів та забезпечення їх об'єктами соціальної інфраструктури – у 2008-2015 роках в Україні спостерігалось щорічне зменшення сільських населених пунктів (станом на 01.01.2015 нараховувалося 28504 населені пункти, що на 116 менше порівняно з 2008 роком). Забезпеченість сіл об'єктами соціальної інфраструктури, насамперед дитячими садочками, низька (за даними Держстату, у 2014 році на три села припадав один дитячий садочок). У 2014 році нараховувався 11891 загальноосвітній навчальний заклад у сільській місцевості, що на 1816 закладів менше, ніж у 2008 році (на 2,4 села – одна школа). З 2008 року в сільській місцевості у шість разів зменшилося лікарняних закладів та майже на 2 тис. од. фельдшерсько-акушерських пунктів. Зайняте сільське населення зменшилось на 1,3 млн осіб і становило у 2014 році 5,3 млн осіб, а кількість безробітних збільшилась на 0,2 млн осіб. У 2014 році середньомісячна заробітна плата в сільському господарстві згідно зі статистичними даними становила 2 476 грн і була меншою від середньої по країні на 1 004 грн та однією з найменших серед галузей економіки. За період дії Державної програми чисельність сільського населення країни зменшилась на 1,4 млн осіб і станом на 01.01.2015 становила 13,2 млн осіб.

Враховуючи викладене, Рахункова палата рекомендувала Кабінету Міністрів України та Міністерству аграрної політики та продовольства України забезпечити підготовку і прийняття програмного документа, спрямованого насамперед на розв'язання соціальних проблем українського села та його розвиток, а також збереження та подальше удосконалення непрямой державної підтримки сільськогосподарських підприємств у формі єдиного сільськогосподарського податку та спеціального режиму оподаткування ПДВ. Необхідно вжити заходів щодо внесення змін до законодавчих актів, спрямованих на удосконалення системи державної підтримки сільськогосподарських товаровиробників; визначення дієвого державного інтервенційного агента для належного формування державного інтервенційного фонду і забезпечення продовольчої безпеки країни; збереження спеціального режиму оподаткування податком на додану вартість діяльності у сфері сільського та лісового господарства тощо.

Також Міністерству аграрної політики та продовольства України необхідно забезпечити повернення до державного бюджету коштів у сумі 319,7 млн грн, отриманих ДСБУ «Аграрний фонд» від продажу облігацій державної внутрішньої позики; 135,9 млн грн, наданих у 2010-2011 роках ДП «Спецагролізинг» як безпроцентна бюджетна позика на закупівлю

вітчизняної техніки і обладнання з подальшою їх передачею в лізинг; розглянути питання щодо повернення до державного бюджету 34,3 млн грн, які видані фермерським господарствам як фінансова підтримка на поворотній основі; питання щодо управління майном, яке є державною часткою (15,1 відс.) у ДКПВНДО «УкрНДІагропроект», розташованим за адресою: м. Київ, Солом'янська площа, 2 (наказ Фонду державного майна України від 06.08.2003 № 2-АК).

РЕАГУВАННЯ:

Прийнятим Законом України від 24.12.2015 № 909-VIII «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо забезпечення збалансованості бюджетних надходжень у 2016 році», який набрав чинності з 01.01.2016, передбачено спеціальний режим оподаткування сільгоспвиробників.

Мінагрополітики розроблено проект Закону України «Про стимулювання розвитку агропромислового комплексу України», який дасть можливість ефективно реалізовувати та провадити цінову політику в аграрному секторі економіки у межах, визначених законодавством, формувати державний інтервенційний фонд об'єктів державних аграрних інтервенцій, виконувати програми, визначені законом про Державний бюджет України на відповідний рік, застосовувати ефективні інструменти стимулювання розвитку агропромислового комплексу.

Також Мінагрополітики розроблено, погоджено із заінтересованими міністерствами і відомствами та надіслано на розгляд Кабінету Міністрів України проект розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Концепції Державної цільової програми розвитку аграрного сектору економіки на період до 2020 року».

З метою погашення кредиторської заборгованості ДСБУ «Аграрний фонд» розроблено ряд заходів щодо повернення до державного бюджету 319,7 млн грн, отриманих від продажу облігацій державної внутрішньої позики. Крім того, здійснено часткове повернення у 2015 році ДП «Спецагролізинг» безпроцентної позики на суму 3,8 млн грн до спеціального фонду держбюджету.

З метою зменшення простроченої заборгованості Укрдержфондом проводилась претензійно-позовна робота з фермерськими господарствами, за результатами якої повернено до державного бюджету 11,4 млн грн простроченої заборгованості.

Щодо управління майном ДКПВНДО «УкрНДІагропроект», то Мінагрополітики у 2015 році ініційовано виділення державної частки майна в натурі у вигляді приміщень у будинку за адресою: м. Київ, Солом'янська площа, 2, та передача його на баланс

юридичної особи, що належить до сфери управління Міністерства.

У звітному році Рахункова палата, враховуючи важливість розвитку агропромислового комплексу для економіки країни, її експортного потенціалу, посилила увагу до контролю керівної ланки галузі шляхом проведення фінансового аудиту – *аудиту річної фінансової та бюджетної звітності центрального апарату Міністерства аграрної політики та продовольства України*. За його результатами встановлено, що фінансова та бюджетна звітність центрального апарату Міністерства за 2014 рік містить викривлення, які були суттєвими та всеохоплюючими. Вказана звітність не відображала відповідні операції та події у спосіб, що забезпечував достовірну інформацію про його фінансовий та майновий стан, результати фінансової діяльності за 2014 рік, а саме щодо надходження та витрат державного бюджету, як це передбачено Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність України» від 16.07.99 № 996 та Порядком складання фінансової, бюджетної та іншої звітності розпорядниками та одержувачами бюджетних коштів, затвердженим наказом Міністерства фінансів України від 24.01.2012 № 44.

Касове виконання бюджетних програм центрального апарату Міністерства у 2014 році склало 7,9 відс. (в тому числі по загальному фонду – 81,8 відс., спеціальному – 0,04 відс.), що зумовлено неефективними управлінськими діями посадових осіб Міністерства та не дало змогу забезпечити результативність виконання бюджетних програм.

Такий стан фінансової та бюджетної звітності спричинений і окремими випадками недотримання Мінагрополітики вимог бюджетного законодавства при веденні бухгалтерського обліку та складанні фінансової та бюджетної звітності (питома вага завищення в обліку вартості активів і неправильного їх відображення у фінансовій звітності за 2014 рік (баланс (ф. 1) становила 23 відс. валюти балансу).

Проведений аудит також засвідчив, що ризики неповернення коштів у обсязі 238 млн грн (з них 59 млн грн – дебіторська заборгованість за фінансовою допомогою, наданою сільськогосподарським підприємствам агропромислового комплексу на зворотній основі у 1998-1999 роках, та 179 млн грн – кошти, надані із Стабілізаційного фонду державного бюджету на поворотній основі на здешевлення кредитів, фінансування інвестиційних проектів та підтримку окремих проектів в агропромисловому комплексі), що обліковуються як заборгованість у Мінагрополітики, були високими.

Відсутність відповідних видатків державного бюджету та несвоєчасність прийняття управлінських рішень призводили і до зростання обсягів кредиторської заборгованості, яка станом на 01.01.2015 по центральному апарату Міністерству аграрної політики та продовольства становила 95,5 млн грн (за даними звітів Державної казначейської служби, станом на 01.06.2015 кредиторська заборгованість в цілому по Мінагрополітики становила майже 1 млрд гривень).

У результаті нерозв'язання проблем, пов'язаних з погашенням дебіторської та кредиторської заборгованостей, які обліковуються в

Мінагрополітики, посилювались ризики як додаткового навантаження на державний бюджет у майбутні періоди, так і його втрат.

Враховуючи результати аудиту, Рахункова палата рекомендувала Кабінету Міністрів України:

- з метою виконання вимог Конституції України затвердити Положення про Міністерство аграрної політики та продовольства України;

- звернути увагу на необхідність здійснення Держфінінспекцією контролю за станом внутрішнього аудиту центральних органів виконавчої влади шляхом оцінки його якості;

- з метою встановлення порядку ведення рахунків бухгалтерського обліку для узагальнення інформації про наявність і рух активів, капіталу, зобов'язань та факти діяльності суб'єктів державного сектору зобов'язати Міністерство фінансів України розробити та затвердити Інструкцію застосування плану рахунків бухгалтерського обліку в державному секторі;

- забезпечити врегулювання питання погашення дебіторської заборгованості, яка утворилася за фінансовою допомогою, наданою у 1998-1999 роках з резервного фонду державного бюджету на зворотній основі, зокрема, сільськогосподарським підприємствам АПК;

- з метою належного планування видатків Державного бюджету України на 2016 рік звернути увагу Міністерства фінансів України на необхідність врахування при підготовці проекту Закону України «Про Державний бюджет України на 2016 рік» наявності у Міністерства аграрної політики та продовольства України кредиторської заборгованості;

- звернути увагу Міністерства фінансів України на необхідність вирішення питання повернення заборгованості фактичними одержувачами фінансової допомоги, яка надавалась з резервного фонду державного бюджету на зворотній основі у 1998-1999 роках, оскільки стягнення в судовому порядку такої заборгованості (майже 42,8 млн грн) з Мінагрополітики, яке повністю фінансується з державного бюджету, не вирішує питання повернення коштів до державного бюджету;

- зобов'язати Міністерство аграрної політики та продовольства України вжити заходів щодо усунення виявлених під час аудиту порушень та недоліків, посилення внутрішнього контролю за дотриманням вимог бюджетного законодавства при веденні бухгалтерського обліку і складанні фінансової та бюджетної звітності.

РЕАГУВАННЯ:

Міністерством аграрної політики та продовольства України розроблено та затверджено наказ про облікову політику, проведено відповідні коригування в обліку.

Мінагрополітики звернулося до Міністерства фінансів України з проханням розглянути питання списання заборгованості за суб'єктами, діяльність яких припинена, а також доручити Державній казначейській службі України здійснити перереєстрацію заборгованості за безпосередніми одержувачами фінансової допомоги та бюджетних позичок.

Державна фінансова інспекція України повідомила Рахункову палату, що дослідження стану внутрішнього аудиту Мінагрополітики буде здійснено під час поглибленого вивчення діяльності Мінагрополітики за період 2013-2015 років, яке проводить Адміністрація Президента України за участю працівників Держфінінспекції.

Прокуратура міста Києва повідомила Рахункову палату, що відомості щодо відчуження невстановленими службовими особами Мінагрополітики внесено до Єдиного реєстру досудових розслідувань за № 42015100000001286 за ознаками злочину, передбаченого частиною 1 статті 365 КК України. Досудове розслідування триває.

У звітному періоді певна увага аудиторів була зосереджена на проблемах розвитку рибної галузі. Цій темі присвятили два аудити: *аудит використання коштів державного бюджету, спрямованих на розвиток рибного господарства та аудит ефективності використання коштів державного бюджету, виділених на розвиток рибного господарства в Одеській, Миколаївській та Херсонській областях*. Обидва аудити засвідчили своєчасність і актуальність питання.

У цілому в Україні обсяги добування водних біоресурсів невпинно зменшувались: 1991 рік – 905 тис. тонн, 2001 рік – 334 тис. тонн, 2013 рік – 226 тис. тонн, 2014 рік – лише 93,8 тис. тонн (без урахування даних про добування водних біоресурсів в АР Крим), а їх імпорт зростав: у 2013 році порівняно з 2005 роком – у 3,9 раза, а з 2010 роком – у 1,5 раза.

Наведені дані свідчать про те, що рибна галузь в Україні протягом останніх років не розвивалась. Головні причини такого стану – зниження її конкурентоспроможності через неналежне матеріально-технічне забезпечення, відсутність обігових коштів, зростання вартості енергоносіїв, неналежне відтворення водних ресурсів, низька конкурентність вітчизняної продукції галузі з імпортною.

Крім того, законодавчі та інші нормативно-правові акти, які забезпечували регулювання у галузі рибного господарства, потребували удосконалення, зокрема, щодо наближення законодавства України у цій галузі до права ЄС, як визначено Угодою про асоціацію між Україною та Європейським Союзом (глава 18. Політика у галузі рибальства та морська політика).

Потребували узгодження норми законів України від 08.07.2011 № 3677 «Про рибне господарство, промислове рибальство та охорону водних біоресурсів» та від 13.12.2001 № 2894 «Про тваринний світ» у частині визначення терміна «рибальство».

З метою стимулювання користувачів водних біоресурсів до зариблення доцільно розглянути питання внесення змін до Податкового кодексу України в частині визначення норми щодо проведення робіт із вселення водних біоресурсів до рибогосподарських водних об'єктів у рахунок сплати за використання водних біоресурсів.

Державним агентством рибного господарства України як державним замовником і виконавцем Державної цільової економічної програми розвитку рибного господарства на 2012-2016 роки у 2013-2014 роках через недостатні обсяги фінансування та недоліки, допущені при управлінні наявним фінансовим ресурсом, не було забезпечено виконання повною мірою заходів програми.

Можливості Організації з рибальства у північно-західній частині Атлантичного океану (НАФО) та Комісії по збереженню морських живих ресурсів Антарктики (ККАМЛР) Україною використовувались неефективно, оскільки в державі відсутні судна, придатні для ведення рентабельного океанічного промислу, а отже, надавався незначний обсяг квот. У зв'язку з цим Україні, яка є членом організації НАФО та ККАМЛР, одночасно із вжиттям заходів щодо поліпшення матеріально-технічного стану океанічного флоту (середній вік українських суден океанічного промислу становить 21 рік) доцільно розглянути питання про перерозподіл квот для України у НАФО шляхом ратифікації оновленої конвенції НАФО.

За результатами проведених контрольних заходів було рекомендовано:

Кабінету Міністрів України вжити заходів щодо:

- невідкладного реформування рибної галузі України;
- затвердження порядку спеціального використання водних біоресурсів у внутрішніх рибогосподарських водних об'єктах (їх частинах), внутрішніх морських водах, територіальному морі, виключній (морській) економічній зоні та на континентальному шельфі України;
- порядку надання платних послуг бюджетними установами, що належать до сфери управління Державного агентства рибного господарства;
- ратифікації оновленої Конвенції Організації з рибальства у північно-західній Атлантиці;
- внесення змін до Податкового кодексу України в частині визначення норми щодо проведення робіт із вселення водних біоресурсів до рибогосподарських водних об'єктів у рахунок сплати за використання водних біоресурсів (плата за квоти);
- узгодження норм законів України від 08.07.2011 № 3677 «Про рибне господарство, промислове рибальство та охорону водних біоресурсів» і від 13.12.2001 № 2894 «Про тваринний світ» у частині визначення терміна «рибальство»;

Державній службі статистики України і Державному агентству рибного господарства України вжити дієвих заходів щодо формування системи ключових показників статистики рибного господарства відповідно до вимог, передбачених Глобальною стратегією удосконалення сільськогосподарської та сільської статистики, підготовленою Світовим банком разом з Продовольчою та сільськогосподарською організацією ООН (пункт 232 Плану імплементації Угоди, термін виконання – до грудня 2017 року);

Міністерству екології та природних ресурсів України і Державному агентству рибного господарства України – щодо розроблення та подання на розгляд Кабінету Міністрів України проектів нормативно-правових актів з

метою імплементації положень Директиви Ради 92/43/ЄЕС від 21.05.92 про збереження природного середовища існування, дикої флори та фауни, із змінами і доповненнями, внесеними директивами 97/62/ЄС, 2006/105/ЄС та Регламентом 2003/1882/ЄС (пункт 256 Плану імплементації Угоди, термін виконання – до кінця 2017 року);

Міністерству аграрної політики та продовольства України і Державному агентству рибного господарства України розробити дієві заходи щодо:

- впровадження загальної рибогосподарської політики ЄС та наближення законодавства України до права ЄС у цій сфері (пункт 373 Плану імплементації Угоди, термін виконання – 2014-2015 роки), у тому числі заходи з імплементації Регламенту (ЕУ) №1380/2013 Європейського парламенту і Ради від 11.12.2013 про спільну рибогосподарську політику і внесення змін до регламентів Ради (ЕС) №1954/2003, (ЕС) №1224/2009;

- забезпечення ефективної взаємодії з генеральним директором Європейської комісії «Морські справи та рибальство» щодо запровадження заходів для боротьби з незаконним, незареєстрованим і нерегульованим рибним промислом (пункт 173 Плану імплементації Угоди, термін виконання – 2014-2017 роки);

- підготовки та подання Кабінету Міністрів України на затвердження Положення про Державне агентство рибного господарства України;

- приведення у відповідність із вимогами Закону України «Про рибне господарство, промислове рибальство та охорону водних біоресурсів» положень Інструкції про порядок спеціального використання риби та інших водних живих ресурсів, затвердженої спільним наказом Мінагрополітики та Мінприроди від 11.11.2005 № 623/404, у частині визначення основних критеріїв, які застосовуються до суб'єктів рибного господарства, що мають переважне право на одержання квот на добування (вилов) водних біоресурсів; терміна «рибоприймальний пункт»; строку дії дозволу на спеціальне використання водних біоресурсів.

РЕАГУВАННЯ:

З метою приведення нормативно-правових актів у відповідність із Конституцією та законодавством України, з урахуванням вимог Закону України «Про рибне господарство, промислове рибальство та охорону водних біоресурсів», постановою Кабінету Міністрів України від 25.11.2015 № 992 затверджено Порядок здійснення спеціального використання водних біоресурсів у внутрішніх рибогосподарських водних об'єктах (їх частинах), внутрішніх морських водах, територіальному морі, виключній (морській) економічній зоні та на континентальному шельфі України.

Для підвищення ефективності захисту державного інтересу України на міжнародній арені, зокрема як члена міжнародної організації з управління рибальством НАФО, отримано автентичний переклад правок до Конвенції про співробітництво у галузі рибальства в північно-західній частині Атлантичного океану, а також висновок Мін'юсту з визначення внутрішньодержавної процедури набуття

чинності згаданим міжнародним актом. Наразі здійснюються заходи, передбачені внутрішньодержавною процедурою для ратифікації зазначеної конвенції. З метою впровадження Загальної рибогосподарської політики ЄС та наближення законодавства України до права ЄС здійснено неофіційний переклад Регламенту (EU) № 1380/2013 Європейського парламенту і Ради від 11.12.2013 «Про Спільну рибогосподарську політику і внесення змін до Регламентів Ради (ЄС) № 1954/2003, (ЄС) № 1224/2009 і скасування Регламенту Ради (ЄС) № 2371/2002 і (ЄС) № 639/2004 та Рішення Ради 2004/585/ЄС». Регламент проаналізовано на предмет внесення змін у національне законодавство України для його гармонізації з європейським правом. У березні 2015 року відбулася зустріч з представниками компанії AETS, що обрана Європейською Комісією як виконавець дослідження для оцінки доцільності створення міжгалузевого проекту співпраці по Інтегрованій морській політиці для Чорного моря.

За результатами *аудиту ефективності використання коштів державного бюджету на ведення лісового та мисливського господарства, охорону і захист лісів в лісовому фонді в Київській, Черкаській та Чернігівській областях* встановлено, що заходи Державної цільової програми «Ліси України» на 2010-2015 роки через обмеженість фінансування за рахунок коштів державного бюджету не виконані в запланованих обсягах, внаслідок чого передбаченого програмою розширеного відтворення лісів не забезпечено. Виконання планових показників щодо створення нових лісів за 2014 рік у Чернігівській області становило 9 відсотків, Київській та Черкаській – не перевищило одного відсотка.

Використання коштів державного бюджету на ведення лісового та мисливського господарства, охорону і захист лісів у лісовому фонді в Київській, Черкаській та Чернігівській областях (2014 рік – I півріччя 2015 року) та авіаційну охорону лісів від пожеж (2012 рік – I півріччя 2015 року) через несвоечасність і неповноту прийняття учасниками бюджетного процесу відповідних управлінських рішень та неналежне забезпечення внутрішнього контролю здійснювалося в окремих випадках з недотриманням вимог законодавчих та інших нормативно-правових актів, які забезпечували регулювання у цій сфері. Із загального обсягу касових видатків (112,4 млн грн) з недотриманням вимог законодавчих та інших нормативних актів використано 15,1 млн грн бюджетних коштів. Допущено неефективне управління 8 млн грн, з яких 3,8 млн грн, незважаючи на кредиторську заборгованість в обсязі 3,7 млн грн, повернено до державного бюджету як невикористані у зв'язку з непроведенням платежів органами державної казначейської служби.

Аудит також засвідчив, що нормативно-правові акти, які регулювали питання ведення лісового та мисливського господарства, охорони і захисту лісів, потребували удосконалення.

З метою поліпшення стану справ у лісовій галузі Рахункова палата рекомендувала Кабінету Міністрів України та Міністерству аграрної політики та продовольства України у зв'язку із завершенням Державної програми «Ліси України» вжити заходів щодо затвердження Концепції Державної програми «Ліси України» на 2016-2020 роки та розроблення і затвердження Державної програми «Ліси України» на 2016-2020 роки.

Крім того, Міністерству аграрної політики та продовольства України було рекомендовано внести зміни до законодавчих та інших нормативно-правових актів у частині спрощення процедури оформлення правостановлюючих документів на земельні ділянки державних лісгосподарських підприємств, удосконалення норм виробітку, часу та витрат з урахуванням природно-кліматичної зональності лісів.

Державному агентству лісових ресурсів України рекомендовано удосконалити норми виробітку, часу та витрат з урахуванням природно-кліматичної зональності лісів; проводити авіапатрулювання лісів шляхом залучення новітніх підходів у цій сфері; забезпечити контроль за відображенням державним підприємством «Українська державна база авіаційної охорони лісів» у договорах та актах виконаних робіт площ, на яких здійснюється авіапатрулювання.

РЕАГУВАННЯ:

Спільним наказом Мінагрополітики та Мінфіну від 04.12.2015 № 466/1115 внесено зміни до паспорта бюджетної програми на 2015 рік за КПКВК 2805060 «Ведення лісового і мисливського господарства, охорона і захист лісів в лісовому фонду» в частині включення напрямів використання бюджетних коштів на ведення лісового мисливського господарства, охорону і захист лісів в лісовому фонді, створення і захист лісових насаджень і полезахисних лісових смуг».

З метою оптимізації видатків державного бюджету на виконання заходів ведення лісового господарства, охорони та захисту лісу в лісовому фонді Держлісагентством опрацьовуються шляхи щодо виконання зазначених заходів лісгосподарськими підприємствами окремих областей за рахунок власних коштів.

1.3.3.7. Охорона навколишнього середовища, екологічна безпека та запобігання надзвичайним ситуаціям

Питання виконання Україною положень Кіотського протоколу до Рамкової конвенції ООН про зміну клімату контролюється Рахунковою палатою з 2005 року – часу набрання чинності Кіотським протоколом. Проведений у звітному році *аудит ефективності використання коштів державного бюджету, спрямованих на реалізацію положень Кіотського протоколу до Рамкової конвенції ООН про зміну клімату, у тому числі отриманих від продажу частин установленої кількості викидів парникових газів*, засвідчив, що впродовж 2013-2014 років Україною було забезпечено виконання основних вимог Кіотського протоколу до Рамкової конвенції ООН про зміну клімату

щодо вчасної підготовки та подання Секретаріату конвенції національних кадастрів парникових газів антропогенних викидів та абсорбції парникових газів в Україні та національного повідомлення України з питань зміни клімату.

Проте через тривале прийняття управлінських рішень, а також зміну керівництва задіяних центральних органів виконавчої влади ключові питання з вироблення державної політики у сфері регулювання негативного антропогенного впливу на клімат і адаптацію до його зміни шляхом розроблення та затвердження відповідного законодавчого акта не були розв'язані, а національний план заходів з реалізації положень Кіотського протоколу до Рамкової конвенції ООН про зміну клімату так і не був оновлений, що не сприяло підвищенню ефективності реалізації державної політики у зазначеній сфері.

Аудитом встановлено, що протягом 2013-2014 років Кабінетом Міністрів України та відповідальними центральними органами виконавчої влади (Державним агентством екологічних інвестицій України) не забезпечено ефективного управління коштами, спрямованими на реалізацію положень Кіотського протоколу до Рамкової конвенції ООН про зміну клімату. За чотирма бюджетними програмами протягом періоду, що перевірявся, було використано понад 2 млрд 240 млн грн (40,8 відс. планових асигнувань державного бюджету), з яких понад 2 млрд 222,5 млн грн (99,2 відс.) становили видатки спеціального фонду держбюджету, отримані від продажу Україною частин установленої кількості викидів парникових газів за чотирма договорами.

Невиконання планових обсягів видатків обумовлено неефективним управлінням коштами державного бюджету на загальну суму майже 1,3 млрд грн, отриманими від конвертації валютних коштів, що надійшли від продажу Україною частин установленої кількості викидів парникових газів.

У результаті відповідні касові видатки протягом 2013-2014 років зменшились у 4,7 раза (з 1,8 млрд грн у 2013 році до 388,5 млн грн у 2014 році), а нерозподілений залишок коштів на кінець 2014 року з урахуванням повернення невикористаних коштів минулих періодів збільшився на 610,2 млн грн, що в умовах інфляції призвело до знецінення наявного фінансового ресурсу.

Крім того, через недоліки, допущені головними розпорядниками бюджетних коштів при плануванні, зобов'язання України зі сплати внесків до бюджетів Рамкової конвенції ООН про зміну клімату, Кіотського протоколу до неї та Міжнародного журналу транзакцій протягом 2013-2014 років не виконані. У результаті заборгованість зі сплати зазначених внесків зростає і станом на 01.01.2015 становила 56,6 тис. євро, а з урахуванням необхідності сплати внесків за 2015 рік, які сплачуються шляхом передоплати, загальна заборгованість становить 83,8 тис. євро. При цьому Законом України «Про Державний бюджет України на 2015 рік» відповідні видатки затверджені лише в обсязі 213,7 тис. грн, що недостатньо для покриття заборгованості.

Національне законодавство України відповідно до вимог положень Рамкової конвенції ООН про зміну клімату і Кіотського протоколу до неї в цілому сформоване, водночас існують деякі правові прогалини.

На час проведення аудиту не була розроблена національна стратегія державної політики у сфері зміни клімату, яка мала визначити плани заходів з пом'якшення наслідків зміни клімату та адаптації до цих змін, а також не оновлено національного плану дій з виконання зобов'язань України відповідно до Рамкової конвенції ООН та Кіотського протоколу до неї.

Протягом зазначеного періоду завершено виконання 494 із запланованих 532 проектів з теплосанації об'єктів соціальної сфери і заходів щодо виконання Кіотського протоколу. Однак проекти з енергозбереження у соціальній сфері протягом 2013-2014 років не фінансувались, а отже, не виконувались.

Крім того, внаслідок анексії АР Крим і проведення в Україні антитерористичної операції зупинено виконання чотирьох великомасштабних проектів, на які протягом 2013-2014 років використано 278,6 млн гривень.

Законодавчого врегулювання потребували питання організації та здійснення моніторингу, звітності і верифікації викидів парникових газів, що сприятиме імплементації європейської політики з питань зміни клімату.

У зв'язку з ліквідацією у 2014 році Держекоінвестагентства необхідно було переглянути всі діючі нормативно-правові акти у цій сфері щодо передачі функцій агентства до Мінприроди, а також уточнення центральних органів виконавчої влади, відповідальних за реалізацією відповідної державної політики, та порядку їх координації.

За результатами проведеного аналізу Рахункова палата рекомендувала Кабінету Міністрів України та Міністерству екології та природних ресурсів України у межах своїх повноважень вжити заходів щодо:

- завершення організаційних змін і передачі функціональних повноважень у системі органів центральної виконавчої влади, відповідальних за виконання державної політики у сфері реалізації положень Кіотського протоколу до Рамкової конвенції ООН про зміну клімату;

- погашення заборгованості зі сплати внесків до бюджетів Рамкової конвенції ООН про зміну клімату та Кіотського протоколу до неї;

- продовження термінів використання коштів, отриманих від продажу частин (одиниць) викидів парникових газів, шляхом внесення відповідних змін до укладених з японськими компаніями договорів;

- розроблення та затвердження стратегії України з питань зміни клімату, яка б враховувала заходи з пом'якшення наслідків змін клімату та адаптації до них; законопроекту з питань організації та здійснення моніторингу, звітності, верифікації викидів парникових газів.

РЕАГУВАННЯ:

З метою належного виконання покладених на Мінприроди функцій внесено зміни до постанов Кабінету Міністрів України від 22.02.2008 № 221 «Про затвердження Порядку розгляду, схвалення і реалізації проектів цільових екологічних (зелених) інвестицій та пропозицій щодо здійснення заходів, пов'язаних з реалізацією таких проектів і виконанням зобов'язань сторін Кіотського протоколу до Рамкової конвенції ООН про зміну клімату»; від 23.03.2011

№ 348 «Про затвердження Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для здійснення заходів, спрямованих на зменшення обсягів викидів(збільшення абсорбції) парникових газів»; від 07.05.2012 № 390 «Деякі питання здійснення попередньої оплати закупівлі обладнання і устаткування, необхідних для реалізації проектів цільових екологічних (зелених) інвестицій»; від 23.04.2014 № 117 «Про здійснення попередньої оплати товарів, робіт і послуг, що закуповуються за бюджетні кошти».

Мінприроди затверджено положення про Міжвідомчу робочу групу з розгляду проектів цільових екологічних (зелених) інвестицій та пропозицій щодо здійснення заходів, пов'язаних з реалізацією таких проектів і виконанням зобов'язань сторін Кіотського протоколу до Рамкової конвенції ООН про зміну клімату та її склад.

Прем'єр-міністром України погоджено План заходів для реалізації проектів цільових екологічних (зелених) інвестицій у період дії зобов'язань сторін Кіотського протоколу до Рамкової конвенції ООН про зміну клімату, які спрямовані на скорочення викидів або збільшення поглинання парникових газів, адаптацію до наслідків зміни клімату на 2015-2016 роки.

Розпочато роботу щодо аналізу цінової складової проектів, які не реалізовувались і проектна документація за якими розроблялась у 2013 році, для отримання оцінки щодо доцільності їх виконання.

Результати аналізу стану виконання рекомендацій Міжнародного координованого аудиту Чорнобильського фонду «Укриття», моніторинг виконання яких здійснюється Рахунковою палатою щороку, засвідчили, що Асамблея донорів Чорнобильського фонду «Укриття», Європейський банк реконструкції та розвитку, Уряд України, уряди країн-вкладників (донорів) фонду продовжували в 2014 році реалізацію міжнародних проектів на промисловому майданчику Чорнобильської атомної електростанції та впровадження рекомендацій Міжнародного координованого аудиту Чорнобильського фонду «Укриття» та досягли значного прогресу у створенні ключових інфраструктурних об'єктів, необхідних для зняття ЧАЕС з експлуатації та перетворення об'єкта «Укриття» на екологічно безпечну систему.

Водночас моніторинг стану виконання окремих інфраструктурних об'єктів на промисловому майданчику Чорнобильської АЕС засвідчив, що через окремі технічні труднощі та постійне перенесення термінів спорудження значної кількості цих об'єктів обсяги відстрочених робіт та їх вартість і надалі зростали. При цьому загальний фінансовий ресурс, у тому числі і Чорнобильського фонду «Укриття», був недостатнім для покриття передбачених витрат.

Кошторисна вартість проекту «План здійснення заходів на об'єкті «Укриття» (далі – План), за уточненою оцінкою 2014 року, досягла 2 млрд 152 млн євро (за оцінкою 2010 року – 1 млрд 537 млн євро). Дефіцит

фінансового ресурсу для забезпечення виконання робіт за Планом на початок 2015 року становив близько 615 млн євро (на кінець 2010 року – близько 600 млн євро). Збільшується і внесок України до Чорнобильського фонду «Укриття»: у 2015-2017 роках внесок України становитиме 93,9 млн дол. США (на початок 2015 року відповідно до затвердженого Урядом розподілу внесок становив 73,7 млн дол. США).

Продовжувалось перенесення термінів спорудження нового безпечного конфайнмента, вартість якого – 1 млрд 424 млн євро. Незважаючи на те, що завдяки зусиллям міжнародної спільноти прогрес у будівництві нового безпечного конфайнмента був значним (змонтовано східну та західну арки, які наближено для подальшого з'єднання, більш ніж на 80 відс. влаштовано обшивку), кінцевий термін його спорудження перенесено ще на два роки (додатковими угодами визначено листопад 2017 року), а вартість черговий раз зросла на 489 млн євро. При цьому порівняно з терміном, який визначався Планом при його підписанні (1997 рік), спорудження конфайнмента відстрочено майже на 12 років.

Внаслідок призупинення у 2007 році робіт на будівництві сховища відпрацьованого ядерного палива (СВЯП-2) (роботи було відновлено лише у 2014 році) його спорудження здійснюється майже 14 років. Очікуваний термін введення цього об'єкта – кінець 2017 року (вартість будівництва зросла майже в 5,5 раза).

Виконання робіт за проектом «Модернізація виробничих потужностей з подрібнення довгомірних відходів на ЧАЕС» на кінець 2014 року через закінчення терміну дії контракту призупинено (відставання в реалізації проекту – до двох років).

На час проведення аналізу не були виконані в повному обсязі і роботи, визначені Загальнодержавною програмою зняття з експлуатації Чорнобильської АЕС та перетворення об'єкта «Укриття» на екологічно безпечну систему на 2009-2012 роки, в результаті чого перший етап програми «Припинення експлуатації» на початок 2015 року не завершено. Проте відповідних змін до цієї програми не внесено. Як наслідок, напрями подальшої діяльності щодо зняття з експлуатації Чорнобильської АЕС та перетворення об'єкта «Укриття» в екологічно безпечну систему, їх пріоритетність, терміни виконання, обсяги і джерела фінансування на законодавчому рівні з 2013 року не визначені.

Такий стан реалізації заходів із зняття з експлуатації Чорнобильської АЕС та перетворення об'єкта «Укриття» на екологічно безпечну систему призводив до зростання як вартості будівництва необхідних інфраструктурних об'єктів, так і щорічних витрат Державного бюджету України (у 2013-2014 роках використано 1 млрд 484,7 млн грн), які спрямовувались на утримання та обслуговування існуючих об'єктів, збудованих і тих, що ще не побудовані.

Рахунковою палатою було рекомендовано Кабінету Міністрів України та Міністерству екології та природних ресурсів України вжити заходів щодо:

- внесення відповідних змін до Загальнодержавної програми зняття з експлуатації Чорнобильської АЕС та перетворення об'єкта «Укриття» на

екологічно безпечну систему в частині визначення напрямів подальшої діяльності для зняття з експлуатації Чорнобильської АЕС та перетворення об'єкта «Укриття» в екологічно безпечну систему, їх пріоритетності, термінів виконання, обсягів і джерел фінансування;

- забезпечення дієвості Міжвідомчої комісії з комплексного вирішення проблем Чорнобильської АЕС і Міжвідомчої робочої групи з координації діяльності регулюючих органів під час видачі ліцензій на виконання робіт на об'єкті «Укриття» та із зняття Чорнобильської АЕС з експлуатації;

- своєчасного та повного забезпечення виконання зобов'язань України щодо здійснення внесків до Чорнобильського фонду «Укриття»;

- посилення співпраці України та міжнародної спільноти для розв'язання проблем, що виникли внаслідок Чорнобильської катастрофи, а також зняття з експлуатації Чорнобильської АЕС, зокрема, пов'язаних із подальшою реалізацією Плану здійснення заходів на об'єкті «Укриття» (Shelter Implementation Plan – SIP) для перетворення зруйнованого 4-го енергоблоку (об'єкт «Укриття») в екологічно безпечну систему; поведженням із відпрацьованим ядерним паливом;

- дезактивації території; поведження з радіоактивними відходами; моніторингу навколишнього середовища, у тому числі і в рамках виконання Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами (ратифікована Україною 16.09.2014);

- удосконалення системи управління виконанням робіт із зняття з експлуатації Чорнобильської АЕС і перетворення об'єкта «Укриття» на екологічно безпечну систему, а також системи управління коштами Державного бюджету України, які спрямовуються на зазначені цілі.

РЕАГУВАННЯ:

У 2015 році було вирішено питання покриття дефіциту фінансового ресурсу для виконання робіт за Планом здійснення заходів на об'єкті «Укриття» в обсязі 615 млн євро.

За ініціативою Комітету Верховної Ради України з питань екологічної політики, природокористування та ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи і Державного агентства України з управління зоною відчуження відновлено роботу Спільного комітету «Україна – ЄБРР».

Результати *фінансового аудиту Державного спеціалізованого підприємства «Чорнобильська АЕС»* (далі – ДСП ЧАЕС) засвідчили, що порушення та недоліки, допущені при здійсненні господарських операцій та операцій з бюджетними коштами, мали обмежений вплив на фінансову і бюджетну звітність об'єкта аудиту станом на 01.01.2015 і не викривляли інформацію про його загальний фінансовий стан, що надало Рахунковій палаті підстави для надання умовно-позитивного висновку щодо правильності ведення, повноти обліку і достовірності звітності щодо надходжень і витрат бюджетних коштів, цільового їх використання, дотримання підприємством національного законодавства при здійсненні операцій з бюджетними коштами, а також щодо надходження технічної допомоги від іноземних донорів за міжнародними угодами.

У той же час слід зазначити, що аудитом були виявлені окремі випадки недотримання ДСП ЧАЕС норм чинного законодавства, які призвели до неточного відображення в бухгалтерському обліку і фінансовій звітності зареєстрованого (пайового) капіталу на суму 35,5 млн грн, запасів – на 0,6 млн грн, дебіторської заборгованості – на 0,1 млн грн, завищення амортизації необоротних активів на суму 21 тис. грн та її заниження на суму 23 тис. гривень.

Також аудит виявив окремі випадки недотримання ДСП ЧАЕС вимог законодавчих та інших нормативно-правових актів, зокрема, під час внесення змін до облікової політики, здійснення закупівель товарів, робіт і послуг, обліку дебіторської заборгованості, здійснення оплати праці за виконану у відрядженнях роботу та обліку оплати працівникам, які навчаються у вищих навчальних закладах, проїзду до місця розташування навчального закладу.

За результатами аудиту Державному агентству України з управління зоною відчуження було запропоновано вжити заходів, зокрема, щодо:

- погодження змін облікової політики Державного спеціалізованого підприємства «Чорнобильська АЕС»;

- оформлення рішення про надання згоди на списання майна підприємства у формі розпорядчого акта, а про відмову в наданні такої згоди – у формі листа, як це визначено Порядком списання об'єктів державної власності, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 08.11.2007 № 1314.

Державному спеціалізованому підприємству «Чорнобильська АЕС» вжити заходів щодо:

- включення до планів роботи відділу внутрішнього фінансового аудиту питань, пов'язаних з оцінкою достовірності фінансової і бюджетної звітності, а також надання оцінки достовірності фінансової і бюджетної звітності;

- погодження з Державним агентством України з управління зоною відчуження, до сфери управління якого належить відповідно до установчих документів підприємство, облікової політики та затвердження наказом керівника ДСП ЧАЕС графіка документообігу і порядку ведення аналітичного обліку кореспонденції рахунків;

- дотримання при веденні обліку вимог Закону України від 16.07.99 № 996 «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» та відповідних положень, порядків, інструкцій тощо;

- дотримання визначеної облікової політики підприємства в частині обліку основних засобів і достовірності відображення інформації про них у фінансовій звітності та в примітках до неї;

- приведення обліку дебіторської заборгованості у відповідність із вимогами чинного законодавства, а також продовження претензійно-позовної роботи щодо боржників;

- дотримання вимог чинного законодавства, зокрема статті 121 Кодексу законів про працю України та пункту 13 розділу I Інструкції про службові відрядження в межах України та за кордон, затвердженої наказом Міністерства фінансів України від 13.03.98 № 59, при здійсненні нарахувань заробітної плати за дні відряджень;

- приведення положення про комітет з конкурсних торгів та затвердження складу комітету у відповідність із Законом України від 10.04.2014 № 1197 «Про здійснення державних закупівель» і Типовим положенням про комітет з конкурсних торгів, затвердженим наказом Міністерства економіки України 26.07.2010 № 916, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 06.08.2010 за № 622/17917;

- дотримання вимог Закону України від 10.04.2014 № 1197 «Про здійснення державних закупівель» при складанні та оприлюдненні звітів про результати проведення процедури закупівлі.

РЕАГУВАННЯ:

Комітетом Верховної Ради України з питань екологічної політики, природокористування та ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи 17.02.2016 розглянуто та взято до відома інформацію про результати проведеного Рахунковою палатою фінансового аудиту.

Державним спеціалізованим підприємством «Чорнобильська АЕС» з метою усунення порушень та недоліків, виявлених Рахунковою палатою, було затверджено заходи та зобов'язано головного бухгалтера, фінансового директора, начальника юридичного відділу та інших керівників структурних підрозділів, голів і членів інвентаризаційних комісій забезпечити їх виконання, а також надавати відділу внутрішнього фінансового аудиту звіти про виконання вказаних заходів з копіями підтвердних документів щокварталу до 5 числа місяця, наступного за звітним періодом.

Зазначені заходи перебувають на стадії виконання.

Результати *аудиту ефективності використання коштів державного бюджету, спрямованих у Дніпропетровській області на реалізацію заходів Загальнодержавної цільової екологічної програми поводження з радіоактивними відходами*, засвідчили, що на заходи з реалізації Загальнодержавної цільової екологічної програми, затвердженої Законом України від 17.09.2008 № 516-VI, протягом 2013-2014 років та I півріччя 2015 року двом одержувачам бюджетних коштів (державному спеціалізованому підприємству «Дніпропетровський державний міжобласний спеціальний комбінат» та державному підприємству «Науково-технічний центр дезактивації та комплексного поводження з радіоактивними відходами, речовинами, джерелами іонізуючого випромінювання») за бюджетною програмою «Виконання робіт у сфері поводження з радіоактивними відходами неядерного циклу, будівництво пускового комплексу «Вектор» та експлуатація його об'єктів» було передбачено майже 35 млн грн (49,2 відс. визначеної потреби) при розрахунковій потребі в коштах державного бюджету для виконання запланованих заходів 71,3 млн гривень.

При цьому із затверджених видатків протягом 2013-2014 років на виконання визначених заходів відкрито асигнувань на 22,4 млн грн, що на 1,6 млн грн менше затверджених, з яких 3,7 млн грн (16,6 відс.) не було

підприємствами використано і повернено до бюджету через непроведення органами державної казначейської служби платежів: у зв'язку з відсутністю підкріплення на казначейському рахунку – 2,6 млн грн, з вини одержувачів бюджетних коштів – понад 1 млн грн, що є неефективним управлінням бюджетними коштами.

Як наслідок, не виконані доведені завдання з реалізації заходів Загальнодержавної програми у планових обсягах.

Через недофінансування у планових обсягах одержувачами бюджетних коштів ДСП «Дніпропетровський ДМСК» і ДП «НТЦ КПрВ», спрямованих на реалізацію заходів Загальнодержавної програми, не забезпечено економного та ефективного управління отриманими асигнуваннями.

Головні розпорядники бюджетних коштів МНС і Мінприроди та відповідальний виконавець бюджетної програми і орган управління одержувачами бюджетних коштів Державне агентство України з управління зоною відчуження (далі – ДАВЗ) не забезпечили внутрішнього контролю за використанням коштів державного бюджету, спрямованих у Дніпропетровській області на реалізацію заходів Загальнодержавної програми.

Як наслідок, при затвердженні паспортів бюджетних програм у 2013-2015 роках Мінфіном і головними розпорядниками коштів державного бюджету не дотримані терміни їх затвердження, передбачені п. 6 Правил складання паспортів бюджетних програм та звітів про їх виконання, затверджених наказом Мінфіну від 29.12.2002 № 1098.

Аудитом встановлено факти використання одержувачами бюджетних коштів протягом 2013-2014 років і в I півріччі 2015 року коштів державного бюджету з недотриманням законодавства – 2,1 млн грн (8,9 відс. використаних коштів), у тому числі ДСП «Дніпропетровський ДМСК» – 2,1 млн грн (14,4 відс. касових видатків), та ДП «НТЦ КПрВ» – 61,3 тис. грн (0,6 відс. касових видатків).

Зокрема, через непогодження ДАВЗ організаційних структур і штатних розписів підприємства необґрунтовано збільшили витрати на оплату праці окремим працівникам з урахуванням єдиного соціального внеску на загальну суму 220,4 тис. гривень.

Крім того, аудитом встановлені окремі факти:

- не підтвердження первинними документами використання 515,2 тис. грн на проведення дезактивації спецодягу і засобів індивідуального захисту;

- використання 200 тис. грн на капітальний ремонт об'єкта, віднесеного до V категорії складності, за проектом, який не проходив обов'язкової експертизи щодо техногенної, ядерної та радіаційної безпеки;

- недотримання законодавства у сфері державних закупівель при використанні коштів на загальну суму 1,2 млн гривень.

ДП «НТЦ КПрВ» протягом 2013-2014 років і I півріччя 2015 року брало участь у виконанні трьох завдань Загальнодержавної програми і 48 проектних робіт. Проте аудитом встановлено, що мають місце випадки надання

одержувачем бюджетних коштів замовнику недостовірної інформації про фактичні обсяги виконання робіт.

Так, показники звітності підприємства свідчать про виконання робіт за 2013-2014 роки та I півріччя 2015 року у 100-відсотковому обсязі, тоді як у 2014 році підприємством фактично виконано та оформлено згідно з актами приймання-передачі 8 із 14 робіт, у I півріччі 2015 року – 3 із 12 проектів.

За результатами проведеного аналізу Рахункова палата рекомендувала:

- Кабінету Міністрів України запропонувати вжити заходи щодо розроблення та винесення на розгляд Верховної Ради України змін до Загальнодержавної цільової екологічної програми поводження з радіоактивними відходами, затвердженої Законом України від 17.09.2008 № 516-VI, у частині конкретизації в додатку № 2 фінансового забезпечення її заходів за роками, уточнення головних розпорядників коштів державного бюджету; а також забезпечення фінансовими ресурсами виконання завдань і заходів Загальнодержавної програми у визначених нею обсягах.

- Державному агентству України з управління зоною відчуження запропоновано вжити заходів щодо:

посилення контролю за діяльністю одержувачів бюджетних коштів, зокрема, ДСП «Дніпропетровський ДМСК» і ДП «НТЦ КПрВ» у частині виконання заходів Загальнодержавної програми;

вивчення питання доцільності розроблення та затвердження документа з регламентації мінімальної кількості наявності у спеціалізованих підприємств місць та обсягів зберігання РАВ, автотранспорту, вимірювального обладнання, інвентарю, засобів індивідуального захисту, необхідних для виконання визначених їм повноважень;

усунення виявлених аудитом порушень і недоліків у діяльності ДСП «Дніпропетровський ДМСК» і ДП «НТЦ КПрВ» та притягнення до відповідальності посадових осіб, з вини яких допущені факти використання коштів державного бюджету з недотриманням законодавства.

РЕАГУВАННЯ:

За результатами проведеного аудиту Державне агентство України з управління зоною відчуження звернулось до Кабміну з пропозиціями:

- назву бюджетної програми 2408090 «Виконання робіт у сфері поводження з радіоактивними відходами неядерного циклу, будівництво комплексу «Вектор» та експлуатація його об'єктів» викласти у редакції «Виконання завдань і заходів Загальнодержавної цільової екологічної програми поводження з радіоактивними відходами»;

- при підготовці проекту Закону України «Про Державний бюджет України на 2016 рік» визначити ДАЗВ головним розпорядником бюджетних коштів зазначеної бюджетної програми, спрямованої на реалізацію завдань і заходів Загальнодержавної цільової екологічної програми поводження з радіоактивними відходами.

Крім того, Державним агентством України з управління зоною відчуження для посилення організації внутрішнього контролю на підприємствах сфери управління Агентства розробляється Порядок управління ризиками в системі управління Державного агентства України з управління зоною відчуження; проведено перерахунок за надмірно сплаченими коштами на оплату праці та єдиного соціального внеску за період з 2013 по 2015 роки; складено графік повернення суми перерахованої заробітної плати та єдиного соціального внеску до бюджету; відповідальним особам – головному бухгалтеру, начальнику планово-економічного відділу, бухгалтеру, спеціалісту з питань кадрової роботи винесено догану.

Надзвичайна ситуація державного рівня у смт Солотвино, на ліквідацію якої спрямовувались кошти державного бюджету вже протягом багатьох років, не ліквідована та надалі призводить до погіршення стану навколишнього середовища не тільки України, а й сусідніх країн, посилює існуючу загрозу безпечному проживанню частини мешканців населеного пункту та належному функціонуванню окремих об'єктів його інфраструктури. Такий висновок зроблено за результатами *аудиту використання коштів державного бюджету, виділених на здійснення заходів з ліквідації наслідків надзвичайної ситуації та екологічної реабілітації території впливу гірничих робіт державного підприємства «Солотвинський солерудник» Закарпатської області.*

Закон України «Про Загальнодержавну цільову програму захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру на 2013-2017 роки» через незабезпечення видатками державного бюджету окремих заходів із ліквідації надзвичайної ситуації на території смт Солотвино та прийняття неефективних управлінських рішень не виконувався.

З передбачених у 2013-2015 роках державним бюджетом на реалізацію заходів, визначених I чергою Проекту ліквідації та екологічної реабілітації території впливу гірничих робіт державного підприємства «Солотвинський солерудник», 23,2 млн грн Міністерству аграрної політики та продовольства України фактично виділено 8,4 млн грн (лише 10 відс. до потреби), з яких майже 80 відс. використано на покриття планових збитків, пов'язаних з утриманням гірничих об'єктів.

Відселення мешканців смт Солотвино із прогнозованої зони деформації земної поверхні на час проведення аудиту, не було завершено. Із 133 сімей, включених до зведеного реєстру мешканців смт Солотвино, житлові будинки яких потрапили у небезпечну зону просідань і деформації земної поверхні, протягом двох років відселено до с. Теремля Тячівського району Закарпатської області лише 6 сімей. У результаті введені у 2013 році в експлуатацію с. Теремля житлові будинки для відселення мешканців смт Солотвино (фінансування будівництва здійснювалося у 2012-2013 роках за рахунок коштів резервного фонду державного бюджету) практично не використовувались. При цьому побудовані об'єкти соціальної сфери, зокрема навчально-виховний комплекс на

330 учнів і дитячий садок на 140 місць, функціонували лише завдяки частковому їх наповненню дітьми місцевих жителів с. Теребля.

Серед причин, через які не досягнуто мети виконаного заходу з будівництва житлового масиву та об'єктів соціальної сфери для відселення жителів смт Солотвино із прогнозованої зони деформації земної поверхні, були недоліки допущені Закарпатською обласною державною адміністрацією при прийнятті в 2011 році управлінських рішень, зокрема рішення про розміщення такого об'єкта за 40 км від смт Солотвино не мало достатньої підтримки жителів, які підлягали відселенню. Не було врегульовано і питання працевлаштування переселенців, а також ряд інших соціально важливих питань.

Враховуючи викладене та зважаючи на те, що поряд з нерозв'язаними проблемами щодо запобігання поширенню карстових процесів на території смт Солотвино та усунення загрози проживання населення на такій території зростали ризики виникнення транскордонної надзвичайної ситуації водно-екологічного походження, **Рахункова палата рекомендувала** Верховній Раді України провести комітетські слухання з питань подолання надзвичайної ситуації на території смт Солотвино, за результатами яких надати рекомендації Кабінету Міністрів України та відповідним державним органам щодо невідкладного вжиття заходів, спрямованих на подолання наслідків надзвичайної ситуації на території смт Солотвино.

РЕАГУВАННЯ:

Міністерством аграрної політики та продовольства України 11.11.2015 проведено міжвідомчу нараду з питань екологічної реабілітації території впливу гірничих робіт ДП «Солотвинський солерудник» за участю представників Мінагрополітики, Мінприроди, ДСНС та експерта FAO ООН, за підсумками якої прийнято рішення створити робочу групу, залучивши до неї представників заінтересованих центральних органів виконавчої влади, місцевої влади, науковців, міжнародних експертів та фахівців. Мінагрополітики та Мінприроди здійснюють заходи з підготовки спільного наказу, яким буде затверджено склад зазначеної робочої групи.

На погодження Мінагрополітики подано структуру ДП «ВД Солерудліквідація» (лист від 28.09.2015).

З метою скорочення бюджетних витрат ДП «ВД Солерудліквідація» протягом 2014 року та I півріччя 2015 року було встановлено скорочений робочий день за згодою працівників на 1/3 від нормативного. За цих умов підприємство зменшило планові збитки на 1 млн гривень. Крім того, за рахунок коштів, отриманих від господарської діяльності, протягом вказаного періоду підприємством проведено витрати, пов'язані з виконанням бюджетної програми, на суму 0,4 млн гривень. Таким чином, за вказаний період завдяки вжитим заходам ДП «ВД Солерудліквідація» скоротило бюджетні витрати на 1,4 млн гривень.

Результати *аудиту виконання рекомендацій Рахункової палати щодо захисту від забруднення вод басейну річки Західний Буг* засвідчили, що Міністерством екології та природних ресурсів України і Державним агентством водних ресурсів України в рамках транскордонного співробітництва в басейні р. Західний Буг, а також реалізації проекту «Розбудова польсько-білорусько-української водної політики в басейні Бугу», здійсненого в рамках Програми Сусідства INTERREG IIIA/TACIS CBC на регіональному рівні у Волинській та Львівській областях та завершеного у 2009 році, напрацьовано значний обсяг нормативної та методичної документації для вдосконалення водної політики в басейні та наближення її до стандартів ЄС. У той же час не було забезпечено впровадження розробленої документації в систему державного управління в галузі охорони вод, у тому числі басейну р. Західний Буг. Як наслідок, не підвищено ефективності виконання заходів з охорони вод і використання коштів державного бюджету.

Міністерством екології та природних ресурсів України не дотримано рекомендацій Рахункової палати, наданих за підсумками завершеного у 2006 році міжнародного аудиту стану захисту від забруднення вод басейну річки Західний Буг, здійсненого спільно з вищими органами фінансового контролю Республіки Білорусь і Республіки Польща, та не розроблено програму моніторингу вод. Як наслідок, відсутній єдиний регламент обміну інформацією між суб'єктами моніторингу, а також форма подання результатів спостережень.

За результатами моніторингу вод на регіональному рівні встановлено, що води басейну р. Західний Буг забруднені, їх якісний стан не покращився. При цьому екологічний стан басейну на території Львівської області (на час проведення аудиту) визначався посиленням антропогенним навантаженням, що було наслідком скиду забруднених стічних вод підприємствами житлово-комунального господарства, переважно м. Львова. Очисні споруди водопровідно-каналізаційних систем фізично і морально застаріли, що призводило до їх аварійного стану та загроз неконтрольованих скидів, а інвестиційна діяльність, що здійснювалася з метою покращення стану вод у водозбірному басейні р. Західний Буг, була недостатньою і не забезпечувала досягнення поставлених цілей.

Протягом 2012-2014 років на виконання заходів з охорони вод басейну р. Західний Буг з усіх джерел використано понад 46 млн грн (36 відс. виділених коштів). При цьому внаслідок неефективного управління коштами державного бюджету залишились невикористаними майже 31 млн грн, через що не виконано 80 відс. запланованих заходів у межах басейну Західного Бугу.

У результаті через обмежені бюджетні видатки основні об'єкти інженерної інфраструктури меліоративних систем експлуатувалися понад граничні терміни без періодичного проведення робіт з капітального ремонту, що призвело до погіршення їх технічного стану.

Крім того, оскільки вчасно не розчищалося русло р. Західний Буг та не укріплювались її береги, створено ризик втрати території України на прикордонній ділянці з Республікою Польща площею 5 284 га, з яких з 2001 року вже втрачено понад 98,5 га таких земель.

На основі матеріалів аудиту Рахунковою палатою рекомендовано

Кабінету Міністрів України:

- на виконання зобов'язань, взятих Україною, забезпечити адаптацію національного законодавства у сфері водних відносин до вимог законодавства Європейського Союзу для реалізації інтегрованого басейнового принципу управління водними ресурсами, включаючи економічні механізми басейнового управління;

- на законодавчому рівні вирішити питання оптимізації державної системи моніторингу водних об'єктів на основі сучасних інформаційних технологій;

- призначити уповноважених Уряду з питань прикордонних вод з Республікою Польща та Республікою Білорусь і доручити їм активізувати діяльність робочих груп з охорони вод, розробити та узгодити спільні документи, передбачені угодами, зокрема, щодо нормативів якості вод, програм і порядків здійснення спільних водоохоронних заходів, регламенту обміну інформацією;

- розглянути питання фінансування пріоритетних заходів з покращення екологічного стану басейну р. Західний Буг у рамках Загальнодержавної цільової програми розвитку водного господарства та екологічного оздоровлення басейну р. Дніпро на період до 2021 року;

- вжити заходів щодо усунення ризиків втрати території України на прикордонній ділянці з Республікою Польща;

- з метою вдосконалення системи управління водними ресурсами в басейні р. Західний Буг розглянути питання впровадження рекомендацій тристороннього міжнародного проекту «Розбудова польсько-білорусько-української водної політики в басейні Бугу», зокрема, щодо створення Міжнародної комісії з питань охорони та використання водних ресурсів басейну р. Західний Буг.

РЕАГУВАННЯ:

Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 15.04.2015 № 371-р схвалено розроблені Мінприроди плани імплементації:

- Директиви 2000/60/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 23.10.2000 про встановлення рамок діяльності Співтовариства у сфері водної політики із змінами та доповненнями, внесеними Рішенням 2455/2001/ЄС і Директивою 2009/31/ЄС;

- Директиви Ради 91/676/ЄЕС від 12.12.91 про захист вод від забруднення, спричиненого нітратами з сільськогосподарських джерел, із змінами і доповненнями, внесеними Регламентом (ЄС) № 1882/2003;

- Директиви 2008/56/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 17.06.2008 про встановлення рамок діяльності Співтовариства у сфері екологічної політики щодо морського середовища (Рамкова Директива морської стратегії).

Мінприроди спільно з Держводагентством підготовлено проект Закону України «Про внесення змін до

деяких законодавчих актів» у частині змін до Водного кодексу України щодо впровадження інтегрованих підходів в управління водними ресурсами за басейновим принципом, який після погодження буде внесено на розгляд до Кабінету Міністрів України. Законопроектом передбачається врегулювати такі основні питання, як визначення басейнового принципу управління, запровадження гідрографічного і водогосподарського районування території України для розробки планів управління річкових басейнів, введення поняття «План управління річковим басейном» тощо.

Щодо призначення уповноважених Уряду з питань прикордонних вод з Республікою Польща та Республікою Білорусь та з метою реалізації положень двосторонніх міжнародних угод про співробітництво з питань водного господарства на прикордонних водах Держводагентством розроблено проект постанови Кабінету Міністрів України «Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 28 грудня 2011 року № 1347».

З метою оптимізації державної системи моніторингу Міністерством екології та природних ресурсів України розроблено проект розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Концепції реформування державної системи моніторингу довкілля», яка передбачає приведення системи моніторингу довкілля у відповідність до вимог законодавства ЄС (документ буде внесено на розгляд до Кабінету Міністрів України після відповідного погодження).

Наказом Держводагентства від 06.03.2015 № 26 створено робочу групу з питань розроблення пропозицій щодо імплементації директив і наразі відпрацьовані основні терміни і визначення. Наказом Мінприроди від 17.10.2014 № 326 створено Робочу групу з питань якості води та утворення водними ресурсами.

З метою оптимізації мережі спостережень Держводагентством затверджено Програму державного моніторингу довкілля у частині проведення Держводагентством радіологічних і гідрохімічних спостережень за станом поверхневих вод у контрольних створах (наказ від 10.02.2015 № 14).

Департаментом екології та природних ресурсів Львівської ОДА надіслано пропозиції Мінприроди з метою покращення стану вод у водозабірному басейні р. Західний Буг та припинення скиду забруднених стічних вод для їх включення до Плану природоохоронних заходів, які фінансуватимуться за рахунок державного бюджету на 2016 рік, а також для фінансування яких залучатимуться іноземні інвестиції.

У 2015 році Рахунковою палатою проведено *аудит ефективності використання коштів державного бюджету, спрямованих на захист від шкідливої дії вод сільських населених пунктів та сільськогосподарських угідь*, за результатами якого встановлено, що Міністерство екології та природних ресурсів України, як головний розпорядник коштів і Державне агентство водних ресурсів України, як відповідальний виконавець бюджетних програм у період 2013-2014 років фінансування та виконання заходів із захисту від шкідливої дії вод сільських населених пунктів та сільськогосподарських угідь здійснювали в умовах обмеженості фінансового ресурсу. На зазначені заходи у цей період за відповідними бюджетними програмами було використано 206,2 млн грн (2013 рік – 170,7 млн грн, 2014 рік – 35,5 млн гривень). Проте у 2013 році видатки становили близько третини обсягу коштів, передбачених Загальнодержавною цільовою програмою розвитку водного господарства та екологічного оздоровлення басейну річки Дніпро на період до 2021 року (далі – Загальнодержавна програма), а протягом 2014 року – зменшилися до 7 відсотків.

У 2013-2014 роках бюджетні асигнування відкривалися державною казначейською службою у повному обсязі, однак нерівномірно. За наявних відкритих асигнуваннях, несвоєчасне проведення платіжних операцій територіальними органами Державної казначейської служби за зареєстрованими зобов'язаннями спричинило неповне використання бюджетних коштів, а отже, 161,6 млн грн бюджетних призначень (2013 рік – 158,2 млн грн, 2014 рік – 3,4 млн грн), які не використані, було повернено до державного бюджету.

Водночас використання наявного фінансового ресурсу забезпечило підтримання в експлуатаційному стані низки гідротехнічних і берегоукріплювальних споруд, захисних протиаводкових дамб та відповідного обладнання і механізмів, а також проведення на окремих об'єктах будівництва і капітального ремонту.

Проте загальний стан гідротехнічного комплексу країни, який створено більш як півстоліття тому, критичний, а рівень забезпечення захисту громадян, населених пунктів, виробничих об'єктів і сільськогосподарських угідь від шкідливої дії вод та мінімізації заподіяваних ними збитків невисокий. Крім того, майже 25 га прибережних земель щороку втрачалось через незахищеність берегів дніпровських водосховищ. Зокрема, на час перевірки понад 1000 км берегів потребували захисту, з яких до 100 км – першочергово. Потребували укріплення понад 103 км берегів на багатьох ділянках транскордонних річок Тиса, Дністер, Західний Буг, Прут, Сучава, Прип'ять, Десна та ін., внаслідок меандрування русел і руйнування берегів у зоні, прилеглій до державного кордону, створено загрозу втрати українських територій.

Не виконувалися у визначених обсягах і заходи Загальнодержавної програми. Так, за напрямками «Захист сільських населених пунктів і сільськогосподарських угідь від шкідливої дії вод» і «Комплексний протиаводковий захист у басейнах річок Дністра, Пруту та Сірету» частково виконувалося близько половини передбачених програмою заходів, а за напрямком «Комплексний протиаводковий захист у басейні р. Тиси у Закарпатській області» – менше п'ятої її частини.

Проведений аудит також засвідчив необхідність коригування завдань і заходів, очікуваних результатів і прогнозних обсягів фінансування, визначених Загальнодержавною програмою. Крім того, в частині визначення головного розпорядника коштів державного бюджету вимоги програми на час проведення аудиту потребували приведення у відповідність із Бюджетним кодексом України (частиною 3 статті 22).

З метою виконання Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, ратифікованої Законом України від 16.09.2014 № 678-VII, потребували подальшого впровадження в Україні вимоги директив Європейського Парламенту і Ради Європейського Союзу № 2000/60/ЄС про встановлення рамок діяльності Співтовариства у сфері водної політики і № 2007/60/ЄС про оцінку та управління ризиками затоплення, зокрема, шляхом врегулювання норм Водного кодексу України в частині впровадження інтегрованих підходів в управління водними ресурсами за басейновим принципом (басейновий принцип управління, гідрографічне і водогосподарське районування території України, необхідне для розробки планів управління річковими басейнами) та подальшого впровадження басейнового принципу управління водними ресурсами.

За результатами проведеного аналізу Рахункова палата рекомендувала Кабінету Міністрів України вжити заходів щодо:

- внесення на розгляд Верховної Ради України проекту Закону України «Про внесення змін до Водного кодексу України (щодо впровадження інтегрованих підходів в управління водними ресурсами за басейновим принципом)», спрямованого на врегулювання таких питань, як басейновий принцип управління, гідрографічне і водогосподарське районування території України, необхідне для розробки планів управління річковими басейнами;

- внесення змін до Загальнодержавної цільової програми розвитку водного господарства та екологічного оздоровлення басейну р. Дніпро на період до 2021 року, затвердженої Законом України від 24.05.2012 № 4836, у частині визначення головного розпорядника коштів державного бюджету з метою приведення у відповідність із вимогами Бюджетного кодексу України (частиною 3 статті 22), яким встановлено, що цей статус затверджується законом про Державний бюджет України, та перегляду завдань і заходів, очікуваних результатів та прогнозних обсягів фінансування;

- забезпечення подальшого впровадження положень директив Європейського Парламенту і Ради Європейського Союзу № 2000/60/ЄС № 2000/60/ЄС про встановлення рамок діяльності Співтовариства у сфері водної політики (стаття 3) та № 2007/60/ЄС про оцінку та управління ризиками затоплення (статті 4, 5, 6 і 7) у частині переходу на басейновий принцип управління водними ресурсами, у тому числі з урахуванням вимог Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом.

РЕАГУВАННЯ:

Мінприроди та Держводагентством створено робочу групу з питань розроблення пропозицій щодо імплементації Директиви 2000/60/ЄС Європейського Парламенту та Ради від

23.10.2000 про встановлення рамок діяльності Співтовариства у сфері водної політики (із змінами та доповненнями, внесеними Рішеннями 2455/2001/ЄС і Директивою 2009/31/ЄС). Ця робоча група підготувала пропозиції до проекту Закону України «Про внесення змін до Водного кодексу України», зокрема й ті, що стосуються впровадження інтегрованих підходів в управління водними ресурсами за басейновим принципом. Даний законопроект урегулює такі основні питання, як визначення басейнового принципу управління, запровадження гідрографічного і водогосподарського районування території України для розроблення планів управління річковими басейнами, введення поняття «План управління річковим басейном».

Мінприроди спільно з Держводагентством розроблено та узгоджується із заінтересованими центральними органами виконавчої влади проект Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо впровадження інтегрованих підходів в управління водними ресурсами за басейновим принципом», яким, зокрема, урегулюються такі питання, як визначення басейнового принципу управління, запровадження гідрографічного і водогосподарського районування території України для розробки планів управління річковими басейнами, введення поняття «План управління річковим басейном».

Також Держводагентством підготовлено та погоджено із заінтересованими центральними органами виконавчої влади проект змін до Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для захисту від шкідливої дії вод сільських населених пунктів та сільськогосподарських угідь, комплексного протипаводкового захисту в басейні р. Тиса у Закарпатській області. За результатом проведеної роботи постановою Кабінету Міністрів України від 17.06.2015 № 403 внесено відповідні зміни до постанови Кабінету Міністрів України від 23.02.2011 № 137, якою затверджено зазначений Порядок.

У межах прийнятого розпорядження Кабінету Міністрів України від 25.02.2015 № 132-р «Про схвалення розроблених Державною службою з надзвичайних ситуацій планів імплементації деяких актів законодавства ЄС», яким затверджено план імплементації Директиви № 2007/60/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 23.10.2007 про оцінку та управління ризиками затоплення (в частині заходів зі строком виконання до кінця 2017 року), Держводагентство, як співвиконавця, зобов'язано взяти участь у здійсненні підготовки матеріалів до проведення попередньої оцінки ризиків затоплення.

Результати *аудиту ефективності використання коштів державного бюджету, спрямованих у 2013-2014 роках на охорону довкілля при будівництві, ремонті та утриманні автомобільних доріг загального користування*, засвідчили, що екологічна політика держави недостатньо інтегрована в дорожню галузь України, зокрема при будівництві, ремонті та утриманні автомобільних доріг загального користування.

Механізми виконання законодавчих вимог щодо реалізації природоохоронних заходів і дотримання норм природоохоронного законодавства під час будівництва, реконструкції та утримання автомобільних доріг загального користування потребують додаткового нормативно-правового та організаційного забезпечення з боку Кабінету Міністрів України та Державного агентства автомобільних доріг України.

Затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 11.07.2013 № 696 Державна цільова економічна програма розвитку автомобільних доріг загального користування на 2013-2018 роки не визначала конкретних зобов'язань у цій сфері та не враховувала показників Основних засад (Стратегії) державної екологічної політики України на період до 2020 року, затверджених Законом України від 21.12.2010 № 2818-VI.

Оскільки державна цільова програма з розвитку дорожнього господарства не передбачала конкретних заходів з охорони довкілля при будівництві, ремонті та утриманні автомобільних доріг загального користування, в Державному агентстві автомобільних доріг України не сформовано системи моніторингу планування та виконання природоохоронних заходів, державної політики щодо визначення таких заходів у виробничій діяльності та чітких напрямів її розвитку.

У результаті протягом останніх 10 років через відсутність чіткої державної політики з охорони довкілля під час будівництва, ремонту та утримання автомобільних доріг загального користування обсяги природоохоронних заходів зменшились.

У межах проектів будівництва, реконструкції та ремонту автомобільних доріг загального користування, що виконувалися протягом 2013-2014 років, були заплановані заходи з охорони навколишнього природного середовища, на які мали спрямувати 1,3 млрд грн, що становило у середньому 5 відс. зведеної кошторисної вартості відповідних проектів.

Протягом 2013-2014 років планами служб автомобільних доріг в областях передбачалося виконання 56 відс. робіт з будівництва, реконструкції та ремонту автомобільних доріг загального користування, проте через недостатнє фінансування вони виконані лише на 13,6 відс. (3,9 млрд гривень). Із цієї суми протягом вказаного періоду на заходи з охорони навколишнього природного середовища спрямовано близько 3 відс. коштів. Як наслідок, не виконано відповідних природоохоронних заходів у планових обсягах, особливо при реалізації проектів з будівництва та реконструкції автомобільних доріг.

Невиконання проектних рішень під час будівництва та реконструкції доріг призводило до збільшення витрат на їх утримання, у тому числі до вжиття додаткових природоохоронних заходів, а неналежна експлуатація доріг – до

збільшення витрат на їх ремонт, що негативно впливало на ефективність і результативність використання відповідних коштів державного бюджету.

При цьому після прийняття Закону України від 17.02.2011 № 3038-VI «Про регулювання містобудівної діяльності» об'єкти будівництва, реконструкції та капітального ремонту автомобільних доріг фактично виведені зі сфери дії Закону України «Про екологічну експертизу».

Крім того, аудитом встановлено, що більшість природоохоронних заходів здійснювалась під час утримання доріг у рамках щорічних акцій з благоустрою, а не на плановій основі. Водночас відсутність повноцінного контролю за дотриманням природоохоронного законодавства на етапах проектування і здачі об'єктів в експлуатацію мала негативні наслідки як для суспільства, так і для держави в цілому.

Враховуючи викладене, Рахункова палата вважала за доцільне рекомендувати Кабінету Міністрів України та Державному агентству автомобільних доріг України:

- внести зміни до Положення про Державне агентство автомобільних доріг України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 10.09.2014 № 439, з метою приведення його у відповідність зі статтею 11 «Основні обов'язки органу державного управління автомобільними дорогами загального користування» Закону України від 08.09.2005 № 2862-IV «Про автомобільні дороги»;

- внести зміни до Державної цільової економічної програми розвитку автомобільних доріг загального користування на 2013-2018 роки, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 11.07.2013 № 696, з метою приведення її у відповідність із положеннями Основних засад (Стратегії) державної екологічної політики України на період до 2020 року, затверджених Законом України від 21.12.2010 № 2818-VI, а також визначення конкретних природоохоронних заходів, які планується реалізувати під час будівництва, реконструкції та утримання доріг загального користування до 2018 року;

- проаналізувати стан виконання Державної цільової економічної програми розвитку автомобільних доріг загального користування на 2013-2018 роки та доручити Укравтодору розробити відповідну програму на наступний період, передбачивши в ній окремим розділом заходи з охорони навколишнього природного середовища під час будівництва, реконструкції, ремонту та утримання автомобільних доріг.

РЕАГУВАННЯ: Комітетом Верховної Ради України з питань екологічної політики, природокористування та ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи було розглянуто звіт Рахункової палати та рекомендовано Кабінету Міністрів України забезпечити виконання Державним агентством автомобільних доріг України Закону України «Про екологічну експертизу» та постанови Кабінету Міністрів України від 28.08.2013 № 808 «Про затвердження переліку видів діяльності та об'єктів, що становлять підвищену

екологічну небезпеку» в частині здійснення обов'язкової державної екологічної експертизи щодо проектної документації об'єктів будівництва та реконструкції автомобільних доріг; Закону України «Про основні засади (Стратегію) державної екологічної політики України на період до 2020 року» в частині інтеграції екологічної політики та вдосконалення системи інтегрованого екологічного управління у транспортно-дорожній галузі, зокрема визначити конкретні заходи з охорони довкілля та сформуванню системи моніторингу планування та виконання природоохоронних заходів.

За результатами *аудиту річної фінансової та бюджетної звітності центрального апарату Міністерства екології та природних ресурсів України* встановлено, що у 2014 році Мінприроди допущені окремі випадки недотримання норм чинного законодавства та недоліки під час ведення бухгалтерського обліку, проте вони не вплинули на достовірність інформації про загальний фінансовий стан, що дозволяє дати умовно-позитивний висновок щодо правильності ведення, повноти обліку і достовірності звітності Мінприроди.

Протягом 2014 року об'єкту аудиту фактично надійшло 36,5 млн грн (12,9 відс. затверджених асигнувань державного бюджету). У той же час Мінприроди недоотримало доходів спеціального фонду державного бюджету в сумі 0,6 млн грн (3,9 відс. відповідних нарахованих доходів за рік), у тому числі 0,2 млн грн – не нарахована в повному обсязі орендна плата, 0,4 млн грн – не відшкодовані Міністерству суб'єктами господарювання витрати за надані комунальні та інші послуги.

Аудитом виявлені випадки недотримання Мінприроди вимог нормативно-правових актів при використанні бюджетних коштів на загальну суму 0,2 млн грн, у тому числі постанов Кабінету Міністрів України від 23.03.2014 № 117 «Про здійснення попередньої оплати товарів, робіт і послуг, що закуповуються за бюджетні кошти» і від 01.03.2014 № 65 «Про економію державних коштів та недопущення втрат бюджету».

Через невиконання більше чотирьох років Указу Президента України від 09.12.2010 № 1085 «Про оптимізацію системи центральних органів виконавчої влади» залишаються непереданими Міністерству екології та природних ресурсів необоротні активи первісною вартістю 26,5 млн грн (зокрема, земельна ділянка – 4,2 млн грн), які продовжують обліковуватись на балансі центрального апарату Міністерства охорони навколишнього природного середовища, яке станом на 01.09.2015 не ліквідовано.

За результатами аудиту Рахункова палата запропонувала Кабінету Міністрів України:

- доручити Міністерству фінансів України привести положення Порядку складання карток і книг аналітичного обліку бюджетних установ, затвердженого наказом Державного казначейства України від 06.10.2000 № 100, у відповідність із положенням Інструкції щодо застосування економічної

класифікації видатків бюджету, затвердженої наказом Мінфіну від 27.03.2012 № 333, у частині узгодження кодів економічної класифікації видатків бюджету;

- доручити комісії з реорганізації Міністерства охорони навколишнього природного середовища України прискорити та завершити процес передачі необоротних активів Міністерству екології та природних ресурсів України, яке є правонаступником Міністерства охорони навколишнього природного середовища, оскільки їх несвоєчасна передача призводить до неефективного виконання Мінприроди визначених йому функцій, що пов'язано з неможливістю їх використання в роботі та знеціненням.

Міністерству екології та природних ресурсів України:

- розглянути можливість збільшення штатної чисельності сектору внутрішнього аудиту Міністерства;

- дотримуватись принципу функціональної незалежності, передбаченої п. 3.4 глави 3 розділу II Стандартів внутрішнього аудиту, затверджених наказом Мінфіну від 04.10.2011 № 1247, та не допускати виконання працівниками підрозділу внутрішнього аудиту функцій, не пов'язаних із здійсненням внутрішнього аудиту;

- поновити в обліку необліковану дебіторську заборгованість і розглянути можливість проведення претензійно-позовної роботи зі стягнення із суб'єктів господарювання орендної плати, а також відшкодування комунальних та інших витрат, що сприятиме зменшенню обсягів дебіторської заборгованості;

- забезпечити дотримання строків попередньої оплати, визначених постановою Кабінету Міністрів України від 23.03.2014 № 117;

- ідентифікувати необоротні активи за критеріями, визначеними Національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку в державному секторі 121 «Основні засоби» та 122 «Нематеріальні активи»;

- визначити у внутрішньому положенні порядок проведення інвентаризації активів і зобов'язань та оформлення їх результатів, як це встановлено Положенням про інвентаризацію активів та зобов'язань, затвердженим наказом Мінфіну від 02.09.2014 № 879;

- обліковувати запаси відповідно до вимог Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку в державному секторі 123 «Запаси», затвердженого наказом Мінфіну від 12.10.2010 № 1202;

- проводити інвентаризацію розрахунків із дебіторами і кредиторами згідно з п. 10 Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань, затвердженого наказом Мінфіну від 02.09.2014 № 879;

- врегулювати соціально-економічні та трудові відносини своїх працівників шляхом укладання колективного договору та його належної реєстрації у місцевих органах виконавчої влади відповідно до вимог статті 9 Закону України від 01.07.93 № 3356-ХІІ «Про колективні договори і угоди» та посилити контроль за трудовою дисципліною;

- посилити контроль за дотриманням вимог чинного законодавства під час ведення бухгалтерського обліку, а також складання фінансової і бюджетної звітності.

РЕАГУВАННЯ:

За результатами наданих рекомендацій Мінприроди поновлено в обліку необліковану дебіторську заборгованість у сумі 116 тис. грн, а також розпочато претензійно-позовну роботу зі стягнення із суб'єктів господарювання орендної плати та відшкодування комунальних витрат.

На виконання наказу Мінприроди від 29.10.2015 № 415 проведено інвентаризацію, у тому числі необоротних активів установи, після завершення якої необоротні активи класифіковані відповідно до критеріїв, визначених Національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку в державному секторі. Також проведена інвентаризація розрахунків із дебіторами і кредиторами установи.

На виконання рекомендації Рахункової палати стосовно врегулювання соціально-економічних та трудових відносин із працівниками шляхом укладання колективного договору та його належної реєстрації у місцевих органах виконавчої влади відповідно до вимог статті 9 Закону України від 01.07.93 № 3356-ХІІ «Про колективні договори і угоди» апаратом Мінприроди розробляється проект колективного договору.

Крім того, на виконання доручення Прем'єр-міністра України від 16.11.2015 № 44946/1/1-15 Міністерство фінансів України поінформувало Рахункову палату і Кабінет Міністрів, що з метою приведення нормативно-правових актів у відповідність із законодавством України Державній казначейській службі України доручено розробити проект наказу Міністерства фінансів України про затвердження форм карток і книг аналітичного обліку та порядку їх складання суб'єктами державного сектору.

1.3.3.8. Реалізація проектів міжнародних фінансових організацій

Рахункова палата приділяє постійну увагу перевірці використання коштів позик, які отримані Україною та повинні бути повернені, а також кредитних коштів, залучених під державні гарантії. У звітному році не залишилися поза увагою і кошти, які надавалися Україні на безоплатній та безповоротній основі Європейським Союзом для підтримки реформування та прискорення європейської інтеграції України.

Під час *аналізу фінансування та виконання програм секторальної бюджетної підтримки Європейського Союзу в Україні* встановлено, що центральними органами виконавчої влади України, відповідальними за програми секторальної бюджетної підтримки, що фінансуються коштами Європейського Союзу, не забезпечено повного та своєчасного використання цих коштів. Із отриманих 218 млн євро на фінансування заходів для впровадження реформ у стратегічно важливих сферах протягом п'яти років використано лише половину.

Цілі трьох завершених програм, спрямованих на підтримку впровадження енергетичної стратегії, стратегії екологічної політики, а також заходів у сфері енергоефективності та відновлювальних джерел енергії, не досягнуті у повних обсягах (відповідальні органи – Міненерговугілля, Мінприроди, Мінекономрозвитку, Держенергоефективності). Фінансування частини заходів із загальним обсягом видатків 40 млн євро, які передбачалися цими програмами, не забезпечено за рахунок допомоги ЄС, що потребуватиме пошуку додаткових джерел.

Використання коштів, отриманих від ЄС на заходи з реформування відповідних галузей, здійснювалося повільними темпами. Внаслідок цього не виконано у повному обсязі заходи з впровадження системи моніторингу інформаційного простору та відомчих інформаційних систем консульської служби в частині оформлення біометричних проїзних документів, видачі віз іноземцям та особам без громадянства (програма кордону), модернізації засобів та обладнання випробувальних і метрологічних лабораторій (програма торгівлі), а також модернізації та заміни котлів на об'єктах соціальної сфери (програма енергоефективності).

На заходи з екології із забезпечення охорони атмосферного повітря та охорони і раціонального використання водних ресурсів (програма екології) кошти взагалі не використовувалися. Використання коштів Мінінфраструктури (програма транспорту) на заходи з підвищення рівня безпеки та розвиток транспортної інфраструктури, а також Держмитслужбою (програма кордону) на заходи зі створення багатофункціональної комплексної системи «Електронна митниця» навіть не розпочиналось.

Основні причини такого стану – незабезпечення відповідальними органами дотримання процедур з підготовки, впровадження й моніторингу програм у повних обсягах та встановлених нормативними актами термінах, а також недостатність вжиття відповідних заходів з боку Мінекономрозвитку як координатора з питань допомоги ЄС і Мінфіну як органа, що забезпечував фінансову та бюджетну політику. Так, Мінекономрозвитку не забезпечено проведення систематичного моніторингу виконання програм та оцінки результатів їх впровадження. Також українською стороною не здійснювалися розрахунки (обґрунтування) обсягів програм бюджетної підтримки, а визначалися ЄС. Фактично функція координації Міністерством допомоги ЄС зведена лише до питань залучення такої допомоги.

Внаслідок незабезпечення Мінфіном проведення операцій з продажу коштів, які надійшли з ЄС, та їх перерахування на рахунок у Казначействі у встановлені терміни зарахування коштів до спеціального фонду державного бюджету проводилися із значними затримками.

Через затримки з розробленням і незабезпечення виконання порядків щодо передачі коштів отримані ресурси від ЄС для програм торгівлі та енергоефективності в обсягах 126 млн грн і 325 млн грн відповідно майже два роки перебували на рахунках Мінфіну і не використовувалися. Отримані для програми транспорту кошти в обсязі 294 млн грн не передавалися Мінінфраструктури з кінця 2013 року.

Через несвоєчасне відображення в обліку державного бюджету фактичних надходжень від ЄС була викривлена відповідна інформація при звітуванні перед Верховною Радою України та Кабінетом Міністрів України про виконання законів про державний бюджет за 2009, 2012 і 2013 роки.

Недосконала система нормативно-правового та організаційного врегулювання секторальної бюджетної підтримки ЄС створювала ризики для неефективного використання коштів. Зокрема, прийнятим Порядком підготовки, виконання та проведення моніторингу програм секторальної бюджетної підтримки ЄС в Україні, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 15.09.2010 № 841, не врегульоване питання планування (обґрунтування) обсягів залучення коштів ЄС, здійснення комплексної оцінки ефективності використання коштів, звітування перед Урядом про отриманий ефект від завершених програм, а також він не містить чітко визначених строків підготовки програм.

За результатами аналізу Рахункова палата рекомендувала Кабінету Міністрів України доручити Мінекономрозвитку та Мінфіну опрацювати питання внесення змін до Порядку підготовки, виконання та проведення моніторингу програм секторальної бюджетної підтримки Європейського Союзу в Україні, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 15.09.2010 № 841, у частині планування (обґрунтування) обсягів залучення коштів ЄС для фінансування програм, встановлення строку, протягом якого має бути підготовлена програма, терміну та статусу створення спільних груп моніторингу програм, проведення комплексної оцінки ефективності використання фінансової допомоги ЄС після завершення її надання, звітування виконавцями програм перед Урядом та оприлюднення інформації, включаючи дані про отриманий ефект від реалізації програм. Також з метою уникнення затримок необхідно опрацювати питання вдосконалення механізму секторальної бюджетної підтримки в частині перерахування коштів ЄС безпосередньо на рахунки головних розпорядників – виконавців програм.

РЕАГУВАННЯ:

Мінекономрозвитку розроблено проект постанови Кабінету Міністрів України «Про внесення змін до Порядку підготовки, виконання та проведення моніторингу програм секторальної бюджетної підтримки Європейського Союзу в Україні», яким запропоновано врегулювати питання визначення строків підготовки програми бюджетної підтримки, створення спільної групи моніторингу, покращання системи моніторингу програм.

Також Мінекономрозвитку звернулося до Представництва ЄС в Україні з проханням поінформувати Мінекономрозвитку щодо можливості застосування єдиної методології оцінки рівня досягнення індикаторів в рамках програм секторальної бюджетної підтримки ЄС.

Аудит стану реалізації проекту «Розвиток системи державної статистики для моніторингу соціально-економічних перетворень» за фінансування коштами позик Міжнародного банку реконструкції та

розвитку засвідчив, що фактичний термін впровадження проекту вдвічі перевищив початково встановлений строк (4,5 роки), на його реалізацію використано майже 98,6 відс. від загальної суми запозичених коштів (42 млн дол. США). Однак кінцева мета проекту – перехід до сучасних методів обробки статистичної інформації та підвищення ефективності статистичних процесів через їх інтеграцію і автоматизацію відповідальним виконавцем (Держстат) та співвиконавцями (Мінфін, Мінекономрозвитку, НБУ) – не досягнута.

Через тривалий процес розгляду та погодження ключового контракту з розроблення Інтегрованої системи обробки статистичних даних для Держстату, а також виконання додаткових заходів, пов'язаних із забезпеченням її розгортання в органах статистики, термін закриття проекту переносився двічі. У результаті дата завершення проекту була відстрочена на три роки (до 31.12.2013), а через рік після його завершення для забезпечення сталості результатів Держстатом досягнуто домовленості з кредитором про підготовку нового проекту.

Результати реалізації проекту створили лише підґрунтя для розбудови цілісної статистичної системи, зокрема, методологію галузевої статистики адаптовано до міжнародних стандартів, зміцнено програмно-технічну інфраструктуру на усіх рівнях державної статистики та проведено відповідне навчання фахівців.

Водночас через затримки створення Інтегрованої системи обробки статистичних даних (34 млн дол. США) та невизначеність Держстату стосовно терміну її введення в промислову експлуатацію не було забезпечено очікуваного підвищення якості статистичної інформації та ефективності статистичного виробництва, а також через моральне старіння техніки створено ризик втрати відповідності технічної інфраструктури вимогам системи.

У зв'язку із неприйняттям своєчасних управлінських рішень і невжиттям необхідних заходів у Мінекономрозвитку не функціонувала розроблена Інформаційна система для прийняття рішень і прогнозування, а створена Інформаційна система моделей макроекономічного прогнозування потребувала редагування. Як наслідок, повного ефекту від використання коштів позики в сумі майже 620 тис. дол. США, витрачених на створення цих інформаційних систем, не отримано.

НБУ не забезпечив розроблення програмного продукту для складання статистики зовнішнього боргу України. У результаті очікуваного удосконалення процесу формування відповідної інформаційної бази, об'єднання вихідних даних Мінфіну та Держстату, а також статистичної звітності банків в єдину базу даних не відбулося.

Протягом реалізації проекту не створена ефективна взаємодія співвиконавців (Держстат, Мінфін, Мінекономрозвитку, НБУ). Діяльність Міжвідомчої робочої групи відбувалася з порушеннями положення про неї, засідання проводилися лише один раз на рік, пропозиції з проведення аналізу причин виникнення проблем реалізації проекту не формувалися, оцінка стану реалізації проекту не надавалася.

Через затримки із проведенням закупівель, тривалий процес погодження платіжних документів, затримки у виконанні контрактів не було забезпечено використання коштів на реалізацію проекту в передбачених законами про бюджет обсягах, у результаті чого невитрачені Мінекономрозвитку, Мінфіном та НБУ кошти в обсязі 363 тис. дол. США було перерозподілено Держстату, який після завершення проекту повернув кредитору невикористані майже 543 тис. дол. США.

За результатами проведеного аудиту Рахунковою палатою рекомендовано Кабінету Міністрів України при прийнятті рішень про доцільність залучення позик міжнародних фінансових організацій враховувати наявність економічного та/або соціального ефекту від реалізації проектів, на фінансування яких залучаються позики, а також поновити практику заслуховування звітів щодо стану реалізації проектів, що фінансуються коштами позик міжнародних фінансових організацій.

РЕАГУВАННЯ:

Держстатом на виконання пропозицій Рахункової палати за результатами аудиту було затверджено новий склад комітету з конкурсних торгів, що враховує норми Закону України від 10.04.2014 № 1197-VII «Про здійснення державних закупівель», та надіслано листи до Мінекономрозвитку та Мінфіну щодо повторного розгляду питання розширення проекту «Розвиток системи державної статистики для моніторингу соціально-економічних перетворень».

1.3.3.9. Соціальні питання

Пріоритетним напрямом контролю за використанням бюджетних коштів протягом усіх років діяльності Рахункової палати залишаються соціальні питання, під час розгляду яких увага зосереджується на умовах життя незахищених верств населення, таких як багатодітні сім'ї, діти-сироти, діти-інваліди, інваліди, чорнобильці, ветерани війни тощо.

У зв'язку з проведенням на Сході України антитерористичної операції саме питання соціального захисту набули особливої актуальності, зокрема, з'явилися нові категорії осіб, які вимагають невідкладної соціальної допомоги: учасники антитерористичної операції (особливо бойових дій), які отримали поранення та потребували різних видів лікування та реабілітації, постраждали внаслідок проведення АТО, переміщені особи з тимчасово окупованої території тощо.

Проте, як засвідчили матеріали 11 контрольних заходів, проведених аудитором Рахункової палати протягом 2015 року у цій сфері, соціальний захист осіб досліджуваних категорій був недостатнім, що в цілому зумовлено вкрай обмеженим рівнем фінансового забезпечення соціальних гарантій держави, недосконалою нормативно-правовою базою та супроводжувалося численними організаційними недоліками та порушеннями при використанні коштів державного бюджету. Загалом за цим напрямом аудитором було виявлено, що з порушенням чинного законодавства використано понад 208 млн грн бюджетних коштів, неефективно – майже 254,3 млн гривень.

Результати *аудиту ефективності використання коштів державного бюджету на одноразову виплату жінкам, яким присвоєно почесне звання України «Мати-героїня»*, засвідчили, що використання цих коштів Міністерством соціальної політики України, місцевими державними адміністраціями у 2014 році – I півріччі 2015 року здійснювалось в умовах недосконалого нормативно-правового забезпечення та супроводжувалося організаційними недоліками, що призвело до неефективного управління коштами та невиконання результативних показників бюджетної програми за цим напрямом.

На початок 2015 року в Україні налічувалось 30 тис. багатодітних сімей, в яких народилося та виховувалося п'ять і більше дітей.

Затверджені на 2014 рік за бюджетною програмою за КПКВК 2501130 «Одноразові виплати жінкам, яким присвоєно почесне звання України «Мати-героїня», інвалідам і непрацюючим малозабезпеченим особам та особам, які постраждали від торгівлі людьми» видатки в сумі 370,2 млн грн на виплату одноразової винагороди 30 тис. жінок, яким передбачалось присвоїти почесне звання, на початку 2014 року згідно із змінами до Державного бюджету України були зменшені на 80 відсотків. При цьому із 66,7 млн грн остаточно затверджених видатків 22,1 млн грн, або третина, наприкінці 2014 року повернено до державного бюджету як невикористані, що є неефективним управлінням бюджетними коштами.

Мінсоцполітики не забезпечило оперативного спрямування бюджетних коштів структурним підрозділам соціального захисту населення на виплату одноразової винагороди жінкам, яким присвоєно почесне звання України «Мати-героїня» указами Президента України від 23.08.2014 №№ 668, 669, 670, 671, що негативно вплинуло на строки виплати винагороди.

Нормативно-правове забезпечення реалізації права багатодітних жінок на присвоєння почесного звання України «Мати-героїня» і, відповідно, виплати їм одноразової винагороди, містило ряд істотних недоліків. Зокрема, відсутність у Положенні про почесні звання України (Указ Президента України від 29.06.2001 № 476) чітких критеріїв об'єктивної оцінки заслуг багатодітної матері на відзначення її почесним званням «Мати-героїня» та єдиного уніфікованого переліку документів і відомостей, які для цього необхідно подати, зумовило в окремих випадках упереджене ставлення до таких жінок, що призвело до численних скарг і судових позовів.

Вказаним Положенням не визначено конкретних строків розгляду клопотань і подань про присвоєння почесного звання України «Мати-героїня», їх погоджень, тобто термінів прийняття рішень на кожному рівні управління (від подання жінкою заяви про порушення клопотання з цього приводу до виходу відповідного указу Президента України). Як наслідок, ця категорія жінок фактично була необізнана щодо прийнятих рішень, а процес проходження нагородних документів у деяких випадках затягувався на довгі роки. Протягом 2004 року-I півріччя 2015 року із 141,4 тис. багатодітних жінок, яким присвоєно почесне звання України «Мати-героїня», 4,6 тис. жінок (3,3 відс.) не отримали одноразову винагороду у зв'язку зі смертю.

Цим Положенням не передбачено також механізму виплати одноразової винагороди спадкоємцям померлих жінок, яким було присвоєне почесне звання, проте за життя не була виплачена одноразова винагорода.

Організаційне забезпечення здійснення одноразової виплати досліджуваній категорії населення теж було недосконалим. Зокрема, Мінсоцполітики не забезпечило створення електронного банку даних багатодітних сімей, а облік жінок, які народили 5 і більше дітей і виховали їх до 8-річного віку (потенційних одержувачів винагороди), взагалі не здійснювався. Дані, які отримувало Міністерство від структурних підрозділів, містили помилки і розбіжності, що негативно позначилося на їх достовірності. Потребували удосконалення нормативно-правові акти щодо ведення єдиного обліку багатодітних сімей. Все це створило ризики необґрунтованого планування видатків на виплату винагороди та неефективного використання бюджетних коштів.

За результатами контрольного заходу з метою удосконалення механізму присвоєння почесного звання України «Мати-героїня», Рахункова палата рекомендувала Кабінету Міністрів України та Міністерству соціальної політики України розробити і подати на розгляд проект указу Президента України «Про внесення змін до Положення про почесні звання України». Також Мінсоцполітики було рекомендовано вжити заходів щодо створення Державного автоматизованого реєстру багатодітних сімей і жінок, яким присвоєне почесне звання України «Мати-героїня»; удосконалити нормативно-правові акти щодо ведення єдиного обліку багатодітних сімей; забезпечувати обґрунтованість планування видатків на виплату одноразової винагороди і належний контроль за виконанням бюджетної програми 2501130 за напрямом «Виплата одноразової винагороди жінкам, яким присвоєно почесне звання України «Мати-героїня» на всіх рівнях управління; забезпечувати оперативне спрямування цих коштів структурним підрозділам соціального захисту населення.

РЕАГУВАННЯ:

Інформація Рахункової палати про результати аудиту була розглянута на засіданні Комітету Верховної Ради України з питань сім'ї, молодіжної політики, спорту та туризму 24.11.2015. Комітет вирішив інформацію Рахункової палати та інформацію про заходи Міністерства соціальної політики України щодо усунення порушень та недоліків, виявлених при проведенні аудиту, взяти до відома.

Мінсоцполітики відповідно до затвердженого Плану заходів щодо усунення порушень та недоліків, виявлених при проведенні аудиту, здійснюється робота з внесення зміни до Положення про почесні звання України (Указ Президента України від 29.06.2001 № 476) у частині встановлення граничних термінів розгляду документів про присвоєння почесного звання України «Мати-героїня» та визначення критеріїв об'єктивного оцінювання заслуг жінок, які мають право на нагородження таким почесним званням; створення Державного автоматизованого реєстру багатодітних сімей та

жінок, яким присвоєно почесне звання «Мати-героїня» за підтримки Світового банку в межах реалізації проекту «Модернізація системи соціальної підтримки населення України»; внесення змін до наказу Мінсім'ямолодьспорту від 13.08.2008 № 3337 «Про єдиний облік багатодітних сімей в Україні» в частині визначення відповідальних за його виконання та збір інформації щодо багатодітних сімей та жінок, які народили п'ять і більше дітей.

Також Мінсоцполітики розроблено проект постанови Кабінету Міністрів України «Про внесення змін до пункту 4 Порядку виплати одноразової винагороди жінкам, яким присвоєно почесне звання «Мати-героїня» щодо виплати одноразової винагороди спадкоємцям померлих жінок, яким було присвоєно почесне звання, але за життя не була виплачена одноразова винагорода, а також законопроект «Про внесення змін до статті 1227 Цивільного кодексу України» з цього питання.

Аналіз формування та проведення видатків, спрямованих на утримання та навчання дітей-сиріт та дітей, які залишилися без піклування батьків, у комунальних закладах освіти, засвідчив, що у комунальних дитячих будинках (41 од.) і школах-інтернатах (21 од.) на початок 2015 року утримувалося і навчалось загалом 3,8 тис. дітей-сиріт та дітей, які залишилися без піклування батьків. На забезпечення функціонування цих закладів з державного бюджету місцевим бюджетам щороку надавався фінансовий ресурс: у 2014 році – дотація вирівнювання в сумі 350,9 млн грн, у 2015 році – освітня субвенція 542,2 млн гривень. Проте Міністерством освіти і науки України, низкою місцевих державних адміністрацій та органів місцевого самоврядування у 2014-2015 роках не забезпечено формування та проведення видатків, спрямованих на утримання і навчання цієї категорії дітей, відповідно до прийнятих стандартів і нормативів.

Ряд питань фінансового і матеріального забезпечення вихованців цих закладів не врегульовано, отже, неможливо було визначити обґрунтовану потребу в коштах відповідно до рівня ринкових цін. У місцевих бюджетах на школи-інтернати були затверджені видатки в обсягах, що на 47 відс. у 2014 році та на 4,2 відс. у 2015 році менші обсягів видатків, врахованих у міжбюджетних трансфертах Мінфіном. Аналогічна ситуація склалася з бюджетними призначеннями для дитячих будинків. Водночас на час проведення аналізу навіть ці занижені видатки не виконувались.

Як наслідок, комунальні інтернатні заклади не були профінансовані в повному обсязі, що призвело до утворення кредиторської заборгованості з виплати заробітної плати працівникам, незабезпечення вихованців цих закладів низкою предметів гардероба, продуктами харчування згідно з нормами, відмови від виплати в окремих закладах дітям-сиротам і дітям, які залишилися без піклування батьків, коштів на особисті витрати.

Загалом при зменшенні з 2010 року на 15 відс. загальної кількості дітей-сиріт та дітей, які залишилися без піклування батьків, в останні роки

спостерігалась позитивна тенденція до зменшення кількості дітей цієї категорії, які утримувались і навчалися в комунальних дитячих будинках та школах-інтернатах (з 11,5 тис. дітей на початок 2011 року до 3,8 тис. дітей на початок 2015 року, або на 67 відсотків). Бюджетні видатки на одну дитину за цей період в середньому зросли на 84 відс. (з 63 тис. грн до 116 тис. грн) здебільшого через інфляцію і зростання вартості енергоносіїв.

Водночас результати аналізу засвідчили відсутність на місцевому рівні єдиного підходу місцевих держадміністрацій, органів місцевого самоврядування і керівництва комунальних інтернатних закладів до фінансового і матеріального забезпечення дітей цієї категорії, внаслідок чого в багатьох випадках не дотримано гарантованого державою права таких дітей на належні умови утримання і навчання. З розрахунку на одного вихованця школи-інтернату касові видатки у 2014 році в досліджених регіонах коливалися від 58,5 тис. грн в Одеській області до 378 тис. грн у Дніпропетровській області. При цьому в структурі витрат на інтернатні заклади видатки з оплати праці та утримання таких закладів загалом становили майже 90 відсотків, що свідчило про те, що на забезпечення дітей продуктами харчування, одягом та взуттям спрямовувалось недостатньо коштів.

З метою вирішення цих проблем Рахункова палата рекомендувала Кабінету Міністрів України, Міністерству освіти і науки України спільно з Міністерством фінансів України підготувати та внести зміни до постанови Кабінету Міністрів України від 05.04.94 № 226 «Про поліпшення виховання, навчання, соціального захисту та матеріального забезпечення дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування» в частині приведення мінімальних розмірів нормативів фінансового забезпечення дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, одягом, взуттям, м'яким інвентарем і обладнанням у відповідність з рівнем, який би забезпечував виконання натуральних норм; перегляду мінімального розміру грошової допомоги при вступі на навчання до професійно-технічних та вищих навчальних закладів, яка встановлена Постановою в розмірі 2,5 неоподаткованих мінімумів доходів громадян; визначення розмірів нормативів фінансового забезпечення предметами першої потреби учнів (вихованців) дитячих будинків, дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування, що перебувають (навчаються) в дитячих будинках та загальноосвітніх школах-інтернатах.

В Державній цільовій соціальній програмі реформування системи закладів для дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, затвердженій постановою Кабінету Міністрів України від 17.10.2007 № 1242, необхідно визначити прогностичні обсяги фінансування, джерела фінансування та очікувані результати виконання тих заходів, які не вдалося реалізувати за 2007-2014 роки.

МОН спільно з Мінфіном внести зміни до наказу Міністерства освіти і науки України від 17.11.2003 № 763 «Про затвердження норм матеріального та нормативів фінансового забезпечення дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, а також вихованців шкіл-інтернатів» в частині встановлення норми щодо першочергового врахування цих нормативів при формуванні видатків на утримання інтернатних закладів у відповідних місцевих бюджетах; визначення переліку комплекту нового одягу і взуття, що видаються

дітям-сиротам та дітям, позбавленим батьківського піклування, які перебували на повному державному утриманні в загальноосвітніх навчальних закладах, при вступі на навчання до професійно-технічних і вищих навчальних закладів; приведення мінімальних розмірів нормативів фінансового забезпечення для первісного придбання предметів гардероба та текстильної білизни для вихованців, учнів, студентів, щорічних коштів на особисті витрати вихованців з числа дітей вказаної категорії, що перебувають на повному державному утриманні, до рівня, який би задовольняв виконання натуральних норм забезпечення предметами, визначеними цим наказом, і реально обґрунтував щорічні особисті витрати вихованців.

Дніпропетровській, Київській, Львівській, Одеській обласним державним адміністраціям ініціювати перед місцевими радами питання затвердження обсягів видатків на утримання дитячих будинків та загальноосвітніх шкіл-інтернатів для дітей-сиріт та дітей, які залишилися без піклування батьків, в обсягах, які б забезпечували дітей одягом, взуттям, предметами першої потреби, товарами господарського призначення, продуктами харчування відповідно до затверджених нормативно-правовими актами натуральних норм.

РЕАГУВАННЯ:

Матеріали аналізу було розглянуто Комітетом Верховної Ради України з питань сім'ї, молодіжної політики, спорту та туризму і прийнято рішення від 24.11.2015 № 32 щодо надання відповідних рекомендацій Кабінету Міністрів України, на виконання яких Прем'єр-міністром України надано доручення МОН, Мінсоцполітики, Київській, Дніпропетровській, Львівській та Одеській обласним держадміністраціям розглянути результати аналізу та вжити необхідних заходів.

Міністерством освіти і науки України розроблено проект постанови Кабінету Міністрів України «Про внесення змін до пункту 13 постанови Кабінету Міністрів України від 05.04.1994 № 226» і надано його для погодження до центральних органів виконавчої влади. У зазначеному проекті збільшені мінімальні розміри нормативів фінансового забезпечення дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, одягом, взуттям, м'яким інвентарем і обладнанням у співвідношенні до прожиткового мінімуму для дітей віком від 6 до 18 років. Крім того, переглянутий розмір грошової допомоги при вступі на навчання до професійно-технічних та вищих навчальних закладів.

Також Міністерством розробляються зміни до наказу Міністерства освіти і науки України від 17.11.2003 № 763, зокрема, в частині приведення мінімальних розмірів нормативів фінансового забезпечення для первісного придбання предметів гардероба та текстильної білизни для вихованців, учнів, студентів, щорічних коштів на особисті витрати вихованців з числа дітей вказаної категорії, що

перебувають на повному державному утриманні, до рівня, який би забезпечував виконання натуральних норм.

Київською облдержадміністрацією надіслано лист головам райдержадміністрацій та міським головам щодо формування та затвердження видатків на 2016 рік на утримання і навчання у комунальних закладах освіти дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, в обсягах, визначених нормативно-правовими актами.

Водночас наведене лише частково враховує рекомендації Рахункової палати та Комітету Верховної Ради України з питань сім'ї, молодіжної політики, спорту та туризму, оскільки рекомендації Рахункової палати в частині місцевих органів влади спрямовані на приведення видатків у відповідність із затвердженими натуральними нормами забезпечення дітей одягом, взуттям, предметами першої потреби, продуктами харчування (а не фінансовими нормативами, які, як встановлено аналізом, є недостатніми). Зокрема, Львівською облдержадміністрацією поінформовано лише про збільшення на 2015 рік бюджетних асигнувань для Червоноградської загальноосвітньої школи-інтернату I-III ступенів на 742,9 тис. гривень. Одеською облдержадміністрацією повідомлено про вжиття заходів щодо поліпшення виховання, навчання, соціального захисту та матеріального забезпечення відповідних категорій дітей, але без конкретизації цих заходів.

Дніпропетровською облдержадміністрацією повідомлено, що перед місцевими радами області ініційовано опрацювати результати аналізу та у разі необхідності внести зміни до місцевих бюджетів шляхом затвердження відповідних видатків у обсягах, які б забезпечили виконання затверджених натуральних нормативів.

За результатами *аудиту ефективності використання коштів субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам Житомирської та Кіровоградської областей на соціальний захист дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, за принципом «гроші ходять за дитиною» у 2013-2014 роках та I півріччі 2015 року* встановлено, що заходи, вжиті Урядом і Міністерством соціальної політики України, сприяли поступовому вирішенню проблеми соціального сирітства. Чисельність дітей, охоплених сімейними формами виховання, загалом в Україні станом на 01.01.2015 збільшилася (порівняно з 01.01.2013) на 2374 особи і становила 73255 дітей (без урахування даних по АРК Крим та м. Севастополу), або 87,5 відс. загальної чисельності дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування.

Таке збільшення спостерігалось в Житомирській і Кіровоградській областях – на 46 і 135 осіб відповідно, станом на 01.01.2015 – 2901 і 2826 дітей, або 85,7 і 88,4 відс. загальної чисельності дітей вказаної категорії. При цьому на

початок 2015 року у прийомних сім'ях та дитячих будинках сімейного типу (далі – ДБСТ) у Житомирській і Кіровоградській областях виховувалося відповідно 17,4 і 19,3 відс. дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, що перевищувало середній показник по Україні (16,2 відсотка).

Нормативно-правове і організаційне забезпечення питання соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, за принципом «гроші ходять за дитиною» було складним та мало ряд істотних недоліків.

Недосконалість механізму планування потреби в коштах на надання соціальних послуг за принципом «гроші ходять за дитиною» (відсутня затверджена методика) вимагала коригування та перерозподілу затверджених асигнувань як на загальнодержавному, так і на регіональному рівні. Як наслідок, у 2013-2014 роках затверджені в державному бюджеті призначення на соціальний захист дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, влаштованих до прийомних сімей і ДБСТ, перевищували фактичну потребу, не були використані 74,9 млн грн, з них у Житомирській області – 5,3 млн грн, у Кіровоградській області – 3,2 млн гривень. При цьому до державного бюджету повернено 4,7 млн грн, що свідчить про неефективне управління бюджетними коштами.

Через громіздкість і складність механізму проходження коштів досліджуваної субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам, не було забезпечено ефективного функціонування системи внутрішнього контролю за повнотою і своєчасністю надходжень, бюджетними зобов'язаннями, взятими розпорядниками бюджетних коштів нижчого рівня, та витрачанням ними цих коштів, що створило ризики несвоєчасного та неякісного надання соціальних послуг пільговій категорії дітей.

Неналежний контроль з боку уповноважених органів перевірених областей за дотриманням головними розпорядниками коштів місцевих бюджетів вимог законодавства під час спрямування коштів зазначеної субвенції призвів до використання з порушенням законодавства 30,8 млн гривень. Зокрема, внаслідок неналежного виконання службами у справах дітей відповідних повноважень райдержадміністраціями та виконкомом міських рад приймалися рішення про створення ДБСТ і прийомних сімей за відсутності належних умов проживання у них вихованців. У результаті 31,4 відс. дітей Житомирської та 29,6 відс. дітей Кіровоградської областей проживали в неналежних санітарно-гігієнічних і побутових умовах.

Районними (міськими) органами соціального захисту населення як головними розпорядниками коштів місцевих бюджетів райдержадміністрацій (міських рад) Житомирської та Кіровоградської областей перерахування соціальної допомоги та грошового забезпечення у загальній сумі відповідно 4,5 млн грн і 7,5 млн грн здійснювалось із запізненням від 2 до 10 днів, внаслідок чого одержувачі не могли своєчасно отримувати належні їм виплати. При цьому головною причиною зазначеного була відсутність на єдиному казначейському рахунку видатків для проходження коштів за поданими головними розпорядниками платіжними дорученнями.

За результатами аудиту Рахункова палата запропонувала Уряду внести зміни до Положення про дитячий будинок сімейного типу (постанова Кабінету Міністрів України від 26.04.2002 № 564) у частині визначення загальної кількості дітей у дитячому будинку сімейного типу, виходячи з кількості батьків-вихователів, а також встановлення вимог до забезпечення відповідних санітарно-гігієнічних та побутових умов проживання дітей у таких будинках; привести постанову Кабінету Міністрів України від 05.04.94 № 226 «Про поліпшення виховання, навчання, соціального захисту та матеріального забезпечення дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування» у відповідність із вимогами Закону України від 01.07.2014 № 1556 «Про вищу освіту» в частині визначення можливості прийняття до вищих навчальних закладів даної категорії дітей поза конкурсом.

Мінсоцполітики було рекомендовано прискорити затвердження державних стандартів соціального супроводу сімей, у яких виховуються усиновлені, прийомні діти; посилити контроль за відповідністю даних Єдиної інформаційно-автоматизованої системи «Діти» і статистичної звітності щодо кількості дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, і дотриманням вимог щодо порядку ведення ЄІАС «Діти», а також за виконанням повноважень установами у сфері соціального захисту цієї категорії дітей, діяльність яких координується Міністерством.

РЕАГУВАННЯ:

Результати аудиту було розглянуто на засіданні Комітету Верховної Ради України з питань сім'ї, молодіжної політики, спорту та туризму 10.11.2015, за підсумками якого надано рекомендації Уряду та Мінсоцполітики.

На виконання доручення Уряду, відповідно до Плану заходів з реалізації Національної стратегії профілактики соціального сирітства на період до 2020 року, Мінсоцполітики розроблено державний стандарт з надання послуги соціального супроводу дітей, які перебувають на вихованні в сім'ях опікунів, піклувальників, прийомних сім'ях, дитячих будинках сімейного типу. Відповідно до законодавства стандарт пройшов апробацію та доопрацювання. Після затвердження методики розрахунку вартості соціальної послуги, Мінсоцполітики буде прийнято наказ про затвердження цього стандарту та подано його на державну реєстрацію до Мін'юсту.

Міністерством запроваджено щомісячний моніторинг стану призначень та виплати (або припинення) державної соціальної допомоги на дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, грошового забезпечення батькам-вихователям і прийомним батькам за надання соціальних послуг у ДБСТ та прийомних сім'ях за принципом «гроші ходять за дитиною» структурними підрозділами соціального захисту населення обласних та Київської міської держадміністрацій.

Мінсоцполітики опрацьовано та погоджено проект Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо посилення соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, та осіб з їх числа», яким передбачено, зокрема, внести зміни до Закону України «Про забезпечення організаційно-правових умов соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування» стосовно надання права вступу дітям зазначеної категорії до навчальних закладів поза конкурсом. Міністерством надіслано лист МОН з проханням передбачити право вступу поза конкурсом таких дітей при затвердженні умов прийому на навчання до вищих навчальних закладів у 2016 році.

За результатами *аудиту ефективності використання коштів державного бюджету, виділених на надання щомісячної адресної допомоги особам, які переміщуються з тимчасово окупованої території України та районів проведення антитерористичної операції, для покриття витрат на проживання*, зроблено висновки, що використання зазначених коштів упродовж жовтня-грудня 2014 року і січня-лютого 2015 року здійснювалося з порушенням вимог Порядку оформлення і видачі довідки про взяття на облік особи, яка переміщується з тимчасово окупованої території та Порядку надання щомісячної адресної допомоги переміщеним особам, затверджених Кабінетом Міністрів України, а також супроводжувалося організаційними недоліками і в окремих випадках було неефективним.

Станом на 01.03.2015 на обліку в структурних підрозділах з питань соціального захисту населення районних, районних у м. Києві держадміністрацій перебувало 1099,6 тис. осіб (779,2 тис. сімей). Упродовж жовтня 2014 року – лютого 2015 року призначено грошову допомогу для 281 тис. сімей (92,7 відс. сімей, які звернулися за її призначенням) і 36,1 відс. тих, які перебували на обліку; виплачено – 127,6 тис. сімей, або менш як половині сімей, яким її призначено. Тобто основна частина видатків на цю мету повинна була здійснюватись у 2015 році (заплановано 3,4 млрд гривень).

Аудитом встановлено факти надання допомоги особам, які не мали на це права, та переплат на суму 422,1 тис. гривень. У більш як 200 випадках грошова допомога була призначена несвоєчасно, з порушенням встановленого 10-денного терміну від 1 до 48 днів.

Причинами зазначеного були недосконалі та неузгоджені між собою і Законом України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб» нормативно-правові акти Кабінету Міністрів України, які регулювали питання обліку переміщених осіб і надання їм адресної грошової допомоги, недостатня організація та координація роботи залучених до цього процесу центральних і місцевих органів виконавчої влади (Мінсоцполітики, структурних підрозділів з питань соціального захисту населення обласних, Київської міської, районних, районних у м. Києві держадміністрацій, Державної міграційної служби України), відсутність належного контролю за достовірністю наданих

переміщеними особами відомостей, недосконале програмне забезпечення в частині обліку, призначення (перерахунку) грошової допомоги.

Мінсоцполітики та структурні підрозділи з питань соціального захисту населення районних, районних у м. Києві держадміністрацій протягом зазначеного періоду не забезпечили обґрунтованого планування бюджетних коштів на надання грошової допомоги переміщеним особам і ефективного управління ними.

Обсяги видатків на виплату грошової допомоги у 2014 році були завищені більш як на чверть, що призвело до неефективного управління коштами резервного фонду державного бюджету в сумі 152,9 млн грн, які в кінці 2014 року повернено до держбюджету. Через несвоєчасне затвердження паспорта бюджетної програми станом на 01.03.2015 залишок невикористаних асигнувань загального фонду державного бюджету становив 151,1 млн грн за наявності кредиторської заборгованості з виплати грошової допомоги у сумі 76,7 млн гривень.

За результатами проведеного аудиту Рахункова палата рекомендувала Кабінету Міністрів України:

- ініціювати внесення змін до Закону України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб» щодо врегулювання питання виплати переміщеним особам грошової допомоги;

- привести у відповідність із цим Законом норми Порядку оформлення і видачі довідки про взяття на облік особи, яка переміщується з тимчасово окупованої території або району проведення антитерористичної операції (постанова Кабінету Міністрів України від 01.10.2014 № 509) у частині переліку документів, що подаються заявником при взятті на облік, виду та обсягу інформації, що міститься в заяві, терміну дії довідки про взяття на облік та Порядку надання щомісячної адресної допомоги особам, які переміщуються з тимчасово окупованої території України та районів проведення антитерористичної операції, для покриття витрат на проживання, в тому числі на оплату житлово-комунальних послуг (постанова Кабінету Міністрів України від 01.10.2014 № 505) у частині переліку осіб, які належать до переміщених осіб;

- розглянути питання внесення змін до вказаного Порядку у частині удосконалення механізму надання грошової допомоги;

- затвердити Порядок створення, ведення та доступу до відомостей Єдиної бази, комплексної державної цільової програми щодо підтримки та соціальної адаптації внутрішньо переміщених осіб;

- забезпечити проведення Державною міграційною службою перевірок відповідності даних щодо місця проживання переміщених осіб, зазначених у заявах, фактичному їх перебуванню;

- встановити розміри грошової допомоги всім категоріям одержувачів, виходячи із показника прожиткового мінімуму.

РЕАГУВАННЯ: Постановою Кабінету Міністрів України від 31.03.2015 № 212 внесено зміни до Порядку надання щомісячної адресної допомоги особам, які переміщуються з тимчасово окупованої території України та районів

проведення антитерористичної операції, для покриття витрат на проживання, в тому числі на оплату житлово-комунальних послуг у частині продовження терміну виплати допомоги особам, які переміщуються, передбачено випадки поновлення виплати допомоги та умови призначення допомоги для студентів денної форми навчання.

Постановою Кабінету Міністрів України від 15.04.2015 № 264 «Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 01.10.2014 № 509» передбачено, що довідку про взяття на облік крім осіб, які переміщуються з тимчасово окупованої території України та районів проведення антитерористичної операції, мають право отримувати також громадяни, що переміщуються з населених пунктів, розташованих на лінії зіткнення.

Міністерством соціальної політики України розроблені та подані на розгляд Уряду проекти постанов Кабінету Міністрів України «Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України» та «Про затвердження Комплексної державної програми інтеграції, соціальної адаптації та захисту і реінтеграції внутрішньо переміщених осіб на 2015-2016 роки».

Міністерством розробляються та будуть подані на затвердження Уряду порядок здійснення обміну інформацією між уповноваженими органами та територіальними підрозділами Державної міграційної служби України та іншими заінтересованими органами виконавчої влади і порядок створення, ведення, доступу до відомостей Єдиної інформаційної бази даних про взятих на облік осіб, які переміщуються з тимчасово окупованої території України, районів проведення антитерористичної операції та населених пунктів, розташованих на лінії зіткнення, та введення її в експлуатацію.

Також Рахункова палата провела *аудит ефективності використання коштів державного бюджету на забезпечення протезуванням та ортезуванням виробами підвищеної функціональності за технологіями виготовлення, які відсутні в Україні, окремих категорій громадян, які брали участь в антитерористичній операції та/або у забезпеченні її проведення.*

Аудит засвідчив, що виконання запровадженої за ініціативою Уряду з листопада 2014 року бюджетної програми за КПКВК 2505040 «Забезпечення протезуванням та ортезуванням виробами підвищеної функціональності за технологіями виготовлення, які відсутні в Україні, окремих категорій громадян, які брали участь в антитерористичній операції та/або у забезпеченні її проведення і втратили функціональні можливості кінцівки або кінцівок», незважаючи на її соціальну значущість і актуальність, а також повну фінансову забезпеченість, через недосконалість організаційного та нормативно-правового супроводу фактично не здійснювалось. Затверджені для її реалізації на 2014 рік

бюджетні призначення у сумі 7 млн грн взагалі не використовувались, а із 150 млн грн призначень 2015 року станом на 01.11.2015 було освоєно лише 6,6 млн грн (4,4 відс.), прогнозне виконання програми до кінця року становило 27,6 млн грн (18,4 відс.) загального обсягу бюджетних призначень. Із передбаченої розрахунками до бюджетної програми на 2014 рік чисельності учасників антитерористичної операції, які підлягали протезуванню за кордоном (7 осіб), не отримав грошової допомоги жоден, у 2015 році станом на 01.12.2015 було забезпечено протезуванням за кордоном лише 6 із 150 осіб, яким планувалося надати таку допомогу, а для п'яти учасників протезування лише розпочато.

Причинами такого стану було незабезпечення Мінсоцполітики як головним розпорядником коштів за бюджетною програмою за КПКВК 2505040 та Державною службою України у справах ветеранів війни та учасників антитерористичної операції як відповідальним виконавцем цієї програми належної координації та взаємодії органів, причетних до організації процесу протезування за кордоном учасників АТО; нез'ясованість виконавцями програми контингенту осіб, які потребували такого протезування, у т.ч. через неврахування періоду, необхідного для підготовки до протезування, що призвело до затвердження бюджетних призначень у завищених обсягах та неможливості їх своєчасного та повного використання; неспроможність Служби АТО забезпечити належне виконання вказаної програми (відсутні кадри відповідної кваліфікації, недоукомплектовані посади тощо).

Вартість протезування за кордоном мала тенденцію до зростання через коливання курсу валют, а також внаслідок обрання надавачами спеціалізованої допомоги лише двох компаній, які, по суті, є монополістами: «Otto Bock» і «Согрога S.u.r.l.» (остання з них упродовж трьох місяців підвищила вартість протезування у валютному еквіваленті на 20,7 відсотка). При цьому вартість протезування, зокрема, однієї верхньої кінцівки за кордоном перевищувала в 1,5-3 рази середню вартість протезування в Україні за аналогічними технологіями.

Службою АТО не забезпечено належного укладання та виконання тристоронніх договорів із вказаними закордонними компаніями про здійснення протезування учасників АТО за кордоном, що призвело в окремих випадках до неефективного використання коштів і втрат державного бюджету, а також відстрочило протезування трьох учасників АТО. Зокрема, через відсутність у договорах з компанією «Otto Bock» умов повернення ПДВ, 44,4 тис. грн відшкодовані лише через 2,5 місяці після повернення учасника АТО в Україну. За рештою протезованих цією компанією учасників АТО кошти у сумі 355,6 тис. грн не надходили, а Служба АТО з цього питання не зверталася. У договорах із компанією «Согрога S.u.r.l.» чітко не визначені умови здійснення сервісного обслуговування виробів підвищеної функціональності, а сервісний центр в Україні, передбачений п. 5.1.5 договорів, на дату аудиту не був створений, що унеможлилювало отримання таких послуг учасниками АТО.

На виконанні бюджетної програми за КПКВК 2505040 позначилися і проблеми нормативно-правового характеру. Порядок протезування та ортезування виробами підвищеної функціональності за технологіями виготовлення, які відсутні в Україні, окремих категорій громадян, які брали

участь в антитерористичній операції та/або забезпеченні її проведення (здійсненні заходів, пов'язаних з попередженням, виявленням і припиненням терористичної діяльності) і втратили функціональні можливості кінцівки або кінцівок, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 01.10.2014 № 518 (далі – Порядок № 518), мав правові прогалини. Він не визначав умов і порядку вибору закордонних надавачів спеціалізованої допомоги, порівняння цих пропозицій між собою та з можливостями фахівців в Україні, а також процедури оцінки рівня кваліфікації вітчизняних спеціалістів; не передбачав умов післягарантійного ремонту виробів підвищеної функціональності та вимог про внесення відповідних даних до ЦБІ; передбачав лише одноразове право на отримання грошової допомоги на протезування однієї кінцівки за кордоном, заміну приймальної гільзи (куксоприймача) і післягарантійний ремонт виробів підвищеної функціональності. Водночас користувачі вітчизняних виробів, виданих згідно з Порядком забезпечення технічними та іншими засобами реабілітації інвалідів, дітей-інвалідів та інших окремих категорій населення (постанова Кабінету Міністрів України від 05.04.2012 № 321), мали право на їх безоплатну заміну після закінчення строку експлуатації виробу та/або у разі зміни антропометричних даних і на післягарантійний ремонт.

За результатами проведеного аудиту Рахункова палата рекомендувала Кабінету Міністрів України:

- розглянути питання стимулювання розвитку новітніх технологій протезування виробами підвищеної функціональності в Україні;

- об'єднати бюджетні програми за КПКВК 2505040 і КПКВК 2507030, за останньою з яких кошти державного бюджету спрямовуються на забезпечення окремих категорій населення, в т.ч. учасників АТО, протезуванням в Україні; надати доручення керівникам міністерств, інших центральних органів виконавчої влади та державних органів забезпечувати заповнення Єдиного реєстру учасників АТО в частині їх потреби в технічних засобах реабілітації;

- внести зміни до Порядку № 518 у частині визначення відповідального виконавця бюджетної програми за КПКВК 2505040; умов вибору закордонних надавачів спеціалізованої допомоги, порядку їх порівняння між собою та з можливостями вітчизняних виробників, процедури оцінки рівня кваліфікації вітчизняних спеціалістів; порядку здійснення післягарантійного ремонту виробів та прийняття рішення про його доцільність, внесення даних до ЦБІ.

У звітному році Рахункова палата провела *аудит використання коштів державного бюджету, спрямованих у Дніпропетровській та Запорізькій областях на забезпечення інвалідів протезно-ортопедичними виробами у 2013-2014 роках, та аудит ефективності використання коштів державного бюджету на забезпечення окремих категорій населення технічними та іншими засобами реабілітації у 2014 році та I кварталі 2015 року*. За результатами цих контрольних заходів зроблено висновки, що використання коштів здійснювалося в умовах обмежених можливостей державного бюджету, недосконалої нормативно-правової бази та супроводжувалося численними організаційними недоліками та порушеннями, через що потреба окремих категорій населення в технічних та інших засобах реабілітації задоволена неповністю.

Фінансування виконання заходів із забезпечення інвалідів Дніпропетровської та Запорізької областей протезно-ортопедичними виробами за рахунок бюджетних коштів, що спрямовувалися у 2013-2014 роках у складі бюджетної програми за КПКВК 2507030 «Заходи із соціальної, трудової та професійної реабілітації інвалідів», було недостатнім і не враховувало зростання цін на матеріали і комплектуючі, необхідні для забезпечення роботи протезних підприємств. Як наслідок, рівень забезпеченості інвалідів у зазначених областях протезно-ортопедичними виробами зменшився з 63,8 відс. у 2013 році до 62,2 відс. у 2014 році. На початок 2015 року утворено чергу на виготовлення 660 пар ортопедичного взуття через незадоволення замовлень десятої частини осіб вказаної категорії впродовж 2014 року.

Покриття видатків на функціонування стаціонару первинного та складного протезування Дніпропетровського казенного експериментального протезно-ортопедичного підприємства (далі – Дніпропетровське КЕПОП) за рахунок коштів державного бюджету на рівні 62 відс. ускладнювало надання ним якісних реабілітаційних послуг. Фактичні середні витрати на утримання одного ліжка-місця в стаціонарі, з урахуванням його власних коштів, у 2013-2014 роках були відповідно на 20 відс. та 26 відс. менше показників, визначених паспортами зазначеної бюджетної програми на відповідні роки.

Аналогічно, використання коштів державного бюджету на забезпечення окремих категорій населення технічними та іншими засобами реабілітації в межах бюджетної програми за КПКВК 2507030 упродовж 2014 року – I кварталу 2015 року здійснювалося в умовах організаційних змін і зростання цін на всі види технічних та інших засобів реабілітації. Як наслідок, у 2014 році рівень забезпечення потреби в таких засобах та їх післягарантійному ремонті зменшився порівняно з 2013 роком майже на 25 відсотків. Фактично на зазначену мету використано 572,6 млн грн, або 58,2 відс. потреби. У 2015 році планова потреба забезпечувалася асигнуваннями на 76,1 відсотка.

Через відсутність фінансування з 2009 року повноцінно не функціонував Централізований банк даних з проблем інвалідності (далі – ЦБІ). У зв'язку з цим визначення потреби в коштах на 2013-2015 роки базувалося на неточних показниках кількісної потреби у технічних засобах реабілітації, а відсутність інформації про черговість їх отримувачів, яка склалася на протезно-ортопедичних підприємствах усіх форм власності, ускладнювала належний розподіл коштів між підприємствами для укладання договорів, збільшувала терміни отримання інвалідами таких засобів залежно від обраних ними підприємств, що поставило їх в нерівні умови. У результаті терміни очікування окремими інвалідами та іншими особами протезно-ортопедичних виробів і крісел колісних коливалися від одного дня до двох років, протезів молочної залози – від одного дня до семи років, засобів реабілітації – від одного дня до сімнадцяти місяців.

Нормативно-правова база у досліджуваній сфері мала правові прогалини та суперечності, які ускладнювали отримання інвалідами та іншими особами законодавчо визначених державних гарантій. Зокрема, не були врегульовані правові питання, на які Рахункова палата звертала увагу в попередніх аудитах. Так, до Переліку продукції, що підлягає обов'язковій сертифікації в Україні,

затвердженого наказом Державного комітету України з питань технічного регулювання та споживчої політики від 01.02.2005 № 28, не включено позиції щодо обов'язкової сертифікації технічних засобів реабілітації, як того вимагали норми статті 26 Закону України від 06.10.2005 № 2961 «Про реабілітацію інвалідів в Україні». Норма статті 26 цього Закону щодо встановлення ліцензування діяльності протезно-ортопедичних підприємств не була узгоджена з нормами Закону України від 01.06.2000 № 1775 «Про ліцензування певних видів господарської діяльності», а з 28.06.2015 – Закону України від 02.03.2015 № 222 «Про ліцензування видів господарської діяльності», згідно з якими така діяльність ліцензуванню не підлягала.

Також мали місце неузгодженості, що ускладнювали застосування статті 26 Закону України «Про реабілітацію інвалідів в Україні» у частині визначення термінів «вироби медичного призначення» і «медичні вироби».

Мінсоцполітики не забезпечено своєчасного прийняття нормативно-правових актів у зв'язку з набранням чинності Порядком забезпечення технічними та іншими засобами реабілітації інвалідів, дітей-інвалідів та інших окремих категорій населення, переліку таких засобів, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 05.04.2012 № 321 (далі – Порядок № 321): більше трьох років було відсутнє Типове положення про стаціонарне (реабілітаційне) відділення первинного і складного протезування та ортезування, не перезатверджені Перелік технічних та інших засобів реабілітації, що підлягають поверненню і порядок їх повернення та Порядок списання таких засобів. При цьому сам Порядок № 321 був недосконалим. З 27.08.2014 змінами, внесеними до пункту 35 Порядку, дітей до 18 років позбавлено права безоплатного забезпечення двома парами ортопедичного взуття на рік (за деякими винятками); а інвалідів, дітей-інвалідів, постраждалих внаслідок антитерористичної операції – безоплатного забезпечення ортезами на стопу. Порядком № 321 не врегульовано механізму переоформлення направлень, сформованих на протезно-ортопедичних підприємствах, але не виконаних у звітному році, у разі визнання підприємства таким, що не відповідає кваліфікаційним вимогам, у наступному році тощо.

Організаційна схема забезпечення окремих категорій населення технічними засобами реабілітації за рахунок коштів державного бюджету була громіздкою, що за відсутності повноцінного функціонування ЦБІ і в умовах організаційних змін ускладнювало ефективне управління бюджетними коштами.

В умовах обмежених фінансових ресурсів та за відсутності належного внутрішнього контролю з боку Мінсоцполітики як головного розпорядника коштів за бюджетною програмою за КПКВК 2507030 Фонд соціального захисту інвалідів та ПО «Укрпротез» у 2014 році не забезпечили ефективного управління 2738,1 тис. грн, Дніпропетровським КЕПОП з порушенням чинного законодавства у 2013-2014 роках використано 573 тис. грн, неефективно – 61,6 тис. гривень.

З метою усунення виявлених суперечностей, недоліків і порушень Рахункова палата рекомендувала Уряду, Міністерству соціальної політики України та Фонду соціального захисту інвалідів:

- вишукати можливість щодо забезпечення необхідними фінансовими ресурсами потреби пільгових категорій громадян у технічних та інших засобах реабілітації;

- подати на розгляд Верховної Ради України законопроект щодо вилучення зі статті 26 Закону України «Про реабілітацію інвалідів в Україні» норми про ліцензування діяльності протезно-ортопедичних підприємств та уточнення у цій статті визначення термінів «вироби медичного призначення» і «медичні вироби»;

- розглянути спільно з Міністерством охорони здоров'я України питання деталізації технічних засобів реабілітації за видами, які можуть бути віднесені до медичних виробів, на які поширено дію Технічного регламенту щодо медичних виробів;

- врегулювати у Порядку № 321 механізм переоформлення направлень, сформованих на протезно-ортопедичних підприємствах, але не виконаних у звітному році, у разі визнання підприємства таким, що не відповідає кваліфікаційним вимогам, у наступному році; та поновити норми щодо права дітей до 18 років на безоплатне забезпечення двома парами ортопедичного взуття на рік; інвалідів, дітей-інвалідів, постраждалих внаслідок АТО – ортезами на стопу;

- внести до Переліку продукції, що підлягає обов'язковій сертифікації в Україні, затвердженого наказом Державного комітету України з питань технічного регулювання та споживчої політики від 01.02.2005 № 28, позиції щодо обов'язкової сертифікації технічних засобів реабілітації і комплектуючих;

- затвердити Типове положення про стаціонарне (реабілітаційне) відділення первинного і складного протезування та ортезування; перезатвердити Перелік технічних та інших засобів реабілітації, що підлягають поверненню та порядок їх повернення тощо.

РЕАГУВАННЯ:

Мінсоцполітики повідомило Рахункову палату про заходи, спрямовані на виконання вказаних рекомендацій, зокрема:

розроблено та погоджено із заінтересованими центральними органами виконавчої влади проект Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про реабілітацію інвалідів в Україні», яким пропонується у статті 26 цього Закону виключити частини, що стосуються ліцензування діяльності протезно-ортопедичних підприємств;

розроблено проект постанови Кабінету Міністрів України «Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 05.04.2012 № 321» з метою визначення технічних та інших засобів реабілітації, на які поширюються вимоги постанови Кабінету Міністрів України від 02.10.2013 № 753 «Про затвердження Технічного регламенту щодо медичних виробів», яким також передбачено затвердити Порядок призначення технічних засобів реабілітації відповідно до функціональних можливостей інваліда, дитини-інваліда, постраждалого внаслідок антитерористичної операції;

розроблено та прийнято наказ від 29.09.2015 № 974 «Про затвердження Типового положення про стаціонарне (реабілітаційне) відділення первинного і складного протезування та ортезування», який зареєстровано в Міністерстві юстиції України 22.10.2015 за № 1284/27729;

надіслано на погодження до Державної регуляторної служби України проект підготовлених змін у частині удосконалення наказу Мінсоцполітики від 18.04.2012 № 215 «Деякі питання придбання технічних та інших засобів реабілітації» щодо встановлення порядку подання документів, включення до переліку документів планових калькуляцій собівартості та відпускної ціни, копій сертифікатів про атестацію лікаря-спеціаліста, визначення періоду, за який подається фінансовий звіт.

Фонд соціального захисту надіслав інформацію про заходи, спрямовані на виконання вказаних рекомендацій, зокрема:

у відповідь на звернення Фонду щодо виділення додаткових коштів на виконання бюджетної програми за КПКВК 2507030 за напрямом «Забезпечення окремих категорій населення України технічними засобами реабілітації» Мінсоцполітики ініційовано, а розпорядженням Кабінету Міністрів України від 07.10.2015 № 1037-р прийнято рішення щодо збільшення видатків у обсязі 88,7 млн грн на виконання зазначеного напрямку та підготовлено відповідні зміни до паспорта бюджетної програми;

у додаткових договорах про забезпечення технічними засобами реабілітації передбачено відповідальність підприємств-виконавців за недотримання черговості при забезпеченні такими виробами, керівникам надіслані листи щодо неухильного виконання договірних зобов'язань у цій частині; зобов'язано підприємства-виконавці дотримуватися термінів виготовлення технічних засобів реабілітації.

Дніпропетровським КЕПОП поінформовано Фонд про повернення до державного бюджету 12,3 млн грн коштів, використаних із порушенням чинного законодавства, та 9,3 млн грн, які безпідставно відшкодовані Фондом за виготовлений протезний виріб померлого громадянина.

З метою врегулювання питання щодо термінів перебування осіб на госпіталізацію до стаціонару Дніпропетровським КЕПОП внесено зміни до Положення про стаціонар первинного та складного протезування, якими передбачено, що особам, які госпіталізуються, може відкриватись замовлення після їх госпіталізації (для консервативної підготовки кукси для протезування та реабілітації особи).

Проведений Рахунковою палатою *аудит ефективності використання коштів державного бюджету у 2014 році на соціальний захист ветеранів війни* засвідчив, що Кабінетом Міністрів України, Міністерством фінансів України та Міністерством соціальної політики України у 2014 році не забезпечено виконання Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» в частині реалізації в повному обсязі соціальних гарантій, що зумовлено недостатнім рівнем фінансового забезпечення при формуванні проекту державного бюджету та неналежним організаційним забезпеченням виконання відповідних бюджетних програм з боку Мінсоцполітики.

Також Мінсоцполітики не були вжиті заходи стосовно усунення більшості порушень і недоліків, виявлених попередніми аудитами Рахункової палати, що негативно вплинуло на соціальний захист ветеранів війни. Зокрема, не було забезпечено створення та функціонування банку даних ветеранів війни, які мають право на соціальні гарантії (за рішенням Комітету Верховної Ради України у справах пенсіонерів, ветеранів та інвалідів у вересні 2011 року) та не створено єдиної інформаційної мережі обліку черги на санаторно-курортне лікування ветеранів війни.

Нормативно-правове забезпечення використання коштів державного бюджету на соціальний захист ветеранів війни мало окремі неузгодженості. Не було усунуто законодавчу колізію між нормами Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» та Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» щодо визначення розміру разової грошової допомоги ветеранам війни.

У 2014 році, як і раніше, права ветеранів війни на соціальний захист обмежувалися при визначенні Урядом розмірів щорічної разової грошової допомоги, яка становила 3,8-33,9 відс. від обсягів, визначених відповідними законами. Зазначене призвело до численних звернень ветеранів війни до судів різних інстанцій і виникнення заборгованості з виплати цієї допомоги. Як наслідок, загальна сума коштів, що підлягала виплаті за рішеннями судів, станом на 01.01.2015 становила 92,4 млн гривень.

За останні роки рівень задоволення інвалідів війни автомобілями набрав стійкої тенденції до зниження: у 2012 році він становив 8 відс., у 2013 році – 5,9 відс., у 2014 році – 1 відс. від чисельності інвалідів війни, які мали право на їх отримання. Із майже 8 тис. інвалідів війни у 2014 році одержали автомобілі як гуманітарну допомогу всього 78 осіб.

Водночас у звітному році за спеціальним фондом державного бюджету були затверджені бюджетні призначення для забезпечення інвалідів автомобілями в сумі 40,8 млн грн (0,8 відс. від потреби), які не використані, що є неефективним управлінням бюджетними коштами. При цьому за останні чотири роки чисельність ветеранів війни в Україні скоротилася з 2,5 млн осіб на початок 2010 року до 1,6 млн осіб на початок 2014 року.

Рівень забезпечення санаторно-курортним лікуванням даної категорії населення теж істотно знизився. У 2014 році чисельність оздоровлених ветеранів війни в санаторіях сфери управління Мінсоцполітики зменшилася порівняно з 2013 роком на 27,6 відсотка. Це було зумовлено як недоліками в

організації санаторного оздоровлення ветеранів війни, так і втратою у зв'язку з анексією АР Крим санаторіїв ім. М.О. Семашка та «Ветеран». Через події у Криму ветерани війни були позбавлені можливості отримувати медичну послугу за спеціалізацією «пульмонологія».

У таких умовах Мінсоцполітики у 2014 році своїм наказом надало право санаторіям реалізовувати за повну вартість до 35 відс. путівок (у 2012-2013 роках – до 25 відс. путівок). Також Міністерство скоротило планову середню кількість розвернутих ліжок у санаторії «Слава» до 280, що створило умови для незавантаження наявного ліжкового фонду на 22 відс. та простою протягом 2014 року 79 ліжок.

За відсутності належного контролю з боку Мінсоцполітики та у зв'язку недостатнім рівнем фінансового забезпечення якість надання санаторно-курортних послуг була низькою. Зокрема, на якості оздоровлення ветеранів негативно позначилась неналежна організація опалювального сезону у зв'язку з аварійним станом газових котелень в санаторіях «Салют», «Слава» і «Перемога».

З метою усунення виявлених недоліків та порушень Рахункова палата запропонувала Кабінету Міністрів України удосконалити нормативно-правове забезпечення соціального захисту ветеранів війни шляхом усунення законодавчої колізії між нормами Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» та Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» стосовно визначення розміру разової грошової допомоги ветеранам війни.

Міністерству соціальної політики України було рекомендовано забезпечити достовірний облік ветеранів війни та обґрунтоване планування видатків на їх соціальний захист; створити єдину інформаційну мережу для обліку черги на санаторне лікування ветеранів війни; забезпечити наявність ліцензій на провадження медичної практики та державної акредитації санаторно-курортних закладів, що належать до сфери управління Міністерства; доповнити перелік медичних послуг, які надають санаторії сфери Мінсоцполітики, медичною послугою за спеціалізацією «пульмонологія»; забезпечити контроль за фактичною чисельністю одержувачів довічних державних стипендій для своєчасного їх призначення та обґрунтованого планування видатків на виплату цих стипендій.

РЕАГУВАННЯ:

Мінсоцполітики надало Мінфіну бюджетний запит до проекту державного бюджету на 2016 рік та проекту прогнозу державного бюджету на 2017-2018 роки за КПКВК 2501150 «Щорічна разова грошова допомога ветеранам війни та жертвам нацистських переслідувань» з урахуванням забезпечення виконання законів України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» та «Про жертви нацистських переслідувань» у частині реалізації в повному обсязі соціальних гарантій ветеранам війни.

З метою створення у санаторіях сфери управління Мінсоцполітики належних умов для оздоровлення ветеранів війни, а також оновлення медичної бази та надання

реабілітаційних послуг учасникам антитерористичної операції розпорядженням Кабінету Міністрів України «Про перерозподіл деяких видатків державного бюджету, передбачених Міністерству соціальної політики на 2015 рік» збільшено на 43,1 млн грн видатки за бюджетною програмою 2501470 «Санаторно-курортне лікування ветеранів війни, осіб, на яких поширюється чинність законів України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту», «Про жертви нацистських переслідувань».

Крім того, Мінсоцполітики під час формування бюджетних запитів на 2016 рік надало Мінфіну пропозиції щодо потреби у видатках для повноцінного функціонування санаторіїв.

Згідно з рішенням ліцензійної комісії Міністерства охорони здоров'я України від 27.08.2015 Миргородський санаторій «Слава» отримав ліцензію на провадження господарської діяльності з медичної практики.

З метою доповнення профілю лікування за спеціалізацією «пульмонологія» адміністрацією Одеського санаторію «Салют» проведені профільні заняття з лікарським персоналом та проведено оцінювання рівня знань щодо захворювань органів дихання на медичній раді закладу, розроблені методики лікування фізіотерапевтичним відділенням таких захворювань та методики їх дослідження клініко-діагностичною лабораторією тощо. У 2016 році планується провести курси підвищення кваліфікації лікарського персоналу з пульмонології.

За результатами *аудиту ефективності використання коштів державного бюджету, призначених на фінансову підтримку громадських організацій інвалідів та ветеранів*, зроблено висновки, що використання цих коштів у 2014 році та I півріччі 2015 року здійснювалося їх розпорядниками (Мінсоцполітики, Державною службою з питань інвалідів та ветеранів України (далі – Служба), Державною службою у справах ветеранів війни та учасників антитерористичної операції (далі – Служба АТО), Фондом соціального захисту інвалідів (далі – Фонд)) та одержувачами (всеукраїнськими громадськими організаціями інвалідів та ветеранів) з порушенням законодавства та здебільшого неефективно. Серед причин зазначеного – неодноразові інституційні та організаційні зміни, недосконалість існуючого порядку надання такої підтримки, який не забезпечував обґрунтованого розподілу бюджетних коштів та економного їх витрачання одержувачами, а також неналежний внутрішній контроль на всіх стадіях прийняття управлінських рішень.

Нормативно-правове забезпечення у цій сфері залишалось недосконалим, містило правові прогалини та неузгодженості. При цьому більшість з них стосувалася Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті на фінансову підтримку громадських організацій інвалідів та ветеранів, заходи з відвідування військових поховань і військових пам'яток та з

увічнення Перемоги у Великій Вітчизняній війні 1941-1945 років, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 07.03.2012 № 176 (далі – Порядок № 176). Зокрема, відсутність норми щодо подання всеукраїнськими громадськими організаціями (далі – ВГО) інвалідів та ветеранів разом із звітами про використання бюджетних коштів підтверджуючих документів і заборони здійснення оплати послуг посередника унеможливило проведення внутрішнього контролю. До пункту 6 Порядку № 176 включено напрями використання бюджетних коштів (підпункти 8 і 14), що не узгоджувалися з метою та сутністю бюджетної програми щодо надання фінансової підтримки ВГО інвалідів та ветеранів. Норма пункту 6 щодо спрямування коштів на оплату комунальних послуг та оренду приміщень ВГО ветеранів не узгоджувалася зі статтею 20 Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» і призводила до незаконних видатків, оскільки ці організації мали бути звільнені від такої плати. Не встановлено норми щодо віднесення витрат на відрядження працівників ВГО до видатків на утримання цих організацій тощо.

Виконання бюджетної програми за КПКВК 2505030 і КПКВК 2501220 щодо надання фінансової підтримки ВГО інвалідів та ветеранів у 2014 році та I півріччі 2015 року супроводжувалося постійною зміною статусу і повноважень її розпорядників. Зокрема, її відповідальні виконавці протягом січня-квітня 2014 року змінювалися тричі (Служба – Фонд – Служба). Це гальмувало реалізацію бюджетної програми та досягнення її результативних показників.

Через накопичення на рахунках ВГО значних залишків коштів за КПКВК 2505030, а в окремих випадках і через відсутність потреби в них 9,5 млн грн у кінці 2014 року було повернено до державного бюджету. Станом на 01.07.2015 залишок невикористаних асигнувань на рахунках ВГО інвалідів і ветеранів становив 10,7 млн грн (35,9 відсотка).

Службою у 2014 році, Службою АТО за I півріччя 2015 року не забезпечено належного моніторингу заходів ВГО інвалідів та ветеранів, а його результати оформлені з недотриманням визначених Мінсоцполітики вимог, що викривляло фактичний стан виконання запланованих заходів за змістом, цілями та вартісними показниками.

За результатами аудиту Рахункова палата рекомендувала Кабінету Міністрів України та Міністерству соціальної політики України вжити заходів щодо вивчення питання запровадження змішаної системи надання фінансової підтримки ВГО інвалідів та ветеранів (конкурсної в частині проведення заходів та поза конкурсом для видатків на утримання ВГО) із розробленням критеріїв відбору та порядку здійснення пріоритетних заходів на конкурсних засадах; підготовки та внесення змін до Порядку № 176, зокрема, приведення пункту 2 у відповідність із підпунктом «в» пункту 9 статті 87 Бюджетного кодексу України; визначення поняття «матеріальне заохочення» та встановлення залежності його виплати від виконання запланованих заходів; виключення із пункту 6 невластивих напрямів використання бюджетних коштів, визначених підпунктами 8 і 14; встановлення норми щодо віднесення до видатків на утримання ВГО витрат на відрядження їх працівників; доповнення підпункту 9

пункту 6 умовою щодо врахування статті 20 Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» про ветеранів при спрямуванні коштів на оплату комунальних послуг та оренду ВГО інвалідів та ветеранів; включення норми щодо заборони оплати послуг посередників і подання підтверджуючих документів разом зі звітами про використання коштів.

Проблеми були виявлені і під час *аналізу видатків, що враховуються при визначенні міжбюджетних трансфертів з державного бюджету місцевим бюджетам Вінницької та Чернівецької областей, на надання послуг із соціального обслуговування людей похилого віку.*

Визначені у 2013-2014 роках Міністерством фінансів України, місцевими органами виконавчої влади і місцевого самоврядування, виходячи з наявних можливостей, показники видатків місцевих бюджетів на утримання будинків-інтернатів для людей похилого віку, інвалідів і надання послуг територіальними центрами соціального обслуговування населення не забезпечили належного рівня надання соціальних послуг і реалізації прав громадян на соціальний захист.

Збільшення у 2014 році видатків з обласних бюджетів Вінницької та Чернівецької областей на функціонування інтернатних закладів геріатричного профілю, порівняно з показниками Мінфіну, відповідно на 4,6 млн грн (31 відс.) і 1 млн грн (24 відс.) суттєво не вплинуло на розв'язання проблемних питань у цій сфері. Як наслідок, продукти харчування, лікарські засоби та м'який інвентар для підопічних інтернатних закладів закуповувались переважно за рахунок відрахувань від їх пенсій.

Територіальними центрами соціального обслуговування населення на кінець 2014 року було охоплено відповідними соціальними послугами у Вінницькій області лише 58 відс. громадян, які перебували у складних життєвих обставинах і не могли їх самостійно подолати, у Чернівецькій області – 87 відсотків. Водночас окремими районними та міськими радами Вінницької та Чернівецької областей видатки на утримання територіальних центрів на 2014 рік було затверджено в менших обсягах, ніж визначено Мінфіном, відповідно на 7,1 млн грн і 20,1 млн гривень.

Недостатнє нормативно-правове врегулювання питань визначення норм і нормативів надання соціальних послуг особам, які перебувають у складних життєвих обставинах, і показників якості соціальних послуг також стало причиною неналежного рівня реалізації прав такої категорії громадян на соціальне обслуговування. Зокрема, не затверджено норм (нормативів) мінімального використання підопічними інтернатних установ та стаціонарних відділень територіальних центрів одягу, взуття, м'якого інвентарю, миючих і обробляючих засобів для прання та обробки білизни тощо, розробка яких передбачена Переліком державних соціальних стандартів і нормативів, затвердженим наказом Мінпраці від 17.06.2002 № 293. Зазначене не дозволило обґрунтовано визначити потребу закладів соціального захисту населення у бюджетних коштах на відповідну мету.

Результати аналізу засвідчили, що в інтернатних закладах геріатричного профілю вказаних областей не було створено належних умов для проживання

осіб похилого віку. За наявності достатніх житлових площ відповідно до проектів, близько половини підопічних Вінницького будинку-інтернату та Чернівецького пансіонату не були забезпечені належними умовами проживання. Підопічні цих закладів також не були забезпечені згідно з установленими нормами продуктами харчування, м'яким інвентарем, а твердий інвентар не поновлювався, морально та фізично застарів. Наприклад, у Вінницькому будинку-інтернаті мешканці отримували свіжі сезонні овочі та фрукти, молоко і кисломолочні продукти у 2014 році на рівні 60 відс. відповідної норми харчування.

Через недостатні обсяги фінансових ресурсів місцевих бюджетів на надання послуг із соціального обслуговування людей похилого віку штатна чисельність працівників територіальних центрів, які здійснювали соціальне обслуговування громадян, порівняно з нормативною була менша у Вінницькій області – у 3,6 раза, у Чернівецькій області – у 2 рази. Як наслідок, рівень навантаження на соціальних робітників цих центрів перевищив встановлені нормативи в 3,5 раза, а в окремих адміністративно-територіальних одиницях обслуговуванням вдома був охоплений лише кожен четвертий із тих, хто його потребував.

З метою вирішення цих проблем Рахункова палата рекомендувала:

- Кабінету Міністрів України та Міністерству соціальної політики України прискорити розроблення та затвердження державних соціальних нормативів у сфері соціального обслуговування, передбачених наказом Міністерства праці та соціальної політики України від 17.06.2002 № 293 «Про затвердження Державного класифікатора соціальних стандартів і нормативів», у частині норм мінімального використання одягу, взуття і м'якого інвентарю, миючих і обробляючих засобів для прання та обробки білизни тощо при наданні соціальних послуг в установах геріатричного профілю і стаціонарних відділеннях територіальних центрів соціального обслуговування населення;

- Міністерству соціальної політики України з метою проведення аналізу щодо кількості громадян, охоплених соціальним обслуговуванням територіальними центрами соціального обслуговування, внести зміни до звітності форми № 12-соц, затвердженої наказом Міністерства соціальної політики України від 24.01.2011 № 20, стосовно відображення у ній додаткових показників щодо надання соціальних послуг за їх видами та у розрізі категорій громадян, які їх отримують;

- Вінницькій та Чернівецькій обласним державним адміністраціям:

вжити заходів щодо усунення виявлених порушень і недоліків, належного утримання підопічних в інтернатних закладах геріатричного профілю, зокрема, достатнього їх забезпечення продуктами харчування, м'яким інвентарем, лікарськими засобами та умовами проживання відповідно до проектних можливостей цих закладів;

доручити структурним підрозділам соціального захисту населення облдержадміністрацій забезпечити дотримання територіальними центрами соціального обслуговування населення вимог Державного стандарту догляду вдома, затвердженого наказом Мінсоцполітики від 13.11.2013 № 760, при

організації роботи з надання соціальних послуг та наказу Мінсоцполітики від 24.01.2011 № 20 при складанні територіальними центрами соціального обслуговування населення звітності форми № 12-соц у частині внесення достовірних даних про чисельність громадян, що потребують соціального обслуговування та охоплені ним.

РЕАГУВАННЯ:

Мінсоцполітики затверджені Мінімальні норми забезпечення предметами, матеріалами та інвентарем громадян похилого віку, інвалідів та дітей-інвалідів в інтернатних установах та територіальних центрах соціального обслуговування (надання соціальних послуг) системи соціального захисту населення (наказ від 19.08.2015 № 857). Також здійснюється робота з внесення зміни до наказу Мінсоцполітики від 24.01.2011 № 20 «Про затвердження форми звітності № 12-соц (річна) «Звіт про організацію соціального обслуговування (надання соціальних послуг) територіальними центрами соціального обслуговування (надання соціальних послуг) та Інструкції щодо її заповнення».

Міністерством розроблені проекти нових редакцій типових положень про будинки-інтернати для громадян похилого віку та інвалідів, дитячі будинки-інтернати, норм та нормативів забезпечення предметами, матеріалами та інвентарем громадян похилого віку, інвалідів та дітей-інвалідів в інтернатних установах та територіальних центрах соціального обслуговування (надання соціальних послуг) системи соціального захисту населення. Опрацьовується питання підготовки методичних рекомендацій з організації дозвілля, зайнятості підопічних інтернатних установ системи соціального захисту населення.

Голова Чернівецької облдержадміністрації з метою визначення достовірності кількості громадян, які обслуговуються територіальними центрами соціального обслуговування, дав доручення створити комісії з представників райдержадміністрацій, управлінь праці та соціального захисту населення, управлінь охорони здоров'я для проведення інвентаризацій особових справ громадян, що потребують соціального обслуговування; та доручення, відповідно до якого зобов'язано голів райдержадміністрацій і голів міських рад проаналізувати керівний склад територіальних центрів на відповідність кваліфікаційним вимогам та провести атестацію працівників установ, організацій сфери соціального захисту.

Департаментом соціального захисту населення Чернівецької облдержадміністрації видано наказ від 08.04.2015 № 38-ОД, яким зобов'язано керівників територіальних центрів соціального обслуговування

населення забезпечити внесення достовірних даних до звітності форми 12-соц.

Наказом Чернівецького геріатричного пансіонату від 30.01.2015 № 31-ОД ліквідовано реабілітаційно-консультативний центр, що функціонував у складі пансіонату (це дало змогу у 2015 році перерозподілити бюджетні кошти, призначені на фінансування центру в сумі 325 тис. грн, і спрямувати їх на інші потреби). Крім того, через вивільнення площ, на яких був розташований цей центр, у пансіонаті створено додаткові палати для лежачих хворих на 31 ліжко-місце. У зв'язку з ліквідацією центру було скорочено 8 штатних посад з місячним фондом зарплати 17,5 тис. грн, за рахунок яких збільшено штатну чисельність працівників пансіонату, оскільки фактична чисельність персоналу в пансіонаті була на 24,5 штатних одиниць менша, ніж передбачено нормативами.

Департаментом соціальної політики Вінницької облдержадміністрації, доручено керівникам інтернатних установ та територіальних центрів привести умови проживання підопічних у відповідність із нормами, визначеними наказом Міністерства будівництва, архітектури та житлово-комунального господарства України від 23.01.2007 № 20. Результати заходу розглянуті на колегії департаменту соціальної політики Вінницької облдержадміністрації.

Незважаючи на те, що з часу аварії на Чорнобильській АЕС минуло 29 років, питання соціального захисту громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, залишаються на контролі Рахункової палати. У звітному році проведено *аудит ефективності використання коштів державного бюджету у 2014 році на виплату щомісячної грошової допомоги у зв'язку з обмеженням споживання продуктів харчування місцевого виробництва та компенсації за пільгове забезпечення продуктами харчування громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи*, який засвідчив, що Кабінет Міністрів України та Міністерство соціальної політики України у 2014 році не забезпечили у повному обсязі виконання Закону України «Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи» в частині виплати їм грошової допомоги та компенсації. Причинами зазначеного був недостатній рівень фінансового забезпечення цих виплат при формуванні проекту державного бюджету та неналежне організаційне забезпечення виконання відповідної бюджетної програми з боку Мінсоцполітики.

Нормативно-правове забезпечення виплати грошової допомоги та компенсації було недосконалим та застарілим, містило правові колізії.

З 2011 року подолання наслідків Чорнобильської катастрофи здійснювалося без державної програми, незважаючи на неодноразові

рекомендації Верховної Ради України щодо подання проекту закону про Загальнодержавну програму подолання наслідків Чорнобильської катастрофи.

Розміри грошової допомоги встановлені постановою Кабінету Міністрів України від 26.07.96 № 836 «Про компенсаційні виплати особам, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи» в абсолютних сумах і не змінювалися протягом 18 років, незважаючи на постійне зростання мінімальної заробітної плати, і у 2014 році вони були меншими майже в 230 разів від визначених законодавством. Зазначене призводило до масових звернень громадян до судів. Станом на 01.01.2015 постраждалими громадянами подано 91 тис. позовів щодо виплати грошової допомоги, а сума, яка за позовами підлягала виплаті, становила 162,4 млн гривень.

Нарахована допомога понад 655 тис. осіб в розмірі від 1,6 грн. до 2,6 грн. на місяць істотно не впливала на рівень обмеження споживання постраждалими особами продуктів харчування місцевого виробництва, втратила свою матеріальну та соціальну значущість і стала додатковим навантаженням для працівників органів соціального захисту населення. З 01.01.2015 виплата такої грошової допомоги була відмінена.

У порушення Порядку використання коштів державного бюджету для виконання програм, пов'язаних із соціальним захистом постраждалих внаслідок Чорнобильської катастрофи, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 20.09.2005 № 936 (далі – Порядок № 936), розміри грошової компенсації громадянам, віднесеним до категорії 1 і 2, останніх п'ять років не змінювалися. Враховуючи зростання цін, це зменшило реальні розміри компенсації майже вдвічі та призвело до недотримання фізіологічних (медичних) норм забезпечення продуктами харчування постраждалих.

Мінсоцполітики як головний розпорядник коштів не забезпечило обґрунтованого планування видатків на виплату грошової допомоги і компенсації та належного контролю за виконанням бюджетної програми 2501200 «Соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи», що в умовах обмежених фінансових ресурсів призвело до утворення наприкінці 2014 року невикористаного залишку бюджетних коштів у сумі 3,2 млн грн за наявності 23,5 млн грн простроченої кредиторської заборгованості.

За відсутності контролю з боку Міністерства керівництво департаменту соціального захисту населення Київської облдержадміністрації ухвалювало неефективні управлінські рішення щодо розподілу асигнувань між управліннями праці соціального захисту населення, що не давало їм змоги своєчасно проводити видатки та уповільнювало отримання постраждалими цих виплат. Через затримку з перерахуванням департаментом коштів майже півтисячі постраждалих Києво-Святошинського району Київської області в червні-серпні 2014 року отримували компенсації із запізненням на місяць.

З метою удосконалення нормативно-правового забезпечення соціального захисту громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, **Рахункова палата запропонувала** Уряду та Мінсоцполітики внести на розгляд Верховної Ради України проект закону про Загальнодержавну програму

подолання наслідків Чорнобильської катастрофи на 2016-2026 роки; при формуванні проекту Державного бюджету України на 2016 рік розглянути можливість виділення коштів для встановлення розмірів грошової компенсації вартості продуктів харчування для громадян, віднесених до категорії 1 і 2 осіб, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, виходячи із фізіологічних (медичних) норм забезпечення продуктами харчування та актуальних середніх цін на них, відповідно до статей 20 і 21 Закону України «Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи» та пункту 9 Порядку № 936; внести зміни до цього Порядку у зв'язку з виключенням статті 37 із зазначеного Закону.

Крім того, Мінсоцполітики було запропоновано забезпечити обґрунтоване планування видатків та належний внутрішній контроль за використанням коштів державного бюджету, призначених на соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи.

РЕАГУВАННЯ:

Інформація Рахункової палати про результати аудиту за дорученням Голови Верховної Ради України була розглянута 02.09.2015 на засіданні Комітету Верховної Ради України з питань екологічної політики, природокористування та ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи. За результатами розгляду Комітет вирішив взяти інформацію до відома та надав відповідні рекомендації Уряду, Мінсоцполітики, Мінфіну, спрямовані на удосконалення законодавства щодо соціального захисту громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи.

Мінсоцполітики з метою приведення у відповідність із нормами чинного законодавства розроблено та опрацьовано із заінтересованими органами виконавчої влади проект постанови Кабінету Міністрів України «Про внесення змін до Порядку використання коштів державного бюджету для виконання програм, пов'язаних із соціальним захистом громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи», який було подано на розгляд Уряду.

Мінсоцполітики вишукало можливість за рахунок економії коштів у межах бюджетної програми за КПКВК 2501200 підвищити з 01.08.2015 розміри компенсації за пільгове забезпечення продуктами харчування громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, з урахуванням зростання цін. Водночас Міністерство надало Мінфіну бюджетний запит до проекту державного бюджету на 2016 рік та проекту прогнозу державного бюджету на 2017-2018 роки за КПКВК 2501200 з урахуванням підвищення розмірів грошової компенсації вартості продуктів харчування цієї категорії громадян згідно з розробленими МОЗ фізіологічними (медичними) нормами харчування та середніми цінами на продукти харчування в регіонах.

З метою ефективного планування та контролю за цільовим використанням коштів у межах бюджетної програми за КПКВК 2501200 наказом Мінсоцполітики затверджено форму звіту про виплату компенсацій, допомог та надання пілг громадянам, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи «7 ВК» (форма № 1), що подається структурними підрозділами соціального захисту населення обласних, Київської міської держадміністрацій до Міністерства.

1.3.3.10. Охорона здоров'я

Питання законності та ефективності використання бюджетних коштів, виділених на охорону здоров'я перебувають на постійному контролі Рахункової палати. За звітний період за цим напрямом аудиторами виявлено фактів використання коштів державного бюджету з порушенням чинного законодавства на загальну суму 655,6 млн грн, неефективно використано 2 млрд 39,5 млн гривень.

Під час проведеного *аудиту ефективності використання коштів державного бюджету, виділених на виконання заходів з профілактики, діагностики та лікування вірусних гепатитів*, встановлено, що Міністерство охорони здоров'я України протягом 2013-2014 років і 9 місяців 2015 року не забезпечило продуктивного та економного використання коштів державного бюджету, виділених на виконання заходів з профілактики, діагностики та лікування вірусних гепатитів В і С. Спрямування Міністерством 258,6 млн грн бюджетних коштів на закупівлю лікарських засобів для лікування такої категорії хворих не сприяло запобіганню поширення цих захворювань.

Державна цільова соціальна програма профілактики, діагностики та лікування вірусних гепатитів на період до 2016 року, розроблена МОЗ та затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 29.04.2013 № 637, недосконала, оскільки не передбачала забезпечення доступу широких верств населення до діагностики вірусних гепатитів В і С, що є однією із складових її мети. На час проведення аудиту Лабораторна діагностика на наявність вірусу гепатитів В і С та моніторинг їх лікування майже у 60 відс. адміністративно-територіальних одиниць України проводились лише у приватних лабораторіях за рахунок особистих коштів громадян.

Через неналежну організацію МОЗ як державним замовником Державної програми та відсутність відповідної співпраці з місцевими органами виконавчої влади не забезпечено запланованих темпів її реалізації: із 21 заходу лише 6 виконано у запланованих обсягах, 9 – реалізовано частково, 5 – не виконано, щодо одного заходу достовірна інформація у МОЗ відсутня.

Отже заходи, які вживалися МОЗ, не досягали своєї мети як в частині профілактики та діагностики, так і лікування вірусних гепатитів В і С. Оскільки більшість хворих працездатного та репродуктивного віку, втрачається ділова активність населення та відповідно погіршувалася демографічна ситуація в країні в цілому. Як наслідок, захворюваність на вірусні гепатити стала загальнодержавною проблемою.

З метою покращення ситуації Рахунковою палатою за підсумками проведеного аудиту було рекомендовано:

- Кабінету Міністрів України вжити заходів щодо перегляду Державної програми з метою забезпечення доступу широких верств населення до діагностики вірусних гепатитів В і С та забезпечити контроль за її виконанням; переглянути затверджені критерії оцінки ступеня ризику від провадження господарської діяльності для санітарного та епідемічного благополуччя населення щодо суб'єктів, які надають немедичні послуги (перукарні, косметичні, манікюрні, педикюрні кабінети, салони татуажу, пірсингу тощо);

- Міністерству охорони здоров'я забезпечити перегляд, розроблення та прийняття відповідних нормативних актів і галузевих стандартів у сфері протидії вірусним гепатитам: клінічної настанови та уніфікованого протоколу з профілактики, діагностики і лікування вірусного гепатиту В; порядку епідемічного нагляду, діагностики та профілактики вірусних гепатитів (замість наказу Міністерства охорони здоров'я СРСР від 12.07.89 № 408 «Про заходи щодо зниження захворюваності вірусними гепатитами в країні»); порядку проведення дезінфекційних заходів при наданні населенню немедичних послуг, що супроводжуються високим ризиком інфікування вірусними гепатитами В і С. Забезпечити проведення моніторингу та оцінки якості тест-систем, які використовуються в Україні для здійснення скринінгу донорської крові та її компонентів; функціонування референс-лабораторії з питань діагностики вірусних гепатитів та контролю якості лабораторних досліджень.

Аудит ефективності використання коштів державного бюджету, виділених для надання медичної допомоги хворим нефрологічного профілю із застосуванням замісної ниркової терапії, засвідчив, що Міністерство охорони здоров'я України та Національна академія медичних наук України у 2013-2014 роках і протягом I півріччя 2015 року не створили належних умов для доступного медичного обслуговування хворих нефрологічного профілю, що потребували проведення замісної ниркової терапії, яка поліпшує якість і тривалість їх життя.

За даними Національного реєстру хворих на хронічну хворобу нирок, у 2013 і 2014 роках лікування методами замісної ниркової терапії отримали відповідно 81,6 відс. і 84 відс. хворих, які його потребували. При цьому непроведення такого лікування або його припинення призводило до смерті хворого. Водночас, за прогнозами фахівців, кожні 10 років кількість хворих, які потребуватимуть лікування цими методами, буде подвоюватись.

Надання медичної допомоги із застосуванням замісної ниркової терапії дитячому населенню на час проведення аудиту було організовано лише у Запорізькій, Львівській, Харківській областях та м. Києві. Діти, що мешкають в інших регіонах, направлялися на лікування до Національної дитячої спеціалізованої лікарні «Охматдит».

Разом з тим МОЗ та обласними (міськими) держадміністраціями не вжито заходів щодо підвищення потужності наявних центрів нефрології і діалізу, збільшення у запланованих обсягах (до 2 тис. щороку) кількості пацієнтів, лікування яких здійснювалось методом перитонеального діалізу.

Також МОЗ не розроблено систему відшкодування за рахунок державного та місцевих бюджетів витрат закладам приватної форми власності за надані послуги з лікування хворих методом гемодіалізу.

Через відсутність ефективних управлінських рішень з боку Національної академії медичних наук України, Державна установа «Інститут нефрології НАМН України», яка є головною установою в країні з питань нефрології, протягом 12 років не забезпечена приміщенням. Оскільки її структурні підрозділи розташовані в різних районах м. Києва, належна організація лікувально-діагностичного процесу та наукових досліджень була ускладнена.

Зважаючи на викладене, Рахунковою палатою було запропоновано Кабінету Міністрів України затвердити заходи з виконання у 2015 році Загальнодержавної програми «Національний план дій щодо реалізації Конвенції ООН про права дитини» на період до 2016 року.

Міністерству охорони здоров'я України спільно з Національною академією медичних наук України – розробити та затвердити таблицю матеріально-технічного оснащення наукових установ академії, які, зокрема, надають медичну допомогу хворим нефрологічного профілю; прискорити розроблення і затвердження настанови та уніфікованого клінічного протоколу ведення перитонеального діалізу у дорослих; розробити систему відшкодування за рахунок коштів державного та місцевих бюджетів витрат за лікування методом гемодіалізу, проведеного лікувальними закладами приватної форми власності. Зобов'язати ДУО «Політехмед» провести звірку із закладами охорони здоров'я щодо наявних залишків матеріальних цінностей, закуплених за рахунок коштів державного бюджету у 2013–2014 роках, та ДП «Укрвакцина» – звірку матеріальних цінностей, отриманих як гуманітарна допомога від Уряду Грузії, та за їх результатами привести у відповідність дані бухгалтерського обліку підприємств. МОЗ – врахувати результати звірок при визначенні обсягів закупівлі лікарських засобів і виробів медичного призначення на 2015 рік.

РЕАГУВАННЯ:

З метою усунення зауважень Рахункової палати розпорядженням Кабінету Міністрів України від 26.08.2015 № 881-р затверджено План заходів з виконання у 2015 році Загальнодержавної програми «Національний план дій щодо реалізації Конвенції ООН про права дитини» на період до 2016 року, до якого включено захід із забезпечення медикаментами та виробами медичного призначення дитячого діалізу.

На виконання наказу МОЗ від 15.04.2013 № 303 «Про створення мультидисциплінарних робочих груп з розробки медичних стандартів (уніфікованих клінічних протоколів) медичної допомоги на засадах доказової медицини в 2013 році» робочою групою за участю провідних профільних спеціалістів медичної галузі розроблено проект наказу «Про затвердження та впровадження медико-технологічних документів зі стандартизації медичної допомоги при перитонеальному діалізі», який розміщено на веб-сайті МОЗ для громадського обговорення.

З метою вирішення організаційних питань забезпечення медико-профілактичної допомоги хворим нефрологічного профілю МОЗ спільно з НАМН видано накази від 30.09.2015 № 74/688 та від 25.08.2015 № 45/540 «Про внесення змін до наказу Академії медичних наук України та Міністерства охорони здоров'я України від 30.09.2003 № 65/462», якими затверджено зміни до примірних положень про центри та відділення нефрології і діалізу та регламентовано структуру, штатне наповнення і організаційні заходи діяльності всіх складових спеціальної медичної допомоги хворим нефрологічного профілю.

ДУО «Політехмед» і ДП «Укрвакцина» проведено звірку з лікувальними закладами щодо наявних залишків матеріальних цінностей, закуплених за рахунок коштів державного бюджету у 2013-2014 роках та отриманих як гуманітарна допомога від Уряду Грузії, результати якої відображено в бухгалтерському обліку підприємств.

В Україні існує нагальна необхідність в забезпеченні належної організації та ефективної роботи служби крові. Так, за останні 10 років загальна кількість донорів скоротилася на 156,3 тис. осіб (22 відс), що спричинило зниження обсягів заготівлі крові за цей період на 17 відсотків. За рекомендаціями ВООЗ, розрахункова потреба в крові для України становить від 12 до 15 мл на одного жителя, водночас у 2013 році цей показник дорівнював 10,1 мілілітрів. Згідно зі світовою практикою для забезпечення населення держави компонентами і препаратами крові необхідно здійснювати 30-40 донацій на одну тисячу населення, тоді як в Україні проводиться їх лише 18. Такий висновок зроблено за результатами *аудиту ефективності використання коштів державного бюджету, виділених Міністерству охорони здоров'я України для забезпечення розвитку донорства крові та її компонентів.*

На час завершення аудиту було встановлено, що розгалужена структура служби крові, що складалася із 60 станцій і центрів крові, 398 відділень трансфузіології лікувальних закладів, які мали різне підпорядкування і форми власності, унеможлиблювала керування запасами донорської крові та її компонентів і не забезпечувала їх належну якість та інфекційну безпеку.

МОЗ у 2013-2014 роках не забезпечило ефективного використання коштів державного бюджету, виділених на розвиток цієї сфери, спрямування видатків на закупівлю лікарських засобів і виробів медичного призначення не сприяло покращенню системи безпеки донорської крові та її компонентів. Не проводився обов'язковий контроль крові, її компонентів і препаратів, відповідних консервуючих розчинів, оскільки МОЗ не встановило порядку його здійснення, а у складі Державної служби з питань протидії ВІЛ-інфекції/СНІДу та інших соціально небезпечних захворювань була відсутня лабораторія для проведення тестування.

Центром інфекційної безпеки донорської крові, її компонентів і виготовлених з них препаратів ДУ «Інститут патології крові та трансфузійної медицини Національної академії медичних наук України» через розміщення

його у непристосованому приміщенні не проводилися підтверджувальні і експертні дослідження тест-систем, що використовуються в Україні для скринінгу донорської крові на наявність гепатитів В, С і сифілісу, виконання яких йому доручено Міністерством ще з 1999 року.

Через недостатність бюджетних асигнувань не створено національного реєстру донорів крові та її компонентів, що мав стати джерелом достовірної інформації про використання і розвиток донорських ресурсів, запасів донорської крові та її продуктів; не забезпечено заклади і відділення переливання крові необхідним медичним обладнанням, оскільки наявне морально застаріле, зношене на 80-90 відс. і не сприяло виготовленню якісних компонентів, препаратів крові, а також створювало небезпеку для персоналу, який з ним працював.

У цілому в Україні сформовано відповідне нормативно-правове забезпечення у сфері донорства крові та її компонентів. Водночас потребував нормативного врегулювання Закон України від 23.06.95 № 239 «Про донорство крові та її компонентів» і Закон України від 02.03.2015 № 222 «Про ліцензування видів господарської діяльності» в частині визначення виду господарської діяльності, яка підлягає ліцензуванню.

Зважаючи на викладене, Рахункова палата пропонує Кабінету Міністрів України та МОЗ:

- внести зміни до статті 7 Закону України від 02.03.2015 № 222 «Про ліцензування видів господарської діяльності» в частині включення до видів господарської діяльності, що підлягає ліцензуванню, переробки і зберігання донорської крові та її компонентів, реалізацію виготовлених з них препаратів суб'єктами підприємницької діяльності;

- внести зміни до Порядку декларування зміни оптово-відпускних цін на лікарські засоби і виробу медичного призначення;

- прискорити затвердження стандартів і клінічних настанов на засадах доказової медицини з надання трансфузійної допомоги, а також Методики розрахунку потреби закладів служби крові в медичних виробках;

- привести у відповідність із Законом України «Про донорство крові та її компонентів» завдання і обов'язки лікаря-трансфузіолога.

РЕАГУВАННЯ:

З метою усунення зауважень Рахункової палати МОЗ поінформувало про розроблення проекту наказу «Про затвердження методики розрахунку потреби закладів служби крові в медичних виробках». Структурними підрозділами МОЗ опрацьовуються зміни до «Довідника кваліфікаційних характеристик професій працівників. Випуск 78. Охорона здоров'я» в частині обов'язків лікаря-трансфузіолога та розроблення порядку ведення реєстрів донорів.

Аудитом ефективності використання субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам м. Києва та Київської області на часткове відшкодування вартості лікарських засобів для лікування осіб з гіпертонічною хворобою встановлено, що завдяки спрямуванню у 2012-2014 роках з державного бюджету місцевим бюджетам м. Києва та Київської

області та використанню субвенції (18,9 млн грн і 11,2 млн грн відповідно) майже 490 тис. мешканців цих регіонів мали можливість придбавати лікарські засоби за зниженою ціною. Однак мета пілотного проекту, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 25.04.2012 № 340, щодо запровадження державного регулювання цін на лікарські засоби для лікування осіб з гіпертонічною хворобою досягнута лише частково, оскільки зниження цін на ліки для осіб з гіпертонічною хворобою було незначним, а 700 тис. хворих, які перебували на обліку в закладах охорони здоров'я усіх форм власності, не змогли скористатися правом придбання лікарських засобів за зниженими цінами. Причинами цього стало незабезпечення в повному обсязі Міністерством охорони здоров'я України разом зі структурними підрозділами з питань охорони здоров'я Київської міської і Київської обласної державних адміністрацій організаційних заходів пілотного проекту.

МОЗ як відповідальним за реалізацію запровадження державного регулювання цін на лікарські засоби для лікування осіб з гіпертонічною хворобою не створено єдиного реєстру хворих на гіпертонію, до участі в проекті не залучено низку закладів охорони здоров'я усіх форм власності, не забезпечено достовірного відображення у звітності основного індикативного показника – кількості осіб, які придбали ліки за зниженою ціною. У результаті інформація про виконання пілотного проекту, надана Міністерством Кабінету Міністрів України у 2012-2014 роках, не відображала реального стану справ щодо ефективності цього проекту.

Субвенція з державного бюджету була єдиним джерелом фінансування пілотного проекту, оскільки кошти з місцевих бюджетів на часткове відшкодування вартості лікарських засобів від гіпертонії не виділялись. Проте умов для ефективного управління фінансовим ресурсом не було створено.

Загалом результати аудиту свідчать про незадовільне впровадження у 2012-2014 роках пілотного проекту, оскільки вартість лікарських засобів, за розрахунками, у середньому була знижена за рік для кожного хворого на гіпертонію у м. Києві – на 22 грн, Київській області – на 19 грн, що суттєво не скоротило їхніх витрат.

Враховуючи викладене, **Рахункова палата рекомендувала Кабінету Міністрів України:**

- доручити МОЗ проаналізувати результати виконання пілотного проекту щодо запровадження державного регулювання цін на лікарські засоби для лікування осіб з гіпертонічною хворобою та врахувати виявлені недоліки при впровадженні інших соціальних проектів у сфері охорони здоров'я; визначитися спільно з Київською міською державною адміністрацією стосовно джерел фінансування для проведення розрахунків із суб'єктами господарювання м. Києва за відпущені ними на 4,6 млн грн лікарські засоби для лікування осіб з гіпертонічною хворобою;

- розглянути питання запровадження з 2016 року надання хворим на гіпертонічну хворобу, сукупний дохід яких не перевищує певного розміру (наприклад, двох мінімальних заробітних плат на одного члена сім'ї хворого), адресної допомоги за рахунок субвенції з державного бюджету на часткову компенсацію вартості лікарських засобів.

РЕАГУВАННЯ:

Міністерство охорони здоров'я України поінформувало Рахункову палату про розгляд результатів проведеного аудиту та зазначило, що на виконання рекомендацій Рахункової палати щодо врахування виявлених проведеним аудитом недоліків при запровадженні державного регулювання цін на лікарські засоби для лікування осіб з гіпертонічною хворобою, постановою Кабінету Міністрів України від 26.06.2015 № 443 внесено зміни до постанови від 05.03.2014 № 73 «Питання реалізації пілотного проекту щодо запровадження державного регулювання цін на препарати інсуліну».

Зокрема, внесено зміни до пункту 2 зазначеної постанови та встановлено, що з 01.01.2016 обіг препаратів інсуліну, відшкодування їх вартості за рахунок коштів місцевих бюджетів, здійснюється за референтними цінами (цінами відшкодування) після внесення таких препаратів в установленому порядку до реєстру референтних цін (цін відшкодування). Пунктом 3 цієї постанови доручено МОЗ затвердити до 01.08.2015 положення про реєстр пацієнтів, що потребують інсулінотерапії, та ввести в дію до 01.09.2015 зазначений реєстр пацієнтів.

Крім того, МОЗ за погодженням з Міністерством економічного розвитку і торгівлі та Антимонопольним комітетом доручено до 01.12.2015 затвердити положення про реєстр референтних цін (цін відшкодування) на препарати інсуліну та порядок внесення до нього змін, а також скласти та оприлюднити до 01.01.2016 реєстр референтних цін (цін відшкодування) на препарати інсуліну. Також МОЗ доручено подати до 01.12.2015 на розгляд Кабінету Міністрів України проект акта щодо запровадження з 01.12.2016 відшкодування вартості препаратів інсуліну.

МОЗ також підготовлено та надано на розгляд Кабінету Міністрів України проект постанови «Про затвердження Порядку відшкодування вартості препаратів інсуліну» та зміни до постанови Кабінету Міністрів України від 05.03.2014 № 73 «Питання реалізації пілотного проекту щодо запровадження державного регулювання цін на препарати інсуліну» в частині визначення єдиного механізму державного регулювання оптово-відпускних цін на препарати інсуліну, базуючись на застосуванні референтного ціноутворення.

Результати *аналізу використання коштів державного бюджету та коштів, що враховуються при визначенні міжбюджетних трансфертів, спрямованих на забезпечення екстреної медичної допомоги у Волинській та Рівненській областях*, засвідчили, що Волинською і Рівненською обласними державними адміністраціями у 2013-2014 роках не забезпечено повною мірою реалізації таких принципів функціонування системи екстреної медичної

допомоги, як оперативне та цілодобове реагування на виклики, своєчасність і якість надання медичної допомоги, в результаті чого значна частина жителів Волинської та Рівненської областей стикалася з труднощами при отриманні екстреної медичної допомоги.

Основними причинами такого стану стало неналежне фінансування організації та надання екстреної медичної допомоги у цих регіонах і, як наслідок – недотримання штатних нормативів центрів екстреної медичної допомоги, нормативів кількості виїзних бригад екстреної медичної допомоги, табелів оснащення екстреної медичної допомоги та нерозвинутість оперативно-диспетчерської служби центрів екстреної медичної допомоги.

Затверджені Волинською обласною радою бюджетні призначення для Волинського центру екстреної медичної допомоги були меншими від показників, врахованих Мінфіном при визначенні дотації вирівнювання, на 2013 рік – на 3,1 млн грн, на 2014 рік – на 12 млн гривень.

Кошти субвенції на придбання медикаментів і виробів медичного призначення для забезпечення швидкої медичної допомоги виділялися з державного бюджету без урахування фактичної потреби регіонів у таких медикаментах і виробках, обраховані самими центрами екстреної медичної допомоги.

Штатні розписи Волинського і Рівненського центрів екстреної медичної допомоги на 2014 рік затверджені із чисельністю, що майже удвічі менша за штатні нормативи, затверджені наказом МОЗ від 07.12.2012 № 1018.

Через неналежний контроль з боку управлінь охорони здоров'я обласних держадміністрацій за діяльністю Волинського і Рівненського центрів екстреної медичної допомоги вони не були забезпечені в повному обсязі санітарними автомобілями, радіозв'язком, окремим медичним обладнанням. Водночас у цих центрах мали місце випадки неефективного використання бюджетних коштів і санітарних автомобілів.

На підставі викладеного Рахункова палата рекомендувала:

- Міністерству охорони здоров'я України визначити єдині вимоги та критерії до закладів охорони здоров'я системи екстреної медичної допомоги, єдині кваліфікаційні вимоги до 34 категорій посад медичних та інших працівників закладів охорони здоров'я системи екстреної медичної допомоги згідно з абзацами 7 і 9 частини другої статті 6 Закону України «Про екстрену медичну допомогу» та визначити порядок чи методику розрахунку кількості штатних посад на один пост у примірних штатних нормативах центру екстреної медичної допомоги;

- Волинській та Рівненській облдержадміністраціям проаналізувати стан забезпечення закладів, які надають екстрену медичну допомогу, медикаментами та виробами медичного призначення, що придбані за рахунок коштів субвенції з державного бюджету, і невідкладно вжити заходів щодо перерозподілу між закладами системи ЕМД препаратів і виробів, термін придатності яких закінчується; проводити закупівлю медикаментів і виробів медичного призначення за рахунок коштів субвенції з державного бюджету місцевим

бюджетам на придбання медикаментів і виробів медичного призначення для забезпечення швидкої медичної допомоги після погодження їх переліку МОЗ.

РЕАГУВАННЯ:

МОЗ за поданням Мінсоцполітики було внесено до Класифікатора професій України професії лікаря з медицини невідкладних станів та фельдшера з медицини невідкладних станів. Крім того, розроблено проект наказу про затвердження протоколів екстреної диспетчеризації, які проходять процедуру юридичної експертизи. Після затвердження зазначених протоколів будуть внесені зміни до нормативної бази щодо організації роботи оперативно-диспетчерської служби.

Рівненською облдержадміністрацією проаналізовано стан забезпечення структурних підрозділів Рівненського обласного центру екстреної медичної допомоги медикаментами та виробами медичного призначення, що придбані за рахунок коштів субвенції з державного бюджету, та вжито заходів щодо їх використання до закінчення терміну придатності; в КЗ «Обласний центр екстреної медичної допомоги та медицини катастроф» Рівненської обласної ради забезпечено відповідні умови зберігання медикаментів та виробів медичного призначення, придбаних коштом субвенції; за виявлені аналізом порушення і недоліки оголошено догани посадовим особам центру.

Аудитом ефективності використання коштів державного бюджету, виділених на здійснення заходів щодо створення мережі регіональних перинатальних центрів, встановлено, що завдання на 2011-2013 роки щодо створення мережі регіональних перинатальних центрів III рівня, передбачене національним проектом «Нове життя» – нова якість охорони материнства та дитинства», що затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 08.12.2010 № 1256 і був достроково припинений з 2014 року, відповідальними виконавцями Державним агентством з інвестицій та управління національними проектами України, Радою міністрів Автономної Республіки Крим, відповідними обласними державними адміністраціями було виконано на 52 відсотки.

При цьому завдяки фінансуванню у 2011-2013 роках за рахунок коштів державного бюджету (850,1 млн грн із затверджених 889,6 млн грн) створено центри з інноваційними технологіями і сучасним обладнанням на 1836 ліжок, які стали високоспеціалізованими підрозділами діючих комунальних закладів охорони здоров'я в 11 областях, що сприяло поліпшенню надання перинатальної допомоги жителям відповідних регіонів.

Водночас у наслідок невиконання у повному обсязі запланованих робіт і невведення у 2011-2013 роках центрів у низці регіонів в експлуатацію, відсутності цільового фінансування у 2014 році, не досягнуто запланованого соціального ефекту від використаних у 2011-2013 роках коштів державного бюджету на створення перинатальних центрів, які рахуються у незавершеному будівництві.

Відсутність бюджетних призначень за коштами державного бюджету на 2015 рік відтермінує введення в експлуатацію перинатальних центрів у містах Івано-Франківську, Луцьку, Тернополі, Черкасах, Чернівцях. Як наслідок, високоспеціалізовані перинатальні послуги населенню не надаються, потрібно значно збільшувати обсяги бюджетних коштів, необхідних для завершення робіт, оскільки дорожчають матеріали, обладнання, роботи з консервації об'єктів.

Загалом за результатами аудиту встановлено факти неефективного використання коштів державного бюджету за КПКВК 6301130 на загальну суму 90,1 млн грн на придбання обладнання, яке тривалий час не використовувалось. Крім того допущено недотримання законодавства з питань регулювання у сфері містобудівної діяльності на суму 16,8 млн грн, законодавства з питань державних закупівель на суму 120,2 млн гривень. Зазначені порушення та недоліки не сприяли виконанню робіт щодо створення мережі перинатальних центрів в установлені терміни та введення їх в експлуатацію.

Для покращення ситуації **Рахункова палата рекомендувала** Міністерству охорони здоров'я України внести спільно з Мінекономрозвитку (правонаступником Держінвестпроекту) на розгляд Кабінету Міністрів України пропозиції щодо джерел та обсягів фінансування, необхідних для завершення розпочатих робіт зі створення центрів, насамперед із високим ступенем будівельної готовності у містах Луцьку, Тернополі, Черкасах, та розглянути питання надання рекомендацій відповідним обласним держадміністраціям стосовно порядку обслуговування наявними перинатальними центрами населення суміжних регіонів, в яких перинатальні центри III рівня не створені.

РЕАГУВАННЯ:

МОЗ звернулося до Мінфіну з пропозицією включити до узагальненого переліку об'єктів, що фінансуються у 2015 році за рахунок державних капітальних видатків два об'єкти реконструкції, а саме: поліклініку під перинатальний центр комунального закладу «Черкаська обласна лікарня Черкаської обласної ради» та будівлю Тернопільського перинатального центру «Мати і дитина».

Також МОЗ за даними обласних державних адміністрацій було поінформовано щодо стану створення мережі перинатальних центрів.

Тернопільською обласною радою прийнято рішення від 11.06.2015 № 1955 «Про надання комунальному закладу Тернопільської обласної ради «Тернопільський обласний перинатальний центр «Мати і дитина» дозволу на встановлення та використання медичного обладнання, закупленого за кошти державного бюджету, в існуючих приміщеннях, в яких надається медична допомога третинного рівня матерям і новонародженим області». Постановою Кабінету Міністрів України від 03.08.2015 № 543 «Деякі питання використання у 2015 році державних капітальних видатків» затверджено перелік об'єктів, що фінансуються у 2015 році за рахунок субвенції з державного

бюджету місцевим бюджетам на здійснення заходів щодо соціально-економічного розвитку окремих територій, зокрема на об'єкт «Реконструкція існуючих будівель комунального закладу Тернопільської обласної ради «Тернопільський обласний клінічний перинатальний центр «Мати і дитина» затверджено 25,8 млн гривень.

За даними Черкаської обласної держадміністрації, у обласному бюджеті на 2015 рік на об'єкт «Реконструкція поліклініки під перинатальний центр комунального закладу «Черкаська обласна лікарня Черкаської обласної ради» передбачено та станом на 01.06.2015 профінансовано 2,9 млн гривень. Крім того, розпорядженням Кабінету Міністрів України від 17.07.2015 № 766-р зазначений об'єкт на суму 25,6 млн грн включено до переліку інвестиційних програм і проектів регіонального розвитку, що можуть реалізовуватися у 2015 році за рахунок коштів державного фонду регіонального розвитку. За умови своєчасного та повного фінансування роботи на об'єкті заплановано завершити до кінця 2015 року.

Департамент охорони здоров'я Запорізької обласної держадміністрації поінформував Рахункову палату, що затверджено план відповідних заходів, які спрямовані на усунення виявлених аудитом недоліків, зокрема для вирішення питання із «Запоріжобленерго» щодо подачі електроенергії для введення в експлуатацію гінекологічного корпусу комунального закладу «Обласний перинатальний центр».

За результатами *аудиту ефективності використання коштів державного бюджету, виділених територіальним управлінням Міністерства внутрішніх справ України у м. Києві та Київській області на медичне забезпечення працівників, осіб рядового та начальницького складу*, зроблено висновок, що медичними закладами, які підвідомчі головному управлінням МВС України в м. Києві (госпіталем з поліклінікою) та Київській області (лікарнею з поліклінікою), упродовж 2013-2014 років і першого кварталу 2015 року в цілому забезпечено надання медичної допомоги цій категорії осіб за рахунок виділених з держбюджету 101,5 млн грн, у тому числі Головному управління МВС України в м. Києві – 74,9 млн грн, Головному управління МВС України в Київській області – 26,6 млн гривень.

Разом з тим відомча нормативно-правова база у сфері медичного забезпечення та діяльності медичних закладів залишилася недосконалою, не забезпечено проведення відомчими закладами охорони здоров'я ліцензування медичної діяльності. Військово-лікарські комісії, центри психіатричної допомоги та професійного відбору головних управлінь МВС України в м. Києві та Київській області здійснювали медичну практику без відповідних ліцензій у порушення статті 9 Закону України «Про ліцензування певних видів господарської діяльності» та пункту 2.2 Ліцензійних умов провадження

господарської діяльності з медичної практики, затверджених наказом МОЗ від 02.02.2011 № 49, не оптимізовано мережу та не переглянуто потужності медичних закладів з метою ефективного використання наявних матеріальних і фінансових ресурсів у 2013-2014 роках.

Поряд із цим потребує додаткового врегулювання нормативно-права база запровадженої МВС України системи охорони здоров'я в частині:

- затвердження єдиних нормативів фінансового забезпечення для відомчих медичних закладів медикаментами, виробами медичного призначення та харчуванням;

- визначення відповідно до вимог статей 35 і 87 Бюджетного кодексу України, пункту 2.1.1 Інструкції щодо застосування кодів економічної класифікації видатків бюджету джерел фінансування на утримання медичних закладів і підрозділів медичного забезпечення головних управлінь МВС України у м. Києві та Київській області;

- затвердження Київською міською та Київською обласною держадміністраціями, як того вимагає пункт 12 Повноважень центральних органів виконавчої влади, тарифів на платні медичні послуги, що надаються госпіталем, лікарнею, військово-лікарськими комісіями, центрами психіатричної допомоги та професійного відбору територіальних управлінь МВС України у м. Києві та Київській області.

За результатами проведеного аудиту Рахункова палата рекомендувала:

Міністерству внутрішніх справ України:

- на виконання рішення Ради національної безпеки і оборони України від 18.02.2015, введеного в дію Указом Президента України від 12.03.2015 № 140, внести Кабінету Міністрів України відповідні пропозиції щодо покращення стану матеріально-технічного оснащення відомчих закладів охорони здоров'я, що можуть бути використані для лікування та медичної реабілітації військовослужбовців і працівників МВС України, які одержали поранення, контузію, каліцтво, інші захворювання під час участі в АТО;

- розробити єдині нормативи фінансового забезпечення витрат на медикаменти, вироби медичного призначення та харчування тощо в лікувально-профілактичних закладах і довести їх за призначенням;

- привести у відповідність із частиною 5 статті 51 Бюджетного кодексу України Інструкцію про порядок медичного обслуговування в закладах охорони здоров'я МВС України, затверджену наказом МВС України від 04.11.2003 № 1296;

- забезпечити відповідне підпорядкування медичних закладів та отримання військово-лікарськими комісіями і центрами психіатричної допомоги та професійного відбору ліцензій на медичну практику;

Головним управлінням МВС України в м. Києві та Київській області:

- вжити заходів щодо затвердження тарифів на платні медичні послуги, що надаються відповідними державними адміністраціями;

- підготувати проекти штатних розписів підвідомчих закладів охорони здоров'я і надати їх на затвердження в установленому порядку;

- визначити джерела здійснення видатків на оплату праці у положеннях про відділ, сектор, центри психіатричної допомоги та професійного психофізіологічного відбору, санітарно-епідеміологічні станції, військово-лікарські комісії;

- зобов'язати госпіталь забезпечити укладання договору оренди з благодійною організацією «Лікарняна каса столичної міліції»;

- забезпечити отримання військово-лікарськими комісіями і центрами психіатричної допомоги та професійного відбору ліцензій на медичну практику, розглянути питання доцільності їх підпорядкування відповідним медичним закладам.

РЕАГУВАННЯ:

На виконання рекомендацій Рахункової палати Міністерством внутрішніх справ України:

- здійснюються заходи щодо створення територіальних медичних об'єднань замість існуючих відділів (секторів) медичного забезпечення ГУМВС, УМВС України в областях, до структури яких увійдуть СЕС, лікарня (госпіталь) з поліклінікою, військово-лікарська комісія, центр психіатричної допомоги та професійного відбору, а також інші заклади охорони здоров'я, що розташовані в регіоні. Територіальні медичні об'єднання, як юридичні особи, будуть ліцензовані в установленому порядку;

- переглянуто та подано на затвердження до Київської міської та Київської обласної держадміністрацій тарифи на платні медичні послуги, що надаються госпіталем (з поліклінікою) ГУМВС України м. Києві та лікарнею з поліклінікою ГУМВС України в Київській області.

Головним управлінням МВС України в Київській області:

- переглянуті та подані на затвердження до Київської обласної державної адміністрації тарифи на платні медичні послуги, що надаються у лікарні з поліклінікою ГУ;

- підготовлений та 17.06.2015 затверджений у встановленому порядку штатний розпис медичних підрозділів ГУ;

- внесення змін до положення про сектор медичного забезпечення, центр психіатричної допомоги та професійного психофізіологічного відбору, санітарно-епідеміологічну станцію та військово-лікарську комісію буде проведено після визначення Міністерством внутрішніх справ України джерел здійснення видатків на оплату праці працівників цих підрозділів;

- діяльність лікарні з поліклінікою із закупівлі товарів і послуг приведена у відповідність із вимогами Закону України від 10.04.2014 № 1197 «Про здійснення державних закупівель» (наказ лікарні з поліклінікою ГУ від 12.06.2015 № 44 «Про комітет з конкурсних торгів (конкурсну комісію) лікарні з поліклінікою ГУМВС України в Київській області»);

- списки осіб, які мають право на медичне обслуговування у лікарні з поліклінікою, надані всіма підрозділами та службами ГУ, а також військовими частинами Національної гвардії України (військові частини 3027 та 3077).

За результатами *аудиту ефективності використання коштів державного бюджету, виділених Військово-медичному клінічному центру Північного регіону на медичне лікування особового складу Збройних Сил України, ветеранів військової служби та членів їх сімей, ветеранів війни*, встановлено, що через незабезпечення належного внутрішнього контролю за діяльністю зазначеного Військово-медичного клінічного центру мали місце порушення та недоліки в організації медичного забезпечення, надання платних послуг та розпорядженні державним майном.

Організація діяльності ВМКЦ Північного регіону з надання платної медичної допомоги характеризувалася прорахунками, недоліками та неспроможністю забезпечити додержання чинного законодавства при формуванні та використанні доходів спеціального фонду.

Система оплати праці у ВМКЦ Північного регіону була недосконалою, оскільки не пов'язана з конкретними результатами роботи кожного працівника, та не сприяла забезпеченню соціальної справедливості.

На роботу за рішеннями керівництва ВМКЦ Північного регіону приймалися спеціалісти, кваліфікаційний рівень яких не відповідав встановленим вимогам.

Аудитом також встановлено, що Міноборони не затверджено профільних нормативів для військово-медичних клінічних центрів щодо забезпечення їх медичним майном (медикаментами, обладнанням та іншими засобами), не розроблено також чіткої системи забезпечення військових формувань медичними засобами.

Військово-медичний клінічний центр Північного регіону було забезпечено медикаментами на 87 відс., медичним обладнанням – на 86 відс., речовим майном і транспортними засобами – на 50 відсотків. Наявне медичне обладнання технічно застаріле, майже 40 відс. цього обладнання мало знос 80 відс., що не дозволяло надавати медичну допомогу на сучасному рівні.

Міноборони своєчасно не приймало рішень для оскарження постанов судових органів перших інстанцій та не вживало заходів щодо повернення майна у власність держави, що призвело до втрат майна п'яти військових містечок.

У ВМКЦ Північного регіону 44 будівлі та споруди, які використовувалися для організації лікувального процесу, належали стороннім особам на правах власності. Жодних правочинів із цими особами Військово-медичним клінічним центром Північного регіону не укладалось, а отже, створено ризик дестабілізації діяльності закладу та втрати чотирьох лікувальних відділень – туберкульозного, гастроентерологічного, шкіряно-венерологічного та неврологічного. Відповідні матеріали передано до Генеральної прокуратури України для прокурорського реагування.

**За результатами проведеного аудиту Рахункова палата
рекомендувала Міноборони:**

- розробити та затвердити штатні нормативи, нормативи забезпечення певної території мережею закладів охорони здоров'я, нормативи забезпечення військово-медичних клінічних центрів медичним майном (медикаментами, обладнанням та іншими засобами) відповідно до вимог сьогодення;

- переглянути систему грошового забезпечення ВМКЦ Північного регіону, запровадивши критерії оцінки діяльності, які визначають внесок кожного працівника у роботу з виконання завдань за призначенням;

- переглянути механізм надання платних послуг, включивши до калькуляції повну собівартість медичної допомоги;

- в умовах проведення АТО переглянути доцільність вимог пункту 6 Положення про облік та використання коштів спеціального фонду, затвердженого наказом Міноборони від 10.10.2013 № 689, щодо перерахування медичними закладами на рахунки Міноборони перевищення доходів спеціального фонду над видатками.

РЕАГУВАННЯ:

Головним управлінням Військової служби правопорядку у Збройних Силах України проведено службове розслідування з метою уточнення причин та умов, що сприяли бюджетним порушенням у Військово-медичному клінічному центрі Північного регіону.

За результатами цього розслідування посадові особи за неналежне виконання своїх службових обов'язків притягнуті до дисциплінарної відповідальності.

Міноборони вживаються заходи з організації претензійно-позовної роботи та повернення будівель і споруд у власність Міністерства та з усунення недоліків, виявлених під час проведення службового розслідування.

З метою посилення попереднього контролю за ефективним використанням бюджетних коштів, виділених за бюджетною програмою 2101080 «Медичне лікування, реабілітація та санаторне забезпечення особового складу Збройних Сил України, ветеранів військової служби та членів їх сімей, ветеранів війни», та на виконання вимог наказу Міністерства оборони України від 12.02.2015 № 60 «Про бюджетну політику Міністерства оборони України на 2015 рік» Військово-медичним департаментом проводиться щомісячний ретельний ціновий моніторинг вартості предметів закупівлі закладами охорони здоров'я Збройних Сил України.

Військово-медичним клінічним центром Північного регіону складено план усунення зазначених в акті аудиту недоліків, у якому визначені посадові особи, відповідальні за його виконання, та введена оплата за консультації лікарів при наданні платних медичних послуг стороннім особам у стаціонарі.

1.3.3.11. Наука, освіта і культура

За підсумками *аналізу ефективності використання коштів Державного бюджету України центральними органами виконавчої влади на наукову діяльність та підготовку наукових кадрів за результатами контрольних заходів, проведених Рахунковою палатою у 2013-2014 роках*, встановлено, що в Україні не створено ефективної системи організації і функціонування в центральних органах виконавчої влади наукової діяльності.

Міністерство освіти і науки України, відповідальне за формування та реалізацію державної політики у сферах освіти і науки, наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності, трансферу (передачі) технологій, не забезпечило належного виконання функцій щодо здійснення аналізу проведення досліджень, результативності їх впровадження та відповідності пріоритетним напрямам науки і техніки. Формальним залишався задекларований конкурсний відбір тематик досліджень.

Результати проведених протягом 2013-2014 років Рахунковою палатою 13 аудитів ефективності використання коштів Державного бюджету України на наукову діяльність та підготовку наукових кадрів засвідчили, що центральними органами виконавчої влади (далі – ЦОВВ) не забезпечено відповідного планування бюджетних коштів на наукову діяльність та її належної організації – від формування тематики прикладних наукових досліджень до впровадження отриманих наукових результатів. Дорадчими органами ЦОВВ не виконувалися функції щодо визначення пріоритетів прикладних наукових досліджень. Економічна ефективність впровадження наукових результатів не оцінювалася. Запроваджений механізм державного замовлення на підготовку наукових кадрів був формальним, а реальні потреби галузей економіки у наукових кадрах не визначалися.

Аналіз матеріалів контрольних заходів, проведених Рахунковою палатою, показав, що ЦОВВ не забезпечували належного контролю за законністю і ефективністю використання коштів, досягненням запланованих результатів наукових розробок та їх впровадженням. Так, через невжиття дієвих заходів ЦОВВ результати 153 НДР не впроваджено; внаслідок відсутності коштів або потенційних споживачів 263 НДР призупинено; 175 НДР, що виконувалися протягом 2010-2014 років, не мали на меті отримання наукового результату, а в рамках 8 НДР головними розпорядниками вирішувалися питання інформатизації своїх міністерств.

Виконання державного замовлення на підготовку наукових кадрів здійснювалося державними замовниками за відсутності укладених державних контрактів. У результаті не передбачалося відповідальності за неузгодженість потреб і пропозицій на підготовку наукових кадрів, недосягнення запланованих результатів та неефективне використання бюджетних коштів.

Внаслідок недосконалого планування головними розпорядниками бюджетних коштів і відсутності дієвого внутрішнього контролю у 2010-2014 роках загалом з порушенням чинного законодавства використано на наукові дослідження і підготовку наукових кадрів понад 132 млн грн, неефективні витрати становили 138 млн грн, неефективне управління коштами –

40,2 млн гривень. Крім того, з порушенням вимог законодавства у сфері державних закупівель використано 0,7 млн грн., встановлено факти порушення ведення бухгалтерського обліку, складання фінансової і статистичної звітності на суму 7 млн гривень.

Нормативно-правовими актами неповною мірою врегульовано питання у сфері наукової діяльності, окремі з них потребували нормативного вдосконалення і розроблення. Незважаючи на пропозиції Рахункової палати, які подавалися протягом 2013-2014 років Верховній Раді України та Кабінету Міністрів України щодо удосконалення нормативно-правових актів у сфері науки, на час здійснення аналізу такі документи не зазнали змін, а окремі не розроблені.

Зважаючи на викладене, Рахункова палата запропонувала Кабінету Міністрів України:

1. Подати на розгляд Верховної Ради України пропозиції про внесення змін до Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність», зокрема до статті 34 у частині приведення її норм щодо бюджетного фінансування наукової і науково-технічної діяльності шляхом фінансування основної діяльності державних наукових установ у відповідність з вимогами пункту 4 частини першої статті 87 Бюджетного кодексу України, згідно з якими до видатків, що здійснюються з державного бюджету, віднесено лише видатки на фундаментальні та прикладні дослідження і сприяння науково-технічному прогресу державного значення; до статей 29, 34 і 37 у частині урегулювання питань формування державного замовлення у зв'язку із втратою чинності з 20.04.2014 Законом України від 22.12.95 № 493 «Про державне замовлення для задоволення пріоритетних державних потреб». Також необхідно внести зміни до статей 5 і 6 Закону України «Про пріоритетні напрями розвитку науки і техніки» у частині урегулювання питань щодо державного замовлення у зв'язку із втратою чинності з 20.04.2014 Законом України «Про державне замовлення для задоволення пріоритетних державних потреб».

2. Вжити заходів щодо розроблення та затвердження державної цільової програми прогнозування науково-технологічного та інноваційного розвитку України (із залученням Національної академії наук України, національних галузевих академій наук, центральних органів виконавчої влади); переліку пріоритетних тематичних напрямів наукових досліджень і науково-технічних розробок на період до 2020 року; положення про грантове фінансування проведення фундаментальних наукових досліджень, прикладних наукових досліджень та виконання науково-технічних (експериментальних) розробок за рахунок коштів Державного бюджету України; порядку проведення конкурсного відбору науково-дослідних, науково-технічних та дослідно-конструкторських робіт; переліку наукових установ та вищих навчальних закладів, яким надається базове фінансування для здійснення наукової і науково-технічної діяльності, тощо.

3. Зобов'язати Міністерство освіти і науки України:

- розробити порядок конкурсного відбору тематики і порядок розгляду та погодження тематичних планів замовників, як цього вимагає Порядок формування і виконання замовлення на проведення фундаментальних наукових досліджень, прикладних наукових досліджень та виконання науково-технічних

(експериментальних) розробок за рахунок коштів державного бюджету, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 25.08.2004 № 1084. Не допускати погодження прикладних наукових досліджень, тематика яких не має на меті отримання наукового результату і спрямована на вирішення завдань, які повинні здійснюватися центральними органами виконавчої влади в рамках виконання своїх функціональних повноважень;

- забезпечити здійснення аналізу результативності провадження наукової та науково-технічної діяльності центральними органами виконавчої влади, у т.ч. у частині отримання вагомих результатів, які закінчилися розробленням високотехнологічної продукції;

- ініціювати внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 01.03.99 № 309 «Про затвердження Положення про підготовку науково-педагогічних і наукових кадрів» у частині унормування прав аспірантів і докторантів, які навчаються з відривом від виробництва, на роботу за трудовим договором;

- спільно з Мінекономрозвитку та Мінфіном розробити та затвердити порядок розрахунку вартості підготовки за державним замовленням одного кваліфікованого робітника, фахівця, аспіранта, докторанта, слухача за освітньо-кваліфікаційним рівнем, науковим ступенем, спеціальністю, напрямом підготовки, галуззю знань, видом економічної діяльності, професією та формою навчання на плановий рік;

- врегулювати питання оплати витрат, понесених науковою установою або вищим навчальним закладом за прийом кандидатських іспитів та організацію і проведення захисту дисертацій аспірантів і докторантів, які навчалися за державним замовленням в аспірантурі або докторантурі інших наукових установ або освітніх закладів.

РЕАГУВАННЯ:

З метою нормативного врегулювання питань провадження наукової і науково-технічної діяльності в Україні Верховною Радою України прийнятий новий Закон України від 26.11.2015 № 848 «Про наукову і науково-технічну діяльність». Відповідно до розділу IV «Прикінцеві та перехідні положення» Закону Кабінет Міністрів України у шестимісячний строк з дня його прийняття повинен забезпечити прийняття нормативно-правових актів, необхідних для реалізації цього Закону, та привести свої нормативно-правові акти у відповідність із цим Законом.

МОН розроблено проект постанови Кабінету Міністру України «Про затвердження Порядку підготовки здобувачів ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах)», який повторно надіслано для погодження до Мінекономрозвитку та Мінфіну.

Крім того, МОН опрацьовується проект Порядку визначення вартості підготовки кадрів за державним замовленням у професійно-технічних та вищих навчальних закладах.

Результати *аудиту ефективності використання коштів державного бюджету, виділених Національній академії наук України та національним галузевим академіям наук України на підготовку наукових кадрів*, засвідчили, що НАН України та 5-ма національними галузевими академіями наук України як державними замовниками та головними розпорядниками бюджетних коштів у цілому забезпечено належне планування коштів державного бюджету, виділених на підготовку наукових кадрів, та управління ними.

Нормативно-правова база в цілому забезпечувала виконання пріоритетних завдань у сфері формування, розміщення і виконання державного замовлення на підготовку наукових кадрів. Проте після набрання чинності Законом України від 01.07.2014 № 1556 «Про вищу освіту» Міністерство освіти і науки України, відповідальне за забезпечення формування та реалізацію державної політики у сферах освіти і науки, не забезпечило приведення у відповідність із вимогами цього Закону окремих нормативних документів, які регулюють питання підготовки наукових кадрів. Зокрема, потребувало приведення у відповідність Положення про підготовку науково-педагогічних та наукових кадрів, порядок надання платних послуг бюджетними науковими установами.

Через відсутність прогнозної потреби в наукових кадрах обсяги державного замовлення на їх підготовку академіями формувалися з урахуванням лише можливостей наукових установ щодо забезпечення наукового керівництва аспірантами і наукового консультування докторантами та попиту вступників, а коригування здійснювалось за фактом вступної кампанії.

НАН України та галузеві академії наук не забезпечили належного контролю за підготовкою наукових кадрів. Процес їх підготовки залишався методично і нормативно нерегульованим, ведення документів, які обліковують академічні години наукових керівників, нормативними документами не передбачено.

Через відсутність зобов'язань щодо працевлаштування випускників аспірантури і докторантури, які навчалися за державним замовленням, майже четверта частина випускників 2013-2014 років не працевлаштована. Отже, державний сектор економіки не забезпечено відповідними науковими кадрами.

За результатами розгляду на засіданні Рахункової палати було рекомендовано:

Міністерству освіти і науки України:

- ініціювати внесення змін до Положення про підготовку науково-педагогічних і наукових кадрів, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 01.03.99 № 309, і нормативно-правових документів, які регулюють питання підготовки наукових кадрів, і приведення їх у відповідність із вимогами Закону України від 01.07.2014 № 1556 «Про вищу освіту»;

- розробити та затвердити спільно з Мінекономрозвитку та Мінфіном порядок розрахунку закладами, установами вартості підготовки за державним замовленням одного кваліфікованого робітника, фахівця, аспіранта, докторанта, слухача за освітньо-кваліфікаційним рівнем, науковим ступенем, спеціальністю,

напрямом підготовки, галуззю знань, видом економічної діяльності (для професійно-технічного навчального закладу), професією та формою навчання на плановий рік;

- розробити та затвердити порядок надання платних послуг з підготовки понад державне замовлення аспірантів і докторантів (відповідно до договорів, укладених з фізичними та юридичними особами), у тому числі іноземців.

Національній академії наук України та національним галузевим академіям наук України привести зміст своїх статутів у відповідність із їх правовим статусом, повноваженнями, функціями, переліком джерел фінансового забезпечення їх діяльності та діяльності наукових та інших установ, що належать до сфери їх управління; зобов'язати наукові установи, що належать до сфери управління академії, укласти відповідні угоди з аспірантами і докторантами на підготовку за державним замовленням (у тому числі з аспірантами, які навчаються без відриву від виробництва) та забезпечити виконання вимог щодо відшкодування вартості навчання аспірантами і докторантами, які навчалися за державним замовленням і були відраховані без поважних причин.

РЕАГУВАННЯ:

З метою усунення зауважень Рахункової палати у 2015 році здійснено ряд заходів, зокрема МОН розроблено проект постанови Кабінету Міністру України «Про затвердження Порядку підготовки здобувачів ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах)».

НАН України та галузевими національними академіями наук України результати аудиту розглянуто на засіданнях президій академії та затверджено заходи з усунення недоліків.

Аудитом ефективності використання коштів державного бюджету на наукову діяльність у сфері освіти встановлено, що МОН не забезпечило об'єктивного планування та ефективного використання бюджетних коштів на проведення наукових досліджень та забезпечення збереження і розвитку інфраструктури наукової діяльності.

МОН як замовник наукових досліджень не забезпечило належної організації наукової діяльності від формування тематики науково-дослідних робіт до визначення видатків на їх проведення. Запровадивши конкурсні засади, МОН не забезпечило об'єктивного відбору перспективних наукових досліджень. Як наслідок, кошти отримували наукові роботи, які за результатами рейтингового оцінювання не набрали максимальної кількості балів.

Через неукладання МОН договорів з виконавцями наукових робіт та незатвердження технічних завдань до цих робіт не було забезпечено відповідальності за використання майже 600 млн грн, виділених МОН з державного бюджету на вказані цілі.

Потреба у коштах, необхідних для проведення наукових досліджень у сфері освіти, МОН визначалася за відсутності економічно обґрунтованих

розрахунків вартості цих робіт, лише на утримання працівників наявних наукових установ і ВНЗ.

Майже весь обсяг коштів (90 відс.), виділених протягом 2014 року – 9 місяців 2015 року з державного бюджету на розвиток науки за КПКВК 2201040, МОН спрямовувало на забезпечення фонду оплати праці з нарахуваннями, незважаючи на те, що вказані видатки віднесені до видатків розвитку. У той же час наукова база не оновлювалася, що фактично унеможливило виконання наукових досліджень, результат яких відповідав би світовому рівню.

Загалом з порушенням вимог чинного законодавства МОН запланувало 605,2 млн грн, використано закладами, які належать до сфери управління МОН, з порушенням чинного законодавства та нормативних актів МОН – 12 млн грн, нерезультативно – 24,8 млн грн, викривлено фінансову звітність на 0,3 млн гривень.

Міністерством не унормовано порядків здачі-приймання завершених робіт та етапів цих робіт, здавання-приймання створеної науково-технічної продукції та її передання для впровадження на підприємствах. У результаті завершені НДР не використовувались для вирішення завдань соціально-економічного розвитку держави, а кошти державного бюджету в сумі 16,1 млн грн використано неефективно.

Через відсутність дієвої системи внутрішнього контролю МОН створило ризики нецільового використання бюджетних коштів у сумі 6,4 млн грн, спрямованих на виконання прикладних досліджень.

За результатами проведеного аудиту Рахункова палата рекомендувала Кабінету Міністрів України ініціювати розроблення порядку подання уповноваженому органу з питань реалізації державної політики у сфері трансферу технологій інформації про передані технології, створені за бюджетні кошти підприємствами, науковими установами, організаціями та вищими навчальними закладами, що належать до сфери їх управління; порядку погодження трансферу та реєстрації технологій, створених або придбаних за бюджетні кошти, які передаються юридичним особам, що зареєстровані в інших країнах, або фізичним особам – іноземцям, або особам без громадянства.

Зобов'язати Міністерство освіти і науки України за участю Мінекономрозвитку і Мінфіну забезпечити приведення у відповідність із вимогами чинного законодавства Порядку визначення обсягів фінансування наукових об'єктів, що становлять національне надбання (наказ Державного комітету України з питань науки та інтелектуальної власності, Мінекономіки, Мінфіну від 29.09.99 № 10/153/305).

Також було рекомендовано МОН припинити практику проведення наукових досліджень і науково-технічних розробок за відсутності укладених договорів та затверджених технічних завдань; здійснювати відбір та включення до тематичних планів ВНЗ актуальних і найбільш значущих НДР з урахуванням результатів рейтингового оцінювання; провести аналіз результативності впровадження наукових результатів, отриманих підпорядкованими йому науковими установами та вищими навчальними закладами, та забезпечити

проведення трирічного моніторингу впровадження наукової (науково-технічної) продукції з моменту її створення; затверджувати у паспортах бюджетної програми 2201040 результативні показники, які забезпечать об'єктивну характеристику затрат, дадуть можливість оцінити ефективність бюджетної програми, ступінь досягнення поставленої мети та виконання завдань програми; забезпечити відповідно до вимог чинного законодавства формування та ведення баз даних технологій та/або складових, майнових прав, контролю за передачею майнових прав на технології та їх складові, створені за бюджетні кошти, та за веденням обліку цих технологій та/або їх складових.

У 2015 році Рахунковою палатою проведено *аудит ефективності використання коштів державного бюджету, виділених Міністерству освіти і науки України на методичне забезпечення діяльності навчальних закладів*, за результатами якого встановлено, що МОН не забезпечено обґрунтованого планування видатків на методичне забезпечення діяльності навчальних закладів, належної організації та координації роботи розпорядників бюджетних коштів нижчого рівня. У результаті з порушенням чинного законодавства заплановано 55,7 млн грн видатків та 7,6 млн грн доходів, з порушенням використано 0,6 млн грн та неефективно – 0,3 млн гривень. А формальне затвердження результативних показників бюджетної програми не дало змоги оцінити ефективність бюджетної програми, ступінь досягнення поставленої мети та виконання її завдань.

Діяльність визначеної МОН Державної наукової установи «Інститут інноваційних технологій та змісту освіти», що у 2013 році - I кварталі 2015 року здійснювала методичне забезпечення діяльності навчальних закладів, не відповідає вимогам Закону України «Про наукову та науково-технічну діяльність», оскільки науково-дослідні роботи нею не проводилися. Майже 70 відс. працівників обіймали посади наукових працівників, не маючи наукового ступеня або вченого звання.

Об'єктивна оцінка рівня методичного забезпечення педагогічного працівника відсутня, оскільки МОН не володіло даними про наявність навчально-методичної літератури і потреби в ній безпосередніх користувачів – навчальних закладів та узагальненими даними щодо кількості найменувань схваленої і рекомендованої навчально-методичної літератури.

Низка питань щодо методичного забезпечення діяльності навчальних закладів МОН не вирішена і потребує урегулювання, зокрема, не узгоджено норми законів України «Про освіту» та «Про дошкільну освіту» в частині розроблення та затвердження Державного стандарту освіти для освітнього рівня «дошкільна освіта»; всупереч вимогам Закону України «Про освіту» державний стандарт професійно-технічної освіти не переглядався протягом 12 років; не затверджено державний комплект навчальної літератури для відповідних класів загальноосвітніх навчальних закладів та типову навчальну програму з позашкільної освіти; не врегульовано порядок видання перекладних підручників мовами національних меншин; не визначений перелік навчальних предметів, підручники з яких підлягатимуть перекладу. Також через зміни Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти та навчальних програм не

доопрацьовані та не перевидані підручники для учнів 1, 10, 11 класів загальноосвітніх навчальних закладів.

За результатами проведеного аудиту Колегія Рахункової палати рекомендувала Кабінету Міністрів України та МОН вжити заходів щодо усунення правової неузгодженості між нормами статей 15 і 30 Закону України «Про освіту» та статей 19 і 22 Закону України «Про дошкільну освіту» в частині розроблення та затвердження Державного стандарту освіти для освітнього рівня «дошкільна освіта»; щодо перегляду та перезатвердження Державного стандарту професійно-технічної освіти відповідно до вимог частини першої статті 15 Закону України «Про освіту» (передбачено не рідше ніж один раз на 10 років); щодо затвердження типової навчальної програми з позашкільної освіти відповідно до вимог статті 16 Закону України «Про позашкільну освіту».

Також було рекомендовано розробити та затвердити в установленому порядку державні комплекти навчальної літератури для відповідних класів загальноосвітніх навчальних закладів; нормативні документи з визначення процедури перекладу підручників мовами національних меншин, передбачити контроль за якістю перекладу та відповідальність.

Під час підготовки статутів новоутворених бюджетних установ Інституту модернізації змісту освіти та Інституту освітньої аналітики МОН необхідно забезпечити дотримання вимог Бюджетного кодексу України.

РЕАГУВАННЯ:

МОН розроблено проект Закону України від 02.07.2015 № 2244а «Про наукову і науково-технічну діяльність», частиною п'ятою статті 6 якого врегульовується питання порядку прийняття на роботу наукових працівників на конкурсних засадах і передбачено затвердження Кабінетом Міністрів України примірного положення про порядок проведення конкурсу на заміщення вакантних наукових посад державної наукової установи.

З метою усунення зауважень Рахункової палати МОН у 2015 році здійснено ряд заходів, зокрема, реорганізовано Інститут інноваційних технологій і змісту освіти та на його базі створено дві установи: Інститут модернізації змісту освіти та Інститут освітньої аналітики; розроблено і відповідними наказами МОН затверджено Статути інститутів та їх структури.

Кабінетом Міністрів України прийнято постанову від 12.08.2015 № 589 «Деякі питання утворення та оплати праці працівників державних наукових установ «Інститут модернізації змісту освіти» та «Інститут освітньої аналітики».

Згідно з наказом МОН від 12.08.2015 № 873 створено робочу групу з розроблення і затвердження типових кваліфікаційних характеристик професій (посад) працівників навчальних закладів і наукових установ; розпочато роботу з розроблення типових навчальних програм з позашкільної освіти.

За результатами здійсненого *аналізу формування та розміщення державного замовлення на підготовку фахівців з вищою освітою* було встановлено, що загальний стан цього процесу був незадовільним, оскільки залишався неконтрольованим, неефективним та збитковим для держави.

Сфера державного замовлення на підготовку фахівців з вищою освітою на час проведення аналізу потребувала кардинального реформування, впровадження нової системи фінансування вищих навчальних закладів державної форми власності, яка б відповідала найкращим європейським і світовим практикам. Розпочатий державою процес зменшення кількості державних вищих навчальних закладів шляхом їх укрупнення – позитивний крок такого реформування.

Кошти на підготовку фахівців із вищою освітою за державним замовленням фактично планувалися і використовувалися на утримання бюджетної установи. Вартість навчання у ВНЗ за державним замовленням на одного фахівця з вищою освітою у рік більша, ніж визначена ВНЗ вартість навчання на одного фахівця за весь строк надання освітньої послуги за рахунок платних послуг. Відбувалось фактичне утримання ВНЗ за рахунок коштів державного бюджету, а не підготовка фахівців за державним замовленням.

Протягом 2013-2014 років механізм розподілу місць державного замовлення, запроваджений МОН між ВНЗ, які належать до сфери його управління, залишився, незважаючи на нову нормативну базу з цього питання, таким же непрозорим, як і в попередні роки.

Через неприйняття МОН і Мінекономрозвитку необхідних нормативних документів не були врегульовані прогалини у цій сфері, як наслідок, державні замовники та уповноважені органи здійснювали діяльність за старими схемами та неефективними підходами. Залишалися формальними критерії та механізми відбору виконавців державного замовлення; розміщення державного замовлення у ВНЗ здійснювалося непрозоро; середньостроковий прогноз на підготовку фахівців для державних потреб на 2015-2018 роки здійснено Мінекономрозвитку формально; визначення вартості навчання за державним замовленням одного фахівця з вищою освітою здійснювалось всупереч Методиці розрахунку орієнтовної середньої вартості підготовки одного кваліфікованого робітника, фахівця, аспіранта, докторанта, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 20.05.2013 № 346.

Мінекономрозвитку самоусунулося від виконання функції щодо формування державного замовлення на підготовку фахівців, наукових, науково-педагогічних кадрів, підвищення кваліфікації та перепідготовку кадрів. Цей процес у Мінекономрозвитку зведено до узагальнення отриманих пропозицій, а формування замовлення здійснювалося лише на підставі даних навчальних закладів щодо обсягів їх підготовки за минулі роки без урахування потреб ринку праці, без вивчення потреб державного сектору народного господарства, даних служби зайнятості.

На час проведення аналізу було встановлено, що такий показник, як «виконання державного замовлення за обсягами студентів», не діяв. Обсяги студентів за державним замовленням та якість їх підготовки не контролював жоден

орган, залучений до формування та розміщення державного замовлення на підготовку фахівців з вищою освітою. Держава контролювала лише фінансову складову державного замовлення, залишивши поза межами своєї діяльності контроль за організацією прийому учнів і студентів, їх навчання та переведення в межах ВНЗ.

Фактичний стан справ інституту державного замовлення на підготовку фахівців з вищою освітою засвідчив, що обсяги студентів, які вступають на навчання за державним замовленням, ніяк не пов'язані з обсягами фінансування саме навчального закладу, а заклади почали паразитувати за рахунок бюджетних коштів.

За результатами проведеного аналізу було рекомендовано Кабінету Міністрів України вжити заходів щодо:

- радикального реформування інституту державного замовлення на підготовку фахівців з вищою освітою, реорганізувавши його з урахуванням європейської практики у цій сфері;

- розгляду питання можливості фінансування державного замовлення кожному державному вищому навчальному закладу за окремою бюджетною програмою;

- розроблення порядку використання коштів загального фонду державного бюджету на підготовку фахівців з вищою освітою;

- доопрацювання Порядку розміщення державного замовлення на підготовку фахівців, наукових, науково-педагогічних та робітничих кадрів, підвищення кваліфікації та перепідготовку кадрів, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 20.05.2013 № 363, у частині визначення реальних критеріїв конкурсу щодо вибору вищих навчальних закладів для розміщення державного замовлення;

Міністерству освіти та науки України запропоновано:

- розробити стандарти вищої освіти щодо врегулювання нормативів матеріально-технічного, фінансового та іншого забезпечення ВНЗ;

- затвердити Порядок розрахунку вартості підготовки за державним замовленням одного кваліфікованого робітника, фахівця, аспіранта, докторанта, слухача за освітньо-кваліфікаційним рівнем, науковим ступенем, спеціальністю, напрямом підготовки, галуззю знань, видом економічної діяльності (для професійно-технічного навчального закладу), професією та формою навчання на плановий рік;

- привести у відповідність із Законом України «Про вищу освіту» Умови вступу на навчання, припинивши практику виділення пільгових квот на вступ до вищих навчальних закладів;

- забезпечити дотримання законодавства шляхом конкурсного розміщення державного замовлення між вищими навчальними закладами;

- вирішити питання передачі Єдиної державної електронної бази з питань освіти до державної власності;

- посилити контроль у вищих навчальних закладах, які підпорядковуються Міністерству, за переведенням студентів з контрактної форми навчання на бюджетну.

РЕАГУВАННЯ:

На виконання рішення Рахункової палати Міністерством економічного розвитку і торгівлі України заплановано низку заходів, спрямованих на вдосконалення методологічних основ складання середньострокового прогнозу потреби у фахівцях та робітничих кадрах на ринку праці. Проведено експертний круглий стіл за участю представників центральних органів виконавчої влади, профспілок, роботодавців, науковців та експертної спільноти з обговорення питання реформування системи державного замовлення. Всі учасники підтримали необхідність удосконалення процедури прогнозування потреби у фахівцях та процедури розподілу державного замовлення серед ВНЗ. Разом з тим питання призупинення практики формування державного замовлення для органів державної влади, яким не підпорядковуються вищі навчальні заклади, Мінекономрозвитку не порушувалося. Зазначене питання Рахункова палата вважає суттєвим для вирішення проблеми ефективного впровадження держзамовлення.

Кабінетом Міністрів України прийнято постанову від 25.11.2015 № 987 «Про внесення змін до порядків, затверджених постановами Кабінету Міністрів України від 15 квітня 2013 р. № 306 і від 20 травня 2013 р. № 363», якою доповнено Порядок розміщення державного замовлення на підготовку фахівців, наукових, науково-педагогічних та робітничих кадрів, підвищення кваліфікації та перепідготовку кадрів новими критеріями, відповідно до яких буде здійснюватися розміщення державного замовлення серед виконавців. Також у Порядку формування державного замовлення на підготовку фахівців, наукових, науково-педагогічних та робітничих кадрів, підвищення кваліфікації та перепідготовку кадрів уточнено показники, які Рада міністрів Автономної Республіки Крим, обласні, Київська та Севастопольська міські держадміністрації надають для складання середньострокового прогнозу потреби ринку праці у фахівцях.

Державна фінансова інспекція України на виконання доручення Прем'єр-міністра України № 37430/1/1-15 від 22.09.2015 підтвердила висновки Рахункової палати в частині необхідності радикального реформування інституту державного замовлення на підготовку фахівців з вищою освітою і на додаток до цього надала Рахунковій палаті результати власних контрольних заходів у цій сфері.

Водночас МОН не погодилося з висновками Рахункової палати, не наводячи аргументів, які б спростовували зазначені висновки. Пропозицію Рахункової палати щодо проведення службового розслідування для

виявлення можливих зловживань з боку посадових осіб Міністерства проігноровано повністю, що не сприяло конструктивному підходу до вирішення порушених Рахунковою палатою питань.

Рахункова палата вважає недостатніми заходи, вжиті та заплановані Міністерством освіти і науки України за результатами розгляду ним рішення Рахункової палати від 11.08.2015 № 1-5.

Незадовільний стан справ у сфері формування, розміщення і виконання державного замовлення на підготовку фахівців з вищою освітою підтверджений і результатами **аудиту ефективності використання коштів державного бюджету, виділених Міністерству освіти і науки України на підготовку кадрів для морської галузі вищими навчальними закладами Одеської області.**

Через недосконалість механізму визначення потреби у фахівцях Міністерством освіти і науки України державне замовлення на підготовку кадрів для морської галузі на 2013 та 2014 роки сформовано на підставі фактичних даних про виконання державного замовлення за попередні роки, а не згідно з реальною потребою вітчизняного ринку праці. Угоди на підготовку фахівців вищими навчальними закладами не укладались. Як наслідок, спостерігався дисбаланс попиту і пропозиції фахівців морських спеціальностей на ринку праці південного регіону.

Показники обсягів державного замовлення на підготовку фахівців для морської галузі МОН довелись ВНЗ без зазначення вартісних показників і даних про коди напрямів підготовки і спеціальностей, за якими мала б здійснюватися така підготовка.

Одеська національна морська академія, її структурні підрозділи та Одеський національний морський університет не дотримували вимог нормативно-правових актів щодо організації навчального процесу, зокрема, нормативу чисельності науково-педагогічного персоналу та науково-педагогічних працівників, що мають науковий ступінь або вчене звання.

На факультеті військової підготовки Одеської національної морської академії не працював жоден науково-педагогічний працівник, який би мав науковий ступінь доктора наук або вчене звання професора, що створювало ризики надання освітніх послуг неналежної якості.

Через недостатній контроль з боку МОН як головного розпорядника бюджетних коштів та державного замовника з підготовки фахівців з вищою освітою Одеською національною морською академією, її структурними підрозділами і Одеським національним морським університетом не забезпечено ефективного управління коштами державного бюджету, виділеними у 2013-2014 роках на підготовку кадрів для морської галузі, та їх використання. Загалом встановлено порушень при плануванні на загальну суму 396,9 млн грн, використано з порушеннями законодавства – майже 0,2 млн грн; неефективно – 11,8 млн грн, недоотримано до спеціального фонду державного бюджету – майже 0,2 млн гривень.

Крім того, кошти загального фонду спрямовувалися на поточні видатки, розвиток і вдосконалення матеріально-технічної бази ВНЗ відбувалося загалом за рахунок коштів спеціального фонду, що не давало можливості розвивати її в повному обсязі та підтримувати на належному рівні.

На підставі проведеного аудиту Рахункова палата запропонувала:

- Міністерству освіти і науки України в черговий раз, як і за результатами інших аудитів, прискорити розроблення та затвердження спільно з Мінфіном і Мінекономрозвитку порядку розрахунку вартості підготовки за державним замовленням одного кваліфікованого робітника, фахівця, аспіранта, докторанта, слухача за освітньо-кваліфікаційним рівнем, науковим ступенем, спеціальністю, напрямом підготовки, галуззю знань, видом економічної діяльності (для професійно-технічного навчального закладу), професією та формою навчання на плановий рік;

- МОН спільно з Міністерством інфраструктури України вирішити питання забезпечення студентів морських спеціальностей плавальною практикою (з виходом в море для напрацювання відповідних мотогодин);

- Одеському національному морському університету та Одеській національній морській академії привести чисельність науково-педагогічного складу у відповідність із вимогами постанови Кабінету Міністрів України від 17.08.2002 № 1134 «Про затвердження нормативів чисельності студентів (курсантів), аспірантів (ад'юнктів), докторантів, здобувачів наукового ступеня кандидата наук, слухачів, інтернів, клінічних ординаторів на одну штатну посаду науково-педагогічного працівника у вищих навчальних закладах III і IV рівня акредитації та вищих навчальних закладах післядипломної освіти державної форми власності» та забезпечити державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та оформлення державних актів на право постійного користування земельними ділянками;

- Одеській національній морській академії привести у відповідність із вимогами Порядку ліцензування діяльності з надання освітніх послуг, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 08.08.2007 № 1019, підготовку фахівців з вищою освітою на факультеті військово-морських сил Одеської національної морської академії та у відділенні військової підготовки Морехідного коледжу технічного флоту Одеської національної морської академії.

РЕАГУВАННЯ:

З метою впровадження рекомендацій Рахункової палати Міністерством освіти і науки України була збільшена кількість фахівців морської галузі, підготовка яких здійснюється у ВНЗ на контрактній основі, Одеською національною морською академією та Одеським національним морським університетом завершується оформлення державної реєстрації речових прав на нерухоме майно та оформлення державних актів на право постійного користування земельними ділянками, посилено контроль за організацією навчального процесу, вжиті заходи щодо усунення виявлених аудитом недоліків і порушень та притягнуті до відповідальності особи, винні у порушеннях при плануванні та використанні коштів державного бюджету.

Одеською національною морською академією приведено у відповідність із вимогами Порядку ліцензування діяльності з надання освітніх послуг підготовку фахівців з вищою освітою на факультеті військово-морських сил та відділенні військової підготовки Морехідного коледжу технічного флоту Одеської національної морської академії (25.02.2015 видана нова ліцензія для підготовки військових курсантів на факультеті військово-морських сил та відділенні військової підготовки). Одеським національним морським університетом Типове положення комітету з конкурсних торгів приведено у відповідність із вимогами норм чинного законодавства.

За підсумками розгляду Звіту про результати *аудиту ефективності використання бюджетних коштів, виділених Державній службі України з надзвичайних ситуацій на підготовку кадрів у сфері цивільного захисту* було зроблено такі висновки.

Існуюча в Державній службі України з надзвичайних ситуацій (далі – ДСНС) система підготовки кадрів у сфері цивільного захисту була неефективною, затратною для бюджету, не відповідала реальним відомчим потребам і переважно орієнтувалася на надання платних освітніх послуг. Щорічні бюджетні видатки на підготовку кадрів у сфері цивільного захисту, які становили більш як 300 млн грн, або 7,5 відс. від загальних витрат ДСНС (понад 4 млрд грн), забезпечували лише поточне утримання численного особового складу навчальних закладів цивільного захисту і навчально-методичних центрів цивільного захисту та безпеки життєдіяльності і на мінімальному рівні – досить потужних, але не задіяних у повному обсязі основних їх фондів.

Еефективною була запроваджена в ДСНС система формування та виконання державного замовлення на підготовку фахівців, наукових, науково-педагогічних і робітничих кадрів, підвищення кваліфікації та перепідготовку кадрів у сфері цивільного захисту.

ДСНС як державний замовник у порушення чинного законодавства не укладала з виконавцями державного замовлення вищими навчальними закладами цивільного захисту державні контракти, що звільняло їх від відповідальності за зайве або неповне виконання затверджених обсягів цього замовлення. Як наслідок, внутрішній контроль за використанням бюджетних коштів за державним замовленням на підготовку фахівців та їх випуском і подальшим працевлаштуванням практично не здійснювався.

Управлінські дії ДСНС замість перебудови системи підготовки кадрів у сфері цивільного захисту, яка залишилася від МНС і в якій задіяний практично кожний десятий працівник служби, спрямовувалися на економічно невиправдане утримання 31 навчального закладу і установи.

Вищі навчальні заклади цивільного захисту, маючи потужну матеріально-технічну та науково-методичну базу, достатню кількість науково-педагогічних кадрів, використовували свій потенціал вкрай неефективно. Система відбору вступників здебільшого була спрямована не стільки на забезпечення реальних

потреб територіальних органів і підрозділів цивільного захисту в кадрах, скільки на завантаження навчальних закладів відповідно до штатних можливостей, надаючи пріоритет випуску дипломованих спеціалістів з вільним працевлаштуванням, а не підготовці кваліфікованих кадрів для потреб відомства, що було основним їх призначенням. Але навіть за цих умов фактичні обсяги прийому до вищих навчальних закладів були вдвічі нижчими від ліцензійних обсягів.

Аудитом також встановлено, що через неефективну управлінську та нормотворчу діяльність МВС не врегульована законодавча та нормативно-правова база з питань підготовки кадрів у сфері цивільного захисту.

За результатами аудиту було внесено пропозиції щодо підготовки законопроекту про удосконалення положень Кодексу цивільного захисту в частині розмежування повноважень центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері цивільного захисту, та центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у цій сфері; законопроекту про відшкодування особами витрат, пов'язаних з їх утриманням у вищих навчальних закладах цивільного захисту; та подати їх Кабінету Міністрів України на розгляд.

Також необхідно привести норми постанови Кабінету Міністрів України від 17.08.2002 № 1134, якою затверджено нормативи чисельності студентів (курсантів) на одну штатну посаду науково-педагогічного працівника, у відповідність із вимогами Закону України від 01.07.2014 № 1556 «Про вищу освіту» та постановою Кабінету Міністрів України від 29.04.2015 № 266 «Про затвердження переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти» в частині визначення нормативної чисельності науково-педагогічних працівників за галуззю знань «Цивільна безпека».

МВС і ДСНС необхідно переглянути систему підготовки кадрів у сфері цивільного захисту в контексті завдань схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 22.10.2014 № 1118-р Стратегії розвитку органів внутрішніх справ України та ініціювати перед Урядом внесення змін до Порядку проведення навчання керівного складу та фахівців, діяльність яких пов'язана з організацією і здійсненням заходів з питань цивільного захисту, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23.10.2013 № 819, у частині спрямування діяльності Державної служби з надзвичайних ситуацій Кабінетом Міністрів України через Міністра внутрішніх справ.

РЕАГУВАННЯ:

Висновки та пропозиції Рахункової палати було розглянуто Кабінетом Міністрів України, Комітетом Верховної Ради України з питань екологічної політики, природокористування та ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи, МВС і ДСНС.

Державною службою України з надзвичайних ситуацій затверджено план усунення недоліків та організовано його виконання, у тому числі, щодо внесення змін до законодавчих та нормативно-правових актів з питань підготовки кадрів у сфері цивільного захисту.

Аудитом ефективності використання коштів державного бюджету, спрямованих Івано-Франківському національному технічному університету нафти і газу, встановлено, що університету, який є єдиним в Україні вищим спеціалізованим навчальним закладом нафтогазового профілю, у 2012-2014 роках з державного бюджету щороку спрямовувалося в середньому 130 млн гривень. За рахунок цих коштів університет забезпечив виконання державного замовлення з підготовки фахівців на рівні 99 відс. (щороку близько 1000 випускників).

Проте МОН недостатньо контролювало діяльність закладу. Як наслідок, університет за відсутності реального замовника не укладав угод зі студентами на підготовку фахівців за державним замовленням, що є порушенням статті 44 Закону України «Про освіту». Водночас випускники були позбавленні можливості отримати перше робоче місце. За даними університету, рівень працевлаштування випускників, які навчалися за державним замовленням, на підприємствах нафтогазового профілю коливався від 65 до 70 відсотків.

Кошти державного бюджету витрачалися з порушенням законодавства при здійсненні нарахувань на фонд заробітної плати та стипендій, веденні бухгалтерського обліку, проведенні закупівель матеріальних ресурсів – 14 млн грн; недоотримано доходів від виробленої сировини нафти на 0,5 млн грн; неефективні видатки на підвищення кваліфікації кадрів і проведення науково-дослідних робіт становили 4,3 млн гривень.

При плануванні та проведенні фундаментальних і прикладних досліджень університетом допущені порушення і недоліки, які призвели до неефективного використання коштів. Зокрема, відсутні дані щодо економічної ефективності задекларованих як впроваджені 7 НДР, на виконання яких витрачено 2,5 млн грн, результати ще трьох НДР, на які витрачено 1,5 млн грн, впроваджені лише в навчальному процесі, тобто не є прикладними дослідженнями в галузі ПЕК. Університетом профінансовано НДР за фундаментальною темою «Трансформація політико-управлінських відносин у державах центрально-східної Європи в процесі європейської інтеграції: уроки і досвід для України» (168,9 тис. грн), яка не включена МОН до переліку пріоритетних тематичних напрямів наукових досліджень для цього закладу.

Міненерговугілля, МОН та університет належним чином не співпрацювали для нормативно-правового врегулювання питань забезпечення проходження навчально-виробничих практик студентами нафтогазового профілю. Зокрема, МОН як орган, що формує замовлення на спеціалістів, не доводило до університету перелік баз практики, внаслідок чого окремі підприємства нафтогазової галузі відмовлялися укладати договори про проходження переддипломної чи виробничої практики з наданням робочого місця. Протягом 2012-2014 років направлення на практику до структурних підрозділів ПАТ «Укрнафта» здійснювалося лише за чотирма із 29 наявних в університеті спеціальностей нафтогазової справи. При цьому ПАТ «Чорноморнафтогаз», ДП «Західукргеологія», «Чернігівнафтогазгеологія», «Полтаванафтогазгеологія» відмовили університету в підписанні угод про проходження практики студентами.

З метою усунення встановлених порушень Рахункова палата рекомендувала: Кабінету Міністрів України на виконання статті 24 Закону України «Про вищу освіту» затвердити форму ліцензії на провадження освітньої

діяльності, порядок її оформлення, переоформлення, видачі, зберігання і обліку; Міністерству освіти і науки України ініціювати врегулювання питання нормативно-правового забезпечення проходження навчально-виробничих практик студентами нафтогазового профілю на підприємствах ПЕК; Івано-Франківському національному технічному університету нафти і газу забезпечити здійснення контролю за станом розгляду Господарським судом Запорізької області позовної заяви університету від 01.07.2015 щодо стягнення з ТзОВ «ТАК-ЮГ» вартості 44,7 тонн сирової нафти у сумі 534,9 тис. грн і повернення коштів, здійснити заходи щодо впровадження результатів та визначення економічного результату від впровадження здійснених НДР.

РЕАГУВАННЯ:

На виконання рекомендацій Рахункової палати Міністерство освіти і науки України поінформувало Рахункову палату про винесення на засідання експертної кадрової комісії з розгляду діяльності керівників ВНЗ I-IV рівнів акредитації, наукових, науково-дослідних та інших установ і організацій, які перебувають у сфері управління МОН, питання дисциплінарної відповідальності ректора Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу.

Івано-Франківським національним технічним університетом нафти і газу повною мірою усунути встановлені Рахунковою палатою порушення. Зокрема, 23.09.2015 Господарський суд Запорізької області задовольнив позов університету до ТзОВ «ТАК-ЮГ», зобов'язавши товариство відшкодувати збитки у розмірі 534,9 тис. грн (вартість 44,7 тонн сирової нафти, що була у ТзОВ «ТАК-ЮГ» та протиправно ним використана для власних виробничих потреб без згоди університету).

Крім того, з метою усунення допущеної Івано-Франківським національним технічним університетом нафти і газу помилки при плануванні нарахувань на фонд оплати праці проведено зустрічну звірку з Пенсійним фондом, за результатами якої здійснено коригування нарахувань єдиного соціального внеску шляхом зменшення його на суму 353,7 тис. грн і внесення відповідних змін до кошторису за програмою КПКВК 2201160.

Із загальної кількості отриманих у 2012-2015 роках 114 патентів, які у порушення встановленого порядку не відображалися в бухгалтерському обліку університету як нематеріальні активи, за результатами аудиту станом на серпень 2015 року відображено в бухгалтерському обліку університету чинні 44 патенти вартістю 181,9 тис. гривень.

Земельні ділянки, які в бухгалтерському обліку університету рахувалися за нормативною їх вартістю 89,7 тис. грн, взяті на баланс за експертною вартістю 18,3 млн гривень.

Університетом здійснено уточнену оцінку мінералогічної колекції з подальшим взяттям її на баланс (у бухгалтерському обліку її вартість збільшена з 120,6 тис. грн до 2,7 млн гривень).

Для вирішення питань підготовки спеціалістів з економічного оцінювання геологічних об'єктів в університеті створено нову кафедру – економічної геології, та створено відповідну спеціалізацію в межах спеціальності 8.04010305 – геологія нафти і газу.

Аудит ефективності використання коштів державного бюджету, спрямованих Кіровоградській льотній академії Національного авіаційного університету (далі – Академія), засвідчив, що утворення у 2011 році Академії як відокремленого структурного підрозділу Національного авіаційного університету (далі – Університет) не покращило управління фінансами і її матеріально-технічну базу. Фактично Академія функціонувала як окремий заклад у сфері управління Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України. Запроваджений Міністерством механізм фінансування Академії без участі Університету, неналежне виконання МОН (правонаступник МОНмолодьспорту) повноважень головного розпорядника бюджетних коштів (КПКВК 2201160) і самоусунення Університету від виконання функцій розпорядника бюджетних коштів призвело до неналежного виконання Академією повноважень із забезпечення якості при підготовці пілотів.

Як встановлено аудитом, Академія не забезпечила виконання програм льотної підготовки і ряду ліцензійних умов надання освітніх послуг. Середній показник виконання обсягу навчальних польотів з особами, що навчалися за державним замовленням, у 2013-2014 роках і I півріччі 2015 року становив 5,9 відс. від запланованого. При цьому показник середніх витрат за загальним фондом держбюджету на підготовку одного здобувача вищої освіти за цей період в Академії майже втричі перевищував середні планові показники, визначені на ці роки паспортами бюджетної програми за КПКВК 2201160 «Підготовка кадрів вищими навчальними закладами III і IV рівнів акредитації та забезпечення діяльності їх баз практики».

Аудит виявив низку фактів неефективного, неекономного і з порушенням законодавства використання коштів державного бюджету. Загалом за рахунок коштів загального фонду державного бюджету використано з порушенням вимог законодавства 5,8 млн грн, допущено порушень законодавства у сфері закупівель при придбанні продуктів харчування, пально-мастильних матеріалів на 0,7 млн грн, недоотримано (втрачено) Академією доходів до спеціального фонду кошторису на 4,2 млн гривень.

Положенням про Академію за відсутності законодавчих підстав на усіх осіб, що навчаються в Академії за різними освітньо-кваліфікаційними рівнями, поширено статус «курсант» (у т.ч. на менеджерів зовнішньоекономічної діяльності) і віднесено їх до учасників науково-виховного процесу Академії, а також передбачено гарантії державного забезпечення особам, що навчаються за державним замовленням, зокрема, щодо безкоштовного харчування. Як наслідок, у 2013-2014 роках і I півріччі 2015 року завищено бюджетні

асигнування за загальним фондом державного бюджету на харчування і неефективно (непродуктивно) витрачено бюджетні кошти в сумі 31,2 млн гривень. Постановою Кабінету Міністрів України від 17.07.2015 № 506 частково врегульовані питання, пов'язані з наданням статусу «курсант» особам, що навчаються у невійськових вищих навчальних закладах, та їх державного утримання (Академію включено до переліку невійськових вищих навчальних закладів, які можуть здійснювати підготовку курсантів), однак МОН станом на листопад 2015 року не визначило переліку спеціальностей (напрямів підготовки), за якими здійснюється підготовка курсантів (цією постановою передбачено визначення МОН такого переліку).

У затверджених МОН штатних розписах Академії на 2014 і 2015 роки завищено штатну чисельність пілотів-інструкторів авіаційного загону більш як у 3 рази, внаслідок чого Академія необґрунтовано отримала з держбюджету понад 4 млн гривень.

Рахункова палата рекомендувала Міністерству освіти і науки України вжити заходів щодо проведення перевірки Академії на предмет дотримання ліцензійних умов надання освітніх послуг та відповідності освітньо-професійних програм і освітньо-кваліфікаційних характеристик фахівців, підготовка яких здійснюється закладом; привести діючий порядок фінансування Академії, розміщення державного замовлення, затвердження її штатного розпису у відповідність із чинним законодавством; розробити порядок розрахунку вартості підготовки одного фахівця відповідно до Методики розрахунку орієнтовної середньої вартості підготовки одного кваліфікованого робітника, фахівця, аспіранта, докторанта (затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 20.05.2013 № 346) і внести зміни до форми Примірного державного контракту на підготовку фахівців, наукових, науково-педагогічних та робітничих кадрів, підвищення кваліфікації та перепідготовку кадрів (затверджена наказом МОН від 30.05.2013 № 647) у частині зазначення в контракті вартості виконання державного замовлення як обов'язкової умови договору; затвердити перелік спеціальностей (напрямів підготовки), за якими Академія може здійснювати підготовку курсантів, з урахуванням наявних в Академії відповідних умов для їх цілодобового перебування.

РЕАГУВАННЯ:

МОН видано наказ від 14.01.2016 № 14, яким затверджено перелік спеціальностей (напрямів підготовки), за якими може здійснюватися підготовка курсантів. Керівникам невійськових вищих навчальних закладів, що здійснюють підготовку здобувачів вищої освіти у статусі курсанта, доручено привести свою діяльність у відповідність із наказом протягом трьох місяців з моменту набрання ним чинності. Реалізація тільки Академією зазначеної норми надасть змогу заощадити видатки державного бюджету з розрахунку на контингент вилучених спеціальностей в сумі близько 0,8 млн грн на рік.

Щодо розроблення порядку розрахунку вартості підготовки одного фахівця МОН підготовлено законопроект про внесення змін до законодавчих актів у частині

удосконалення системи фінансування вищої освіти. Також створено робочу групу з метою вироблення нових методологічних підходів до фінансування вищої школи, визначення нормативів матеріально-технічного і фінансового забезпечення, методики нормативного фінансування вищих навчальних закладів тощо.

Національним авіаційним університетом затверджено план заходів щодо виконання рекомендацій Рахункової палати; оголошено догану першому заступнику начальника Академії; зобов'язано першого заступника начальника Академії та головного бухгалтера забезпечити відшкодування до державного бюджету 162,3 тис. гривень.

За результатами аудиту Кіровоградською обласною прокуратурою відкрито кримінальне провадження за частиною 2 статті 367 Кримінального кодексу України.

За результатами *аудиту формування та проведення видатків, спрямованих на навчання дітей в загальноосвітніх спеціалізованих школах-інтернатах з поглибленим вивченням окремих предметів та ліцеях з посиленою військово-фізичною підготовкою*, встановлено, що окремими обласними та Київською міською державними адміністраціями за відсутності з боку Міністерства освіти і науки України контролю за дотриманням на місцях нормативів матеріально-технічного та фінансового забезпечення не виконано власних повноважень щодо повноти фінансування комунальних загальноосвітніх спеціалізованих навчальних закладів, передусім ліцеїв з посиленою військово-фізичною підготовкою, і не забезпечено створення у них належної матеріально-технічної бази для навчання дітей.

Планування і фінансування видатків на забезпечення діяльності зазначених закладів освіти здійснювалося переважно в обсягах, що значно менші показників, врахованих на державному рівні. Одна з причин цього полягає у формульному розрахунку розміру видатків на навчальні заклади, який використовувався Мінфіном у 2014 і 2015 роках при визначенні та розподілі обсягу міжбюджетних трансфертів місцевим бюджетам, що не передбачав виокремлення суми видатків, зокрема, для інтернатних закладів і обов'язковість їх врахування при формуванні місцевих бюджетів, виходячи із підвищених потреб таких закладів у коштах.

У 2014 році на утримання в Івано-Франківській, Львівській, Харківській, Хмельницькій, Чернігівській областях 17 комунальних інтернатних закладів у місцевих бюджетах затверджено видатки в сумі 154 млн грн, що на 37 відс. менше, ніж враховано на цю мету Мінфіном при визначенні обсягів дотації вирівнювання.

Крім того, результати аудиту засвідчили, що підготовка учнів у спеціалізованих школах-інтернатах та юнаків в ліцеях з посиленою військово-фізичною підготовкою здійснювалась за відсутності або недостатньої кількості обладнання, приладів, речового та іншого майна.

Наприклад, Хмельницькою обласною державною адміністрацією з часу прийняття у 2000 році рішення про створення Кам'янець-Подільського ліцею з посиленою військово-фізичною підготовкою на момент проведення в закладі аудиту (березень 2015 року) його взагалі не забезпечено навчальним озброєнням, військовим майном, приладами та посібниками з допризовної підготовки кадрів.

Враховуючи результати проведеного аудиту, було рекомендовано:

- Кабінету Міністрів України внести зміни до порядку та умов надання освітньої субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам (затверджені постановою Кабінету Міністрів України від 14.05.2015 № 6), якими передбачити виокремлення в її обсягах коштів, що спрямовуються на фінансування кожного з типів навчальних закладів; доповнити Державний стандарт базової і повної загальної середньої освіти, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 23.11.2011 № 1392, напрямом «Допризовна підготовка»;

- Міністерству освіти і науки України:

розробити та в установленому порядку подати на затвердження Кабінету Міністрів України формулу розподілу освітньої субвенції між місцевими бюджетами, якою передбачатиметься окреме встановлення обсягу видатків за кожним з типів загальноосвітніх навчальних закладів, визначених у частині 1 статті 103² Бюджетного кодексу України, та за кожним з типів навчальних закладів, для яких передбачатимуться окремі коефіцієнти приведення кількості їх учнів у відповідність з кількістю учнів усіх загальноосвітніх шкіл, зокрема для ліцеїв (шкіл-інтернатів) з посиленою військово-фізичною підготовкою;

забезпечити розроблення нормативів фінансового забезпечення загальноосвітніх навчальних закладів, зокрема спеціалізованих шкіл-інтернатів з поглибленим вивченням окремих предметів і курсів для поглибленої підготовки дітей у галузі науки і мистецтв, фізичної культури і спорту, інших галузях, ліцеїв (шкіл-інтернатів) з посиленою військово-фізичною підготовкою), та на їх підставі – відповідних державних соціальних стандартів і нормативів у вартісному виразі;

затвердити положення про спеціалізовану школу (школу-інтернат), в якому визначити основні завдання з урахуванням специфіки її діяльності;

розробити та погодити з Міністерством оборони України програму допризовної підготовки юнаків, зокрема, у ліцеях з посиленою військово-фізичною підготовкою та концепцію розвитку мережі таких ліцеїв;

затвердити типові штатні нормативи для спеціалізованих шкіл-інтернатів та ліцеїв з поглибленою військово-фізичною підготовкою.

- Міністерству оборони України спільно з Міністерством освіти і науки України визначити потребу в комунальних ліцеях з посиленою військово-фізичною підготовкою та можливість передачі таким закладам надлишкового військового майна і приміщень для їх матеріально-технічного забезпечення відповідно до нормативів, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 28.04.99 № 717; погодити розроблену та затверджену МОН програму допризовної підготовки юнаків, зокрема, у ліцеях з посиленою військово-фізичною підготовкою та концепцію розвитку мережі таких ліцеїв;

- Київській міській держадміністрації забезпечити фінансування ліцею-інтернату № 23 «Кадетський корпус» з міського бюджету м. Києва відповідно до специфіки його діяльності;

Івано-Франківській, Харківській, Хмельницькій, Чернігівській обласним держадміністраціям вжити заходів щодо належного матеріально-технічного забезпечення Прикарпатського військово-спортивного ліцею-інтернату, Харківського обласного вищого училища фізичної культури та спорту, Кам'янець-Подільського ліцею з посиленою військово-фізичною підготовкою, Чернігівського ліцею з посиленою військово-фізичною підготовкою.

РЕАГУВАННЯ:

Кабінетом Міністрів України прийнято розпорядження від 25.12.2015 № 1400-р, яким затверджено План заходів щодо національно-патріотичного виховання молоді на 2016 рік та передбачено, що Мінмолодьспорту, МОН, Міноборони, Мінсоцполітики, Мінкультури, обласні та Київська міська державні адміністрації до 31.12.2016 повинні здійснити заходи з удосконалення нормативно-правової бази у сфері національно-патріотичного виховання молоді.

Міноборони надало пропозиції МОН про включення до Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти напряму «Допризовна підготовка». Крім того, Міноборони проінформувало МОН про можливість обласних державних адміністрацій звернутися до Міноборони із запитом стосовно вирішення питання безоплатної передачі військового майна, крім озброєння та бойової техніки, ліцеям з посиленою військово-фізичною підготовкою, відповідно до Указу Президента України від 25.10.2002 № 948 «Про Концепцію допризовної підготовки і військово-патріотичного виховання молоді», постанов Кабінету Міністрів України від 30.11.2000 № 1770 «Про затвердження положень про допризовну підготовку і про підготовку призовників з військово-технічних спеціальностей» та від 29.08.2002 № 1282 «Про затвердження Порядку вилучення і передачі військового майна Збройних Сил».

МОН затверджено у новій редакції навчальну програму з предмета «Захист Вітчизни».

Хмельницькою облдержадміністрацією з метою належного матеріально-технічного забезпечення Кам'янець-Подільського ліцею з посиленою військово-фізичною підготовкою комп'ютерною технікою додатково виділені кошти в сумі 77,7 тис. грн на придбання шести комп'ютерів; для забезпечення ліцею навчальним озброєнням, військовим майном будуть враховані кошти при формуванні проекту бюджету на 2016 рік.

Результати *аналізу використання у Харківській, Сумській та Полтавській областях коштів, що враховуються при визначенні*

міжбюджетних трансфертів з державного бюджету місцевим бюджетам, для забезпечення загальноосвітніх навчальних закладів сучасними технічними засобами навчання з природничо-математичних і технологічних дисциплін засвідчили, що фінансове забезпечення у 2012-2014 роках видатків на оснащення таких навчальних закладів сучасними технічними засобами навчання за рахунок коштів, що враховуються при визначенні міжбюджетних трансфертів з державного бюджету місцевим бюджетам, суттєво не вплинуло на покращення рівня оснащення навчальних закладів Харківської, Полтавської та Сумської областей такими засобами, а механізм фінансування не забезпечив повною мірою ефективного використання коштів.

Спрямування окремими районними державними адміністраціями і районними радами зазначених областей у цей період коштів на забезпечення шкіл засобами навчання в сумах понад 1,4 млн грн, 1 млн грн та 172,1 тис. грн (становить відповідно 57 відс., 54 відс., 11 відс. від визначених Мінфіном показників) дало змогу частково оснастити лише 8 відс., 5 відс. і 0,5 відс. мережі таких закладів досліджених районів цих областей. При цьому рівень забезпеченості більшості навчальних закладів районів засобами навчання з природничо-математичних і технологічних дисциплін у середньому становить 20-30 відс. від потреби.

Відділи освіти окремих райдержадміністрацій Харківської, Полтавської та Сумської областей як головні розпорядники коштів районних бюджетів через відсутність нормативного визначення поняття «сучасні технічні засоби навчання» не забезпечили ефективного і законного використання цільових коштів та достовірності фінансової звітності щодо таких видатків.

Загалом результати аналізу засвідчили, що у більшості загальноосвітніх навчальних закладів Харківської, Полтавської та Сумської областей наявні засоби навчання є морально застарілими та такими, що не відповідають вимогам сучасної освіти.

Рахунковою палатою за результатами аналізу було внесено пропозиції:

- Кабінету Міністрів України розглянути питання внесення змін до законодавчих актів із метою визначення джерела фінансування з державного бюджету видатків на забезпечення загальноосвітніх навчальних закладів сучасними технічними засобами навчання з природничо-математичних і технологічних дисциплін;

- Міністерству освіти і науки України розробити та затвердити державні стандарти на засоби навчання, переліки сучасних технічних засобів навчання або передбачити критерії, за якими вони визначаються; розглянути питання розроблення методичних рекомендацій щодо застосування засобів навчання; внести зміни до Положення про навчальні кабінети з природничо-математичних предметів навчальних закладів, затвердженого наказом МОН від 14.02.2012 № 1423, у частині визначення технічних засобів навчання (обладнання), якими мають бути оснащені кабінети з природничо-математичних і технологічних дисциплін;

- Харківській, Сумській та Полтавській обласним радам – з огляду на норми п. 2 постанови Кабінету Міністрів України від 14.01.2015 № 6 «Деякі

питання надання освітньої субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам», яким дозволено здійснювати протягом бюджетного року видатки навчальних закладів одночасно з державного та місцевих бюджетів та/або різних місцевих бюджетів, розглянути питання щодо можливості фінансування видатків на забезпечення таких навчальних закладів сучасними технічними засобами навчання за рахунок відповідних місцевих бюджетів.

РЕАГУВАННЯ:

За результатами розгляду інформацій Рахункової плати та на виконання пропозицій Колегії Рахункової палати Кабінетом Міністрів України прийнято розпорядження від 05.10.2015 № 1033-р «Про перерозподіл деяких видатків державного бюджету, передбачених Міністерству освіти і науки (загальнодержавні витрати) на 2015 рік, та перерозподіл обсягу освітньої і медичної субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам у 2015 році».

Міністерство освіти і науки України листом від 26.03.2015 № 1/12-2381 поінформувало, що у Міністерстві проводиться робота з оновлення Базового переліку засобів навчання та обладнання навчального і загального призначення, затвердженого наказом МОН від 03.02.2005 № 79, з урахуванням вимог державних стандартів освіти, нових навчальних програм та сучасних технічних можливостей.

Крім того, МОН з метою реалізації пропозицій Рахункової палати:

- наказом від 25.09.2015 № 975 затверджено склад робочої групи з питань обладнання кабінетів фізики, хімії, біології для розроблення проектів переліків засобів навчання та обладнання кабінетів фізики, хімії, біології для загальноосвітніх навчальних закладів;

- наказом від 15.10.2015 № 1088 затверджено методичні рекомендації щодо забезпечення кабінетів фізики загальноосвітніх навчальних закладів засобами навчання та обладнанням. Цим наказом доручено Інституту модернізації змісту освіти до 01.12.2015 внести зміни до Базового переліку засобів навчання та обладнання навчального і загального призначення.

Дергачівською та Зміївською райдержадміністраціями Харківської області забезпечено встановлення в приміщеннях навчальних закладів обладнання, яке було закуплено відділами освіти цих адміністрацій ще у 2013 році та понад 12 місяців не використовувалося в навчальному процесі, (у Дергачівському районі – у Малоданилівському ліцеї, у Зміївському районі – у 8 загальноосвітніх навчальних закладах).

З метою покращення забезпечення навчальних закладів Харківської області сучасними технічними засобами навчання у рамках обласної Програми розвитку освіти

«Новий освітній простір Харківщини на 2014-2018 роки» в обласному бюджеті на 2015 рік була передбачена субвенція районним бюджетам області на оснащення сучасним обладнанням (апаратура, прилади, пристрої, пристосування тощо) навчальних кабінетів хімії, біології, фізики, географії та математики в загальноосвітніх навчальних закладах області для чотирьох районів області в загальній сумі 653,6 тис. гривень.

Звіт про результати *аналізу формування та проведення видатків на професійно-технічну освіту за рахунок коштів міжбюджетних трансфертів з державного бюджету місцевим бюджетам* засвідчив, що Міністерством освіти і науки України, місцевими органами влади у цілому забезпечується виконання бюджетних призначень на підготовку робітничих кадрів. У 2014 році видатки загального фонду місцевих бюджетів на професійно-технічні заклади освіти становили 3,6 млрд грн (98 відс. від затверджених місцевими радами обсягів), за 9 місяців 2015 року за рахунок коштів окремої субвенції з державного бюджету профінансовано 3,7 млрд грн (63 відсотки). Водночас за рахунок затверджених обсягів асигнувань, незважаючи на застарілість і зношеність матеріально-технічної бази ПТНЗ (більш як на 70 відс.), забезпечувалося фінансування видатків лише на поточні потреби (на капітальні видатки припадав 1 відс.), що негативно впливало на якість підготовки учнів.

Існуючий механізм формування, фінансування та виконання державного замовлення на підготовку робітничих кадрів не забезпечував в повному обсязі дотримання державних гарантій щодо отримання відповідно до статті 38 Закону України «Про професійно-технічну освіту» першого робочого місяця, нівелював мету державного замовлення як засобу державного регулювання задоволення потреб економіки та суспільства у кваліфікованих кадрах. Випускники ПТНЗ мали значні труднощі з працевлаштуванням за професією.

Під час проведеного аналізу встановлено факти порушень Вищим художнім професійно-технічним училищем № 5 та Вищим професійним училищем № 7 чинного законодавства щодо забезпечення прав учнів ПТНЗ на безоплатне одноразове харчування на суму 3,7 млн гривень. Крім того, встановлено факти порушень зазначеними ПТНЗ вимог чинного законодавства під час встановлення розмірів стипендій, в результаті чого учні недоотримали у 2014-2015 роках стипендій загалом на 286 тис. гривень.

За результатами аналізу було рекомендовано:

- Кабінету Міністрів України забезпечити розгляд питання внесення змін до законодавства щодо формування та виконання державного замовлення на центральному рівні за рахунок коштів державного бюджету та регіонального замовлення за рахунок коштів місцевих бюджетів; внести зміни до Форми пропозицій щодо проекту державного замовлення на підготовку робітничих кадрів, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 15.04.2013 № 306, у частині формування пропозицій у розрізі конкретних професій, за якими здійснюється підготовка, зокрема, у ПТНЗ; визначити у Формі двостороннього договору між ПТНЗ та господарюючим суб'єктом – замовником робітничих кадрів, яка затверджена постановою Кабінету Міністрів України від

27.08.2010 № 784, відповідальність цих замовників за відмову з неповажних причин у працевлаштуванні випускників, зокрема шляхом повного або часткового відшкодування вартості їх підготовки;

- Міністерству освіти і науки України забезпечити затвердження повного обсягу Державних стандартів професійно-технічної освіти з дотриманням вимог до їх складових, зокрема щодо наявності переліку основних обов'язкових засобів навчання;

- Міністерству економічного розвитку і торгівлі України внести зміни до Методики формування середньострокового прогнозу потреби у фахівцях та робітничих кадрах на ринку праці, затвердженої наказом Мінекономрозвитку від 26.03.2013 № 305, щодо формування цього прогнозу в розрізі конкретних професій, за якими здійснюється підготовка, зокрема, у ПТНЗ;

- Вінницькій обласній державній адміністрації вжити заходів щодо усунення Вищим художнім професійно-технічним училищем № 5 і Вищим професійним училищем № 7 виявлених порушень і недоліків під час планування та використання коштів субвенції для харчування та стипендіального забезпечення учнів.

РЕАГУВАННЯ:

Верховною Радою України 04.02.2016 прийнято у першому читанні проект Закону України від 29.01.2016 № 3831-2 «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо фінансування професійно-технічної освіти», положення якого частково поновлюють фінансування ПТНЗ за рахунок державного бюджету. Зокрема, зміни передбачають, що фінансування закладів професійно-технічної освіти здійснюватиметься за рахунок коштів обласного бюджету та з бюджетів міст, що є обласними центрами, а також за рахунок освітньої субвенції з державного бюджету. Крім того, запроваджено субвенцію на підтримку підготовки робітничих кадрів у професійно-технічних та інших навчальних закладах з державного бюджету місцевим бюджетам.

Законами України «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо фінансування професійно-технічної освіти» та «Про внесення змін до Закону України «Про Державний бюджет України на 2016 рік» щодо фінансування професійно-технічної освіти», прийнятими Верховною Радою України та надісланими на підпис Президенту України у лютому 2016 року, поновлено фінансування професійно-технічної освіти за рахунок коштів субвенції на підготовку робітничих кадрів у професійно-технічних навчальних закладах та інших навчальних закладах і визначено її обсяги на 2016 рік у сумі 997,9 млн гривень.

За результатами *аналізу формування та проведення видатків на функціонування комунальних закладів дошкільної освіти* встановлено, що виділення у 2013, 2014 роках коштів місцевих бюджетів на дошкільну освіту в обсягах 13,2 млрд грн і 12,8 млрд грн відповідно не гарантувало доступності

дошкільної освіти та створення належних умов для її здобуття у діючих 16,2 тис. комунальних дошкільних навчальних закладах.

У Вінницькій, Львівській, Одеській, Харківській областях та м. Києві, де проводився аналіз, у ряді комунальних дошкільних навчальних закладів умови перебування дітей не відповідали існуючим санітарно-гігієнічним нормам і правилам, не забезпечувалося повноцінного харчування дітей. Серед причин цього – переповнення міських ДНЗ проти планової їх потужності та невиконання затверджених місцевими радами видатків на дошкільну освіту. На кінець 2014 року ДНЗ були переповнені на 30 відс. (загалом на 265 тис. дітей), а затвержені видатки на їх утримання у 2014 році виконані лише на 88 відсотків. Через недостатність мережі ДНЗ на кінець 2014 року у черзі на влаштування до комунальних закладів дошкільної освіти, за даними МОН, перебувало 96 тис. дітей, що порушувало їх конституційні права на дошкільну освіту.

Фінансування з 2015 року ДНЗ згідно із внесеними змінами до Бюджетного кодексу України щодо реформування міжбюджетних відносин виключно за рахунок місцевих бюджетів і дострокове припинення з 2014 року виконання Державної цільової соціальної програми розвитку дошкільної освіти на період до 2017 року, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 13.04.2011 № 629, за відсутності законодавчо визначеного механізму забезпечення надання достатнього ресурсу для таких цілей з місцевих бюджетів, створювало значні ризики порушення конституційних прав громадян України на здобуття доступної, безоплатної і якісної дошкільної освіти.

На підставі встановлених фактів Рахункова палата вважала за доцільне рекомендувати Міністерству освіти і науки України надати в установленому порядку пропозиції щодо внесення змін до статті 19 Закону України «Про дошкільну освіту» в частині покладених на Міністерство повноважень з розроблення та затвердження державних нормативів фінансового забезпечення дітей у дошкільних навчальних закладах, виходячи зі змін, внесених Законом України від 28.12.2014 № 79 до Бюджетного кодексу України, у частині реформи міжбюджетних відносин щодо відміни надання місцевим бюджетам дотації вирівнювання та здійснення видатків на дошкільну освіту виключно з міських і районних бюджетів.

РЕАГУВАННЯ:

На виконання доручення Прем'єр-міністра України від 18.05.2015 № 19749/1/1-15 за результатами розгляду аналізу Рахункової палати Запорізькою облдержадміністрацією надіслано листи головам районних державних адміністрацій та міським головам для аналізу власних можливостей усіх районів області щодо ліквідації в найкоротший час черг для влаштування дітей у дошкільні навчальні заклади, дотримання норм наповнюваності дітей у групах та організації додаткових дієвих заходів щодо поновлення і розширення мережі дошкільних закладів різних типів і форм власності. Миколаївською облдержадміністрацією для вжиття заходів щодо розширення мережі комунальних ДНЗ проведено нараду із заступниками голів

райдержадміністрацій з питань забезпечення місцями дітей у дитячих садках, норм наповнюваності дітей у групах, ліквідації черги для влаштування до ДНЗ у м. Миколаєві та надано відповідні доручення.

Міністерством освіти і науки України на виконання пропозиції Рахункової палати щодо оптимізації Державних санітарних норм та правил облаштування ДНЗ (які ускладнюють процес розширення мережі дошкільних навчальних закладів, унеможливають відкриття таких закладів у пристосованих і житлових приміщеннях, що стримує доступ громадян України до якісної дошкільної освіти) надіслано листа до Міністерства юстиції України щодо скасування рішення про державну реєстрацію наказу МОЗ, яким затверджено такі норми і правила.

За результатами *аудиту ефективності використання коштів державного бюджету, виділених Державному комітету телебачення і радіомовлення України на виробництво та трансляцію телерадіопрограм для державних потреб, функціонування україномовної версії міжнародного каналу «EuroNews»*, встановлено, що Держкомтелерадіо не забезпечено ефективного використання коштів державного бюджету, що виділялися на виробництво і трансляцію телерадіопрограм для державних потреб, функціонування україномовної версії міжнародного каналу «EuroNews». Управлінські рішення Держкомтелерадіо щодо формування та реалізації державної політики у сфері телебачення і радіомовлення здебільшого були неефективними, оскільки не забезпечували належної координації і регулювання діяльності у цій сфері та не сприяли економному використанню бюджетних коштів.

Формування обсягів виробництва і трансляції телерадіопрограм здійснювалося Держкомтелерадіо у 2014 році та I півріччі 2015 року за відсутності державного замовлення і єдиних підходів до визначення обсягів виробництва і трансляції телерадіопрограм. На цю мету Держкомтелерадіо у цей період спрямовано 1,2 млрд гривень. Крім того, фінансування державних телерадіокомпаній здійснювалося не на виконання державного замовлення, а виходячи з потреби на утримання телерадіокомпаній, що не сприяло їх зацікавленості у створенні якісного та конкурентоспроможного на інформаційному ринку теле- і радіопродукту, не стимулювало до економії бюджетних коштів та активної діяльності із забезпечення надання платних послуг і збільшення власних доходів.

Загалом на виробництво і трансляцію телерадіопрограм Держкомтелерадіо з порушенням бюджетного законодавства заплановано 457,9 млн грн, використано з порушенням чинного законодавства 15,9 тис. грн, неефективно – 4,1 млн гривень. Крім того, неефективне використання коштів минулих років (1993-2007 рр.) становило 0,7 млн грн, неефективне управління коштами – 15,2 млн гривень. Національна телекомпанія України (далі – НТКУ) у минулих роках неефективно використала 9,2 млн грн, збитків державі нанесено на 67,1 тис. грн, недоотримано доходів, за розрахунками, на

0,3 млн гривень. При цьому незареєстровані фінансові зобов'язання НТКУ становили 333,9 млн грн, що може призвести до банкрутства новоствореного публічного акціонерного товариства «Національна суспільна телерадіокомпанія України» у разі його утворення шляхом реорганізації НТКУ, оскільки товариство буде правонаступником усіх прав і обов'язків НТКУ.

На час проведення аудиту встановлено, що на законодавчому рівні не в повному обсязі врегульовано питання діяльності у сфері телебачення і радіомовлення. Понад рік нормативно-правові акти (зокрема, Порядок формування та розміщення державних замовлень на поставку продукції для державних потреб і контролю за їх виконанням, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 29.02.96 № 266; Положення про державне замовлення на виробництво і розповсюдження теле- та радіопрограм, затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 13.07.2004 № 918; норми пункту 4 Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для трансляції телерадіопрограм, вироблених для державних потреб, збирання, оброблення та розповсюдження офіційної інформаційної продукції, створення та функціонування україномовної версії міжнародного каналу «EuroNews», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 31.05.2012 № 539) у частині використання бюджетних коштів у межах державного замовлення Кабінетом Міністрів України не приведено у відповідність із вимогами Закону України від 10.04.2014 № 1197 «Про здійснення державних закупівель».

Відповідно до пункту 11 статті 87 Бюджетного кодексу України до видатків, що здійснюються з Державного бюджету України, належать видатки на програми підтримки національних і державних телерадіокомпаній, суспільного телебачення і радіомовлення, преси, книговидання, державних інформаційних агентств. Однак за понад як 15 років державна програма підтримки національних і державних телерадіокомпаній відсутня, що свідчить про використання Держкомтелерадіо коштів державного бюджету з недотриманням вимог Бюджетного кодексу і є результатом бездіяльності Міністерства фінансів України, яке є головним органом у системі центральних органів виконавчої влади з формування та забезпечення реалізації, зокрема, державної та бюджетної політики.

Для усунення встановлених недоліків та порушень Рахункова палата рекомендувала Державному комітету телебачення і радіомовлення України вжити заходів щодо:

- приведення планування видатків за бюджетною програмою «Виробництво та трансляція телерадіопрограм для державних потреб, збирання, обробка та розповсюдження офіційної інформаційної продукції, створення та функціонування україномовної версії міжнародного каналу «EuroNews» у відповідність із вимогами статті 87 Бюджетного кодексу України;
- приведення постанови Кабінету Міністрів України від 07.11.2014 № 693 «Про утворення публічного акціонерного товариства «Національна суспільна телерадіокомпанія України» в частині порядку формування його статутного капіталу у відповідність із вимогами Закону України від 17.04.2014

№ 1227 «Про Суспільне телебачення і радіомовлення України» (із змінами від 19.03.2015 № 271);

- погашення фінансових зобов'язань НТКУ в сумі понад 330 млн грн з метою уникнення банкрутства новоствореного ПАТ «НСТУ» у разі його утворення шляхом реорганізації НТКУ;

- враховуючи факт відновлення роботи Донецької та Луганської ОДТРК з 05.05.2015 та з 01.04.2015 відповідно, розглянути доцільність дії наказу Держкомтелерадіо від 28.11.2014 № 172, яким передбачено припинення виробничої і фінансово-господарської діяльності цих ОДТРК.

РЕАГУВАННЯ:

З метою усунення зауважень Рахункової палати Держкомтелерадіо у 2015 році здійснено ряд заходів. Зокрема, для часткового погашення фінансових зобов'язань НТКУ, їй збільшено обсяг бюджетних асигнувань за загальним фондом державного бюджету за КПКВ 1701080 на суму 88,7 млн грн, про що Держкомтелерадіо поінформовано Мінфін і надано пропозиції щодо внесення змін до річного розпису бюджетних призначень за загальним фондом на вказану суму.

Наказом Держкомтелерадіо від 30.09.2015 № 280 визнано таким, що втратив чинність, наказ від 28.11.2014 № 172, яким було передбачено припинення виробничої і фінансово-господарської діяльності Донецької та Луганської обласних державних телерадіокомпаній.

Аудит ефективності використання коштів державного бюджету, виділених Міністерству культури України на бібліотечну справу, засвідчив, що бюджетні кошти, які виділялися на бібліотечну справу, придбання україномовної літератури для поповнення фондів публічних бібліотек та зміцнення їх матеріально-технічної бази використовувались Міністерством неефективно. Управлінські рішення Мінкультури щодо формування та реалізації державної політики у сфері бібліотечної справи здебільшого не сприяли належному виконанню поставлених завдань. Задекларовані законодавством принципи розвитку бібліотечної справи не виконувалися, натомість продовжувалася практика виділення бюджетних коштів на утримання бібліотек, матеріальна база та бібліотечні фонди яких не розвивалися.

Мінкультури не створило дієвої системи внутрішнього контролю за використанням коштів державного бюджету, внаслідок чого повернено до бюджету 2,3 млн грн, що були виділені Міністерству впродовж 2013-2014 років за КПКВК 1801170 для зміцнення матеріально-технічної бази двох бібліотек за відсутності позитивного експертного висновку щодо розгляду кошторисної документації, наявність якого передбачена пунктом 10 Порядку затвердження проектів будівництва і проведення їх експертизи, затвердженого постановою Кабінету Міністрів від 11.05.2011 № 560.

Загалом Мінкультури з порушенням бюджетного законодавства у 2013-2014 роках на бібліотечну справу використано 1,7 млн грн, допущено неефективне управління коштами на суму 5,3 млн гривень.

На підставі виявленого Рахункова палата запропонувала
Міністерству культури України:

- створити Державний реєстр національного культурного надбання України в частині рідкісних та цінних видань;
- розробити та затвердити Порядок створення страхових копій документів і колекцій, які внесені та/або підлягають внесенню до Державного реєстру національного культурного надбання;
- привести у відповідність із вимогами Національного стандарту України «Книжкові пам'ятки» Інструкцію про порядок відбору рукописних книг, рідкісних і цінних видань з бібліотечних фондів до Державного реєстру національного культурного надбання, затверджену наказом Мінкультури від 20.11.2001 № 708;
- статтю 26 Закону України від 27.01.95 № 32 «Про бібліотеки і бібліотечну справу» в частині виділення сум витрат на поповнення бібліотечних фондів у Державному бюджеті України та місцевих бюджетах окремим рядком привести у відповідність із вимогами статті 22 Бюджетного кодексу України, оскільки статтею 55 Бюджетного кодексу України суми витрат на поповнення бібліотечних фондів не віднесені до захищених статей витрат;
- затвердити базову мережу закладів культури загальнодержавного рівня, як це передбачено постановою Кабінету Міністрів України від 24.10.2012 № 984;
- розробити і затвердити примірні штати бюджетних установ у сфері культури, зокрема, для бібліотек загальнодержавного рівня;
- розробити і затвердити Правила зберігання документів, що знаходяться в бібліотечних фондах;
- провести інвентаризацію мережі бібліотек з метою її оптимізації та наповнення бібліотечного фонду;
- внести зміни до Порядку відбору україномовних книг для поповнення фондів публічних бібліотек, затвердженого наказом Мінкультури від 18.06.2012 № 635, у частині доповнення його вимогою щодо дотримання видавництвами Державних санітарних норм і правил «Гігієнічні вимоги до друкованої продукції для дітей», затверджених наказом МОЗ від 18.01.2007 № 13, під час закупівлі дитячої україномовної літератури.

РЕАГУВАННЯ:

Постановою Кабінету Міністрів України від 18.11.2015 № 946 внесені зміни до постанови від 23.04.2014 № 117 у частині непоширення її дії на передплату періодичних видань.

Мінкультури затверджено План заходів з усунення порушень і недоліків, на виконання якого відбулося засідання Експертної комісії з відбору рукописних книг, рідкісних і цінних видань з бібліотечних фондів до Державного реєстру національного культурного надбання.

Крім того, Мінкультури у 2015 році здійснено ряд заходів. Зокрема, змінено механізм відбору україномовної літератури для поповнення фондів публічних бібліотек, який

нині передбачає два етапи відбору: перший – структурними підрозділами у сфері культури обласних, Київської міської державної адміністрації та обласних універсальних наукових бібліотек, другий – відповідною експертною радою.

Також розроблено ряд проектів документів: проект постанови Кабінету Міністрів України «Про внесення змін до Переліку платних послуг, які можуть надаватися бюджетними закладами культури, заснованими на державній та комунальній формі власності»; проект Стратегії розвитку бібліотек та бібліотечної справи до 2025 року; проект Інструкції про збереження документальних ресурсів бібліотек державної та комунальної форм власності; проект наказу «Про затвердження базової мережі закладів культури загальнодержавного рівня» (термін виконання 2015-2016 роки).

Вперше усі етапи реалізації бюджетної програми 1801170 у частині поповнення фондів публічних бібліотек розміщені на офіційному веб-сайті Мінкультури.

За результатами *аудиту ефективності використання коштів державного бюджету, виділених Міністерству культури України на збереження історико-культурної спадщини в заповідниках, здійснення заходів з охорони, паспортизації, інвентаризації та реставрації пам'яток культурної спадщини*, встановлено, що фактично на час аудиту в Україні була відсутня дієва системи охорони об'єктів культурної спадщини, Мінкультури не вжито достатніх заходів для створення такої системи, недостатнє виділення коштів на зазначену мету не могло забезпечити належних умов збереження об'єктів культурної спадщини.

Кошти, що виділялися Мінкультури на збереження історико-культурної спадщини в заповідниках, використовувалися з порушенням чинного законодавства та неефективно. Зокрема, у 2014 році – I півріччі 2015 року з порушенням чинного законодавства використано 85,8 тис. грн, неефективно – 2,9 млн грн, у т.ч. 1,3 млн грн – впродовж минулих років (2010-2013 роки), допущено неефективне управління коштами на суму 1,1 млн гривень.

Міністерством не створено умов для залучення грантів та інших перспективних джерел позабюджетного фінансування.

Через відсутність необхідних матеріальних ресурсів розвиток історико-культурних заповідників не відбувався, дієві заходи із збереження пам'яток не вживалися, оскільки 93,4 відс. коштів загального фонду за КПКВК 1801490 спрямовувалося на утримання штатної чисельності працівників заповідників та оплату комунальних послуг. У результаті близько 20 відс. пам'яток заповідників (193 од.) на час проведення аудиту перебувало в аварійному та незадовільному стані, понад 40 відс. (329 од.) потребувало реставрації. Відсутність фінансового забезпечення видатків створювала ризики втрат пам'яток культурної спадщини, зокрема унікальних комплексів, внесених до списку об'єктів всесвітньої спадщини ЮНЕСКО.

Не було забезпечено належним чином виконання Мінкультури і функцій з охорони культурної спадщини. Як наслідок, у зонах охорони об'єктів всесвітньої спадщини ЮНЕСКО в порушення міжнародних норм (без дозволів та без інформування ЮНЕСКО) здійснювалась забудова охоронної (буферної) зони Національного заповідника «Софія Київська» та Національного Києво-Печерського історико-культурного заповідника.

Розглянувши результати аудиту, Рахункова палата рекомендувала Кабінету Міністрів України ініціювати розроблення законопроекту щодо несанкціонованої забудови зон охорони об'єктів культурної спадщини, що становлять національне надбання; Мінкультури прискорити роботу з формування Державного реєстру нерухомих пам'яток України; розробити його форму та положення про нього; забезпечити публікацію реєстру у спеціалізованому періодичному виданні; затвердити базову мережу закладів культури загальнодержавного рівня, як це передбачено статтею 23 Закону України «Про культуру»; розробити і затвердити порядок розроблення плану організації території історико-культурного заповідника та історико-культурної заповідної території, а також порядок визначення та затвердження меж і режимів використання зон охорони пам'яток; положення про історико-культурну заповідну територію; прискорити роботу з погодження Порядку надання дозволів чи висновків, наявність якого передбачена статтею 61 Закону України «Про охорону культурної спадщини»; здійснювати координацію наукових досліджень заповідників у сфері охорони культурної спадщини та їх контроль.

1.3.3.12. Взаємовідносини Державного бюджету України з місцевими бюджетами та використання бюджетних коштів на соціально-економічний розвиток територій

За результатами *аудиту використання субвенцій з державного бюджету міському бюджету міста Києва на виконання функцій столиці*, встановлено, що на неодноразові звернення Київської міської державної адміністрації до Кабінету Міністрів України та Верховної Ради України щодо виділення у 2014 році з державного бюджету міському бюджету коштів дотацій на оплату поточних видатків та погашення заборгованості за розрахунками з оплати праці, енергоносіїв та комунальних послуг у сумі 3,2 млрд грн, яка виникла у зв'язку із невиконанням міського бюджету за доходами, та виділення капітальних видатків у сумі 2 млрд грн для завершення будівництва об'єктів, що фінансувалися коштом державного бюджету, міському бюджету м. Києва за пропозицією Міністерства фінансів України змінами до Закону України «Про Державний бюджет України на 2014 рік», прийнятими у липні 2014 року, передбачено і надано субвенцію на виконання функцій столиці в сумі 1,8 млрд грн як видатки споживання.

Це бюджетне рішення відповідало статті 67 Бюджетного кодексу України та статті 4 Закону України «Про столицю України – місто-герой Київ», згідно з якими спрямувати таку субвенцію можна на всі потреби міста, проте не враховувало існуючої до 2012 року практики надання міському бюджету м. Києва субвенцій на виконання функцій столиці переважно на будівництво і реконструкцію мостових переходів, дорожніх розв'язок, об'єктів метро.

Весь обсяг наданої субвенції у 2014 році використано за напрямками, визначеними за погодженням з Київською міськдержадміністрацією і затвердженими постановою Кабінету Міністрів України від 17.09.2014 № 452. Зокрема, 821,3 млн грн (45,6 відс.) було використано на погашення заборгованості та оплату постачання бюджетним установам і комунальним підприємствам м. Києва тепла, води та електроенергії; 421,2 млн грн (23,4 відс.) – на виплату заробітної плати з нарахуваннями працівникам цих установ; 370,3 млн грн (20,6 відс.) – на обслуговування боргових зобов'язань за запозиченнями міського бюджету.

Через витрати тільки на видатки споживання не завершено робіт на життєво важливих об'єктах шляхо-транспортної інфраструктури, які будувалися у попередніх роках за рахунок коштів на виконання столичних функцій, зокрема Подільського мостового переходу через р. Дніпро та Другої нитки головного міського каналізаційного колектору.

За результатами аудиту Рахунковою палатою було внесено пропозиції:

- Міністерству фінансів України при плануванні коштів державного бюджету на виконання м. Києвом функцій столиці забезпечити пріоритетність спрямування фінансового ресурсу державного бюджету на розвиток столичної інфраструктури;

- Київській міськдержадміністрації внести в установленому порядку законопроект щодо змін до статті 4 Закону України від 15.01.99 № 401 «Про столицю України – місто-герой Київ» у частині визначення пріоритетом використання коштів субвенції на виконання функцій столиці розвиток столичної інфраструктури; доповнити організаційні документи (положення, статuti) бюджетних установ, підприємств та організацій комунальної форми власності конкретними завданнями, заходами і послугами, визначеними статтею 4 зазначеного Закону; забезпечити стягнення структурними підрозділами дебіторської заборгованості з орендарів за оплату комунальних послуг та енергоносіїв у сумі 195,1 тис. гривень.

РЕАГУВАННЯ:

Комітетом Верховної Ради України з питань державного будівництва, регіональної політики та місцевого самоврядування 07.10.2015 прийнято рішення рекомендувати Кабінету Міністрів України ініціювати внесення змін до статті 4 Закону України «Про столицю України – місто-герой Київ» у частині визначення пріоритетом використання коштів субвенції на виконання функцій столиці, розвиток столичної інфраструктури, а також запропонувати Мінфіну при плануванні коштів держбюджету на виконання м. Києвом функцій столиці забезпечити пріоритетність спрямування фінансового ресурсу державного бюджету на розвиток столичної інфраструктури.

Міністерство фінансів України поінформувало, що планування таких видатків буде розглядатися під час складання проектів державного бюджету на відповідні роки.

Київська міськдержадміністрація повідомила про забезпечення стягнення структурними підрозділами дебіторської заборгованості з орендарів за оплату комунальних послуг та енергоносіїв у сумі 195,1 тис. гривень.

Результати *аудиту ефективності використання у 2014 році коштів субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на соціально-економічний розвиток окремих територій, спрямованої на здійснення заходів з енергозбереження щодо заміщення та скорочення споживання природного газу*, засвідчили, що Міністерством фінансів України, низкою місцевих органів влади не забезпечено повною мірою виконання бюджетної програми щодо субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на соціально-економічний розвиток окремих територій, спрямованої на здійснення заходів з енергозбереження, і належного управління її коштами, виділеними у 2014 році. Як наслідок, не виконано запланованих обсягів робіт і не одержано економічного ефекту по ряду об'єктів щодо заміщення та скорочення споживання природного газу.

У 2014 році за наявності відкритих і профінансованих у повному обсязі асигнувань місцевим бюджетам на суму 500 млн грн не було використано на місцях і повернено до державного бюджету 272,7 млн грн, або 54,5 відс. від затверджених обсягів субвенції.

Основні причини невикористання коштів – це тривалий термін підготовки та затвердження Кабінетом Міністрів України розподілу субвенції між місцевими бюджетами; неналежне виконання функцій головного розпорядника субвенції Міністерством фінансів щодо планування і розподілу коштів першочергово на погашення зареєстрованої кредиторської заборгованості місцевих бюджетів та організації, координації і контролю за повнотою витрачання субвенції на місцях; недосконале (без обґрунтованих розрахунків) формування місцевими органами влади переліків об'єктів; неналежне управління низкою місцевих державних адміністрацій коштами субвенції, а також непроведення органами Казначейства платежів з оплати виконаних робіт через відсутність фінансового (грошового) їх підкріплення.

Нормативно-правове та організаційне забезпечення питань, пов'язаних з використанням коштів субвенції у 2014 році, загалом було достатнім, але мало недоліки.

Кабінетом Міністрів України при розподілі коштів субвенції між місцевими бюджетами (постанова від 08.08.2014 № 369 «Деякі питання соціально-економічного розвитку окремих територій у 2014 році») всупереч вимогам частини 11 статті 51 Бюджетного кодексу України не визначено такого напрямку використання субвенції, як погашення зареєстрованої бюджетної (кредиторської) заборгованості місцевих бюджетів (обліковується станом на 01.01.2014 у сумі 52,1 млн грн), яка виникла за субвенцією у попередні роки. Зазначене стало однією з причин зростання обсягів кредиторської заборгованості станом на 01.01.2015 до 99,9 млн грн (майже у 2 рази). Відповідне доручення Віце-прем'єр-міністра України від 16.10.2014 № 36769/1/1-14 щодо врегулювання цього питання Мінфіном,

Мінекономрозвитку, Мінрегіоном, місцевими органами виконавчої влади не було виконане.

У Державному бюджеті України на 2015 рік погашення за рахунок коштів державного бюджету зазначеної кредиторської заборгованості за субвенцією станом на 01.08.2015 не було передбачено, що призвело до загострення фінансових відносин з кредиторами – виконавцями робіт і ускладнило їх фінансовий стан. Постановою Кабінету Міністрів України від 03.08.2015 № 543 «Деякі питання використання у 2015 році державних капітальних видатків» при розподілі субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на здійснення заходів щодо соціально-економічного розвитку окремих територій між місцевими бюджетами погашення кредиторської заборгованості передбачено частково і лише в Одеській області по 7 об'єктах на суму 4,8 млн грн (Казначейством в цій області обліковується така заборгованість по 38 об'єктах на суму 28,7 млн гривень). Для інших регіонів зазначеною постановою погашення кредиторської заборгованості на суму 95,1 млн грн (з урахуванням частини її обсягу в Одеській області на суму 23,9 млн грн) не передбачено.

У 2014 році в регіонах було використано 202,5 млн грн коштів субвенції і виконано відповідні роботи на 521 об'єкті (78 відс. запланованих), спрямовані на енергозбереження щодо заміщення та скорочення споживання природного газу у сфері теплопостачання. У 2015 році одержано відповідний позитивний соціально-економічний ефект.

Рахункова палата рекомендувала Кабінету Міністрів України, Міністерству фінансів України спільно з Міністерством регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України та іншими зацікавленими органами виконавчої влади на виконання частини 11 статті 51 Бюджетного кодексу України здійснити заходи щодо повного погашення зареєстрованої Казначейством кредиторської заборгованості місцевих бюджетів станом на 01.01.2015 у сумі 95,1 млн грн, що виникла за результатами використання субвенції у попередні роки.

Рівненській обласній державній адміністрації з метою усунення встановлених під час аудиту порушень необхідно забезпечити повернення у 2015 році до державного бюджету коштів субвенції, спрямованих у порушення встановленого порядку на виконання робіт, не пов'язаних з модернізацією теплогенеруючого обладнання на трьох об'єктах, та вжити заходів щодо введення у 2015 році в експлуатацію 15 запланованих на 2014 рік об'єктів, на виконання робіт із встановлення твердопаливних котлів, на які витрачено майже 4,3 млн грн субвенції.

РЕАГУВАННЯ:

Віце-прем'єр-міністр України - Міністр регіонального розвитку та житлово-комунального господарства України Зубко Г.Г. 30.11.2015 доручив центральним органам виконавчої влади (за списком) у тижневий термін подати матеріали щодо проведення селекторної наради за участю голів обласних та Київської міської облдержадміністрації з порушених питань системного та локального характеру.

Міністерством фінансів України частково погашено зареєстровану Казначейством кредиторську заборгованість місцевих бюджетів станом на 01.01.2015 у сумі 95,1 млн гривень. Згідно зі змінами від 17.09.2015 до Закону України «Про Державний бюджет України на 2015 рік» окремим місцевим бюджетам передбачена субвенція з державного бюджету на здійснення заходів щодо соціально-економічного розвитку окремих територій в загальному обсязі 275 млн грн, кошти якої у встановленому порядку можуть бути спрямовані на погашення цієї кредиторської заборгованості.

Рівненська обласна державна адміністрація поінформувала про доручення від 06.10.2015 Гошанській, Демидівській, Костопільській, Млинівській, Острозькій, Рокитнівській і Сарненській районним держадміністраціям ввести у 2015 році в експлуатацію 15 об'єктів, які планувалося ввести ще у 2014 році. За результатами аналізу виконання цього доручення (із пооб'єктною деталізацією наявних недоліків) повідомлено, що на усіх зазначених об'єктах проводяться пусконаладжувальні роботи.

Аудит ефективності використання коштів субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на надання пільг та субсидій населенню на оплату житлово-комунальних послуг засвідчив, що Кабінетом Міністрів України, Міністерством фінансів України, Міністерством соціальної політики України та місцевими органами виконавчої влади у 2014 та 2015 роках забезпечено надання населенню за рахунок субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам належних пільг та житлових субсидій на оплату житлово-комунальних послуг.

Загалом у 2014 році така соціальна допомога надана 4,4 млн пільговикам та понад 1,5 млн малозабезпеченим сім'ям на загальну суму 6,2 млрд грн, за 9 місяців 2015 року – понад 4 млн пільговикам та 3,2 млн малозабезпеченим сім'ям на суму 7,6 млрд гривень.

Урядом та Мінсоцполітики вжито також заходи і прийнято ряд рішень, спрямованих на спрощення процедур при призначенні населенню пільг і субсидій з оплати таких послуг.

Водночас у 2014 році бюджетна програма за цим напрямом не профінансована на суму 1,3 млрд грн, незважаючи на існуючу станом на 01.01.2015 кредиторську заборгованість з відшкодування відповідним підприємствам недоотриманих ними доходів за надані громадянам обсяги послуг, з пільг і субсидій, яка становила 1 млрд грн (у т.ч. прострочена – 126 млн гривень). Зазначене не сприяло покращенню фінансово-економічного стану таких підприємств та якості наданих ними послуг населенню.

Однією з причин такого стану було застосування механізму проведення взаєморозрахунків (заліків) (90 відс.), в яких низка підприємств не могла взяти

участь (а отже одержати кошти субвенції) через відсутність заборгованості за енергоносії та перед бюджетом. Зокрема, через відсутність заборгованості за енергоносії і, відповідно, неможливість проведення взаєморозрахунків станом на 01.01.2015 кредиторська заборгованість місцевих бюджетів Харківської області з перерахування коштів субвенції перед КП «Харківські теплові мережі» за надані ним послуги з пільг і субсидій становила 23,8 млн гривень.

Планування Мінфіном та Мінсоцполітики обсягів коштів субвенції на 2015 рік не було належно обґрунтованим та створило ризики невикористання значної частини асигнувань. Так, затверджений Законом України «Про Державний бюджет України на 2015 рік» (із змінами від 02.03.2015) обсяг видатків субвенції становив 24,4 млрд гривень. Фактично за 10 місяців 2015 року було виділено 8,5 млрд грн (35 відс. затверджених асигнувань).

Нормативно-правове забезпечення питань, пов'язаних з використанням коштів субвенції, загалом врегульоване, але стосовно деяких питань існували неузгодженості.

Діючі норми витрат теплової енергії на опалення житлових будівель та відсутність побудинкових засобів обліку її споживання знижували ефективність (результативність) використання коштів субвенції. Так, за відсутності побудинкового обліку фактично наданих послуг (станом на 01.07.2015 рівень оснащення будинків засобами обліку теплової енергії становив 34,7 відс.) застосування Національною комісією, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг (далі – НКРЕКП) неактуальних норм тепловитрат на одиницю опалювальної площі, визначених у 2001 році, призводило до завищення тарифів на теплопостачання для населення та надмірного відшкодування державою за рахунок субвенції підприємствам – виконавцям (виробникам) вартості таких послуг, наданих у вигляді пільг і субсидій громадянам, які проживають у будинках без засобів побудинкового обліку теплової енергії.

Водночас законодавчо визначений на момент проведення аудиту порядок встановлення побудинкових приладів обліку за рахунок споживачів в умовах низького рівня платоспроможності населення не дозволяв вирішити цю гостру проблему. Лише з квітня 2015 року за пропозицією НКРЕКП і на виконання відповідного доручення Уряду Мінрегіон спільно з НКРЕКП почав проводити роботу з актуалізації норми витрат палива та теплової енергії на опалення житлових та громадських споруд.

За результатами аудиту Рахункова рекомендувала:

- Кабінету Міністрів України:

вжити заходів щодо прискорення виконання Мінрегіоном та НКРЕКП доручення Кабінету Міністрів України від 08.05.2015 № 17166/1/1-15 стосовно актуалізації встановлених у 2001 році норм витрат палива та теплової енергії на опалення житлових та громадських споруд в Україні, що використовуються НКРЕКП при встановленні тарифів на опалення для населення, яке проживає у будинках без лічильників тепла, з урахуванням затверджених 2006 року норм;

привести положення пункту 1 Порядку перерахування деяких субвенцій з державного бюджету місцевим бюджетам на надання пільг, субсидій та

компенсацій (постанова Кабінету Міністрів України від 11.01.2005 № 20) у частині перерахування відповідних видів субвенцій за рахунок конкретно визначених надходжень загального фонду державного бюджету у відповідність з вимогами статті 13 Бюджетного кодексу України, згідно з якою виключно видатки спеціального фонду бюджету здійснюються за рахунок конкретно визначених надходжень цього фонду;

внести в установленому порядку відповідні зміни в діючий механізм надання субвенції, визначений постановою Кабінету Міністрів України від 04.03.2002 № 256, з метою забезпечення можливості проведення розрахунків грошовими коштами та недопущення наявності простроченої кредиторської заборгованості перед підприємствами – виконавцями житлово-комунальних послуг;

- Міністерству фінансів України:

вжити заходів для удосконалення механізму планування коштів субвенції та забезпечення виконання відповідних бюджетних програм, своєчасного відшкодування підприємствам – виконавцям житлово-комунальних послуг недоодержаних ними доходів за надані послуги з пільг і субсидій;

розглянути питання та надати відповідні пропозиції Кабінету Міністрів України щодо зменшення і перерозподілу прогнозного обсягу невикористаних до кінця року бюджетних призначень із субвенції, передбачених у 2015 році Мінфіну у загальному фонді державного бюджету, та спрямування їх на першочергові потреби за іншими бюджетними програмами;

- Міністерству соціальної політики України забезпечити моніторинг та узагальнення результатів проведених на місцях перевірок цільового використання бюджетних асигнувань, передбачених для надання населенню субсидій та адресної соціальної допомоги відповідно до п. 5 постанови Кабінету Міністрів України від 22.09.1997 № 1050, щодо подальшого вдосконалення надання населенню субсидій.

РЕАГУВАННЯ:

На виконання пропозиції Рахункової палати щодо зменшення і перерозподілу прогнозного обсягу невикористаних до кінця року бюджетних призначень субвенції, передбачених у 2015 році Мінфіну у загальному фонді державного бюджету, та спрямування їх на першочергові потреби за іншими бюджетними програмами Законом України від 24.12.2015 № 915-VIII «Про Державний бюджет України на 2015 рік» щодо видатків Пенсійного фонду України» перерозподілено відповідні призначення. Зокрема, зменшено на 6 млрд грн обсяг субвенції за КПКВК 3511150 і кошти в цій сумі спрямовано на покриття дефіциту Пенсійного фонду України.

На виконання пропозицій попереднього контрольного заходу з аналогічного питання щодо внесення змін у діючий механізм надання субвенції з метою забезпечення можливості проведення розрахунків грошовими коштами Верховною Радою України 02.02.2016 прийнято за основу проект Закону України «Про житлово-комунальні послуги»

(реєстр. № 1581-д), частиною 3 статті 9 якого передбачено запровадження виплати споживачу передбачених законодавством пільг та субсидій на оплату житлово-комунальних послуг в грошовій формі в порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України.

За результатами *аудиту використання субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на надання пільг та житлових субсидій населенню на придбання твердого та рідкого пічного побутового палива і скрапленого газу* встановлено, що Міністерством фінансів України, Міністерством соціальної політики України, місцевими органами виконавчої влади і органами місцевого самоврядування у 2013-2014 роках загалом забезпечено виконання бюджетної програми щодо спрямування коштів субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на надання вказаних пільг та житлових субсидій населенню: у 2013 році надано 733 млн грн (95 відс. від обсягів, передбачених річним розписом), у 2014 році – 704,1 млн грн (89 відсотків).

Загалом відповідними органами соціального захисту населення на місцях у 2013 році забезпечено надання пільг понад 900 тис. осіб і житлових субсидій 281 тис. сімей, у 2014 році – 771 тис. осіб і 237 тис. сімей на придбання твердого та рідкого пічного побутового палива і скрапленого газу.

При цьому слід зазначити, що через неузгодженість норми забезпечення громадян різних пільгових категорій твердим побутовим паливом та законодавче невизначення термінів призначення і надання пільг в окремих випадках не було дотримано принципів соціальної справедливості при наданні пільг та права окремих громадян на їх своєчасне одержання.

У 2014 році порівняно з 2013 роком спостерігалось зменшення як кількості осіб, яким надано пільги, – на 14,3 відс., так і кількості сімей, які одержали субсидії, – на 15,7 відс. через скорочення населення і позитивну динаміку газифікації домоволодінь тощо. У той же час внесення у травні та червні 2014 року змін до Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» щодо надання пільг учасникам антитерористичної операції та їх сім'ям обумовило збільшення контингенту одержувачів та потребувало врахування при плануванні коштів субвенції.

За результатами проведеного аудиту у Вінницькій, Житомирській, Київській, Черкаській та Чернігівській областях за 2013-2014 роки встановлено використання місцевими органами виконавчої влади та місцевого самоврядування коштів субвенції з порушенням законодавства в частині недотримання термінів перерахування коштів субвенції на загальну суму 38,9 млн грн, що стало причиною несвоєчасного отримання пільг та субсидій відповідними їх одержувачами.

Крім того, аудитом встановлено, що переважно за рахунок зростання кредиторської заборгованості в Луганській області до 44,5 млн грн і Донецькій області до 24 млн грн ця заборгованість за коштами субвенції з надання пільг і субсидій відповідним категоріям громадян загалом зросла на кінець 2014 року з 16,2 млн грн до 83,4 млн гривень.

Однією з причин утворення заборгованості у цих областях було прийняття Кабінетом Міністрів України постанови від 07.11.2014 № 595 «Деякі питання фінансування бюджетних установ, здійснення соціальних виплат населенню та надання фінансової підтримки окремим підприємствам і організаціям Донецької та Луганської областей», згідно з якою видатки з державного бюджету за коштами субвенції на окупованих територіях цих областей не здійснювались (постановою передбачено, що відповідні видатки будуть здійснюватись лише після повернення території під контроль органів державної влади).

Враховуючи наведене, Рахункова палата рекомендувала:

- Кабінету Міністрів України та Міністерству соціальної політики України розглянути питання визначення в установленому порядку науково обґрунтованої норми забезпечення твердим пічним побутовим паливом осіб, які мають право на отримання пільг (субсидій) за рахунок субвенції. За результатами цього розгляду підготувати та внести відповідні пропозиції щодо змін до статті 102 Бюджетного кодексу України та постанови Кабінету Міністрів України від 27.06.2012 № 608 «Про забезпечення твердим пічним побутовим паливом осіб, які мають право на його отримання згідно із статтею 48 Гірничого закону України». Крім того, необхідно підготувати та внести зміни до Порядку надання пільг на придбання твердого палива і скрапленого газу за рахунок субвенцій з державного бюджету місцевим бюджетам, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 31.01.2007 № 77, щодо визначення чітких термінів призначення та надання пільг у частині формування сільськими, селищними радами списків пільговиків та органами соціального захисту відповідних платіжних відомостей на виплату коштів;

- Міністерству фінансів України забезпечити планування та розподіл коштів субвенції на надання пільг і субсидій відповідним категоріям громадян між регіонами у необхідних обсягах, мінімізувати обсяги перерозподілу цих коштів;

- Вінницькій, Житомирській, Київській обласним держадміністраціям забезпечити інформування Мінфіну про обґрунтовану потребу регіону в коштах субвенції; розподіл у необхідних обсягах затверджених регіону коштів на надання пільг і субсидій відповідним категоріям громадян між районами (містами); мінімізувати обсяги перерозподілу та невикористання цих коштів.

РЕАГУВАННЯ:

Мінсоцполітики на виконання вказаних рекомендацій повідомило Рахункову палату, що Міністерством підготовлено проект урядового рішення щодо скасування постанови Кабінету Міністрів України від 27.06.2012 № 608 «Про забезпечення твердим пічним побутовим паливом осіб, які мають право на його отримання згідно із статтею 48 Гірничого закону України».

Крім того, Мінсоцполітики опрацьовано проект змін до Порядку надання пільг на придбання твердого палива і скрапленого газу за рахунок субвенцій з державного бюджету місцевим бюджетам, затвердженого постановою

Кабінету Міністрів України від 31.01.2007 № 77, у частині встановлення термінів формування сільськими, селищними радами списків отримувачів пільг з придбання твердого палива і скрапленого газу для подання органам соціального захисту населення, а також строків формування органами соціального захисту платіжних відомостей на виплату коштів на зазначені цілі.

Вінницькою та Київською обласними держадміністраціями інформацію про результати проведеного аудиту розглянуто на колегіях, нарадах у структурних підрозділах обласних держадміністрацій і надіслано відповідні оглядові, аналітично-інформаційні листи розпорядникам коштів місцевих бюджетів з метою неухильного дотримання ними вимог законодавства при використанні коштів вказаної субвенції.

Рахунковою палатою також проведено *аудит використання у Харківській та Сумській областях субвенцій з державного бюджету місцевим бюджетам на надання пільг громадянам, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, для оплати житлово-комунальних послуг, придбання палива, послуг зв'язку та компенсацію за пільговий проїзд*, яким встановлено, що місцеві органи влади зазначених областей у 2013 році – I кварталі 2015 року у повному обсязі забезпечили надання пільг для оплати житлово-комунальних послуг, придбання палива, послуг зв'язку громадянам, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи. Водночас компенсації перевізникам їх пільгового проїзду за рахунок субвенцій з державного бюджету здійснено частково.

У цілому таких пільг у 2013 і 2014 роках у Харківській та Сумській областях надано 6,8 тис. і 7,3 тис. громадян та 6 тис. і 6,1 тис. громадян відповідно. Загальні суми наданих пільг і компенсацій у Харківській та Сумській областях становили у 2013 році – 12,8 млн грн і 9,8 млн грн; у 2014 році – 17,8 млн грн і 10,1 млн грн відповідно. Протягом зазначених років у розрахунку на одного постраждалого внаслідок Чорнобильської катастрофи надано пільг у Харківській області в середньому на місяць у розмірі 157 грн та 203 грн відповідно, у Сумській – 136 грн та 138 гривень.

При цьому слід зазначити, що розрахунки за надані пільги громадянам, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, для оплати придбання палива та оплати житлово-комунальних послуг з підприємствами-надавачами послуг здійснювалися несвоєчасно та не в повному обсязі. Одна з причин зазначеного – використання здебільшого взаєморозрахунків (взаємозаліків) за отримані підприємствами-надавачами житлово-комунальних послуг від НАК «Нафтогаз України» та ДП «Енергоринок» природний газ та електроенергію.

Водночас виявлені окремі недоліки системи надання громадянам пільг та компенсації їх вартості. Так, Бюджетним кодексом України передбачено, що Кабінет Міністрів України, місцеві державні адміністрації, виконавчі органи

місцевих рад забезпечують відповідно до законодавства України надання пільг окремим категоріям громадян шляхом запровадження соціальних карток та проведення видатків згідно з Кодексом виключно із застосуванням Єдиного державного автоматизованого реєстру (далі – ЄДАРП) осіб, які мають право на пільги, тобто на підставі персоніфікованих даних.

Проте механізм реалізації зазначеної норми Кодексу постановами Уряду не передбачений: не затверджено порядок застосування соціальних карток при наданні таких пільг, не приведено у відповідність із Кодексом Положення про ЄДАРП (постанова Кабінету Міністрів України від 29.01.2003 № 117) у частині порядку здійснення розрахунків з надавачами пільгових послуг, а також форму обліку обсягів і вартості пільгових перевезень.

Нормативно-правовими актами не визначено граничних норм надання пільг громадянам на проїзд. У результаті розрахунки з підприємствами - надавачами послуг за пільговий проїзд вказаної категорії громадян автомобільним і наземним електротранспортом здійснювалися за відсутності даних, які належним чином підтверджували надання перевізниками пільг громадянам та обґрунтовували їх обсяги.

Загалом фінансування пільг, зокрема з оплати проїзду залізницею та метрополітемом, відбувалося за залишковим принципом: компенсацію вартості таких пільг, наданих ДП «Південна залізниця» та КП «Харківський метрополітен» у 2013-2014 роках, здійснено на рівні лише 20 та 30 відс. від їхньої вартості.

За результатами аудиту Рахункова палата рекомендувала:

- Міністерству соціальної політики України ініціювати приведення у відповідність із вимогами пункту 7 розділу VI прикінцевих положень Бюджетного кодексу України норм Положення про Єдиний державний автоматизований реєстр осіб, які мають право на пільги (постанова Кабінету Міністрів України від 29.01.2003 № 117) у частині передбачення обліку осіб, які мають право на пільгове перевезення, та Порядку розрахунку обсягів компенсаційних виплат за пільговий проїзд залізничним транспортом (постанова Кабінету Міністрів України від 16.12.2009 № 1359) у частині застосування ЄДАРП при здійсненні розрахунків обсягів компенсаційних виплат; підготувати рішення Кабінету Міністрів України щодо запровадження соціальної картки, враховуючи напрацьований досвід у м. Києві;

- Харківській та Сумській обласним державним адміністраціям вжити заходів щодо погашення кредиторської заборгованості за коштами субвенції підприємствам-надавачам послуг з перевезення пільгової категорії громадян, а також організувати в Харківській області суцільну перевірку за 2013 рік – I квартал 2015 року щодо повноти вжитих управлінням соціального захисту населення Харківської райдержадміністрації заходів для з'ясування розбіжностей даних підприємств з ЄДАРП та виправлення їх наслідків.

РЕАГУВАННЯ: Інформація Рахункової палати про результати аудиту була розглянута на засіданні Комітету Верховної Ради України з питань екологічної політики,

природокористування та ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи, за підсумками якого прийнято рішення від 04.11.2015 № 24/24 взяти її до відома та надано відповідні рекомендації Кабінету Міністрів України.

Мінсоцполітики на виконання пропозицій Рахункової палати опрацьовується питання впровадження механізму надання окремим категоріям громадян адресної грошової допомоги замість пільгового проїзду відповідно до доручення Прем'єр-міністра України.

Харківською облдержадміністрацією надано Мінсоцполітики та Комітету Верховної Ради України з питань екологічної політики природокористування та ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи пропозиції стосовно компенсації перевізникам вартості наданих послуг за пільгове перевезення окремих категорій громадян, а також проведення в повному обсязі розрахунків за надані населенню житлово-комунальні послуги по пільгах та житлових субсидіях. Роботу з усунення розбіжностей даних підприємств-надавачів житлово-комунальних послуг ЄДАРП, які мають право на пільги, проведено у повному обсязі управлінням соціального захисту населення Харківської ОДА.

1.3.4. Аналіз виявлених фактів неналежного адміністрування доходів державного бюджету

Аудиторами Рахункової палати у 2015 році було виявлено різного роду порушень і недоліків при адмініструванні та справлянні доходів державного бюджету на загальну суму 10 млрд 111 млн гривень.

На основі результатів *аналізу стану організації та проведення органами державної фіскальної служби перевірок юридичних осіб щодо додержання податкового законодавства та забезпечення надходжень до бюджету* Рахунковою палатою встановлено, що протягом 2012-2014 років ДФС (Міндоходів, ДПС) не забезпечено створення цілісної, дієвої, прозорої системи функціонування контрольно-перевірочної роботи в частині дотримання платниками податків норм податкового законодавства та забезпечення надходжень до бюджету.

Планові показники із мобілізації податкових надходжень до державного бюджету органами ДФС (Міндоходів, ДПС) у 2012 році виконані на 88,3 відс., у 2013 році – на 93 відс., у 2014 році – на 95,8 відсотка. При цьому за цей період до бюджету не надійшло близько 9 млрд грн узгоджених з платниками податків донарахованих за результатами перевірок податкових зобов'язань і штрафів, 57 відс. (38,2 млрд грн) донарахованих за результатами перевірок податкових зобов'язань і штрафів оскаржувалися платниками податків в адміністративному та судовому порядку; допущено зростання податкового боргу в 1,7 раза.

Не було забезпечено чіткої взаємодії між структурними підрозділами ДФС (Міндоходів) під час здійснення контрольно-перевірочної роботи та

впровадження матеріалів перевірок; на центральному рівні поза увагою залишилися окремі процедурні моменти діяльності їх територіальних органів, зокрема не здійснювався аналіз даних щодо основних видів ухилення від оподаткування, які використовувалися платниками податків – юридичними особами і виявлені ДФС (Міндоходів) під час проведення перевірок; списання податкового боргу за результатами контрольно-перевірочної роботи і надання платникам податків розстрочення (відстрочення) грошових зобов'язань (податкового боргу) зі сплати донарахованих податкових зобов'язань, штрафів тощо.

Неналежне складання і оформлення матеріалів перевірок працівниками територіальних органів ДФС (Міндоходів, ДПС), недостатнє виконання поставлених завдань при відпрацюванні ризикових суб'єктів господарювання тощо дало можливість платникам податків оскаржувати в адміністративному та судовому порядку значну кількість податкових повідомлень-рішень, винесених цими органами після проведення відповідних перевірок. За результатами адміністративного оскарження протягом 2012-2014 років було скасовано повністю або частково на територіальному рівні 10,3 відс. та на рівні центрального апарату ДФС (Міндоходів, ДПС) 13,8 відс. донарахованих податкових зобов'язань і штрафів. Суди різних інстанцій на користь платників податків у цей період винесено 60,2 відс. рішень, у тому числі провадження закінчено на користь платників податків щодо 69,8 відс. остаточних рішень.

Враховуючи вищевикладене, **Рахункова палата пропонувала** Уряду у встановленому порядку внести зміни до статті 41 Податкового кодексу України в частині визначення органів державної фіскальної служби контролюючими органами; узгодити положення Податкового та Господарського кодексів України щодо визначення критеріїв віднесення платників податків до категорії великих; розглянути питання збільшення термінів проведення виїзних документальних перевірок, враховуючи види діяльності та специфіку суб'єктів господарювання; встановити обмеження на відчуження майна платниками податків у разі нарахування їм за результатами перевірок значних сум податкових зобов'язань і штрафних (фінансових) санкцій, які оскаржуються в адміністративному та судовому порядку.

РЕАГУВАННЯ:

Кабінетом Міністрів України прийнято постанову від 04.06.2015 № 360 «Про внесення зміни до пункту 7 Положення про Державну фіскальну службу України», якою визначено, що ДФС та її територіальні органи є органами доходів і зборів.

Державною фіскальною службою України 16.04.2015 проведено з територіальними органами відеоселекторну нараду, зокрема, з питань відпрацювання схем ухилення від оподаткування, а 22.04.2015 надіслано до територіальних органів оглядовий лист щодо недоліків у роботі підрозділів податкового та митного аудиту для вжиття відповідних заходів.

З метою вдосконалення нормативно-правової бази з питань забезпечення проведення контролюючими органами

перевірок юридичних осіб наказами ДФС від 05.06.2015 № 397, від 11.11.2015 № 889 внесено зміни до Методичних рекомендацій щодо порядку взаємодії між підрозділами органів державної фіскальної служби при організації, проведенні та реалізації матеріалів перевірок платників податків, затверджених наказом ДФС від 31.07.2014 № 22.

За результатами *перевірки Міжрегіонального головного управління ДФС – Центрального офісу з обслуговування великих платників в частині планування та дієвості контролю за повнотою нарахування і своєчасністю сплати податкових надходжень до державного бюджету* Рахункова палата встановила, що ДФС (Міндоходів, ДПС), Міжрегіональне головне управління ДФС (Міндоходів) – Центральний офіс з обслуговування великих платників (далі – Центральний офіс) і підпорядковані йому спеціалізовані державні податкові інспекції з обслуговування великих платників податків (далі – СДПІ) протягом 2013-2014 років та I півріччя 2015 року не створили ефективної системи податкового адміністрування великих платників податків (далі – ВПП), через що не поліпшено рівня їх обслуговування, не забезпечено стабільності податкових надходжень до державного бюджету на добровільній основі та повноти сплати податкових зобов'язань, запобігання виникненню податкового боргу, своєчасного виявлення і руйнування схем мінімізації податкових зобов'язань, ухилень від оподаткування.

Незважаючи на забезпечення ДФС (Міндоходів) виконання у 2013 і 2014 роках в цілому в Україні дохідної частини державного бюджету на 111,4 і 110,9 відс., у Центрального офісу ці показники становили лише 84,3 і 87,8 відс., тобто не було виконано доведених на ці роки індикативних показників доходів до державного бюджету на 22,8 і 14,7 млрд грн відповідно. Як наслідок, Центральним офісом забезпечувалося лише близько 26 відс. податкових надходжень до державного бюджету, тоді як в інших країнах світу цей показник становив понад 50 відсотків.

Протягом досліджуваного періоду Центральний офіс виконував свої функції у стані постійних реорганізацій, повноваження щодо обслуговування ним як усіх ВПП, так і інших платників податків не були визначені законодавством повною мірою. Нормативно-правові акти, які регламентували його діяльність, потребували удосконалення в частині приведення їх у відповідність із нормами Податкового кодексу України, водночас окремі норми цього кодексу також необхідно було скоригувати з метою їх узгодження з іншими законодавчими актами.

Центральним офісом не забезпечено якісного проведення перевірок платників податків, що зменшило відсоток узгоджених з ними донарахованих податкових зобов'язань і штрафних (фінансових) санкцій, призвело до тривалого оскарження результатів перевірок в адміністративному та судовому порядкух, а також унеможливило стягнення в повному обсязі належних сум до державного бюджету. Неузгоджені з платниками податків суми донарахованих податкових зобов'язань за результатами камеральних і документальних перевірок, проведених протягом досліджуваного періоду, становили

14,1 млрд грн, або 77,8 відс. усіх донарахувань. При цьому через недостатню доказову базу, неякісний і несистематизований виклад виявлених фактів порушень законодавства в податкових повідомленнях-рішеннях та застосування в них норм чинного податкового законодавства, які можна по-різному тлумачити, скасовано протягом періоду, що перевірявся, повністю або частково 3,4 млрд грн податкових зобов'язань і штрафних санкцій. Під час судового оскарження протягом 2013-2014 років і I півріччя 2015 року остаточно прийнято на користь платників податків судових рішень на суму 14,7 млрд грн (на користь держави – лише 5 млрд гривень).

Також не було забезпечено належної організації роботи та контролю за погашенням податкового боргу платниками податків, що перебували на обліку Центрального офісу. Протягом досліджуваного періоду податковий борг зріс з 1,3 до 4,4 млрд грн, або в 3,4 раза, а кількість боржників – з 84 до 262 суб'єктів господарювання. Втрати бюджету за рахунок списання у 2013 і 2014 роках податкового боргу становили 253,2 млн гривень.

Враховуючи вищевикладене, **Рахункова палата пропонувала** Кабінету Міністрів України внести зміни до чинного законодавства, зокрема до Податкового кодексу України в частині удосконалення критеріїв визначення великого платника податків та процедури переведення ВПП на облік у контролюючі органи, що здійснюють супроводження великих платників.

Міністерству фінансів України було рекомендовано вжити заходів щодо внесення змін до нормативно-правових актів, які містять посилання на центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну податкову і митну політику, ДПА, ДПС, ДМС, органи державної податкової служби, органи державної митної служби, органи доходів і зборів, що на сьогодні припинили свою діяльність, а також розроблення відповідних змін до Податкового кодексу України з метою запобігання втратам доходів державного бюджету від великих платників податків та обласних бюджетів, на території яких розташовані такі платники, зокрема за рахунок 10 відс. податку на прибуток підприємств.

РЕАГУВАННЯ:

На розгляд Верховної Ради України Кабінетом Міністрів України внесено законопроект «Про створення конкурентних умов в оподаткуванні та стимулювання економічної діяльності в Україні» (реєстр. № 3630 від 11.12.2015), яким, зокрема, передбачено внесення змін до критеріїв визначення великий платник податків та встановлення обов'язку ВПП, у яких місце обліку за територією відмінне від місця реєстрації, подавати звітність та сплачувати загальнодержавні податки, призначення яких (або їх частки) – обласні бюджети, до контролюючих органів за місцем реєстрації.

Центральним офісом з метою усунення виявлених недоліків у роботі та недопущення їх у подальшому 17.09.2015 видано наказ за № 793, яким керівникам структурних підрозділів Центрального офісу та СДПІ

встановлено окремі завдання щодо поліпшення роботи цих підрозділів при плануванні та виконанні індикативних показників, здійсненні контролю за дотриманням платниками вимог Податкового кодексу України, наданні податкових пільг, погашенні податкового боргу та щодо підвищення рівня ефективності їх роботи із забезпечення збільшення надходжень до державного бюджету. Наказом ДФС від 29.10.2015 № 825 у структурі Центрального офісу додатково утворено п'ять управлінь по роботі з ВПП: Вінницьке, Івано-Франківське, Луцьке, Полтавське та Тернопільське.

Наказом Мінфіну від 21.10.2015 № 911 «Про затвердження Порядку формування реєстру великих платників податків» змінено порядок формування реєстру великих платників.

Наказом ДФС від 08.09.2015 № 681 (зі змінами внесеними наказом ДФС від 14.01.2016 № 27) затверджено Реєстр великих платників податків на 2016 рік, до якого включено 1 727 ВПП, які станом на 01.01.2016 стовідсотково перебувають на обслуговуванні в спеціалізованих контролюючих органах, що здійснюють обслуговування ВПП.

Вирішено питання зарахування 10 відс. податку на прибуток ВПП, місце обліку яких відмінне від місця реєстрації, до місцевих бюджетів за місцем реєстрації, а саме Державною казначейською службою України відкриті відповідні бюджетні рахунки.

Рахункова палата на основі результатів *перевірки стану справляння і дієвості контролю за надходженням плати за користування надрами до Державного бюджету України* констатувала, що ДФС (Міндоходів, ДПС) за відсутності належного контролю з боку Мінфіну не забезпечено створення ефективної та дієвої системи контролю за справлянням плати за користування надрами для видобування корисних копалин.

У 2013 році за підкодом 13030700 «Плата за користування надрами для видобування нафти» та підкодом 13030900 «Плата за користування надрами для видобування газового конденсату» недонадходження до державного бюджету становили майже 1 млрд гривень. За підсумками 2014 року індикативні показники надходження плати за користування надрами до державного бюджету виконані лише на 89,2 відс., а державний бюджет недоотримав 2,2 млрд гривень.

На час проведення перевірки (січень 2015 року) Кабінетом Міністрів України в порушення вимог Закону України «Про запобігання фінансової катастрофи та створення передумов для економічного зростання в Україні» не було затверджено методики визначення фактичної ціни для рудної товарної продукції, що давало можливість платникам обчислювати зобов'язання з плати за користування надрами, виходячи з розрахункової вартості зазначеної

продукції, яка є нижчою за фактичну, через що державний бюджет втрачав доходи.

Внаслідок відсутності централізованої системи обліку видобутку нафти, природного газу, газового конденсату, а також різного підходу Держгеонадр та органів ДФС (Міндоходів, ДПС) до обліку обсягів видобутку корисних копалин ускладнено контроль за повнотою нарахування і сплати до державного бюджету цього платежу.

ДФС (Міндоходів, ДПС) за відсутності належного контролю з боку Мінфіну не забезпечено виконання заходів, передбачених законодавством і спрямованих на запобігання зростанню податкового боргу з плати за користування надрами для видобування корисних копалин, через що протягом дослідженого періоду податковий борг за зазначеним платежем зріс майже в 126 разів (з 14,3 млн грн у 2012 році до 1,8 млрд грн у 2014 році, з них 1,6 млрд грн становив борг ПАТ «Укрнафта»).

Під час судового оскарження надрокористувачами рішень контролюючих органів через низьку якість проведення перевірок і підготовлених за їх результатами матеріалів близько 60 відс. рішень приймалось судами на користь платників податків.

Держгеонадрами та ДФС (Міндоходів, ДПС) протягом 2012-2014 років не забезпечено належного контролю за правомірністю застосування надрокористувачами коригуючого коефіцієнта 0,70, зокрема, це питання не перевірялося при проведенні документальних перевірок територіальними органами ДФС (Міндоходів, ДПС).

З урахуванням зазначеного **Рахункова палата вважала за доцільне рекомендувати** ДФС, Міністерству екології та природних ресурсів України, Державній службі геології та надр України забезпечити єдиний підхід до обліку обсягів видобутку корисних копалин, які є об'єктом оподаткування рентною платою за користування надрами для видобування корисних копалин, і врегулювати питання обміну інформацією щодо дотримання надрокористувачами законодавства у сфері геологічного вивчення та раціонального використання надр. Також ДФС було рекомендовано забезпечити перевірку питання обґрунтованості застосування надрокористувачами коригуючого коефіцієнта 0,70 при проведенні документальних перевірок.

РЕАГУВАННЯ:

Інформація Рахункової палати про результати перевірки була розглянута на засіданні Комітету Верховної Ради України з питань екологічної політики, природокористування та ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи (рішення від 20.05.2015 № 15/13). За результатами розгляду були надані відповідні рекомендації Кабінету Міністрів України, Мінприроди та Держгеонадр.

З метою організації та координації роботи ДФС надіслано своїм територіальним органам лист від 15.04.2015, яким зобов'язано залучати до перевірок платників рентної плати за користування надрами фахівців органів державного геологічного контролю та державного гірничого нагляду, а

також при проведенні документальних перевірок надкористувачів забезпечувати перевірку обґрунтованості застосування ними коригуючого коефіцієнта 0,70.

За результатами *перевірки обґрунтованості надання та законності застосування пільг з податку на прибуток підприємствами паливно-енергетичного комплексу* (далі – ПЕК) встановлено, що в Україні не створено цілісної та ефективної системи державного контролю за діючими податковими пільгами, встановленими законодавством, не запроваджено методики оцінки ефективності надання галузевих податкових пільг, у тому числі пільги з податку на прибуток для підприємств ПЕК у сфері виробництва і передачі електроенергії, транспортування і розподілення газу, які реалізують інвестиційні програми та включають у тарифи на електроенергію інвестиційну складову, необхідну для повернення кредитів, інвестицій тощо (далі – пільга ПЕК).

Нормами Податкового кодексу України не встановлено відповідальності платників податків за несвоєчасно подані або подані з помилками звіти про суми податкових пільг, що ускладнило контроль за правомірністю декларування пільги ПЕК підприємствами – платниками податку на прибуток і достовірністю поданої звітності.

Державна фіскальна служба України (до липня 2014 року – Міндоходів) не забезпечила підвищення якості та результативності проведення своїми територіальними органами перевірок підприємств ПЕК. На центральному рівні була відсутня інформація про виявлені територіальними органами порушення під час здійснення камеральних перевірок підприємств ПЕК, які користувалися пільгою ПЕК. Упродовж 2013-2014 років з 81 підприємства ПЕК, яке у 2012-2013 роках скористалося пільгою ПЕК, документальні перевірки з питань правомірності застосування пільги ПЕК проведено лише на 20 підприємствах. До державного бюджету донараховано 188 млн грн податкових зобов'язань і фінансових (штрафних) санкцій з податку на прибуток за неправильне застосування пільги ПЕК, з яких узгоджено з підприємствам ПЕК лише 0,6 відсотка. Під час адміністративного оскарження скасовано 1,2 відс. донарахувань, решта оскаржуються в судовому порядку. Зокрема, суди на рівні першої інстанції вже винесли рішення на користь підприємств ПЕК щодо 34,2 відс. загальної суми позовів. Основна причина таких рішень – неоднозначне тлумачення норм Податкового кодексу України в частині визначення суми фактичних витрат, в межах яких звільняється прибуток підприємств ПЕК.

Плани фінансування інвестиційних програм щодо будівництва (модернізації та реконструкції) електричних мереж і електростанцій у 2014 році були виконані на 80,4 відс., а частина профінансованих робіт під час такого будівництва не відносилася до категорії промислового.

Від застосування пільги ПЕК протягом періоду, що перевірявся, недонаходження до державного бюджету становили 1,5 млрд грн або 14,7 відс. обсягу усіх недоотриманих коштів з податку на прибуток і 92,3 відс. надходжень податку на прибуток від підприємств, що скористалися пільгою ПЕК.

Водночас показники діяльності постійних пільговиків ПЕК свідчать, що реального покращення їх фінансово-господарського стану в цей період не відбулося (у 2013 та 2014 роках відповідно лише 41,4 відс. і 24,1 відс. пільговиків збільшили прибуток), нарахування та сплата податку на прибуток цими підприємствами у цілому зменшилися, а збільшення надходжень податку в 2013 році відбулося переважно за рахунок запровадження сплати щомісячних авансових внесків з цього податку. У постійних користувачів пільгою ПЕК зростання витрат випереджало зростання доходів, що призвело до загального зниження прибутковості таких пільговиків, а в окремих випадках – до виникнення збитків.

Отже, зміцнення фінансового стану підприємств електроенергетики та газової сфери в результаті запровадження податкової пільги у вигляді звільнення від оподаткування прибутку в межах витрат на будівництво (реконструкцію, модернізацію) електромереж, електростанцій, газотранспортних і газорозподільних підприємств тощо не відбулося. Мета запровадження пільги ПЕК не досягнута. З 2015 року пільгу ПЕК скасовано.

Рахункова палата пропонувала Державній фіскальній службі України внести зміни до чинного законодавства, в тому числі до Податкового кодексу України, в частині пільгового оподаткування. Зокрема, передбачити обов'язкове надання суб'єктами господарювання – пільговиками до контролюючих органів необхідних документів, які б підтверджували правомірність застосування тієї чи іншої пільги. В разі надання пільги за галузевим принципом передбачити контроль витрат і вигод кожної такої пільги на рівні як контролюючого, так і профільного державного органу, який ініціює запровадження пільги. Встановити відповідальність платників податків за подання звітності про суми податкових пільг з недостовірними даними або з помилками.

Крім того, Національній комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг, було надано ряд рекомендацій, зокрема, щодо затвердження Порядку формування інвестиційних програм електростанцій і теплоелектроцентралей; розроблення та затвердження форми звіту з реалізації проекту реконструкції та модернізації ТЕС; належного контролю за виконанням інвестиційних програм підприємствами ПЕК та щоквартального інформування Рахункової палати про стан виконання зазначених програм.

Державній фіскальній службі України було запропоновано вжити заходів щодо здійснення контролю за наданням і законністю застосування пільг з податку на прибуток та проведення відповідного аналізу таких пільг; забезпечення дієвої співпраці та постійного інформаційного обміну між зацікавленими державними органами.

РЕАГУВАННЯ:

НКРЕКП повідомила, що на виконання пропозицій Рахункової палати схвалено постанову «Про затвердження Порядку формування інвестиційних програм ліцензіатів з виробництва електричної та теплової енергії на теплоелектроцентралях та когенераційних установках»; здійснюється контроль за виконанням інвестиційних програм підприємств ПЕК, а також відповідно до статті 151 Закону

України «Про природні монополії» забезпечується відкритість діяльності комісії, зокрема, оприлюднюється інформація про таку діяльність та публікуються на офіційному веб-сайті річні звіти про роботу комісії.

Рахункова палата за підсумками розгляду Звіту про результати *перевірки обґрунтованості планування та результативності контролю за повнотою нарахування і своєчасністю надходжень акцизного податку з бензину моторного для автомобілів* констатувала, що протягом 2013-2014 років державні органи влади не забезпечили здійснення ефективного та дієвого контролю за обсягами виробництва бензину моторного для автомобілів та імпорту цієї продукції, яка була об'єктом оподаткування акцизним податком, а також за повнотою і своєчасністю надходження цього податку до спеціального фонду державного бюджету.

Внаслідок незабезпечення митними органами Міндоходів (Держмитслужби) у 2013 році належного митного контролю незаконне ввезення на митну територію України бензину моторного для автомобілів набуло загрозливих для економіки країни розмірів і стало основним чинником формування нелегального ринку цієї продукції.

За розрахунками аудиторів Рахункової палати, обсяги споживання бензину моторного для автомобілів в Україні перевищували обсяги легального виробництва (з урахуванням залишків на початок і кінець звітного періоду) та імпорту цієї продукції у 2013 році – більше ніж на 1390 тис. тонн, у 2014 році – на 463 тис. тонн, тобто операції з реалізації незаконно ввезеного на митну територію України та нелегально виробленого бензину моторного для автомобілів становили у 2013 році – 35-38 відс., у 2014 році – 15-20 відс. від загального обсягу споживання цієї продукції. Як наслідок, втрати спеціального фонду державного бюджету від недонадходження акцизного податку з бензину моторного для автомобілів становили, за розрахунками, у 2013 році близько 3,2 млрд грн, у 2014 році – 1,9 млрд гривень.

Поряд із цим у 2013-2014 роках ДФС (Міндоходів, ДПС, Держмитслужба) не забезпечено виконання прогнозних показників з надходження акцизного податку з бензину моторного для автомобілів до державного бюджету на суму 3,5 млрд гривень.

Відсутність належної координації роботи державних органів у сфері контролю за виробництвом, імпортом та обігом бензину моторного для автомобілів та інших нафтопродуктів призвела до безсистемного проведення контрольних заходів у цій сфері, що негативно вплинуло на їх результативність. Зокрема, ДФС (Міндоходів, ДПС) не ініціювала розроблення нормативних актів або розпорядчих документів, спрямованих на врегулювання питань щодо процедур та механізмів здійснення взаємодії ДФС (Міндоходів) з Адміністрацією Держприкордонслужби, Міненерговугіллям, МВС, Антимонопольним комітетом України та іншими державними органами при здійсненні контролю за виробництвом, обігом та реалізацією нафтопродуктів, у тому числі бензину моторного для автомобілів.

Слід зазначити, що центральними органами виконавчої влади не забезпечено розроблення та затвердження низки нормативних актів відповідно до вимог постанови Кабінету Міністрів України від 01.08.2013 № 927 «Про затвердження Технічного регламенту щодо вимог до автомобільних бензинів, дизельного, суднових та котельних палив», внаслідок чого моніторинг якості палива, у тому числі автомобільного бензину, в Україні не здійснювався, що створювало ризики реалізації на внутрішньому ринку нелегально виробленої, контрафактної та неякісної продукції, з якої не сплачувались належні податки.

За результатами перевірки **Рахункова палата рекомендувала** Міністерству фінансів України розробити з урахуванням світового досвіду методику планування надходжень акцизного податку з бензину моторного для автомобілів і доведення індикативних показників до контролюючих органів, відповідальних за справляння такого податку, та ініціювати внесення необхідних змін до Податкового і Митного кодексів України; Державній фіскальній службі України – забезпечити розроблення та прийняття нормативного або розпорядчого акта, який визначав би порядок контролю органами державної фіскальної служби за сплатою акцизного податку з ввезених на митну територію товарів (продукції) і взаємодії між структурними підрозділами ДФС.

РЕАГУВАННЯ:

З метою посилення контролю за виробництвом і обігом пального Верховною Радою України прийнято Закон України від 24.12.2015 № 909 «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо забезпечення збалансованості бюджетних надходжень у 2016 році», яким, зокрема, передбачено запровадження:

- акцизних накладних при реалізації пального та ведення Єдиного реєстру акцизних накладних;
- Єдиного державного реєстру витратомірів-лічильників та рівнемірів-лічильників рівня пального у резервуарі, а також порядок передачі електронними засобами зв'язку облікових даних з цих лічильників контролюючим органам;
- електронного адміністрування реалізації пального.

За інформацією Генеральної прокуратури України, до Єдиного реєстру досудових розслідувань внесено відповідні відомості про вчинення кримінального правопорушення, передбаченого частиною 3 статті 212 Кримінального кодексу України, стосовно службових осіб суб'єктів господарювання, які протягом 2013-2014 років ухилялися від сплати акцизного податку при ввезенні на митну територію України бензину моторного для автомобілів.

Звіт було розглянуто на засіданні Комітету Верховної Ради України з питань екологічної політики, природокористування та ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи (рішення від 04.11.2015 № 24/12). За

результатами розгляду надано Кабінету Міністрів України низку рекомендацій, спрямованих на запровадження в Україні дієвої системи державного контролю за якістю палива, зокрема, забезпечити визначення органу ринкового нагляду, до повноважень якого належить перевірка якості нафтопродуктів; розроблення та затвердження Порядку визначення випробувальних лабораторій для застосування Технічного регламенту щодо вимог до автомобільних бензинів, дизельного, суднових та котельних палив; розроблення форми паспорта якості палива; вирішення питання забезпечення фінансування Держекоінспекції України для проведення контролю відповідності показників якості і безпечності автомобільних бензинів, дизельного, суднових та котельних палив Технічному регламенту; посилення державного контролю за поширенням добавок (присадок), заборонених до використання в автомобільних бензинах екологічних класів Євро3, Євро4 та Євро5, а також за переміщенням через митний кордон України добавок (присадок), що можуть бути товарами подвійного використання.

На виконання рекомендацій Рахункової палати та з метою визначення в актах законодавства назв контролюючих органів, з урахуванням проведеної адміністративної реформи, Кабінетом Міністрів України внесено до Верховної Ради України законопроекти «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо мінімізації впливу на адміністрування надходжень до бюджету» (реєстр. № 2178а від 30.06.2015) та «Про внесення змін до Митного кодексу України щодо оптимізації територіальних органів державної фіскальної служби» (реєстр. № 2177а від 30.06.2015).

Постановою Кабінету Міністрів України від 09.12.2015 № 1019 внесено зміни до постанови Кабінету Міністрів України від 16.02.2011 № 106 «Деякі питання ведення обліку податків і зборів (обов'язкових платежів) та інших доходів бюджету», відповідно до яких викладено в новій редакції Перелік кодів бюджетної класифікації в розрізі органів, що контролюють справляння надходжень бюджету.

Рахункова палата за результатами *аналізу стану адміністрування податкових пільг, наданих суб'єктам господарювання, які здійснюють діяльність у сфері виробництва альтернативних видів палива, та їх впливу на надходження до державного бюджету* встановила, що діючі в Україні механізми державної підтримки виробництва альтернативних видів палива шляхом пільгового оподаткування виробників біопалива були недостатньо ефективними, оскільки їх застосування не забезпечило сталого зростання виробництва цієї продукції, завантаження наявних потужностей аграрних підприємств і підприємств спиртової галузі.

Мінфіном не забезпечено здійснення на належному рівні аналізу ефективності функціонування пільгового оподаткування суб'єктів господарювання, які здійснювали діяльність у сфері виробництва альтернативних видів палива, що мало негативний вплив на формування податкової і митної політики у цій сфері. Протягом 2013-2014 років і I кварталу 2015 року виробниками альтернативних видів палива було застосовано податкових пільг на 3,8 млрд грн, з яких майже 99 відс. – це пільги з акцизного податку. Водночас платники податків зазначеної категорії сплатили до бюджету близько 0,6 млрд грн податків і зборів, що у 6,3 раза менше отриманих ними податкових пільг.

Внаслідок недосконалого нормативно-правового регулювання пільгового оподаткування виробництва альтернативних видів палива упродовж 2013-2014 років і I кварталу 2015 року виробництво рідких видів біопалива суттєво скоротилось. Так, із запровадженням у 2013 році оподаткування акцизним податком біодизелю (46 євро за тонну) його виробництво в Україні стало економічно не вигідним. Незважаючи на це, за поданням Уряду ставка оподаткування акцизним податком біодизелю та його сумішей з 01.01.2015 була підвищена до 102 євро за тонну. У результаті з 2013 року виробництво біодизелю в Україні практично повністю припинилось, а сировина, яка використовується для виготовлення цієї продукції, експортувалась її виробниками в інші країни світу.

Відсутня стала тенденція й щодо розвитку виробництва біоетанолу і компонента моторного палива альтернативного (далі – КМПА). Якщо у 2013 році обсяги виробництва біоетанолу збільшилися в 2,1 раза та КМПА – в 1,8 раза порівняно з показниками 2012 року, то протягом 2014 року вони зменшилися у 3,7 і 2,5 раза відповідно. Скорочення виробництва зазначеної продукції спостерігалось і в I кварталі 2015 року.

Заходи, які вживалися контролюючими органами для запобігання незаконному виробництву біоетанолу без відповідних ліцензій, були недостатніми, через що незаконно вироблений біоетанол надалі використовувався для виробництва необлікованого КМПА, що впливало на формування нелегального ринку бензину моторного. За інформацією ДФС, внаслідок проведення таких операцій втрати державного бюджету зі сплати акцизного податку становили близько 2,5 млрд гривень.

Контролюючими органами не забезпечено належного обліку податкових пільг, отриманих суб'єктами господарювання, які здійснювали виробництво альтернативних видів палива, та контролю за своєчасністю подання ними до контролюючих органів звітності про суми отриманих податкових пільг. Як наслідок, узагальнена інформація контролюючих органів про кількість пільговиків і суми недонаходжень до державного бюджету через застосування пільгового оподаткування була неповною та недостовірною.

ДФС (Міндоходів, ДПС) не забезпечено створення ефективної системи контролю за правомірністю застосування податкових пільг виробниками альтернативних видів палива та цільовим використанням коштів, вивільнених від оподаткування. Встановлено випадки неправомірного застосування податкових пільг з податку на прибуток на загальну суму 0,5 млн грн без

отримання свідоцтва про належність палива до альтернативного, а також ввезення товарів на загальну суму 7,9 млн грн без сплати ПДВ і ввізного мита за відсутності відповідного висновку Мінекономрозвитку про те, що ці товари не вироблялися та не мали аналогів в Україні.

Результативність контрольно-перевірочної роботи була вкрай низькою. Із donарахованих за результатами документальних перевірок сум податків і штрафних санкцій виробниками альтернативних видів палива у 2013 році узгоджено 36,1 відс. зазначених сум, сплачено до державного бюджету 27,2 відсотка. У 2014 році та I кварталі 2015 року практично всі donараховані контролюючими органами грошові зобов'язання оскаржувалися платниками податків у судовому порядку і не сплачені до державного бюджету.

Рахункова палата рекомендувала Кабінету Міністрів України розглянути питання встановлення переліку підприємств, які здійснюють діяльність, пов'язану з додаванням (змішуванням) біоетанолу та/або біокомпонентів на його основі до вуглеводної основи (бензинів, фракцій, компонентів); надання Міністерству фінансів України спільно з Міністерством аграрної політики та продовольства України, Державною фіскальною службою України і Державним агентством з енергоефективності та енергозбереження України доручення стосовно розроблення заходів та пропозицій щодо внесення змін до законодавства, спрямованих на стимулювання виробництва рідких видів біопалива; запровадження Державною службою статистики України статистичної звітності щодо обсягів виробництва окремих видів альтернативного палива.

Міністерству фінансів України було рекомендовано забезпечити на постійній основі проведення моніторингу та аналізу ефективності функціонування податкових і митних пілг та їх впливу на розвиток відповідних галузей економіки; підготувати пропозиції щодо внесення змін до податкового законодавства для покращення адміністрування та обліку податкових пілг, зокрема щодо запровадження відповідальності платників податків за неподання, несвоєчасне подання звітів про суми податкових пілг, узгодження термінів подання зазначених звітів з термінами подання податкової звітності.

Крім того, Державній фіскальній службі України запропоновано провести перевірки щодо правомірності застосування податкових пілг суб'єктами господарювання та у разі встановлення порушень законодавства вжити відповідних заходів.

РЕАГУВАННЯ:

Законом України від 24.12.2015 № 909 «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо забезпечення збалансованості бюджетних надходжень у 2016 році» передбачено електронну систему контролю за обігом палива (в т. ч. біопалива), яка включатиме запровадження акцизної накладної як обов'язкового електронного документа, що складатиметься при здійсненні всіх операцій з реалізації пального на внутрішньому ринку. Зазначене запобігатиме реалізації на автозаправних станціях необлікованих обсягів пального, з яких не сплачено акцизний податок, а також

сприятиме скороченню тіньового сектору ринку. Крім того, цим Законом біоетанолу присвоєно окремий код УКТ ЗЕД, що сприятиме забезпеченню єдиного підходу до оподаткування біоетанолу.

Законопроектом «Про створення конкурентних умов в оподаткуванні та стимулювання економічної діяльності в Україні» (реєстр. № 3630 від 11.12.2015), зокрема, пропонується запровадити окрему ставку акцизного податку для біоетанолу. У зв'язку з цим скасовується необхідність отримання податкового векселя для виробників.

ДФС підготувала та надіслала Мінфіну законодавчі пропозиції щодо запровадження відповідальності платників податків за неподання, несвоєчасне подання або неправильне заповнення звіту про суми податкових пільг, доповнивши абзац перший пункту 46.1 статті 46 Податкового кодексу України положеннями, які прирівнюють звітність про суми податкових пільг до податкової декларації (лист від 10.09.2015 № 2390/4/99-99-19-02-01-13).

З метою реалізації пропозицій Рахункової палати щодо посилення контролю за правомірністю застосування податкових пільг з податку на прибуток, у тому числі і виробниками біопалива, ДФС при розробленні проекту наказу Мінфіну «Про затвердження форми податкової декларації з податку на прибуток підприємств» передбачено додаток, у якому здійснюється розрахунок прибутку, що звільняється від оподаткування, та зазначаються підстави для застосування пільги. Зазначена форма податкової декларації з податку на прибуток підприємств затверджена наказом Мінфіну від 20.10.2015 № 897 (набув чинності з 01.12.2015).

З метою вдосконалення та оптимізації процесу видачі свідоцтва про належність палива до альтернативного Держенергоефективності розроблено проект Закону України «Про внесення змін до деяких законів України у зв'язку з прийняттям Закону України «Про адміністративні послуги», поданий Кабінетом Міністрів України на розгляд Верховної Ради України (реєстр. № 3322 від 13.10.2015). Законопроектом, зокрема, передбачено внесення змін до Закону України «Про альтернативні види палива» в частині встановлення основних вимог до регулювання надання адміністративної послуги з видачі свідоцтва про належність палива до альтернативного.

За результатами *перевірки стану виконання територіальними органами державної фіскальної служби у Житомирській та Чернівецькій областях повноважень щодо забезпечення повноти і своєчасності сплати суб'єктами підприємницької діяльності податків і зборів з товарів, ввезених на митну територію України, та аналізу здійснення територіальними органами*

Державної фіскальної служби України у Дніпропетровській та Запорізькій областях контролю за повнотою нарахування і своєчасністю сплати до державного бюджету податку на додану вартість та акцизного податку з товарів, ввезених на митну територію України, встановлено, що, незважаючи на суттєве удосконалення митного законодавства в останні роки, мали місце факти недоотримання державним бюджетом податкових надходжень, які були пов'язані з наявністю законодавчих прогалин, відсутністю належної координації роботи між податковими та митними органами державної фіскальної служби, ухилянням або відстрочкою від сплати митних платежів суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності шляхом необґрунтованого застосування митних режимів або умовних звільнень від сплати митних платежів тощо.

Через застосування недосконалих методів планування Мінфін і ДФС (Міндоходів, Держмитслужба) не здійснили належного прогнозу індикативних показників надходжень митних платежів на 2013 рік у цілому по Україні, що призвело до їх невиконання у сумі 11,2 млрд грн (7,4 відсотка).

За відсутності дієвого контролю з боку ДФС (Міндоходів, Держмитслужба) Дніпропетровська, Житомирська, Запорізька та Чернівецька митниці упродовж 2013-2014 років не забезпечили виконання доведених індикативних показників надходжень податків і зборів з товарів, що ввозяться суб'єктами підприємницької діяльності на митну територію України, внаслідок чого із запланованих платежів не надійшло до бюджету відповідно 2,5 млрд грн, 1,8 млрд грн, 0,8 млрд грн і 0,4 млрд грн, що разом становило майже половину усіх невиконаних митних платежів у цілому в Україні.

Нормативно-правове поле, яке визначало механізм реалізації повноважень контролюючих органів щодо забезпечення повноти і своєчасності сплати суб'єктами підприємницької діяльності податків і зборів з товарів, ввезених на митну територію України, на момент проведення контрольних заходів було недосконалим. Не було визначено дати, на яку мав бути відсутній податковий борг у платника, що подав заяву про повернення помилково та/або надмірно зарахованих до бюджету митних та інших платежів; механізму взаємодії територіальних органів ДФС із цього питання, а також порядку повернення помилково зарахованих до державного бюджету митних платежів за кодами надходжень з вини контролюючих органів. Потребував удосконалення і механізм надання пільг іноземним інвесторам у частині оподаткування товарів, які ввозяться на митну територію України.

ДФС (Міндоходів) не створено цілісної системи контролю за підпорядкованими територіальними органами, зокрема Житомирською та Чернівецькою митницями, щодо забезпечення у 2013-2014 роках дотримання вимог законодавства під час надходження митних платежів до державного бюджету (відповідно 226,9 і 12,2 млн грн під час повернення помилково та/або надмірно зарахованих до бюджету митних платежів). Також у результаті неналежного аналізу, виявлення та оцінки ризиків заниження митної вартості імпортованих товарів, правильності їх класифікації недонадходження до державного бюджету в зазначених областях, за розрахунками, становили 101,3 і 10,9 млн грн відповідно.

Головними управліннями ДФС перевірених областей та їх підвідомчими підрозділами не забезпечено повноти та результативності вжитих заходів щодо погашення податкового боргу суб'єктів підприємницької діяльності. Так, погашення боргу в Житомирській області у 2013-2014 роках забезпечено лише на рівні 2,8 і 0,2 відс., а в Чернівецькій області надходження в рахунок погашення податкової заборгованості взагалі відсутні.

Враховуючи викладене, **Рахункова палата рекомендувала** Державній фіскальній службі України:

- підготувати зміни до Закону України «Про зовнішньоекономічну діяльність» у частині гарантування державою терміну, протягом якого зберігатимуться стабільними види податків та їх ставки;

- удосконалити механізм звітування суб'єктів ЗЕД про цільове використання товарів, звільнених від оподаткування, передбачивши розроблення методичних рекомендацій щодо заповнення форм звітності про використання за призначенням товарів, ввезених у пільговому режимі;

- впорядкувати існуючі форми звітності з нарахування та сплати ПДВ і акцизного податку з метою забезпечення повного відображення в них нарахованих сум вказаних податків;

- удосконалити Порядок ведення органами ДФС оперативного обліку митних платежів та Порядок повернення платникам податків помилково та/або надміру сплачених сум грошових зобов'язань у частині конкретизації дати визначення наявності податкового боргу в платників податків.

РЕАГУВАННЯ:

Постановою Кабінету Міністрів України від 26.06.2015 № 430 внесено зміни до Порядку ввезення на митну територію України ініціаторами створення індустріальних (промислових) парків – суб'єктами господарювання, керуючими компаніями таких парків для їх облаштування та учасниками індустріальних (промислових) парків для впровадження господарської діяльності у межах визначених парків устаткування, обладнання та комплектуючих виробів до них, матеріалів, що не виробляються в Україні, які не є підакцизними товарами і звільняються від оподаткування митом, затвердженого постановою Кабміну від 19.06.2013 № 558, якими передбачено, що кожний перелік товарів та їх обсяги затверджуються рішенням Кабміну.

Згідно з наданою Міністерством фінансів України інформацією, з метою забезпечення територіальними органами ДФС оперативного обліку податків, зборів, митних платежів та єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування наказом Мінфіну від 26.05.2015 № 518 створено міжвідомчу робочу групу з підготовки відповідного нормативного акта, до складу якої входять фахівці Мінфіну, ДФС, Академії фінансового управління. Також повідомлено, що на виконання Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-

членами, з іншої сторони, передбачено виключити норми щодо звільнення від оподаткування митом енергозберігаючих матеріалів, обладнання, устаткування та комплектуючих як такі, що відсутні у Регламенті Ради ЄС № 1186/2009.

Наказом Мінфіну від 17.02.2015 № 152 внесено зміни до Класифікатора видів надходжень бюджету, що контролюються митними органами з метою його актуалізації відповідно до змін, які вносилися до Митного кодексу України, а наказом від 20.08.2015 № 727 затверджено Порядок оформлення результатів документальних перевірок дотримання законодавства України з питань державної митної справи, податкового, валютного та іншого законодавства платниками податків – юридичними особами та їх відокремленими підрозділами.

Наказом Державної фіскальної служби від 18.08.2015 № 615 «Про внесення змін до наказу ДФС від 11.11.2014 № 262» затверджено Методичні рекомендації щодо визначення прогнозу надходжень та індикативних показників надходжень податків, зборів (платежів), якими визначено фактори впливу, порядок і алгоритм розрахунку прогнозних показників надходжень до бюджету за закріпленими за митницями платежами.

Дніпропетровська, Житомирська, Запорізька та Чернівецька митниці ДФС повідомили про здійснення заходів, спрямованих на підвищення якості прогнозно-аналітичної роботи, контролю за обґрунтованістю надання податкових пільг та правильністю декларування митної вартості товарів. Також проведено низку контрольно-перевірочних заходів, під час яких перевірено питання правомірності застосування пільгового режиму оподаткування суб'єктами ЗЕД, зазначеними у звітах Рахункової палати, при ввезенні ними товарів на митну територію України.

Результати перевірки обґрунтованості планування та результативності контролю за повнотою нарахування і своєчасністю надходжень єдиного збору, який справляється у пунктах пропуску через державний кордон України, показали, що справляння єдиного збору з транспортних засобів, що перетинають державний кордон України (в'їзд, транзит), яке здійснювалось протягом 2013-2014 років і I півріччя 2015 року, було неефективним і не відповідало міжнародній практиці. У результаті відбулося реальне скорочення надходжень до державного бюджету єдиного збору, перерахованого в євро, – з 17 млн євро у 2013 році до 13,3 млн євро у 2014 році, тобто на 22 відсотки.

Мінфіном, Мінінфраструктури, Мінекономрозвитку та ДФС не було забезпечено системного правового регулювання механізму справляння єдиного збору з урахуванням найкращого світового досвіду. Позиція кожного

державного органу ґрунтувалась на відомчій оцінці перспектив справляння цього збору та не враховувала всіх аспектів його справляння, зокрема можливості розширення бази для його справляння та підвищення ставок. Втрати державного бюджету від реалізації міжнародних угод з питань автоперевезень на загальнодержавному рівні не аналізувались. Як наслідок, не було забезпечено належного рівня адміністрування єдиного збору, вивчення економічного ефекту від здійснення вантажних перевезень транспортними шляхами країни, його впливу на формування доходів державного бюджету, а також підготовки законодавчих пропозицій щодо розширення бази для справляння єдиного збору з урахуванням міжнародного досвіду. Діючі ставки єдиного збору, який справляється у пунктах пропуску через державний кордон України, протягом майже 15 років не переглядалися і не відповідали витратам на організацію та проведення передбачених законодавством видів контролю. Крім того, включення плати за проїзд автомобільними дорогами до структури єдиного збору, а також непоширення цієї плати на легкові автомобілі, зареєстровані за межами країни, не відповідало світовій практиці.

Після набрання чинності Податковим кодексом України єдиний збір, який справляється у пунктах пропуску через державний кордон України, було виключено з переліку загальнодержавних податків і зборів. Крім того, відповідно до Митного кодексу України цей збір не відноситься до митних платежів. Як наслідок, заходи податкового і митного контролю, передбачені цими кодексами, під час справляння єдиного збору контролюючими органами не здійснювались. При цьому Законом України «Про єдиний збір, який справляється у пунктах пропуску через державний кордон України» не врегульоване питання проведення контролюючими органами документальних перевірок суб'єктів господарювання – перевізників щодо повноти нарахування та сплати ними єдиного збору, внаслідок чого контрольнo-перевірочна робота з цих питань ДФС (Міндоходів, Держмитслужба) у дослідженому періоді не проводилась.

Недосконалість програмного забезпечення ведення спеціальної митної статистики унеможлилювала отримання узагальнених відомостей про кількість транспортних засобів, які перетнули державний кордон у режимах ввезення та транзиту, а також узагальненої інформації про контейнерні переміщення вантажів. Також не забезпечено ведення обліку звільнень від сплати єдиного збору. За відсутності такої інформації ДФС (Міндоходів, Держмитслужба) не здійснювала на належному рівні контрольнo-аналітичної роботи з нарахування та сплати єдиного збору в пунктах пропуску.

Встановлено, що ваговими комплексами забезпечено лише 10 з 81 автомобільного пункту пропуску через державний кордон України, більшість з них перебували у неналежному стані, застарілі, що призводило до отримання недостовірних вагових даних транспортних засобів і неправильного обчислення сум єдиного збору. За таких умов було неможливо проконтролювати відповідність фактичної маси транспортного засобу та осьових навантажень задекларованим показникам.

Крім того, визначення габаритів транспортних засобів здійснювалось за допомогою стандартної вимірjuвальної рулетки або візуально, тобто мав місце

людський фактор, а отже, створено ризики отримання некоректних або недостовірних даних, що впливало на повноту надходження коштів єдиного збору до державного бюджету.

Рахункова палата за результатами перевірки запропонувала Кабінету Міністрів України розглянути питання щодо підготовки законопроекту, в якому, зокрема, передбачити справляння єдиного збору у формі двох платежів: за здійснення контролю у пунктах пропуску та за проїзд автомобільними дорогами України; перегляд ставок цього збору; запровадження справляння збору за проїзд автомобільними шляхами України з легкових транспортних засобів, що зареєстровані за межами України.

Також рекомендувалось Міністерству фінансів України вдосконалити методику прогнозування надходжень єдиного збору та розглянути питання незадовільного стану забезпечення митних постів габаритно-ваговими комплексами і розробити заходи для вирішення цієї проблеми.

Ряд пропозицій було надано Державній фіскальній службі України, зокрема:

- запровадити в електронному вигляді повний облік бази для справляння єдиного збору в розрізі показників, від яких залежить сума нарахування такого збору, облік сум недонадходжень до державного бюджету внаслідок звільнення від справляння єдиного збору або сплати збору за зменшеною ставкою, а також його надходжень до державного бюджету в розрізі складових;

- розробити проект нормативно-правового акта про визначення порядку здійснення у пунктах пропуску через державний кордон України документального контролю за дотриманням автомобільними перевізниками законодавства України щодо міжнародних автомобільних перевезень і подати його на розгляд Мінфіну;

- підготувати пропозиції щодо внесення змін до Порядку справляння єдиного збору у пунктах пропуску через державний кордон, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24.10.2002 № 1569, з метою приведення його положень у відповідність з нормами чинного законодавства.

РЕАГУВАННЯ:

Законопроект «Про створення конкурентних умов в оподаткуванні та стимулювання економічної діяльності в Україні» (реєстр. № 3630 від 11.12.2015) передбачено віднести до загальнодержавних зборів єдиний збір, який справляється у пунктах пропуску через державний кордон України, що сприятиме посиленню контролю за його справлянням з боку фіскальних органів.

Кабінетом Міністрів України дано доручення Мінінфраструктури (від 24.02.2016 № 51954/3/1-15) забезпечити внесення в установленому порядку на розгляд Уряду законопроекту щодо вдосконалення адміністрування єдиного збору, який справляється у пунктах пропуску через державний кордон України, та перегляду його ставок.

За результатами *аудиту адміністрування Міністерством закордонних справ України коштів, отриманих за вчинення консульських дій*, Рахунковою

палатою встановлено, що Міністерство закордонних справ України як орган виконавчої влади, відповідальний за справляння консульського збору як на території України, так і за її межами, в цілому забезпечило виконання показників державного бюджету з надходження коштів, отриманих за вчинення консульських дій, проте адміністрування надходження цих коштів здійснювалося Міністерством з численними недоліками.

Усього у 2014 році до доходів державного бюджету було зараховано 300,6 млн грн (115,5 відс. затвердженого плану), отриманих за вчинення консульських дій. Водночас виконання планових призначень державного бюджету за цими надходженнями досягнуто лише за рахунок девальвації курсу гривні до іноземних валют. У результаті планові показники надходжень консульського збору в іноземній валюті за межами України не виконані на 18 відс., тобто МЗС недоотримано 5 млн доларів США.

Причини недоотримання надходжень – неналежний контроль з боку Міністерства за адмініструванням консульських дій із справляння цих платежів; неврегульованість на законодавчому та міжнародному рівні взаємної відповідності інституційної структури справляння консульських зборів; зменшення запитів іноземних громадян на відвідування України туристами та іноземними студентами, у тому числі й у зв'язку з тимчасовою окупацією АР Крим, а також відсутність контролю за окремими районами Донецької та Луганської областей.

Крім того, через одностороннє запровадження безвізового режиму з окремими державами Україна недоотримала від оформлення віз 4,12 млрд дол. США, у тому числі у 2014 році – 280 млн доларів США.

МЗС не дотримувалося власних нормативно-правових актів з питань справляння консульського збору на території України. У результаті виявлено непоодинокі випадки неправильного застосування тарифів консульського збору. Крім того, департаментом консульської служби оплата за операції із засвідчення документів справлялася відповідно до тарифів, що встановлені різними нормативно-правовими актами. Як наслідок, до загального фонду державного бюджету, за розрахунками, не надійшло понад 1,3 млн гривень.

МЗС не вживало дієвих заходів щодо своєчасного перегляду тарифів консульського збору та збільшення надходжень до державного бюджету. Через громіздкий механізм адміністративного проходження в МЗС процедури затвердження змін до тарифів протягом 2014 року не забезпечено виконання пропозицій дипустанов з приведення діючих тарифів консульського збору у валюті країни перебування у відповідність з їх реальним розміром залежно від курсових коливань до долара США.

Міністерством була неналежним чином організована робота закордонних дипломатичних установ з надання громадянам пільг при справлянні консульського збору. Рішення про звільнення громадян від сплати консульського збору приймалися керівниками закордонних дипломатичних установ України самостійно без погодження з керівництвом МЗС та прийняття відповідних рішень Міністерством фінансів України, що створювало ризики безпідставного зменшення доходів загального фонду державного бюджету.

МЗС не забезпечено належного збереження та контролю за використанням бланків візових етикеток для здійснення консульських дій. З 2009 року на Банкотно-монетному дворі НБУ зберігалось понад 2,2 млн шт. візових етикеток і 4,4 млн шт. візових анкет без відповідних договорів щодо їх зберігання. За даними бухгалтерського обліку МЗС ці бланки візових етикеток в Міністерстві не обліковувались. У зв'язку зі зміною форми візової анкети та непридатністю частини бланків для використання НБУ було знищено всі бланки візових анкет і 112 тис. шт. бланків візових етикеток на загальну суму 1,8 млн гривень. Проте акт на знищення візових етикеток було оформлено з порушенням Інструкції про порядок оформлення іноземцям та особам без громадянства віз для в'їзду в Україну і транзитного проїзду через її територію, затвердженої наказом МЗС від 26.07.2011 № 196, і не засвідчено вилученими номерами цих знищених етикеток.

Крім того, річною інвентаризацією за 2014 рік не підтверджено облікових даних наявності в залишках у Міністерства 1,1 млн шт. візових етикеток на загальну суму 1,5 млн грн, що було недостатчею, оскільки в МЗС відсутні первинні документи, які підтверджують використання та списання цих візових етикеток в закордонних дипломатичних установах України.

На підставі викладеного **Рахункова палата звернулася** до Верховної Ради України **з пропозицією** розглянути питання можливості прийняття спеціального Закону України «Про запровадження візового режиму з Російською Федерацією і часткового відновлення візового режиму з країнами ЄС стосовно запровадження транзитних віз через територію України в Росію».

Кабінету Міністрів України було рекомендовано розглянути питання встановлення дієвого контролю за виконанням Національного плану заходів з виконання другої фази Плану дій щодо лібералізації Європейським Союзом візового режиму для України; нормативно-правового врегулювання дій МЗС з проставляння апостилю шляхом віднесення їх до консульських дій і віднесення плати за такі послуги до державного мита і консульського збору; а також відновлення спеціального консульського фонду державного бюджету.

Ряд пропозицій було надано МЗС, зокрема:

- вдосконалити звітність дипломатичних установ про обсяги фактично отриманого ними консульського збору та забезпечити єдині підходи до відображення у звітності надходжень консульського збору в доларах США залежно від курсів валют країн перебування;

- спільно з Міністерством фінансів України забезпечити нормативно-правове врегулювання єдиних підходів щодо порядків зарахування закордонними дипустановами консульського збору до Державного бюджету України;

- переглянути та вдосконалити існуючі механізми встановлення і перегляду тарифів консульського збору конкретних дипломатичних установ України з метою своєчасного їх приведення до реального розміру;

- привести у відповідність із вимогами Декрету Кабінету Міністрів України «Про державне мито» та Положення про консульський збір України порядок встановлення пільг зі сплати громадянами коштів за вчинення

консульських дій при оформленні і видачі дипломатичними представництвами та консульськими установами України посвідчення особи на повернення в Україну;

- прийняти рішення щодо доцільності збереження бланків візових етикеток на складських приміщеннях БМД НБУ;

- з метою достовірного відображення в обліку наявної кількості бланків візових етикеток та з'ясування фактичної кількості використаних бланків провести інвентаризацію їх залишків в ЗДУ та забезпечити вчасне списання використаних бланків.

РЕАГУВАННЯ:

Міністерством закордонних справ України затверджено план заходів, що передбачає усунення встановлених під час аудиту порушень та виконання наданих Рахунковою палатою рекомендацій.

Відповідно до цього плану розроблено проект змін до Положення про консульський збір у частині включення питання проставлення апостилю до переліку платних консульських дій та збільшення розмірів консульського збору за оформлення віз у пунктах пропуску через державний кордон України.

Надіслано на міжвідомче погодження до Державної міграційної служби України проекту Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо документів, що підтверджують особу чи її спеціальний статус», згідно з яким запроваджується звільнення від сплати консульського збору за оформлення посвідчення особи на повернення в Україну за рішенням керівника закордонної дипломатичної установи.

На постійній основі здійснюється моніторинг діючих тарифів консульського збору у валюті країн перебування закордонних дипломатичних установ України залежно від курсових коливань.

Передано на розгляд Регіонального відділення Фонду державного майна України по Київській області проект договору щодо оренди приміщення для оперативного відділу Департаменту консульської служби в терміналі «D» Міжнародного аеропорту «Бориспіль».

Протягом IV кварталу 2015 року здійснювалась робота зі списання використаних, зіпсованих чи анульованих бланків візових етикеток. Станом на кінець року на підставі актів, отриманих від закордонних дипломатичних установ, з обліку списано 1 292 030 шт. бланків візових етикеток. Для списання їх залишку в кількості 17 001 шт. очікується надходження дипломатичною поштою оригіналів відповідних актів.

Врегульовано питання застосування в країнах розташування закордонних дипломатичних установ України

єдиного обмінного курсу, а також зобов'язано їх керівників посилити контроль за повнотою та правильністю справляння консульського збору, забезпечити подання достовірних даних при складанні місячного звіту про обсяги коштів, що отримані в іноземній валюті і підлягають зарахуванню до державного бюджету.

Проводиться нормативна робота з врегулювання стягнення консульського збору в готівковій формі.

З урахуванням зауважень Рахункової палати України оптимізовано форму щоквартальної звітності про виконання закордонними дипломатичними установами консульських функцій. Поряд із цим вживаються заходи з метою автоматизації процесу реєстрації консульських дій.

Аналіз стану державного регулювання проведення лотерей та їх вплив на наповнення Державного бюджету України засвідчив, що на час його проведення в Україні діяла застаріла і неврегульована нормативно-правова база, яка містила положення, що суперечать чинному законодавству із забезпечення організації та контролю за лотерейною діяльністю, адміністрування надходження до державного бюджету відрахувань від лотерейної діяльності, не відповідає сучасним вимогам та не враховувала світового досвіду, через що азартні ігри могли проводитись під виглядом державних лотерей.

Лотерейний ринок в Україні розвивався трьома приватними операторами лотерей, які фактично його монополізували. За відсутності дієвого державного контролю за цим ринком і відповідних державних ліцензій на провадження такої діяльності лотереї не стали суттєвим джерелом наповнення державного бюджету.

Після прийняття Верховною Радою України Закону України «Про державні лотереї в Україні» Міністерство фінансів України фактично було позбавлено можливості перевіряти умови проведення лотерей на відповідність ліцензійним умовам, оскільки лотереї набували статусу державних після їх опублікування операторами ще до моменту їх долучення Мінфіном до ліцензійних справ операторів. Крім того, Законом не визначено максимального розміру призового фонду лотерей, що призвело до самостійного встановлення операторами його розміру до 94 відс. та відповідного зменшення надходжень до Державного бюджету України.

Державною фіскальною службою України не забезпечено виконання вимог постанови Кабінету Міністрів України від 16.02.2011 № 106 щодо здійснення постійного контролю за правильністю та своєчасністю надходжень до державного бюджету коштів від проведення лотерей, оскільки у податковому законодавстві не визначено статусу таких відрахувань і термінів їх перерахування до бюджету.

Таким чином, відрахування, здійснені протягом 2013-2014 років операторами державних лотерей до держбюджету, у сумі майже 640 млн грн фактично є авансовими платежами, що не засвідчували повноти виконання зобов'язань операторами перед державним бюджетом.

Відсутність механізму блокування сайтів, через які на території України незаконно здійснювався гральний бізнес і реалізовувалася букмекерська діяльність, призводила до втрат державного бюджету та ошукування громадян України.

Інформуючи про результати аналізу, Рахункова палата звернулася до Верховної Ради України **з пропозиціями** щодо прискорення розгляду спеціального закону, який би визначив засади реальної державної монополії на випуск і проведення лотерей, принципи державної політики у цій сфері, засоби державного регулювання лотерейного ринку, та спеціальних законів щодо проведення азартних ігор у казино та букмекерської діяльності в Україні, а також запропонувала розглянути питання щодо внесення змін до Кримінального кодексу України про встановлення кримінальної відповідальності за розповсюдження лотерей особам молодше 18 років та призупинення провадження лотерейної діяльності в Україні до врегулювання питання отримання ліцензій на право її здійснення і запровадження повноцінної державної монополії.

Також було рекомендовано Кабінету Міністрів України розглянути питання використання бренду «державна лотерея» або «державний оператор» тільки за умов належності лотереї або оператора державі на правах власності; створення єдиної електронної системи прийняття ставок лотерей операторів державних лотерей в Україні, яка забезпечить фіскалізацію кожної прийнятої ставки та кожного виплаченого виграшу; забезпечити державний контроль за станом технічного і криптографічного захисту інформації при здійсненні діяльності операторами державних лотерей і контроль за проведенням грального бізнесу через всевітню мережу Інтернет; доручити відповідним державним органам розробити технічні регламенти грального обладнання та програмного забезпечення, яке використовується для проведення азартних ігор в казино, лотерейної та букмекерської діяльності, й забезпечити впровадження обов'язкової сертифікації такого обладнання.

РЕАГУВАННЯ:

Окремі пропозиції Рахункової палати за результатами цього контрольного заходу були враховані при підготовці проектів законодавчих актів. Комітетом Верховної Ради України з питань законодавчого забезпечення правоохоронної діяльності внесено на розгляд Парламенту законопроекти про внесення змін до деяких законів України щодо посилення державного контролю за лотерейною сферою та спрямування відрахувань від державних лотерей на фінансування медицини, культури і спорту (реєстр. № 1354-1 від 26.12.2014), про лотереї в Україні (реєстр. № 1570 від 22.12.2014), про організацію та проведення лотерей на території України (реєстр. № 1691 від 31.12.2014).

Міністерством фінансів України з метою врегулювання питання сплати авансових внесків з податку на дохід платниками, що здійснюють діяльність з випуску і проведення лотерей, розроблено та подано на розгляд Уряду законопроект «Про внесення змін до Податкового кодексу

України та деяких законів України (щодо усунення неузгодженостей)», яким внесено зміни до пункту 57.1 статті 57 Податкового кодексу та передбачено, що платники податку на дохід, отриманий від букмекерської діяльності, діяльності з випуску та проведення лотерей, азартних ігор (у тому числі казино), щомісяця протягом дванадцятимісячного періоду сплачують авансовий внесок з податку на дохід у порядку і в строки, які встановлені для місячного податкового періоду. Тобто прийняття цього законопроекту дозволить врегулювати питання, пов'язані зі сплатою авансових внесків з податку на дохід від проведення діяльності з випуску та проведення лотерей.

1.3.5. Результати перевірок виконання кошторису витрат Національного банку України, аналізів звітів Фонду державного майна України та Антимонопольного комітету України

У звітному році відповідно до Закону України «Про Рахункову палату» були проведені перевірка виконання кошторису Національного банку України, аналіз звітів Фонду державного майна України та Антимонопольного комітету України.

Перевіркою виконання кошторису Національного банку України за 2014 рік встановлено, що основні параметри кошторису доходів і витрат Національного банку України в цілому дотримані. Нацбанком отримано 129,7 млрд грн доходів, здійснено 33,5 млрд грн витрат, спрямовано в інвестиції 0,9 млрд гривень.

Кошторис перевиконано як за доходами – на 18,6 млрд грн, так і за витратами – на 10,8 млрд грн, але не виконано за інвестиціями – на 0,1 млрд гривень.

Після проведених Національним банком України у 2014 році коригувань кошторису, в тому числі наприкінці року, його доходи було збільшено на 89,4 млрд грн, витрати – на 16,9 млрд грн, а інвестиції зменшено на 0,7 млрд гривень. Коригування відбувалися як внаслідок об'єктивних причин, що впливали із загальної економіко-політичної ситуації, так і в результаті власної політики Нацбанка як на грошово-кредитному та валютному ринках, так і в проведенні реформи самого банку після зміни його керівництва.

Порівняно з 2013 роком у 2014 році доходи Національного банку України збільшилися на 110,4 млрд грн, а витрати – на 28,1 млрд грн, тоді як інвестиції зменшилися на 0,3 млрд гривень.

Перевиконання кошторису Національного банку України за результатами 2014 року спричинене насамперед відображенням у кошторисі доходів і витрат за фактом їх виникнення, що обумовлено застосуванням в системі банку з 2012 року міжнародних стандартів фінансової звітності.

У результаті дохідну частину кошторису в 2014 році перевиконано внаслідок відображення в ній результатів переоцінки фінансових активів і

зобов'язань у сумі 88,7 млрд грн, тоді як у затвердженому кошторисі, з урахуванням змін, відображалися такі результати переоцінки за 10 місяців 2014 року в сумі 69,7 млрд гривень.

Перевищення за витратами відбулося передусім через відображення у витратній частині кошторису витрат з формування резервів у сумі 27,9 млрд грн порівняно з 16,9 млрд грн за 9 місяців 2014 року, що знайшли відображення у затвердженому кошторисі.

Доходи у 2014 році порівняно з 2013 роком збільшилися насамперед, як зазначено вище, внаслідок відображення у дохідній частині кошторису позитивного показника результатів переоцінки фінансових активів і зобов'язань в сумі 88,7 млрд грн, тоді як у 2013 році відображався від'ємний результат – 5,6 млрд гривень.

Збільшення доходів відбулося також через зростання процентних доходів майже на 16 млрд грн (66,5 відс.) за рахунок збільшення доходів за борговими цінними паперами на 10,8 млрд грн (близько 60 відс.), оскільки з метою регулювання грошово-кредитного ринку та ліквідності банків Національний банк України в 2014 році придбав цінні папери на 181,9 млрд грн за номінальною вартістю, що на 136,3 млрд грн, або у 4 рази, більше, ніж у 2013 році.

З метою підтримки ліквідності банків Національним банком України протягом 2014 року надано комерційним банкам кредитів рефінансування на суму 222,3 млрд грн, що на 150,8 млрд грн, або у 3,1 раза, більше, ніж у 2013 році, і стало причиною збільшення процентних доходів за наданими кредитами на 5 148,6 млн грн, або 89,3 відсотка.

За результатами 2014 року Нацбанком також складався звіт про виконання кошторису доходів і витрат за 2014 рік, підготовлений у новому форматі, визначеному постановою Правління НБУ від 26.02.2015 № 140 (приведений у відповідність із вимогами формування фінансової звітності за міжнародними стандартами). Проте навіть після уніфікації формату кошторису у відображенні окремих доходів і витрат у кошторисі та фінансовій звітності залишились відмінності.

У 2014-2015 роках Національним банком України зобов'язання перед державним бюджетом виконувалися відповідно до порядків, встановлених законами України про Державний бюджет України на 2014 і 2015 роки. У результаті у 2014 році до бюджету перераховано понад 90 відс. прибутку до розподілу за 2013 рік, а на 2015 рік передбачено перерахувати всі 99 відс. такого прибутку за 2014 рік.

Встановлено, що кошти до державного бюджету як у 2014, так і у 2015 році Нацбанком перераховувалися переважно в повному обсязі і своєчасно, але з деякими відхиленнями. Із запланованих Міністерством фінансів України до перерахування до державного бюджету 15,1 млрд грн у I кварталі 2015 року Національним банком України було перераховано лише 5,5 млрд гривень. Причина – з одного боку, пізні надходження індикативних показників до Нацбанку, з іншого – неврахування банком уточненого Мінфіном порядку щодо перерахування коштів до державного бюджету. Як наслідок, до Державного

бюджету України у I кварталі 2015 року своєчасно не надійшло близько 10 млрд гривень.

Погіршення економічної ситуації в Україні призвело до знецінення кредитів у національній валюті, що надані банкам України для підтримання їх ліквідності. Як наслідок, витрати Національного банку України в 2014 році на формування резервів під знецінення активів становили 26,9 млрд гривень.

У 2014 році Національний банк України запланував сформувати резерви під імовірні зобов'язання на загальну суму 4,1 млрд грн для покриття збитків, пов'язаних із втратою готівки, що була в сховищах управлінь банку на тимчасово окупованих територіях України. Фактично резерви сформовано на загальну суму 219,2 млн грн, оскільки в січні 2015 року Нацбанком повернено з Управління в АР Крим готівку на 3,8 млрд гривень.

Були також сформовані резерви на суму 798 млн грн для покриття збитків від втрати власних активів у результаті окупації АР Крим і окремих районів Донецької та Луганської областей.

На надання кредитів працівникам центрального апарату банку у 2014 році витрачено 23,6 млн грн, і на кінець року поточна заборгованість становила 99,6 млн гривень. При наданні кредитів працівникам банк не дотримував власних актів з питань кредитування працівників Нацбанку. В окремих випадках у порушення вимог Положення про кредитування в системі Національного банку України, затвердженого постановою Правління НБУ від 14.07.2010 № 335, 2 млн грн кредитів працівникам на споживчі цілі були надані за нульовою ставкою.

Реорганізація структури Національного банку України у 2014 році здійснювалася в рамках Проекту технічної допомоги «Розбудова інституційної спроможності НБУ» за підтримки уряду Канади шляхом створення функціонально-орієнтованої структури відповідно до основних завдань Стратегічної програми реформування банківської системи та реорганізації Національного банку України, затвердженої постановою Правління банку від 22.08.2014 № 523.

Протягом 2014 року зміни до структури Нацбанку вносилися 14 разів. Однак після реалізації основних завдань Стратегічної програми з реформування системи Національного банку України, у тому числі оптимізації штату, оплати праці працівників Нацбанку, витрати скорочені не були, оскільки це процес довготривалий. Так, порівняно з фактичними показниками за 2013 рік витрати на виплату основної та додаткової заробітної плати працівникам центрального апарату Національного банку України і його структурних підрозділів збільшилися на майже 90 млн грн, а в цілому по системі Нацбанку – майже на 100 млн гривень.

Планування капітальних вкладень на створення та реконструкцію власних об'єктів Національного банку України і використання на це коштів здійснювалось неефективно та з порушенням законодавчих актів і актів банку.

Внаслідок змін, внесених до плану капітальних вкладень, кількість об'єктів територіальних управлінь, навчальних закладів, структурних

підрозділів і центрального апарату Нацбанку збільшено на 34 (до 54), а кошторисну вартість – на 117,3 млн грн (до 881 млн гривень).

Незважаючи на те, що з року в рік переносилися терміни введення в дію об'єктів, що забезпечують основні функції та безпеку Національного банку України, банк розпочав роботи на 10 нових об'єктах, що призвело до зростання кошторисної вартості об'єктів і відволікання коштів у незавершене будівництво, яке вимагатиме надалі все більших фінансових ресурсів у зв'язку із збільшенням вартості будівельних робіт.

У зв'язку з реформуванням системи Національного банку України призупинено роботи на 19 об'єктах, на які використано понад 260 млн грн капітальних вкладень, що призвело до неефективного витрачання коштів протягом минулих років. У складі об'єктів незавершеного будівництва Нацбанку обліковується 9 об'єктів, на яких протягом значного часу не проводились роботи. Спрямовані банком у попередні роки на реалізацію цих інвестиційних проектів кошти в сумі 4,4 млн грн використані неефективно, оскільки роботи на об'єктах визнані недоцільними.

Крім того, Нацбанком по об'єкту «Будівництво адміністративного будинку НБУ по вул. Інститутській, 9 у м. Києві» не було враховано законних інтересів і вимог Кабінету Міністрів України як користувача земельної ділянки та будівель, що межує з місцем будівництва. Як наслідок, Національний банк України не міг погодити генеральний план проекту, що призвело до неефективних витрат на 7,1 млн гривень.

За результатами контрольного заходу Національному банку України запропоновано:

- розглянути питання перегляду умов чинних договорів щодо виданих кредитів працівникам банку на споживчі цілі на предмет їх відповідності нормативним актам, у тому числі в частині умов застосування пільг. За необхідності звернутися до суду;

- забезпечити внесення змін до Положення про філії (територіальні управління) Нацбанку, затвердженого постановою Правління НБУ від 01.02.2010 № 36, у частині надання територіальним управлінням повноважень (функцій) із здійснення утилізації зношених банкнот;

- з метою запобігання обігу підроблених купюр національної валюти забезпечити належний рівень технічного оснащення в територіальних управліннях НБУ. Здійснити адаптацію автоматизованих систем оброблення банкнот до зразків банкнот нових номіналів;

- провести перевірку утилізації зношених банкнот на суму 13,1 млрд грн, здійсненої протягом 2014 року територіальними управліннями НБУ;

- розглянути питання перегляду умов договорів постачання Національним банком України матеріальних цінностей, у т.ч. на Банкотно-монетному дворі Нацбанку обладнання для виготовлення банкнот і монет, з метою запобігання безпідставному його здороженню через знецінення національної валюти внаслідок маніпулювання посадовими особами договірними умовами. За необхідності звернутися до суду;

- розглянути питання нормативного визначення рентабельності виготовлення банкнот і монет.

РЕАГУВАННЯ:

Національний банк України листом від 28.12.2015 № 62-00013/104688 проінформував Рахункову палату про те, що розроблено та затверджено План заходів щодо виконання рекомендацій Рахункової палати, наданих за результатами перевірки виконання кошторису НБУ за 2014 рік, затверджений розпорядженням Голови НБУ Гонtareвою В.О. 25.12.2015 № 779-р.

Проведений відповідно до Закону України «Про рахункову палату» проведений *аналіз Звіту Фонду державного майна України за 2014 рік* засвідчив, що наведена у Звіті інформація дає можливість оцінити загальний стан приватизації, її підсумки, фінансові результати, ситуацію з контролем за виконанням умов договорів купівлі-продажу об'єктів, заходів з управління державною власністю в процесі приватизації, зокрема ведення Єдиного реєстру об'єктів державної власності та управління державними корпоративними правами.

У 2014 році від приватизації об'єктів державної власності надійшло 466 млн гривень. Враховуючи залишки коштів на початок року (0,9 млн грн), до загального фонду держбюджету перераховано 466,9 млн гривень. Від продажу земель несільськогосподарського призначення надійшло 2,9 млн гривень. Отже, річне планове завдання було виконано на 99,8 відс. і 85,3 відс. відповідно.

Початкові планові показники надходжень до державного бюджету коштів від приватизації державного майна не були досягнуті, оскільки Уряд не прийняв рішення про приватизацію та передачу Фонду ряду об'єктів з газопостачання та газифікації і про продаж пакетів акцій ПАТ «ДТЕК Дніпроенерго», ПАТ «Донбасенерго», ПАТ «Одеський припортовий завод».

У 2014 році Фонд не забезпечив виконання завдань з приватизації об'єктів групи А, Д і Ж у зв'язку з відсутністю насамперед надходжень до державного бюджету від приватизації майна в анексованій АР Крим та Донецькій і Луганській областях, на території яких проходить антитерористична операція.

Слід зазначити, що у Звіті Фонду не відображено його позицію щодо завершення терміну дії Державної програми приватизації на 2012-2014 роки, можливі заходи з її актуалізації або розроблення такої програми приватизації на наступний період.

У 2014 році Фонд забезпечив 983,9 млн грн (123,9 відс. від запланованого) надходжень від оренди державного майна.

Перевиконання плану надходжень відбувалося в умовах, коли надходження від оренди державного майна, розташованого в АР Крим і м. Севастополі, з другого кварталу 2014 року фактично припинилися. Від оренди державного майна, розташованого в АР Крим і м. Севастополі, у першому кварталі 2014 року надійшло 10,9 млн гривень. За договорами оренди, укладеними регіональним відділенням Фонду у Донецькій і Луганській областях, надійшло 204,3 млн гривень.

За 2014 рік до державного бюджету перераховано 403 млн грн дивідендів, нарахованих на акції (частки, паї) господарських товариств, які були у державній власності, що у 3,2 раза більше, ніж у 2013 році.

РЕАГУВАННЯ:

Фондом державного майна України розроблено заходи щодо врахування в подальшій роботі зауважень та пропозицій Рахункової палати України, наданих під час аналізу Звіту, та поінформовано про їх виконання.

Водночас слід зазначити, що вперше «Звіт про результати аналізу звіту Фонду державного майна України за 2014 рік» і «Звіт про роботу Фонду державного майна України, хід та результати виконання Державної програми приватизації у 2014 році» на засіданні Спеціальної контрольної комісії Верховної Ради України з питань приватизації не розглядалися.

Результати попереднього *аналізу Звіту Антимонопольного комітету України щодо здійснення ним державного контролю за дотриманням антимонопольного законодавства* у 2014 році засвідчили достатній рівень ефективності його роботи при забезпеченні ним державного контролю за дотриманням законодавства про захист економічної конкуренції та у сфері державних закупівель. Так, якщо у 2013 році кількість припинених порушень законодавства внаслідок 893 виїзних перевірок становила 7704 випадки з 7902 заяв (кожна виїзна перевірка в 2013 році мала наслідком припинення більш ніж 8 протиправних дій суб'єктів господарювання), то в 2014 році кожна аналогічна виїзна перевірка (з 217) припиняла вже 24 порушення законодавства про захист економічної конкуренції, що більше ніж в 3 рази перевищує показники 2013 року.

Водночас робота Антимонопольного комітету України у 2014 році проводилась за несприятливих умов, створених Урядом: у період із серпня по грудень 2014 року зменшено фінансування на утримання Антимонопольного комітету на 70 відс. (у зв'язку з чим відбувся відтік спеціалістів майже на 50 відс.), обмежено здійснення ним з вересня 2014 року контрольної діяльності.

Разом з тим аналіз Звіту засвідчив ряд недоліків у роботі Комітету. Фактичний стан реагування Комітетом на рекомендації Рахункової палати щодо вдосконалення його роботи та звітності був недостатнім. Як наслідок, у Звіті відсутня інформація щодо стану конкурентного середовища в Україні за 2014 рік, що не дозволило зробити об'єктивну оцінку системним змінам, які відбулись на товарних та інших ринках в попередньому році, проаналізувати їх вплив на особливості розвитку кожного з цих ринків.

Антимонопольний комітет України у 2014 році неповною мірою відобразив у Звіті здійснення ним державного контролю за додержанням законодавства про захист економічної конкуренції у сферах природних монополій: відсутнє цілісне відображення стану на ринках природних монополій, немає структури порушень конкурентного законодавства на них, рейтингу головних порушників – учасників цього ринку. Відсутня інформація і щодо загальної кількості природних монополістів, які були перевірені Антимонопольним комітетом України.

Також у Звіті відсутня інформація щодо найпоширеніших звернень, отриманих Антимонопольним комітетом України від громадян. Невисвітлено, в

яких галузях господарювання найбільше виявлено порушень прав споживачів; які заходи були вжиті органами Антимонопольного комітету України; чи були виявлені системні порушення; на які суб'єкти господарювання найчастіше нарікали громадяни України; чи є такий реєстр порушників в органах Антимонопольного комітету України тощо.

Ситуація в Україні, що склалася протягом 2014 року на різних товарних ринках у частині постійного підвищення цін і тарифів на послуги та товари була критичною. Зокрема, споживачі відчули на собі кілька болючих підвищень тарифів на оплату комунальних послуг. Водночас поліпшення рівня комунальних послуг не відбулося, а Антимонопольний комітет України в цьому питанні не зміг забезпечити реального захисту прав споживачів.

Рахункова палата відзначила збільшення у 2014 році на 8,6 відс. кількості запобіжних заходів Антимонопольного комітету, що полягали в наданні ним рекомендацій – 54,8 відс. від всіх застосованих заходів. При цьому ефективність таких заходів порівняно з накладенням штрафів, на думку Рахункової палати, була сумнівною, зважаючи на повторюваність правопорушень.

Як і в попередніх роках, Рахункова палата наголошує на непрозорому порядку визначення в Антимонопольному комітеті України розміру штрафу для порушників. Очевидним був факт непроведення Антимонопольним комітетом України порівняння завданої споживачам (державі) шкоди від порушень конкурентного законодавства з отриманою порушниками вигодою. Незважаючи на щорічні наполягання Рахункової палати (протягом 2008-2014 років), методика визначення розміру штрафів залежно від обставин порушень Антимонопольним комітетом України не розроблена.

Загальна сума накладених Антимонопольним комітетом України штрафів протягом 2010-2014 років становить 1,7 млрд грн, а сума зарахованих до Державного бюджету України коштів – 174,1 млн грн, що дорівнює 10,1 відс. від загальної суми накладених штрафів. Ця статистика свідчить про неефективність заходів Антимонопольного комітету України щодо забезпечення сплати штрафних санкцій до Державного бюджету України.

За результатами аналізу Рахункова палата рекомендувала Антимонопольному комітетові України розробити та подати на затвердження Верховній Раді України проекти нормативних актів щодо вдосконалення антимонопольно-конкурентного законодавства, а саме: щодо заборони здійснення концентрації суб'єктами господарювання, що приховують реального власника, використовуючи реєстрацію в офшорних зонах, як це передбачено Звітом Секретаріату Конференції торгівлі та розвитку Організації Об'єднаних Націй (ЮНКТАД); затвердження Загальнодержавної програми розвитку конкуренції; вжити заходів щодо системного відслідковування цінової ситуації на найбільш соціально важливих ринках з метою запобігання необґрунтованому зростанню цін на них; розробити методiku щодо розрахунку штрафів, які накладаються Антимонопольним комітетом України за порушення антимонопольно-конкурентного законодавства; переглянути питання підходів до застосування запобіжних заходів шляхом надання рекомендацій суб'єктам господарювання – порушникам конкурентного законодавства; висвітлювати інформацію щодо стану конкуренції в Україні за звітній період та здійсненої

Антимонопольним комітетом України у цьому напрямі діяльності; посилити роботу із захисту прав споживачів у межах компетенції Комітету; забезпечити дієву співпрацю з правоохоронними органами щодо захисту конкуренції у сфері державних закупівель; активізувати роботу зі складання адміністративних протоколів.

РЕАГУВАННЯ:

Інформація про результати аналізу Звіту Антимонопольного комітету України щодо здійснення ним державного контролю за дотриманням антимонопольного законодавства у 2014 році надіслана до Верховної Ради України; Звіт Рахункової палати надісланий Антимонопольному комітету України.

1.3.6. Підсумки спільних та паралельних аудитів

У 2015 році було завершено проведення трьох контрольних заходів, у яких Рахункова палата України брала активну участь:

- міжнародного паралельного/координованого аудиту діяльності щодо зменшення ризику виникнення катастроф;
- міжнародного координованого аудиту (контролю) використання коштів, виділених на попередження та ліквідацію природних пожеж;
- міжнародного координованого паралельного аудиту інформаційних систем управління державним боргом.

Міжнародний паралельний/координований аудит діяльності щодо зменшення ризику виникнення катастроф проводився за участю ВОФК Азербайджану, Чилі, Індії, Індонезії, Пакистану, Філіппін, Румунії, Туреччини та України в рамках діяльності робочої групи INTOSAI з підзвітності та аудиту допомоги, пов'язаної з катастрофами.

Основним завданням міжнародного/координованого аудиту було надання матеріалів для підготовки проекту ISSAI 5510 «Аудит зменшення ризику виникнення катастроф», підготовленого Турецьким судом аудиторів, його апробації та вдосконалення.

У Спільному звіті подано результати міжнародного паралельного/координованого аудиту у двох частинах. Перша частина містить спільний звіт та загальні висновки паралельного/координованого аудиту, друга – результати національних аудитів, проведених ВОФК – учасниками.

Висновки міжнародного паралельного/координованого аудиту засвідчили, що національні стратегії щодо катастроф та відповідні плани дій не підготовлені та/або не завершені як складова загальної довготермінової стратегії зменшення ризиків виникнення катастроф. При цьому проекти стратегічних планів не ґрунтуються на надійній оцінці ризиків. Більшість важливих інструментів, необхідних для реалізації політики зменшення ризиків виникнення катастроф, належним чином не функціонували.

Результати проведеного дослідження забезпечать органи влади країн-учасниць, громадськість, а також всі зацікавлені сторони інформацією щодо досягнень урядів у вказаній сфері, проблемних питань, а також прикладів кращої практики.

Беручи до уваги міжнародний характер природних пожеж і актуальність проблеми збереження і раціонального використання природних ресурсів та враховуючи важливість завдань з боротьби з природними пожежами, а також контролю за ефективним витрачанням коштів, що спрямовуються на їх запобігання і гасіння, вищі органи фінансового контролю Болгарії, України і Росії в рамках роботи спеціальної групи EUROSAI з аудиту коштів, виділених на попередження і ліквідацію наслідків катастроф, об'єдналися для проведення **міжнародного координованого аудиту (контролю) використання коштів, виділених на попередження і ліквідацію природних пожеж**. У 2014 році робота з проведення міжнародного координованого аудиту була продовжена в рамках роботи робочої групи EUROSAI з аудиту коштів, виділених на попередження і ліквідацію наслідків катастроф, створеної рішенням ІХ Конгресу EUROSAI шляхом трансформації однойменної спеціальної групи EUROSAI.

Метою міжнародного координованого аудиту була оцінка ефективності організації національної системи попередження, моніторингу і ліквідації природних пожеж та ефективності використання бюджетних коштів, спрямованих на створення, функціонування і розвиток системи моніторингу, попередження і ліквідації природних пожеж.

У цілому проведений ВОФК – учасниками міжнародний координований аудит підтвердив актуальність вибраної проблематики і необхідність її подальшого опрацювання.

За його результатами було підготовлено спільний звіт, який містить інформацію про результати оцінки діяльності органів державної влади країн-учасниць аудиту з питань захисту населення і територій від природних пожеж та збереження екологічних систем національних територій, а також досліджує порядок використання державних коштів, що виділяються на попередження і ліквідацію природних пожеж.

Опрацювання та узагальнення інформації учасників міжнародного координованого аудиту дало змогу підготувати спільні висновки і рекомендації для забезпечення підвищення ефективності організації національної системи попередження, моніторингу і ліквідації природних пожеж та ефективності використання бюджетних коштів, спрямованих на зазначені цілі.

На засіданні робочої групи INTOSAI з державного боргу у вересні 2012 року Рахункова палата України ініціювала проведення **координованого паралельного аудиту інформаційних систем управління державним боргом**.

Відповідно до Стратегічного плану робочої групи INTOSAI з державного боргу (WGPD) упродовж 2013-2014 років вищі органи фінансового контролю Бразилії, Болгарії, Фіджі, Грузії, Молдови, Румунії, України, Ємену та Замбії провели міжнародний координований паралельний аудит інформаційних систем управління державним боргом. ВОФК Китаю, Єгипту, Мексики і Російської Федерації брали участь у проекті як спостерігачі.

Цей аудит був проведений на основі Загальної програми паралельного аудиту, розробленої в 2012 році Рахунковою палатою України (координатор паралельного аудиту), відповідно до Міжнародних стандартів вищих органів фінансового контролю (ISSAI) і кращих національних практик. Резюме національних аудиторських звітів, які підготовлені ВОФК – учасниками в рамках паралельного аудиту, доповнюють спільний звіт про результати паралельного аудиту.

Виклавши основні аспекти проекту аудиту, Рахункова палата України взяла на себе відповідальність за організацію та координацію зустрічей у рамках паралельного аудиту, розроблення змістовної Загальної програми паралельного аудиту, а також підготовку проекту спільного звіту щодо його результатів, на основі національних аудитів, проведених у рамках паралельного аудиту.

Метою проведення аудиту була оцінка рівня управління та контролю ефективності роботи національних інформаційних систем управління державним боргом. У контексті основної мети очікувалося, що аудиторів повинні встановити, чи має інформаційна система(и) адекватні загальні та прикладні засоби контролю та рівень ефективності їх застосування.

Під час паралельного аудиту оцінювалася ефективність функціонування інформаційних систем управління державним боргом (ІСУДБ), які функціонують у межах юрисдикцій ВОФК – учасників аудиту.

Паралельний аудит показав, що державні органи створили надійні та стійкі ІСУДБ разом з відповідною інфраструктурою; системи були розроблені і підтримувалися на сучасному технічному рівні. В цілому розглянуті інформаційні системи забезпечили збір, оброблення та надання звітних даних щодо боргу, а також ведення справ у системі відповідно до національних вимог

та очікувань користувачів щодо можливостей системи, що сприяло полегшенню процесу управління державним боргом. Разом з тим аудит виявив деякі недоліки і слабкі сторони у питанні загального управління, загальних і прикладних засобів контролю, пов'язаних з інформаційними системами боргу.

Беручи до уваги спостереження та висновки паралельного аудиту, ВОФК – учасники надали такі ключові рекомендації для відповідних національних урядів:

- розробити/оновити стратегію ІСУДБ, яка заснована на правилах оцінки ризику і відповідає бізнес-процесам установи, забезпечуючи її поступову інтеграцію до відповідних фінансових і бюджетних інформаційних систем управління;

- забезпечити посилення політики безпеки та процедур контролю доступу ІСУДБ;

- підвищити потенціал ІСУДБ, впроваджуючи надійні функціональні та прикладні засоби контролю поряд із забезпеченням належного внутрішнього аудиту і створенням служби технічної підтримки.

2. ВЗАЄМОДІЯ РАХУНКОВОЇ ПАЛАТИ З ВЕРХОВНОЮ РАДОЮ УКРАЇНИ, КАБІНЕТОМ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ, ПРАВООХОРОННИМИ ОРГАНАМИ ТА СТАН РЕАЛІЗАЦІЇ НИМИ ЗАКОНОДАВЧИХ І НОРМАТИВНИХ ПРОПОЗИЦІЙ РАХУНКОВОЇ ПАЛАТИ

У звітному році активізувалася **співпраця Рахункової палати з Верховною Радою України та її комітетами**. Матеріали за результатами всіх здійснених Рахунковою палатою контрольних-аналітичних та експертних заходів після розгляду та затвердження на засіданнях Рахункової палати надавались Верховній Раді України. Представники Рахункової палати взяли участь у 64 засіданнях її комітетів, 7 парламентських слуханнях та 11 засіданнях робочих груп (діаграма 10).

Діаграма 10. Динаміка участі представників Рахункової палати у засіданнях комітетів Верховної Ради України у 2014-2015 роках

Загалом комітетами Верховної Ради України було розглянуто 52 питання за результатами здійснених Рахунковою палатою контрольних-аналітичних та експертних заходів.

Упродовж звітнього періоду **Комітет Верховної Ради України з питань бюджету** плідно співпрацював з Рахунковою палатою, використовуючи її матеріали, висновки та інформації при проведенні оцінки показників державного та місцевих бюджетів на стадії їх формування та виконання. При цьому Комітетом надіслано відповідні звернення до Кабінету Міністрів України, галузевих міністерств та органів місцевої влади і місцевого самоврядування щодо вжиття заходів з усунення виявлених Рахунковою палатою недоліків.

На засіданні 20.05.2015 Комітет розглянув звіт Кабінету Міністрів України про виконання Закону України «Про Державний бюджет України на 2014 рік», а також висновки Рахункової палати щодо виконання Державного бюджету України за 2014 рік та інші матеріали Рахункової палати за результатами здійснених нею контрольних-аналітичних заходів. За результатами розгляду розроблено проект постанови Верховної Ради України «Про звіт про

виконання Закону України «Про Державний бюджет України на 2014 рік», в якому пропонується Верховній Раді України звіт затвердити та надати відповідні доручення Кабінету Міністрів України щодо поліпшення управління бюджетними коштами у процесі виконання бюджету у 2015 році та при формуванні проекту бюджету на 2016 рік, враховуючи відповідні висновки і пропозиції Рахункової палати.

17.06.2015 Комітет заслухав інформацію «Про Висновок Рахункової палати щодо виконання Державного бюджету України за перший квартал 2015 року». Прийнято рішення рекомендувати Кабінету Міністрів України проаналізувати Висновок Рахункової палати щодо виконання Державного бюджету України за перший квартал 2015 року, вжити заходів щодо забезпечення належного виконання державного бюджету у поточному році та опрацювати відповідні пропозиції Рахункової палати щодо можливості їх врахування.

Висновок Рахункової палати щодо виконання Державного бюджету України за перше півріччя 2015 року було розглянуто Комітетом 29.09.2015. Комітет прийняв рішення Висновок Рахункової палати та інформацію про стан виконання державного бюджету у поточному році взяти до відома та врахувати в роботі, рекомендувавши Кабінету Міністрів України опрацювати відповідні пропозиції Рахункової палати.

21.10.2015 під час розгляду Комітетом питання «Про стан виконання заходів щодо будівництва (придбання) житла для військовослужбовців Збройних Сил України та осіб, які брали участь в антитерористичній операції» було заслухано інформацію Рахункової палати про результати аудиту ефективності використання коштів Державного бюджету України, передбачених Міністерству оборони України на будівництво (придбання) житла для військовослужбовців Збройних Сил України. Під час обговорення запропоновано доручити Міністерству оборони України ретельно опрацювати висновки Рахункової палати за результатами проведеного аудиту та визначитися щодо можливості врахування наданих пропозицій, зосередивши увагу на вивченні пропозицій щодо пошуку нових джерел фінансового забезпечення житлом військовослужбовців.

На засіданні Комітету 09.12.2015 було заслухано інформацію «Про висновки Рахункової палати щодо виконання Державного бюджету за 9 місяців 2015 року». Комітет прийняв рішення матеріали Рахункової палати взяти до відома; Кабінету Міністрів України рекомендовано проаналізувати ці висновки Рахункової палати та вжити заходів щодо забезпечення належного виконання державного бюджету в 2015 році.

На засіданні **Комітету Верховної Ради України з питань екологічної політики, природокористування та ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи** 08.04.2015 розглянуто два питання за результатами контрольних заходів Рахункової палати:

- щодо результатів аудиту ефективності формування та використання коштів Державного фонду охорони навколишнього природного середовища. Враховуючи результати аудиту Рахункової палати, а також інформацію

Міністерства екології та природних ресурсів України з цього питання, Комітет рекомендував Кабінету Міністрів України ініціювати внесення змін до Бюджетного кодексу України, Податкового кодексу України щодо законодавчого забезпечення функціонування Державного та місцевих фондів охорони навколишнього природного середовища як спеціальних фондів у складі державного та місцевих бюджетів та поновлення надходження коштів екологічного податку до зазначених фондів і використання їх виключно на природоохоронні заходи. Крім того, Міністерству екології та природних ресурсів України було запропоновано забезпечити оприлюднення переліку природоохоронних та ресурсозберігаючих заходів, які планується здійснювати за рахунок коштів Державного фонду охорони навколишнього природного середовища;

- щодо результатів аудиту використання коштів державного бюджету, виділених на експлуатацію державних меліоративних систем в Одеській, Миколаївській і Херсонській областях. Комітет вирішив рекомендувати Кабінету Міністрів України прискорити внесення на розгляд Верховної Ради України законопроекту щодо узгодження положень Водного кодексу України та Закону України «Про меліорацію земель» у частині повноважень центральних органів виконавчої влади; забезпечити державний контроль за дотриманням правил експлуатації меліоративних систем і використанням меліорованих земель; визначити правові, економічні та організаційні засади подачі води на тимчасово окуповану територію України (АР Крим) з Північно-Кримського каналу для потреб водокористувачів усіх категорій.

20.05.2015 Комітет розглянув лист Рахункової палати щодо результатів аудиту ефективності використання коштів державного бюджету, спрямованих на реалізацію положень Кіотського протоколу до Рамкової конвенції ООН про зміну клімату. Комітет прийняв рішення створити робочу групу зі сприяння виконанню Україною зобов'язань за Рамковою конвенцією ООН про зміну клімату та Кіотського протоколу до неї та недопущення передумов виникнення негативних наслідків під час їх виконання; рекомендувати Кабінету Міністрів України прискорити створення та забезпечення функціонування відповідного окремого структурного підрозділу у структурі центрального апарату Мінприроди. Міністерству екології та природних ресурсів, зокрема, було рекомендовано підготувати та надати на розгляд Комітету Концепцію роботи Міністерства у частині реалізації положень Кіотського протоколу та забезпечення ефективного використання коштів, що надходять до державного бюджету від продажу частин установленої кількості викидів парникових газів.

Також на цьому засіданні Комітетом було заслухано інформацію Рахункової палати про результати перевірки стану справляння та дієвості контролю за надходженням плати за користування надрами до Державного бюджету України. Комітет прийняв рішення звернути увагу Мінприроди та Держгеонадр на необхідність вжиття заходів щодо поліпшення справляння та дієвості контролю за надходженням плати за користування надрами до Державного бюджету України. Кабінету Міністрів України рекомендовано вжити заходів щодо зміцнення кадрового потенціалу Держгеонадр і Мінприроди та забезпечення належного фінансування Загальнодержавної програми розвитку

мінерально-сировинної бази України на період до 2030 року. Крім того, Держгеонадрам разом з Мінприроди рекомендовано прискорити розроблення актів законодавства, необхідних для забезпечення розвитку надрокористування, геологічної галузі та надходжень плати за користування надрами до Державного бюджету України.

Результати аудиту ефективності використання коштів державного бюджету у 2014 році на виплату щомісячної грошової допомоги у зв'язку з обмеженням споживання продуктів харчування місцевого виробництва та компенсації за пільгове забезпечення продуктами харчування громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, було розглянуто Комітетом на засіданні 02.09.2015. Комітет рекомендував Кабінету Міністрів України забезпечити удосконалення нормативно-правової бази, що регулює використання коштів державного бюджету для виконання програм, пов'язаних із соціальним захистом громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи; вжити заходів щодо внесення на розгляд Верховної Ради України законопроекту про Загальнодержавну програму подолання наслідків Чорнобильської катастрофи на 2016-2026 роки.

07.10.2015 Комітет заслухав дві інформації Рахункової палати щодо ефективності використання бюджетних коштів у сфері цивільного захисту: про результати аудиту ефективності використання бюджетних коштів, виділених Державній службі України з надзвичайних ситуацій на підготовку кадрів у сфері цивільного захисту, та про результати аудиту ефективності використання бюджетних коштів, виділених на забезпечення діяльності сил цивільного захисту в Одеській, Миколаївській та Херсонській областях. Комітет прийняв рішення рекомендувати Державній службі України з надзвичайних ситуацій неухильно дотримуватися норм, викладених в розпорядженні Кабінету Міністрів України від 22.10.2014 № 1118 «Про Концепцію першочергових заходів реформування системи Міністерства внутрішніх справ», та проконтролювати виконання Плану заходів щодо усунення порушень, виявлених Рахунковою палатою за результатами аудитів.

Чотири питання, які розглядалися Комітетом на засіданні 04.11.2015, стосувалися також контрольних заходів Рахункової палати:

- про Звіт Рахункової палати щодо результатів аудиту виконання рекомендації про захист від забруднення вод басейну річки Західний Буг. Комітет прийняв рішення рекомендувати Кабінету Міністрів України прискорити підготовку та розгляд законопроекту про внесення змін до Водного кодексу України щодо інтегрованого управління водними ресурсами за басейновим принципом, затвердження Концепції реформування державної системи моніторингу довкілля та розроблення відповідної державної програми. Також було вирішено звернутись до Комітету Верховної Ради України з питань бюджету щодо прискорення внесення на розгляд Верховної Ради України законопроекту про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо цільового спрямування екологічного податку (реєстр. № 2830 від 13.05.2015);

- про лист Рахункової палати України щодо результатів перевірки обґрунтованості планування та результативності контролю за повнотою

нарахування і своєчасністю надходжень до спеціального фонду державного бюджету акцизного податку з бензину моторного для автомобілів. Комітетом було надано ряд рекомендацій Кабінету Міністрів України, зокрема, забезпечити визначення органу ринкового нагляду, до повноважень якого належить перевірка якості нафтопродуктів; розроблення та затвердження Порядку визначення випробувальних лабораторій для застосування Технічного регламенту щодо вимог до автомобільних бензинів, дизельного, суднових та котельних палив; розроблення форми паспорта якості палива; посилення державного контролю за поширенням добавок (присадок), заборонених до використання в автомобільних бензинах екологічних класів Євро3, Євро4 та Євро5, а також за переміщенням через митний кордон України добавок (присадок), що можуть бути товарами подвійного використання;

- про лист Рахункової палати України щодо результатів аудиту ефективності використання коштів державного бюджету, спрямованих на охорону довкілля при будівництві, ремонті та утриманні автомобільних доріг загального користування. Комітет прийняв рішення рекомендувати Кабінету Міністрів України забезпечити виконання Державним агентством автомобільних доріг України чинного законодавства України в даній сфері;

- про лист Рахункової палати України щодо результатів аудиту використання у Харківській та Сумській областях субвенцій з державного бюджету місцевим бюджетам на надання пільг громадянам, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи. Комітет прийняв рішення підтримати пропозицію Рахункової палати та рекомендувати Кабінету Міністрів України привести у відповідність з положеннями Бюджетного кодексу України норми Положення про Єдиний автоматизований реєстр осіб, які мають право на пільгове перевезення.

09.12.2015 Комітет розглянув лист Рахункової палати України щодо результатів аудиту ефективності використання коштів державного бюджету, спрямованих у Дніпропетровській області на реалізацію заходів Загальнодержавної цільової екологічної програми поводження з радіоактивними відходами. Комітет прийняв рішення інформацію, викладену в листі, взяти до відома та підтримати пропозиції Рахункової палати.

Комітет Верховної Ради України з питань державного будівництва, регіональної політики та місцевого самоврядування на своєму засіданні 04.02.2015 розглянув два питання за результатами контрольних заходів Рахункової палати: аналізу формування та проведення видатків на здійснення виконавчої влади місцевими державними адміністраціями та на органи місцевого самоврядування та аудиту використання коштів державного бюджету на утворення центрів надання адміністративних послуг. Комітет прийняв рішення інформацію Рахункової палати взяти до відома та рекомендувати Кабінету Міністрів України врахувати висновки Рахункової палати при підготовці проектів законів України та виданні власних нормативно-правових актів, що стосуються здійснення децентралізації влади, реформи місцевого самоврядування в Україні та врегулювання питань надання адміністративних послуг.

На засіданні Комітету 07.10.2015 заслухано інформацію Рахункової палати щодо результатів аудиту використання субвенції з державного бюджету

міському бюджету міста Києва. Комітет прийняв рішення рекомендувати Кабінету Міністрів України врахувати пропозиції Рахункової палати щодо необхідності внесення змін до статті 4 Закону України «Про столицю України – місто-герой Київ», а також запропонувати Міністерству фінансів України при плануванні коштів держбюджету на виконання м. Києвом функцій столиці забезпечити пріоритетність спрямування фінансового ресурсу державного бюджету на розвиток столичної інфраструктури.

30.10.2015 Комітет заслухав інформацію Рахункової палати щодо результатів аналізу використання коштів державного бюджету на забезпечення діяльності органів державного управління у 2013-2014 роках. Члени Комітету, обговоривши і підтримавши пропозиції Рахункової палати, прийняли рішення інформацію Рахункової палати взяти до відома.

Комітет Верховної Ради України з питань будівництва, містобудування і житлово-комунального господарства на засіданні 02.09.2015 розглянув питання про виконання Загальнодержавної програми реформування і розвитку житлово-комунального господарства на 2009-2014 роки, використовуючи в роботі звіт Рахункової палати із зазначеного питання. Комітет взяв інформацію до відома та рекомендував Рахунковій палаті згодом знову перевірити виконання Загальнодержавної програми.

11.11.2015 Комітет заслухав інформацію Рахункової Палати України щодо результатів здійснення аудиту ефективності використання коштів державного бюджету на забезпечення виконання завдань і функцій Державної архітектурно-будівельної інспекції України. За результатами розгляду зазначеного питання було прийнято рішення розмістити на сайті Комітету інформацію Державної архітектурно-будівельної інспекції України про вжиті заходи та скликати у березні 2016 року круглий стіл з питань державного архітектурно-будівельного контролю.

Комітет Верховної Ради України з питань законодавчого забезпечення правоохоронної діяльності на засіданні 04.03.2015 розглянув питання «Про заходи, вжиті Генеральною прокуратурою України за результатами проведеного Рахунковою палатою України аудиту ефективності використання бюджетних коштів, виділених органам прокуратури України на забезпечення їх діяльності». Комітет прийняв рішення інформацію Рахункової палати взяти до відома та звернутися до відповідних державних органів щодо захисту інформації єдиного реєстру досудових розслідувань.

На засіданні **Комітету Верховної Ради України з питань запобігання і протидії корупції**, яке відбулося 27.10.2015, під час розгляду питання «Про стан виконання заходів щодо будівництва (придбання) житла для військовослужбовців Збройних Сил України» було заслухано інформацію Рахункової палати про результати аудиту ефективності використання коштів Державного бюджету України, передбачених Міністерству оборони України на будівництво (придбання) житла для військовослужбовців Збройних Сил України, та стан реалізації рекомендацій, наданих Рахунковою палатою. Після обговорень Комітет прийняв рішення рекомендувати Міністерству оборони України перейти до практики використання службового житла та його грошової

компенсації відповідно до постанови Кабінету Міністрів України та передати матеріали аудиту Рахункової палати до Генеральної прокуратури України для притягнення винних посадових осіб до відповідальності.

Комітет Верховної Ради України з питань аграрної політики та земельних відносин 04.11.2015 розглянув інформацію Рахункової палати про результати аудиту річної фінансової та бюджетної звітності центрального апарату Міністерства аграрної політики та продовольства України і прийняв рішення взяти цю інформацію до відома.

Комітет Верховної Ради України у закордонних справах на засіданні 14.07.2015 розглянув питання «Про звіт Рахункової палати України за результатами аудиту адміністрування Міністерством закордонних справ України коштів, отриманих за вчинення консульських дій». Комітет прийняв рішення продовжити моніторинг стану реалізації пропозицій Рахункової палати щодо адміністрування Міністерством закордонних справ України коштів, отриманих за вчинення консульських дій.

14.01.2015 **Комітет Верховної Ради України з питань культури і духовності** розглянув два питання щодо контрольних заходів, проведених Рахунковою палатою:

- про результати аудиту використання коштів субвенцій на відзначення окремих ювілейних і пам'ятних дат. Комітет прийняв рішення підготувати звернення до Кабінету Міністрів України щодо зміни процедури затвердження порядку використання коштів на ці заходи у зв'язку з їх неефективністю;

- про результати аудиту використання коштів на функціонування та створення Мистецького арсеналу. Комітет прийняв рішення звернутись до Генеральної прокуратури України щодо проведення розслідування неефективної роботи Укревроінфрапроекту та Міністерства регіонального розвитку та будівництва України.

Результати аудиту Рахункової палати України щодо ефективності використання коштів Державного бюджету, виділених Міністерству культури України на бібліотечну справу у 2013-2014 роках, розглянуто Комітетом 03.06.2015. Під час обговорення запропоновано реформувати цю галуз. загалом. Висновок Рахункової палати взято до відома.

На засіданні **Комітету Верховної Ради України з питань сім'ї, молодіжної політики, спорту та туризму**, яке відбулося 10.11.2015, було розглянуто інформацію Рахункової палати про результати аудиту ефективності використання коштів субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам Житомирської та Кіровоградської областей на соціальний захист дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, за принципом «гроші ходять за дитиною» у 2013–2014 роках та I півріччі 2015 року. За результатами розгляду рекомендовано Кабінету Міністрів України та Мінсоцполітики до 01.04.2016 затвердити державний стандарт послуги соціального супроводу стосовно дітей, які виховуються у прийомних сім'ях, дитячих будинках сімейного типу або перебувають під опікою чи піклуванням, що має включати визначення методики розрахунку вартості соціальних послуг; до 01.09.2016 внести на розгляд Уряду проект постанови про внесення змін до Порядку призначення і виплати

державної соціальної допомоги на дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, грошового забезпечення батькам-вихователям і прийомним батькам за надання соціальних послуг у дитячих будинках сімейного типу та прийомних сім'ях за принципом «гроші ходять за дитиною» в частині встановлення терміну, протягом якого батьки-вихователі і прийомні батьки мають повідомити органи соціального захисту населення про зміну розміру пенсій, аліментів, стипендій.

На засіданні Комітету 24.11.2015 розглянуто два питання за матеріалами контрольних заходів Рахункової палати:

- про результати аудиту ефективності використання коштів державного бюджету на одноразову виплату жінкам, яким присвоєне почесне звання України «Мати-героїня». Комітет прийняв рішення подати пропозиції Президенту України щодо внесення змін до Положення про почесні звання України, затвердженого Указом Президента України від 29.06.2001 № 476, з метою удосконалення механізму присвоєння почесного звання України «Мати-героїня»; доручити Міністерству соціальної політики України вжити заходів щодо створення у 2016 році Державного автоматизованого реєстру багатодітних сімей і жінок, яким присвоєне почесне звання України «Мати-героїня», забезпечити обґрунтоване планування видатків на виплату одноразової винагороди жінкам, яким присвоєне почесне звання України «Мати-героїня», та вжити заходів щодо недопущення наявності залишків невикористаних асигнувань в умовах обмежених фінансових ресурсів;

- про результати аналізу формування та проведення видатків, спрямованих на утримання та навчання дітей-сиріт та дітей, які залишились без піклування батьків, у комунальних закладах освіти. Комітет рекомендував Кабінету Міністрів України доручити Міністерству освіти і науки України забезпечити перегляд норм матеріального та нормативів фінансового забезпечення дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, у комунальних закладах освіти, а також формування єдиного підходу місцевих державних адміністрацій, органів місцевого самоврядування і керівництва комунальних інтернатних закладів до фінансового і матеріального забезпечення зазначеної категорії дітей.

Інформацію Рахункової палати щодо аналізу стану заборгованості із виплати заробітної плати було заслухано на засіданні **Комітету Верховної Ради України з питань соціальної політики, зайнятості та пенсійного забезпечення**, яке відбулося 11.02.2015. Визнавши роботу Кабінету Міністрів України щодо погашення заборгованості з виплати заробітної плати недостатньою, Комітет рекомендував Уряду оперативно провести засідання Комісії з питань погашення заборгованості з заробітної плати (грошового забезпечення), пенсій, стипендій та інших соціальних виплат з питання погашення заборгованості заробітної плати працівникам підприємств, установ, організацій, що розміщені на території Донецької та Луганської областей; розробити та затвердити тимчасовий порядок виплати заборгової заробітної плати внутрішньо переміщеним особам, які працювали в закладах та установах, що фінансувалися з бюджету, на тимчасово неконтрольованій території

Донецької та Луганської областей; створити Реєстр підприємств, установ, організацій усіх форм власності та фізичних осіб – підприємців, які використовують найману працю, що мають заборгованість із заробітної плати; внести на розгляд Верховної Ради України доопрацьований проект Закону України «Про перелік об’єктів права державної власності, що не підлягають приватизації», доопрацювати та розглянути проект Закону України «Про внесення змін до окремих законів України щодо задоволення вимог найманих працівників внаслідок неплатоспроможності роботодавця», а також щокварталу інформувати Комітет Верховної Ради України з питань соціальної політики, зайнятості та пенсійного забезпечення про стан виконання даного рішення.

08.04.2015 Комітет Верховної Ради України у справах ветеранів, учасників бойових дій, учасників антитерористичної операції та людей з інвалідністю заслухав інформацію Рахункової палати щодо результатів аудиту формування спеціального фонду державного бюджету за рахунок сум адміністративно-господарських санкцій та пені за невиконання нормативу робочих місць, призначених для працевлаштування інвалідів, та ефективності їх використання на створення таких робочих місць у 2013 році та за 9 місяців 2014 року. Комітет прийняв рішення інформацію Рахункової палати України взяти до відома.

Особлива увага у звітному періоді була приділена проходженню у Верховній Раді України законопроекту «Про Рахункову палату» (реєстр. № 2072). 25.03.2015 за участю представників Рахункової палати відбулися слухання в Комітеті Верховної Ради України з питань бюджету на тему «Діяльність Рахункової палати: шляхи законодавчого реформування».

Загалом, фахівці Рахункової палати брали участь у п’яти комітетських слуханнях, чотирьох круглих столах та в одинадцяти засіданнях робочих груп, зокрема щодо підготовки законопроектів «Про державну службу» (реєстр. № 2490) та «Про службу в органах місцевого самоврядування» (реєстр. № 2489), і двох засіданнях Тимчасової слідчої комісії Верховної Ради України з питань розслідування обставин розкрадання державних коштів під час надання послуг зі збирання небезпечних відходів гексахлорбензолу в Калуському районі Івано-Франківської області у 2011–2014 роках.

Крім того, у 2015 році забезпечено участь представників Рахункової палати у семи Парламентських слуханнях на такі теми: «Про шляхи стабілізації банківської системи України» (18.02.2015), «Про зняття з експлуатації Чорнобильської АЕС, об’єкт «Укриття» та перспективи розвитку зони відчуження» (04.03.2015), «Роль, значення та вплив громадянського суспільства на формування етнонаціональної політики єдності в Україні» (11.03.2015), «Про військово-медичну доктрину України» (20.05.2015), «Правове забезпечення реформи освіти в Україні» (09.12.2015), «Про реформу охорони здоров’я в Україні» (16.12.2015) та «Стан і перспективи забезпечення в Україні безпеки дорожнього руху» (23.12.2015).

Протягом 2015 року Рахунковою палатою проводилась робота з опрацювання законопроектів та підготовки пропозицій для їх

удосконалення з питань, що стосувались правового врегулювання діяльності Рахункової палати.

Рахункова палата висловила Верховній Раді України принципи зауваження до *проекту Закону України «Про парламентську опозицію»* (реєстр. № 3061 від 09.09.2015, автори – народні депутати України Бойко Ю.А., Новинський В.В., Папієв М.М., Іоффе Ю.Я.) щодо призначення Верховною Радою України Голови Рахункової палати за поданням парламентської опозиції.

Рахункова палата відзначила, що закріплення права парламентської опозиції на посаду Голови Рахункової палати порушує принцип незалежності її діяльності, оскільки фактично запроваджує її організаційно-правову залежність від політичних утворень у Парламенті. Формування персонального складу Рахункової палати за принципом партійності та політичної доцільності зробить неможливим функціонування Рахункової палати як незалежної інституції та буде суперечити міжнародним стандартам аудиту державних фінансів.

Рахункова палата на звернення Комітету Верховної Ради України з питань бюджету надала експертний висновок до *проекту Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про Рахункову палату» (щодо проведення міжнародного аудиту надходження та використання коштів Державного бюджету України та окремо спеціального фонду Державного бюджету України в частині отриманих коштів від міжнародних донорів та інвесторів)*, поданого народним депутатом України Міщенком С.Г. (реєстр. № 2946 від 22.05.2015).

Рахункова палата не підтримала пропозицію щодо внесення запропонованих змін до Закону України «Про Рахункову палату», оскільки на розгляді Верховної Ради України перебував *законопроект «Про Рахункову палату»* (реєстр. № 2072 від 09.02.2015), який містив аналогічні норми щодо здійснення Рахунковою палатою контролю за наданням кредитів з державного бюджету та поверненням таких коштів до державного бюджету тощо.

В експертному висновку до *проекту Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо проведення міжнародного аудиту надходження та використання коштів Державного бюджету України та окремо спеціального фонду Державного бюджету України в частині отриманих коштів від міжнародних донорів та інвесторів»* (реєстр. № 3366 від 28.10.2015), внесеного народним депутатом України Міщенком С.Г., Рахункова палата зазначила, що питання проведення аудиту надходження та використання коштів спеціального фонду Державного бюджету України в частині отриманих коштів від міжнародних донорів та інвесторів врегульовано у новій редакції Закону України від 02.07.2015 № 576-VIII «Про Рахункову палату».

У зауваженнях до *проекту Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування»* (реєстр. № 3261, внесений 08.10.2015 народним депутатом України Папієвим М.М.) Рахункова палата зазначила про необхідність приведення його положень в частині здійснення Рахунковою палатою повноважень щодо контролю за

використанням Фондом соціального страхування України коштів державного бюджету у відповідність із Законом України «Про Рахункову палату».

Пропозиції Рахункової палати за результатами контрольних аналітичних та експертних заходів було враховано при підготовці законодавчих та нормативних актів, прийнятих Верховною Радою України у 2015 році.

Законом України від 15.09.2015 № 679-VIII «Про внесення змін до деяких законів України у сфері державних закупівель щодо приведення їх у відповідність з міжнародними стандартами та вжиття заходів з подолання корупції» внесено зміни до Закону України від 10.04.2014 № 1197-VII «Про здійснення державних закупівель», зокрема щодо спрощення процедури участі у закупівлях, на чому наполягала Рахункова палата у Висновках щодо виконання Державного бюджету України за 2014 рік.

Законом України від 26.11.2015 № 835-VIII «Про внесення змін до Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців» та деяких інших законодавчих актів України щодо децентралізації повноважень з державної реєстрації юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань» усунено проблеми надання недостовірних відомостей про юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців під час обміну інформацією між Міністерством юстиції України та Державною фіскальною службою України, що було виявлені під час аналізу стану виконання повноважень органами виконавчої влади щодо повноти обліку платників податків.

Законом України від 26.11.2015 № 848-VIII «Про наукову і науково-технічну діяльність» внесено зміни до нормативно-правових актів, які регулюють питання наукової діяльності, зокрема, врегульовано питання щодо порядку прийняття на роботу наукових працівників на конкурсних засадах та передбачено затвердження Кабінетом Міністрів України примірнього положення про порядок проведення конкурсу на заміщення вакантних наукових посад державної наукової установи, що відповідає пропозиціям Рахункової палати до Звіту про результати аналізу ефективності використання коштів Державного бюджету України центральними органами виконавчої влади на наукову діяльність та підготовку наукових кадрів за результатами контрольних заходів, проведених Рахунковою палатою у 2013-2014 роках та Звіту про результати аудиту ефективності використання коштів державного бюджету, виділених Міністерству освіти і науки України на методичне забезпечення діяльності навчальних закладів.

Відповідно до **Закону України від 26.11.2015 № 836-VIII** «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо зарахування окремих адміністративних платежів» плата за надання послуг у сфері державної реєстрації речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень і державної реєстрації юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців належить у повному обсязі до доходів загального фонду державного бюджету, тоді як у попередній редакції Бюджетного кодексу України 50 відс. такої плати зараховувалося до спеціального фонду державного бюджету. Це відповідає пропозиції Рахункової

палати, наданій у Висновках щодо виконання Державного бюджету України за 2014 рік, щодо оптимізації спеціального фонду з подальшим його скасуванням.

Законом України від 24.12.2015 № 909-VIII «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо забезпечення збалансованості бюджетних надходжень у 2016 році» з метою удосконалення порядку відшкодування податку на додану вартість запроваджено ведення Державною фіскальною службою реєстрів заяв про повернення суми бюджетного відшкодування платникам податку на додану вартість, а також повернення узгоджених сум бюджетного відшкодування у хронологічному порядку відповідно до черговості внесення до кожного відповідного реєстру, що враховує Висновок Рахункової палати щодо виконання Державного бюджету України за перший квартал 2015 року. Крім того, цим Законом передбачено запровадження електронної системи контролю за обігом палива (у т. ч. біопалива), яка включатиме запровадження акцизної накладної, ведення Єдиного реєстру акцизних накладних та Єдиного державного реєстру витратомірів-лічильників та рівнемірів-лічильників рівня пального у резервуарі, а також передачі електронними засобами зв'язку облікових даних з цих лічильників контролюючим органам. Зазначене запобігатиме реалізації на автозаправних станціях необлікованих обсягів пального, з яких не сплачено акцизний податок, сприятиме скороченню тіньового сектору ринку, на чому наголошувала Рахункова палата за результатами перевірки обґрунтованості планування та результативності контролю за повнотою нарахування і своєчасністю надходжень акцизного податку з бензину моторного для автомобілів та аналізу стану адміністрування податкових пільг, наданих суб'єктам господарювання, які здійснюють діяльність у сфері виробництва альтернативних видів палива, та їх впливу на надходження до державного бюджету.

Законом України від 24.12.2015 № 914-VIII «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України» не передбачено зарахування частини єдиного податку до доходів загального фонду державного бюджету, на чому наполягала Рахункова палата в експертизі до проекту Закону України «Про Державний бюджет України на 2016 рік».

Згідно із **Законом України від 24.12.2015 № 915-VIII** «Про внесення змін до додатків № 3 та № 7 до Закону України «Про Державний бюджет України на 2015 рік» щодо видатків Пенсійного фонду України» збільшено видатки державного бюджету на покриття дефіциту коштів Пенсійного фонду для виплати пенсій та зменшено бюджетні призначення Міністерству фінансів України за програмою 3511350 «Обслуговування державного боргу», на чому наполягала Рахункова палата за результатами аналізу річного звіту про виконання Державного бюджету України за 2014 рік та аналізу виконання Державного бюджету України за дев'ять місяців 2015 року.

У **Законі України від 25.12.2015 № 928-VIII** «Про Державний бюджет України на 2016 рік» враховано пропозиції Рахункової палати за результатами експертизи проекту Закону України «Про Державний бюджет України на 2016 рік», зокрема:

1) доповнено додаток № 1 «Доходи Державного бюджету України на 2016 рік»:

- додано показники за кодами бюджетної класифікації 10000000 «Податкові надходження» і 14060000 «Податок на додану вартість з вироблених в Україні товарів (робіт, послуг) з урахуванням бюджетного відшкодування»;

- обсяг конфіскованих коштів та коштів, отриманих від реалізації майна, конфіскованого за рішенням суду за вчинення корупційного і пов'язаного з корупцією правопорушення, порівняно із проектом зазначеного Закону, зменшено на 5,7 млрд грн, або 42,2 відсотка;

- вилучено показник доходів за кодом 18050000 «Єдиний податок»;

2) уточнено редакцію статті 4, в якій некоректно вживався термін «інвестиційна програма (проект)» замість терміна «інвестиційний проект».

Верховна Рада України **постановою від 04.06.2015 № 509-VIII** схвалила План законодавчого забезпечення реформ в Україні, яким передбачено внести до IV кварталу 2017 року зміни до деяких законодавчих актів України щодо впорядкування надання пільг і монетизації окремих із них, що відповідає пропозиціям Рахункової палати, висловленим у Висновках щодо виконання Державного бюджету України за 2014 рік.

Готується на повторне перше читання **проект Закону України «Про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг»** (реєстр. № 2966 від 28.05.2015), який має удосконалити правові, економічні та організаційні засади здійснення державного регулювання діяльності суб'єктів природних монополій у сфері енергетики та сприятиме удосконаленню роботи Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг як незалежного національного регулятора, на чому наполягала Рахункова палата у Звіті про результати аудиту ефективності використання коштів державного бюджету, передбачених на здійснення державного регулювання діяльності у сфері електроенергетики.

30.06.2015 Кабінетом Міністрів України внесено до Верховної Ради України **проекти законів України «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо мінімізації впливу на адміністрування надходжень до бюджету»** (реєстр. № 2178а) і **«Про внесення змін до Митного кодексу України щодо оптимізації територіальних органів державної фіскальної служби»** (реєстр. № 2177а) з метою визначення в актах законодавства назв контролюючих органів з урахуванням проведеної адміністративної реформи. Це відповідає пропозиціям Рахункової палати за результатами ряду контрольних заходів у сфері контролю за надходженням коштів до Державного бюджету України.

Розроблено **проект Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо державного нагляду у сфері використання ядерної енергії»** (реєстр. № 2290-а від 03.07.2015), що враховує рекомендації Рахункової палати до Звіту про результати аудиту ефективності використання коштів державного бюджету, виділених Державній інспекції

ядерного регулювання України на забезпечення державної політики у сфері безпеки використання ядерної енергії.

Готується на друге читання **проект Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо документів, що підтверджують громадянство України, посвідчують особу чи її спеціальний статус, спрямованих на лібералізацію Європейським Союзом візового режиму для України»** (реєстр. № 3224 від 05.10.2015) у частині звільнення від сплати консульського збору за оформлення посвідчення особи на повернення в Україну за рішенням керівника закордонної дипломатичної установи, що передбачено в пропозиціях Рахункової палати до Звіту про результати аудиту адміністрування Міністерством закордонних справ України коштів, отриманих за вчинення консульських дій.

Кабінетом Міністрів України внесено на розгляд Верховної Ради України **проект Закону України «Про внесення змін до деяких законів України у зв'язку з прийняттям Закону України «Про адміністративні послуги»** (реєстр. № 3322 від 13.10.2015), яким, зокрема, передбачено внесення змін до Закону України «Про альтернативні види палива» в частині встановлення основних вимог до регулювання надання адміністративної послуги з видачі свідоцтва про належність палива до альтернативного, що відповідає рекомендації Рахункової палати за результатами аналізу стану адміністрування податкових пільг, наданих суб'єктам господарювання, які здійснюють діяльність у сфері виробництва альтернативних видів палива, та їх впливу на надходження до державного бюджету.

У **проекті Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо впровадження інтегрованих підходів в управління водними ресурсами за басейновим принципом»** (реєстр. № 3603 від 09.12.2015) передбачено внесення змін до Водного кодексу України щодо впровадження інтегрованих підходів в управління водними ресурсами за басейновим принципом. Законопроектом передбачається врегулювати такі основні питання, як визначення басейнового принципу управління, запровадження гідрографічного і водогосподарського районування території України для розроблення планів управління річкових басейнів, введення поняття «План управління річковим басейном» тощо, що враховує пропозиції Рахункової палати за результатами аудиту ефективності використання коштів державного бюджету, спрямованих на захист від шкідливої дії вод сільських населених пунктів та сільськогосподарських угідь, та аудиту виконання рекомендацій Рахункової палати щодо захисту від забруднення вод басейну річки Західний Буг.

На розгляд Верховної Ради України внесено **законопроект «Про створення конкурентних умов в оподаткуванні та стимулювання економічної діяльності в Україні»** (реєстр. № 3630 від 11.12.2015), яким передбачено внесення ряду змін до Податкового кодексу України, на яких наполягала Рахункова палата за результатами перевірки Міжрегіонального головного управління ДФС – Центрального офісу з обслуговування великих платників, у частині планування та дієвості контролю за повнотою нарахування

і своєчасністю сплати податкових надходжень до державного бюджету, перевірки обґрунтованості планування та результативності контролю за повнотою нарахування і своєчасністю надходжень єдиного збору, який справляється у пунктах пропуску через державний кордон України, та аналізу стану адміністрування податкових пільг, наданих суб'єктам господарювання, які здійснюють діяльність у сфері виробництва альтернативних видів палива, та їх впливу на надходження до державного бюджету. Зокрема, передбачено внесення змін до визначення великих платників податків та їх обов'язків, віднесення єдиного збору, який справляється у пунктах пропуску через державний кордон України, до загальнодержавних зборів, а також присвоєння біоетанолу окремого коду УКТ ЗЕД та запровадження для нього окремої ставки акцизного податку.

Комітетом Верховної Ради України з питань правової політики та правосуддя подано на розгляд Верховній Раді України **проект Закону України «Про медіацію»** (реєстр. № 3665 від 17.12.2015), який має на меті запровадження інституту медіації в суспільстві, що враховує пропозицію Рахункової палати, надану за результатами аудиту ефективності використання бюджетних коштів на здійснення заходів щодо забезпечення захисту прав та інтересів держави під час урегулювання спорів закордонними юрисдикційними органами.

З урахуванням пропозицій Рахункової палати за результатами аудиту ефективності використання Державною прикордонною службою України бюджетних коштів на матеріально-технічне забезпечення та утримання її особового складу розроблено **проект Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо інженерно-технічного облаштування та утримання державного кордону»** (реєстр. № 3784 від 19.01.2016), яким, зокрема, передбачено внесення змін до Земельного кодексу, Водного кодексу, Закону України «Про державний кордон України» у частині визначення розмірів земельних ділянок, які надаються органам Державної прикордонної служби України для будівництва та утримання інженерно-технічних споруд, огорож, прикордонних знаків, прикордонних просік, комунікацій та інших об'єктів прикордонної інфраструктури завширшки не менш ніж 50 метрів, а також звільнення цих органів, у зв'язку із вищезазначеним, від відшкодування втрат сільськогосподарського та лісгосподарського виробництва.

Проектами законів, внесених до Верховної Ради України 29.01.2016, «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо фінансування професійно-технічної освіти» (реєстр. № 3831-2) та «Про внесення змін до Закону України «Про Державний бюджет України на 2016 рік» (реєстр. № 3830-3) передбачено часткове поновлення фінансування професійно-технічних навчальних закладів за рахунок державного бюджету та здійснення фінансування закладів професійно-технічної освіти за рахунок коштів обласного бюджету та з бюджетів міст, що є обласними центрами, а також за рахунок освітньої субвенції з державного бюджету; запровадження субвенції на підтримку підготовки робітничих кадрів у професійно-технічних та інших навчальних закладах з державного бюджету місцевим бюджетам, а також

перерозподіл коштів між бюджетними програмами і спрямування у 2016 році на потреби професійно-технічної освіти коштів освітньої субвенції та субвенції на підтримку підготовки робітничих кадрів. Ці законопроекти враховують пропозиції Рахункової палати за результатами аналізу формування та проведення видатків на професійно-технічну освіту за рахунок коштів міжбюджетних трансфертів з державного бюджету місцевим бюджетам.

Окремі висновки Рахункової палати, зроблені за результатами проведених контрольних-аналітичних та експертних заходів, знайшли відображення у прийнятих Кабінетом Міністрів України рішеннях в частині удосконалення державної фінансової та бюджетної політики, поліпшення якості життя населення, зокрема:

- **постановою від 25.03.2015 № 267** затверджено Положення про Міністерство охорони здоров'я України, що враховує пропозицію за результатами аудиту ефективності використання коштів державного бюджету на забезпечення діяльності Міністерства охорони здоров'я України;

- **постановою від 31.03.2015 № 212** внесено зміни до Порядку надання щомісячної адресної допомоги особам, які переміщуються з тимчасово окупованої території України та районів проведення антитерористичної операції, для покриття витрат на проживання, в тому числі на оплату житлово-комунальних послуг (постанова Кабінету Міністрів України від 01.10.2014 № 505), якими передбачено можливість продовження терміну виплати допомоги особам, які переміщуються, умови поновлення виплати допомоги та призначення допомоги для студентів денної форми навчання, що враховує пропозиції за результатами аудиту ефективності використання коштів державного бюджету, виділених на надання щомісячної адресної допомоги особам, які переміщуються з тимчасово окупованої території України та районів проведення антитерористичної операції, для покриття витрат на проживання;

- **постановою від 15.04.2015 № 216** «Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 22 серпня 1996 р. № 992» скасовано норму щодо обов'язковості відпрацювання випускниками вищих навчальних закладів та відшкодування ними вартості навчання (крім осіб, що навчаються за спеціальностями медичного профілю), що відповідає пропозиціям за результатами аудиту ефективності використання коштів державного бюджету, виділених Міністерству освіти і науки України на підготовку кадрів для морської галузі вищими навчальними закладами Одеської області;

- **постановою від 15.04.2015 № 264** «Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 1 жовтня 2014 р. № 509» передбачено, що довідку про взяття на облік осіб, які переміщуються з тимчасово окупованої території України та районів проведення антитерористичної операції, мають право отримувати також громадяни, що переміщуються з населених пунктів, розташованих на лінії зіткнення, що враховує пропозицію за результатами аудиту ефективності використання коштів державного бюджету, виділених на надання щомісячної адресної допомоги особам, які переміщуються з тимчасово окупованої території України та районів проведення антитерористичної операції, для покриття витрат на проживання;

- **постановою від 04.06.2015 № 360** «Про внесення зміни до пункту 7 Положення про Державну фіскальну службу України» визначено, що ДФС та її територіальні органи є органами доходів і зборів, що враховує пропозиції за результатами ряду контрольних заходів Рахункової палати у сфері контролю за надходженням коштів до Державного бюджету України;

- **постановою від 17.06.2015 № 403** внесено зміни до Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для захисту від шкідливої дії вод сільських населених пунктів та сільськогосподарських угідь, комплексного протипаводкового захисту в басейні р. Тиса у Закарпатській області, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23.02.2011 № 137, що відповідають пропозиціям за результатами аудиту ефективності використання коштів державного бюджету, спрямованих на захист від шкідливої дії вод сільських населених пунктів та сільськогосподарських угідь;

- **постановою від 17.06.2015 № 423** затверджено Положення про Міністерство соціальної політики України, що відповідає пропозиції за результатами аудиту ефективності використання коштів державного бюджету у 2014 році на соціальний захист ветеранів війни;

- **постановою від 26.06.2015 № 430** внесено зміни до Порядку ввезення на митну територію України ініціаторами створення індустріальних (промислових) парків – суб'єктами господарювання, керуючими компаніями таких парків для їх облаштування та учасниками індустріальних (промислових) парків для впровадження господарської діяльності у межах визначених парків устаткування, обладнання та комплектуючих виробів до них, матеріалів, що не виробляються в Україні, які не є підакцизними товарами і звільняються від оподаткування митом, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 19.06.2013 № 558, якими передбачено, що кожний перелік товарів та їх обсяги затверджуються рішенням Кабміну. Зазначені зміни відповідають пропозиціям за результатами перевірки стану виконання територіальними органами державної фіскальної служби у Житомирській та Чернівецькій областях повноважень щодо забезпечення повноти і своєчасності сплати суб'єктами підприємницької діяльності податків і зборів з товарів, ввезених на митну територію України, та аналізу здійснення територіальними органами Державної фіскальної служби України у Дніпропетровській та Запорізькій областях контролю за повнотою нарахування і своєчасністю сплати до державного бюджету податку на додану вартість та акцизного податку з товарів, ввезених на митну територію України;

- **постановою від 26.06.2015 № 443** внесено зміни до постанови Кабінету Міністрів України від 05.03.2014 № 73 «Питання реалізації пілотного проекту щодо запровадження державного регулювання цін на препарати інсуліну», якими встановлено, що з 01.01.2016 обіг препаратів інсуліну та відшкодування їх вартості буде здійснюватися за референтними цінами (цінами відшкодування) після внесення таких препаратів в установленому порядку до реєстру референтних цін (цін відшкодування); доручено МОЗ затвердити положення про реєстр пацієнтів, що потребують інсулінотерапії, та ввести його в дію, на чому наполягала Рахункова палата за результатами аудиту ефективності використання субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам м. Києва та

Київської області на часткове відшкодування вартості лікарських засобів для лікування осіб з гіпертонічною хворобою;

- **постановою від 17.07.2015 № 557** «Про внесення змін до Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для виконання програм та здійснення централізованих заходів з охорони здоров'я» передбачено спрямування бюджетних коштів на закупівлю витратних матеріалів та послуг для закладів охорони здоров'я, що надають медичну допомогу пацієнтам нефрологічного профілю, які потребують лікування методом гемодіалізу, що враховує пропозицію за результатами аудиту ефективності використання коштів державного бюджету, виділених для надання медичної допомоги хворим нефрологічного профілю із застосуванням замісної ниркової терапії;

- **постановою від 03.08.2015 № 543** «Деякі питання використання у 2015 році державних капітальних видатків» затверджено перелік об'єктів, що фінансувалися у 2015 році за рахунок субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на здійснення заходів щодо соціально-економічного розвитку окремих територій. Зокрема, на фінансування об'єкта «Реконструкція існуючих будівель комунального закладу Тернопільської обласної ради «Тернопільський обласний клінічний перинатальний центр «Мати і дитина» затверджено 25,8 млн гривень. Це враховує рекомендації Рахункової палати за результатами аудиту ефективності використання коштів державного бюджету, виділених на здійснення заходів щодо створення мережі регіональних перинатальних центрів;

- **постановою від 12.08.2015 № 589** «Деякі питання утворення та оплати праці працівників державних наукових установ «Інститут модернізації змісту освіти» та «Інститут освітньої аналітики» Кабінетом Міністрів України врегульовано питання оплати праці працівників установ, утворених шляхом реорганізації Інституту інноваційних технологій і змісту освіти, що враховує висновки Рахункової палати за результатами аудиту ефективності використання коштів державного бюджету, виділених Міністерству освіти і науки України на методичне забезпечення діяльності навчальних закладів;

- **постановою від 02.09.2015 № 728** «Деякі питання забезпечення житлом військовослужбовців та інших громадян» внесено зміни до Комплексної програми забезпечення житлом військовослужбовців, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 29.11.99 № 2166, що відповідає пропозиціям за результатами аудиту ефективності використання коштів Державного бюджету України, передбачених Міністерству оборони України на будівництво (придбання) житла для військовослужбовців Збройних Сил України;

- **постановою від 02.09.2015 № 778** «Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України у сфері містобудівної діяльності» внесено зміни до частини 3 пункту 11 Порядку здійснення державного архітектурно-будівельного контролю, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23.05.2011 № 553, що відповідає пропозиції за результатами аудиту ефективності використання коштів державного бюджету на забезпечення виконання завдань і функцій Державної архітектурно-будівельної інспекції України;

- **постановою від 21.10.2015 № 870** затверджено Положення про Державну архівну службу України, що враховує пропозицію за результатами аудиту ефективності використання коштів, передбачених у Державному бюджеті України на забезпечення діяльності архівних установ та на виконання прикладних розробок;

- **постановою від 04.11.2015 № 875** внесено зміни до порядків, затверджених постановами Кабінету Міністрів України від 22.02.2008 № 221 «Про затвердження Порядку розгляду, схвалення і реалізації проектів цільових екологічних (зелених) інвестицій та пропозицій щодо здійснення заходів, пов'язаних з реалізацією таких проектів і виконанням зобов'язань сторін Кіотського протоколу до Рамкової конвенції ООН про зміну клімату» і від 23.03.2011 № 348 «Про затвердження Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для здійснення заходів, спрямованих на зменшення обсягів викидів(збільшення абсорбції) парникових газів», а також постановою Кабінету Міністрів України від 23.04.2014 №117 «Про здійснення попередньої оплати товарів, робіт і послуг, що закуповуються за бюджетні кошти», що відповідає пропозиціям за результатами аудиту ефективності використання коштів державного бюджету, спрямованих на реалізацію положень Кіотського протоколу до Рамкової конвенції ООН про зміну клімату, у тому числі отриманих від продажу частин установленої кількості викидів парникових газів;

- **постановою від 18.11.2015 № 946** «Про внесення зміни до пункту 2 постанови Кабінету Міністрів України від 23.04.2014 № 117» виведено з-під дії постанови питання заборони попередньої оплати за передплату періодичних видань, що відповідає пропозиції за результатами аудиту ефективності використання коштів державного бюджету, виділених Міністерству культури України на бібліотечну справу;

- **постановою від 25.11.2015 № 987** Кабінетом Міністрів України внесено зміни до порядків, затверджених постановами Кабінету Міністрів України від 15.04.2013 № 306 і від 20.05.2013 № 363, що враховує пропозиції Рахункової палати за результатами аналізу формування та розміщення державного замовлення на підготовку фахівців з вищою освітою;

- **постановою від 25.11.2015 № 992** затверджено Порядок здійснення спеціального використання водних біоресурсів у внутрішніх рибогосподарських водних об'єктах (їх частинах), внутрішніх морських водах, територіальному морі, виключній (морській) економічній зоні та на континентальному шельфі України, що відповідає пропозиції за результатами аудиту ефективності використання коштів державного бюджету, виділених на розвиток рибного господарства в Одеській, Миколаївській та Херсонській областях;

- **постановою від 09.12.2015 № 1019** «Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 16 лютого 2011 р. № 106» викладено в новій редакції Перелік кодів бюджетної класифікації в розрізі органів, що контролюють справляння надходжень до бюджету, що враховує пропозиції за результатами перевірки обґрунтованості планування та результативності контролю за повнотою нарахування і своєчасністю надходжень акцизного податку з бензину моторного для автомобілів та аудиту ефективності

використання бюджетних коштів, виділених на здійснення правосуддя апеляційними господарськими та місцевими господарськими судами;

- **постановою від 16.12.2015 № 1052** затверджено Положення про Державну службу України з надзвичайних ситуацій, що враховує рекомендації Рахункової палати за результатами перевірки використання бюджетних коштів, виділених на здійснення діяльності Державної служби України з надзвичайних ситуацій;

- **постановою від 16.12.2015 № 1061** «Про перерозподіл деяких видатків державного бюджету, передбачених Міністерству фінансів України на 2015 рік, та внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 03.08.2015 № 543» бюджетні призначення Міністерству фінансів України за програмою 3511350 «Обслуговування державного боргу» зменшено загалом на 7 млрд грн, або 7,6 відс., що відповідає Висновкам Рахункової палати щодо виконання Державного бюджету України за дев'ять місяців 2015 року;

- **постановою від 25.12.2015 № 1128** «Про затвердження Порядку розгляду скарг у сфері державної реєстрації» визначено процедуру розгляду скарг на рішення, дії або бездіяльність державного реєстратора, суб'єкта державної реєстрації тощо, що враховує рекомендації Рахункової палати за результатами аналізу стану виконання повноважень органами виконавчої влади щодо повноти обліку платників податків;

- **постановою від 03.02.2016 № 52** внесено зміни до Положення про прикордонний режим, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 27.07.98 № 1147, зокрема доповнено пункт 2 Положення визначенням лінії інженерних прикордонних споруджень, що враховує пропозиції Рахункової палати за результатами аудиту ефективності використання Державною прикордонною службою України бюджетних коштів на матеріально-технічне забезпечення та утримання її особового складу;

- **розпорядженням від 15.04.2015 № 371-р** схвалено розроблені Міністерством екології та природних ресурсів України плани імплементації деяких актів законодавства ЄС, зокрема Директиви 2000/60/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 23.10.2000 про встановлення рамок діяльності Співтовариства у сфері водної політики; Директиви Ради 91/676/ЄЕС від 12.12.91 про захист вод від забруднення, спричиненого нітратами з сільськогосподарських джерел і Директиви 2008/56/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 17.06.2008 про встановлення рамок діяльності Співтовариства у сфері екологічної політики щодо морського середовища (Рамкова Директива морської стратегії), що відповідає пропозиціям Рахункової палати за результатами аудиту виконання рекомендацій Рахункової палати щодо захисту від забруднення вод басейну річки Західний Буг;

- **розпорядженням від 17.07.2015 № 766-р** об'єкт «Реконструкція поліклініки під перинатальний центр комунального закладу «Черкаська обласна лікарня Черкаської обласної ради» (25,6 млн грн) включено до переліку інвестиційних програм і проектів регіонального розвитку, що можуть реалізовуватися у 2015 році за рахунок коштів державного фонду регіонального розвитку, що враховує пропозицію Рахункової палати за результатами аудиту

ефективності використання коштів державного бюджету, виділених на здійснення заходів щодо створення мережі регіональних перинатальних центрів;

- **розпорядженням від 16.08.2015 № 881-р** затверджено План заходів з виконання у 2015 році Загальнодержавної програми «Національний план дій щодо реалізації Конвенції ООН про права дитини», до якого внесено захід щодо забезпечення медикаментами та виробами медичного забезпечення дитячого діалізу, що відповідає пропозиції за результатами аудиту ефективності використання коштів державного бюджету, виділених для надання медичної допомоги хворим нефрологічного профілю із застосуванням замісної ниркової терапії;

- **розпорядженням від 08.09.2015 № 919-р** «Про перерозподіл деяких видатків державного бюджету, передбачених Міністерству соціальної політики на 2015 рік» збільшено видатки за бюджетною програмою «Санаторно-курортне лікування ветеранів війни, осіб, на яких поширюється чинність законів України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту», «Про жертви нацистських переслідувань» на суму 43,1 млн грн, що враховує пропозиції за результатами аудиту ефективності використання коштів державного бюджету у 2014 році на соціальний захист ветеранів війни;

- **розпорядженням від 07.10.2015 № 1037-р** «Про перерозподіл деяких видатків державного бюджету, передбачених Міністерству соціальної політики на 2015 рік» прийнято рішення щодо збільшення видатків у обсязі 88,7 млн грн за бюджетною програмою за КПКВК 2507030 «Заходи із соціальної, трудової та професійної реабілітації інвалідів», що відповідає пропозиції за результатами аудиту ефективності використання коштів державного бюджету на забезпечення окремих категорій населення технічними та іншими засобами реабілітації;

- **розпорядженням від 25.12.2015 № 1400-р** затверджено План заходів щодо національно-патріотичного виховання молоді на 2016 рік та передбачено, що Мінмолодьспорту, МОН, Міноборони, Мінсоцполітики, Мінкультури, обласні та Київська міська державні адміністрації до 31.12.2016 повинні здійснити заходи з удосконалення нормативно-правової бази у сфері національно-патріотичного виховання молоді, на чому наполягала Рахункова палата за результатами аудиту формування та проведення видатків, спрямованих на навчання дітей в загальноосвітніх спеціалізованих школах-інтернатах з поглибленим вивченням окремих предметів та ліцеях з посиленою військово-фізичною підготовкою.

На виконання статті 26 Закону України від 11.07.96 № 316/96-ВР «Про Рахункову палату» і статті 41 Закону України від 02.07.2015 № 576-VIII «Про Рахункову палату» та відповідно до Порядку взаємодії між Генеральною прокуратурою України та Рахунковою палатою з питань підготовки, подання, розгляду матеріалів контрольних заходів та інформування про результати їх розгляду протягом 2015 року для прийняття рішення до **Генеральної прокуратури України було передано загалом 27 матеріалів**, з них за рішенням Рахункової палати до Генеральної прокуратури України надіслано **12 матеріалів**:

➤ про результати аудиту ефективності використання бюджетних коштів, виділених Міністерству внутрішніх справ України на матеріально-технічне забезпечення органів внутрішніх справ. Проводиться досудове розслідування, під час якого досліджуються обставини постачання на територію України у січні-лютому 2014 року та подальшого використання низки спеціальних засобів виробництва Російської Федерації. Дії ряду високопосадовців МВС України кваліфіковано за частиною 3 статті 365 (перевищення влади або службових повноважень працівником правоохоронного органу) та частиною 5 статті 191 (розтрата майна шляхом зловживання службовим становищем, вчинена в особливо великих розмірах та за попередньою змовою групою осіб) Кримінального кодексу України, їм повідомлено про підозру. В рамках досудового розслідування зазначених фактів слідчими ініційовано проведення ревізій та перевірок Держфінінспекцією України, Департаментом внутрішнього аудиту МВС, висновки яких долучені до матеріалів кримінального провадження;

➤ про результати аудиту ефективності використання коштів державного бюджету, виділених Військово-медичному клінічному центру Північного регіону на медичне лікування особового складу Збройних Сил України, ветеранів військової служби та членів їх сімей, ветеранів війни. Матеріали аудиту вивчаються у відділі організації представництва інтересів громадянина або держави в суді та при виконанні судових рішень управління представництва інтересів громадянина або держави в суді, протидії корупції у воєнній сфері Головної військової прокуратури;

➤ про результати аудиту ефективності використання коштів резервного фонду державного бюджету в 2014 році. Перевірка триває;

➤ про результати аудиту ефективності використання бюджетних коштів на здійснення заходів щодо забезпечення захисту прав та інтересів держави під час урегулювання спорів закордонними юрисдикційними органами. Долучено до матеріалів кримінального провадження за підозрою у кримінальному правопорушенні, передбаченому частиною 5 статті 191 Кримінального кодексу України, тобто у розтраті державних коштів в особливо великих розмірах шляхом зловживання своїм службовим становищем, вчиненій за попередньою змовою групою осіб. Досудове розслідування триває;

➤ про результати аудиту ефективності використання коштів Державного бюджету України, передбачених Міністерству оборони України на будівництво (придбання) житла для військовослужбовців Збройних Сил України, та стан реалізації рекомендацій, наданих Колегією Рахункової палати. За фактами протиправного вилучення з користування Міноборони земельної ділянки площею 4,5 га за адресою м. Київ, вул. Туполева, 8, Генеральною прокуратурою України 19.12.2014 зареєстроване кримінальне провадження за частиною 2 статті 364 Кримінального кодексу України, досудове розслідування триває. Військовою прокуратурою Львівського гарнізону 04.08.2015 зареєстроване кримінальне провадження за ознаками злочину, передбаченого частиною 5 статті 191 Кримінального кодексу України, щодо проведення оплати службовими особами Західного Управління капітального будівництва Міністерства оборони України на користь ТОВ «Львівський будівельний

холдинг» 1,7 млн грн за фактично не виконані підрядні роботи. За фактом неналежного виконання службовими особами Південного управління капітального будівництва Міноборони службових обов'язків щодо контролю за будівництвом 190-квартирного будинку (м. Одеса, вул. Щорса, 125/5), а також завищення вартості виконаних підрядною організацією ТОВ «Юг-Строй» будівельних робіт на суму понад 300 тис. грн військова прокуратура Південного регіону України 01.04.2015 розпочала кримінальне провадження за частиною 2 статті 367 Кримінального кодексу України, досудове слідство триває. Військова прокуратура Південного регіону вивчає стан виконання підрядними організаціями договорів щодо будівництва житлових будинків у м. Кривий Ріг Дніпропетровської області, м. Котовськ Одеської області, м. Очаків Миколаївської області та м. Миколаїв, а також щодо законності вилучення органами місцевої влади з користування Міністерства оборони України у м. Миколаїв земельної ділянки площею 1,1 га та передачі її ТОВ «Обрій» для будівництва житла. У зв'язку з порушенням ТОВ «Міськбудінвест» умов інвестиційного договору щодо забудови земельної ділянки на пр. Перемоги, 55, м. Київ, Генеральною прокуратурою України 03.03.2015 заявлено позов, який перебуває на розгляді в суді першої інстанції. Внаслідок неналежного виконання ВАТ «Південзахідтрансбуд» зобов'язань інвестиційного договору про будівництво житла на вул. Щорса, 44, м. Київ, Генеральною прокуратурою України 07.08.2015 заявлено позов щодо витребування від забудовника 235 кв. м залишку житлової площі. Генеральною прокуратурою України у липні 2015 року заявлено позови щодо витребування з незаконного володіння нерухомого майна та земель діючого військово-медичного клінічного центру Північного регіону України у м. Харків, які вибули з користування оборонного відомства згідно з інвестиційною угодою, укладеною з ТОВ «Консалтингово-правовою фірмою «Спартак». Органами військової прокуратури у 2015 році вжито заходів представницького характеру для стягнення авансового платежу та штрафних санкцій на загальну суму 7,7 млн грн за несвоєчасне виконання ТОВ «БудКапіталс» і «Західноукраїнська холдингова компанія» умов договорів пайової участі щодо купівлі житла для військовослужбовців у с. Михайлівка Рубіжівка Київської області та у м. Рівне (вул. Гагаріна, 4);

➤ про результати перевірки обґрунтованості планування та результативності контролю за повнотою нарахування і своєчасністю надходжень акцизного податку з бензину моторного для автомобілів. За результатами розгляду 29.07.2015 до Єдиного реєстру досудових розслідувань внесено відповідні відомості про вчинення кримінального правопорушення, передбаченого частиною 3 статті 212 Кримінального кодексу України, стосовно службових осіб - суб'єктів господарювання, які протягом 2013–2014 років ухилялися від сплати акцизного податку при ввезенні на митну територію України бензину моторного для автомобілів. Досудове розслідування триває;

➤ про результати аудиту ефективності використання коштів державного бюджету, передбачених Міністерству енергетики та вугільної промисловості України на державну підтримку вугледобувних підприємств на часткове покриття витрат із собівартості готової товарної вугільної продукції. Розслідуються кримінальні провадження від 18.06.2015 за фактом розтрати майна в особливо великих розмірах службовими особами ДП «Львіввугілля»

шляхом зловживання службовим становищем (частина 5 статті 191 Кримінального кодексу України) та від 28.03.2015 за фактом фінансування терористичних угруповань, діючих на тимчасово окупованій території Донецької та Луганської областей, шляхом здійснення у них закупівель незаконно видобутого та викраденого вугілля (частина 3 статті 258⁵ Кримінального кодексу України);

➤ про результати аудиту ефективності використання коштів державного бюджету, спрямованих Кіровоградській льотній академії Національного авіаційного університету. Кіровоградською обласною прокуратурою до Єдиного реєстру досудових розслідувань внесено відомості за ознаками кримінального провадження, передбаченого частиною 2 статті 367 Кримінального кодексу України, за фактом службової недбалості;

➤ про результати аналізу формування, розміщення і виконання державного замовлення на підготовку фахівців з вищою освітою. Проведення перевірки доручено Міністерству внутрішніх справ України;

➤ про результати перевірки використання бюджетних коштів, виділених на забезпечення діяльності Державної служби України з надзвичайних ситуацій. Проведення перевірки з порушених питань доручено Міністерству внутрішніх справ України;

➤ про результати аудиту використання коштів державного бюджету, виділених на здійснення державних закупівель підприємствами, установами і організаціями Одеської, Миколаївської та Херсонської областей. Матеріали надано для вирішення прокурорам Одеської, Миколаївської та Херсонської областей, яким доручено організувати перевірку згідно з вимогами чинного законодавства. 04.11.2015 прокуратурою Миколаївської області, а 06.11.2015 – прокуратурою Херсонської області зареєстровано кримінальні провадження за ознаками злочину, передбаченого частиною 2 статті 364 Кримінального кодексу України;

➤ про результати аудиту річної фінансової та бюджетної звітності центрального апарату Міністерства аграрної політики та продовольства України. За результатами розгляду матеріалів прокурором м. Києва внесено відомості до Єдиного реєстру досудових розслідувань за частиною 1 статті 364 Кримінального кодексу України. Розслідування триває.

На запити Генеральної прокуратури України Рахунковою палатою надіслано **15 матеріалів**:

➤ про результати перевірки виконання кошторису Національного банку України за 2013 рік. Матеріали приєднані до кримінального провадження за частиною 5 статті 191 Кримінального кодексу України, досудове слідство триває;

➤ про результати аудиту ефективності використання коштів Державного бюджету України, виділених Міністерству освіти і науки, молоді та спорту України на забезпечення навчальних закладів підручниками і посібниками. Матеріали приєднані до кримінального провадження, досудове слідство триває;

➤ щодо аудиту утворення, погашення та обслуговування у 2012 році державного і гарантованого державного боргу та налізу стану інформаційних систем управління державним боргом; щодо аудиту гарантованого державного боргу та підсумкової оцінки інформаційних систем управління державним боргом; щодо аудиту річних фінансових звітів за 2013 рік в рамках позики Міжнародного банку реконструкції та розвитку на впровадження Проекту модернізації державних фінансів. Матеріали приєднані до кримінального провадження, досудове слідство триває;

➤ щодо аудиту ефективності формування та використання коштів Державного фонду охорони навколишнього природного середовища; про результати аудиту ефективності використання коштів державного бюджету на управління та медичне обслуговування у сфері авіаційного транспорту; про результати аудиту ефективності використання коштів Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття, виділених на утримання державної служби зайнятості; про результати перевірки формування та використання коштів Державного фонду охорони навколишнього природного середовища у Міністерстві екології та природних ресурсів України; щодо аудиту ефективності використання коштів державного бюджету на управління та медичне обслуговування у сфері авіаційного транспорту; щодо аудиту ефективності використання коштів державного бюджету на управління та медичне обслуговування у сфері авіаційного транспорту. Матеріали приєднані до кримінального провадження за частиною 2 статті 364 Кримінального кодексу України, досудове слідство триває;

➤ про результати аудиту використання коштів державного бюджету, передбачених Державному агентству з інвестицій та управління національними проектами України на реалізацію заходів у сфері інвестиційної діяльності та управління національними проектами. Приєднано до кримінального провадження за частиною 5 статті 191 Кримінального кодексу України, досудове слідство триває;

➤ про результати аудиту використання бюджетних коштів, виділених органам прокуратури України на забезпечення їх діяльності. Матеріали приєднані до кримінального провадження, яке 09.06.2015 передано до управління з розслідування у кримінальних провадженнях стосовно працівників прокуратури та інформаційної безпеки ГПУ, досудове слідство триває;

➤ про результати аудитів ефективності використання коштів Міністерством соціальної політики, Пенсійним фондом України, Фондом соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань України, Фондом соціального захисту інвалідів, Фондом соціального страхування з тимчасової втрати працездатності, Державною службою зайнятості (Фондом загальнообов'язкового державного соціального страхування на випадок безробіття) за період 2010–2013 роки. Матеріали приєднано до кримінального провадження, досудове слідство триває;

➤ щодо результатів аудиту ефективності використання коштів Державного бюджету, передбачених Міністерству палива та енергетики України на будівництво Дністровської ГАЕС, за період 2008–2010 роки. Матеріали

приєднано до кримінального провадження від 28.02.2013, яке 21.12.2015 передано до НАБУ для організації подальшого розслідування;

➤ про результати аудиту ефективності використання бюджетних коштів, виділених органам прокуратури України. Матеріали приєднано до кримінального провадження за частиною 5 статті 191 Кримінального кодексу України. Досудове слідство триває;

➤ про результати перевірки використання коштів державного бюджету, передбачених Державному агентству з інвестицій та управління національними проектами України на реалізацію заходів у сфері інвестиційної діяльності та управління національними проектами. Матеріали приєднано до кримінального провадження за частиною 5 статті 191 Кримінального кодексу України. Досудове слідство триває;

➤ про результати аудиту системи надання підрозділами Державної міграційної служби України адміністративних послуг. За результатами перевірки 15.01.2016 акт передано до Спеціалізованої антикорупційної прокуратури для прийняття рішення згідно з вимогами Кримінального процесуального кодексу України;

➤ щодо матеріалів стосовно факту заволодіння чужим майном шляхом зловживання службовим становищем службовими особами Банкотно-монетного двору Національного банку України і ТОВ «Підприємство «Прогресивні технології». Матеріали приєднано до кримінального провадження за частиною 5 статті 191 Кримінального кодексу України. Досудове слідство триває.

За трьома матеріалами, надісланими Рахунковою палатою згідно з рішеннями, Генеральна прокуратура України звернулась із запитом щодо надання додаткових даних. Це стосується:

➤ перевірки обґрунтованості планування та результативності контролю за повнотою нарахування і своєчасністю надходжень акцизного податку з бензину моторного для автомобілів;

➤ аудиту ефективності використання бюджетних коштів на здійснення заходів щодо забезпечення захисту прав та інтересів держави під час урегулювання спорів закордонними юрисдикційними органами;

➤ аудиту ефективності використання коштів Державного бюджету України, передбачених Міноборони на будівництво (придбання) житла для військовослужбовців Збройних Сил України, та стану реалізації рекомендацій, наданих Колегією Рахункової палати.

3. НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ ТА МЕТОДОЛОГІЧНІ ПИТАННЯ У СФЕРІ ПОВНОВАЖЕНЬ РАХУНКОВОЇ ПАЛАТИ

На виконання частини 7 розділу VIII «Прикінцеві та перехідні положення» Закону України «Про Рахункову палату» Рахунковою палатою була проведена значна робота з розроблення нових та приведення діючих внутрішніх нормативних документів у відповідність із Законом.

З метою реалізації норм Закону України «Про Рахункову палату» стосовно проведення Рахунковою палатою фінансового аудиту та надання працівникам Рахункової палати практичних рекомендацій щодо організації та проведення фінансового аудиту було розроблено і затверджено рішенням Рахункової палати від 22.09.2015 № 5-5 **Методичні рекомендації з проведення Рахунковою палатою фінансового аудиту.**

Методичні рекомендації розроблено з урахуванням вимог і положень Міжнародних стандартів вищих органів фінансового контролю (МС ВОФК), зокрема МС ВОФК 100 «Фундаментальні принципи здійснення аудиту в державному секторі», МС ВОФК 200 «Фундаментальні принципи здійснення фінансового аудиту», і Керівних принципів фінансового аудиту INTOSAI (МС ВОФК 1000-1999).

Методичні рекомендації дають визначення масштабу фінансового аудиту, об'єктів державного зовнішнього фінансового контролю (аудиту), предмету дослідження, критеріїв оцінки, а також встановлюють вимоги до аудиторської документації відповідно до МС ВОФК 1230 «Аудиторська документація».

Методичними рекомендаціями визначено основні етапи фінансового аудиту: планування, проведення, звітування та контроль і оцінка виконання наданих за результатами аудиту рекомендацій, а також чітко встановлено дії аудиторів, здійснення яких на кожному з цих етапів забезпечить якісне проведення аудиту.

Для спрощення використання Методичних рекомендацій у практичній роботі у документі наведено алгоритм формування аудиторського висновку, типові формулювання аудиторського висновку та глосарій термінів, який складено відповідно до чинного законодавства та з урахуванням Міжнародних стандартів вищих органів фінансового контролю.

У звітному році розроблено і затверджено рішенням Рахункової палати від 10.11.2015 № 8-5 **Рекомендації з управління і контролю якості контрольних заходів, що проводяться Рахунковою палатою.** Зазначені Рекомендації об'єднали в собі два документи: *Рекомендації з управління і контролю якості* та *Загальні вимоги та критерії щодо оцінки якості Звіту, підготовленого за результатами контрольного заходу.* Рекомендації повністю враховують вимоги нового Закону України «Про Рахункову палату», положень Міжнародних стандартів вищих органів фінансового контролю, зокрема МС ВОФК 40 «Контроль якості для ВОФК», МС ВОФК 1220 «Контроль якості аудиту фінансової звітності», МС ВОФК 1230 «Керівництво щодо експертних оцінок».

Рекомендації є основним узагальнюючим документом, який визначає основні правила, процедури і вимоги щодо організації і функціонування системи управління якістю проведення контрольних заходів, спрямованої на підвищення

ефективності контрольно-аналітичної та експертної діяльності Рахункової палати. Використання Рекомендацій дає можливість членам Рахункової палати, відповідальним за проведення контрольних заходів, керівникам контрольних груп, керівникам структурних підрозділів, з яких формуються контрольні групи, здійснювати контроль якості на всіх етапах проведення контрольних заходів.

Рекомендації визначають ієрархію в системі управління якістю та встановлюють відповідальність як виконавців, так і керівників за підготовку і проведення контрольних заходів та якісну підготовку звітів за його результатами.

Правила професійної етики посадових осіб Рахункової палати (затверджені рішенням Рахункової палати від 10.11.2015 № 8-6) розроблено відповідно до Конституції України, норм законів України «Про Рахункову палату», «Про запобігання корупції», «Про державну службу», Загальних правил поведінки державного службовця та інших нормативно-правових актів, що регулюють правовідносини у цій сфері.

Правила професійної етики враховують вимоги та положення Міжнародних стандартів вищих органів фінансового контролю. В основу даного документу закладено норми та рекомендації морально-етичного характеру, що визначені МС ВОФК 1 «Лімська декларація керівних принципів аудиту державних фінансів» та МС ВОФК 30 «Кодекс етики».

Правила професійної етики посадових осіб Рахункової палати, визначають базові критерії морально-етичних норм і правил поведінки посадових осіб Рахункової палати і насамперед посадових осіб, які здійснюють контрольні заходи. Цими базовими критеріями є законність, об'єктивність, незалежність, чесність і порядність, професійна компетентність, культура поведінки, конфіденційність, неупередженість і нейтральність. Також Правила встановлюють обмеження щодо використання службового положення працівниками, передбачають гарантії захисту їх прав, регулюють порядок вирішення конфліктів у колективі та взаємовідносинах з посадовими особами інших установ, визначають відповідальність за порушення етичних норм та правил поведінки.

На виконання пункту 206 Плану заходів з імплементації Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, на 2014-2017 роки, затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 17.09.2014 № 847-р, Рахункова палата розробила ***Методичні рекомендації з проведення Рахунковою палатою аудитів проектів, що підтримуються позиками міжнародних фінансових організацій.***

Методичні рекомендації розроблені з урахуванням норм Конституції України, Бюджетного кодексу України, Закону України «Про Рахункову палату», інших нормативно-правових актів, які регулюють питання співробітництва України з міжнародними фінансовими організаціями, підготовки та реалізації проектів економічного і соціального розвитку України, що підтримуються позиками або кредитами МФО, а також нормативних документів Рахункової палати.

У Методичних рекомендаціях враховано відповідні вимоги й положення міжнародних стандартів вищих органів фінансового контролю та результати вивчення й узагальнення досвіду проведення Рахунковою палатою аудитів та інших контрольно-аналітичних заходів з питань залучення та використання позик МФО, стану реалізації проектів.

Мета розроблення Методичних рекомендацій – забезпечення уніфікації підходів до проведення аудитів проектів, що підтримуються позиками або кредитами МФО. Методичні рекомендації є допоміжним документом і призначені виключно для використання працівниками Рахункової палати під час проведення відповідних аудитів.

Крім того, протягом звітного року було розроблено та затверджено ряд внутрішніх нормативних документів, що стосувалися врегулювання діяльності Рахункової палати. Зокрема, наказом Рахункової палати від 15.12.2015 № 64 затверджено Положення про управління організаційного забезпечення засідань Рахункової палати та Положення про управління справами.

Впровадження міжнародних стандартів вищих органів фінансового контролю у повсякденну діяльність нашої інституції впродовж останніх років є однією з невід’ємних складових діяльності Рахункової палати. Впродовж року перекладено, адаптовано, імplementовано та розміщено на внутрішньому сайті Рахункової палати 14 стандартів INTOSAI, а саме: МС ВОФК 20 «Принцип прозорості та підзвітності», МС ВОФК 21 «Принцип прозорості та підзвітності. Принципи та краща практика», МС ВОФК 30 «Кодекс етики», МС ВОФК 100 «Фундаментальні принципи здійснення аудиту в державному секторі», МС ВОФК 300 «Фундаментальні принципи здійснення аудиту ефективності», МС ВОФК 4200 «Керівні принципи аудиту відповідності, що проводиться одночасно з аудитом фінансової звітності», МС ВОФК 5110 «Аудит міжнародних інституцій – керівні принципи ВОФК», МС ВОФК 5130 «Сталий розвиток: роль вищих органів фінансового контролю. Передмова», МС ВОФК 5500 «Передмова до Міжнародних стандартів вищих органів фінансового контролю серії 5500 та ISSAI GOV 9250», МС ВОФК 5510 «Аудит зниження ризиків катастроф. Передмова», МС ВОФК 5520 «Аудит допомоги у зв’язку з катастрофами. Передмова», МС ВОФК 5530 «Адаптування процедур аудиту з урахуванням підвищеного ризику шахрайства і корупції на етапі надання невідкладної допомоги після виникнення катастрофи. Передмова», МС ВОФК 5540 «Використання геопросторової інформації при проведенні аудиту заходів із запобігання та ліквідації наслідків катастроф та допомоги у зв’язку з катастрофами, МС ВОФК GOV 9250 «Інтегрована система фінансової підзвітності (IFAF)».

4. МІЖНАРОДНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО

Протягом 2015 року Рахункова палата здійснювати міжнародне співробітництво відповідно до Закону України «Про Рахункову палату» шляхом участі у заходах Міжнародної та Європейської організації вищих органів фінансового контролю INTOSAI та EUROSAI, забезпечення діяльності робочої групи EUROSAI з аудиту коштів, виділених на попередження та ліквідацію наслідків катастроф, подальшої розбудови зв'язків з вищими органами фінансового контролю, поглиблення співпраці з міжнародними організаціями.

У звітному році співробітництво Рахункової палати з INTOSAI та EUROSAI відбувалося за складних фінансово-економічних умов, що вплинуло на співпрацю з регіональними об'єднаннями INTOSAI, яка в основному обмежувалася участю Рахункової палати у спільних конференціях. У той же час порівняно з 2014 роком спостерігалось певне пожвавлення міжнародної співпраці в рамках EUROSAI.

Одним з ключових заходів у 2015 році стала участь делегації Рахункової палати на чолі з її Головою Магутою Р.М. у **43 засіданні Ради керуючих EUROSAI**, що відбулося 9-11 березня 2015 року, м. Гельсінкі, Фінляндська Республіка.

Під час засідання члени Ради керуючих, спостерігачі та запрошені гості підбили підсумки роботи Ради за звітний період, заслухали Генерального секретаря EUROSAI та звіти керівників органів EUROSAI, зокрема цільових, робочих, спеціальних груп, моніторингового комітету, обговорили питання співробітництва з регіональними об'єднаннями INTOSAI та надання фінансової підтримки EUROSAI, а також окреслили плани спільних аудитів.

*Учасники 43 засідання Ради керуючих EUROSAI
(м. Гельсінкі, Фінляндська Республіка, 10 березня 2015 року)*

Під час заходу Рахункова палата України, як очільник робочої групи EUROSAI з аудиту коштів, виділених на попередження і ліквідацію наслідків катастроф, представила звіт про результати роботи цієї групи за 2014 рік, Стратегію її розвитку та план діяльності на 2015-2017 роки, які ґрунтуються на Стратегічному плані EUROSAI на період 2011-2017 роки і враховують Стратегічний план INTOSAI на 2011-2016 роки.

У 2015 році, як і в попередні роки, одним з найбільш пріоритетних завдань міжнародної діяльності Рахункової палати було забезпечення діяльності **робочої групи EUROSAI з аудиту коштів, виділених на попередження та ліквідацію наслідків катастроф**, до складу якої входять 18 постійних членів (ВОФК Азербайджану, Албанії, Білорусі, Болгарії, Вірменії, Грузії, Італії, Казахстану, Латвії, Литви, Молдови, Польщі, Росії, Румунії, Сербії, Туреччини, України, Європейський суд аудиторів), а також два спостерігачі – ВОФК Естонії та Угорщини.

Під головуванням Рахункової палати України та за підтримки Європейського суду аудиторів 5 лютого 2015 року в м. Люксембург (Велике Герцогство Люксембург) відбулося **I засідання робочої групи EUROSAI з аудиту коштів, виділених на попередження та ліквідацію наслідків катастроф**, в якому взяли участь 38 представників 17 вищих органів фінансового контролю.

Учасники I засідання робочої групи EUROSAI з аудиту коштів, виділених на попередження та ліквідацію наслідків катастроф (м. Люксембург, Велике Герцогство Люксембург, 5 лютого 2015 року)

Під час засідання учасники обмінялися досвідом з питань кращої практики проведення аудитів у сфері попередження та ліквідації наслідків катастроф та методики впровадження стандартів МС ВОФК серії 5500.

З урахуванням результатів опитування членів робочої групи були визначені основні тематики можливих міжнародних координованих аудитів та їх орієнтовні терміни: запобігання і ліквідація потопів (2015-2016 роки); запобігання і ліквідація забруднень, пов'язаних з транспортуванням нафтопродуктів морськими шляхами (2016-2017 роки); кібербезпека в

державних установах (2016-2017 роки); запобігання і ліквідація наслідків землетрусів (2016-2017 роки); запобігання та ліквідація наслідків лісових пожеж (2017 рік); поводження з відходами та їх утилізація (2017 рік). Членами робочої групи затверджено Стратегію і план її діяльності на 2015-2017 роки, логотип, а також звіт Секретаріату про виконану роботу.

У рамках діяльності робочої групи у 2015 році продовжувалася робота з ведення бази даних аудитів природних і техногенних катастроф в Європі, а також бази знань у сфері запобігання та ліквідації наслідків катастроф, актуалізації та наповнення Глосарію термінів, розробки Рекомендацій кращої практики проведення аудитів у сфері попередження і ліквідації наслідків повеней.

У 2015 році Рахункова палата продовжувала активну участь у діяльності **робочої групи INTOSAI з питань державного боргу**. 17-18 березня 2015 року в м. Тбілісі (Грузія) відбулося підсумкове засідання учасників і спостерігачів міжнародного паралельного аудиту інформаційних систем управління державним боргом, координацію якого здійснювала Рахункова палата України. У заході взяли участь представники ВОФК 12 країн: Болгарії, Бразилії, Грузії, Єгипту, Замбії, Індії, Ємену, КНР, Молдови, Росії, Румунії та України, а також депутати парламенту Грузії, керівництво Міністерства фінансів Грузії та представники Німецького товариства міжнародного співробітництва (GIZ) – координатора програми «Управління державними фінансами у регіоні Південного Кавказу».

Під час засідання обговорювались результати національних аудитів ВОФК-учасників, експерти презентували сучасні підходи до аудиту інформаційних технологій, а також було затверджено Спільний звіт про результати паралельного аудиту.

У ході щорічного засідання робочої групи INTOSAI з питань державного боргу (22-24 липня 2015 року, м. Лівінгстон, Замбія) засобами телеконференції відбулася презентація представника Рахункової палати на тему «Концептуальні рамки координованого паралельного аудиту інформаційних систем управління державним боргом».

У 2015 році під час щорічних **засідань цільової групи 2 EUROSАI «Професійні стандарти»** (7-10 жовтня 2015 року, м. Потсдам, ФРН) і **цільової групи 3 EUROSАI «Обмін знаннями»** (21-24 жовтня 2015 року, м. Лісабон, Португальська Республіка) представники Рахункової палати взяли участь у обговоренні поточних заходів груп, особлива увага була приділена питанням імплементації Міжнародних стандартів вищих органів фінансового контролю, зокрема методам та прийомам імплементації МС ВОФК 300 «Фундаментальні принципи здійснення аудиту ефективності», питанням навчання EUROSАI щодо впровадження МС ВОФК та обміну знаннями між ВОФК – членами EUROSАI. Окрема увага була приділена питанням співпраці цільової групи 2 EUROSАI з INTOSAI, IDI та ЕСІА (Європейська конфедерація інститутів внутрішнього аудиту).

Рахункова палата є активним членом **робочої групи EUROSАI з аудиту навколишнього середовища (EUROSАI WGEA)** та у 2015 році брала

безпосередню участь у роботі її Наглядового комітету. У рамках XIII засідання робочої групи, що відбулося 4-10 жовтня 2015 року, м. Сент-Джуліан, Республіка Мальта, делегація Рахункової палати ознайомила членів робочої групи EUROSAI з аудиту навколишнього середовища з досвідом участі в міжнародних координованих аудитах, зокрема стосовно аудиту виконання рекомендацій Рахункової палати щодо захисту від забруднення вод басейну річки Західний Буг, а також з планами щодо діяльності робочої групи EUROSAI з аудиту коштів, виділених на попередження та ліквідацію наслідків катастроф. Також представники Рахункової палати взяли участь у навчальному семінарі «Аудит впливу сільського господарства на навколишнє середовище».

Протягом звітного року Рахункова палата брала активну участь в організованих EUROSAI міжнародних заходах. 24-26 червня 2015 року делегація Рахункової палати на чолі з її Головою Магутою Р.М. взяла участь у **VIII Спільній конференції EUROSAI-OLACEFS** (м. Кіто, Республіка Еквадор), головними темами якої були «Координовані аудити» та «Внесок ВОФК у належне урядування». Робота конференції спрямовувалась на розвиток вищих аудиторських інституцій та їх прозорість з метою збереження спільних ресурсів, створення механізмів для підвищення ефективності роботи аудиторів.

Делегація Рахункової палати на чолі з її Головою Магутою Р.М. під час VIII Спільної конференції EUROSAI-OLACEFS (м. Кіто, Республіка Еквадор, 24-26 червня 2015 року)

У рамках роботи конференції відбулись засідання її робочих груп. На засіданні робочої групи «Паралельні аудити та професійний розвиток» Голова Рахункової палати Магута Р.М. поінформував присутніх про тематику та досвід Рахункової палати у проведенні міжнародних координованих паралельних аудитів з питань охорони довкілля, а також попередження та ліквідації наслідків катастроф. Під час засідання робочої групи «ВОФК та Ініціатива «Партнерство «Відкритий уряд» Член Рахункової палати Невідомий В.І. представив концепцію ролі ВОФК у цьому процесі та шляхи удосконалення публічності аудиту. Пропозиції української сторони знайшли відображення в заключних документах конференції.

*Робоча зустріч делегацій Рахункової палати України та
Рахункового суду Турецької Республіки
(м. Кіто, Республіка Еквадор, 25 червня 2015 року)*

У рамках проведення VIII Спільної конференції EUROSAI-OLACEFS відбулися робочі зустрічі Голови Рахункової палати Магути Р.М. з Президентом Рахункового суду Турецької Республіки Р. Акелом, Генеральним аудитором Латвійської Республіки Е. Круміною, Президентом Державного аудиторського офісу Угорщини Л. Домокошем, Генеральним аудитором Естонської Республіки А. Карісом та Віце-президентом Рахункового суду Королівства Іспанія Ф.Гарсія Ортісом, під час яких обговорювались питання подальшої співпраці та проведення тренінгів і навчальних заходів. У ході спілкування Голови Рахункової палати Р.М. Магути з Генеральним аудитором Латвійської Республіки було підтверджено намір ВОФК Латвії щодо набуття членства в робочій групі EUROSAI з аудиту коштів, виділених на попередження та ліквідацію наслідків катастроф.

*Учасники V Спільної конференції EUROSAI-ARABOSAI
(м. Доха, Держава Катар, 7-9 грудня 2015 року)*

Метою **V Спільної конференції EUROSAI-ARABOSAI**, що відбулась 7-9 грудня 2015 року у м. Доха, Держава Катар, було обговорення ролі вищих

органів фінансового контролю у нагляді за урядовими програмами антикризових заходів. Виступаючи на пленарній сесії, Голова Рахункової палати Магута Р.М. ознайомив присутніх з діяльністю ВОФК України в частині контролю за урядовими програмами антикризових заходів, формуванням і використанням коштів резервного фонду для фінансування невідкладних заходів у різних сферах фінансово-економічного життя країни, ефективністю використання коштів для реалізації енергетичної стратегії, а також кредитів, залучених під урядові гарантії. Було зазначено, що спільні конференції EUROSAI з іншими регіональними організаціями INTOSAI стали надзвичайно ефективною платформою для обміну досвідом і напрацюваннями з метою інноваційного та інституціонального розвитку вищих органів фінансового контролю.

У рамках участі делегації Рахункової палати в V Спільній конференції EUROSAI-ARABOSAI відбулися робочі зустрічі Голови Рахункової палати Магута Р.М. з Головою Рахункової палати Азербайджанської Республіки В. Гюльмамедовим, Президентом Рахункового суду Італійської Республіки Р. Скутієрі та Віце-президентом Аудиторського суду Королівства Нідерланди К. Вендріком, під час яких обговорювалися питання розвитку двостороннього співробітництва, співпраці в рамках очолюваної Рахунковою палатою робочої групи EUROSAI з аудиту коштів, виділених на попередження та ліквідацію наслідків катастроф, а також проведення спільних аудиторських заходів.

Голова Рахункової палати України Магута Р.М. та Голова Рахункової палати Азербайджанської Республіки В. Гюльмамедов під час робочої зустрічі (м. Доха, Держава Катар, 8 грудня 2015 року)

Представники Рахункової палати також взяли участь у **II Молодіжній конференції EUROSAI (YES 2.0)**, яка відбулась 9-12 листопада 2015 року в м. Єрусалим, Ізраїль. Під час роботи конференції, центральна тема якої була «ВОФК і я», аудитори з-понад 40 ВОФК країн Європи, Латинської Америки, Азії, Африки та Близького Сходу ознайомилися з досвідом і методиками інших ВОФК у використанні Міжнародних стандартів вищих органів фінансового контролю, проведенні різних типів аудитів, зокрема у сфері навколишнього середовища, а також побудові ефективних комунікацій з іноземними ВОФК, державними установами і громадськістю. У рамках конференції представником

Рахункової палати презентовано результати діяльності робочої групи EUROSАI з аудиту коштів, виділених на попередження та ліквідацію наслідків катастроф.

7 вересня 2015 року **Рада керуючих EUROSАI** затвердила шляхом листування кандидатуру Рахункової палати України як організатора ІІІ Спільної конференції ASOSAI-ARABOSAI, що відбудеться в м. Київ (Україна) у 2017 році.

3 листопада 2015 року у приміщенні Рахункової палати відбулася робоча зустріч Голови Рахункової палати Магути Р.М. з керівником **Місії Європейського Парламенту з оцінки потреб** П. Коксом (Президентом Європарламенту у 2002-2004 роках).

Зустріч Голови Рахункової палати Магути Р.М. з керівником Місії Європейського Парламенту з оцінки потреб П. Коксом (м. Київ, Україна, 3 листопада 2015 року)

Під час зустрічі проведено консультації з деяких питань підготовки «Доповіді та Дорожньої карти щодо внутрішньої реформи та підвищення інституційної спроможності Верховної Ради України» у розрізі виконання Меморандуму про взаєморозуміння між Верховною Радою України та Європейським Парламентом про спільні рамки парламентської підтримки та підвищення інституційної спроможності від 3 липня 2015 року. Зокрема, обговорювалися питання співпраці Рахункової палати з Верховною Радою України та її комітетами у контексті підвищення контролю за державними фінансами України, а також ролі ВОФК України в бюджетному процесі.

Також відбулася низка зустрічей фахівців Рахункової палати з експертом Місії Європейського Парламенту з оцінки потреб, колишнім Державним секретарем Федерального міністерства фінансів ФРН Г. Елерсом.

У 2015 році було здійснено ряд заходів з налагодження співпраці з Контактним комітетом ВОФК країн-членів ЄС та Європейським судом аудиторів, однією зі стратегічних цілей якого є запровадження співробітництва з ВОФК країн – потенційних членів Європейського Союзу.

У звітному періоді в Рахунковій палаті здійснено аналіз потреб ВОФК України в допомозі Контактного комітету, які було презентовано під час

спільного засідання ВОФК Грузії, Молдови та України з представниками Контактного комітету м. Варшава, Республіка Польща.

Рахункова палата протягом звітнього року активно розвивала **співробітництво з вищими органами фінансового контролю іноземних держав**, діяльність яких становила інтерес для нашої інституції.

19 січня 2015 року в м. Києві відбулася робоча зустріч Голови Рахункової палати Магути Р.М. з Президентом Вищого аудиторського офісу Республіки Польща К. Квятковські, в ході якої польською стороною було запропоновано укласти рамкові домовленості щодо співпраці між ВОФК України, Польщі, Грузії та Молдови у сфері аудиту коштів, які виділяються Європейським Союзом, а також обговорити механізми такої співпраці під час робочого візиту Голови Рахункової палати до Польщі.

У рамках участі делегації Рахункової палати у I засіданні робочої групи EUROSАI з аудиту коштів, виділених на попередження та ліквідацію наслідків катастроф, що проходило в м. Люксембург (Велике Герцогство Люксембург), 5 лютого 2015 року відбулися зустрічі Голови Рахункової палати Магути Р.М. з Президентом Європейського суду аудиторів В. Кальдейрою та Президентом Вищого аудиторського офісу Республіки Польща К. Квятковські. Обговорювались стан і перспективи співробітництва, зокрема, в частині удосконалення механізмів контролю за фінансовою і технічною допомогою ЄС Україні, залучення вказаних ВОФК до подальшого моніторингу стану виконання рекомендацій міжнародного координованого аудиту Чорнобильського фонду «Укриття», а також інші актуальні питання взаємодії.

Під час робочого візиту делегації Рахункової палати до Республіки Польща (22-25 лютого 2015 року, м. Варшава) керівники вищих органів фінансового контролю України, Польщі, Грузії та Молдови уклали Декларацію про партнерство та співпрацю. Від української сторони документ підписав Голова Рахункової палати Магута Р.М.

Декларація, підписання якої відбулося в Сеймі Республіки Польща, передбачає зміцнення існуючих відносин у рамках INTOSAI та EUROSАI, допомогу ВОФК України, Грузії та Молдови в адаптації до стандартів ЄС, а також проведення низки зустрічей і семінарів з питань європейських фондів.

21-22 грудня 2015 року в м. Львів відбулось установче засідання з питань підготовки та реалізації міжнародного координованого аудиту транскордонного біосферного резервату «Східні Карпати», в якому взяли участь представники ВОФК України та Республіки Польща. Під час установчого засідання сторони обговорили проект Спільного положення про співробітництво, узгодили терміни підготовки та проведення контрольних-аналітичних заходів у рамках даного міжнародного аудиту протягом 2016-2017 років.

Протягом 2015 року Рахункова палата також **співпрацювала з міжнародними організаціями, проектами і програмами міжнародної технічної допомоги**.

Під час XIII засідання робочої групи з питань координації впровадження інструменту Twinning була затверджена проектна пропозиція Рахункової палати «Підтримка системи зовнішнього контролю державних фінансів в Україні». У

жовтні 2015 року Рахунковою палатою передано європейській стороні для затвердження детальне технічне завдання.

У рамках співробітництва з Програмою підтримки удосконалення врядування та менеджменту SIGMA Рахункова палата у 2015 році взяла участь в обговоренні проекту Робочого плану діяльності SIGMA в Україні на 2016 рік, представники Рахункової палати взяли участь у нараді в Національному агентстві України з питань державної служби та провели робочу зустріч з експертами SIGMA і Представництва ЄС в Україні.

Активно продовжувалася взаємодія між Рахунковою палатою та Німецьким товариством міжнародного співробітництва (GIZ). Згідно з Планом заходів з реалізації співпраці між Рахунковою палатою та проектом GIZ «Підтримка реформи управління держаними фінансами» протягом 2015 року для українських аудиторів було проведено ряд міжнародних навчальних заходів за участю іноземних експертів, зокрема семінари з питань бюджетної системи Великої Британії; системи управління якістю аудиту; аудиту надходжень до державного бюджету, а також тренінг з аудиту державних підприємств і державної частки у підприємствах.

У 2015 році було продовжено практику **участі Рахункової палати в навчальних заходах**, що проводяться за сприяння INTOSAI, EUROSAI вищих органів фінансового контролю іноземних держав та міжнародних організацій.

Учасники навчального семінару «Досвід розробки та можливості застосування вищими органами фінансового контролю міжнародних стандартів ISSAI серії 5500 «Керівні принципи щодо аудиту допомоги, пов'язаної з катастрофами» (20-21 жовтня 2015 року в м. Анкара, Турецька Республіка)

Представник Рахункової палати України взяв участь у навчально-практичному семінарі у рамках програми Ініціативи з розвитку INTOSAI (IDI) з питань аналізу пілотного аудиту інформаційних технологій (м. Будапешт, Угорщина, 6-12 вересня 2015 року), у ході якого були представлені результати пілотних аудитів та обговорений проект остаточного звіту про проведення

ІТ-аудиту. У жовтні 2015 року фахівці Рахункової палати розпочали участь у дворічній Програмі IDI-ASOSAI із спільних аудитів (3і) за напрямом аудит управління при катастрофах.

На виконання Стратегії та плану діяльності робочої групи EUROSАI з аудиту коштів, виділених на попередження та ліквідацію наслідків катастроф, на 2015–2017 роки, 20-21 жовтня 2015 року в м. Анкара (Турецька Республіка) відбувся навчальний семінар «Досвід розробки та можливості застосування вищими органами фінансового контролю міжнародних стандартів ISSAI серії 5500 «Керівні принципи щодо аудиту допомоги, пов'язаної з катастрофами», організаторами якого виступили Рахункова палата України і Рахунковий суд Турецької Республіки. Учасники семінару з восьми ВОФК-членів EUROSАI ознайомилися з проблемами розробки методології у сфері катастроф, особливостями міжнародних стандартів ISSAI серії 5500 «Керівні принципи щодо аудиту допомоги, пов'язаної з катастрофами», обмінялися досвідом щодо питань застосування вказаних стандартів у практичній діяльності ВОФК.

Протягом 2015 року співробітники Рахункової палати взяли участь у семи навчальних заходах, організованих Німецьким товариством міжнародного співробітництва GIZ на базі Міністерства фінансів України, та у двох навчальних поїздках до Федеративної Республіки Німеччина, під час яких мали змогу ознайомитися з досвідом бюджетного планування та підходами до державного фінансового контролю ВОФК Німеччини.

У 2015 році українські аудитори взяли участь у тренінгу «Аудит ефективності», який проведено Міжнародним центром з інформаційних систем та аудиту в рамках Програми техніко-економічного співробітництва Уряду Республіки Індія (м. Нойда, Республіка Індія 31 жовтня – 28 листопада 2015 року), та у семінарі «Державні закупівлі: практика і проблеми аудиту» (м. Кишинів, Республіка Молдова, 12-16 травня 2015 року).

Також делегація Рахункової палати взяла участь у міжнародному семінарі для фахівців вищих органів фінансового контролю з України, Грузії та Молдови, який відбувся в Республіці Польща 19-22 травня 2015 року.

У навчальному центрі ВОФК Польщі у м. Голавіце польські колеги та представники Європейського суду аудиторів поділилися з учасниками семінару досвідом у сферах аудиту коштів, які виділяються ЄС, боротьби з корупцією, а також аудиту місцевих бюджетів. Семінар став одним із результатів реалізації домовленостей, досягнутих на ІХ Конгресі EUROSАI, а також імплементації Декларації про партнерство та співпрацю між ВОФК у сфері аудиту коштів, які виділяються ЄС, підписаної у лютому 2015 року в м. Варшава керівниками ВОФК України, Польщі, Грузії та Молдови.

У рамках програми семінару відбувся круглий стіл, присвячений викликам, що постають перед вищими органами фінансового контролю в процесі інтеграції відповідних країн до ЄС. Крім представників Рахункової палати, у заході взяли участь керівники ВОФК Грузії, Естонії, Латвії, Литви, Польщі, Угорщини, Словаччини, члени Європейського суду аудиторів, представники ВОФК Чехії та Управління ініціативи розвитку INTOSAI (IDI). Під час круглого столу представники ВОФК країн-членів ЄС поділилися

досвідом у питаннях інституційного розвитку на шляху до членства в ЄС, а представники України, Молдови та Грузії ознайомили колег із своїми очікуваннями від подальшого співробітництва.

Делегація Рахункової палати під час міжнародного семінару для фахівців вищих органів фінансового контролю України, Грузії та Молдови (м. Варшава, Республіка Польща, 19-22 травня 2015 року)

5. ГЛАСНІСТЬ У РОБОТІ РАХУНКОВОЇ ПАЛАТИ

Відповідно до Закону України «Про Рахункову палату» принцип гласності покладено в основу діяльності Рахункової палати як незалежного конституційного органу державного зовнішнього фінансового контролю (аудиту). Посилюючи публічний контроль за надходженням та використанням коштів державного бюджету, Рахункова палата у 2015 році інформувала суспільство і громадськість про результати здійснених нею контрольних-аналітичних та експертних заходів шляхом розміщення інформаційних повідомлень, звітів та рішень Рахункової палати у засобах масової інформації та на офіційному веб-порталі Рахункової палати; публікації статей, надання інтерв'ю і коментарів керівництва та фахівців Рахункової палати; надання інформації за запитами відповідно до Закону України «Про доступ до публічної інформації».

Протягом року було підготовлено та розповсюджено 58 офіційних повідомлень (прес-релізів) щодо результатів здійснених Рахунковою палатою контрольних-аналітичних та експертних заходів, 7 повідомлень щодо міжнародних заходів та подій за участю Рахункової палати України. Загалом у засобах масової інформації впродовж року оприлюднено 6557 матеріалів, пов'язаних з діяльністю Рахункової палати або з посиланнями на неї.

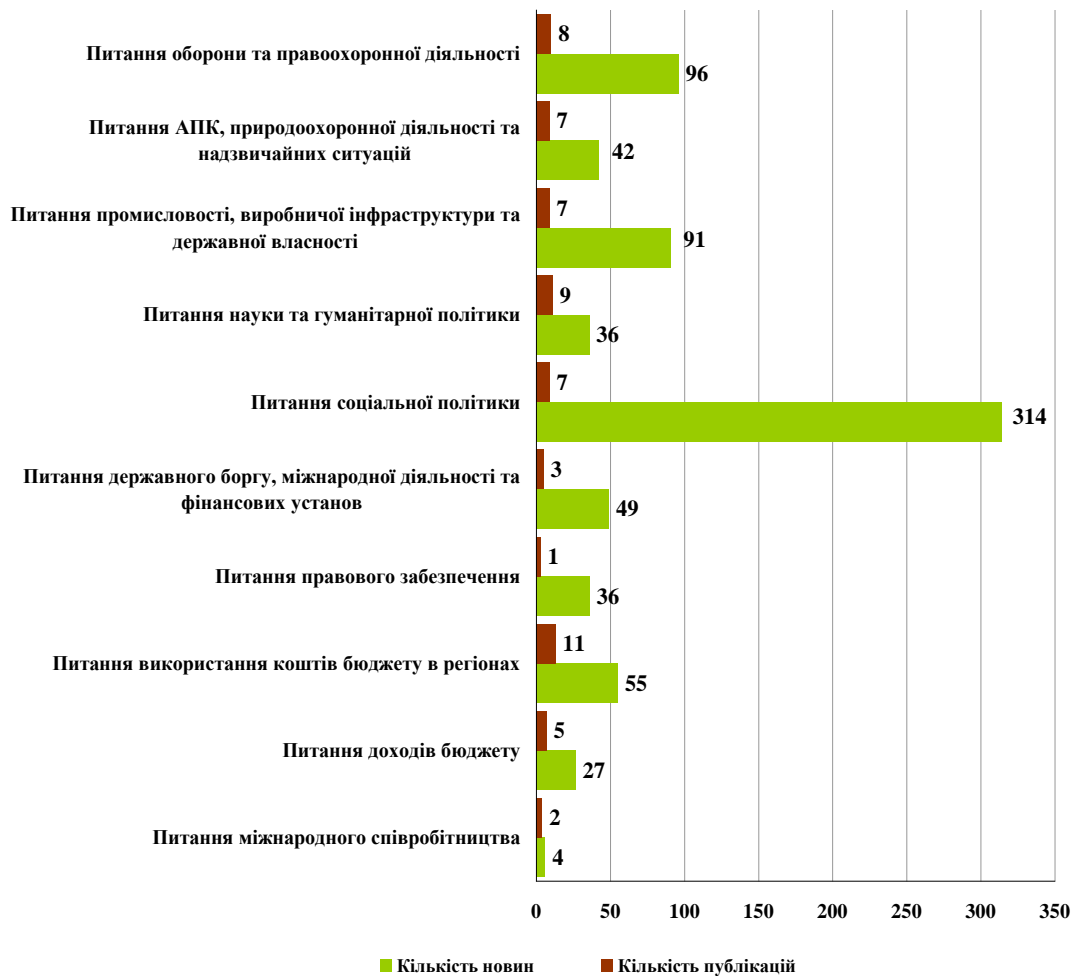
Найбільшу увагу суспільства викликали результати контрольної діяльності, пов'язані з використанням коштів у соціальній сфері, у сферах обороноздатності та діяльності правоохоронних органів, а також навколишнього природного середовища та промислового потенціалу країни. Протягом 2015 року резонансу набули такі матеріали Рахункової палати: «Парадокси державного регулювання сфери зайнятості та трудової міграції», «Чому грошова допомога переміщеним особам «не поспішає» до адресатів», «Невтішні реалії квартирно-експлуатаційного забезпечення військ», «Фінансування пільгового житла для молоді гальмується недостатністю коштів у держави», «Донорство крові та її компонентів – поза увагою держави», «Несприятливі умови роботи АМКУ не завадили ефективності його діяльності у 2014 році», «Приховані резерви додаткових надходжень митних платежів», «Проблеми забруднення вод у басейні Західного Бугу залишаються нерозв'язаними», «Екологічна політика держави недостатньо інтегрована в дорожню галузь», «Нерозв'язані проблеми Чорнобильської катастрофи», «Резерви оптимізації витрат в Держземагентстві існують», «Віальних відключень електроенергії могло б і не бути», «Чи будуть вирішені проблеми регулювання електроенергетики», «Проблеми створення власного виробництва ядерного палива для вітчизняних АЕС не розв'язані».

Затребуваною також, як і у 2014 році, була інформація про результати здійснених Рахунковою палатою аудитів стосовно, зокрема, діяльності Національного банку України, Державного управління справами, допомоги переміщеним особам.

Протягом звітнього року Рахункова палата підтримувала тісні професійні контакти з редакціями газет «Голос України», «Урядовий кур'єр», «Дзеркало тижня», «2000», «Сьогодні», «Трибуна», а також керівництвом Національної телекомпанії України та Національної радіокомпанії України, телеканалів «Рада», 112-Україна, 5-й канал, канал «24», УТ-1, ICTV, «Україна», СТБ, 1+1,

радіоканалів «Голос Києва», «Ера», «Українське радіо», центральних та регіональних інформаційних агенцій, зокрема «Укрінформ», УНІАН, Голос-ua, РБК-Україна, Інтерфакс-Україна. Загалом у 2015 році надсилання інформаційних повідомлень щодо діяльності Рахункової палати здійснювалось на понад 200 електронних адрес інтернет-видань, друкованих ЗМІ, теле- і радіоканалів.

Діаграма 11. Кількість публікацій та новин у ЗМІ за матеріалами департаментів Рахункової палати у 2015 році

На виконання Закону України «Про доступ до публічної інформації» Рахунковою палатою протягом 2015 року було опрацьовано 36 інформаційних запитів, з них 24 надійшли від громадян України (64,8 відс.), 6 – від журналістів (16,2 відс.), 3 – від громадських організацій (8,1 відс.), 3 – від приватних фірм.

Протягом 2015 року представники Рахункової палати взяли участь у 64 засіданнях комітетів Верховної Ради України, на яких було розглянуто 52 питання за результатами здійснених Рахунковою палатою контрольних заходів. Крім того, представники Рахункової палати брали участь у 7 парламентських слуханнях з таких тем: «Про шляхи стабілізації банківської системи України»; «Про зняття з експлуатації Чорнобильської АЕС, об'єкт

«Укриття» та перспективи розвитку зони відчуження»; «Роль, значення та вплив громадянського суспільства на формування етнонаціональної політики єдності в Україні»; «Про військово-медичну доктрину України»; «Правове забезпечення реформи освіти в Україні»; «Про реформу охорони здоров'я в Україні»; «Стан і перспективи забезпечення в Україні безпеки дорожнього руху».

Також фахівці інституції взяли участь у 5 комітетських слуханнях, 4 круглих столах, у засіданнях 11 робочих груп, зокрема з питань підготовки проектів законів України «Про державну службу» (№ 2490) та «Про службу в органах місцевого самоврядування» (№ 2489), у двох засіданнях тимчасових слідчих комісій, зокрема з питань розслідування обставин розкрадання державних коштів під час надання послуг зі збирання небезпечних відходів гексахлорбензолу в Калуському районі Івано-Франківської області у 2011-2014 роках.

6. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФУНКЦІОНУВАННЯ РАХУНКОВОЇ ПАЛАТИ

6.1. КАДРОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

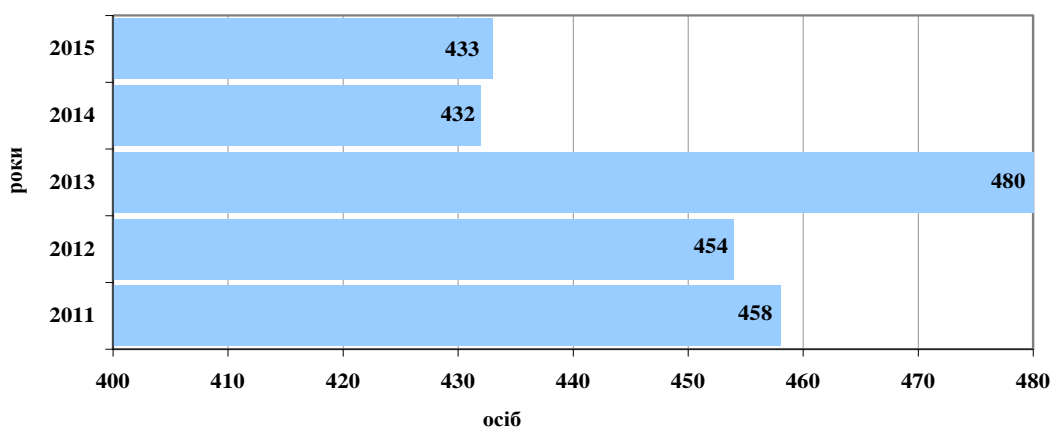
Кадрова політика Рахункової палати у 2015 році здійснювалась із дотриманням вимог законів України «Про Рахункову палату», «Про державну службу» та «Про засади запобігання і протидії корупції», Стратегії державної кадрової політики на 2012-2020 роки, схваленої Указом Президента України від 01.02.2012 № 45, інших нормативних документів, що поширюють свою дію на державні інституції.

Прогнозний показник штатної чисельності працівників на 2015 рік становив 600 одиниць. З урахуванням вимог пунктів 9 і 10 прикінцевих положень Закону України від 28 грудня 2014 року № 76-VIII «Про внесення змін та визнання такими, що втратили чинність, деяких законодавчих актів України» щодо скорочення чисельності працівників державних органів на 20 відс. штатна чисельність Рахункової палати була затверджена у кількості 490 одиниць, що майже на 20 відсотків менше, ніж планувалося.

На кінець 2015 року чисельність фактично працюючих становила 433 особи, з них 407 (94 відс.) – державні службовці, 26 (6 відс.) – робітники і службовці. У центральному апараті Рахункової палати працювало 335 осіб, у семи територіальних управліннях – 98.

Середній вік працюючих Рахункової палати становить 44,6 року, 17,3 відс. від загальної кількості працюючих мають вік до 35 років.

Діаграма 12. Кількість осіб, фактично працюючих у Рахунковій палаті

Науковий потенціал Рахункової палати протягом звітного року збільшився на одного доктора наук та двох кандидатів наук (у штаті нашої інституції працюють 3 доктори наук, 18 кандидатів наук та 5 аспірантів). Вищу освіту мають 407 державних службовців з яких 150 осіб з освітньо-кваліфікаційним рівнем магістра, 122 особи мають дві вищі освіти, 19 – три освіти, 23 особи продовжують навчання й здобувають другу або третю вищу освіту.

У Рахунковій палаті працюють 6 осіб, удостоєних Почесного звання «Заслужений економіст України», 3 – «Заслужений юрист України», 1 – «Заслужений працівник сільського господарства», 1 – «Заслужений журналіст України».

За професійне виконання службових обов'язків, високі особисті досягнення і здобутки упродовж звітного періоду отримали відзнаки 59 осіб, із них одна особа нагороджена орденом «За заслуги» III ступеня.

У 2015 році прийнято на роботу 25 осіб, із них 23 державних службовці й 2 робітники, при цьому було звільнено з різних причин 24 особи. Крім того, Рахункова палата протягом звітного року практично реалізовувала положення законів України від 21.10.93 № 3543-ХІІ «Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію», від 25.03.92 № 2232-ХІІ «Про військовий обов'язок і військову службу», Указу Президента України від 14.01.2015 № 15/2015 «Про часткову мобілізацію», увільнивши чотирьох своїх працівників у зв'язку з призовом на військову службу під час мобілізації на особливий період та у зв'язку з внесенням змін до трудового законодавства, забезпечувала надання гарантій і пільг мобілізованим шляхом пролонгації умов трудового договору і виплати середньомісячної заробітної плати на відповідний період.

Укомплектованість апарату Рахункової палати становить 88 відсотків.

Зважаючи на розширення повноважень у зв'язку з прийняттям нового Закону України «Про Рахункову палату», важливим аспектом роботи з персоналом було підвищення кваліфікації кадрів. У звітному періоді у Рахунковій палаті організовано 83 навчальні заходи з підвищення кваліфікації кадрів (у 2014 році – 49).

У рамках міжнародних проектів державні службовці Рахункової палати брали участь у навчальних заходах, організованих вищими органами фінансового контролю Німеччини, Швеції, Нідерландів, Індії, Польщі.

Міжнародною тренінговою компанією «НОСК International, Ukraine» за фінансової підтримки Міністерства оборони Великобританії в Рахунковій палаті проводилась ексклюзивна навчальна програма для державних службовців за адаптованою до потреб Рахункової палати програмою курсу «Дипломований внутрішній аудитор».

Протягом 2015 року на базі Київського національного університету імені Тараса Шевченка вивчали англійську мову 19 державних службовців Рахункової палати, на базі Школи вищого корпусу державної служби пройшли навчання за Програмою розвитку лідерства 8 держслужбовців.

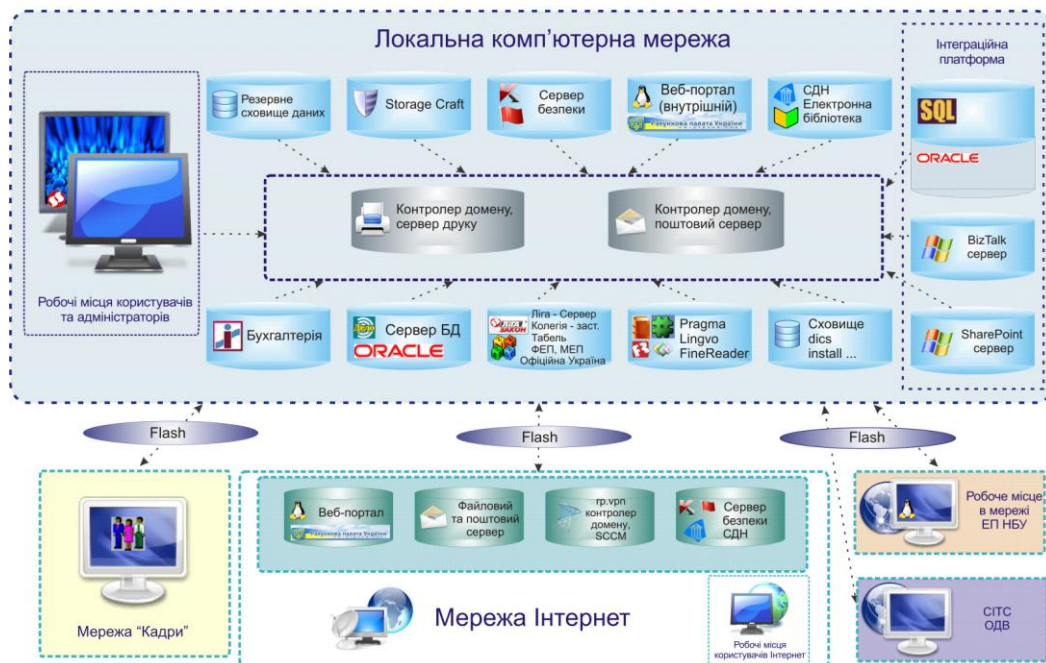
У Всеукраїнському конкурсі «Кращий державний службовець» у номінації «Кращий спеціаліст» перемогу здобув головний спеціаліст територіального управління Рахункової палати по Вінницькій, Житомирській, Кіровоградській, Хмельницькій та Чернівецькій областях (у м. Вінниця) Равло В.В.

6.2. ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНА СИСТЕМА ТА ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РАХУНКОВОЇ ПАЛАТИ

Інформаційно-аналітична система Рахункової палати (ІАС РП), створення якої було започатковано у 1997 році, забезпечує збір, накопичення та аналітичну обробку значних масивів інформації щодо виконання Державного бюджету України та соціально-економічного розвитку держави.

Функціональні підсистеми ІАС РП мають розвинений набір інструментальних засобів, які дають можливість здійснювати пошук, аналіз і відображення інформації щодо стану виконання бюджетів усіх рівнів, соціально-економічного розвитку держави в цілому та її окремих регіонів, а також моніторинг чинного законодавства України. Здійснюється також автоматизоване супроводження процесів організації засідань Рахункової палати, моніторинг виконання її рішень, ведення кадрового обліку і державної служби, бухгалтерського обліку та фінансового забезпечення, діловодства і контролю виконання доручень. Комплексна система захисту інформації (КСЗІ), яка розроблена відповідно до чинного законодавства та державних стандартів і пройшла державну експертизу з отриманням атестата відповідності нормативним документам у сфері технічного захисту інформації, забезпечує надійний захист від комп'ютерних вірусів і несанкціонованого доступу до даних.

Комп'ютерна мережа Рахункової палати

У 2015 році розроблення нових інформаційних підсистем та розвитку існуючих у складі ІАС РП, за винятком системи моніторингу макроекономічних показників розвитку держави, не здійснювалося. Водночас протягом року було проведено модернізацію діючих в Рахунковій палаті програмних засобів автоматизованих систем «Моніторинг макропоказників економічного та

соціального становища України», «Моніторинг галузевих показників соціально-економічного розвитку регіонів України», «Моніторинг видатків Державного бюджету України за КВК» для забезпечення сумісності веб-застосувань з технологіями сучасних версій браузерів (Internet Explorer v.11 та вище), операційних систем Windows 7 та 8, а також здійснено перехід на 64-бітну архітектуру програмних засобів зазначених систем.

Функціональні підсистеми ІАС РП, що забезпечують моніторинг макроекономічних показників розвитку держави та фінансових показників виконання бюджетів усіх рівнів, мають розвинений набір інструментальних засобів, які дають можливість фахівцям-аналітикам здійснювати пошук, аналіз і відображення інформації.

У 2015 році у зв'язку із зростанням кількості програмно-апаратних збоїв веб-порталу та з урахуванням збільшення обсягу інформації про діяльність Рахункової палати і вимог щодо оперативності їх публікації виконано розгортання оновлення системного та прикладного програмного забезпечення веб-порталу на більш продуктивному сервері, що дало змогу суттєво підвищити швидкість обробки запитів користувачів і підвищити надійність функціонування та збереження даних на порталі.

Побудована з використанням каналів зв'язку і комунікаційного обладнання Рахункової палати та ПАТ «Укртелеком» мережа об'єднає комп'ютери окремих робочих місць Рахункової палати і територіальних управлінь, а також забезпечує контрольоване підключення та доступ до ресурсів мережі Інтернет.

На кінець 2015 року у центральному офісі Рахункової палати обліковувалося 615 ПТК, 150 ноутбуків та 34 сервери, у територіальних управліннях – 120 ПТК, 51 ноутбуків і 7 серверів. Працівники Рахункової палати повністю забезпечені засобами обчислювальної техніки. Проте лише 25 відс. комп'ютерного обладнання мають термін експлуатації менше 4 років і його можна віднести до сучасного, а 40 відс. – фізично зношене обладнання.

У 2015 році на веб-порталі Рахункової палати розміщено 566 офіційних повідомлень, звітів, бюлетенів та інших документів про діяльність Рахункової палати, у тому числі – міжнародну, що на 73 відс. більше, ніж у 2014 році.

На виконання вимог Закону України «Про Рахункову палату» та інших нормативних актів було створено нові інформаційні рубрики: «Інформація щодо виконання рекомендацій РП», «Звіти за результатами контрольних заходів», «Інформація щодо бюджетних програм РП».

Протягом 2015 року зареєстровано близько 30 тисяч звернень до веб-порталу, середньомісячна кількість звернень становила 2,5 тисячі.

З метою максимального забезпечення підготовки та проведення контрольних заходів, ефективного виконання експертно-аналітичних завдань, проведення моніторингу змін законодавства і аналізу виконання Державного бюджету України налагоджена співпраця з Міністерством фінансів України, Міністерством економічного розвитку і торгівлі України, Національним банком України, Державною фіскальною службою України, Державною казначейською службою України, Державною службою статистики України, Фондом

державного майна України та іншими органами державної влади, головними розпорядниками бюджетних коштів, інформаційними агентствами та іншими установами, яка дає змогу отримувати необхідний обсяг економічної інформації, фінансової звітності, статистичних збірників та бюлетенів.

Налагоджено отримання основної частини документів в електронному вигляді, що забезпечує оперативне отримання і використання інформаційних ресурсів, дає змогу автоматизувати процеси аналізу та моніторингу показників фінансової, податкової і статистичної звітності. На кінець 2015 року в електронних базах даних ІАС РП сконцентровано більше 2,3 млн електронних документів.

Сучасні можливості інформаційно-аналітичної системи Рахункової палати, інформаційні ресурси, які сконцентровані в її базах, та інформаційні технології, що впроваджені в Рахунковій палаті, дозволяють підтримувати контрольні та експертно-аналітичні заходи на всіх етапах їх проведення, в тому числі шляхом формування окремих баз даних інформаційно-аналітичної характеристики стану об'єктів контролю і аналізу.

Потужним інформаційно-аналітичним центром на сьогодні є бібліотека Рахункової палати. В бібліотеці зберігаються та надаються в користування оригінали нормативно-правових актів Президента України, Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України, річна і квартальна фінансова звітність головних розпорядників бюджетних коштів, податкова звітність, статистичні бюлетені та збірники, спеціальна література, великий перелік періодичних друкованих і спеціальних фахових видань України, енциклопедії, довідники тощо.

Довідково-інформаційні та програмно-технічні потужності бібліотеки Рахункової палати використовуються в процесі стажування і виробничої практики молодими фахівцями та студентами Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана і Київського національного торгово-економічного університету. В читальному залі проводяться семінари з обміну досвідом у сфері аудиторської діяльності та навчальні семінари, організовуються тематичні виставки спеціальної літератури з фахових питань.

Читальний зал бібліотеки Рахункової палати

Для забезпечення оперативності використання матеріалів, необхідних при підготовці контрольних і проведенні експертно-аналітичних заходів у внутрішній мережі Інтранет функціонує довідково-пошукова автоматизована система «Електронна бібліотека Рахункової палати», яка дає можливість фахівцям Рахункової палати зі свого робочого місця з'ясувати наявність і зміст конкретних видань спеціальної літератури та фахових періодичних видань, дізнатися про нові надходження до бібліотечного фонду, отримати іншу

необхідну довідкову інформацію з професійних питань. Читальний зал бібліотеки Рахункової палати облаштований місцями для роботи в мережі Інтернет, електронною поштою, обладнанням для обробки документів, у тому числі сканером і принтерами.

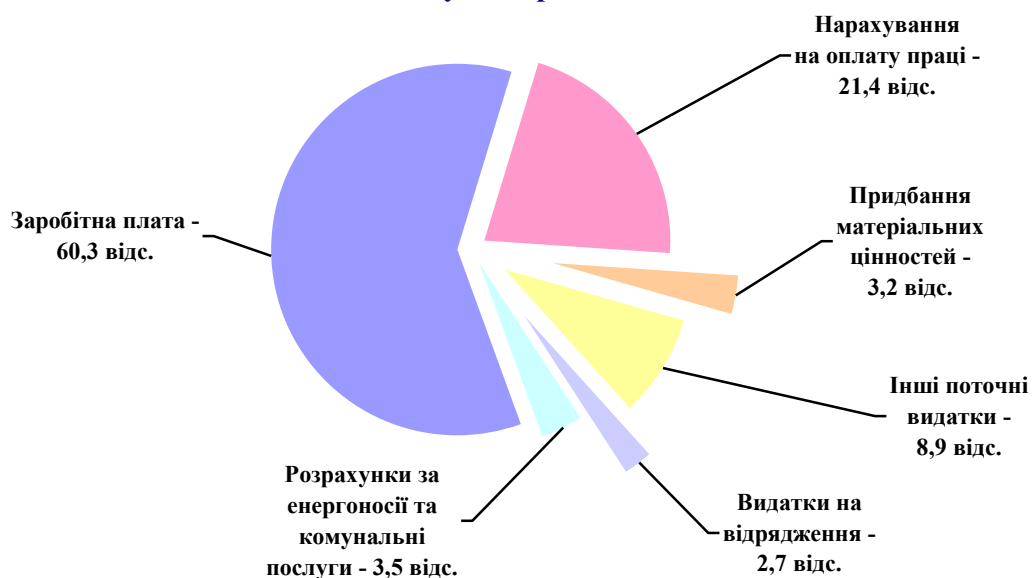
6.3. ФІНАНСОВЕ І МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Кошторисні призначення Рахункової палати на 2015 рік з урахуванням змін за загальним фондом державного бюджету за КПК 6511010 «Керівництво та управління у сфері контролю за виконанням державного бюджету» становили 79 млн 743,6 тис. грн, у тому числі:

- заробітна плата з нарахуваннями – 64 млн 124,7 тис. грн,
- інші поточні видатки – 12 млн 109 тис. грн,
- комунальні послуги та енергоносії – 3 млн 509,9 тис. гривень.

Капітальні видатки на 2015 рік Рахунковій палаті не виділялись.

**Діаграма 13. Структура видатків Рахункової плати
у 2015 році**

Протягом 2015 року на виконання законів України «Про внесення змін до Закону України «Про Державний бюджет України на 2015 рік» було двічі здійснено коригування видатків Рахункової палати на оплату праці з нарахуваннями. Крім того, з метою забезпечення фінансово-господарської діяльності Рахункова палата зверталась до Міністерства фінансів України щодо внесення змін до кошторисних призначень на 2015 рік:

– у лютому – у зв'язку з необхідністю збільшення видатків за КЕКВ 2800 «Інші видатки» через позбавлення пільг зі сплати земельного податку згідно зі змінами до статті 282 Податкового кодексу, внесеними Законом України від 28.12.2014 № 71-VIII «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо податкової реформи»;

– у серпні та листопаді – у зв'язку із необхідністю збільшення видатків за КЕКВ 2250 «Видатки на відрядження» через подорожчання вартості готельних послуг і витрат на проїзд при здійсненні Рахунковою палатою контрольних заходів.

Кредиторська заборгованість у сумі 932 тис. грн, яка утворилась на кінець 2014 року у зв'язку з неоплатою зареєстрованих зобов'язань Рахункової палати, стала додатковим фінансовим навантаженням на кошторис 2015 року.

Необхідність погашення цієї заборгованості була врахована при формуванні розрахунків до кошторису та Плану закупівель товарів, робіт і послуг за бюджетні кошти для потреб Рахункової палати на 2015 рік, а також відображена окремим показником у паспорті бюджетної програми на 2015 рік за КПКВ 6511010 «Керівництво та управління у сфері контролю за виконанням державного бюджету».

Кредиторська заборгованість погашена в I кварталі 2015 року, що було враховано при складанні річного та помісячного розпису призначень на 2015 рік.

Враховуючи загострення ситуації на сході нашої країни, у квітні 2015 року працівників територіального управління Рахункової палати по Донецькій та Луганській областях із місця тимчасового розташування у м. Димитров Донецької області було переведено до інших територіальних управлінь Рахункової палати, зокрема по Дніпропетровській та Запорізькій областях (у м. Дніпропетровськ) та по Харківській, Сумській і Полтавській областях (у м. Харків).

Частину матеріальних цінностей, що обліковувалася за матеріально відповідальною особою територіального управління Рахункової палати по Донецькій та Луганській областях, працівникам управління вдалося вивезти з території, яка не контролюється українською владою. Інвентаризацію матеріальних цінностей, що залишилися на тимчасово окупованій території, буде проведено станом на 1 число місяця, що настане за місяцем, у якому зникнуть перешкоди доступу до активів з відповідним відображенням даних у бухгалтерському обліку Рахункової палати згідно з нормами чинного законодавства.

Враховуючи складну економічну ситуацію в країні фінансово-господарська діяльність Рахункової палати здійснювалась у режимі економії бюджетних коштів та обмежень.

На виконання постанови Кабінету Міністрів України від 27.08.2014 № 400 «Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 1 березня 2014 р. № 65» було розроблено і затверджено наказом Рахункової палати від 28.01.2015 № 7 Заходи щодо економного та раціонального використання бюджетних коштів, передбачених на утримання Рахункової палати. Крім того, з метою забезпечення режиму економії Рахунковою палатою прийняті накази від 02.02.2015 № 10 «Про виконання у 2015 році бюджетної програми» і № 11 «Про забезпечення дотримання режиму економії фінансових та матеріальних ресурсів Рахункової палати у 2015 році».

Застосування зазначених заходів дало можливість суттєво скоротити видатки Рахункової палати та забезпечити економію бюджетних коштів за підсумками фінансово-господарської діяльності за 2015 рік.

Паспорт бюджетної програми на 2015 рік за КПКВ 6511010 «Керівництво та управління у сфері контролю за виконанням державного бюджету» було затверджено спільним наказом Рахункової палати та Міністерства фінансів України від 10.02.2015 № 12/35, відповідно до якого визначено мету бюджетної програми, її завдання, напрямки використання бюджетних коштів і результативні показники, що характеризували виконання бюджетної програми у 2015 році.

Внесення змін до річного розпису Рахункової палати, зокрема у зв'язку із прийняттям законів про внесення змін до державного бюджету, призводило до зміни значень результативних показників і необхідності внесення змін до паспорта бюджетної програми.

Протягом 2015 року до паспорта бюджетної програми тричі вносились зміни, затверджені спільними наказами Рахункової палати та Міністерства фінансів України від 15.09.2015 № 44/782, від 03.11.2015 № 56/979 і від 23.12.2015 № 67/1166.

На виконання вимог пункту 4 наказу Міністерства фінансів України від 29.12.2002 № 1098 «Про паспорти бюджетних програм» Рахунковою палатою підготовлено та у терміни подання річної фінансової звітності надано до Міністерства фінансів України звіт про виконання паспорта бюджетної програми станом на 01.01.2016, відповідно до якого Рахунковою палатою запланована мета, завдання та результативні показники, що їх характеризують, передбачені паспортом бюджетної програми на звітний період у межах відкоригованого обсягу, виконані.

Як і у минулі роки, ситуація з виділенням бюджетних асигнувань у 2015 році залишалась складною. У перші дні місяця Державною казначейською службою України відкривались асигнування лише за захищеними статтями (заробітна плата з нарахуваннями, оплата комунальних послуг та енергоносіїв), асигнування для здійснення інших поточних видатків відкривались у межах помісячного розпису, як правило двома частинами, в середині та кінці місяця.

Придбання матеріальних цінностей, робіт і послуг здійснювалось відповідно до Річного плану закупівель на 2015 рік та додатку до нього, що були затверджені рішеннями комітету з конкурсних торгів Рахункової палати, з дотриманням вимог Закону України «Про здійснення державних закупівель», постанов Кабінету Міністрів України від 04.04.2001 № 332 «Про граничні суми витрат на придбання автомобілів, меблів, іншого обладнання та устаткування, мобільних телефонів, комп'ютерів державними органами, а також установами та організаціями, які утримуються за рахунок державного і місцевих бюджетів», від 23.04.2014 № 117 «Про здійснення попередньої оплати товарів, робіт і послуг, що закуповуються за бюджетні кошти», від 01.03.2014 № 65 «Про економію державних коштів та недопущення втрат бюджету», Заходів щодо економного та раціонального використання бюджетних коштів, передбачених на утримання Рахункової палати та інших нормативних актів Рахункової палати.

* * *

Прийняття нової редакції Закону України «Про Рахункову палату» ставить перед Рахунковою палатою нові розширені завдання та можливості подальшого інституційного розвитку, пов'язані з підвищенням ефективності та результативності незалежного зовнішнього державного фінансового контролю, імплементацією міжнародних стандартів державного фінансового контролю, впровадженням нових форм, методів та напрямів такого контролю. Вирішення цих завдань ми вбачаємо у здійсненні таких заходів:

- продовження конституційного процесу щодо розширення повноважень Рахункової палати відповідно до Плану заходів з імплементації Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, на 2014-2017 роки;
- на виконання Закону України «Про Рахункову палату»:
 - перегляд і підготовка нових редакцій усіх внутрішніх нормативних документів Рахункової палати, насамперед Регламенту Рахункової палати, що регулюють діяльність нашої інституції, з метою приведення їх у відповідність із чинним законодавством та міжнародними стандартами державного фінансового контролю;
 - розроблення Стратегії розвитку Рахункової палати;
- продовження імплементації в діяльність Рахункової палати міжнародних стандартів вищих органів фінансового контролю шляхом їх адаптації до чинного законодавчого поля діяльності Рахункової палати;
- участь у законодавчому врегулюванні, створенні та розбудові єдиної системи державного фінансового контролю в Україні;
- перегляд та актуалізація у зв'язку з призначенням Верховною Радою України нового складу Рахункової палати напрямів діяльності та методів організації здійснення аудиторського процесу;
- загальна координація та керівництво діяльністю робочої групи EUROSAI з аудиту коштів, виділених на попередження та ліквідацію наслідків катастроф;
- проведення паралельних, спільних і координованих міжнародних аудитів, що становлять спільні інтереси для Рахункової палати України та вищих органів фінансового контролю інших держав;
- виходячи з нових вимог Закону України «Про Рахункову палату»:
 - посилення контролю і відповідальності керівництва об'єктів контрольних заходів за своєчасним і повним виконанням рекомендацій, наданих Рахунковою палатою за результатами проведених заходів;
 - інтенсифікація відносин Рахункової палати з Верховною Радою України, Президентом України, Кабінетом Міністрів України, органами державного фінансового контролю, правоохоронними органами;

- удосконалення форм і методів інформування громадськості про результати контрольно-аналітичних та експертних заходів, що проводяться Рахунковою палатою;

- підвищення ефективності та вдосконалення постійно діючої всеохоплюючої системи навчання та підвищення кваліфікації аудиторів Рахункової палати, у тому числі і її територіальних управлінь.

Відповідно до пункту 10 частини 2 статті 25 Закону України «Про Рахункову палату» Звіт Рахункової палати за 2015 рік затверджено рішенням Рахункової палати від 22.03.2016 № 5-8.

**Основні об'єкти контрольно-аналітичних заходів,
здійснених Рахунковою палатою у 2015 році**

- Міністерство аграрної політики та продовольства України
- Міністерство внутрішніх справ України
- Міністерство екології та природних ресурсів України
- Міністерство економічного розвитку і торгівлі України
- Міністерство енергетики та вугільної промисловості України
- Міністерство закордонних справ України
- Міністерство інфраструктури України
- Міністерство культури України
- Міністерство оборони України
- Міністерство молоді та спорту України
- Міністерство освіти і науки України
- Міністерство охорони здоров'я України
- Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України
- Міністерство соціальної політики України
- Міністерство фінансів України
- Міністерство юстиції України
- Державне агентство водних ресурсів України
- Державне агентство з енергоефективності та енергозбереження України
- Державне агентство лісових ресурсів України
- Державне агентство резерву України
- Державне агентство рибного господарства України
- Державне агентство України з управління зоною відчуження
- Державне космічне агентство України
- Державне агентство з інвестицій та управління національними проектами
- Антимонопольний комітет України
- Державний комітет телебачення і радіомовлення України
- Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг
- Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері енергетики
- Центральна виборча комісія
- Державна архітектурно-будівельна інспекція
- Державна прикордонна служба України
- Адміністрація Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України
- Державна міграційна служба України

- Державна служба геології та надр України
- Державна служба України з надзвичайних ситуацій
- Державна служба фінансового моніторингу України
- Державна фіскальна служба України
- Державний служба статистики України
- Державна служба України у справах ветеранів війни та учасників антитерористичної операції
- Державна служба України з безпеки на транспорті
- Державна інспекція ядерного регулювання України
- Управління державної охорони
- Служба безпеки України
- Державна казначейська служба України
- Фонд державного майна України
- Фонд соціального захисту інвалідів
- Національний банк України
- Національна радіокомпанія України
- Національна телекомпанія України
- Державна судова адміністрація України
- Вищий адміністративний суд України
- Вищий спеціалізований суд України з розгляду цивільних і кримінальних справ
- Господарські суди Вінницької, Дніпропетровської, Київської, Львівської, Харківської областей та м. Києва
- Дніпропетровський, Київський, Львівський, Харківський апеляційні господарські суди
- Український державний фонд підтримки фермерських господарств
- Всеукраїнська громадська організація «Організація ветеранів України»
- Дніпропетровська, Житомирська, Запорізька, Київська, міська Львівська, Одеська, Харківська обласна, Чернівецька, Чернігівська митниці ДФС
- Міжрегіональне головне управління ДФС – Центральний офіс з обслуговування великих платників
- Державна адміністрація залізничного транспорту (Укрзалізниця)
- Волинське, Дніпропетровське, Львівське, Рівненське, Харківське обласні управління водних ресурсів
- Західно-Бузьке басейнове управління водних ресурсів
- Західно-Чорноморське державне басейнове управління охорони, використання та відтворення водних живих ресурсів та регулювання рибальства
- Головне управління охорони водних біоресурсів у м. Києві
- Управління охорони, використання і відтворення водних біоресурсів та регулювання рибальства в Київській, Львівській, Миколаївській, Херсонській, Черкаській областях

- Київське, Черкаське, Чернігівське обласні управління лісового та мисливського господарства
- Південна державна інспекція з ядерної та радіаційної безпеки
- Північна державна інспекція з ядерної та радіаційної безпеки
- Північно-західна державна інспекція з ядерної та радіаційної безпеки
- Волинська, Закарпатська, Запорізька, Івано-Франківська, Кіровоградська, Львівська, Миколаївська, Одеська, Харківська обласні державні адміністрації
- Бюджетна установа «Національний центр обліку видів парникових газів»
- Державна наукова установа «Інститут інноваційних технологій і змісту освіти»
- Державна освітня установа «Навчально-методичний центр з питань якості освіти»
- Державна спеціалізована бюджетна установа «Аграрний фонд»
- Державна установа «Виробничо-експериментальний Дніпровський осетровий рибовідтворювальний завод ім. академіка С.Т. Артющика»
- Державна установа «Інститут гастроентерології НАМН України»
- Державна установа «Інститут загальної та невідкладної хірургії ім. В.Т. Зайцева НАМН України»
- Державна установа «Інститут медичної радіології ім. С.П. Григор'єва НАМН України»
- Державна установа «Інститут нейрохірургії ім. академіка А.П. Ромоданова академії медичних наук України»
- Державна установа «Інститут нефрології НАМН України»
- Державна установа «Інститут отоларингології ім. О.С. Коломійченка НАМН України»
- Державна установа «Інститут охорони ґрунтів України»
- Державна установа «Інститут очних хвороб та тканинної терапії ім. В.П. Філітова НАМН України»
- Державна установа «Інститут патології крові та трансфузійної медицини НАМН України»
- Державна установа «Інститут патології хребта та суглобів ім. професора М.І. Ситенка НАМН України»
- Державна установа «Інститут педіатрії, акушерства і гінекології НАМН України»
- Державна установа «Інститут проблем ендокринної патології ім. В.Я. Данилевського НАМН України»
- Державна установа «Інститут травматології та ортопедії НАМН України»
- Державна установа «Інститут фармакології та токсикології НАМН України»
- Державна установа «Інститут ядерної медицини та променевої діагностики НАМН України»
- Державна установа «Національний інститут серцево-судинної хірургії ім. А.А. Амосова НАМН України»
- Державна установа «Національний інститут хірургії та трансплантології імені О.О.Шалімова академії медичних наук України»

- Державна установа «Національний науковий центр радіаційної медицини НАМН України»
- Державна установа «Новокаховський рибоводний завод частикових риб»
- Державна установа «Херсонський виробничо-експериментальний завод по розведенню молоді частикових риб»
- Південно-Українська філія Державної наукової установи «Український науково-дослідний інститут прогнозування техніки і технологій для сільськогосподарського виробництва імені Леоніда Погорілого»
- Львівська філія Державної наукової установи «Український науково-дослідний інститут прогнозування та випробування техніки і технологій для сільськогосподарського виробництва ім. Л.Погорілого»
- Державне підприємство «Мобільно-рятувальний центр ДСНС України»
- Державне науково-виробниче підприємство «Цирконій»
- Державне підприємство «Інфоресурс»
- Державне підприємство «Золотоніське лісове господарство»
- Державне підприємство «Київське лісове господарство»
- Державне підприємство «Прилуцьке лісове господарство»
- Державне підприємство «Костянтинівський державний хімічний завод»
- Державне спеціалізоване підприємство «Чорнобильська АЕС»
- Державне підприємство «Адміністрація морських портів України»
- Державне підприємство «Документ»
- Державне підприємство «Львівська обласна дирекція з протипаводкового захисту»
- Державне підприємство «Прикарпатська регіональна дирекція з водогосподарського будівництва»
- Державне підприємство Українські дорожні інвестиції «Укрдорінвест»
- Державне підприємство «Солотвинський солерудник» Тячівського району Закарпатської області
- Державне підприємство «Виробнича дирекція з ліквідації Солотвинського солерудника»
- Державне підприємство «Державний дорожній науково-дослідний інститут ім. М.П.Шульгіна»
- Державне підприємство «Держекоінвест»
- Державне підприємство «Дослідне господарство Львівської дослідної станції Інституту рибного господарства» Національної академії аграрних наук
- Державне підприємство «Дослідне господарство «Нивка» Інституту рибного господарства Національної академії аграрних наук України
- Державне підприємство «Зовнішторгвидав України»
- Державне підприємство «Ірклівський розплідник рослинорідних риб»
- Державне підприємство «Волиньвугілля»
- Державне підприємство «Красноармійськвугілля»
- Державне підприємство «Львіввугілля»
- Державне підприємство «Селидіввугілля»

- Державне підприємство «Науково-технічний центр дезактивації та комплексного поводження з радіоактивними відходами, речовинами, джерелами іонізуючого випромінювання»
- Державне підприємство «Національна енергетична компанія «Укренерго»
- Державне підприємство «Східний гірничо-збагачувальний комбінат»
- Державне підприємство «Українська державна база авіаційної охорони лісів»
- Державне підприємство «Укрвакцина»
- Державне підприємство «Укркосмос»
- Державне підприємство «Укрмедпостач»
- Державне підприємство «Шахтоуправління «Південнодонбаське № 1»
- Державне територіальне галузеве об'єднання «Південно-західна залізниця»
- Державне українське об'єднання «Політехмед»
- Державний заклад «Державна бібліотека України для юнацтва»
- Державний заклад «Національна бібліотека України для дітей»
- Державний заклад «Національна історична бібліотека України»
- Державний заклад «Одеська національна ордена Дружби народів наукова бібліотека ім. М Горького»
- Державний заклад «Харківська державна наукова бібліотека ім. В.Г. Короленка»
- Національна парламентська бібліотека Міністерства культури та туризму України
- Державний концерн «Ядерне паливо»
- Львівський науково-практичний центр Інституту професійно-технічної освіти НАПН України
- Дніпропетровський регіональний центр професійно-технічної освіти
- Квартирно-експлуатаційна частина (м. Яворів) Західного територіального квартирно-експлуатаційного управління Збройних Сил України
- Київський міський центр крові
- Львівський обласний центр служби крові
- Комунальна корпорація «Київавтодор»
- Комунальне підприємство «Київпастрас»
- Львівське міське комунальне підприємство «Львівводоканал»
- Комунальне підприємство «Фармація»
- Дніпропетровське казенне експериментальне протезно-ортопедичне підприємство
- Львівське казенне експериментальне підприємство засобів пересування та протезування
- Харківське казенне експериментальне протезно-ортопедичне підприємство
- Національний заповідник «Давній Галич»
- Національний заповідник «Замки Тернопілля»
- Національний заповідник «Софія Київська»
- Національний заповідник «Хортиця»
- Національний історико-етнографічний заповідник «Переяслав»

- Національний Києво-Печерський історико-культурний заповідник
- ПАТ «Львівський обласний виробничий рибний комбінат»
- Публічне акціонерне товариство «Укргідроенерго»
- Спеціальний авіаційний загін Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту ДСНС України
- Товариство з обмеженою відповідальністю «Аптечне об'єднання «Біокон»
- Управління каналу Дніпро-Донбас
- Управління Північно-Кримського каналу
- Державний науково-дослідний інститут спеціального зв'язку та захисту інформації
- Український науково-дослідний інститут нанобіотехнологій та ресурсозбереження
- Науково-дослідний економічний інститут
- Науково-дослідний інститут вивчення проблем злочинності імені академіка В.В.Сташиса НАПрН України
- Науково-дослідний інститут приватного права і підприємництва імені академіка Ф.Г.Бурчака НАПрН України
- Інститут біології тварин НААН України
- Інститут держави і права імені В.М. Корецького НАН України
- Інститут державного управління у сфері цивільного захисту
- Інститут кормів та сільського господарства Поділля НААН України
- Інститут обдарованої дитини НАПН України
- Інститут педагогіки НАПН України
- Інститут проблем кріобіології і кріомедицини НАН України
- Інститут проблем сучасного мистецтва НАМ України
- Інститут термоелектрики НАН України та МОН України
- Інститут технічної механіки НАН України
- Інститут водних проблем і меліорації НААН України
- Національна академія аграрних наук України
- Національна академія медичних наук України
- Національна академія мистецтв України
- Національна академія наук України
- Національна академія педагогічних наук України
- Національна академія правових наук України
- Одеська національна морська академія
- Київський національний університет імені Тараса Шевченка
- Київський національний економічний університет ім. Вадима Гетьмана
- Одеський національний морський університет
- Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
- Львівський національний університет ім. І. Франка
- Національний університет цивільного захисту України
- Національний університет харчових технологій

- Національний університет біоресурсів і природокористування України
- Національний авіаційний університет України
- Харківський національний автомобільно-дорожній університет
- Харківський національний університет радіоелектроніки
- Вінницький національний технічний університет
- Національний університет «Львівська політехніка»
- Кіровоградська льотна академія Національного авіаційного університету
- Черкаський інститут пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля Національного університету цивільного захисту України
- Київський національний академічний театр оперети
- Військово-медичний клінічний центр Північного регіону
- Одеська обласна клінічна лікарня